

CONFERENCE BOOK

UZAKDOĞU 2. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

**FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
OCTOBER 20 - 22, 2023
MANILA**

**ISBN: 978-625-6830-50-9
Academy Global Publishing House**

*FAREAST 2ND INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
OCTOBER 20 - 22, 2023
MANILA*

Edited By

ASSIT. PROF. DR. GÜLTEKİN GÜRÇAY

CONGRESS ORGANIZING BOARD

Chairman: Prof. Dr. Başak Hanedan

Head of Organizing Board: Assit. Prof. Dr. Gültekin Gürçay

Organizing Committee Member: Dr. Amaneh Manafidizaji

Organizing Committee Member: Prof. Dr. Ali Bilgili

Organizing Committee Member: Prof. Dr. Naile Bilgili

Organizing Committee Member: Prof. Dr. Başak Hanedan

Organizing Committee Member.: Prof. Dr. Hülya Çiçek Kanbur

Organizing Committee Member.: Prof. Dr. Raihan YUSOPH

Organizing Committee Member: Assoc. Prof. Ivaylo Staykov

Organizing Committee Member: Assoc. Prof. Dr. Dini Yuniarti

Organizing Committee Member: Doç. Dr. Elif Akpınar Külekçi

Organizing Committee Member: Dr. Mehdi Meskini Heydarlou

Organizing Committee Member: Aynur Əliyeva

All rights of this book belong to Academy Global Publishing House

Without permission can't be duplicate or copied.

Authors of chapters are responsible both ethically and juridically.

Academy Global–2023©

Issued: 13.11.2023

ISBN: 978-625-6830-50-9

CONFERENCE ID

FAREAST 2ND INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES

DATE – PLACE

OCTOBER 20 - 22, 2023

MANILA

ORGANIZATION

ACADEMY GLOBAL CONFERENCES & PUBLISHING

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process.

PARTICIPATING COUNTRIES

Turkey- Iran – Austria – Egypt – Pakistan – Japan – Indonesia – Romania – India – Malaysia - Republic of Korea – Algeria – Portugal – Thailand – UK – Bangladesh – Finland – Russia – Singapore – Italy – Thailand - Saudi Arabia -

PRESENTATION

Oral presentation

ASSOCIATION & ACADEMIC INCENTIVES

44 papers From Turkey And 82 Papers from Other Countries

Members of the organizing committees of the conference perform their duties with an "official assignment letter"

LANGUAGES

Turkish, English, Russian, Persian, Arabic

Scientific & Review Committee

- Prof. Dr. Ali BILGILI – Turkiye
Prof. Dr. Naile BİLGİLİ – Turkiye
Prof. Dr. Başak HANEDAN – Turkiye
Prof. Dr. Hülya Çiçek KANBUR – Turkiye
Prof. Dr. Emine KOCA – Turkiye
Prof. Dr. Fatma KOÇ – Turkiye
Prof. Dr. Bülent KURTIŞOĞLU – Turkiye
Prof. Dr. Hajar Huseynova – Azerbaijan
Prof. Dr. Dwi SULISWORO – Indonesia
Prof. Dr. Natalia LATYGINA – Ukraina
Prof. Dr. Yunir ABDRAHIMOV – Russia
Prof. Muntazir MEHDI – Pakistan
Prof. Dr. Raihan YUSOPH – Philippines
Prof. Dr. Akbar VALADBIGI – Iran
Prof. Dr. F. Oben ÜRÜ – Turkiye
Prof. Dr. T.Venkat Narayana RAO – India
Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ – Turkiye
Prof. Dr. Mustafa BAYRAM – Turkiye
Prof. Dr. Saim Zeki BOSTAN – Turkiye
Prof. Dr. Hyeonjin Lee – China
Assoc. Prof. Dr. Abdulsemet AYDIN – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Fırat BARAN - Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Dilorom HAMROEVA - Ozbekstan
Assoc. Prof. Dr. Abbas GHAFARI – Iran
Assoc. Prof. Dr. Yeliz ÇAKIR SAHİLLİ - Turkiye
Assoc. Prof. Ivaylo STAYKOV - Bulgaria
Assoc. Prof. Dr. Dini Yuniarti – Indonesia
Assoc. Prof. Dr. Ümit AYATA – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Okan SARIGÖZ – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Eda BOZKURT – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Ahmet TOPAL – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir Kırbaş – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Mesut Bulut – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Fahriye Emgili – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Sandeep GUPTA – India
Assoc. Prof. Dr. Veysel PARLAK – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Mahmut İSLAMOĞLU – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Nazile Abdullazade – Azerbaijan
Assist. Prof. Dr. Göksel ULAY – Turkiye
Assist. Prof. K. R. PADMA – India
Assist. Prof. Dr. Omid AFGHAN - Afghanistan
Assist. Prof. Dr. Maha Hamdan ALANAẒİ - Saudi Arabia

- Assist. Prof. Dr. Dzhakipbek Altaevich ALTAYEV - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Amina Salihi BAYERO – Nigeria
Assist. Prof. Dr. Baurcan BOTAKARAEV - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Ahmad Sharif FAKHEER - Jordania
Assist. Prof. Dr. Gültekin GÜRÇAY – Turkiye
Assist. Prof. Dr. Dody HARTANTO - Indonesia
Assist. Prof. Dr. Mehdi Meskini HEYDALOU – Iran
Assist. Prof. Dr. Bazarhan İMANGALİYEVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Keles Nurmaşılı JAYLIBAY - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Mamatkuli JURAYEV – Ozbekistan
Assist. Prof. Dr. Kalemkas KALIBAEVA – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Bouaraour KAMEL – Algeria
Assist. Prof. Dr. Alia R. MASALİMOVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Amanbay MOLDIBAEV - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Ayslu B. SARSEKENOVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Bhumika SHARMA - India
Assist. Prof. Dr. Gulşat ŞUGAYEVA – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. K.A. TLEUBERGENOVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA – Kirgizia
Assist. Prof. Dr. Hoang Anh TUAN - Vietnam
Assist. Prof. Dr. Botagul TURGUNBAEVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Dinarakhan TURSUNALİEVA - Kirgizia
Assist. Prof. Dr. Yang ZİTONG – China
Assist. Prof. Dr. Gulmira ABDİRASULOVA – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Imran Latif Saifi – South Africa
Assist. Prof. Dr. Zohaib Hassan Sain – Pakistan
Assist. Prof. Dr. Murat GENÇ – Turkiye
Assist. Prof. Dr. Monisa Qadiri – India
Assist. Prof. Dr. Vaiva BALCIUNIENE – Lithuania
Assist. Prof. Dr. Meltem AVAN – Turkiye
Aynurə Əliyeva - Azerbaijan
Sonali MALHOTRA - India

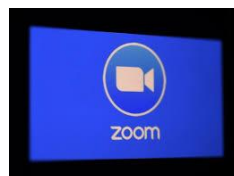
FAREAST
2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES
2nd INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
OCTOBER 20 - 22, 2023
MANILA

Join Zoom Meeting

**[https://us02web.zoom.us/j/88193707664?pwd=MEZBL3M0S1ArNWVsMjV0YUJkR3lIQ
T09](https://us02web.zoom.us/j/88193707664?pwd=MEZBL3M0S1ArNWVsMjV0YUJkR3lIQ
T09)**

Meeting ID: 881 9370 7664

Passcode: 123456

ÖNEMLİ AÇIKLAMA (Lütfen okuyunuz)

- ZOOM bağlantısı için yukarıda verilen bağlantıyı veya yine yukarıda verilen giriş bilgilerini kullanabilirsiniz.
- Oturum içerisinde en KIDEMLİ olan moderator olarak seçilir. Moderatörün oturum düzenini gözetmesi, akademisyen adaylarını yönlendirmesi beklenmektedir.
- Oturuma bağlanmadan önce Salon numaranızı adınızın önüne aşağıdaki gibi ekleyiniz. Bu sayede kongre açılışında beklemeden oturumlarınıza gönderilebileceksiniz. Ör. 5 Ahmet Ahmetoglu
- Sunum süresi 10 dakikadır. Bu sürenin aşılmamasını moderatörler temin edecektir.
- Sunum sonrası 5 dakikayı geçmeyen soru-cevap, tartışma süresi verilmektedir.
- Sunumlar TÜRKÇE veya İNGİLİZCE yapılabilmektedir.
- Kameralar, oturum süresince toplam % 70 oranında açık olmak zorundadır.
- Sunum yapan katılımcının kamerası açık olmak zorundadır.
- Sunum yapmak zorunludur. Herhangi bir nedenle sunum yapmamış olan katılımcıya sertifika verilmesi ve çalışmasının yayınlanması sözkonusu olamaz.
- Katılımcı, kendi oturumda, oturum bitene kadar bulunmak zorundadır.
- Katılımcıların kendi oturumları dışındaki oturumlara katılma zorunluluğu yoktur.
- ZOOM platformunun kapasite sınırı nedeniyle, DİNLEYİCİ, sadece kapasite izin verdiği sürece kabul edilebilmektedir.

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to make a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID instead of “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- Speakers must be connected to the session **10 minutes before** the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- During the session, your camera should be turned on **at least %70** of session period
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.
- Before you login to Zoom please indicate your name surname and hall number,

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 11:00 – 12:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
SALON 1	Doç. Dr. Salih MEMİŞ	1	CIRCULAR ECONOMY INTEGRATION WITH INDUSTRY 4.0: LEVERAGING TECHNOLOGY FOR SUSTAINABLE SUPPLY CHAINS	Prof. Sameer Jain
		2	BASED ON REGIONAL TOURISM MANAGEMENT KIRŞEHİR AND UÇ AYAK CHURCH: DOCUMENT ANALYSIS	Prof. Dr., RECEP YÜCEL Prof. Dr., ŞEBNEM YÜCEL
		3	SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE BAĞLAMINDA BÜTÜNLEŞİK HAVZA YÖNETİMİ ÜZERİNE NİTELİKSEL BİR ÇALIŞMA: GEDİZ HAVZASI ÖRNEĞİ	Prof. Dr. Rasim AKPINAR
		4	Manisa’da Kentsel ve Kırsal Alanda Yaşayan Kadınların Toplumsal Cinsiyet Algısının Karşılaştırılmasına Yönelik Nitel Bir Araştırma	Prof. Dr. Rasim AKPINAR
		5	BİR PAZARLAMA ARACI OLARAK MOBİL PAZARLAMA ÜZERİNE DEĞERLENDİRME	Doç. Dr. Salih MEMİŞ
		6	PAZARLAMA AÇISINDAN CİTTASLOW KAVRAMI	Doç. Dr. Salih MEMİŞ
		7	KAİZEN MALİYETLEME YÖNTEMİ	Öğr. Gör. Dr. Murat DEDEOĞLU
		8	FORFAITING	Öğr. Gör. Dr. Murat DEDEOĞLU
		9	INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE SUPPORTED DATA ANALYTICS INTO PUBLIC SERVICES IN TÜRKİYE: OPPORTUNITIES AND PROBLEMS	Dr. Abdurrahman AYDIN

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 11:00 – 12:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator	Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors	
SALON 2	Doç. Dr. Özge ALTINTAŞ	1	UNLOCKING THE HIDDEN MATH OF TRADITIONAL BARTER TRANSACTIONS: EXPLORING ETHNOMATHEMATICS	Magdalena DHEMA Agnes Bergita ANOMEISA Dwi SULISWORO
		2	REINFORCING THE TRANSITION FROM EARLY CHILDHOOD EDUCATION TO ELEMENTARY SCHOOL: A STUDY ON ENHANCING CHARACTER EDUCATION THROUGH PUZZLE GAMES	Eko Bayu Gumilar Kristina Gita Permatasari Yeri Utami Dwi SULISWORO
		3	COMMON IDIOMS-PHRASES USED IN AZERBAIJANI AND TURKEY TURKISH	Doç. Dr. Sevda ABBASOVA
		4	CHARACTERISTICS THAT FUTURE TEACHERS SHOULD POSSESS	Prof. Dr. Ömay ÇOKLUK BÖKEOĞLU Doç. Dr. H. Deniz GÜLLEROĞLU Doç. Dr. Özge ALTINTAŞ
		5	UNIVERSITY STUDENTS' PERSPECTIVES ON THE ATTRIBUTES REQUIRED TO ASSERT "I AM HERE IN THE FUTURE"	Doç. Dr. H. Deniz GÜLLEROĞLU Prof. Dr. Ömay ÇOKLUK BÖKEOĞLU Doç. Dr. Özge ALTINTAŞ
		6	ÖĞRENCİ GÖZÜNDEN: GENEL MUHASEBE I DERSİNİ BEN ANLATSAYDIM	Doç. Dr. ALİ APALI, Bilim Uzmanı TUĞBA ÇULCU
		7	BİRLİKTE YAŞAM AÇISINDAN KAPSAYICI EĞİTİMİN ÖNEMİ	Dr.Öğr.Üyesi, ÖZCAN EKİCİ Öğretmen, MELTEM ÇETİNKAYA
		8	COMMON PROVERBS USED IN AZERBAIJANI AND TURKEY TURKISH	Bahram Jafar oglu Mammadov

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 11:00 – 12:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
SALON 3	Doç. Dr. Zeynep Müjde SAKAR	1	OBSTACLES TO NORMALIZING ISRAEL-SAUDI ARABIA RELATIONS: INTERNAL AND EXTERNAL FACTORS	Seyed Hadi Borhani
		2	1929 DÜNYA EKONOMİK BUHRANI SIRASINDA AZERBAYCAN VE İSPANYANIN TARIM DURUMU	Doç. Dr. Zeynep Müjde SAKAR
		3	THE RELATIONSHIP BETWEEN ECONOMIC GROWTH AND OBESITY: A STUDY ON G-7 COUNTRIES	Dr. Öğr. Üyesi, Ömer Faruk GÜLTEKİN Önlisans Öğrencisi, Gamze AZGİN
		4	Public Reforms and the Role of Bureaucracy from the Ottoman Empire to the Present	PhD Student, Nimet Bolluk Kalınsaz Prof. Dr. Ali Şahin
		5	ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN DIŞ POLİTİKASI VE BATILI ÜLKELERİ TEDİRĞİN EDEN GELİŞMELER; ALMANYA ÖRNEĞİ	Dr. Bedri ŞAHİN

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 11:00 – 12:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
SALON 4	Doç. Dr. Serap SARIBAŞ	1	THE PRINCIPLE THAT THE WOMAN'S STATEMENT IS TAKEN AS BASIS: FROM INDIVIDUAL TO CLASS ACTION SEXUAL HARASSMENT LITIGATION IN NIKI CARO'S NORTH COUNTRY FILM	Doç. Dr. Serap SARIBAŞ,
		2	A FICTIONAL BIOGRAPHY OF THE GIRL WITH THE PEARL EARRING	Doç. Dr. Serap SARIBAŞ,
		3	GÜNÜMÜZ SANATINDA MELEZ BEDEN	Doktora Öğrencisi, Münibe ALAY Doç. Dr. Haydar BALSEÇEN
		4	FARKLI MALZEMELER VE ÜRETİMLERİ İLE ÇAĞDAŞ MOBİLYA TASARIMLARI	Prof. Dr., SEÇİL ŞATIR Y. Mimar, FATMA MERVE UĞUR
		5	PIONEER OF ROAD CHANGE IN LANDSCAPE ART: CLAUDE MONET	Assoc. Dr. Bayram DEDE Specialist Ahmet Göktuğ KILIÇ

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 11:00 – 12:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
SALON 5	Assoc. Prof. Dr. Nazile Abdullazade	1	THE IDEOLOGY OF AZERBAIJANISM OF HAYDAR ALIYEV	Assoc. Prof. Dr. Nazile Abdullazade
		2	EXAMINATION OF SELF-CONFIDENCE LEVELS OF SPORT SCIENCES FACULTY STUDENTS	Araştırma Görevlisi, Mehmet AKARSU Doçent Doktor, Yahya DOĞAR Yüksek Lisans Öğrencisi, Harun AKKAYA
		3	BİBLİYOMETRİK ANALİZİS OF STUDİES ON PHYSİCAL LİTERACY İN WEB OF SCİENCE DATABASE	Araştırma Görevlisi, Mehmet AKARSU Doçent Doktor, Mehmet GÜLLÜ Doçent Doktor, Yahya DOĞAR
		4	ATATÜRK DEVRİMLERİNDE TÜRKİYE’DE KADIN HAKLARI SÜRECİ VE ÖNEMİ	Songül Aışan,
		5	REASONS FOR BETRAYAL IN THE FAMILY	Mammadova Konul Allahverdi
		6	INVESTIGATION OF POSTTRAUMATIC STRESS LEVELS, PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND GRIEF PROCESSES IN ADULTS WHO EXPERIENCED LOSS	Uzm. Klinik Psikolog Seher OĞUL Dr. Ayşe BURAN
		7	THE JOURNEY OF HUMAN MATURATION IN SUFI AND TAOIST THOUGHT: “İNSAN-I KAMIL” (PERFECT HUMAN) AND “CHEN-JEN”	Research Assistant İsa YALÇIN
		8	İSVEÇ’TE ORYANTALİZM ÜZERİNE TARTIŞMALAR: EDWARD SAİD VE SONRASI	Hacı Yıldız

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 11:30 – 12:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL 1	Assoc. Prof. Muhammad Hammad Lakhvi	1	SOCIAL ANTHROPOLOGY OF CONVERGENCE AND NOMADIC COMPUTING	PhD Emilia Nercissians
		2	THE NATIONAL ENERGY STRATEGY FOR SAUDI ARABIA	Dr. Ziyad Aljarboua
		3	POLITICAL FINANCE IN AFRICA: ETHIOPIA AS A CASE STUDY	Wondwosen Teshome B.
		4	ANALYZING AND COMPARING THE ARCHITECTURAL SPECIFICATIONS AND THE URBAN ROLE OF SCIENTIFIC-TECHNOLOGICAL PARKS IN IRAN AND THE WORLD	Shahryar Shaghghi G., Mojtaba H. Ghoshouni, Bahareh S. Ghabel
		5	COST OF ROAD TRAFFIC ACCIDENTS IN EGYPT	Mohamed A. Ismail, Samar M. M. Abdelmageed
		6	ISLAM AND FERTILITY REGULATIONS	Assoc. Prof. Muhammad Hammad Lakhvi
		7	MULTIPURPOSE CADASTRE, ESSENTIAL FOR URBAN DEVELOPMENT PLANS IN IRAN	Mehrshad Khalaj, Elham Lashkari
		8	STREET NETWORK IN BANDUNG CITY, INDONESIA: COMPARISON BETWEEN CITY CENTER AND NEW COMMERCIAL AREA	Siska Soesanti, Dr. Norihiro Nakai
		9	TEMPORARY HOUSING RESPOND TO DISASTERS IN DEVELOPING COUNTRIES- CASE STUDY: IRAN-ARDABIL AND LORESTAN PROVINCE EARTHQUAKES	Farzaneh Hadafi, Prof. Alireza Fallahi

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 11:30 – 12:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL 2	Prof. Denis Căprăroiu	1	TOWARDS GOOD ACCOUNTABILITY: THE ROLE OF ACCOUNTING IN ISLAMIC RELIGIOUS ORGANISATIONS	Hasan Basri Afifuddin, A.K Siti-Nabiha
		2	AN INTRODUCTION TO METHODS AND TECHNOLOGIES APPLIED FOR REDUCTION OF ENERGY CONSUMPTION IN TRANSPORTATION SECTOR AND AIR POLLUTION IN IRAN	Eshagh Rasouli Sarabi, Mir Saeed Moosavi
		3	ASPECTS REGARDING THE GENESIS OF THE CITY OF SUCEAVA, A MEDIEVAL CAPITAL OF MOLDAVIA	Prof. Denis Căprăroiu
		4	EVALUATION TECHNIQUES OF PHOTOGRAPHY IN VISUAL COMMUNICATIONS IN IRAN	Dr. Firouzeh Keshavarzi
		5	INTRODUCING THE MAIN FACTORS OF ACCIDENTS ON THE ROADS OF IRAN AND STUDYING ITS CAUSES AND STRATEGIES APPLIED TO DECREASE IT	Dr. Eshagh Rasouli Dr. Sarabi, Mir Saeed Moosavi
		6	SPATIAL VARIABILITY IN HUMAN DEVELOPMENT PATTERNS IN ASSIUT, EGYPT	Abdel-Samad M. Ali
		7	DISPARITY IN SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND ITS IMPLICATIONS ON COMMUNAL CONFLICTS: A STUDY ON INDIA'S NORTH-EASTERN REGION	Assoc. Debasis Neogi
		8	USERS- MOTIVATION AND SATISFACTION WITH IS	Abbas Moshref Razavi, Rodina Ahmad
		9	MINING IMPLICIT KNOWLEDGE TO PREDICT POLITICAL RISK BY PROVIDING NOVEL FRAMEWORK WITH USING BAYESIAN NETWORK	Prof. Siavash Asadi Ghajarloo
		10	MIGRATION AMONG MULTICITIES	Dr. Ming Guan

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 11:30 – 12:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL 3	Dr. Fattaneh Daneshmand Malayeri	1	KNOWLEDGE RELATIONSHIP MODEL AMONG USER IN VIRTUAL COMMUNITY	Fariba Haghbin, Othman Bin Ibrahim, Prof Mohammad Reza Attarzadeh Niaki
		2	DYNAMICS SIMULATION APPROACH IN ANALYZING PENSION EXPENDITURE	Dr. Hasimah Sapiri, Anton Abdulbasah Kamil, Dr. Razman Mat Tahar, Hanafi Tumin
		3	AN ASSESSMENT OF GROUNDWATER CRISIS IN IRAN CASE STUDY: FARS PROVINCE	Mohammad Hossein Hojjati , Dr. Fardin Boustani
		4	CULTURAL EFFECT ON USING NEW TECHNOLOGIES	Nazli Ebrahimi, Sharan Kaur Garib Singh, Reza Sigari Tabrizi
		5	GOOD URBAN PLANNING AND MANAGEMENT: NEW ASPECTS AND METHODOLOGIES	Dr. Fattaneh Daneshmand Malayeri
		6	DROWSINESS WARNING SYSTEM USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE	Nidhi Sharma, V. K. Banga
		7	URBAN ENVIRONMENT QUALITY IMPROVEMENT PLANNING CASE STUDY: MOFT ABAD NEIGHBORHOOD, TEHRAN, IRAN	PhD. Elham Lashkari, Mehrshad Khalaj
		8	INCREASING OF ENERGY EFFICIENCY BASED ON PERSIAN ANCIENT ARCHITECTURAL PATTERNS IN DESERT REGIONS (CASE STUDY OF TRADITIONAL HOUSES IN KASHAN)	Mehran Jamshidi, Naghmeh Yazdanfar, Masoud Nasri

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 11:30 – 12:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL 4	Assoc.Subramaniam Chandran	1	INFORMAL EDUCATION AND DEVELOPING ENTREPRENEURIAL SKILLS AMONG FARMERS IN MALAYSIA	Golnaz Rezai, Zainalabidin Mohamed, Mad Nasir Shamsudin
		2	HOW DO POLITICIANS RECOVER THEIR COSTS? THE POLITICAL ECONOMY OF REPRESENTATIVE DEMOCRACY IN INDIA	Assoc.Subramaniam Chandran
		3	TOWARDS A UNIFIED APPROACH OF SOCIAL JUSTICE: MERGING TRADITION AND MODERNITY IN PUBLIC POLICY MAKING IN INDIA	Dr. Subramaniam Chandran
		4	OCCUPANTS- BEHAVIOR AND SPATIAL IMPLICATIONS OF RIVERFRONT RESIDENTIAL IN YOGYAKARTA, INDONESIA	Dr. Hastuti Saptorini
		5	CITIZENS- EXPECTATIONS FROM RURAL TELECENTRES: A CASE STUDY OF IMPLEMENTATION OF COMMON SERVICE CENTRES IN MUSHEDPUR VILLAGE, HARYANA, INDIA	Charru Malhotra, Girija Krishnaswamy
		6	RESEARCH ON HYPERMEDIATED IMAGES IN ASIAN FILMS	Somi Nah, Timothy Yoonsuk Lee, Prof. Jinhwan Yu
		7	KNOWLEDGE MANAGEMENT AND E-LEARNING –AN AGENT-BASED APPROACH	Teodora Bakardjieva, Dr. Galya Gercheva
		8	BRAIN DRAIN OF DOCTORS; CAUSES AND CONSEQUENCES IN PAKISTAN	Muhammad Wajid Tahir, Rubina Kauser, Majid Ali Tahir
		9	KNOWLEDGE MANAGEMENT MODEL FOR MANAGING KNOWLEDGE AMONG RELATED ORGANIZATIONS	Assoc. Prof. Mahboubeh Molaei

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 11:30 – 12:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL 5	Dr. Hiroshi Abe	1	DOES PERCEIVED ORGANIZATIONAL VIRTUOUSNESS EXPLAIN ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIORS?	Neuza Ribeiro, Arménio Rego
		2	BEHAVIORAL ANALYSIS OF TEAM MEMBERS IN VIRTUAL ORGANIZATION BASED ON TRUST DIMENSION AND LEARNING	Indiramma M., K. R. Anandakumar
		3	IMPROVED AUTOMATED CLASSIFICATION OF ALCOHOLICS AND NON-ALCOHOLICS	Ramaswamy Palaniappan
		4	RHETORICAL COMMUNICATION IN THE COGSCI DISCOURSE COMMUNITY: THE COGNITIVE NEUROSCIENCES (2004) IN THE CONTEXT OF SCIENTIFIC DISSEMINATION	Lucia Abbamonte, Olimpia Matarazzo
		5	LINGUISTIC, PRAGMATIC AND EVOLUTIONARY FACTORS IN WASON SELECTION TASK	Olimpia Matarazzo, Fabrizio Ferrara
		6	AN INVESTIGATION INTO KANJI CHARACTER DISCRIMINATION PROCESS FROM EEG SIGNALS	Dr. Hiroshi Abe, Minoru Nakayama
		7	CHAOTIC PROPERTIES OF HEMODYNAMIC RESPONSE IN FUNCTIONAL NEAR INFRARED SPECTROSCOPIC MEASUREMENT OF BRAIN ACTIVITY	Ni Ni Soe, Masahiro Nakagawa
		8	SELF-ASSEMBLING HYPERNETWORKS FOR COGNITIVE LEARNING OF LINGUISTIC MEMORY	Byoung-Tak Zhang, Chan-Hoon Park
		9	GENDER DIFFERENCES IN SPATIAL NAVIGATION	Bia Kim, Sewon Lee, Jaesik Lee

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 11:30 – 12:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL 6	Dr. Raied Salman	1	INTELLIGENT MOBILE SEARCH ORIENTED TO GLOBAL E-COMMERCE	PhD Student Abdelkader Dekdouk
		2	AN ECONOMIC ANALYSIS OF PHU KRADUENG NATIONAL PARK	Dr. Chutarat Boontho
		3	THE INVESTIGATION OF THE ROLE OF INSTITUTIONS IN THE PROCESS OF GROWTH AND DEVELOPMENT OF ECONOMY	Seyed Mohammad Reza Hosseini
		4	PROPOSING A CONCEPTUAL MODEL OF CUSTOMER KNOWLEDGE MANAGEMENT: A STUDY OF CKM TOOLS IN BRITISH DOTCOMS	Mehdi Shami Zanjani, Roshanak Rouzbehani, Hosein Dabbagh
		5	DESIGN AN ELECTRONIC MARKET FRAMEWORK USING JADE ENVIRONMENT	Mohammad Ali Tabarzad, Caro Lucas
		6	A NEW METHOD FOR COMPLEX GOODS SELECTION IN ELECTRONIC MARKETS	Mohammad Ali Tabarzad, Caro Lucas, Nassim Jafarzadeh Eslami
		7	DEGENERACY OF MIS UNDER THE CONDITIONS OF INSTABILITY: A MATHEMATICAL FORMULATION	Nazar Younis, Dr. Raied Salman
		8	LESSONS TO MANAGEMENT FROM THE CONTROL LOOP PHENOMENON	Dr. Raied Salman, Nazar Younis
		9	INVESTIGATING THE POSSIBLE USE OF SESSION INITIATION PROTOCOL FOR EXTENDING MOBILITY SERVICE TO THE BIOMEDICAL ENGINEERS	Msc. Anwar Sadat

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 11:30 – 12:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL 7	Elena Chernyshkova	1	COGNITIVE LANDSCAPE OF VALUES – UNDERSTANDING THE INFORMATION CONTENTS OF MENTAL REPRESENTATIONS	J. Maksimainen
		2	SERIOUS GAME FOR AUTISM CHILDREN: REVIEW OF LITERATURE	Helmi Adly Mohd Noor, Faaizah Shahbodin, Naim Che Pee
		3	REMOTE REHABILITATION DEVELOPMENT STATUS IN CHINA–TO ELIMINATE THE DISABLED PEOPLE’S SPACE OBSTACLES	Ning Liu, Jue Wang, Zhe Li
		4	THE IMPLICIT METHODS FOR THE STUDY OF TOLERANCE	M. Bambulyaka
		5	ANALYSIS OF DRIVING CONDITIONS AND PREFERRED MEDIA ON DIVERSION	Yoon-Hyuk Choi
		6	DYNAMIC OF AGGRESSIVE BEHAVIOR AT THE CONTEXT OF REFLECTIVE PROCESS	Elena Chernyshkova
		7	HOW DOES PSYCHOANALYSIS HELP IN RECONSTRUCTING POLITICAL THOUGHT? AN EXERCISE OF INTERPRETATION	Subramaniam Chandran
		8	PROBLEM-BASED LEARNING APPROACH TO HUMAN COMPUTER INTERACTION	Oon-Seng Tan
		9	THE STRANGE RELATIONSHIP BETWEEN LITERACY AND WELL-BEING: THE RESULTS OF AN INTERNATIONAL SURVEY WITH SPECIAL FOCUS ON ITALY	Federica Cornali

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 14:00 – 16:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
SALON 1	Assoc. Prof. Dr. Mustafa Mert SÖZEN	1	EMPATHY AND ATTITUDES OF NURSING STUDENTS TOWARDS DISABLED PEOPLE	Doç. Dr. Funda Özpulat Dr. Öğr. Üyesi Melike Taşdelen Baş
		2	FOOD ADDITIVES AND THEIR EFFECTS ON HUMAN HEALTH	Doç. Dr. Funda Özpulat Dr. Öğr. Üyesi Melike Taşdelen Baş
		3	THIRST DISCOMFORT IN INDIVIDUALS WITH TYPE 2 DIABETES	Doç. Dr. Selda ÇELİK Doç. Dr. Feride TAŞKIN YILMAZ Hem. Gülden ANATACA
		4	COMPARISON OF GLYCEMIC INDICATORS IN INDIVIDUALS WITH TYPE 2 DIABETES WITH EVENING AND MORNING CHRONOTYPE	Doç. Dr. Feride TAŞKIN YILMAZ, Doç. Dr. Selda ÇELİK Hem. Gülden ANATACA
		5	THE SCREENING OF rs74942016 SNP IN TURKISH SCHIZOPHRENIA FAMILIES.	Assoc. Prof. Dr. Mustafa Mert SÖZEN Prof. Dr. Şükrü KARTALCI
		6	THE SCREENING OF rs3757930-rs74942016 HAPLOTYPE IN TURKISH SCHIZOPHRENIA FAMILIES.	Assoc. Prof. Dr. Mustafa Mert SÖZEN Prof. Dr. Şükrü KARTALCI
		7	NURSING CARE OF POSSIBLE AMNIOTIC FLUID EMBOLISM PATIENT: A CASE REPORT	Uzm. Hem. Şemsinur ABDULKERİM Prof. Dr. Naile BİLGİLİ

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 - MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 14:00 – 16:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
SALON 2	Assoc. Prof. Dr. Enver KENDAL	1	EVALUATION OF PROTEIN RATIOS FROM DIFFERENT ENVIRONMENTS USING THE AMMI ANALYSIS METHOD IN BARLEY GENOTYPES	Assoc. Prof. Dr. Enver KENDAL
		2	DETERMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PLANT HEIGHT AND YIELD IN BARLEY IN SOUTHEAST ANATOLIA REGION	Assoc. Prof. Dr. Enver KENDAL
		3	COWPEA (<i>Vigna unguiculata</i> (L.) Walp.) CULTIVATION	Dr.Öğr.Üyesi, HATİCE ÇOKKIZGIN Doç.Dr., ALİHAN ÇOKKIZGIN Doç.Dr., ÜMİT GİRSEL Zir.Yük.Müh., İLKER AYDOĞDU
		4	PLANTS, OXIDATIVE STRESS AND ANTIOXIDANTS	Dr.Öğr.Üyesi, HATİCE ÇOKKIZGIN
		5	GÜMÜŞ NANOPARTİKÜLLERİN YEŞİL SENTEZİ VE ÇEVRE ÇALIŞMALARINDA KULLANIMI	Doç. Dr. KADRIYE ÖZLEM SAYGI
		6	KİŞNİŞ VE KUŞBURNU MEYVELERİNİN ANTIÖKSİDAN ÖZELLİKLERİNE GENEL BİR BAKIŞ	Doç. Dr. KADRIYE ÖZLEM SAYGI
		7	EFFECTS OF WASTE VEGETABLE OILS ON SOME SURFACE PROPERTIES OF WILD PEAR (<i>PYRUS COMMUNIS</i> L.) WOOD	Doç. Dr. Osman ÇAMLİBEL Doç. Dr. Ümit AYATA
		8	THE BLEACHING APPLICATION ON LINDEN WOOD (<i>TILIA TOMENTOSA</i> - MOENCH.)	Doç. Dr. Osman ÇAMLİBEL Doç. Dr. Ümit AYATA
		9	THE EFFECTS OF CALCIUM LIGNOSULFONATE CHEMICAL ON SOME PHYSICAL PROPERTIES OF HIGH-DENSITY FIBERBOARDS	Doç. Dr. Osman ÇAMLİBEL Doç. Dr. Ümit AYATA
		10	APPLICATION OF WOOD BLEACHING CHEMICALS ON EKOP WOOD (<i>TETRABERLINIA BIFOLIOLATA</i> HAUM.)	Doç. Dr. Osman ÇAMLİBEL Doç. Dr. Ümit AYATA

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 14:00 – 16:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
SALON 3	Asist. Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN	1	THE CAUSALITY RELATIONSHIP BETWEEN TURKEY'S ENERGY POLICIES AND ECONOMIC GROWTH	Nihat PAMUK
		2	INVESTIGATION OF THE SOLAR ENERGY POTENTIAL OF ZONGULDAK PROVINCE IN TERMS OF ENERGY EFFICIENCY AND DETERMINATION OF SUITABLE REGIONS	Nihat PAMUK
		3	MODULES AND APPLICATIONS	Asist. Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN
		4	AUTOMORPHISM CYCLIC CODES ON F_2+uF_2	Asist. Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN
		5	İKİ MERKEZLİ NÜKLEER ETKİLEŞİM İNTEGRALİNİN ÇEKİRDEKLER ARASI MESAFENİN KÜÇÜK DEĞERLERİ İÇİN İNCELENMESİ	Doç. Dr. EBRU ÇOPUROĞLU
		6	ISI KAPASİTESİ İÇİN HESAPLAMA YÖNTEMLERİNDEN DEBYE MODELİ VE EİNSTEİN- DEBYE YAKLAŞIMININ KARŞILAŞTIRILMASI	Doç. Dr. EBRU ÇOPUROĞLU
		7	ANALYTICAL ESTIMATES OF SPECIFIC HEAT CAPACITIES OF THE METALLIC THORIUM BY USING DEBYE MODEL	Tural Mehmetoğlu
		8	STUDY OF TEMPERATURE DEPENDENCE OF THE LORENZ NUMBER FOR SEMICONDUCTORS WITH A SIMPLE PARABOLIC BAND STRUCTURE BY USING THE FERMI-DIRAC APPROACH	Tural Mehmetoğlu

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 - MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 14:00 – 16:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
SALON 4	Dr. Öğr. Üyesi , Mahmut BİNGÖL	1	İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE MÜCADELEDE KENTSEL FOTOBİYOREAKTÖR	Dr., Gamze GÜRSU Nevin TAŞALTIN
		2	TERSİNE MÜHENDİSLİK VE EKLEMELİ İMALAT İLE MEDİKAL PARÇA ÜRETİMİ	Dr. Öğr. Üyesi , Mahmut BİNGÖL
		3	BASINÇLI POLİMER KOMPOZİT YÖNTEMİNDE TEK YÖNLÜ VE RASGELE DAĞILMIŞ KISA ELYAFLARIN MEKANİK ÖZELLİKLERE ETKİSİ	Dr. Öğr. Üyesi , Mahmut BİNGÖL
		4	THE PLACE OF THE INDEPENDENT DIVISION PLAN IN THE PLOT TYPE CHANGE PROCESS	Selim Taşkaya
		5	THERMAL POWER PLANT ASH STORAGE FIELD, COAL PREPARATION (LAWWAR) FACILITY, "ASSESSMENT OF THE NEGATIVE AFFECT OF SURROUNDING SETTLEMENTS DURING AN EARTHQUAKE	İbrahim Feda ARAL Zeki Ünal YÜMİN Ali Rıza DİNÇER
		6	SOIL IMPROVEMENTS WITH ARTIFICIAL FILLERS AND INVESTIGATION BY PLATE LOADING EXPERIMENT, A CASE STUDY	İbrahim Feda ARAL Ali Rıza DİNÇER

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 14:00 – 16:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
SALON 5	Doç. Dr. Recep MAKAS	1	AN OVERVIEW OF THE USE OF CHATGPT IN THE TOURISM SECTOR	Doç. Dr. Şükran KARACA Öğr. Gör. Esra ÖZKAN ÖNEM
		2	FOOD SECURITY AND SOCIAL INEQUALITY IN THE CONTEXT OF GASTRONOMIC TRENDS	Öğr. Gör. Esra ÖZKAN ÖNEM Doç. Dr. Şükran KARACA
		3	TOURISM PHOBIAS OF LOCAL PEOPLE OF EDREMIT BAY	Doç. Dr. Gizem ÖZGÜREL Yüksek Lisans Öğrencisi Büşra PINAR KOÇ
		4	PROFILES AND VISIBILITY OF FEMALE CHEFS IN TÜRKİYE	Doç. Dr. Gizem ÖZGÜREL Yüksek Lisans Öğrencisi Kübra ÜRKÜN
		5	A QUALITATIVE STUDY ON OLIVE CULTURE AND OLIVE THERAPY TOURISM OF MADRA MOUNTAIN: THE CASE OF BAHADINLI VILLAGE	Uzm., Batuhan BERBEROĞLU Doç. Dr., Sabriye ÇELİK UĞUZ
		6	HEALTH AND HEALTHY LIFE TOURISM IN THE WORLD AND IN TURKEY	Doç. Dr. Sabriye ÇELİK UĞUZ Uzm., Merve KARAKAŞ Uzm., Batuhan BERBEROĞLU
		7	INVALIDITY OF THE EMPLOYMENT CONTRACT ESTABLISHED BETWEEN THE EMPLOYEE AND THE EMPLOYER AND ITS LEGAL CONSEQUENCES	Doç. Dr. Recep MAKAS

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 14:30 – 16:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL 1	Dr. Juliana Panova	1	MULTI-VIEW NEURAL NETWORK BASED GAIT RECOGNITION	Saeid Fazli, Hadis Askarifar, Assoc Maryam Sheikh Shoaie
		2	HOW VALID ARE OUR LANGUAGE TEST INTERPRETATIONS? A DEMONSTRATIVE EXAMPLE	Masoud Saeedi, Shirin Rahimi Kazerooni, Dr. Vahid Parvaresh
		3	EXPLORING LIFE MEANINGFULNESS AND ITS PSYCHOSOCIAL CORRELATES AMONG RECOVERING SUBSTANCE USERS – AN INDIAN PERSPECTIVE	Fouzia Alsabah Assoc Shaikh, Anjali Ghosh
		4	DEVELOPMENT OF ORGANIZATIONAL JUSTICE IN INCENTIVE ALLOCATION OF THE THAI PUBLIC SECTOR	Dr. Kalayanee Koonmee
		5	CULTURAL ANXIETY AND ITS IMPACT ON STUDENTS- LIFE: A CASE STUDY OF INTERNATIONAL STUDENTS IN WUHAN UNIVERSITY	Nadeem Akhtar, Shan Bo
		6	THE PREDICTABILITY AND ABSTRACTNESS OF LANGUAGE: A STUDY IN UNDERSTANDING AND USAGE OF THE ENGLISH LANGUAGE THROUGH PROBABILISTIC MODELING AND FREQUENCY	Revanth Sai Kosaraju, Michael Ramscar, Melody Dye
		7	STUDY ON THE RELATIONS BETWEEN ONE'S PERSONALITY DIMENSIONS AND HIS PERSONALITY JUDGMENT ABOUT FRIEND BASED ON REALITY DISTORTION	Bahareh Babaei, Hadi Bahrami Ehsan, Reza Reza-zadeh, Hossien Kaviani
		8	TREATMENT OR RE-VICTIMIZING THE VICTIMS	Dr. Juliana Panova
		9	ATTACHMENT STYLES OF CHILDREN RAISED IN NURSERY VS. THOSE WHO ARE RAISED IN THE FAMILY IN IRAN	Narges Razeghi

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 14:30 – 16:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL 2	Prof. Osamu Saito	1	EVALUATION OF UNIVERSITY TECHNOLOGY MALAYSIA ON CAMPUS TRANSPORT ACCESS MANAGEMENT	Dr. Arash Moradkhani Roshandeh, Othman Che Puan
		2	ANALYSIS ON IRANIAN WIND CATCHER AND ITS EFFECT ON NATURAL VENTILATION AS A SOLUTION TOWARDS SUSTAINABLE ARCHITECTURE(CASE STUDY: YAZD)	Prof. Mahnaz Mahmoudi Zarandi (Qazvin Islamic Azad University)
		3	COMPARISON OF THE GARDEN CITY CONCEPT AND GREEN BELT CONCEPT IN MAJOR ASIAN AND OCEANIC CITIES	Dr. Kayoko Yamamoto
		4	DEGREE AND THE EFFECT OF ORDER IN THE FAMILY ON VIOLENCE AGAINST WOMEN (VAW)	Javadi Alimohammad, Javadi Maryam
		5	SHOPLIFTING IN RIYADH, SAUDI ARABIA	Saleh Dabil
		6	EFFECT OF THE INTERNET ON SOCIAL CAPITAL	Safae Safiollah , Javadi Res. Alimohammad, Javadi Maryam
		7	SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN CONSTRUCTION	Ali Hemmati, Dr Ali Kheyroddin
		8	ENVIRONMENTAL AND ECONOMIC SCENARIO ANALYSIS OF THE REDUNDANT GOLF COURSES IN JAPAN	Prof. Osamu Saito
		9	EVOLUTIONARY COBREEDING OF COOPERATIVE AND COMPETITIVE SUBCULTURES	Msc. Emilia Nercissians

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 14:30 – 16:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL 3	Dr. Dawei Lin	1	CONVENTIONAL DESIGN AND SIMULATION OF AN URBAN HYBRID BUS	A. Khanipour, K. M. Ebrahimi, W. J. Seale
		2	AN EXPERT SYSTEM FOR CAR FAILURE DIAGNOSIS	Ahmad T. Al-Taani
		3	LIMIT CYCLE BEHAVIOUR OF A NEURAL CONTROLLER WITH DELAYED BANG-BANG FEEDBACK	Travis Wiens, Greg Schoenau, Rich Burton
		4	INTER-PHASE MAGNETIC COUPLING EFFECTS ON SENSORLESS SR MOTOR CONTROL	N. H. Mvungi
		5	T-DOF PI CONTROLLER DESIGN FOR A SPEED CONTROL OF INDUCTION MOTOR	Tianchai Suksri, Satean Tunyasirut
		6	USING FUZZY CONTROLLER IN INDUCTION MOTOR SPEED CONTROL WITH CONSTANT FLUX	Hassan Baghgar Bostan Abad, Ali Yazdian Varjani, Taheri Asghar
		7	A METHOD FOR QUALITY INSPECTION OF MOTORS BY DETECTING ABNORMAL SOUND	Tadatsugu Kitamoto
		8	INDUSTRIAL COMPRESSOR ANTI-SURGE COMPUTER CONTROL	Venzas Dimitrios, Petropoulos George
		9	DESIGN OF MOVING SLIDING SURFACES IN A VARIABLE STRUCTURE PLANT AND CHATTERING PHENOMENA	T.C. Manjunath
		10	INFORMATION SYSTEM FOR DATA SELECTION AND NEW INFORMATION ACQUISITION FOR RECONFIGURABLE MULTIFUNCTIONAL MACHINE TOOLS	Sasho Guergov

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 14:30 – 16:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL 4	Martin Hans Knahl	1	OPTIMIZING OF GAS CONSUMPTION IN GAS-BURNER SPACE HEATER	Saead Negahdari, Davood Jalali Vahid
		2	DEVELOPMENT OF AUTOMATIC GUIDED MOBILE ROBOT USING MAGNETIC POSITION METER	Geun-Mo Kim, Young-Jae Ryoo
		3	A SUPERVISORY SCHEME FOR STEP-WISE SAFE SWITCHING CONTROLLERS	Fotis N. Koumboulis, Maria P. Tzamtzi
		4	GEOMETRY DESIGN SUPPORTED BY MINIMIZING AND VISUALIZING COLLISION IN DYNAMIC PACKING	Johan Segeborn, Johan S. Carlson, Robert Bohlin, Rikard Söderberg
		5	FLEXIBLE HEURISTICS FOR PROJECT SCHEDULING WITH LIMITED RESOURCES	Miloš Šeda
		6	CLASSIC AND HEURISTIC APPROACHES IN ROBOT MOTION PLANNING A CHRONOLOGICAL REVIEW	Ellips Masehian, Davoud Sedighzadeh
		7	STABILIZER FILLET WELD STRENGTH UNDER MULTIAXIAL LOADING (EFFECT OF FORCE, SIZE AND RESIDUAL STRESS)	Iman Hadipour, Javad Marzbanrad
		8	INTELLIGENT ABS FUZZY CONTROLLER FOR DIVERSE ROADSURFACES	Roohbeh Keshmiri, Alireza Mohamad Shahri
		9	A VARIABLE STRUCTURE MRAC FOR A CLASS OF MIMO SYSTEMS	Ardeshir Karami Mohammadi
		10		

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 14:30 – 16:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL 5	Assoc Hans Löden	1	COMPARISON OF PHYSICO-CHEMICAL PROPERTIES AND FATTY ACID COMPOSITION OF ELATERIOSPERMUM TAPOS (BUAH PERAH), PALM OIL AND SOYBEAN OIL	Siti Hamidah, Lee Nian Yian, Azizi Mohd
		2	PHYSICAL PROPERTIES AND STABILITY OF EMULSIONS AS AFFECTED BY NATIVE AND MODIFIED YAM STARCHES	Nor Hayati Ibrahim, Shamini Nair Achudan
		3	OPTIMIZATION OF EXTRACTION OF PHENOLIC COMPOUNDS FROM AVICENNIA MARINA (FORSSK.) VIERH USING RESPONSE SURFACE METHODOLOGY	V.Bharathi, Jamila Patterson, R.Rajendiran
		4	CHEMICAL AND BIOLOGICAL PROPERTIES OF LOCAL COWPEA SEED PROTEIN GROWN IN GIZAN REGION	Abdelatif S. H. El-Jasser
		5	INTERACTION EFFECT OF DGAT1 AND COMPOSITE GENOTYPE OF BETA-KAPPA CASEIN ON ECONOMIC MILK PRODUCTION TRAITS IN CROSSBRED HOLSTEIN	A. Molee, N. Duanghakang, P. Memkrathoke
		6	REVEALING CASEIN MICELLE DISPERSION UNDER VARIOUS RANGES OF NaCl: EVOLUTION OF PARTICLES SIZE AND STRUCTURE	Raza Hussain, Claire Gaiani, Joël Scher
		7	PROCESS DEVELOPMENT OF SAFE AND READY-TO-EAT RAW OYSTER MEAT BY IRRADIATION TECHNOLOGY	Pattama Ratana-Arporn, Pongtep Wilaipun
		8	EFFECT OF PRETREATMENT METHOD ON THE CONTENT OF PHENOLIC COMPOUNDS, VITAMIN C AND ANTIOXIDANT ACTIVITY OF DRIED DILL	Ruta Galoburda, Zanda Kruma, Karina Ruse
		9	VISUALIZED CHARACTERIZATION OF MOLECULAR MOBILITY FOR WATER SPECIES IN FOODS	Yasuyuki Konishi, Masayoshi Kobayashi

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 14:30 – 16:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator	Bildir No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors	
HALL 6	Assoc. Akmaral Dalebekyzy	1	ASSESSİNG THE EFFECTS OF EXPLOSION WAVES ON OFFİCE AND RESİDENTİAL BÜİLDİNGS	Mehran Pourgholi , Amin Lotfi Eghlim
		2	MULTİPATH ROUTİNG SENSOR NETWORK FOR FİNDİNG CRACK İN METALLİC STRUCTURE USİNG FUZZY LOGİC	Dulal Acharjee, Punyaban Patel
		3	POWER AND DELAY OPTİMİZED GRAPH REPRESENTATION FOR COMBİNATIONAL LOGİC CİRCUİTS	Padmanabhan Balasubramanian, Karthik Anantha
		4	LATERAL-TORSİONAL BUCKLİNG OF STEEL GİRDER SYSTEMS BRACED BY SOLİD WEB CROSSBEAMS	Ruoyang Tang, Jianguo Nie
		5	ADVANTAGES OF LARGE STRANDS İN PRECAST/PRESTRESSED CONCRETE HİGHWAY APPLİCATION	Amin Akhnoukh
		6	EVALUATION OF SHEAR STRENGTH PARAMETERS OF AMENDED LOESS THROUGH USİNG COMMON ADMİXTURES İN GORGAN, İRAN	Seyed Erfan Hosseini, Mohammad K. Alizadeh, Amir Mesbah
		7	A STUDY ON THE DEVELOPİNG METHOD OF THE BIM (BÜİLDİNG INFORMATION MODELİNG) SOFTWARE BASED ON CLOUD COMPUTİNG ENVİRONMENT	Byung-Kon Kim
		9		

FAREAST 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 2nd INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA Meeting ID: 881 9370 7664 Passcode: 123456 22 Ekim/ October 22, 2023 / 14:30 – 16:30 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL 7	Asst. Prof. Jeļena Treļjakova	1	PERFORMANCE ENHANCEMENT OF MEMBRANE DISTILLATION PROCESS IN FRUIT JUICE CONCENTRATION BY MEMBRANE SURFACE MODIFICATION	Samir K. Deshmukh, Mayur M. Tajane
		2	PRODUCTION OF APRICOT VINEGAR USING AN ISOLATED ACETOBACTER STRAIN FROM IRANIAN APRICOT	Keivan Beheshti Maal, Rasoul Shafiei, Noushin Kabiri
		3	EFFECT OF FERMENTATION TIME ON XANTHAN GUM PRODUCTION FROM SUGAR BEET MOLASSES	Marzieh Moosavi-Nasab, Safoora Pashangeh, Maryam Rafsanjani
		4	UTILIZATION JUICE WASTES AS CORN REPLACEMENT IN THE BROILER DIET	Yose Rizal, Maria Endo Mahata, Mira Andriani, Guoyao Wu
		5	SURVEY OF IMPACT OF PRODUCTION AND ADOPTION OF NANOCROPS ON FOOD SECURITY	Sahar Dehyouri, Seyed Jamal Farajollah Hosseini
		6	SOUS VIDE PACKAGING TECHNOLOGY APPLICATION FOR SALAD WITH MEAT IN MAYONNAISE SHELF LIFE EXTENSION	Vita Levkane, Sandra Muizniece-Brasava, Lija Dukalska
		7	INVESTIGATION OF PHYSICO-CHEMICAL PROPERTIES OF THE BACTERIAL CELLULOSE PRODUCED BY GLUCONACETOBACTER XYLINUS FROM DATE SYRUP	Marzieh Moosavi-Nasab, Ali R. Yousefi
		9		

Far East 2nd International Group Exhibition

OCTOBER 20 - 22, 2023 – MANILA

Salon / Hall	Oturum Başkanı / Session Chair	Eser Adı / Art Work	Artist	Tema / Theme
		1 Sopot İskelesi, Polonya	Doç. M. Çağatay Gökten	
		2 Zamansız/Timeless	Doç. Dr. Mehmet Akif KAPLAN	
		3 “Yaz günü”/ “Summer day”	Prof. Dr. Valide PAŞAYEVA	
		4 belirsizlikler içinde / in uncertainties	Doç.Dr. Fırat Çalkuş	
		5 Fragmanlar 16	Doçent, Barış Yılmaz	
		6 “Anı Resimleri VII”/ “Memory Paintings VII”	Dr. Öğr. Üyesi Kerem ATAR	
		7 Salamina	Yrd.Doç.Dr.Fatma Miralay	
		8 Enjoy The Silence	Dr. Burcu Ay	
		9 Füsün/Delight	Uzm. Öğret. Füsün Dönmez	
		10 Yaşasın Kur'an-ı Kerim Öğreniyorum	Dr. Öğr. Üyesi Kemal SAĞLAM	
		11 İrtihal	Doç. Dr. Nermin ÖZCAN ÖZER	
		12 Viscera	Doç. Dr. Nermin ÖZCAN ÖZER	
		13 İdoller/ Idols	Doç. Dr. Elif Aksoy	
		14 Hitit Tanrıçası/ Hittite Goddess	Doç. Dr. Elif Aksoy	
		15 Olağanüstü Geometri	Doç. Aysegül Türk	
		16 Şafak Vakti 2023	Doç.Dr. Bengü Batu Ertung	
		17 manzara	Doç.Dr. Hatice Nilüfer Süzen	
		18 Windows	Dr. Tolga Gürocak	
		19 Geride Bıraktığın/ The one you left behind	Doç. Pınar Çalışkan Güneş	

20	Derinlik	Aysel Sevgi ÖZTEN
21	Golden Garuda	Doç. Murat Çeliker
22	Mobbing	Kader BEDİRCAN ALTIN
23	Simbiyotik Dans	Arş. Gör. Ayşe Yerebakan
25	The Voice Of The Sea	Dr. Öğr. Üyesi Oya Cansu DEMİRKALE KUKUOĞLU
26	Barış/ Peace	Yüksel TOK
27	Eski Tas Eski Hamam	Doktora Öğrencisi, Münibe ALAY
28	KİMLİK / İdentity	Doç. Dr. Haydar BALSEÇEN
29	Selçuklu Esintileri III	Öğr. Gör. Fatime SAVAŞ CAN
30	Yansıma	Öğr. Gör. Melahat TELERİ
31	Parçadan Bütüne: Mondrian 5 / From Part to Whole: Mondrian 4	Araştırma Görevlisi Zeynep Kaya
	KİŞİSEL SERGİ	
	Ebru Sanatına Zarif Bir Dokunuş	Dr. Şeyda Akarsu

Contents

CIRCULAR ECONOMY INTEGRATION WITH INDUSTRY 4.0: LEVERAGING TECHNOLOGY FOR SUSTAINABLE SUPPLY CHAINS	1
BÖLGESEL TURİZM İŞLETMECİLİĞİ TEMELİNDE KIRŞEHİR VE ÜÇ AYAK KİLİSESİ: DOKÜMAN ANALİZİ ..	12
MANİSA'DA KENTSEL VE KIRSAL ALANDA YAŞAYAN KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISININ KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK NİTEL BİR ARAŞTIRMA	29
SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE BAĞLAMINDA BÜTÜNLEŞİK HAVZA YÖNETİMİ ÜZERİNE NİTELİKSEL BİR ÇALIŞMA: GEDİZ HAVZASI ÖRNEĞİ.....	42
BİR PAZARLAMA ARACI OLARAK MOBİL PAZARLAMA ÜZERİNE DEĞERLENDİRME	58
PAZARLAMA AÇISINDAN CİTTASLOW KAVRAMI	66
FORFAİTING	73
KAİZEN MALİYETLEME YÖNTEMİ.....	74
REINFORCING THE TRANSITION FROM EARLY CHILDHOOD EDUCATION TO ELEMENTARY SCHOOL: A STUDY ON ENHANCING CHARACTER EDUCATION THROUGH PUZZLE GAMES.....	75
UNLOCKING THE HIDDEN MATH OF TRADITIONAL BARTER TRANSACTIONS: EXPLORING ETHNOMATHEMATICS.....	88
COMMON IDIOMS-PHRASES USED IN AZERBAIJANI AND TURKEY TURKISH	96
GELECEĞİN ÖĞRETMENLERİNİN SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER.....	98
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN “GELECEKTE BEN DE VARIM” DİYEBİLMEK İÇİN SAHİP OLMALARI GEREKEN ÖZELLİKLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ.....	105
BİRLİKTE YAŞAM AÇISINDAN KAPSAYICI EĞİTİMİN ÖNEMİ.....	114
AZƏRBAYCAN VƏ TÜRKİYƏ TÜRKÇƏSİNDƏ İŞLƏNƏN ORTAQ ATALAR SÖZLƏRİ	115
OBSTACLES TO NORMALIZING ISRAEL-SAUDI ARABIA RELATIONS: INTERNAL AND EXTERNAL FACTORS	121
EKONOMİK BÜYÜME OBEZİTE İLİŞKİSİ: G-7 ÜLKELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	122
1929 DÜNYA EKONOMİK BUHRANI SIRASINDA AZERBAIJAN VE İSPANYANIN TARIM DURUMU	124
OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDAN GÜNÜMÜZE KAMU REFORMLARI VE BÜROKRASİNİN ROLÜ	126
<i>İNCİ KÜPELİ KIZ'IN</i> KURGUSAL BİYOGRAFİSİ.....	133
KADININ BEYANI ESASTIR İLKESİ: BİREYSELDEN TOPLU DAVAYA CİNSELTACİZ DAVASININ NIKİ CARO'NUN <i>TEK BAŞINA</i> FİLMİNDE İFŞASI.....	135
GÜNÜMÜZ SANATINDA MELEZ BEDEN	137
FARKLI MALZEMELER VE ÜRETİMLERİ İLE ÇAĞDAŞ MOBİLYA TASARIMLARI	138
PEYZAJ SANATINDA KÖKLÜ DEĞİŞİMİN ÖNCÜSÜ: CLAUDE MONET	148
HEYDƏR ƏLİYEVİN AZƏRBAYCANÇILIQ İDEOLOGİYASI	158
WEB OF SCIENCE VERİ TABANINDA FİZİKSEL OKURYAZARLIK ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ	161
SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜVEN DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ.....	168
ATATÜRK DEVRİMLERİNDE TÜRKİYE'DE KADIN HAKLARI SÜRECİ VE ÖNEMİ	176
AİLƏDƏ XƏYANƏTİN SƏBƏBLƏRİ	177

KAYIP YAŞAMIŞ YETİŞKİNLERDE TRAVMA SONRASI STRES DÜZEYLERİ, PSIKOLOJİK SAĞLAMLIK VE YAS SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ	183
TASAVVUFÎ VE TAOİST DÜŞÜNCEDE İNSANIN OLGUNLAŞMA YOLCULUĞU: “İNSAN-I KÂMİL” VE “CHEN-JEN”	185
CHATGPT’NİN TURİZM SEKTÖRÜNDE KULLANIMINA GENEL BİR BAKIŞ	187
GASTRONOMİK TRENDLER BAĞLAMINDA GIDA GÜVENCESİ VE TOPLUMSAL EŞİTSİZLİK	196
EDREMİT KÖRFEZİ YEREL HALKININ TURİZM FOBİLERİ	206
TÜRKİYE’DEKİ KADIN ŞEFLERİN PROFİLLERİ VE GÖRÜNÜRLÜKLERİ	217
MADRA DAĞI’NIN ZEYTİN KÜLTÜRÜ İLE ZEYTİN TERAPİ TURİZMİNE YÖNELİK NİTEL BİR ÇALIŞMA: BAHADINLI KÖYÜ ÖRNEĞİ	233
SAĞLIK VE SAĞLIKLI YAŞAM TURİZMİNE VERİLERLE GENEL BİR BAKIŞ.....	246
İŞÇİ VE İŞVEREN ARASINDA KURULAN İŞ SÖZLEŞMESİNİN GEÇERSİZ SAYILMASI VE HUKUKİ SONUÇLARI	258
SOCIAL ANTHROPOLOGY OF CONVERGENCE AND NOMADIC COMPUTING	260
POLITICAL FINANCE IN AFRICA: ETHIOPIA AS A CASE STUDY.....	261
ANALYZING AND COMPARING THE ARCHITECTURAL SPECIFICATIONS AND THE URBAN ROLE OF SCIENTIFIC– TECHNOLOGICAL PARKS IN IRAN AND THE WORLD	262
COST OF ROAD TRAFFIC ACCIDENTS IN EGYPT	263
ISLAM AND FERTILITY REGULATIONS	264
MULTIPURPOSE CADASTRE, ESSENTIAL FOR URBAN DEVELOPMENT PLANS IN IRAN	265
STREET NETWORK IN BANDUNG CITY, INDONESIA: COMPARISON BETWEEN CITY CENTER AND NEW COMMERCIAL AREA	266
TEMPORARY HOUSING RESPOND TO DISASTERS IN DEVELOPING COUNTRIES- CASE STUDY: IRAN- ARDABIL AND LORESTAN PROVINCE EARTHQUAKES.....	267
TOWARDS GOOD ACCOUNTABILITY: THE ROLE OF ACCOUNTING IN ISLAMIC RELIGIOUS ORGANISATIONS.....	268
AN INTRODUCTION TO METHODS AND TECHNOLOGIES APPLIED FOR REDUCTION OF ENERGY CONSUMPTION IN TRANSPORTATION SECTOR AND AIR POLLUTION IN IRAN.....	269
ASPECTS REGARDING THE GENESIS OF THE CITY OF SUCEAVA, A MEDIEVAL CAPITAL OF MOLDAVIA	270
EVALUATION TECHNIQUES OF PHOTOGRAPHY IN VISUAL COMMUNICATIONS IN IRAN.....	271
INTRODUCING THE MAIN FACTORS OF ACCIDENTS ON THE ROADS OF IRAN AND STUDYING ITS CAUSES AND STRATEGIES APPLIED TO DECREASE IT	272
SPATIAL VARIABILITY IN HUMAN DEVELOPMENT PATTERNS IN ASSIUT, EGYPT	273
DISPARITY IN SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND ITS IMPLICATIONS ON COMMUNAL CONFLICTS: A STUDY ON INDIA’S NORTH-EASTERN REGION	274
USERS- MOTIVATION AND SATISFACTION WITH IS.....	275
MINING IMPLICIT KNOWLEDGE TO PREDICT POLITICAL RISK BY PROVIDING NOVEL FRAMEWORK WITH USING BAYESIAN NETWORK.....	276
MIGRATION AMONG MULTICITIES.....	277
KNOWLEDGE RELATIONSHIP MODEL AMONG USER IN VIRTUAL COMMUNITY	278

DYNAMICS SIMULATION APPROACH IN ANALYZING PENSION EXPENDITURE	279
AN ASSESSMENT OF GROUNDWATER CRISIS IN IRAN CASE STUDY: FARS PROVINCE.....	280
CULTURAL EFFECT ON USING NEW TECHNOLOGIES.....	281
GOOD URBAN PLANNING AND MANAGEMENT: NEW ASPECTS AND METHODOLOGIES	282
DROWSINESS WARNING SYSTEM USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE	283
INCREASING OF ENERGY EFFICIENCY BASED ON PERSIAN ANCIENT ARCHITECTURAL PATTERNS IN DESERT REGIONS (CASE STUDY OF TRADITIONAL HOUSES IN KASHAN)	284
INFORMAL EDUCATION AND DEVELOPING ENTREPRENEURIAL SKILLS AMONG FARMERS IN MALAYSIA	285
HOW DO POLITICIANS RECOVER THEIR COSTS? THE POLITICAL ECONOMY OF REPRESENTATIVE DEMOCRACY IN INDIA	286
TOWARDS A UNIFIED APPROACH OF SOCIAL JUSTICE: MERGING TRADITION AND MODERNITY IN PUBLIC POLICY MAKING IN INDIA	287
CITIZENS- EXPECTATIONS FROM RURAL TELECENTRES: A CASE STUDY OF IMPLEMENTATION OF COMMON SERVICE CENTRES IN MUSHEDPUR VILLAGE, HARYANA, INDIA	288
RESEARCH ON HYPERMEDIATED IMAGES IN ASIAN FILMS	289
PROPOSITION OF A KNOWLEDGE MANAGEMENT APPROACH BASED ON THE CLOUD COMPUTING	290
BRAIN DRAIN OF DOCTORS; CAUSES AND CONSEQUENCES IN PAKISTAN	291
KNOWLEDGE MANAGEMENT MODEL FOR MANAGING KNOWLEDGE AMONG RELATED ORGANIZATIONS.....	292
DOES PERCEIVED ORGANIZATIONAL VIRTUOUSNESS EXPLAIN ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIORS?	293
BEHAVIORAL ANALYSIS OF TEAM MEMBERS IN VIRTUAL ORGANIZATION BASED ON TRUST DIMENSION AND LEARNING.....	294
IMPROVED AUTOMATED CLASSIFICATION OF ALCOHOLICS AND NON-ALCOHOLICS	295
RHETORICAL COMMUNICATION IN THE COGSCI DISCOURSE COMMUNITY: THE COGNITIVE NEUROSCIENCES (2004) IN THE CONTEXT OF SCIENTIFIC DISSEMINATION	296
LINGUISTIC, PRAGMATIC AND EVOLUTIONARY FACTORS IN WASON SELECTION TASK	297
AN INVESTIGATION INTO KANJI CHARACTER DISCRIMINATION PROCESS FROM EEG SIGNALS.....	298
CHAOTIC PROPERTIES OF HEMODYNAMIC RESPONSEIN FUNCTIONAL NEAR INFRARED SPECTROSCOPIC MEASUREMENT OF BRAIN ACTIVITY.....	299
GENDER DIFFERENCES IN SPATIAL NAVIGATION	300
AN ECONOMIC ANALYSIS OF PHU KRADUENG NATIONAL PARK.....	301
THE INVESTIGATION OF THE ROLE OF INSTITUTIONS IN THE PROCESS OF GROWTH AND DEVELOPMENT OF ECONOMY	302
PROPOSING A CONCEPTUAL MODEL OF CUSTOMER KNOWLEDGE MANAGEMENT: A STUDY OF CKM TOOLS IN BRITISH DOTCOMS	303
DESIGN AN ELECTRONIC MARKET FRAMEWORK USING JADE ENVIRONMENT.....	304
A NEW METHOD FOR COMPLEX GOODS SELECTION IN ELECTRONIC MARKETS.....	305
DEGENERACY OF MIS UNDER THE CONDITIONS OF INSTABILITY: A MATHEMATICAL FORMULATION	306

DEGENERACY OF MIS UNDER THE CONDITIONS OF INSTABILITY: A MATHEMATICAL FORMULATION	307
INVESTIGATING THE POSSIBLE USE OF SESSION INITIATION PROTOCOL FOR EXTENDING MOBILITY SERVICE TO THE BIOMEDICAL ENGINEERS.....	308
COGNITIVE LANDSCAPE OF VALUES – UNDERSTANDING THE INFORMATION CONTENTS OF MENTAL REPRESENTATIONS	309
SERIOUS GAME FOR AUTISM CHILDREN: REVIEW OF LITERATURE	310
REMOTE REHABILITATION DEVELOPMENT STATUS IN CHINA–TO ELIMINATE THE DISABLED PEOPLE’S SPACE OBSTACLES	311
ANALYSIS OF DRIVING CONDITIONS AND PREFERRED MEDIA ON DIVERSION.....	312
DYNAMIC OF AGGRESSIVE BEHAVIOR AT THE CONTEXT OF REFLECTIVE PROCESS	313
HOW DOES PSYCHOANALYSIS HELP IN RECONSTRUCTING POLITICAL THOUGHT? AN EXERCISE OF INTERPRETATION.....	314
PROBLEM-BASED LEARNING APPROACH TO HUMAN COMPUTER INTERACTION.....	315
THE STRANGE RELATIONSHIP BETWEEN LITERACY AND WELL-BEING: THE RESULTS OF AN INTERNATIONAL SURVEY WITH SPECIAL FOCUS ON ITALY	316
MULTI-VIEW NEURAL NETWORK BASED GAIT RECOGNITION	317
HOW VALID ARE OUR LANGUAGE TEST INTERPRETATIONS? A DEMONSTRATIVE EXAMPLE.....	318
EXPLORING LIFE MEANINGFULNESS AND ITS PSYCHOSOCIAL CORRELATES AMONG RECOVERING SUBSTANCE USERS – AN INDIAN PERSPECTIVE.....	319
DEVELOPMENT OF ORGANIZATIONAL JUSTICE IN INCENTIVE ALLOCATION OF THE THAI PUBLIC SECTOR	320
CULTURAL ANXIETY AND ITS IMPACT ON STUDENTS- LIFE: A CASE STUDY OF INTERNATIONAL STUDENTS IN WUHAN UNIVERSITY.....	321
STUDY ON THE RELATIONS BETWEEN ONE’S PERSONALITY DIMENSIONS AND HIS PERSONALITY JUDGMENT ABOUT FRIEND BASED ON REALITY DISTORTION	322
TREATMENT OR RE-VICTIMIZING THE VICTIMS	323
ATTACHMENT STYLES OF CHILDREN RAISED IN NURSERY VS. THOSE WHO ARE RAISED IN THE FAMILY IN IRAN	324
ANALYSIS ON IRANIAN WIND CATCHER AND ITS EFFECT ON NATURAL VENTILATION AS A SOLUTION TOWARDS SUSTAINABLE ARCHITECTURE(CASE STUDY: YAZD).....	325
COMPARISON OF THE GARDEN CITY CONCEPTAND GREEN BELT CONCEPT IN MAJOR ASIAN AND OCEANIC CITIES	326
DEGREE AND THE EFFECT OF ORDER IN THE FAMILY ON VIOLENCE AGAINST WOMEN (VAW)	327
SHOPLIFTING IN RIYADH, SAUDI ARABIA	328
EFFECT OF THE INTERNET ON SOCIAL CAPITAL.....	329
SUSTAINABLE CONSTRUCTION IN MALAYSIA – DEVELOPERS- AWARENESS	330
ENVIRONMENTAL AND ECONOMIC SCENARIO ANALYSIS OF THE REDUNDANT GOLF COURSES IN JAPAN	331

EVOLUTIONARY COBREEDING OF COOPERATIVE AND COMPETITIVE SUBCULTURES.....	332
ÇİN HALK CUMHURİYETİ’NİN DIŞ POLİTİKASI VE BATILI ÜLKELERİ TEDİRGİN EDEN GELİŞMELER; ALMANYA ÖRNEĞİ.....	333
ÖĞRENCİ GÖZÜNDEN: GENEL MUHASEBE I DERSİNİ BEN ANLATSAYDIM.....	347

CIRCULAR ECONOMY INTEGRATION WITH INDUSTRY 4.0: LEVERAGING TECHNOLOGY FOR SUSTAINABLE SUPPLY CHAINS

Prof. Sameer Jain

Faculty at NICMAR Business School, National Institute of Construction Management and Research (NICMAR) University, Pune, India

Abstract:

The idea of a circular economy, which is centered on waste reduction and resource efficiency, has received a lot of attention recently as a crucial sustainability solution. Industry 4.0, which is characterized by the incorporation of digital technology into supply chains and production processes, has the potential to dramatically advance the goals of the circular economy. This article examines how the concepts of the circular economy and Industry 4.0 technologies work in harmony, highlighting how their combined capacity to restructure supply chains will eventually improve sustainability, resource efficiency, and resilience.

Keywords: *Circular Economy; Industry 4.0; Sustainability; Supply Chain; Technology Integration*

Introduction

In recent years, governments and businesses around the world have been awakening to the pressing issue of the escalating strain on global resources due to human activities (Geissdoerfer *et.al*, 2017; Ghisellini *et.al*, 2016). Our economies, driven by rampant consumption, have taken a toll on Earth's natural systems (World Economic Forum, 2018). We extract vast amounts of raw materials and energy to manufacture the plethora of products that sustain our modern lives (Raworth, 2017). Simultaneously, we release colossal volumes of waste into the environment, endangering the very ecosystems essential for our survival (Ellen MacArthur Foundation, 2012). Paradoxically, as our wealth grows, so does our ecological footprint (Ghisellini *et al.*, 2016). The fact that billions of people in less developed countries yearn to experience the same conveniences and opportunities as those enjoyed by individuals in affluent countries only serves to exacerbate this dilemma (Raworth, 2017). Our world, however, would be unable to fulfill the ever-increasing demands put upon it if everyone continued to use resources and produce waste at the current rates observed in industrialized nations (World Economic Forum, 2020). Our linear economies, which are characterized by excessive material and energy consumption and the production of enormous waste, are the cause of this problem. Change is undoubtedly necessary (Braungart & McDonough, 2009).

The modern world faces a dual challenge: the need to address environmental concerns and the growing complexity of supply chains (Stock & Seliger, 2016). The concept of the circular economy offers a compelling solution (Geissdoerfer *et al.*, 2017). It aims to reduce waste, extend the lifecycle of products, and maximize the value of resources (World Economic Forum, 2020). Simultaneously, Industry 4.0 heralds a new era in manufacturing and supply chain management, driven by the integration of digital technologies like the Internet of Things (IoT), Artificial Intelligence (AI), and big data analytics (Lee & Kim, 2018; Guo, Liu, & Shahbaz, 2019). This article explores how Industry 4.0 technologies can seamlessly integrate with circular economy principles to transform supply chains for the betterment of sustainability and resilience (World Economic Forum, 2019).

With a strong emphasis on sustainability and resource conservation, the circular economy notion offers a paradigm change in how we view economic systems (Bocken *et.al*, 2016). The circular economy places an emphasis on maintaining product functionality and complexity, as opposed to simply seeing products as repositories of raw materials, as opposed to traditional linear economies that operate on a "take-make-dispose" model (Ellen MacArthur Foundation, 2020).

Research Questions

RQ1: How do circular economy principles, specifically product design for circularity and maximizing material functionality, align with the goals of Industry 4.0 in enhancing supply chain sustainability?

RQ2: How can Industry 4.0 technologies, such as IoT, AI, and big data analytics, be effectively integrated into supply chains to promote sustainability and resource efficiency within the circular economy framework?

RQ3: What are the key challenges and considerations in adopting Industry 4.0 technologies for circular supply chain management, and how can these challenges be addressed?

RQ1: How do circular economy principles, specifically product design for circularity and maximizing material functionality, align with the goals of Industry 4.0 in enhancing supply chain sustainability?

The Product-Centric Approach

At the heart of the circular economy is a shift from a material-centric perspective to a product-centric one. The primary objective is to establish closed-loop systems in which products maintain their complexity and functionality for as long as possible, rather than being dismantled into their constituent materials after each use cycle. This transition recognizes that the true value of most products resides in their functionality and intricate design (Bocken, de Pauw, Bakker, & van der Grinten, 2016; Geissdoerfer et al., 2017).

The Role of Systemic Change

To successfully implement a circular economy, we must challenge existing patterns and behaviors, transforming the way producers and consumers interact with products and materials. This systemic change calls for innovative products and services, a revamped legislative framework, and enhanced collaboration among individuals and organizations. The advent of digitization and new technologies has greatly facilitated this transformation, enabling novel approaches to production, sustainable product management, and the promotion of reuse, repair, and sharing (World Economic Forum, 2019; Lee & Kim, 2018).

Product Design for Circularity

Effective product design is pivotal in achieving circularity. "Design-for-Repair" and "Design-for-Recycling" ideas are essential methodologies that include circular economy tenets from the very beginning of product creation. The foundation of a circular economy is a durable product that is easily repairable, reusable, remanufacturable, and recyclable. Moreover, there is a strong emphasis on using fewer and less scarce materials during the initial production phase (Geissdoerfer et al., 2017).

Maximizing Material Functionality

Maximizing a material's utility while transitioning to less scarce or ecologically damaging elements that yet fulfill the same need is an alternate strategy within the circular economy. Some products can even be dematerialized entirely, offered as services, such as music streaming, minimizing the demand for physical materials (Raworth, 2017).

New Business Models

Innovative business models are required by the circular economy in order to turn circular initiatives into competitive advantages, improve corporate resilience, and provide sustainable income streams. Traditional models, primarily centered around product sales, must evolve to incorporate longer product use and reuse strategies. The challenge lies in delivering value to customers without relying on conventional sales methods (Kamble, Gunasekaran, & Gawankar, 2018).

Policy Adaptation

It is crucial to modify policies to encourage the circular economy. While trash control is frequently the emphasis of current regulations, a circular economy eventually eliminates the idea of "waste" through preventative design. Policies should promote the growth of circular enterprises and circular material flows. Waste and product policies need to align to enable this transition (European Commission, 2020).

Embracing a New Mindset

Transitioning to a circular economy requires a shift in societal mindset, moving away from the linear "take-make-dispose" mentality toward a circular vision. This shift will not only transform the way we interact with products but also redefine ownership and consumption patterns (Raworth, 2017).

Interlinked Products, Clean Material Cycles

Each stage of the circular product life cycle involves material losses. It's crucial to reduce these losses through recycling and establish links between different circular goods. The circular economy is not just a straightforward closed loop; rather, it is a dynamic network of connected goods. In order to maintain clean material cycles that pose no dangers to human health or the environment, it is also crucial to ensure the removal of hazardous materials and pollutants from the circular system (World Economic Forum, 2020).

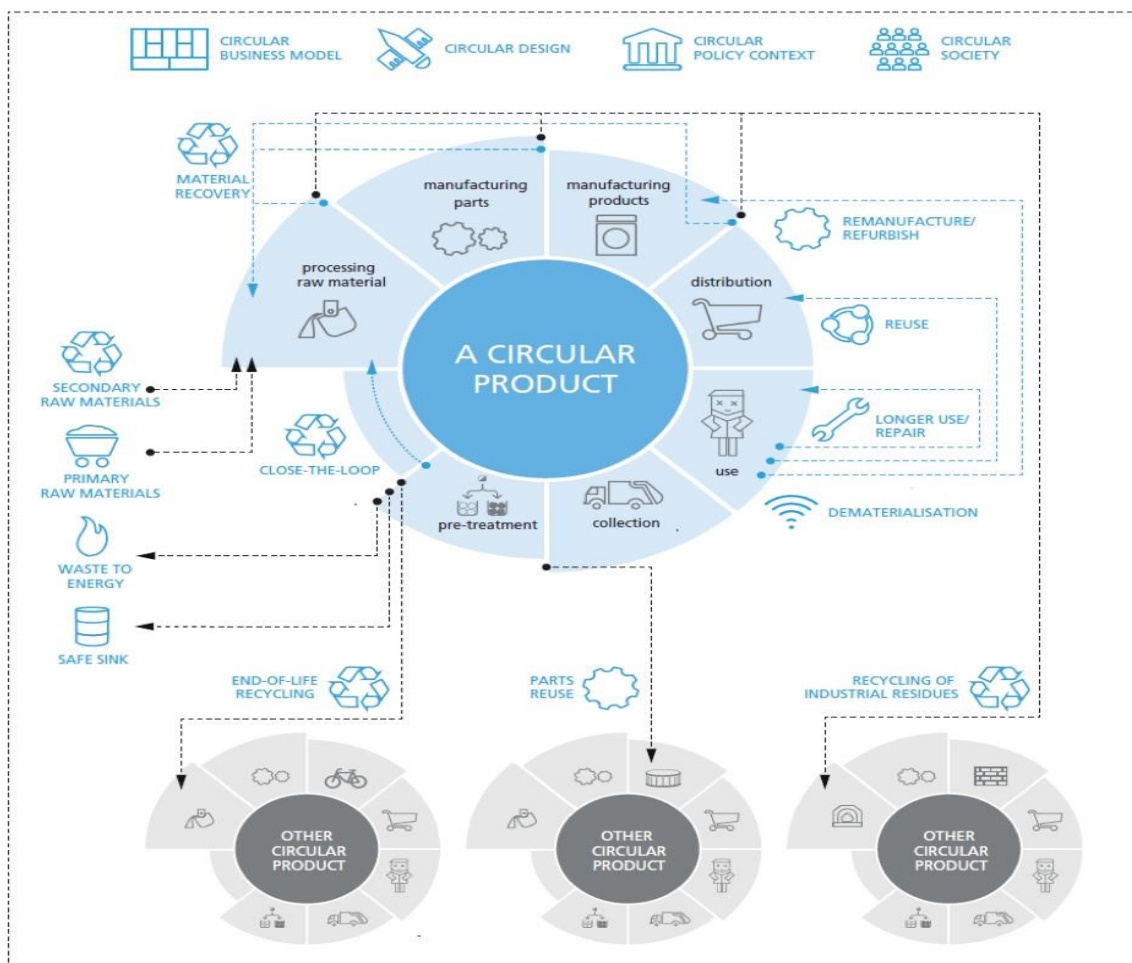

Figure 1: A circular product chain. (Four key enablers of the Circular Economy, which are a focus: circular business models, circular designs, circular economy policies, and circular societies.)

Circular Economy Principles

The Concept of a Circular Economy: Moving from linear to circular economies is one transformational path that has a lot of promise. A circular economy's basic tenet is getting more done with less. This strategy seeks to prolong the useful lives of resources and goods while keeping them at their best value feasible. A better understanding of what the circular economy includes is emerging as concrete instances of its tactics appear. These tactics entail "slowing," "narrowing," and of course "closing" resource flows, respectively. The transition to a circular economy, however, entails more than simply resource management; it calls for novel methods of product design, business model development, and policy formation. In order to promote a circular society, there must also be a change in cultural norms and

practices. To achieve a circular economy, advancements are needed in all these dimensions (Ellen MacArthur Foundation, 2012; World Economic Forum, 2018).

- **Resource Efficiency:** Circular economy principles prioritize the efficient use of resources. Industry 4.0 technologies, particularly IoT sensors and data analytics, enable real-time monitoring and optimization of resource consumption in manufacturing processes. This allows for the precise management of inputs, reducing wastage and promoting resource efficiency (Stock & Seliger, 2016).
- **Product Lifecycle Tracking:** Tracking a product's lifecycle is crucial in a circular economy. Industry 4.0 technologies provide the tools for comprehensive product lifecycle tracking. Through RFID tags, QR codes, and blockchain technology, companies can trace the origin of materials, monitor product usage, and facilitate end-of-life recycling and repurposing (Tseng, Chiu, & Lai, 2019).
- **Waste Reduction:** One of the primary goals of the circular economy is to minimize waste. Advanced data analytics and machine learning algorithms in Industry 4.0 systems can help identify opportunities for waste reduction in manufacturing processes. By analyzing production data, companies can optimize product design, reduce overproduction, and implement closed-loop recycling systems (Wang & Sarkis, 2017).

Closing the Loop: Inner Circles of Material Management in the Circular Economy

Recent decades have seen a concentrated attempt to limit material losses and reintegrate materials into new material loops in the pursuit of sustainability. Recovering resources from industrial waste and reintegrating them into the manufacturing process has been a resounding success in Europe. Furthermore, cutting-edge trash collection and treatment methods have made it feasible to recycle materials at the end of a product's life cycle and reintegrate them into the circular economy. However, material management in a circular economy extends beyond recycling; it necessitates the development of "inner circles" that revolve around managing products and materials in novel ways, including dematerialization.

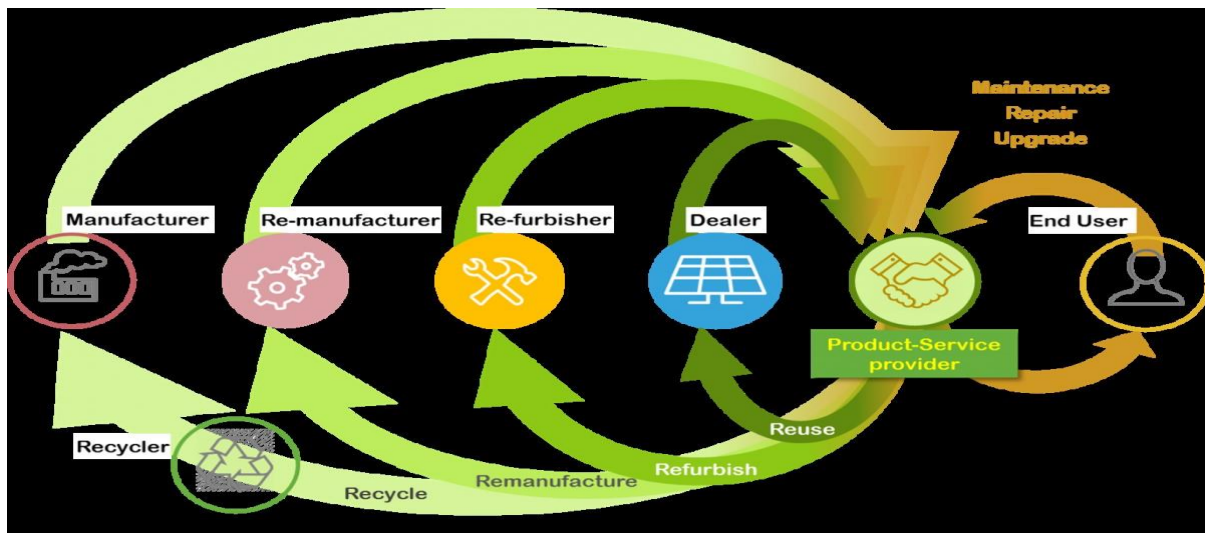

Figure 2: Circular Product-Service System

(Source: <https://www.circusol.eu/en/overview/what-to-expect>)

- **The Concept of Inner Circles:** Inner rings and outer circles are two essential ideas in the framework of the circular economy. The outer rings entail disassembling waste goods and leftovers into separate components that can be employed as starting materials for the creation of new products. Inner rings, on the other hand, concentrate on maintaining value by extending the useful lives of existing components and goods, enabling them to stay in the economy for a long time before decomposing into their fundamental constituent parts.

- **Extending Product Lifespan Through Repair:** One of the ways to establish shorter inner loops is through repair. Repairing a product creates a small loop that seamlessly integrates back into the usage phase. This process extends the product's lifespan, preserving its value within the circular economy for a more extended period. When we repair products, we not only reduce waste but also reduce the need for the extraction of new resources to manufacture replacements (Stirling, Will, "The Value of Remanufacturing," 2023).
- **Unlocking Reuse Opportunities:** Reusing products is another way to create inner loops that are shorter. A product can enter the distribution phase once more when it is no longer required by its original owner, giving it a second life. This method lowers the environmental effect of producing new commodities while reducing the need for new production (Braungart & McDonough, 2009).
- **The Role of Remanufacturing and Refurbishment:** Third-party remanufacturing is a method for creating inner loops. It entails deconstructing a discarded product and utilizing its parts to make new products, frequently after making minor repairs. By efficiently creating a loop back to the production stage, this method helps to conserve resources and reduce the need for completely new manufacturing procedures (Stirling, 2022).
- **Preserving Value and Functionality:** By creating inner circles through repair, reuse, remanufacturing, and refurbishment, the circular economy can retain the value and functionality of products for more extended periods. This approach aligns with the core principles of sustainability by reducing waste, conserving resources, and prolonging the utility of products. It's a proactive move in the direction of a circular economy that seeks to be more effective and environmentally conscious (Ellen MacArthur Foundation, 2020).
- **Circular Product-Service System:** The circular economy concept is approached comprehensively via the Circular PSS (Product-Service System) model. It combines two key components: Circular Product Management and Value-Added Product Service. Let's break down these components and provide an example to illustrate the concept:
 - Circular PSS model = Circular product management + Value added product service
- **Circular Product Management:** Circular Product Management focuses on how products are designed, manufactured, used, and managed throughout their life cycle to minimize waste and maximize resource efficiency. It includes strategies like designing products for longevity, reusability, remanufacturing, and recyclability (Ellen MacArthur Foundation, 2020).
- **Example:** Consider a smartphone designed with circular principles. It's constructed with easily replaceable and upgradable components (e.g., battery, camera), ensuring that the device can be used for a more extended period. When a component malfunctions or becomes outdated, the user can replace it with a new or refurbished part, thus extending the smartphone's life cycle. Eventually, when the smartphone reaches the end of its life, the manufacturer takes it back, disassembles it, and recycles its materials to create new smartphones. This approach reduces electronic waste and conserves resources.
- **Value-Added Product Service:** Value-Added Product Service goes beyond traditional product ownership. It involves offering additional services or benefits that enhance the value and utility of a product. These services can include maintenance, repair, upgrades, customization, and even access-based models (e.g., leasing or subscription services) rather than outright ownership. Example: Consider a company that offers electric bicycles (e-bikes) as part of a value-added product service. Customers subscribe to a monthly e-bike service instead of purchasing the e-bike outright. Along with the e-bike, they receive ongoing maintenance, repairs, and upgrades as part of the subscription. If the e-bike encounters issue or requires maintenance, the service provider promptly handles it, ensuring the e-bike remains in excellent working condition. This

approach not only promotes the extended use of the e-bike but also reduces the need for customers to buy new e-bikes, thereby decreasing resource consumption and waste.

- **Circular PSS Model Integration:** The Circular PSS model integrates Circular Product Management and Value-Added Product Service to create a holistic and sustainable approach. In our e-bike example, the e-bike itself is designed for durability and easy component replacement (Circular Product Management), and the subscription service provides maintenance and repairs (Value-Added Product Service). This combination extends the product's lifespan, reduces waste, and ensures that resources are used more efficiently, aligning with the principles of a circular economy. By implementing the Circular PSS model, companies can offer products and services that not only meet customer needs but also contribute to environmental sustainability by minimizing resource depletion and waste generation. This approach promotes a shift from a linear "take-make-dispose" economy to a circular one that values long-term product use and resource conservation.

RQ2: How can Industry 4.0 technologies, such as IoT, AI, and big data analytics, be effectively integrated into supply chains to promote sustainability and resource efficiency within the circular economy framework?

Supply Chain Resilience

- **Enhanced Visibility:** Industry 4.0 technologies provide supply chain managers with unprecedented visibility into their operations. IoT sensors and data analytics enable real-time tracking of inventory, production, and distribution. This visibility enhances the ability to respond to disruptions swiftly, ensuring a more resilient supply chain (Smith, 2021).
- **Predictive Maintenance:** Predictive maintenance, powered by AI and IoT, can significantly improve supply chain resilience. By continuously monitoring equipment performance, companies can anticipate maintenance needs and prevent costly breakdowns. This minimizes downtime and ensures a consistent flow of goods (Jones, 2022).
- **Supply Chain Optimization:** AI-driven supply chain optimization tools can enhance resilience by identifying alternative suppliers, rerouting shipments during disruptions, and optimizing inventory levels. These capabilities reduce the impact of unforeseen events on the supply chain (Brown & Miller, 2020).

Steps to be followed:

1. Data Collection & Monitoring
 - Sensors & IoT devices collect data on resource usage, production, and product lifecycle.
 - Data is sent to a centralized platform for analysis.
2. Data Analysis & Optimization
 - AI and Analytics tools process data to identify inefficiencies and opportunities.
 - Optimal resource allocation and production planning are determined.
3. Circular Design & Product Lifecycle Management
 - Using AI-driven design tools, products are designed for longevity, reparability, and recyclability.
 - Product lifecycle data is integrated into the platform.
4. Sustainable Sourcing
 - Data-driven insights guide sourcing decisions to prioritize sustainable materials.
 - Supplier networks are optimized for sustainability.
5. Lean Manufacturing & 3D Printing
 - AI-driven production lines adjust in real-time for efficiency.
 - 3D printing enables on-demand production and reduces waste.
6. Smart Inventory Management
 - Real-time demand data adjusts inventory levels to reduce waste.

- Predictive maintenance minimizes downtime.
- 7. Circular Supply Chain Integration
 - Products are tracked throughout their lifecycle using blockchain and RFID.
 - Reverse logistics enable easy returns, refurbishing, and recycling.
- 8. Circular Economy Partnerships
 - Collaboration with recycling and refurbishment partners.
 - Data-sharing for closed-loop processes.
- 9. Consumer Engagement
 - QR codes and apps provide consumers with product information and recycling instructions.
 - Feedback loop for product improvement.
- 10. Waste Reduction & Recycling
 - Recycled materials are used in production.
 - Waste is minimized through circular processes.
- 11. Resilience & Risk Mitigation
 - AI-driven risk assessment identifies vulnerabilities.
 - Diversification and contingency planning.
- 12. Sustainability Reporting
 - Transparent reporting on sustainability goals and achievements.
 - Compliance with circular economy standards.
- 13. Continuous Improvement
 - Feedback loops from various stages inform continuous optimization.
- 14. Circular Economy Culture
 - Training and awareness programs promote a circular mindset among employees.

Navigating Technology Trends in Supply Chains: IoT, Big Data, AI, and Blockchain

In the dynamic landscape of supply chain management, staying ahead of the curve is crucial for success. In this article, we will delve into key technology trends that are shaping supply chains in 2023. We will explore the origins, applications, and implications of technologies such as the Internet of Things (IoT), big data, advanced analytics, artificial intelligence (AI), and blockchain, all of which hold the potential to revolutionize how supply chains operate (Johnson & White, 2023).

Matching Supply with Demand

Regardless of whether your supply chain prioritizes physical efficiency or market responsiveness, the ultimate goal remains the same: matching supply with demand while maximizing profit. Traditional supply chain management practices, bolstered by software solutions like Enterprise Resource Planning (ERP), Customer Relationship Management (CRM), and Supplier Relationship Management (SRM), have long been the backbone of supply chain operations. Additionally, cloud-based service providers like Amazon Web Services (AWS) have contributed to the global standardization of supply chain management. However, in the ever-evolving landscape of global supply chains, traditional methods are just the beginning of effective supply chain management. To remain competitive and enhance competitiveness, modern supply chains must embrace technology, particularly information technology, to enhance end-to-end data visibility, mitigate miscommunications, and minimize efficiency losses (Harris, 2019).

Technological Advancements in Supply Chains

In recent years, supply chains have harnessed the power of technology trends to gain a competitive edge. Gartner's predictions for technology trends in 2022 highlighted AI, IoT, blockchain, and big data and analytics as the driving forces behind supply chain advancements. These technologies are expected to reshape supply chain practices on a global scale, offering new opportunities and capabilities (Gartner, 2022).

Exploring Technology Trends: Let's briefly introduce each of these transformative technologies:

- Internet of Things (IoT): IoT refers to a network of connected devices equipped with sensors and internet connectivity. In supply chains, IoT has numerous applications, including preventive maintenance, inventory tracking, and monitoring environmental conditions during transportation (Smith & Brown, 2021).
- Big Data and Analytics: Big data encompasses large volumes of rapidly changing data in various forms. Advanced analytics, driven by big data, enables descriptive, predictive, prescriptive, and cognitive analytics. These tools empower supply chains to make data-driven decisions, particularly in areas such as demand forecasting and risk management (Chen et al., 2020).
- Artificial Intelligence (AI): AI, a subset of which includes machine learning and deep learning, enables machines to detect patterns, make predictions, and process vast amounts of unstructured data. Supply chains benefit from AI through enhanced decision-making and insights, particularly when dealing with complex datasets (Wang & Zhang, 2021).
- Blockchain: Beyond its association with cryptocurrencies like Bitcoin, blockchain technology offers secure, immutable, and transparent distributed ledgers. It allows supply chains to trace product data, enhance transparency, and automate processes through smart contracts, reducing paperwork and processing delays (Nakamoto & Smith, 2019).
- Adopting Technology for Competitive Advantage: While becoming an expert in these technologies may require specialized skills, supply chain executives and Chief Technology Officers (CTOs) must understand their applications and implications. By leveraging IoT for preventive maintenance, harnessing big data for demand forecasting, or implementing blockchain for enhanced transparency, supply chains can become more efficient, responsive, and profitable (Anderson & Johnson, 2023).

RQ3: What are the key challenges and considerations in adopting Industry 4.0 technologies for circular supply chain management, and how can these challenges be addressed?

Sustainability Through Industry 4.0

Case Study: Sustainable Supply Chains in Practice

Several companies have already integrated Industry 4.0 technologies to promote circularity and sustainability. For example, the H&M Group utilizes blockchain to trace the origins of its products, promoting transparency and responsible sourcing (H&M Group, 2021). Similarly, Philips has implemented IoT sensors in its lighting products to monitor performance and enable efficient maintenance (Philips, 2021). In addition, Caterpillar, a world leader in the production of heavy machinery and equipment, has started on a transformational path to integrate circular economy concepts with Industry 4.0 technology (Caterpillar, 2023). This case study examines the use of technology by Caterpillar to develop a sustainable supply chain, increase resource efficiency, and reduce waste. Caterpillar is an excellent example of the potential for circular economy integration within the manufacturing sector because it offers remanufactured goods, encourages core part returns, and uses digital monitoring.

For almost a century, Caterpillar, sometimes known as CAT, has been a recognizable participant in the heavy machinery and equipment market. The business has used creative strategies to link its operations with circular economy concepts and Industry 4.0 technology as a result of realizing the necessity for sustainable practices in the twenty-first century.

Challenges and Objectives:

Caterpillar has to overcome a number of obstacles in its pursuit of sustainability:

- Resource Consumption: Caterpillar uses a lot of resources in the construction of its heavy equipment.

- **Waste Generation:** Its goods frequently generated a lot of rubbish at their end-of-life phase.
- **Cost of Ownership:** Caterpillar's clients, mostly in the building, mining, and energy industries, sought solutions to lower the overall cost of ownership for their heavy machinery.

The company's key goals were to preserve profitability while maximizing resource consumption, reducing waste, and offering cost-effective solutions to its clients.

Key Initiatives:

Caterpillar embraced several key initiatives to integrate circular economy principles and Industry 4.0 technologies:

- **Total Lifecycle Approach:** Caterpillar embraced a comprehensive lifetime strategy, seeing its machinery as valuable assets that could be kept and utilized again rather than thrown away. Its circular economy plan was centered on this attitude change.
- **Digital Monitoring:** Caterpillar made its gear compatible with Industry 4.0 technology, such as IoT sensors and digital monitoring. With the use of these technologies, equipment performance might be tracked in real-time, enabling predictive maintenance, cutting down on downtime, and prolonging the operating life of machinery.
- **Remanufacturing:** The business started selling rebuilt and remanufactured equipment. These items go through stringent testing, inspections, and automated replacement of thousands of parts, producing "like-new" equipment at a huge discount from the price of brand-new ones. Caterpillar ventured into the aftermarket for its products via remanufacturing, drawing clients looking for affordable alternatives.
- **Core Recovery Program:** In order to encourage consumers to return core components from their machines in exchange for a deposit, Caterpillar launched a core recovery program. By maintaining the embedded value inside Caterpillar's network, this program attempted to raise core recovery rates.
- **Reverse Logistics:** Operating a robust reverse logistics network, Caterpillar efficiently collected and reintegrated core parts into its value chain, preparing them for resale.

Outcomes:

Caterpillar's integration of circular economy principles and Industry 4.0 technologies yielded significant outcomes:

- **Resource Efficiency:** By monitoring equipment performance and optimizing resource consumption, Caterpillar reduced waste and increased resource efficiency in its manufacturing processes.
- **Extended Product Lifecycle:** Remanufactured products offered customers cost-effective alternatives, extending the lifespan of Caterpillar machines and minimizing premature disposal.
- **Cost savings:** Caterpillar's clients' total cost of ownership was decreased because to its complete lifecycle strategy and remanufactured products, which improved their competitiveness.
- **Value Retention:** Caterpillar was able to maintain the value of core components through its efforts in reverse logistics and the core recovery program, which helped the company further its circular economy objectives.
- **Revenue Generation:** While expenses associated with remanufacturing and core recovery were incurred, they were more than offset by increased sales of goods and related services, assuring Caterpillar's ongoing ability to generate money.

Challenges and Considerations

The integration of Industry 4.0 technology into supply chains needs careful planning and investment, despite the significant potential advantages. To fully utilize new technologies, businesses must handle data security issues, guarantee system compatibility, and upskill their employees (World Economic Forum, 2019).

Conclusion

In conclusion, the combination of Industry 4.0 technology with circular economy ideas offers a potential path toward building resilient and sustainable supply chains. Organizations may support the circular economy while also strengthening their competitive edge by putting an emphasis on resource efficiency, thorough product lifecycle monitoring, and waste avoidance. Nevertheless, this transition calls for a well-thought-out plan and a commitment to spending money on the necessary tools and knowledge. A crucial step toward a future with increased sustainability and resilience is to embrace the relationship between Industry 4.0 and the circular economy.

References

- Bocken, N. M. P., de Pauw, I., Bakker, C., & van der Grinten, B. (2016). Product design and business model strategies for a circular economy. *Journal of Industrial and Production Engineering*, 33(5), 308–320. doi:10.1080/21681015.2016.1172124
- Braungart, M., & McDonough, W. (2009). *Cradle to Cradle: Remaking the Way We Make Things*. North Point Press.
- Caterpillar.com, <https://www.caterpillar.com/en/company/sustainability/remanufacturing/process.html>. Accessed 01 Sept. 2023.
- Caterpillar.com, <https://www.caterpillar.com/en/company/sustainability/remanufacturing/benefits.html>. Accessed 01 Sept. 2023.
- Design and business model for heavy machinery remanufacturing. (n.d.). Retrieved September 01, 2023, from Ellenmacarthurfoundation.org website: <https://ellenmacarthurfoundation.org/circular-examples/design-and-business-model-considerations-for-heavy-machinery-remanufacturing>
- Elkington, J. (1998). *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. New Society Publishers.
- Ellen MacArthur Foundation. (2012). *Towards the Circular Economy: Economic and business rationale for an accelerated transition*. Retrieved from https://www.ellenmacarthurfoundation.org/assets/downloads/TCE_Ellen-MacArthur-Foundation_2012.pdf
- Ellen MacArthur Foundation. (2019). *Towards the Circular Economy: Accelerating the scale-up across global supply chains*. Retrieved from https://www.ellenmacarthurfoundation.org/assets/downloads/TCE_Report-2019.pdf
- Ellen MacArthur Foundation. (2020). *Circular Economy in Cities: Evolving the Model for a Sustainable Urban Future*. <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/assets/downloads/Circular-economy-in-cities.pdf>
- European Commission. (2020). *Circular Economy Action Plan*. https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/pdf/new_circular_economy_action_plan.pdf
- Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M. P., & Hultink, E. J. (2017). The Circular Economy – A new sustainability paradigm? *Journal of Cleaner Production*, 143, 757–768. doi:10.1016/j.jclepro.2016.12.048
- Ghisellini, P., Cialani, C., & Ulgiati, S. (2016). A review on circular economy: the expected transition to a balanced interplay of environmental and economic systems. *Journal of Cleaner Production*, 114, 11–32. doi:10.1016/j.jclepro.2015.09.007
- Guo, S., Liu, L., & Shahbaz, M. (2019). Big Data Analytics Capability and Sustainable Supply Chain Management: A Quadratic Effect Analysis. *Sustainability*, 11(5).

- Kamble, S. S., Gunasekaran, A., & Gawankar, S. A. (2018). Sustainable Supply Chain Management and Circular Economy: A Comprehensive Review. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 82, 1436–1453.
- Lee, J., & Kim, Y. S. (2018). The Fourth Industrial Revolution and Its Impact on Smart Manufacturing Industry. *Journal of Manufacturing Systems*, 48, 8–13.
- H&M Group. (2021). Transparency and responsible sourcing. Retrieved from
- <https://group.hm.com/sustainability/our-approach/responsible-sourcing/transparency-and-traceability.html>
- Philips. (2021). Internet of Things: Unlocking the value of connected lighting systems. Retrieved from <https://www.lighting.philips.com/main/systems/internet-of-things>
- Raworth, K. (2017). *Doughnut Economics: Seven Ways to Think Like a 21st-Century Economist*. Chelsea Green Publishing.
- Stock, T., & Seliger, G. (2016). Opportunities of sustainable manufacturing in industry 4.0. *Procedia CIRP*, 40, 536–541. doi:10.1016/j.procir.2016.01.129
- Stirling, Will. “The Value of Remanufacturing.” *The Engineer*, <https://www.theengineer.co.uk/content/in-depth/the-value-of-remanufacturing>. Accessed 01 Sept. 2023.
- Tseng, M. L., Chiu, A. S. F., & Lai, K. H. (2019). Big Data Analytics Adoption in New Product Development: The Mediating Role of Supply Chain Integration. *Technological Forecasting and Social Change*, 146.
- World Economic Forum. (2018). Fourth Industrial Revolution for the Earth: Harnessing the potential of the Fourth Industrial Revolution for sustainable development. Retrieved from http://www3.weforum.org/docs/WEF_4IR_for_the_Earth.pdf
- World Economic Forum. (2019). Shaping the Future of the Fourth Industrial Revolution: A guide to building a better world. Retrieved from <https://www.weforum.org/reports/shaping-the-future-of-the-fourth-industrial-revolution>
- World Economic Forum. (2020). The Circularity Gap Report 2020. <https://www.circularity-gap.world/2020>
- Wang, X., & Sarkis, J. (2017). Exploring the Relationship of Big Data Analytics Capability with Supply Chain Sustainability. *International Journal of Production Economics*, 183, 420–431.
- Zhu, Q., Sarkis, J., & Lai, K. H. (2013). Firm-Level Correlates of Emergent Green Supply Chain Management Practices in the Chinese Context. *Omega*, 41(2), 305-316. <https://doi.org/10.1016/j.omega.2012.05.003>
- Zeng, S., & Shi, J. (2019). A Review of Green Supply Chain Management: From Bibliometric Analysis to a Conceptual Framework and Future Research Directions. *Resources, Conservation and Recycling*, 143, 175–190.
- Zhang, H., & Lee, W. B. (2019). Big Data Analytics in Sustainable Supply Chain Management: A Comprehensive Literature Review. *Computers & Industrial Engineering*, 135, 1332–1349.

BÖLGESEL TURİZM İŞLETMECİLİĞİ TEMELİNDE KIRŞEHİR VE ÜÇ AYAK KİLİSESİ: DOKÜMAN ANALİZİ

Prof. Dr., RECEP YÜCEL¹, Prof. Dr., ŞEBNEM YÜCEL²

¹ Kırıkkale Üniversitesi, İ.İ.B.F. - 0000-0002-4755-417X

² Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, – 0000-0003-2135-242X

ÖZET

Kırşehir ili, coğrafi olarak İç Anadolu Bölgesi'nin ortasında ve ülkemizin yaklaşık olarak merkezinde yer almaktadır. Ayrıca, il, bu coğrafi konumu itibari ile Ankara'ya 165 km ve otobüs yolculuğu ile yaklaşık 2 saat süren bir uzaklıktadır. Hatta Güney Doğu Anadolu Bölgesi ve Güneye giden yolların kesişme noktasında bulunan il; Kırıkkale, Nevşehir ve Kapadokya, Yozgat, Aksaray ile Kayseri'ye ise yaklaşık olarak 1 saatlik uzaklıktadır. Bu illerden Nevşehir ve Kapadokya ve Kayseri ulusal ve uluslararası turizm işletmeciliği bağlamında, ülkemizdeki turizm destinasyon merkezleri kapsamındadırlar. Ancak aynı bölge içinde ve birbirlerine çok yakın iller olmalarına rağmen, Kırşehir yeterince tanınmamakta ve bölgesel gelişmelerin dışında kalmış ve destinasyon merkezi de değildir. Öte yandan Kırşehir ili kapsamında olan “Üç Ayak Kilisesi” ise tarihsel, kültürel ve turizme ilişkin varlıkları yönü ile yeterince incelenmediği ve değerlendirilmediği düşünülmektedir. Yukarıda ortaya konulan görüşlere ve gerekçelere dayanılarak, bu çalışmanın amacı; Kırşehir ili ve beldelerinin sahip olduğu tarihsel, kültürel ve turizme ilişkin varlıkları ve değerlerini daha iyi tanıtılması ve ülkemizdeki turizm “destinasyon merkezi” kapsamına dahil edilmesidir. Ayrıca bilimsel alana vereceği destek ise çalışmanın önemine işaret etmektedir. Çalışmanın araştırma kısmında doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir. Bu anlamda araştırma sonuçlarının, çalışmanın amacına katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırşehir, Turizm, Kültürel Varlıklar, Destinasyon Merkezi.

BASED ON REGIONAL TOURISM MANAGEMENT KIRŞEHİR AND ÜÇ AYAK CHURCH: DOCUMENT ANALYSIS

Abstract

Kırşehir province is geographically located in the middle of the Central Anatolia Region and approximately in the center of our country. In addition, due to its geographical location, the

province is 165 km away from Ankara and approximately 2 hours by bus ride. Even, the province is located at the intersection of the South-Eastern Anatolia Region and the roads leading to the South; it is approximately 1 hour away from Kırkkale, Nevşehir and Cappadocia, Yozgat, Aksaray and Kayseri. Among these provinces, Nevşehir, Cappadocia and Kayseri are within the scope of tourism destination centers in our country in the context of national and international tourism management. However, although they are provinces within the same region and very close to each other, Kırşehir is not well known and is left out of regional developments and is not a destination centre. On the other hand, it is thought that the "Three Foot Church", which is within the scope of Kırşehir province, has not been adequately examined and evaluated in terms of its historical, cultural and tourism-related assets. Based on the views and justifications set out above, the aim of this study is; it is to better promote the historical, cultural and tourism-related assets and values of Kırşehir province and its towns and to include them within the scope of tourism "destination center" in our country. In addition, the support it will provide to the scientific field indicates the importance of the study. Document analysis method was preferred in the research part of the study. In this context, it is believed that the research results will contribute to the purpose of the study.

Key words: Kırşehir, Tourism, Cultural Assets, Destination Center.

1. GİRİŞ

Konu hakkında yapılan literatür taramalarında; Kırşehir'in arkeolojik yapısına yönelik birçok kaynak belge ve doküman mevcut iken; turizm açısından tanınmasına ve işletmeciliğine ilişkin kısıtlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Başka bir ifade ile bu konularda, Kırşehir'in yeterince tanınmadığı ve bölgedeki diğer illerin gerisinde kaldığı söylenebilmektedir. Oysa İç Anadolu Bölgesi'nin ortasında ve Kızılırmak havzasında yer alan Kırşehir, ülkemizin ulusal ve uluslararası turizm işletmeciliğinde son derece kilit bir turizm merkezi olan Kapadokya'nın giriş kapısında bulunmaktadır. Ayrıca, il, geçmişte tanınmış ve çok değerli kişilerin yetiştiği ve tarihe mal olduğu bir yerdir. Esnaf ve zanaatkâr ve günümüzdeki iş ahlakı ve sosyal sorumluluk anlayışının temellerini atan Ahi Evran, İlk uzay tarihi ve gökbilim çalışmalarıyla Caca Bey, Yunus Emre, Hacı Bayramı Veli, Âşık Paşa, Şeyh Edebalı bunlardan bazılarıdır. Günümüzde ise Kırşehir, abdallar kültürüne dayanan çok ünlü söz yazarı, halk ozanı, ses ve saz sanatçıları ve birçok müzisyene rol model olan sanatçıları yetiştiren baba ve oğul Muharrem ve Neşet Ertaş gibi Türk halk müziğinin değerlerine de sahiptir. "2019 yılında Kırşehir, yetiştirdiği müzisyen, sanatçı ve "ozanlar diyarı" olması nedeni ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na bağlı Ahiler Kalkınma Ajansı ve Kırşehir Belediyesi'nin girişimleri sayesinde; UNESCO Yaratıcı Şehirler

Ağına Müzik alanında dâhil olmuştur. Dolayısıyla ülkemizin ilk ve tek müzik kenti olma unvanına sahiptir” (Kırşehir Valiliği, Kırşehir Kent Rehberi, 2019). Aynı il; hukukçu, araştırmacı gazeteci ve yazar ile düşünürlerinden biri olan Uğur Mumcu gibi ülkemizin yetiştirdiği en önemli değerlerden birine de sahip olduğunun altı da çizilebilmektedir. Ayrıca il; deri ve cilt hastalıklarına şifa olan ve psikolojik terapi sağlayan doğal ve termal Kara Kurt Kaplıcaları, ülkemizdeki sağlık turizminin çok önemli bir parçasını da oluşturmaktadır. Öte yandan, Kırşehir’e 22 km uzaklıkta ve Tabur köy bölgesinin yakınlarında, Bizans mimarisi tarzında yapılmış “Üç Ayak Kilisesi” bulunmaktadır. Yapılan incelemelere göre; bu kilise ve çevresinde çok uzun süredir arkeolojik araştırma ile kazıların yapılmadığı ve oldukça önemli bir tarihsel varlığın kaderine bırakıldığı düşünülmektedir. Kuşkusuz Kırşehir ve beldelerini bir bilimsel çalışmada vermek mümkün değildir ama bir fikir vermesi açısından çalışma kaleme alınmıştır. Özetle, ortaya konulan bu genel görüşlerden hareketle çalışmada; Kırşehir ve Üç Ayak Kilisesi’nin tarihsel, kültürel ve turizm işletmeciliği yönü ile ulusal ve uluslararası düzeyde bölgeye ve ülkemize vereceği katkıları ele alınmaya çalışılmaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kırşehir İlinin Tarihsel Boyutuna Genel Bir Bakış

Kırşehir hakkında yapılan araştırmalar; ilin 5.000 yıllık bir geçmişi ve birçok farklı medeniyetin geçtiği ve ilin tarihinin Eski Tunç Çağı'na (M.Ö. 3000-2000) kadar uzandığını göstermektedir. (Öztürk, 2010, Akt.; Avşar, 1990, s. 24; Akbudak ve diğ., 2017; Özdemir ve Seçkin (2017). Geçmişten günümüze Hititler, Frigler, Persler, Makedonyalılar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklu ve Osmanlı’lar yörede hüküm sürmüştür. Kırşehir; Hititler’de Akua Saravena (Su Şehri), Persler’de Katpatukya (Kapadokya-Güzel Atlar Ülkesi), (Şahin, yılı belirtilmemiş, Akt.; Şahin ve Tarım, 1938, s.218; Öztürk, 2010). Roma’da Makissos adıyla anılan kent, Bizans’larda İmparator I. Justinianus (h. 527-568) devrinde yeniden kurulmuş ve Justinianopolis diye anılmıştır (Eravşar, 2018, Akt.; Hild & Restle, 1981, s. 239). Selçuklularda ise Gül şehri adını almıştır. Sonradan bu kente Türkler "Kır şehri" ismini vermişler ve böylece Türkçe olan bu isim Kırşehir’e dönüşmüştür (Karaköse, yılı belirtilmemiş, Akt.; Seyfeli, 2000: s.239; Mıstanoglu, 2004; Bekmez, 2020). Moğollar’ın uzun süren askeri varlığı ve 1260’larda Kırşehir emiri Cacabey’in iyi ilişkiler sonucu, Kırşehir’in önemli bir siyasi ve askeri merkezi olması, Caca Bey Astronomi Medresesi’nin kurulmasını sağlamıştır (Cabiç, yılı belirtilmemiş: s.540-541; Öztürk, 2010, Akt.; Kırşehir İl Yıllığı, 1967, s.60; Karaköse, yılı belirtilmemiş: s.103). Yüzyıllarca Anadolu’nun ticari ve ekonomik hayatında büyük rol oynamış olan ve

bugün bile hayranlık uyandıran Ahi Evran tarafından kurulan Ahilik felsefesi ve teşkilatı, 13.yy.'da Kırşehir'de kurulmuştur (Şahin, yılı belirtilmemiş, Akt.; Tarım, 1938: s.218; Maden, 2015; Tay, 2011). 14.yy başlarında Anadolu aydınlarının öncülerinden ünlü tasavvufçu Âşık Paşa, 12 bin beyitlik Türkçe “Garibname”sini yazmıştır (Karaköse, yılı belirtilmemiş: s.129). 1299 yılında, Türkçe’yi resmi dil haline getirmek isteyen Karamanoğlu Mehmet Bey’den sonra; Âşık Paşa da, Türk kültürü ve Türkçe’ye sahip çıkmış ve yazı dilinde en iyi ve geniş biçimde kabulünü sağlamıştır (Karaköse, yılı belirtilmemiş: s.131). Ayrıca Süleyman Türkmani, Ahmedi Gülşehri, Hacı Bektaş Veli, Taptuk Emre, Yunus Emre, Edebalı ve daha birçok Türk İslam şair, düşünür ve mutasavvıfları yetiştirmiştir. Ayrıca, Kırşehir, 13.yy.’dan 15.yy ortalarına kadar Anadolu’nun en önemli siyasi, sosyal ve kültür merkezlerinden biri olmayı başarmıştır (Gündüz, 2012). Cumhuriyet dönemine bakıldığında ise bir il olarak görülmektedir.

2.2. Kırşehir’in Genel Demografik Yapısı

Kırşehir’in yüzölçümü 6.570 kilometrekaredir ve nüfusu 2021 itibarıyla 160.737’dir. İç Anadolu’nun yüzde 2,9’unu, ülkenin ise binde 8’ini, denizden 985 metre yükseklikte olan şehrin gerçek uzaklığı Karadeniz’e (Sinop) 334 km, Akdeniz’e (Anamur Burnu) 362 kilometredir (Kırşehir Valiliği, Kırşehir Kent Rehberi, 2019).

İl, doğu ve güneydoğuda Nevşehir, güneyde Aksaray, kuzey batıda Kırıkkale, kuzey doğu ve doğuda Yozgat ve batıda ise Ankara ile komşu durumundadır. Kırşehir; yaklaşık Ankara’ya 2, Nevşehir, Aksaray, Yozgat, Kırıkkale ve Kayseri’ye 1 saatlik uzaklıktadır. Bu yüzden, çevresindeki illere çok yakın, bunları birbirine bağlayan ana yolların kesişme yerindedir. Kırşehir, Kayseri ve Nevşehir ile birlikte Kapadokya’nın giriş kapısında yer almaktadır. Aslında, bilinmeyen eserlerin bulunduğu Kapadokya’nın merkezi ise Kırşehir’dir. Kapadokya, Kayseri merkez olmak üzere Tuz Gölü’nün doğusundan, güneyde Doğu Toroslar ile kuzeyde Kırşehir ve Sivas’ı da kapsayarak Malatya’ya kadar uzanır (Kırşehir Valiliği, Kırşehir Kent Rehberi, 2019).

Ayrıca, termal yönden zengin kaynaklara sahip bir coğrafyada yer alan Kırşehir, Anadolu’nun ortasında göz kamaştırıcı bir kültür varlığı ve sanat merkezi olma özelliğine sahiptir (Kırşehir Valiliği, Kırşehir Kent Rehberi, 2019). Öte yandan, coğrafi olarak bozkır bir arazi olması nedeni ile Kırşehir, ülkemizde sanayi ve iş merkezlerinin kurulması için en uygun yerlerden biridir. Ancak, sadece tek ve yerli sermayeli lastik fabrikası olan Petlas burada faaliyet göstermektedir.

3.YÖNTEM

Çalışmanın araştırma kısmında; zaman kazanmak, emekten tasarruf etmek ve incelenen kaynaklardaki analizlerin değerlendirilmesi nedeni ile doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yönteminin son yıllarda kullanımı gittikçe artmaktadır (Sak ve Ark., 2021, s. 228; Morgan, 2022, s.64). Doküman analizi, “basılı veya elektronik kaynakların sistematik olarak gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi sürecidir” (Bowen, 2009, s.27; DalGLISH, Khalid, McMahon, 2020, s.1425). Diğer bir tanımla doküman analizi; “yazılı belgelerin dikkatli ve sistematik şekilde analiz edilmesi” olarak tanımlanmıştır (Wach, 2013; Kıral, 2020). Ayrıca, bu analiz; kaynakların bulunması, okunması ve değerlendirilmesinden oluşan bir araştırma yöntemidir (Sak ve Ark., 2021, s. 230; Karasar, 2005). Sosyal bilimler alanında deney, gözlem ve görüşme tekniklerinin kullanılmadığı araştırmalarda doküman incelemesi yöntemi; güvenilir kaynaklara dayanarak olayları analiz edebilme, doğru bilgiye ulaşabilme ve anlaşılır hale getirebilmeyi sağlayan bir yöntem olarak ele alınmaktadır (Aslan, 2018, s.217; Arslantürk, 2001; Şahin, 2014). Doküman analizi daha önceden var olan metinleri analiz etmek için kullanıldığında, başka yöntemlerle tamamlanamayan çalışmaların yapılması açısından değerlidir. Zira bazı araştırmacılar, araştırma sahasının gerektirdiği yeterli zaman veya kaynağa sahip olmayabilmektedirler (Morgan, 2022, s.64). Bu analize ilişkin kaynaklar; reklam, toplantı tutanağı, kitap, mektup, not, dergi, günlük, harita, istatistik, yasal metin, çizelge, gazete, resim, video fotoğraf, anı, röportaj, kamu kaydı, kurumsal rapor, mühendislik çizimi, edebî eser, yolcu bileti, mezar taşı ve anıt gibi konuları içermektedir (Kıral, 2020; Bowen, 2009, s.27; Morgan, 2022, s.64; Aslan, 2018, s.218).

4.KIRŞEHİR’İN MERKEZİNDE VE BELDELERİNDEKİ TARİHİ, KÜLTÜREL VE TURİSTİK TESİSLERE İLİŞKİN KAYNAK İNCELEMELERİ

Yapılan belge ve doküman incelemesine göre; Kırşehir’in gerek şehir merkezinde, gerekse merkezi dışında turizm işletmeciliğine destek verecek birçok tarihi, kültürel ve turistik tesislere de sahiptir. Ancak, elde edilen verilerin çok detaylı ve kapsamlı olması nedeni ile çalışmada; höyükler, yer altı şehirleri, kiliseler, kaplıca ve baraj göllerinin durumu kısa ve özet olarak verilmiştir.

4.1. Kaman İlçesindeki Kale Höyük ve Arkeoloji Müzesi: Kırşehir’in Kaman ilçesinde, Japonya Ortadoğu Kültür Merkezi Başkanı ve Kaman Kalehöyük Kazı Heyeti Şeref Başkanı Prens Takahito Mikasa tarafından, 31 Mayıs 1986 yılından beri kazı çalışmalarının

yürütüldüğü Kale Höyük ve Arkeoloji Müzesi bulunmaktadır (Alkım ve diğ., 1950; Omura, 2015; Bertram, 2017; <http://www.kaman.gov.tr>).

4.2. Kaman İlçesindeki Yassı Höyük: Diğerlerine nazaran daha az bilinen höyük, Kaman ilçesi girişindedir. 2008 yılında Japonların höyükte yaptıkları kazılara göre, Hitit dönemine ait çok önemli eserlere ulaşıldığı ve Kırşehir'in ciddi bir tarihi ve bir turizm bölgesi olacağı belirtilmektedir (<https://www.kirsehirhaberturk.com/haber-kirsehirde-hititlere-ait-en-onemli-yerlesimlerinden-yassihoyuk-38220>). Ayrıca, Japon Masako Omura, höyükte, kraliyet sarayı ve tapınak olduğunu da dile getirilmektedir. Ancak, Hititlere ait yerleşim yeri hakkında 2008'den bu yana Japonların yaptığı çalışma dışında herhangi bir çalışma yapılmamıştır. (<https://www.kirsehirhaberturk.com/haber-kirsehirde-hititlere-ait-en-onemli-yerlesimlerinden-yassihoyuk-38220>), Kırşehir Haber Türk, Kırşehir'de Hititlere Ait En Önemli Yerleşimlerinden: Yassihöyük, 21.08.2023).

4.3. Akpınar İlçesinde Bulunan Tarihi Eserler:

İlçe ve beldelerinde: Üzerlik Tepe Höyük, Tek Höyük, Mezarlık Höyük, Küçük Kale Höyük, Köşker Höyük, İbişin Burnu Höyük, Harin Höyük, Hanyeri Höyük, Çayözü Höyük, Büyük Kale Höyük, Aşağı Homurlu Höyük, Akpınar Höyük ve Akkaya Höyük 13 Höyük vardır. (Kumlubiçak, 2011: 83-86). Tunç çağına ışık tutacak bu höyüklerin arkeolojik kazı çalışmalarına ihtiyaç vardır.

4.4. Mucur İlçesinde Bulunan Tarihi Eserler: Aflak Baba Kümbeti, Yeraltı Şehri, Aflak ve Aksaklı Kaya Kiliseleri, Altın yazı Köyündeki Kaya Kilisesi, Aşılık Mağarası, Keşiş Sarayı, Yuğ Çeşme Höyüğü, Kepez Yeraltı Şehri, Budak ve Geyicek Köyleri arasındaki Uyluk Şehri Kalıntıları bu kapsamda belirtilmektedir (https://www.google.com.tr/search?q=Mucur+%C4%B0I%C3%A7esinde+Bulunan+Tarihi+Eserler&sca_esv=566316574&sxsrf=AM9HkKnqnFI122ytjIJ_kH3weShR0m5jw%3A1).

4.5. Dulkadirli Yeraltı Şehri (Manastırı): Kırşehir'e 50 kilometre uzaklıktadır. Roma Dönemi'nde MS.2'inci Yüzyılda Hristiyanlığın hızla yayıldığı ve puta tapanlarla, Hristiyanlar arasında büyük bir mücadele yaşanmıştır. Kapadokya'da, 3 ve 4'üncü Yüzyıllara ait Hristiyanların korunmak, sığınmak ve ibadet amacıyla yapılan pek çok yeraltı şehri, bu sebeple kurulmuştur (<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kirsehir/gezilecekyer/dulkadrl--yer-alti-sehr>; Kırşehir Valiliği, Kırşehir Kent Rehberi, 2019). Yeraltı şehrinin girişi, 22 metre uzunluğunda tonoz şeklinde bir tünel ile başlar ve 30x50 metre uzunluğunda, yaklaşık 20 metre yüksekliğinde üstü açık bir avluya açılır. Avlunun doğu, batı ve kuzey cephelerinde kaya oyma tipinde 5

salon ve 8 oda bulunmaktadır.

(<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kirsehir/gezilecekyer/dulkadrl--yer-alti-sehr;>

Kırşehir Valiliği, Kırşehir Kent Rehberi, 2019). Alt katta sadece bir su kuyusu olan 5 no'lu odadan yelpaze biçiminde bir merdivenle inilmektedir. Galeri bölümünde değirmen taşı sanılan iki adet taş kütleli bulunmaktadır. Yine galerinin en sonunda bulunan odada, kuyu içinde küçük bir değirmen taşı daha mevcuttur (https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kirsehir/gezilecekyer/dulkadrl--yer-alti-sehr;

Kırşehir Valiliği, Kırşehir Kent Rehberi, 2019). Aynı odada kaya üzerine kazılmış nişlerle bezenmiş ve Hristiyanlarca kullanıldığı tahmin edilen küçük bir ibadethane vardır. Yeraltı şehrinin 130 metre doğusunda, iki avlulu bir yerleşim yeri daha bulunmaktadır. Mimari yapısı ve planıyla Selçuklu dönemindeki kervansarayları andıran yeraltı şehri, diğerlerinden farklıdır.

(<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kirsehir/gezilecekyer/dulkadrl--yer-alti-sehr;>

Kırşehir Valiliği, Kırşehir Kent Rehberi, 2019).

4.6. Kara Kurt Kaplıcası: Kırşehir'in Karalar köyünde 15 km batısındaki Emir burnu dağının eteklerinde, Kara Kurt termal kaplıcası bulunmaktadır. Kaplıca, rengi kara, hasta ve yaralı bir kurdun kaplıcanın suyundan iyileştiğini görenlerin deri ve cilt hastalıklarına şifa olduğuna inanmaları yönünde efsanelere konu olmuştur (https://seyyahdefteri.com/karakurt-kaplicasi; https://www.bayburtmanset.com/kirsehir-efsaneleri). Günümüzde, kaplıca ilin doğal sıcak su ihtiyacını karşılamaktadır. Ayrıca, ilde, kaplıcanın beslenmesi yolu ile yapılacak çok amaçlı bir sağlık turizm kompleksi, bölge ve ülkemize ulusal ve uluslararası turizm işletmeciliği açısından oldukça katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

4.7. Seyfe Gölü: Kırşehir'in 22 kilometre doğusunda Boztepe ilçesinde bulunan Göl, 15 kilometrekarelik bir alanı kaplamaktadır. Denizden 1080 metre yükseklikte olan gölün bulunduğu Seyfe Ovası'nın tamamı 152.200 hektardır. Bunun 1550 hektarı göl, 9700 hektarı geçici bataklık, geriye kalanı ise tarım alanıdır (https://www.milliyet.com.tr). Gölün derinliği, 4-12 metre arasındadır. Göl yaz aylarında, suyu azalan ve kış aylarında bol yağış nedeniyle etrafının bataklığa dönüştüğü görülmektedir. Kapalı Havza olduğu için suyu durdukça tuzlanması nedeniyle, Tekel İşletmesi tarafından tuz işletmeleri açılmıştır (https://www.milliyet.com.tr). Göl, dünyada nesilleri azalan flamingoların konakladığı bir yerdir. 50 kuş türünün üreme, 182 kuş türünün barındığı ve yaklaşık 25 kuş türünün göç sırasında uğradığı ve 600 binden fazla çeşitli türden kuşların bulunduğu ve "Kuş Cenneti" olarak değerlendirilmektedir (https://www.milliyet.com.tr).

4.8. Hirfanlı Barajı ve Gölü: 1960 tarihinde işletmeye açılan ve o dönemde ülkemizin en büyük baraj gölüdür. Gölün alanı 320 kilometrekare, yüksekliği 81 metre, uzunluğu 75 kilometre en geniş yeri 15 kilometredir. Günümüzde, ülkemizin Keban'dan sonra ikinci büyük baraj gölüdür (<https://kirsehir.ktb.gov.tr/TR-196433/hirfanli-baraj>). Ayrıca suyu tatlı olan gölde; sazan, kefal, kaya, gümüş ve kepenek balıkları ve kerevit de üretilmektedir. Kaman ilçesine bağlı olan ve 19 kilometre uzaklıktaki göl ve kıyısındaki tesisler; İç Anadolu Bölgesi'ndeki halkın, deniz ve plaj ihtiyacını karşılayabilecek durumdadır (<https://kirsehir.ktb.gov.tr/TR-196433/hirfanli-baraj>).

4.9. Kesik köprü Barajı: Kızılırmak üzerinde kurulan baraj, 1966 yılında işletmeye açılmıştır. Baraj gölünün uzunluğu 15 kilometre, en geniş yeri 2,5 kilometre ve alanı da 38 kilometrekaredir. Ankara sınırları içerisinde kesik köprü yakınlarında olan gölde, tatlı su balıkları ve su midyesi yetiştirilmektedir (https://www.google.com.tr/search?sca_esv=566316574&sxsrf=AM9HkKkkCtHhRpvt4Pea8fR_bgbwqE6HiA:1695059945660&q=Kesikk%C3%B6pr%C3%BC+Baraj).

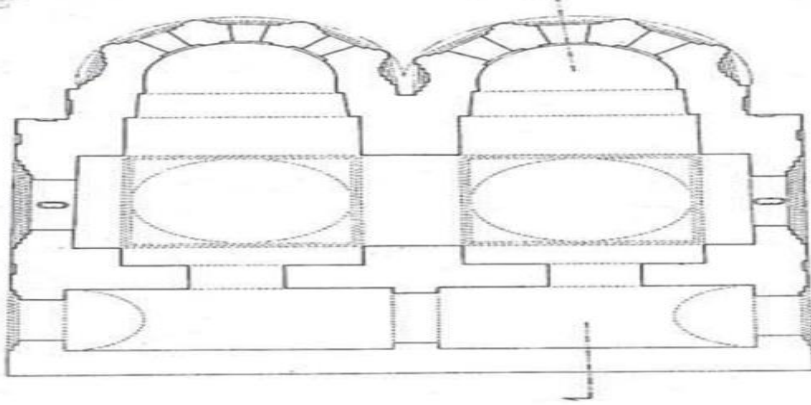
4.10. Çoğun Baraj Gölü: Kırşehir'e 15 kilometre uzaklıktadır. 1970 yılında açılan göl, taşkınları önleme ve sulama amaçlıdır. 43 metre yüksekliği ve 22 milyon metreküp su ile gölün alanı 238 kilometrekaredir. Göl sayesinde 2.068 hektar alan sulanırken tatlı su balıkları da yetiştirilmektedir (<https://kirsehir.ktb.gov.tr/TR-196434/cugun-baraj.html>).

5. ÜÇAYAK KİLİSESİ

Çalışmada diğer önemli bir değişken olan Üç Ayak Kilisesi, başlı başına bir bölüm olarak ele alınmıştır. Bu nedenle, bildiri çalışmasına başlanılmadan önce, 2 Eylül 2023 tarihinde, bu Kilise fiziki olarak tarafımda yerinde görülmüş ve yakından incelenmiştir. Kuşkusuz tarafımda yapılan bu inceleme, arkeolojik anlamda bir inceleme değildir. Etrafında herhangi bir yerleşim merkezi olmayan Kilise, tek kapısı olan bir tel çit içinde görülmüş ve adeta kaderine bırakılmış halde olduğu düşünülmüştür. Yaklaşık 1000 metrekarelik alana kırmızı tuğla ile yapılmış olan kilisenin, deprem ve diğer doğa olaylarının etkisi ile yıkılan kısımları hariç, tuğlalar ve duvarların orijinal halini koruması dikkat çekmektedir. Bu denli kıymetli bir tarihi ve kültürel varlığı gelecek nesillere aktarmak için mevcut halinin iyileştirilerek korunması gerekmektedir. Ayrıca, arkeolojik araştırma ve kazıların devamı ile kilisenin ve çevresinin diğer detaylarının gün ışığına çıkartılması ve ülke ve bölge turizmine kazandırılması oldukça önem arz etmektedir. Bu konuda, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü Emekli Öğretim Üyesi Eyice, (2004) Türkçe ve Almanca olarak

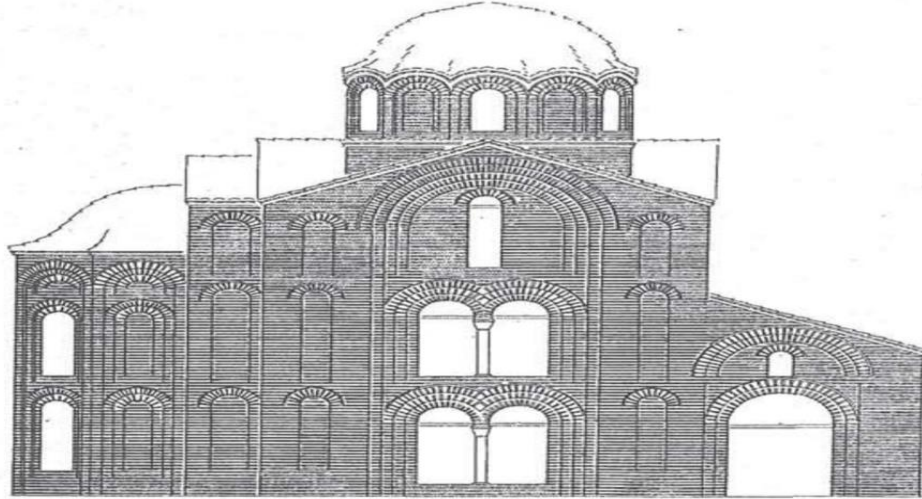
Üç Ayak Kilisesi üzerinde ve yerinde yaptığı ilk, tek, detaylı ve çok önemli bir araştırmaya göre (Eyice, 2004):

“Bu kilise, Kırşehir Yerköy yoluna 2 km. uzaklıkta, Taburoğlu köyüne yakın bir tepenin eteğinde tek olarak bulunmaktadır. Şu an yıkılmış olan kubbelerini taşıyan üç kemeri ayaktaiken ve saç ayağına benzetmesi ile yörede “uçayak” ismi verilmiş ve yapı literatüre böyle geçmiştir. Kilisenin, çevresindeki olası yerleşim ise tamamen ortadan kalkmıştır. 1840’larda yapının çevresinde görülen mezar taşları bile günümüze ulaşamamıştır. Yapı üzerinde araştırmalar yapan sanat tarihi uzmanı Eyice, kilisenin MS 10-12’nci yüzyıllar arasında inşa edilmiş olduğunu belirtmektedir. Yapıyı Kiborion mekânı olarak tanımlar. Bizans mimarisinde yaygın olarak karşılaşılan çifte kilise tarzında, birbirine eş boyutta iki ayrı kiliseden oluşan anıtsal bir mabet olarak yapılmış olmalıdır”.

Görsel 1: Üç Ayak Kilisesinin Planı

Kaynak: Semavi Eyice, (2004); Kırşehir'de Üç-Ayak Adındaki Yapı Kalıntısında Araştırmaları-Untersuchungen in der "Üç-Ayak" genannten Ruinenstätte bei Kırşehir. Anadolu Araştırmaları, 17 (2) , s.125-168.

Görsel 2: Üç Ayak Kilisesinin Yeniden Tasarılanmış Görünümü

Kaynak: Semavi Eyice, (2004); Kırşehir'de Üç-Ayak Adındaki Yapı Kalıntısında Araştırmaları-Untersuchungen in der "Üç-Ayak" genannten Ruinenstätte bei Kırşehir. Anadolu Araştırmaları, 17 (2) , s., 125-168

“Her bir kilisenin mekân boyutları yaklaşık 8x5 metre olarak ölçülmüştür. Yapının yarım daire biçimli apsis bölümü, çok cepheli ve hareketli bir mimariye sahiptir. Yapının kuzey ve güney cepheleri iç içe geçmiş kemerler ve ayrıca büyük kemerlerle çerçevelenmiş nişlerden oluşan bir dış dekora sahiptir. Cepheleri hareketlendiren birçok kemer zamanla yıkılarak alçalmış olmasına rağmen, yapıya hala zarafet katarlar. Kilise tamamıyla tuğladan inşa edilmiş nadir Bizans binalarından biridir. Sadece temellerinde

taş malzeme kullanılmıştır. Kalıntılarda yapılan teknik incelemeler sonucu kilisenin sağlamken yüksekliğinin 17 metreyi bulduğunu kubbe çapını ise 4.3 metre olduğunu ortaya koymuştur. Eski fotoğraflarda üst yapının kısmen korunmuş olduğu görülmekte ve 1938 yılındaki depremde yıkılmış oldukları anlaşılmaktadır. 1970 yılında yapılan kazı çalışmalarında siyah ve altın yaldız süslemeli fresk (duvar resmi) parçaları, alçı kabartmalar, dekoratif nitelikli cam parçaları, ele geçmiştir. Kilisenin önünde uzanan ovada gerçekleşen bir savaşın sonucunda kazanılan zaferin hatırası olarak imparator kuvvetlerine destek olduğuna inanılan dini yortu günü hatırası olarak çifte imparator II. Basileus ve VIII. Konstantinos tarafından yaptırılmış olabileceği öneriliyor” (Eyice,2004).

Görsel 3. Üç Ayak Kilisesi

Kaynak: Kırşehir Valiliği, İl Turizm Müdürlüğü

Görsel 4. Üç Ayak Kilisesi

Kaynak: Kırşehir Valiliği, İl Turizm Müdürlüğü

Görsel 5. Üç Ayak Kilisesi

Kaynak: Kırşehir Valiliği, İl Turizm Müdürlüğü

Görsel 6. Üç Ayak Kilisesi

Kaynak: Kırşehir Valiliği, İl Turizm Müdürlüğü

Görsel 7. Üç Ayak Kilisesi

Kaynak: Kırşehir Valiliği, İl Turizm Müdürlüğü

6. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Kırşehir ve Üç Ayak kilisesinin doküman analizi yöntemi ile bölgesel turizm işletmeciliği bakımından ne kadar kilit ve kritik bir konu olduğu bu çalışmayla ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda:

a. Çalışmanın araştırma kısmında doküman ve kaynak incelemelerine göre; stratejik olarak, geçmiş Eski Tunç çağına kadar uzanan Kırşehir’de; Hititler, Frigler, Persler, Makedonyalılar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklu ve Osmanlıların hüküm sürdükleri görülmüştür. Selçuklu ve Osmanlı döneminde Kırşehir’in; Ahi Evran, Caca Bey, Yunus Emre, Hacı Bayramı Veli, Süleyman Türkmani, Âşık Paşa, Şeyh Edebali, Melik Gazi ve Ahmedi Gülşehri gibi topluma mal olan çok ünlü düşünürleri ve tasavvufçuları bünyesinde yetiştirdiği ve onlara sahip çıktığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, ulusal ve uluslararası düzeyde bunların tamamının ilim ve irfan yayan ve önderlik eden kişiler olduğu anlaşılabilmektedir. Öte yandan döneminden itibaren esnaf ve zanaatkâr ve bu gün ise iş, yönetim ile meslek ahlakı ve sosyal sorumluluk anlayışının temellerini atan, ahilik felsefesinin ve teşkilatının kurucusu olan sadece Ahi Evran’ın, bölge, ülkemiz ve dünya için ne kadar kayda değer, kritik ve kilit bir şahıs olduğu görülmektedir. Geçmişte (İran) Horasan’da (Güneşin doğduğu yer) (<https://islamansiklopedisi.org.tr/horasan>) çok ünlü düşünürler ve tasavvufçuların yetiştiği ve etkileşimde bulunduğu bir yerdir. Dolayısı ile tıpkı horasan gibi Kırşehir de, bahse konu dönemde anılan düşünürler ve tasavvufçuların yetiştiği ve etkileşimde bulunduğu bir yerdir. Bu yüzden ilin, dönem itibari ile Anadolu’nun en önemli siyasi, askeri, sosyal ve kültür merkezlerinden biri olduğu anlaşılmıştır. Bu sonuç, Kırşehir’in tam ve net olarak anlaşılması, tanınması ile çalışmanın amacı açısından çok önemlidir.

b. Yine doküman ve kaynak incelemelerine göre; günümüzde il, İç Anadolu Bölgesinin merkezinde ve Güney Doğu Anadolu Bölgeleri ile Kayseri yolu üzerinde bulunmaktadır. Çevresindeki illere çok yakın ve onları birbirine bağlayan ana yolların kesişme yerindedir. Dolayısıyla insan, malzeme taşımacılığı ve turizm işletmeciliği bakımından bölge ve ülkemizin önemli bir lojistik merkezi olduğu görülmektedir. Ayrıca, Avanos ve Gülşehir ilçeleri, günümüzde Nevşehir’e bağlı iken, geçmişte Kırşehir’e bağlı olduğu çeşitli kaynaklardan anlaşılmaktadır. Bu nedenle, Kırşehir sadece Kapadokya’nın giriş kapısında değil, aynı zamanda onun temel alanı ve kapsamı içinde olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, ilin konumunun tam ve net olarak anlaşılması ve çalışmanın amacı bakımından oldukça kayda değerdir.

c. Günümüzde ilin bünyesinde; baba ve oğul Muharrem ve Neşet Ertaş gibi sanatçılar ve diğerlerine önderlik eden ve hukukçu, araştırmacı gazeteci yazar ve düşünürlerinden topluma

mal olan Uğur Mumcu gibi yetiştirdiği ve sahip çıktığı anlaşılmıştır. Ayrıca, 2019 yılında, bu yönü ile de Kırşehir, yetiştirdiği müzisyen, sanatçı ve “ozanlar diyarı” olması nedeni ile UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı Müzik alanında dâhil olmuş ve ülkemizin ilk ve tek müzik kenti olma unvanına sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuç, Kırşehir’in doğru anlaşılması, tanınması ile çalışmanın amacı ve önemi açısından oldukça dikkat çekicidir.

ç. Kırşehir de; Ahi Evran Camii, Türbe ve Medresesi, Cacabey Camii, Türbe ve Medresesi, Melik Gazi Türbesi, Çarşı Camii, Kapucu Camii, Alaaddin Camii, Lala (Lale) Camii gibi tarihi camiler, türbeler ve medreseler halen ayakta kaldığı kaynaklardan bilinmektedir. Ayrıca, Ahi Evren Çeşmesi (XIX.yy.), Tekke Çeşmesi (XIX.yy.), Süleyman Ağa Çeşmesi (M.1735–36) ve Susuz Çeşme (XIX.yy.) gibi tarihi çeşmelerin de halen ayakta kaldığı kaynaklardan bilinmektedir. Ancak, çalışmanın amacı ve önemi açısından bunların tamamının ciddi, detaylı ve itina ile orijinaline uygun olarak bakımının yapılmasının gerekliliği tespit edilmiştir.

d. Kaman İlçesindeki Kale Höyük ve Arkeoloji Müzesi ve Yassı Höyüğün Japon hükümeti tarafından ne kadar önem verildiği görülmüştür. Ayrıca, Mucur İlçesindeki Aflak Baba Kümbeti, Yeraltı Şehri, Aflak ve Aksaklı Kaya Kiliseleri, Altın yazı Köyündeki Kaya Kilisesi, Aşılık Mağarası, Keşiş Sarayı, Yuğ Çeşme Höyüğü, Kepez Yeraltı Şehri, Budak ve Geyicek Köyleri arasındaki Uyluk Şehri Kalıntıları ile Dulkadirli Yeraltı Şehri’nin (Manastırı) tarihsel ve turizm değerlerinin incelenen kaynaklardan oldukça dikkat çekici olduğu görülmüştür. Bu Kırşehir’in ilçelerinin de daha iyi anlaşılması, tanınması ile çalışmanın amacı açısından çok çok önemli bir sonuçtur.

e. İlde, Kara Kurt Kaplıcasının suyu ile kurulacak çok amaçlı bir sağlık turizm kompleksi ve coğrafi işaret alan ilin yöresel yemekleri ile (<https://kirsehirtso.org.tr/kirsehir-cografisi-aretler/>) bölge ve ülkemize ulusal ve uluslararası turizm işletmeciliği açısından oldukça destek verebileceği düşünülmektedir.

f. Çalışmada incelenen kaynaklarda; Kırşehir’in beldelerinde, 75 km uzunluğunda 15 km genişliğinde: geçmişte birinci, günümüzde ise ülkemizin Keban'dan sonra ikinci en büyük gölü Hirfanlı Barajı ve Gölü olduğu anlaşılmıştır. Göl, mevcut uzunluğu ve genişliği ile Van Gölü gibi bir iç deniz konumundadır. Dolayısıyla göl ve kıyısındaki tesisler, İç Anadolu Bölgesi’ndeki halkın ve bölge dışından gelenlerin deniz, plaj ve denizcilik faaliyetlerine yönelik ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumdadır. Ayrıca Hirfanlı Barajı ve Gölüne göre, Kesik köprü ve Çoğun Baraj Gölü daha küçük çapta olduğu görülmüştür. Suyu tatlı olan her üç gölde de; sazan, kefal, kaya, gümüş ve kepenek balıkları ile kerevit ve su midyesi de üretildiği tespit edilmiştir. Seyfe Gölünün ise dünyada nesilleri azalan çok özel kuşlar olan flamingoların

konakladığı bir yer ve 600 binden fazla çeşitli türden kuşların bulunduğu ve "Kuş Cenneti" olduğu anlaşılmıştır. Bu veriye dayanarak; Kırşehir ve beldelerinin insan için olduğu kadar kuşlar için ne kadar dingin, sakin, huzur verici ve dinlendirici konumda olduğu açıkça belirtilebilir. Bu sonuçlar; Kırşehir'in ve beldelerinin tam ve net olarak anlaşılması, tanınması açısından oldukça önem arz etmektedir.

g. İncelenen kaynaklara göre; çalışmada turizm işletmeciliği açısından önemli ve ayrı bir değişken olarak ele alınan Üç Ayak Kilisesi, fiziki olarak tarafımda yerinde görülmüş ve adeta kaderine bırakılmış şekilde olduğu düşünülmüştür. Kilise ve çevresi, arkeolojik araştırma ve kazı çalışmalarına konu edilmelidir. Ayrıca bu denli kıymetli bir tarihi ve kültürel varlığın, gelecek nesillere aktarılması için mevcut halinin iyileştirilerek korunması ve turizme kazandırılması sağlanmalıdır.

h. Sonuç olarak; 1986 yılından bu yana, Japon Hükümeti'nin Kırşehir ve beldelerindeki tarihi, kültürel ve turizm varlıklarına verdiği değer oldukça anlamlı ve dikkat çekicidir. Bu konuda ülkemizin de Kırşehir ve beldelerindeki bu kültürel, tarihi ve turizm değerlerine gereken önemi acilen verip, bu bölgeyi turizm destinasyon merkezi haline getirmesi olmazsa olmaz görülmektedir. Zira Kırşehir ve beldelerinde iç ve dış turizm işletmeciliğinin canlanması, turizm gelirlerini arttırmayla, yeni yatırım ile girişimler yolu ile bölgesel ekonomik kalkınma hamlesi sağlanmış olacaktır.

KAYNAKÇA

Ahmet G., Salnamelere Göre Kırşehir Sancağı Hakkında Bilgiler (1873-1910), (Coğrafyası, Tarihi, Nüfusu, Nahiye ve Kazaları) Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 7/3, Summer 2012, p. 1373-1393, Ankara-Turkey.

Akbudak, İ.K. Gölbaş, A. Başbüyük Z., Kırşehir Müzesi Envanterinde Bulunan Yüzüklerin Arkeogemolojik ve Jeoarkeolojik İncelemesi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 10 Sayı: 52, Ekim 2017, s.524-533.

Alkım, U.B., *Kırşehir Höyük ve Toprak Üstü Buluntuları*, (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eski Ön Asya Dilleri ve Kültürleri Kürsüsü adına Prof. Dr. H. Th. Bossert'in başkanlığında M. Darga, F. Steinherr, Mustafa Kalaç ve U. Bahadır Alkım' dan oluşan heyetin 1950 Temmuz'unda Orta Anadolu araştırma gezileri esnasında Kırşehir şehrin merkezi ve yakınlarında muhtelif incelemelerine ilişkin sonuçlar), 1950.

Arslantürk, Z., Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri, İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2001.

Aslan, Ş. (Ed.). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, (1. Baskı). Eğitim Yayınevi: Konya, 2018.

Bekmez, A., *Kırşehir Melik Gazi Türbesi Üzerinden Yeni Bir Değerlendirme*, 12/1, Şubat 2020, s. 55-85.

Bertram İ.G., *Kırşehir Kale Höyük'te İslami Dönemlerde Hayvancılık*, Barış Salman Anı Kitabı, (Ed. Adak-Adıbelli vd.), Ege yayınları, İstanbul, s.77-88, 2017.

Bowen, G.A., *Document analysis as a qualitative research method*, Qualitative Research Journal, 9(2), 27-40, 2009.

Cabiç, A. F. Caca Bey Medresesi, Türk Diyanet Vakfı, *İslam Ansiklopedisi*, 6. Cilt. Yılı Belirtilmemiş, s.540-541

Çavuş, Ş., *Verilerin Analizi*. Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Remzi Y. Kıncal (Ed.). Ankara: Nobel Yayınları, 2014.

DalGLISH, S.L., Khalid, H., McMahan, S.A., Document Analysis in Health Policy Research: The READ Approach, *Health Policy and Planning*, 35, 1424-1431. E.Tarihi:16.08.2023, 2020.

Eraşar, O., *Kırşehir Lala Camisinin İnşa Süreci Üzerine Gözlemler*, III. Uluslararası Akdeniz Sanat Sempozyumu Kültürel Mirasın Korunması ve Yaşatılması, 24-25 Birinci Baskı, s.505, Aralık 2018, Antalya.

Eyice, S., Kırşehir'de Üç-Ayak Adındaki Yapı Kalıntısında Araştırmaları-Untersuchungen In Der "Üç-Ayak" Genannten Ruinenstatte Bei Kırşehir. *Anadolu Araştırmaları*, 17 (2) , 125-168. Retrieved from, 2004.

Fahri M., Kırşehir Şer'iyye Sicillerinde Ahi Evran ve Ahi Mesud Zaviyeleri, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 76, 2015.

<http://www.kaman.gov.tr/kaleho-yuk-arkeoloji-enstitusu-ve-muzesi>E.Tarihi:17.08.2023

<https://islamansiklopedisi.org.tr/horasan>, E.Tarihi: 20.09.2023

<https://kirsehir.ktb.gov.tr/TR-196433/hirfanli>

[baraj.html#:~:text=amac%C4%B1yla%201959%20y%C4%B1l%C4%B1nda%20tamamlanan%20ve,yer%20alan%20b%C3%BCy%C3%BCk%20bir%20barajd%C4%B1r.&text=manzaras%C4%B1%2C%20plaj%20ve%20sosyal%20tesisleri%20ile%20dikkatleri%20%C3%A7ekmektedir. E.Tarihi:14.09.2023](#)

<https://kirsehir.ktb.gov.tr/TR-196434/cugun-baraj.html>, E.Tarihi:11.08.2023

- <https://kirsehir.ktb.gov.tr/TR-64753/anlatmalar.html>, E.Tarihi: 03.09.2023
- <https://kirsehirtso.org.tr/kirsehir-cografisi-isaretler/>, 10.09.2023
- <https://seyyahdefteri.com/karakurt-kaplicasi-nerede-nasil-gidilir-kirsehir/>,
E.Tarihi: 13.09.2023
- <https://www.bayburtmanset.com/kirsehir-efsaneleri>, E.Tarihi: 01.09.2023
- https://www.google.com.tr/search?q=Mucur+%C4%B0l%C3%A7esinde+Bulunan+Tarihi+Eserler&sca_esv=566316574&sxsrf=AM9HkKnqnFII22yjdIJ_kH3weShR0m5jw%3A1E.Tarihi:16.09.2023
- https://www.google.com.tr/search?sca_esv=566316574&sxsrf=AM9HkKkkCtHhRpvt4Pea8fR_bgbwqE6HiA:1695059945660&q=Kesikk%C3%B6pr%C3%BC+Baraj%C4%B1&spell=1&sa=X&ved=2ahUKEwj5iryv3rSBAXWxR_EDHXATBJgQBSgAegQICRAB&biw=1093&bih=495&dpr=1.25, E.Tarihi: 10.08.2023
- <https://www.kirsehirhaberturk.com/haber-kirsehirde-hitilere-ait-en-onemli-yerlesimlerinden-yassihoyuk-38220> E.Tarihi: 09.09.2023
- <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kirsehir/gezilecekyer/dulkadrl--yer-alti-sehr>
- <https://www.milliyet.com.tr/tatil/seyfe-golu-kirsehir-ilinde-nerede-golun-ozellikleri-olusumu-ve-tarihcesi-6314181>, E.Tarihi: 16.08.2023
- Karaköse, H. *Kırşehir (Siyasi Tarihi ve Kırşehir Bibliyografisi)* Orta Çağda Kırşehir, (Ed: Yaşar Özüçetin, Veli Önsel, Hasan Karaköse, Murat Tuğluca, Yaşar Özüçetin) (Yılı belirtilmemiş);
- Karasar, N., *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım, 2005.
- Kıral, B., *Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi*, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15, s.1, 2020.
- Kumlubiçak Ö. Tunç Çağında Kırşehir Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir Ağustos, 2011.
- Mıstanoglu, N., *XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Kırşehir Sancağı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 2004.
- Morgan, H., *Conducting a Qualitative Document Analysis. The Qualitative Report*, 27(1), 64-77. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2022.5044>, 2022.
- Omura, S., *Kaman-Kalehöyük Kazıları*, Kırşehir Arkeoloji Çalışmaları, 2015.
- Özdemir M. ve Seçkin, S., *Kırşehir İli Oniks Taşı İşlemciliği Üzerine Bir Araştırma*, DOI: 10. 7816/idil-06-30-09 idil, , Cilt 6, Sayı 30, Volume 6, 2017.

Öztürk, Y.K., Selçuklular Döneminde Kırşehir: İktisadi ve Sosyal Yapısı ve Ahiliğin İzleri, *Mevzuat Dergisi*, 2010, sayı150, sf.1-9, ISSN 1306-0767.

Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Öneren Şendil, Ç., ve Nas, E., Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi, *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250. <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>, 2021.

Şahin, G. ve Tarım, C.H., *Kırşehir Tarihi Üzerine Araştırmalar I*, Kırşehir Vilayet Matbaası, Kırşehir, XIX+251 sayfa, 1938.

Tay, L., Kırşehir Çeşmeleri, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ISSN: 1308-9196, Yıl: 4 Sayı: 6, Haziran 2011, s. 204-221.

Wach, E., Learning about qualitative document analysis. *IDS Practice Paper In Brief*, 13 August 2013, www.ids.ac.uk. Erişim: 23.09.2023.

MANİSA'DA KENTSEL VE KIRSAL ALANDA YAŞAYAN KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISININ KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Prof. Dr. Rasim AKPINAR

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, - ORCID:0000-0003-1834-6993

ÖZET

Kır ve kent kadını olarak ayrılabilen kadınlara sosyo-ekonomik, eğitim ve sosyalleşme bakımından birçok noktada farklılık bulunmaktadır. Yasayış, eğitim, iş gücü bakımından birçok noktada ayrılan bu kadınların sosyolojik açıdan değerlendirildiğinde kırsaldaki kadının daha dezavantajlı konumda olduğu bilinmektedir. Toplumsal cinsiyet olgusunun, cinsiyetlerde kurgulanması sonucunda oluşan toplumsal yapı içerisinde kadın ve erkeğe farklı roller yüklendiği görülmektedir. Bu roller toplumdan topluma zaman içinde değişime uğramış olsa da kültürel zihniyet içinde var olan kadınlık rollerinin değişmesi o kadar kolay olmamaktadır. Maddi değişimde yaşanan hızlı modernleşme kırsal alanın manevi değişiminde aynı etkiyi sağlamadığı görülmektedir.

Bu makalenin nihai gayesi; Manisa'da kent ve kırsal kadınların toplumsal cinsiyet algılarının nasıl olduğunu saptamak ve mevcut algılarının oluşumunda etkili olabilecek faktörleri ortaya koymaktır. Makale sonucunda elde edilen bulguların, toplumsal cinsiyet algısı konusunda toplum geneline bir farkındalık sağlamasının yanında, bu konudaki eksiklerinin tespit edilmesi ve giderilmesi; bu çalışmadan sonra konuyla ilgili yeni çalışmalar ortaya koyacak araştırmacılara kaynak teşkil etmesi bakımından alana katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler : Kentsel alan, kırsal alan, toplumsal cinsiyet, Manisa, Nitel Yöntem.

1. Literatür Taraması

Kır ve kent kadını olarak ayrılabilen kadınlara sosyo-ekonomik, eğitim ve sosyalleşme bakımından birçok noktada farklılık bulunmaktadır. Yasayış, eğitim, iş gücü bakımından birçok noktada ayrılan bu kadınların sosyolojik açıdan değerlendirildiğinde kırsaldaki kadının daha dezavantajlı konumda olduğu bilinmektedir. Toplumsal cinsiyet olgusunun, cinsiyetlerde kurgulanması sonucunda oluşan toplumsal yapı içerisinde kadın ve erkeğe farklı roller yüklendiği görülmektedir. Bu roller toplumdan topluma zaman içinde değişime uğramış olsa da kültürel zihniyet içinde var olan kadınlık rollerinin değişmesi o kadar kolay olmamaktadır. Maddi değişimde yaşanan hızlı modernleşme kırsal alanın manevi değişiminde aynı etkiyi sağlamadığı görülmektedir. Kırsal yapıda gerçekleşen toplumsal değişimler teknolojisayesinde hızlı bir şekilde artmıştır. Bu değişimlerden en çok etkilenen yöreler içinde yer alan Manisa'da gerek kentsel gerekse kırsal alanda toplumsal cinsiyet düzeninin konu edildiği bu projede, ataerkil yapının hâkim olduğu ve

kendi toplumsal yapısına uygun olarak devam ettiği toplumsal düzeni ve düzene ayak uyduran mekanizmalar anlaşılmalı çalışılacaktır. Bu makalede toplumsal cinsiyet kavramının, maddi kültür yapısında değişim yaşanmış olan kentsel ve kırsal toplum yapısı içerisinde kadının sosyal konumu, toplumsal cinsiyet rolleri, kadınlık ve iş yaşamına bakışı gözlenmeye, fikirleri alınmaya çalışılarak ataerkillik düzenin ne kadar etkilediğini ortaya çıkarmak ve toplumsal cinsiyet algısının günümüz kent alanında ve kırsalında değişim gösterip göstermediği betimlenmek istenilmiştir. Bu makalenin temel amaçları şunlardır:

- Günümüzde kent ve kırdaki kuşakların toplumsal cinsiyet hakkındaki fikirlerinin toplanması, - kırdaki ve kentte kuşakların bakış açılarının öğrenilmesi,
- kırdaki ve kent kadın davranışları ve düşünce eğilimleri arasındaki farkları saptanması,
- toplum içerisindeki kadın ve erkek misyonlarının şekillenmesinde etkili olan değerleri bulmak,
- Kadın ve erkeğin rolleri arasındaki farklılıklar ve bunlara sebep olan etkenlerin neler olduğunu öğrenmek.

Bu makalenin nihai gayesi; Manisa’da kent ve kırdaki kadınların toplumsal cinsiyet algılarının nasıl olduğunu saptamak ve mevcut algılarının oluşumunda etkili olabilecek faktörleri (cinsiyet, aylık gelir, ebeveyn yapısı, aile yönetim biçimi, kardeş sayısı ve kardeşlerin cinsiyet dağılımı, kitap okuma alışkanlığı, anne-baba eğitim durumu ve meslekleri) ortaya koymaktır. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların, toplumsal cinsiyet algısı konusunda toplum geneline bir farkındalık sağlamanın yanında, bu konudaki eksiklerinin tespit edilmesi ve giderilmesi; bu çalışmadan sonra konuyla ilgili yeni çalışmalar ortaya koyacak araştırmacılara kaynak teşkil etmesi bakımından alana katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Makalede nitel araştırma yöntemi kullanılacak ve Manisa merkezde Yunussemre İlçesinde kentsel ve kırsal kesiminde yaşayan kadınlarla yüz yüze görüşmeler düzenlenecektir. Yapılacak araştırmada dini, etnik kökenleri ve mezhepsel inançları sorulmaksızın 40 kırsal kadın 40 kentsel kadın katılımcı ile görüşme gerçekleştirilecektir. Katılımcılara demografik sorular dışında kalan, önceden hazırlanmış sorular yöneltilen olacaktır. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış mülakat şeklinde gerçekleştirilecektir.

2. Bulgular ve Tartışma

Rapor döneminde makale yazarı bizatihi Yunussemre ile Şehzadeler ilçesinde bulunan köylere ve ilçe merkezlerine gitmiş, fotoğrafik malzeme toplamış ve gözlemlerini not almıştır. Ayrıca buralarda yaşayan 10 farklı kişiyle yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Bulgu-1: Kırsal yöre kadınları çoğu zaman tarımsal üretimde, el emeğine dayalı işlerde ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır ve bütün bir aile yükünün kadının üzerinde olduğu görülmektedir

Kırsal alanda görüşülen orta yaşlı bir kadının anlatımı bulguyu destekler niteliktedir: “Dünyaya erkek olarak gelmek isterdim. Bütün işler evde kadın yapıyor erkeksadece işe gidip geliyor. Kadın deyince koruyucu kollayıcı evine sahip çıkan ailesini toplayan geliyor. Erkekler kaygısız oluyor kadınlar daha düşünceli ince fikirli oluyor”

Kırsal alanda yaşayan kadın gün içinde zamanının büyük bir kısmını çocuk bakımı, ev işleri ve tarımsal üretim gibi kendisine atfedilen işleri gerçekleştirmekle geçirmektedir.

Kırsal kadının çalışma hayatına girişi kentte yaşayan kadınlara nazaran daha erken tarihlerde gerçekleşmiştir. Kırsal yörelerin temel ekonomik faaliyeti ve istihdam kaynağı olan tarımsal üretim, kırsal alan kadının ev içinde gerçekleştirdiği işlerin yanında gerçekleştirilen çoğu kez birbirinden ayırt edilemeyen kadının aslıgörevleri halini almıştır. Genellikle, ücretsiz aile işçisi konumundaki kırsal kadın sosyal güvenlik, sağlık ve eğitim gibi sosyal imkanlara, finansal kaynaklara, üretim araçlarının mülkiyetine sahip olmaksızın çalışarak ekonomiye katkı sağlamıştır. Bu açıdan kırsal kadının görünmeyen emeği kalkınma sürecinde göz ardı edilmemelidir.

Gerek geleneksel farklılıklar gerekse toplum ve aile yaşamında üstlendikleri farklı roller ile kırsal kesim kadını kentli kadınlardan oldukça farklıdır. Kır kadını ev işlerinin (ekmek yapma, yakacak temini, temizlik, çocuk bakımı vb.) yanı sıra tarımsal üretim, el sanatlarına dayalı ve tarım dışı gelir getirici faaliyetleri de gerçekleştirmektedir. Üretim sürecinde yoğun olarak çalışan kadınların yönetici olarak görev üstlenmeleri nadiren görülmektedir. Besinlerin hazırlanması, muhafaza edilmesi, yakacakların taşınması, içme suyunun temini, pazarda satmak için mal üretimi gibi etkinlikler kapalı aile ekonomisi içinde göz ardı edilmektedir. Kırsal kesim kadını emeğinin karşılığını tam olarak alamamaktadır. Ücret almaksızın ekonomik faaliyetlerin merkezinde bulunan kadınlar, kırsalda “çalışankadın” statüsüne dahil edilmemektedirler. Ev işlerinin bir parçası olarak görülen bitkisel ve hayvansal üretim, pazarlama faaliyetleri gibi ev dışı işler ise, ekonomik değeri olan faaliyetler içinde sayılmamaktadır. Türkiye’de kadınlar özellikle tarım sektöründe erkeklere nazaran çok daha fazla çalışmaktadırlar. Ev işleri ile tarımsal üretimi birlikte yürüten kadınlar, kimi zaman tarımsal işlere göre ev içi işlerini planlamakta ve böylece aksaklık yaşanmadan tüm görevlerini yerine getirmektedirler.¹ Kır yaşamında birçok sorumluluk alan kadın, yetiştiği sosyal ve kültürel yapı nedeniyle, içinde bulunduğu ağır yükü doğal karşılamaktadır.

Kırsal alan kadınının içinde bulunduğu durumu anlayabilmek için değişen kırsal ekonomi içinde, kadınların toplum ve hanehalkı içindeki yerini, karar verme süreçlerine katılımlarını, işgücünün toplumsal cinsiyet açısından ayrımını olmak üzere kadınların yaşadıkları çeşitli deneyimleri incelemek gereklidir. Yaş, medeni durum, etnik köken, ırk ve inanç farklılıkları nedeniyle kırsal kesim kadınları homojen yapıda değildir. Cinsiyete dayalı kalıplaşmış ve ayrımcı düşünce yapıları kırsal kadının arazi üzerindeki son kontrolün ve üretim kaynaklarına, istihdam fırsatlarına, gelir yaratıcı kaynaklara, eğitim ve sağlık hizmetlerine, kamu hayatına katılımını reddetmektedir. Kırsal kalkınma, tarımın ticarileştirilmesi, uluslararası ticaretin ve gıda ile diğer tarımsal ürün piyasalarının serbestleşmesi, işgücü göçündeki artış, kaynakların ve hizmetlerin özelleştirilmesi gibi devam eden küreselleşme sürecinden etkilenmektedir. Bu dönüşüm süreci, yerel ekonomik politikaları, sosyo-kültürel yapıyı ve uygulamaları etkilemektedir. Küreselleşme, kırsal geçim kaynaklarının çeşitlenmesi, işgücü mobilizasyonundaki (hareketliliğindeki) artış, iklim değişikliği, gıda güvensizliği ve diğer küresel trendler ile ilgili değişimler kadınlara hem kazanç hem de fırsat sağlamaktadır. Bu geneleğilimlere rağmen bölgelere, ülkelere, aynı ülke içindeki etnik yapı, din, yaş ve diğer faktörlere bağlı olarak önemli farklılıklar mevcuttur. Özellikle iklim değişikliğine gıda güvensizliği kırsal alan kadını için yeni fırsatlar yaratmıştır.²

Kentsel alanda çalışan kadınlar çoğu zaman yüz yüze ilişkileri daha çok yaşarlar. Çalıştıkları yerlerde bireysel olarak serbest değildirlen. Pek çok kurullarla sınırlandırılmışlardır. Çoğunlukla işveren, müdür, amir gibi üst kademedeki insanlara bağlı çalışırlar. Bu onlarda bir

¹ Nurettin Yıldırak; Bülent Gülçubuk; Sema Gün; Emine Olhan; Mehmet Kılıç. “Türkiye’de Gezici ve Geçici Kadın Tarım İşçilerinin Çalışma ve Yaşam Koşulları ve Sorunları”, Tarım-İş Sendikası Yayınları, Ankara, 2003 s.11.

² United Nations. Rural Women in a Changing World: Opportunities and Challenges, Division for the Advancement of Women /DESA, New York, 2008, s.2.

takım gerginlikler yaratabilir ve hem bireysel hem de aile yaşantılarına olumsuz etki edebilir. Oysa kırsal alanda çalışan kadınlar, çalışma ortamları gereği daha serbesttir. Birebir insan ilişkilerinden daha uzak olduklarını söyleyebiliriz. Gerek tarlada, gerek hayvanlarıyla ilgilenerek geçirdikleri iş yaşamlarında daha bireysel ve bağımsız hareket ederler. Bu da onlara iş stresinin şehirdeki çalışan kadına nispeten daha az etkilediği görülebilir. Kırsaldaki çalışmayan, kendilerini ev hanımı olarak tanımlayan kimi kadınlar ise ev işlerinden arta kalan zamanlarını evlerinin yanındaki küçük bahçelerinde, evin ihtiyaçları için diktikleri sebzelerle ve yine sadece kendi ihtiyaçları için besledikleri hayvanlarıyla ilgilenerek geçirmeleri onlara ev dışı aktivite olarak gelebilir.

Şehir alanlarında ortalama çalışma süreleri 8 saat olmakla beraber, İstanbul gibi büyük metropollerde ulaşım ve trafik sorunlarının da eklenmesiyle bu süre uzamaktadır. Bireylerin iş hayatına ayırdıkları süre günün üçte birinden fazlasına ulaşabilir. İşe ayrılan süre ve iş yoğunluğu bireylerin aile yaşamlarına olumsuz katkılara neden olmaktadır. Özellikle işten eve yorgun gelen kişilerin evle ilgili işleri yapamamakta ve iş yaşamlarının yoğunluğu nedeniyle de ailelerine karşı sorumlulukları yerine getirememektedirler.³ Oysa ev işleri ile ilgili görevler,

duygusal sorumluluklar, ev içindeki konumları kadınlar için önem arz ettiği nedenevlilik doyumlarını etkilemektedir.¹

Toplumsal cinsiyet; bir toplumda kadın ve erkek arasındaki farklılıkları kültürel olarak ifade eder. Bu farklılıklar kadın ve erkek için tanımlanan rol ve işbölümü çerçevesinde şekillenmektedir. Bu durum da cinsiyetler arasındaki eşitsizliği meydana getirmektedir. Nitekim kadın ev içerisindeki geleneksel rol ve sorumluluklarını yerine getirirken daha çok özel alanda kalmakta; erkek ise evin ihtiyaçlarını karşılamak ve gelir elde edebilmek amacıyla daha çok kamusal alanda olmaktadır. Bu durum da kadını erkeğe ekonomik yönden bağımlı hale getirmektedir.

³ Şeker, M. (2011). İstanbul'da Yaşam kalitesi Araştırması. İstanbul : İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2010-103.

¹ Çelik, M. (2006). Evlilik Doyumu Ölçeğini Geliştirme Çalışması. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Kırsal alanda yaşayan kadınlardan bir kesit

Bulgu-2: Kırdan ve kentte çekirdek ailenin güçlenmesi, teknolojinin de gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla kadınların özgürlük alanı genişlemekte; kırdan ve kentte görülen kadın toplumsal cinsiyet algısındaki farklılık kapanmaktadır

Kırsal alanda görüşülen orta yaşlı bir kadının anlatımı bu bulguyu destekler niteliktedir: “Eşimle 19 yaşında evlendim ikimizin ortak kararıydı evlilik. Düğünde tanıştık görüştük. Sadece 1 çocuk sahibi olmak istesem kızım olsun isterdim. Erkek çocuk doğurmak kadının değerini hiç artırmıyor. Erkek kız eşit farketmiyor. Evin içi bana ait dış işleri eşim yapar. Köyler de şehir gibi oldu fark yok. Köydeki kadınlar da şehirdeki kadınlar kadar rahat. Çoğu köylü kadın bahçe işi yapmıyor hazır alıyıyor. Evde temizlik yemek işleri bazen de ortak yapılır evimizde. Çocuk yetiştirmek konusunda en çok sorumluluk bende. Baba işe gidiyor. Tarım işi de yapıyoruz. Ailemizde kararlar bazen ortak bazen tek alınır.”

Kırsal alanda görüşülen yaşlı bir katılımcının görüşleri ise genç ve orta yaşlı kadınların aksi yönünde olmuştur:

“Eşimle 17 yaşında evlendim. Annem babam yoktu evlenmemize dedem karar verdi. Tanışmamıştık. 3 çocuğum var bir kız iki oğlan. Erkek çocuk doğurmak kadının toplumdaki değerini artırıyor. Kırsaldaki kadınla şehirdeki kadın arasında fark var. Çok fark var.”

Şehirde görüşülen genç katılımcının görüşleri de bulguyu destekler nitelikte olmuştur:

“Eşimle 30 yaşında evlendim ortak karar verdik ilişkimiz devam ediyordu arkadaş ortamında tanıştık. Çocuk sahibi olmaya birlikte karar verdik. Erkek çocuk doğurmak kadının değerini artırmaz. Kadının değeri doğum yapmakla da artmaz. Ben de çalışan biri olduğum için çocukların bakımı ortak evin işi için dışardan destek alıyoruz. Yemekleri ben yaparım .çocuklara eşim bakıyor bazen. İş paylaşımı var. Çocukları yetiştirmek aile içinde ikimizin ortak sorumluluğu. Ailemizde kararlar bireysel nitelikte ise kendileri alıyor danışarak ortak ailemizi ilgilendiren ise ortak alıyoruz tartışarak. Kadının çalışması aileyi olumlu etkiliyor. Ekonomik özgürlüğü olduğundan aile içindeki düzende söz sahibi oluyor. Kadının çalışması durumunda çocuklarla ilgilenebilir tabii ki geçirilen zamanın 24 saat çocukla olması anne için de zararlı yorucu oluyor. Kaldı ki çalışmak çocukların refahını artırmak için olan bir durum. İşimden arta kalan vakitlerimde çocuklarımla ilgileniyorum. Bir kadın başında erkek olmadan hayatını idame ettirebilir herhangi bir işte çalışırsa elbette ettirebilir erkekler aslında yalnız kaldığında zorlanıyor erkekler daha bağımlı. Dünyaya tekrar gelsem yine kadın olarak gelmeyi tercih ederdim. Kırsaldaki kadınla çok fazla fark etmediğini düşünüyorum. Emek açısından her ikisi de yüksek seviyede çaba sarfediyor. Kadın dendiğinde güç geliyor güçlü varlıklar potansiyelleri yüksek yaratıcılar, çok avantajlı canlılar olduğunu düşünüyorum. Bir kadın bağımsız olmalı dayanıklılar çünkü koşullara uyum sağlama yetenekleri daha fazla. Kadının toplumda ikincil olması politik birşey asında.”

Kentsel alanda yaşayan bir katılımcı ile derinlemesine mülakat

Kırsal mahallede görüşülen orta yaştaki bir katılımcının anlatımı şöyle olmuştur: “28 yaşında

evlendim tanıştırdılar evlendik. Erkek çocuğu sahibi olmak kadının değerini artırmaz. Evde sıkı sıkı işbölümü yok. Ev temizliği yemeğe ben bakarım. Ama

evdeki herkes ev işlerine de yemeği de yapıyorlar canı istediklerinde. çocukları yetiştirmek benim üzerimde. Ailemizde kararlar duruma göre değişir. Herşeyi çocuk gibi izin alma gibi bir durum olmaz. Kadının çalışması olumlu da etkisi olabilir olumsuz etkisi de olabilir. Çalışan kadın işte vakit geçirirken çalışmayan da konu komşuda oturmada vakit geçirebiliyor. Çalışmak isterdim. Bir kadın erkek olmadan tek başına hayatını idame ettirebilir. Kırsal alanla kentsel alanda sadece işler değişebilir burada tarım hayvancılık var şehirde başka işler var. Bu açıdan fark var. fakat aile içi ilişkiler toplumsal ilişkilerin değiştiğini

zannetmiyorum. Bu manada kır ve kent kadını arasında fark yok bence. Kadın aileyi toparlayan yuvayı yapan aklıma geliyor. Emir alan aciz kadın olsun istemiyorum işini kendi yapan kendi ayakları üstüne duran kadın olsun isterim. Erkek biyolojik olarak güçlü duygular farklı.”

Kentsel alanda yaşayan öğretmen bir katılımcımız ise şunları ifade etmiştir:

“Erkek çocuk doğurmak kadının değerini yükseltmez. İşbölümü kız erkek diye ayırım yok herkes kendi sorumluluğunu yerine getirir. Çamaşır asma işini eşim yapabilir ütü yapabilir. Herkes her işi yapabilir. Aile içinde konuşuruz tartışırız kadının çalışması bana göre olumlu etkiler. Ama topluma göre değişir. Çalışan kadın kaliteli 1 saat veriyorsa çocuklarına bu dahi yeterlidir. Kadın erkek olmadan idame ettirebilir hayatını. Günümüzde çok fark kalmadı kırdaki kadınla şehirdeki kadın arasında. 40 yıl önce belki vardı. Şuan böyle bir fark yok. Ama bölgelere göre değişir. Kadın dendiğinde anne merhamet şefkat aklıma geliyor. Toplumla bakıldığında erkek kadın ayrımı var ama eskisi gibi de değil.”

Görüşülen bekar kentli bir katılımcının anlatımı ise şöyle olmuştur:

“Erkek çocuk doğurmak kadının değerini artırmaz ama türk toplumunda soyununda devam ettiği düşünülüyor. Ama ben katılmıyorum. Çalışmayan bir anne de çocuğunun eline telefon verip onunla kaliteli bir zaman geçirmeyebilir. Çalışan anne planlı bir şekilde plan yaparak kaliteli zaman geçirebilir çocuklarıyla. Kadın erkek olmadan hayatını elbette devam ettirebilir. Kadın bir kişiye bağımlılığı varsa ettiremez tabii. Kırdaki kadına göre şehirdeki kadından daha çok beklenti var. Herşeye koşmak beklentisi var şehirdeki kadından. Şehirdeki kadının sosyal hayatları farklı. Kadınlar erkeklere göre bir sıfır önde başlıyor. Kadınların erkeklerden herşeyi farklı iki ayrı dünya beyin farklı sinirbilimciler söylüyor.”

Kırsal alanda görüşülen yaşlı bir katılımcının görüşleri ise nesil farklılığını gösterir niteliktedir:

“15 yaşında evlendim. Annemiz babamız karar verdi görücü usulü evlendik. Çocuksahibi olmak kendi kendine oldu.4 tane çocuğum var. Erkek çocuk doğurmak kadının itibarını artırır. Neden babalar erkek çocukları daha çok sever. Ailedeki işbölümü daha çok kadına düşer erkek canı isterse yapar. Çocukları yetiştirmek çoğunlukla annenindir. Hayvanlarla ben ilgilenirdim.Şehirdeki kadınla buradaki kadın arasında fark var şehirde daha sosyal köyde erkekle birlikte çalışıyorsun yoruluyorsun. Fakat köyde teknolojik imkanları aynı. Çamaşır makinesi var. Erkek kadından bir tık yukardadır. Kadınların günahı daha çoktur. Kadınlar şeytani. Namazda bile erkekler elini kulağına götürür kadınlar daha aşağıya götürür.”

Kırsal alandaki diğer bir katılımcının görüşleri şu şekilde olmuştur:

“18 yaşında evlendim kendim buldum kendim evlendim. Erkek çocuk doğurmak kadının değerini artırmaz. Ailede işler ortak. İşler paylaşılır. Hayvanlara beraber bakarız ev işinde yemekte eşim yardımcı olur. Çocukları yetiştirmek beraber yaptıkancak en çok ben çok yoruldu. Ortak karar alınır.Erkek olmadan kadın elbette hayatını devam ettirebilir. Dünyaya kadın gelmek istemezdim. Zor çünkü bütün yükümlülükler kadının üzerinde. Şehirdeki kadının elinin altında her şey var kırsalda yok. Araba yok internet çok çekmiyor ambulansın gelmesi zor. Kadın dendiğinde yorgunluk yalnızlık akla geliyor. Kadın ayakları üstünde duran güçlü olmalı. Kadınla erkek arasında özgürlük farkı var.”

Kırsal alandaki orta yaşlı bir katılımcı şunları aktarmıştır:

“18 yaşında evlendik anne babalar karar verdi.kız erkek fark etmez. Erkek doğurmak kadının değerini artırmaz hiç katılmıyorum. Ailede ortak karar veririz. Kadınlar kadın işiyle bağ işine de kadın gider çocukları yetiştirmek annenin işi. En çok erkeklerin sözü geçiyor. Kadının çalışması daha güzel olur olumlu olur. Kadın erkeksiz yaşamını devam ettirebilir işe girer ettirir. Kadın olarak dünyaya gelmekisterdim memnunuz. Kırdaki kadınla kentteki kadın artık herşey aynı köydeherşeyimiz var eskiden köy işiyle şimdiki farklı. Kadın denilince annelik akla geliyor.”

Kırsal alandaki bir diğer katılımcının anlatımı şöyle olmuştur:

“Görücü usulü aileler tanıştırdı .3 çocuğumuz var. Erkek çocuk doğurmak kadının değerini artırmaz. Ailede iş bölümü ortaklaşa ev işi genelde bende. Eşim de yeri geldiğinde yardımcı oluyor halı yıkandığında halıların taşınmasını eşim yapar. Çocukların yetiştirilmesi ortak hayvancılık ta ortak. Çobancılığı eşim yapar. Ortak kararlar alınır ama büyük kararları eşim alır. Kadının çalışması olumlu etkiler. Çalışmak isterdim. Gezmek isterdim. Şehirdeki yaşam daha rahat. Köydeki insanlar küçük toplumlar olduğu için daha çabuk yargılanır şehir kalabalık olduğu için yabancı olduğu için daha rahat. İş hayatında zorluk kalmadı. Şehirle köy arasında sadece bahçeli ev farkı var. Kadın denilince merhamet akla geliyor. Kadıneğitimli güçlü olmalı tek başına idame edebilecek şekilde olmalı. Erkek güçlü olur kadının eli narin olur erkekler boşvermiş olur kadın duygulu olur.”

Kırsal alandaki bir diğer katılımcının anlatımı şöyle olmuştur:

“19 yaşında evlendik aileler karar verdi mahalle çocuklarıydık. 3 çocuğum var. Erkek çocuk doğurmak kadının değerini artırmaz. Evde kararları beraber karar veririz ağır işleri eşim yapar gütmesini o yapar sağmasını ben çocukların bakımı maddi olarak benim manevi olarak ben. Kadının çalışması olumlu etkiler maddi anlamda hayatı ferahlatır. Çalışmak isterdim. Kadın erkeksiz hayatını idame ettirebilir. Kadın olarak dünyaya gelmek isterdim ama erkekler daha özgür. Kırsaldaki kadının şehirdeki kadının durumuna iyice yaklaştı. Hemen hemen aynı. Önceden kadın önemsenmiyordu teknoloji hayatımızda yoktu şimdi her kadında telefon var çamaşır makinesi var süpürge makinaları var kadın mucize anne aklıma geliyor edepli olmalı hayal olmalı.”

Orta yaş kentli katılımcının anlatımı şu şekilde olmuştur:

“32 yaşında evlendim biz karar verdik kafede oturduk tanıştık. Erkek doğurmak kadının toplumdaki değerini artırmaz. Evde işleri birlikte yaparız net ayırım yok. İş saatleri kim müsaitse o bakıyor. Çalışmak olumlu etkiliyor farklı insanlar tanıyor rahatlıyor kendini bilen kadın. Fakat çalışma hayatının anne olmaya engeli var. Öz sektörde işten çıkarılabilir. Kadın erkek olmadan hayatını kesinlikle devam ettirir kadın isterse her şeyi yapar. Kadın olmanın dezavantajını yaşamadım. Kırsalda kadın ile şehirdeki kadın arasında fark vardır ulaşabildikleri farklıdır her şeyden evvel. Fakat kırsaldaki kadınların talepleri sesleri daha arttı.”

Orta yaşlı kırsal alandaki katılımcı şunları söylemiştir:

“21 yaşında evlendim ortak karardı düğünde görmüş 3 çocuğum var. Erkek doğurmak baba istediği için baba için önemli ama kız da erkek de ikisi de olmalı. Ev işlerinde eşim de yardımcı olur bağ bahçe işlerine ben de yardımcı olurum. Çocukların dersleri ben üstlendim. eşim hem fabrikada çalışıyor bağ var çiftçilik de. Ortak kararlar alınırbirlikte. Kadının çalışması durumunda aile olumlu etkilenir yaşam daha da rahat oluyor çalıştığım zaman özgürlüğün fazla oluyor. Etkinliğe fırsatımız olmuyor bağ bahçe işleri oluyor gezmeye fırsatımız olmuyor. Erkek olmadan kadın yaşamını devam ettirir kadın günümüz şartlarında çok da güzel idame ettirebilir artık kadın çalışıyor sosyal güvencesi var. Kadın olarak dünyaya gelmek isterdim. Kadın anadır. Kırdaki kadınla şehirdeki kadın arasında dağlar kadar fark var. Kırsalda bütün yük kadında kadın daha fazla çalışıyor.”

Kentteki orta yaşlı bir katılımcının kanaatleri bulgumuzu destekler niteliktedir:

“24 yaşında evlendim ikimiz birlikte kara verdik ortak arkadaş vasıtasıyla. Evliliği taçlandırmak istedik. 1 çocuğum var. Cinsiyeti önemli değil sağlıklı olması önemli. Erkek çocuğun değer katması diye birseye inanmıyorum. Fakat toplumda değer verildiğini görüyorum. Çocuklarına çalışan kadının vakit ayırması mümkündür. Çok vakit ayırmak değil kaliteli vakit ayırmak önemli. Erkek olmadan erkek yaşamını devam ettirebilir ama tam olmuyorsun. Allah erkeği boşuna yaratmamış.”

Bulgu-3 :Kadının her daim çalışması, kimseye muhtaç olmaması hem maddi hem de manevi olarak çalışmasının bir seçenek değil zorunluluk olması gerektiği, böylelikle toplumda kadının kendi ayakları üzerinde durabilen öz güven sahibi bir birey olacağı konusunda kırsal ve kentsel alanlardaki kadınlar hemfikir oldular

Kırsal alanda görüşülen orta yaşlı bir kadının anlatımı bulguyu destekler niteliktedir:

“Kadının çalışma hayatına katılması evliliğe iyi gelir düzgün çalıştıktan sonra eve gelir olur. Çalışmak isterdim. Bir kadın başında erkek olmadan hayatını idame ettirebilir.kadınlar kendi ayakları üstünde durabilir erkekler kendi başına duramaz.”

Kırsal mahallede evli 48 yaşındaki bir görüşmeci de benzer ifadeler kullandı:

“...kadın kesinlikle çalışmalıdır. Babam beni okutmadı, okumak istemem rağmen okuyamadım, hala bunun acısını çekiyorum, hala o içimdeki okuma aşkı bitmedive kadınlar çalışsın, kendi ayakları üzerinde dursun. Erkeğe bağımlı olmasın. Toplum bu anlamda kesinlikle değişmeli...”

Kentsel alandaki bir görüşmeci de diğer katılımcılarla benzer düşünceler bildirdi:Kentsel alandaki bekar bir katılımcı da diğer katılımcılarla hemfikirdi:

“...kadın her daim çalışıp, ayakta durabilmeli, kimseye bağımlı olmamalı, Kimseye muhtaç olmamak için çalışabilmeli, maddi özgürlüğü olmalı. Çalışmak insanı gençleştirir hem de özgüven verir, kendi ayakları üzerinde durmayı öğretir...”

Kentsel alandaki diğer bir katılımcı şöyle söyledi:

“ ...kadın neden çalışmalı? Ben ev hanımıydım. Her gün eşimden para istemek şu yaşıma geldim hala zor geliyor. Eve harcıyorsun neticede başka bir yere harcamıyorsun ama birinden para beklemek eşinde olsa çok zor. Hani adam bir şey demiyor ama... Sırf bu yüzden kadın çalışmalı kimseye muhtaç olamaması için...”

Kentsel alandaki bir diğer katılımcı kadının maddi özgürlüğünün olmasının önemine şu şekilde değindi:

“...kadın kimseye muhtaç olmamak için çalışmalı. Maddi özgürlüğü olmalı, kimseden aman dilenmemeli işte bundan çalışmalı. Ben burada çok mu kazanıyorum hayır ama elim para görüyor dilediğim şeyi alabiliyorum ya da taksit girebiliyorum. Eşimden para istemiyorum, başlarda bozuluyordu, yani gücü kırıldı bir nevi ama şimdi memnun oluyorum...”

Kaynakça

- Arıkan, G. (1988). Kırsal kesimde kadın olmak. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:5 Sayı:2 Aralık 1988 s.s.1-16
- Arslan, A. A. Gülten, K. (2015). Kırsal Türkiye’de, geçmişten geleceğe kadın, evlilik ve aile. Türkiyat Araştırmaları, Sayı:37, 2015, s.s 629-684
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye’de kadınlık. Gümüşhane Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 16 (Özel Sayı I): s.108-114,
- Bhasin, K. (2003). Toplumsal Cinsiyet “Bize Yüklenen Roller”, (Çev. Ay, A.) İstanbul: Kadın Dayanışma Vakfı Yayınları
- Çakır, H. (2016). Yozgat kırsalında yaşayan üç kuşak kadının toplumsal cinsiyet rollerindeki değişim. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güdücü, Burcu;. (2017). Toplumsal Cinsiyet. F. Merter, & M. Talas içinde, Sosyoloji (s. 514). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Kaya, N. (2017). Kırsal ve kentsel alanda yaşayan evli kadınların evlilik uyumu, evlilik doyumu ve ilişkilerde mutluluk düzeyleri karşılaştırması ve incelemesi” Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Kandiyoti, D. (2013). Cariyeler, bacılar, yurttaşlar, “Kimlik ve toplumsal dönüşümler. İstanbul: Metis Yayınları.
- Özçatal, Ö. E. (2011). Ataerkillik toplumsal cinsiyet ve kadının çalışma yaşamına katılımı. Çankırı Karatekin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. Cilt 1, Sayı 1, s.21-39
- Özer, B. Tozak, E. (2017). Ekonomi, Siyaset ve Toplum Değişen Fırsatlar 4. Uluslararası Öğrenci Kongresi Bildiri Kitabı
- Şenol, D. Erdem, S.(2019). Toplumsal cinsiyet, kültürel antropoloji. Talas, M. Çatlı Ö. G.(edt) İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Tezcan, M. (1970) Sosyolojik yönden köy (Tanımı ve özellikleri) Anme İdaresi Dergisi, 3(3), s.s.151-182

SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE BAĞLAMINDA BÜTÜNLEŞİK HAVZA YÖNETİMİ ÜZERİNE NİTELİKSEL BİR ÇALIŞMA: GEDİZ HAVZASI ÖRNEĞİ

Prof, Dr. Rasim AKPINAR

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, - ORCID:0000-0003-1834-6993

ÖZET

Havza; insanları, kentsel ve kırsal yerleşimleri, tarım ve orman alanlarını, çeşitli kategorilerdeki endüstrileri, iletişim ve haberleşme ağlarını, çeşitli hizmet sektörlerini ve rekreasyonel alanları içine alan dinamik bir sistemdir. Havza yönetimi, havza ile ilgili bilginin çokluğu nedeniyle genellikle karmaşık ve zordur. Farklı sektörlerin ve kaynak kullanıcılarının bir arada düşünüldüğü, tehdit ve olanakların uzun vadeli değerlendirildiği, bir alana yapılan müdahalenin yol açtığı olumlu ve olumsuz etkilerin izlendiği en uygun ölçek havzadır. Bu çerçevede 2009 yılında başlayan Havza Koruma Eylem Planlarının hazırlanması çalışmaları 2013 yılında tüm havzalar (25 Havza) için tamamlanmıştır. Havza Koruma Eylem Planlarının hazırlanması işi Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğüne yapılmaktadır. Söz konusu havza koruma eylem planlarından biri de Gediz Havzası Koruma Eylem Planıdır. Su kaynaklarında yaşanan sorunların temel nedeni, suyun iyi yönetilememesidir. Bütünleşik havza yönetimi olarak tanımlanan havza bazında yönetim modeli arayışları bağlamında, Türkiye’de öncelikli havzalar olarak belirlenmiş havzalardan biri olan Gediz Havzasına ilişkin bütünleşik havza yönetimi çalışmaları ve çalışmaların etkinliğinin belirlenmesi makalemizin temel amacıdır. Bu makalede bütünleşik havza yönetiminin Türkiye’de uygulanma biçimi, sorunları ve çözüm önerileri Gediz Havzası özelinde ilgili paydaşlarla yapılacak yarı yapılandırılmış mülakatlar yoluyla analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler : Havza, Bütünleşik Havza Yönetimi, Gediz Havzası, Nitel Yöntem.

1. Literatür Taraması

Havza; insanları, kentsel ve kırsal yerleşimleri, tarım ve orman alanlarını, çeşitli kategorilerdeki endüstrileri, iletişim ve haberleşme ağlarını, çeşitli hizmet sektörlerini ve rekreasyonel alanları içine alan dinamik bir sistemdir. Havza yönetimi, havza ile ilgili bilginin çokluğu nedeniyle genellikle karmaşık ve zordur. Farklı sektörlerin ve kaynak kullanıcılarının bir arada düşünüldüğü, tehdit ve olanakların uzun vadeli değerlendirildiği, bir alana yapılan müdahalenin

yol açtığı olumlu ve olumsuz etkilerin izlendiği en uygun ölçek havzadır. Bu bağlamda bütünleşik havza yönetiminde çevresel ortamların entegrasyonu, disiplinlerin ve aktörlerin entegrasyonu, mali kaynakların ve yönetim araçlarının entegrasyonu söz konusu olup; havzanın karakterizasyonu, havza bilgi sisteminin oluşturulması, karar destek sistemlerinin kullanılması, uygulama ve irdeleme süreçlerini içeren döngüsel bir süreçtir. Mülga Çevre ve Orman Bakanlığının 4856 Sayılı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun'un 9 uncu maddesinin (k) bendinde Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü'ne "Su kaynakları için koruma ve kullanma plânları yapmak, kıta içi su kaynakları ile toprak kaynaklarının havza bazında bütüncül yönetimini sağlamak için gerekli çalışmaları yapmak" görevleri verilmiştir. Ayrıca, 2004 tarihli ve 25687 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nin 5. Maddesinde "Kıta içi su kaynaklarının her türlü kullanım amacıyla korunması, kirlenmesinin önlenmesi ve kirlenmiş olan su kaynaklarının su kalitesinin iyileştirilmesi amacıyla havzanın özelliklerinin de dikkate alındığı bir havza koruma planı yapılması esastır. Yapılan havza koruma planı sonucunda uzun vadeli bir koruma programı ve koruma tedbirleri belirlenir. Bu yolla hazırlanacak koruyucu plana uyulması esastır" ifadeleri yer almaktadır. Bu çerçevede 2009 yılında başlayan Havza Koruma Eylem Planlarının hazırlanması çalışmaları 2013 yılında tüm havzalar (25 Havza) için tamamlanmıştır. Havza Koruma Eylem Planlarının hazırlanması işi Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğüne yapılmaktadır. Söz konusu havza koruma eylem planlarından biri de Gediz Havzası Koruma Eylem Planıdır. Su kaynaklarında yaşanan sorunların temel nedeni, suyun iyi yönetilememesidir. Bütünleşik havza yönetimi olarak tanımlanan havza bazında yönetim modeli arayışları bağlamında, Türkiye'de öncelikli havzalar olarak belirlenmiş havzalardan biri olan Gediz Havzasına ilişkin bütünleşik havza yönetimi çalışmaları ve çalışmaların etkinliğinin belirlenmesi projemizin temel amacıdır. Makale, su kaynaklarına ilişkin yönetim politikalarını, politika araçlarını inceledikten sonra Gediz Havzası özelinde bütünleşik havza yönetimi uygulamasını tartışacaktır. Araştırmanın temel varsayımı; nehirler ve havzalarda yaşanan problemlerin, esasen yönetim problemleri olduğu ve çözümün de yönetim modeli eliyle sağlanabileceğidir. Bu varsayımdan hareketle, iyi bir yönetim modeli olarak sunulan bütünleşik havza yönetiminin, Gediz Havzasındaki süreci, etkinliği bütünleşik havza yönetimini oluşturan paydaşlarla yapılan derinlemesine mülakatlar üzerinden yönetim modelinin etkinliği ölçülmeye çalışılacaktır. Bu makalede bütünleşik havza yönetiminin Türkiye'de uygulanma biçimi, sorunları ve çözüm önerileri Gediz Havzası özelinde ilgili paydaşlarla yapılacak yarı yapılandırılmış mülakatlar yoluyla analiz edilecektir.

Türkiye için çok yeni bir süreç olan bütünleşik havza yönetiminde paydaş katılımına yönelik hukuksal olgular yeni oluşturularak yayımlanmaya başlanılmıştır. Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından havzaların korunması, havzalardaki kirliliğin azaltılması ve önlenmesi amacıyla havza koruma eylem planları hazırlanmış ve kurumların koordinasyonu ve uygulamaların takibi amacıyla 29/6/2011 tarihli ve 645 sayılı Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu ve 26 ncı maddeleri ile 17/10/2012 tarihli ve 28444 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Su Havzalarının Korunması ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmeliği uyarınca 18 Haziran 2013 tarih ve 28681 sayılı Resmi Gazete’de “Havza Yönetim Heyetlerinin Teşekkülü, Görevleri ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ” yayımlanmıştır. Daha sonra 20.05.2015 tarih ve 29361 sayılı Resmi Gazete’de revize “Havza Yönetim Heyetlerinin Teşekkülü, Görevleri ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ” yayımlanmıştır. 2014 yılında ise Ulusal Havza Yönetim Stratejisi Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bütünleşik havza yönetimi, Su kaynaklarının havza bazında sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesi, iyileştirilmesi, korunması ve kullanılmasının sağlanmasında şu **temel ilkeleri gözetmektedir:**

- a) Su kaynaklarının verimli ve etkin kullanılması ve kirlenmemesi amacıyla havza yönetim planlarının hazırlanması,
- b) Katılımcı bir yaklaşımın dikkate alınması,
- c) Su kaynaklarının kalite ve miktarının korunması,
- ç) Su kaynaklarının iyi su durumunun bozulmasının önlenmesi, bozulmuş olanların ise iyi su durumuna ulaştırılarak bu durumun korunması,
- d) Etkin bir izleme sisteminin oluşturulması ve izlemenin yapılması,
- e) Her türlü planlama yapılırken iyi su durumunun esas alınarak koruma kullanma dengesinin kurulması ve korunması,
- f) Kirlenen ve kullanan öder prensibi ile uyumlu olacak şekilde çevresel maliyetleri ile kaynak maliyetlerini içeren su hizmetlerinin toplam maliyetinin karşılanması,

g) Tedbirlerin uygulanmasına rağmen istenilen çevresel hedeflere ulaşılamaması durumunda gerekçelerin detaylı olarak hazırlanması ve karşılanamama durumlarına yönelik muafiyetlerin belirlenmesi,

ğ) Su kalitesini ve miktarını olumsuz yönde etkileyecek etkenlerin, kaynağında asgari düzeye indirilmesi ve kontrol edilmesi,

h) Suya bağımlı karasal ve sucul ekosistemlerin öncelikle korunması,

ı) Her türlü planın ve stratejinin hazırlanmasında ve uygulanmasında havza yönetim planlarının dikkate alınması ve havza yönetim planına entegrasyonun sağlanması,

i) Suyun verimli kullanımının özendirilmesi,

j) Havza su tahsis esaslarının, havza su bütçesi ve havza öncelikleri dikkate alınarak belirlenmesi,

k) Havza su tahsisinde ve havzalararası su aktarımında ekosistemin ihtiyacı olan su miktarının korunması ve güvence altına alınması.

Havza Yönetim Heyeti; Havza koruma eylem ve yönetim planları ile taşkın ve kuraklık yönetim planlarının hazırlanması, uygulamaların izlenmesi ve değerlendirmesiyle alakalı çalışmaları havza ölçeğinde yürütmek amacıyla her bir havza için ayrı ayrı oluşturulmuştur. Ülkemizde 25 adet Havza Yönetim Heyeti bulunmaktadır.

Havza Yönetimi Merkez Kurulu, Havza Yönetim Heyetleri tarafından iletilen hususları görüşmek ve sonuca bağlamak, sonuca bağlanmayan hususları Su Yönetimi Koordinasyon Kuruluna iletmek, Su Yönetimi Koordinasyon Kurulunda alınan kararların havza ölçeğinde uygulanmasını sağlamak ve takibini yapmak üzere oluşturulmuştur.

Havza Yönetimi Merkez Kuruluna Orman ve Su İşleri Bakanlık Müsteşarı başkanlık eder. Kurul, Avrupa Birliği Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının müsteşarları, DSİ Genel

Müdürü, Su Yönetimi Genel Müdürü, Türkiye Su Enstitüsü Başkanı, İlbank A.Ş. Genel Müdürü, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanından oluşur. Havza Yönetimi Merkez Kurulunun sekretarya hizmetlerini Su Yönetimi Genel Müdürlüğü yürütür.

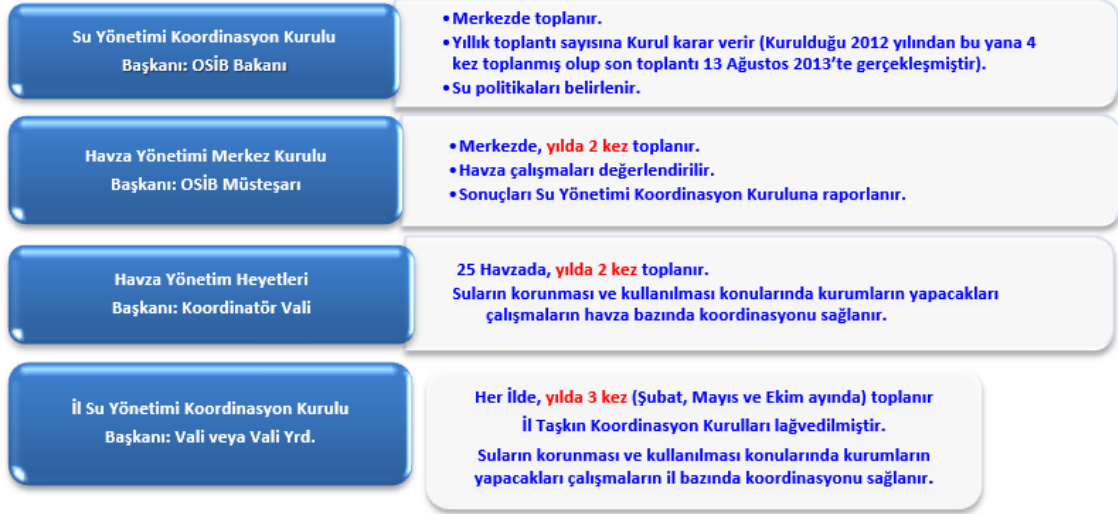
Havza Yönetimi Merkez Kurulunun görevleri şunlardır:

- a) Havza koruma eylem planlarında belirlenen kısa, orta ve uzun vadedeki uygulamaların gerçekleşmesini sağlamak için uygulamaları takip etmek ve hızlandırmak.
- b) Havza yönetim planlarının hazırlanması ve uygulanmasında kurumlar arası koordinasyonu sağlamak ve uygulamaları takip etmek.
- c) Taşkın yönetim planları, taşkınla mücadele çalışmaları ve kuraklık yönetim planlarının hazırlık çalışmalarında kurumlar arası koordinasyonu sağlamak ve takip etmek, planların tamamlanmasını müteakip uygulanmasını takip etmek.
- ç) Ulusal Havza Yönetim Stratejisi kapsamında gelişmeleri takip etmek ve koordinasyonu sağlamak.
- d) İçme ve kullanma suyu havzaları için yapılan ve yapılacak olan özel hüküm belirleme çalışmalarında koordinasyonu sağlamak ve gelişmeleri değerlendirmek.
- e) Gerekli görülen durumlarda ilgili Havza Yönetim Heyeti Başkanını ve beraberinde Havza Yönetim Heyeti üyesi veya üyelerini toplantılara davet etmek.

Kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılan üyelerin oy çokluğu ile karar verir. Oyların eşitliği halinde Kurul Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

Havza Yönetimi Merkez Kurulu altı ayda bir toplanır. Kurul Başkanı gerekli gördüğü durumlarda ayrıca toplantı kararı verebilir.

Türkiye’de Havza Yönetiminde Kurumsal Yapılanma

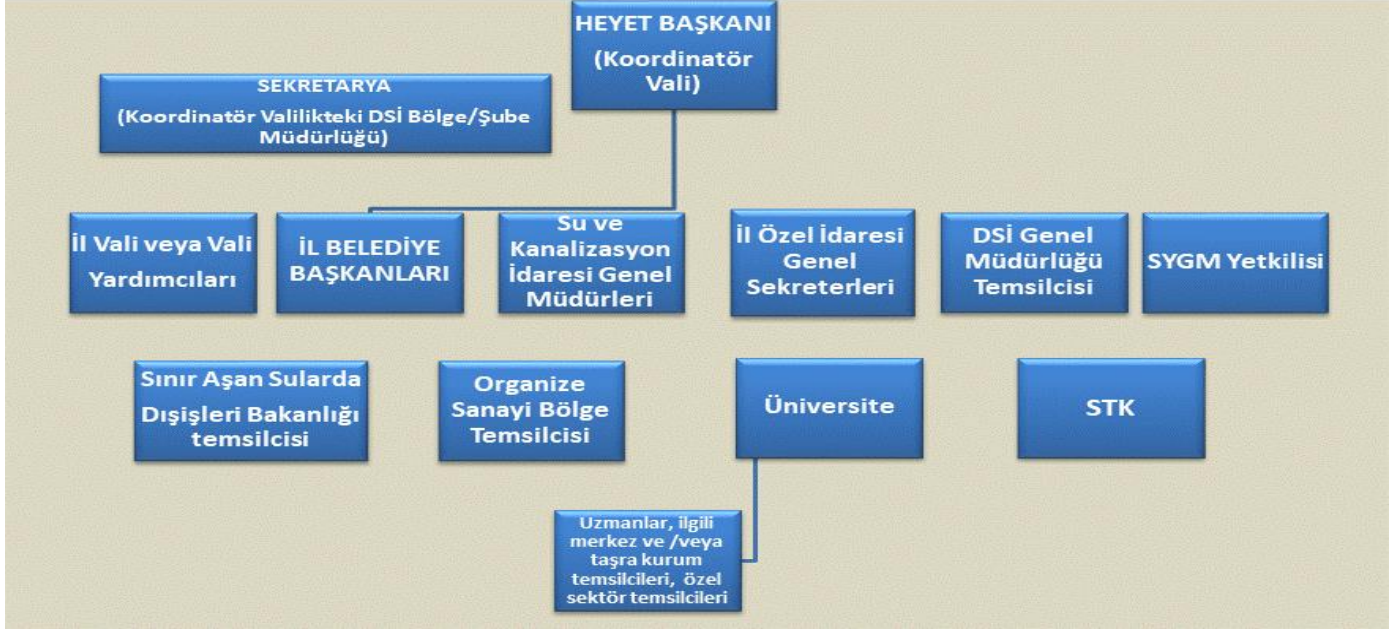
Havza Yönetimi Merkez Kurulu

Havza Yönetim Heyetlerinin üyeleri, koordinatör vali başkanlığında, diğer illerin vali veya vali yardımcıları, su ve kanalizasyon idaresi genel müdürleri, il belediye başkanları, SYGM temsilcisi, DSİ Genel Müdürlüğü temsilcisi, koordinatör ilden sorumlu DSİ Bölge Müdürü, sınıraşan havzalarda Dışişleri Bakanlığı temsilcisi ile üniversite, organize sanayi bölgesi ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden oluşur. Havza Yönetim Heyeti, gerek duyduğu takdirde,

gündem konularına göre uzmanlar, ilgili merkez ve/veya taşra kurum temsilcileri ile özel sektör temsilcilerini kurulu bilgilendirmek üzere oy hakkı olmaksızın toplantılarına davet edebilir.

Havza Yönetim Heyeti

Havza Yönetim Heyetlerinin görevleri şunlardır:

a) Görev alanına giren havza için Bakanlıkça hazırlanacak olan havza, taşkın ve kuraklık yönetim planları ile alakalı çalışmalara katkıda bulunmak.

b) Havza koruma eylem planı, havza, taşkın ve kuraklık yönetim planlarının uygulanmasını izlemek, değerlendirmek ve ilgili kurum ve kuruluşlara Kurulun aldığı kararları bildirmek.

c) İçme ve kullanma suyu kaynaklarının korunmasına yönelik çalışmaların takibini yapmak ve hazırlanan özel hükümlerin uygulanmasını sağlamak.

ç) İl Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu toplantısı neticesinde 8 inci maddenin dokuzuncu fıkrasında belirtildiği şekilde hazırlanarak gönderilen raporlar ile ilgili kurum veya kuruluşların hazırladığı denetim ve yaptırım sonuçlarını değerlendirerek rapor halinde Havza Yönetimi Merkez Kuruluna sunmak.

d) Havza, taşkın ve kuraklık yönetim planlarının hazırlanması, gözden geçirilmesi ve güncellenmesi sürecinde halkın bilgiye erişimini, görüşlerinin alınmasını ve aktif katılımını sağlamak.

e) Su kalitesi ve miktarı ile ilgili izleme sonuçlarını SYGM tarafından oluşturulacak ortak bir veri tabanında kayıt altına almak, ilgili havza birimleri ile paylaşmak, değerlendirilmiş ve raporlanmış izleme sonuçlarını tartışarak havza, taşkın ve kuraklık yönetimi planları ile ilgili görüş oluşturmak.

Havza Yönetim Heyeti altı ayda bir toplanır. Kurul Başkanı gerekli gördüğü durumlarda ayrıca toplantı kararı verebilir. Kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılan üyelerin oy çokluğu ile karar verir. Oyların eşitliği halinde Kurul Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

Havza Yönetim Heyeti, çalışmalarını, rapor halinde Havza Yönetim Heyeti toplantısından itibaren en geç 15 gün içerisinde Havza Yönetimi Merkez Kuruluna sunar. Havza Yönetim Heyetinin sekreterya hizmetlerini koordinatör valilikteki DSİ Bölge Müdürlüğü veya DSİ Şube Müdürlüğü yapar.

Havza Yönetim Heyeti Tebliğine (20.05.2015) Göre Havza İl Dağılımları

HAVZA NO	HAVZA ADI	KOORDİNATÖR VALİLİK	DİĞER İLLER	SEKRETERYA GÖREVİNİ YÜRÜTEN DSİ BİRİMİ
1	Meriç-Ergene	TEKİRDAĞ	Edirne, Kırklareli	11. Bölge Müd.
2	Marmara	İSTANBUL	Kocaeli, Çanakkale, Bursa, Tekirdağ, Yalova, Balıkesir	14. Bölge Müd.
3	Susurluk	BURSA	Balıkesir, Kütahya, Manisa, Çanakkale, Bilecik, İzmir	1. Bölge Müd.
4	Kuzey Ege	ÇANAKKALE	Balıkesir, İzmir, Manisa	25. Böl. 252. Şb.
5	Gediz	MANİSA	Uşak, İzmir, Kütahya	2. Bölge Müd.
6	K. Menderes	İZMİR	Aydın, Manisa	2. Bölge Müd.
7	B. Menderes	AYDIN	Uşak, İzmir, Afyonkarahisar, Denizli, Burdur, Isparta, Kütahya, Manisa, Muğla	21. Bölge Müd.
8	B. Akdeniz	MUĞLA	Antalya, Burdur, Denizli	21. Bölge Müd.
9	Antalya	ANTALYA	Isparta, Burdur	13. Bölge Müd.
10	Burdur	BURDUR	Denizli, Isparta, Antalya, Afyonkarahisar	18. Böl. 182. Şb.
11	Akarçay	AFYONKARAHİSAR	Konya	18. Böl. 183. Şb.
12	Sakarya	SAKARYA	Ankara, Eskişehir, Bilecik, Kütahya, Konya, Afyonkarahisar, Bursa, Bolu, Kocaeli	3. Böl. 32. Şb.
13	B. Karadeniz	KASTAMONU	Zonguldak, Bolu, Düzce, Karabük, Bartın, Sinop, Çankırı, Sakarya	23. Bölge Müd.
14	Yeşilirmak	AMASYA	Çorum, Samsun, Tokat, Yozgat, Sivas, Gümüşhane, Giresun, Erzincan, Ordu, Bayburt	7. Bölge Müd.
15	Kızılırmak	SAMSUN	Kırşehir, Kayseri, Yozgat, Nevşehir, Kırıkkale, Kastamonu, Çankırı, Çorum, Sinop, Sivas, Ankara, Amasya, Aksaray,	7. Bölge Müd.
16	Konya	KONYA	Aksaray, Ankara, Isparta, Mersin, Karaman, Nevşehir, Niğde	4. Bölge Müd.
17	D. Akdeniz	MERSİN	Karaman, Konya, Antalya	6. Bölge Müd.
18	Seyhan	ADANA	Kayseri, Mersin, Niğde, Kahramanmaraş, Sivas	6. Bölge Müd.
19	Asi	HATAY	Kilis, Gaziantep	6. Bölge Müd.
20	Ceyhan	OSMANİYE	Kahramanmaraş, Adana,	6. Bölge Müd.
21	Fırat-Dicle/Alt Havza 1	ŞANLIURFA	Gaziantep, Mardin, Adıyaman, Malatya, Elazığ, Sivas, Erzincan, Tunceli, Bingöl, Muş, Bitlis, Ağrı, Erzurum, Kahramanmaraş, Kilis	15. Bölge Müd.
	Fırat-Dicle/Alt Havza 2	DİYARBAKIR	Mardin, Batman, Elazığ, Bitlis, Siirt, Van, Şırnak, Hakkari	10. Bölge Müd.
22	D. Karadeniz	TRABZON	Ordu, Rize, Giresun, Gümüşhane, Sivas, Artvin	22. Bölge Müd.
23	Çoruh	ARTVİN	Erzurum, Bayburt	26. Bölge Müd.
24	Aras	KARS	İğdır, Ağrı, Ardahan, Erzurum	24. Bölge Müd.
25	Van Gölü	VAN	Bitlis, Ağrı	17. Bölge Müd.

Bu çerçevede oluşturulan Gediz Havza Yönetim Heyeti, Küçük Menderes Havza Yönetim Heyeti ve İzmir, Manisa ve Uşak İl Su Yönetimi Koordinasyon Kurulları sekreterya görevi DSİ 2. Bölge Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Gediz ve Küçük Menderes Havza Yönetim Heyetleri ile İzmir, Manisa, Uşak İl Su Yönetimi Koordinasyon Kurulları; havza ve illerdeki ilgili kurum ve kuruluşların en üst düzey temsilcilerinin katılımı ile ilgili tebliğin belirlediği aralıklarda toplanmaktadır.

Havza Yönetim Heyeti ve İl Su Yönetimi Koordinasyon Kurulunun görevleri arasında; havzadaki evsel ve endüstriyel atıksuların neden olduğu kirliliğin azaltılması, katı atıkların kontrolü, tarımsal faaliyetlerin neden olduğu kirliliğin kontrol altına alınması ve su kaynaklarını korunması hususları yer almakta olup; yapılan toplantılar ile ilgili kurumların koordinasyonu ve yapılan çalışmaların takibi amaçlanmaktadır.

Gediz ve Küçük Menderes Havza Yönetim Heyetleri 2013-2017 yılları arasında 6'şar defa toplanmıştır. Gediz ve Küçük Menderes Havza Yönetim Heyeti üyeleri aşağıda yer almaktadır.

Gediz Havza Yönetim Heyeti:

İzmir Valiliği

Uşak Valiliği

Kütahya Valiliği

Su Yönetimi Genel Müdürlüğü

DSİ Genel Müdürlüğü

DSİ 2. Bölge Müdürlüğü

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Manisa Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Uşak Belediye Başkanlığı

Kütahya İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği

Manisa Büyükşehir Belediyesi MASKİ Genel Müdürlüğü

İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü

Manisa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

İzmir Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Uşak Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Kütahya Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Manisa İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

İzmir İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

Uşak İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

Kütahya İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

Manisa Sanayi ve Ticaret Odası Başkanlığı

TMMOB Manisa İl Koordinasyon Kurulu Sekreterliği

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu Sekreterliği

GEMA (Gediz Havzası Erezyonla Mücadele, Ağaçlandırma, Çevre ve Kalkınma) Vakfı

İZKUŞ - İzmir Kuş Cennetini Koruma ve Geliştirme Birliği

Celal Bayar Üniversitesi Rektörlüğü

Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü

Ege Üniversitesi Rektörlüğü

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Rektörlüğü

Manisa Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü

Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü

Uşak Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü

Manisa İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü

Küçük Menderes Havza Yönetim Heyeti:

Aydın Valiliği

Manisa Valiliği

Su Yönetimi Genel Müdürlüğü (Ankara)

DSİ Genel Müdürlüğü (Ankara)

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Aydın Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Manisa Büyükşehir Belediye Başkanlığı

İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü

Aydın Büyükşehir Belediyesi ASKİ Genel Müdürlüğü

Manisa Büyükşehir Belediyesi MASKİ Genel Müdürlüğü

DSİ 2. Bölge Müdürlüğü (İzmir)

İzmir Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

İzmir İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü

Ege Üniversitesi Rektörlüğü

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Rektörlüğü

EBSO (Ege Bölgesi Sanayi Odası) Başkanlığı

Tire Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu Sekreterliği

İzmir (Selçuk) Ziraat Odası Başkanlığı

EGEÇEP – Ege Çevre ve Kültür Platformu Derneği

EKODOSD – Ekosistemi Koruma ve Doğa Sevenler Derneği

Havza Eylem Planı doğrultusunda yapılan heyet toplantılarında alınan kararlar “Gediz Havzası Koruma Eylem Planı Takip Tablosu” oluşturmak suretiyle her bir eylemdeki son gelişmeler izleme ve değerlendirmeye alınmıştır.

2. Saha Çalışması ve Sonuç Yerine

Rapor döneminde proje yürütücüsü ve proje danışmanı DSİ Manisa şubesinde görevli mühendis, Gediz ve sarıkız sulama kooperatifi başkanı ve genel sekreteri, Manisa sulama kooperatifi başkanı ile odak grup görüşmesi gerçekleştirmiştir. Ayrıca resmi dokümanlardan da yararlanılmıştır.

odak görüşme

Bulgu-1: Gediz havzası üzerine yapılan çalışmalarda ortak olarak tanımlanan en önemli sorunlar kirlilik ve su kıtlığıdır

DSİ temsilcisinin anlatımı bulguyu destekler mahiyettedir:

“Havzada yaşanan en önemli sorun nüfusun hızlı bir şekilde artmasıdır. Bunun başlıca nedeni göçtür. Nüfus yıllık %1.5 oranında artmaktadır. Nüfusun artmasıyla birlikte hızlı ve çarpık kentleşme sorunları da yaşanmaktadır.”

Çevre mühendisliğinden gelen katılımcı ise diğer bir soruna işaret etmiştir:

“Gediz havzasında yaşanan en önemli sorunlardan biri hava kirliliğidir. Hava kirliliği, özellikle sanayi bölgelerindeki gaz emisyonları ile izah edilebilir. Hava kirliliğinin su havzaları üzerine de olumsuz etkileri vardır. Hava kirliliği yağışla birlikte asit yağmuruna dönüşmekte ve özellikle de bitkiler üzerinde olumsuz etkiler yapmaktadır “

Kooperatif başkanının anlatımı da kirlilik sorunu üzerine olmuştur:

“Gediz Havzasındaki su kirliliği giderek artmaktadır. Kirlilik sebepleri olarak da kentsel ve sanayi kullanımından dönen atık sular ve tarımsal sulama suyu dönüşleri görülmektedir.”

Çevre mühendisliği temsilcisinin görüşleri şöyle olmuştur:

“Su kirliliğinin azaltılması konusunda hukuki düzenlemelerin eksikliği önemli bir sorun olarak görülmektedir. Birçok deşarj noktasına arıtma tesislerinin kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tesislerin yapım, işletme ve bakım masrafları konusunda net bir düzenleme bulunmamaktadır. Maalesef toplumun su kirliliği konusunda duyarlılıkları ve farkındalıkları az.”

DSİ temsilcisi bu konuda şöyle bir anlatım geliştirmiştir:

“Havzada bulunan arazilerin birçoğunda toprak analizi yaptırılmadığı bilinmektedir. Üreticilerin toprak analizi yaptırmaya teşvik edici çalışmalar yapılarak üretimde kalite ve verim arttırılabilir.”

Sulama kooperatifi başkanı ise sulama birlikleriyle ilgili şunu ifade etmiştir:

“modern sulama sistemlerinin desteklenmesi gerekir bu konuda kredi fonlarının oluşturulması lazım. Bu minvalde teknik bilgi yetersizliğinin giderilmesi gerekmektedir.”

Kamu yönetimi bölümü temsilcisi ise şunları ifade etmiştir:

“Suya ihtiyacı az olan, çevresel kirlilik yaratmayan ve katma değeri yüksek olan ürünlerin havzada üretilebilmesi için mevcut imkanlar detaylı bir şekilde araştırılmalıdır.”

Bulgu-2: Bütün akarsu havzalarında olduğu gibi Gediz Havzası’nda da yaşanan bir diğer sorun ise yasal karmaşıklık ve dolayısıyla yönetim sorunudur

Su havzalarının korunmasına yönelik olarak değişik yasalar çıkarılmış, her yasada değişik bir kuruma görevler verilmiştir. Cumhuriyetin kuruluşundan beri, içme sularını korumaya yönelik olarak toplam 45 adet yasa çıkarılmıştır. Kurumlar arasında yetki ve sorumlulukların kullanımı açısından belirsizlikler yaşanmaktadır.

Havzalar çok geniş alanları kapsamakta, korunması gereken alanlar çoğunlukla belediyelerin ve hatta il sınırlarının dışına çıkmaktadır. Bu durumda valiliklerin ya da belediyelerin kendi sınırları dışındaki arazileri kontrol etme olanağı bulunmamaktadır.

Kooperatif başkanı bulguyu destekleyici şunu aktarmıştır:

“Su kaynaklarının yönetimi ve planlamasında yer alan çok sayıda aktör bulunmaktadır. Aktörlerin çokluğu, yasal zemindeki eksikler ve mevcut düzenlemelerdeki boşlukların bulunması, yönetimde önemli sorunlara yol açmaktadır. Etkili ve bütünlük bir yönetim sisteminin oluşturulması havzada sürdürülebilir kalkınmanın da başarılabilmesi anlamına gelecektir.”

DSİ temsilcisi ise şunu aktarmıştır:

“Havza konusunda birikimimiz olsa da bu bilgiler farklı kurumlarda ve farklı formatlarda dağınık halde bulunmaktadır. Dolayısıyla havzada ilgili bilgiye erişimi sağlayacak düzenli bir veritabanı bulunmamaktadır. Bununla birlikte havzada su kalitesinin izlenmesi ve yeraltı suyu kullanımı konusunda önemli bir veri eksikliği yaşanmaktadır.”

Çevre mühendisliği bölümü temsilcisi görüşünü şu şekilde beyan etmiştir:

“Günümüzde ekolojik tarıma önemli bir yönelim yaşanmaktadır. Çevre ve sağlık bilincinin artmasıyla daha da önem kazanan ekolojik tarım pahalı bir sistem olmasına karşın su kaynaklarının ve insan sağlığının güvenliği ve geleceği açısından önem kazanmaktadır. Gediz

havzasında tarım en önemli faaliyet olarak düşünüldüğünde ekolojik tarım tekniklerinin havzada daha çok uygulanabilmesinin imkanları artırılmalıdır.”

Kamu yönetimi bölümü temsilcisi ise şunları ifade etmiştir:

“Türkiye’de bütünleşik havza yönetimiyle ilgili olarak önemli hukuki ve idari gelişmeler kaydedilmiş olmasına karşın; bu sahada yönetişimci bir çalıştay yapılmalı ve aşağıdaki husular dikkate alınmalıdır:

kuraklık yönetimi ve taşkın yönetim planlarının, bütünleşik havza heyetlerinin gündemine ne şekilde yön verecekleri netleştirilmelidir.

İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüklerinin takip ettiği Kuraklık Eylem Planı çalışmalarının İl Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu ve Havza Yönetim Heyeti çalışmalarına ne şekilde dahil edileceği de belirlenmelidir.

Havza heyetlerinin teşkilinde üniversite, OSB ve STK’ların nasıl belirleneceği ve kendilerinin oy hakkı olacağından kaç kişilik kontenjan ayrılacağı konusu netleştirilmelidir.

halkın bilgiye erişimini, görüşlerinin alınmasını ve aktif katılımını sağlamak maksadına yönelik olarak hangi yöntemin uygulanacağı konusunda prosedür belirlenmelidir.

sulama birliklerinin sürece dahil edilmesi önemli olmakla birlikte hangi birliklerin seçileceği konusunda kriter belirlenmelidir.

Havza Koruma Eylem Planı (HKEP) takip tabloları gibi daha sonra da istenmesi muhtemel verilere ilişkin şablonların, her kurumun anlayacağı dilde sadeleştirilerek hazırlanması ve kurumların veri girişlerini kolaylaştırmak maksadıyla web tabanlı bir yazılım geliştirilmesi gerekmektedir.”

Kaynakça

Anonim (2012). Su Havzalarının Korunması ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Karar

(28444 Sayılı), TC Resmi Gazete, 17 Ekim.

(<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/10/20121017-2.htm>)

Casiadi, Nicolae. (2010). Avrupa Birliğinin su kaynakları ve yönetimi, bütünleşik su kaynakları

yönetimi, yüksek lisans tezi, İstanbul üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü Avrupa birliği anabilim

dalı.

DSİ, (2007). Su kaynakları yönetimi, Su Dünyası Dergisi, Devlet Su İşleri Vakfı Yayını, Mart, s.56-

61.

Geray, U., Küçükaya, İ. (2001). Havza yönetim modeli üzerine düşünceler, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Kelkit Platformu. Web Sitesi, URL: (<http://kelkit.gop.edu.tr/txt/havzayonetimmodeli.doc>).

Karaş, E., (2005). Havza Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar, Topraksu, Eskişehir.

Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Manevi Temelli Sosyal Hizmet

Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, Ocak 2015, s.62-80. Sosyal Hizmet E-Dergi

Neuman, W. L. (2012). Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar I-II. Cilt (5.

Basım), Yayın Odası, İstanbul.

Özhan, S., (2004). Havza Amenajmanı, İÜ Orman Fakültesi Yayını, Yayın No: 4510, OF Yayın No:481, İstanbul, s. 384.

Randhir, T. O. (2007). Watershed Management Issues and Approaches, pp. 1-21, IWA Publishing,

UK.

Tanık, A. (2014). Bütünleşik Havza Yönetimi, Ders Notları, İTÜ Çevre mühendisliği Bölümü.

Tarım ve Orman Bakanlığı web sayfası, <https://www.tarimorman.gov.tr/SYGM/Menu/43/HavzaYonetimi-Daire-Baskanligi-Sunumlari>

Tuna, D. (2012). Su Sorunlarına Çözüm Arayışları: Su Yönetişimi, İTÜ, Çevre Mühendisliği Ana

Bilim Dalı, Çevre Bilimleri ve Mühendisliği Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı). Seçkin

Yayıncılık, Ankara.

Yılmaz, V., (1999). Doğu Anadolu su havzası havza yönetiminin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi,

Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, s. 89.

BİR PAZARLAMA ARACI OLARAK MOBİL PAZARLAMA ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. Salih MEMİŞ

Giresun Üniversitesi, Bulancak Kadir Karabaş UBYO

- ORCID ID: 0000-0003-1345-3618

ÖZET

Her geçen gün gelişen yenilikçi teknolojilerin insanların hayatına girmesiyle birlikte türlü kolaylık ve değişimleri meydana getirmiştir. Gelişimini devam ettiren mobil pazarlama, yer ve zaman kısıdı olmaksızın hayatın içerisinde yerini almaktadır. İlk zamanlarda yalnızca kısa mesaj olarak, kullanılan mobil pazarlama, akıllı telefonların ortaya çıkmasıyla barkod, konum bazlı, yakın alan vb. türlü pazarlama araçlarını da ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte işletmelerin kendi mobil uygulamalarını geliştirmeleriyle beraber, uygulamanın yüklü olduğu akıllı telefonlara bildirimler yollama ayrıcalığı söz konusu olmuştur. Bu çalışma mobil pazarlama faaliyetlerinin şirketlerce nasıl uygulandığını gösterme ve mobil pazarlama kavramı ile ilgili yapılacak literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışmada mobil pazarlama kavramının nasıl uygulandığı çeşitli yönleri ile incelenerek Türkiye ve Dünya'daki örnek uygulamaları ile değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Mobil Pazarlama, Akıllı Telefonlar, Örnek Uygulamalar

1. GİRİŞ

Bilgi ve iletişim sektöründe yaşanan teknolojik gelişmeler geleneksel pazarlama kavramını değiştirip geliştirerek mobil pazarlama kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Dünyada üzerindeki iktisadi, kültürel, teknolojik ve politik gelişimler bütün alanlarda etkin olmakla beraber, bu unsurlar alan yazıya da türlü yenilikler getirmeye devam etmektedir. Bilgi Teknolojileri Çağı 1990'larda başlaması ile beraber, pazarlama bölümünde bazı yenilik ve kalkınma politikaları meydana gelmeye başlamıştır. İnternet ağının yaygın bir şekilde kullanımı, bilgisayar fiyatlarının düşmesi ve mobil kavramının ortaya çıkması, imalat sürecinden tüketiciye kadarki olan bütün aşamalarda türlü gelişme ve değişimlere sebebiyet vermiştir. Günümüz alışkanlıklarının çoğunu değiştiren ve bireylerin hayatına katılımıyla yaşamı kolaylaştıran akıllı cep telefonları pazarlama alanındaki faaliyetlerde yeniliklerin habercisi olmaktadır. Özellikle sosyal medyanın hizmetlerinden olan mobil pazarlama,

bireylerin yaşamına girmesi ile tüketici davranışlarında yapılan araştırmalarda yeni bir devir olarak ifade edilmektedir. Zira müşterilerin mobil pazarlamayla alakalı yorum, tutum, algı, beklenti, beğenilme vb. bilinmeyen unsurlar ile ilgili düşük maliyetli ve etkin bilgi elde edilmesi mümkün olmaktadır. Mobil pazarlamayla firmalar gerek pazarlama gerekse tanıtımdaki geleneksel metotlardan farklı olarak interaktif ve hızlı geri bildirimler alabilmektedir.

2. MOBİL PAZARLAMA KAVRAMI

Sürekli gelişmekte olan mobil iletişim teknolojileri ile birlikte mobil pazarlama kavramı hayatın her anında yer almakta ve önemli pazarlama araçlarından biri haline dönüşmektedir. Mobil pazarlama ile ilgili çok fazla tanım yapılmakla birlikte bu tanımlar yönetim, teknoloji, pazarlama, finans, ticaret vb. alanlara göre farklılıklar olmaktadır. Mobil Pazarlama Derneği yapmış olduğu tanımında: kablosuz medya, entegre içerik dağıtıcı ve direkt cevap alma vasıtası açısından çoklu medya ile beraber ya da sadece pazarlama iletişimi programı olarak kullanılması olarak ifade etmektedir. Mobil pazarlamanın tek bir tanımlaması olmaması sebebiyle, içeriği halen daha farklılıklar göstermektedir (Varnali ve Toker, 2010). Meeker ve Murphy mobil teknolojisindeki gelişmeleri şu biçimde özetlemektedir (Meeker ve Murphy, 2011):

- Müşterilerin 7 gün 24 saat kesintisiz bilgisayara girme olanağı bulunmakta,
- Cihaz ve veri fiyatları düşmesiyle daha fazla erişilebilirlik söz konusu olmakta,
- Ağ ve cihazlar gelişmesiyle hız artmakta,
- Bireysel tercih, lokasyon ve davranışlar değişmekte,
- Kullanımı eğlenceli, anlık, sosyal, ödül odaklı pazarlama modeli sağlamakta,
- Her alandan erişim sağlamak söz konusu olmakta,
- Uygulama sayısında patlama: Sayı ve kazançlar artıyor.
- Ölçülebilirlik söz konusu olmaktadır.

3. MOBİL PAZARLAMA UNSURLARI

Cep telefonları günlük hayatta bireylerin vazgeçemediği araç haline dönüşmesi, pazarlama alanındaki alışkanlıkları da değişime maruz bırakmaktadır. Mobil pazarlama, kolay bir şekilde

ölçüleme yapması, düşük maliyetli oluşu, hedef kitlenin tespit edilmesi vb. üstünlükler nedeniyle marka ve işletmelerin ehemmiyet gösterdiği bir pazarlama yöntemine dönüşmüştür. Müşteri elde etmeden, etkin satış yapmaya kadar türlü potansiyel faydaları göz önüne alındığında mobil pazarlama vasıtalarının, her türden işletme için önemli bir pazarlama vasıtası haline dönüşmesi söz konusudur (Hopkins ve Turner, 2013).

3.1. SMS

SMS, cep telefonu ya da bilgisayarla düz metinler, rakamlar ya da türlü sembollerden meydana gelen mesajları olarak, gönderim sağlayan bir özelliktir. İlk kez SMS 3 Aralık 1992 tarihinde o yıllar 22 yaşındaki İngiliz mühendis Neil Papworth aracılığıyla, bilgisayar aracılığıyla cep telefonuna gönderim gerçekleşmiştir (T24, 2012). SMS, cep telefonu kullananlar arasında iletişim, işletmeler içinse, müşteriyi bilgilendirme amaçlı kullanılmaktadır.

3.2. MMS

Cep telefonunda olan bir diğer mesaj türü MMS özelliğidir. Çoklu alan mesajı biçiminde adlandırılan MMS, SMS'e göre farkı ses ve görsel dosyalarının içerebilmesidir. Video eklenebilen MMS'de diğer bir özellikse cep telefonu ile eposta aracılığıyla bilgisayara gönderimin sağlanmasıdır. Cep telefonu MMS olarak gönderebilmesi türlü donanım ve yazılım desteklerinin sağlanabilmesiyle mümkündür.

MMS pazarlama alanı bakımından içerdiği animasyon ve ses dosyalarıyla müşterinin akıldında kalması noktasında daha avantajlı bir mobil pazarla uygulamasıdır. Fakat SMS'de her telefona erişilme niteliği MMS için geçerli olmamaktadır. MMS destekli telefonlar arasında MMS ile mesajlaşma söz konusu olurken diğer telefonlarda SMS ile erişim devam etmektedir (Aksu, 2007).

3.3. NFC

Yakın alan iletişimi ve kolay işlem olması, tek dokunuş ile bağlantıya imkan veren kablosuz iletişim aracı olmaktadır. NFC, iki elektronik aracın kısa alanda, yüksek frekans ile düşük bant genişliğiyle iletişim kurmayı sağlayan Radyo Frekansıyla Tanımlama tabanlı bir teknoloji olmaktadır (Özdenizci vd., 2011).

3.4. Mobil Web Siteleri

Akıllı telefonların insan hayatına girmesiyle beraber hızla yükselen internet kullanımı, internet sitelerine olan talebin de artmasını sağlamıştır. Fakat bilgisayara göre tasarlanmış bir web site içeriği, geniş bir çözünürlük gerektirmekle birlikte daha da fazla önbellek ve internet kullanımına neden olmaktadır. Bu bağlamda web sitesinin mobil kullanıma da uyumlu olması günümüzde önem arz eden bir durumdur (Google Developers, 2016).

3.5. PPC Reklamları

Kullanıcılar hareket halinde iken bile web sitelerine, akıllı telefonlarıyla erişim gerçekleştirebilmektedir. Bu erişim imkânı mobil reklamların pazarlama bakımından ön plana çıkaran bir fırsat sunmaktadır. İşletmelere reklamlarını alakalı mobil web sitelerine yerleştirerek mobil arama motorlarında yer alabilmek adına, bazı ödemeler yapmaktadır. Mobil reklamlarla daha da fazla alıcıya alışveriş döngüsünün belirli bir noktasında yakalayabilme ve onları müşterilere çevirme imkânı arttırabilmektedir (Hopkins ve Turner, 2013).

Mobil reklamlarda en fazla seçilen metot, PPC (Pay Per Click) metodudur. PPC ile çevrimiçi reklamlar tıkladığı zaman reklam veren işletme reklam yayıncılarına ödeme yapmaktadır (Nedir.com, 2015).

3.6. SEO

SEO, insanların arama motorlarına yazdıkları kelimelerin anahtar kelimeler ile eşleşmesine paralel olarak, reklam veren işletmeyi daha üst sıralara taşınması olarak ifade edilmektedir. Anahtar kelime, reklam veren işletme ya da dijital ajanslar aracılığıyla istenilen içeriğe uygun biçimde verilmesi söz konusudur.

3.7. LBS

Akıllı cep telefonunu kullananlar, telefonların içerisinde bulunmakta olan bazı sensörlerin yardımıyla Küresel Yer Belirleme sistemine (GPS) bağlanmak kaydıyla güncel konumlarını saptayabilmektedir. Konum tespit işlemi gerek türlü uygulamalar desteğiyle gerekse de yalnızca telefonun içerisinde olan yazılımla yapılabilmektedir. Akıllı telefonla hem konum sensörü hem de mobil ağ yardımıyla konum tespit edilmektedir. Yer bazlı ya da diğer bir deyişle lokasyon bazlı pazarlama, müşteriden elde edilen yer bilgilerini kullanarak, eylem gösteren işletmeye yakın olan müşteriye, promosyon ve kampanya bilgilerinin ulaştırılmasını sağlamak olarak tanımlanabilir. Bu yöntemde amaç tüketiciyi belli bir alana yaklaştığı anda, onu tamamıyla çekebilecek kişisel kampanya yapabilmeyi içerir (Karaca ve Gülmez, 2010).

3.8. 2D Kod (Mobil Barkod)

Akıllı telefonlarla gerçekleşen değişimler, tüketicileri yenilikçi pazarlama araçları ile tanıştırmıştır. Bu araçlardan birisi de 2 boyutlu barkodların kullanımınıdır. Bütün mamullerin üzerinde yer alan imalat, envanter takibi ve dağıtım vb. türlü bilgileri kapsayan geleneksel barkodların daha güvenilir ve gelişmiş halleridir (Ghiron vd., 2009).

3.9. Mobil Uygulamalar

Bu uygulamalar, mobil işletim sistemine uyumlu bir biçimde kodlanarak tasarlanmış yazılımları içerir. Akıllı cep telefonu kullanıcısı adına önemli bir öge olan bu uygulamalar, işletim sistemlerinin türlerine göre farklı kodlamayı içermektedir. Eğitim, bankacılık, müzik, spor, televizyon, cihaz verimliliği vb. farklı alanlarda türlü mobil uygulama tercihleri yer almaktadır. Günümü koşullarında en fazla seçilen akıllı cep telefonu yazılımları İOS ve Android'dir.

4. MOBİL PAZARLAMA İL İLGİLİ ÖRNEK UYGULAMALAR

İngiltere'nin hemen hemen yüzyıl önce ilk süpermarketini hizmete sunan Tesco, günümüzde İngilizlerin en büyük süpermarket zinciri pozisyonundadır. Küresel alandaysa WallMart ve Carrefourla rekabet eden Tesco, pazara girdiği ülkelerde ismini değiştirmektedir. Mesela, Güney Kore pazarına Home Plus ismi ile giriş yapmıştır. Şirket Güney Kore'de insanların cep telefonlarıyla QR kod tarama alışkanlıklarını fırsata dönüştürmüştür. QR kodlarının dünya üzerinde en geniş biçimde kullanan ülkelerden birisi olan Güney Kore'de şirket "Marketi ayağımıza getirelim (Let the store come people)" sloganıyla QR kod kampanyası düzenlemiştir. Bununla ilişkili olarak metro istasyonuna mamul görsel ve fiyatlarının QR kodları ile beraber paylaşıldığı aydınlatmalı panolar oluşturulmuştur. Beğenilen mamulün QR kodunu aratan tüketiciler, Tesco çevrimiçi alışveriş sitesi üzerinden mamulü satın alma olanağına erişmişlerdir (Kılıçcıoğlu, 2012).

Türk Hava Yolları Londra'daki olimpiyatlar sürerken dikkat çekici bir kampanya ile adından söz ettirmiştir. Çevrimiçi- çevredışı bütünleşmesine iyi bir örneği olan THY kampanyasında, ülke bayraklarından meydana gelen QR kodları dizayn edilen kentteki 100 farklı noktada otobüs duraklarına yerleştirilmiştir. Kentin dört bir tarafına dağılmış 100'den çok otobüs durağındaki QR kodlu bayrakları bulup akıllı telefonları ile okutan katılımcılar, THY'nin mobil sitesi

vasıtasıyla check-in yapmış olmaktadır. Uygulama katılımcıya mobil siteden en yakın otobüs duraklarının nerede olduğunu göstererek kendi puanını ve genel sıralamayı görmesini sağlamaktadır. En çok ve farklı sayıda lokasyonda check-in oluşturan yarışmacı, THY'nin 200'ün üstünde uçuş durağından istediğine gidiş-dönüş bileti kazanma şansını yakalamıştır. Gerçekte asıl amaç, THY'nin uçuş gerçekleştirdiği türlü destinasyonlar ile olimpiyatlara katılan ülkeler arasındaki ilişkiye dikkat çekerek, THY'nin uçuş duraklarının akıllarda kalmasını sağlamaktadır. Yarışma neticesinde, yarışmacı bilet kazanmasa dahi THY'nin bayraklı kodlarındaki destinasyonlara uçuş gerçekleştirdiğini bilmesi söz konusu olacaktır (THY, 2012).

MMS mobil pazarlama aracı olarak her ne kadar hızla yaygınlaşan mobil internetin arkasında kalsa bile Ford Fiesta 2010 tarihinde sade bir düşünce ile yola çıkarak başarılı bir kampanya sahibi olmuştur. Arabadan erkek ve kadınların istekleri çoğunlukla farklı olmaktadır. Kadınlar arabada daha çok renk, tasarım ve görünümüyle ilgilenir iken erkekler çoğunlukla hiçbir an kullanmayacakları teknik özellikleri araştırmayı sevmektedirler. Ford Fiesta tanıtımı için kadın ve erkeklere ilgilerine dair özelleştirilmiş MMS uygulamaları göndererek her iki tarafın da memnun etmeye çalışılmıştır.

SONUÇ

1990'lı yıllardan beri yaşanan küreselleşme ve hızlı gelişen teknoloji ile birlikte pazarlamaya egemen olan anlayış değişime uğramıştır. Artan rekabet sonucunda pazarlama yönetimi yaklaşımı gittikçe önemini arttırmıştır. İşletmelerin odak noktası müşteri ve müşterilerle etkili ilişki kurarak geliştirmesi kaçınılmaz bir durum haline gelmiştir.

İşletmeler mobil pazarlama faaliyetleri ile birlikte müşteriyi daha fazla ilgisini çekmek ve satın alma eylemi için harekete geçirmek amacıyla farklı iş modelleri oluşturmaktadırlar. Dolayısıyla mobil pazarlama yöntemlerini uygulayarak müşterilere ulaşan işletmelerin hayatta kalmaları daha da kolaylaşmaktadır.

Bu çalışmada, mobil pazarlama üzerine bir kavramsal inceleme yapılmıştır. İşletmelerin kullanmış oldukları mobil pazarlama yöntemleri birbirine benzeyen birçok ürün ve markayla ilgili mesaj yoğunluğuna maruz kalan müşterilerin dikkatini daha farklı, özgün ve yaratıcı mesajlar çekmekte ve onları satın alma davranışına yöneltmektedir. TV, gazete billboard, insert,vb. tutundurma için kullanılacak kanalların hiçbiri telefonlardaki bu özelliklere sahip

değillerdir. Bu sebeple mobil pazarlama günümüzde hızla artan biçimde en etkili pazarlama metodu durumuna dönüşmüştür. Mobil pazarlama gelecek zamanlarda mobil araçların gelişimi ile görüntülü mamul tanıtımlarının imkân sağlamasıyla daha fazla yaygınlaşması sürekli olarak güncellenmesi ve gelişmesi söz konusu olacaktır.

Müşterilere kaliteli içerik sunma, işletmelerin ana rekabet konularından biri olacak; böylece bu alanda istihdam oranı yükselecektir. İnternet reklamcılığında, hedefli reklamların kullanımı yaygınlaşacaktır. İşletmeler, pazarlarını daha çeşitli kategorilere ayırarak, bunlara uygun hedefli pazarlama ve reklam stratejileri geliştireceklerdir. Teknolojinin sunduğu olanaklar doğrultusunda, mobil reklam türleri daha da çeşitlenecektir. Bu nedenle, günümüz işletmelerinin müşteriler üzerinde etkili olabilmeleri için internette gerçekleştirilen mobil pazarlama faaliyetlerini yakından takip etmeleri ve uygulamaları önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- [1] Aksu, A., Mobil Pazarlama ve Piyasa Etkinliğinin İncelenmesi Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
- [2] Ghiron, S. L., Medaglia, C. M. ve Perrone, A., Art-sonomy”: Social Bookmarking of Real Artworks via Mobile Applications with Visual Tags. Lecture Notes in Computer Science, 375-384, 2009.
- [3] Google Developers., Google Developers: <https://developers.google.com/webmasters/mobilesites/?hl=tr#next-steps>, 2016, erişim tarihi: 08.10.2023.
- [4] Hopkins, J. ve Turner, J., *Mobil Pazarlama Hakkında Her Şey*. (B. Gündüz, Çev.) İstanbul: Optimist Yayın Dağıtım, 2013.
- [5] Karaca, Ş. ve Gülmez, M., Mobil Pazarlama: Kavramsal Bir Değerlendirme. İnönü Üniversitesi, Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 1(1), 65-76, 2010.
- [6] Kılıçcıoğlu, Ö., Mobil Pazarlama Kampanyaları için 3 Farklı Örnek, <http://www.sosyalmedyacci.com/2012/04/mobil-pazarlama-kampanyalari-icin-3-farkli-ornek.html>, 2012, erişim tarihi: 09.10.2023.

- [7] Meeker, M. ve Murphy, M., Top 10 Mobile Internet Trends. 05 31, 2016 tarihinde Slideshare.net: <http://www.slideshare.net/kleinerperkins/kpcb-top-10-mobile-trends-feb-2011>, 2011, erişim tarihi: 08.10.2023.
- [8] Nedir.com., PPC Nedir?, Nedir.com: <http://ppc.nedir.com/>, 2015, erişim tarihi: 09.10.2023.
- [9] Özdenizci, B., Ok, K., Aydın, M. ve Çoşkun, V., Yakın Alan İletişimi Teknolojisi İncelemesi. Türkiye Bilişim Vakfı Bilgisayar Bilimleri ve Mühendisliği Dergisi, 4, 85-92, 2011.
- [10] THY, THY'nin QR Kodlu Bayrakları Londra Sokaklarında, <http://eticaretmag.com/thynin-qr-kodlu-bayraklari-londra-sokaklarinda/>,2012, erişim tarihi: 09.10.2023.
- [11] T24. İlk cep telefonu mesajı ne zaman, kime atıldı; sms kaç yaşında? 06 02, 2016 tarihinde T24 Bağımsız İnternet Gazetesi: <http://t24.com.tr/haber/ilk-cep-telefonu-mesaji-ne-zaman-kime-atildi-sms-kacyasinda,218849>, 2012, erişim tarihi: 07.10.2023.
- [12] Varnali, K. ve Toker, A., Mobile Marketing Research: The State Of The Art. International Journal of Information Management, 144-151, 2010.

PAZARLAMA AÇISINDAN CİTTASLOW KAVRAMI

Doç. Dr. Salih MEMİŞ

Giresun Üniversitesi, Bulancak Kadir Karabaş UBYO,

ORCID ID: 0000-0003-1345-3618

ÖZET

Her alanda olduğu gibi turizm faaliyetleri alanında da farklı arayışlar söz konusu olmaktadır. Bu doğrultuda alternatif turizm faaliyetleri geliştirilerek turistlerin hizmetine sunulmaktadır. Güncel turizm başlığı altında türlü rekreasyon, spor, doğa turizmi vb. aktiviteler de belirtilen alternatifler arasında bulunmaktadır. Cittaslow kavramı da güncel bir turizm çeşidi olarak nitelendirilmektedir. Dünya üzerinde belli ülkelerdeki alanlarda örnekleri olan Cittaslow, hayatın her sahasında yavaşlık felsefesi odaklı kurulmuştur. Bu noktada Cittaslow huzurlu, sağlıklı, sessiz ve sakin bir hayat adına önemli ve alternatif yöntemlerden birisi olarak sunulmaktadır. Bu çalışmanın içerisinde Cittaslow kavramı ve onun pazarlama açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pazarlama, Cittaslow, Yavaş Şehir.

1. GİRİŞ

Turizm alanı, ülkenin iktisadi sürdürülebilirliğine yardımcı olan önemli sektörlerden birisidir. Zira turizm aktivitelerine bağlı olmak kaydıyla senenin 12 ayı süresince ciddi bir gelir kaynağı meydana getirmektedir. Gelir düzeyinin artmasıyla birlikte turistik kentlerin bilinirliğinin artması uluslararası seviyeye ulaşması ile söz konusu olabilmektedir.

Destinasyonlar pek çok turistik mamulü birlikte barındırması ve aynı destinasyonlar ile oluşan rekabeti gibi hallerden ötürü, destinasyon karar vericileri pazarlama aktivitelerini geliştirerek iyileştirme yapmaya gereksinimi olmaktadır. Bununla birlikte, destinasyon paydaşlarının pazarlama stratejilerini oluşturmak ve sahip olunan destinasyonda pazarlama çabalarına ne kadar egemen olduklarını ortaya çıkarmak önemlidir. Destinasyonda bulunan turizm paydaşlarının destinasyonun sahip olduğu değerleri koruyabilmeleri için sürdürülebilir bir destinasyon bilincine haiz olmalarıyla birlikte sürdürülebilir bir anlayış ile destinasyon adına bütün problemlere çözüm yolu bulmaları gerekir (Taş, 2019).

Kentlerde hayat kalitesinin artırılabilmesi için oluşturulan ‘cittaslow (sakin şehir) hareketi’ de uluslararası tanıtımını büyük çapta etkilemesi söz konusudur. Bu manada sakin şehir hareketine katılan şehirler diğer destinasyonlara nazaran ön planda yer almaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak şehir pazarlanması diğer şehirlere nazaran daha üstün bir duruma dönüşmektedir.

2. CİTTASLOW KAVRAMI

Hızlı yemek alanına bir tepki olarak oluşturulan yavaş yemek olgusu yavaş şehir kavramının da temellerini meydana getirmiştir. Cittaslow terimi; İtalyanca kent (citta) ile İngilizce’de yavaş (slow) manasına gelen kelimelerin birleştirilmesiyle meydana gelmiştir. Cittaslow’un Türkçe olarak telaffuz edilmesi “Sakin kent, yavaş kent” biçimindedir (Dündar ve Sert, 2018).

Yavaşlatılmış şehir kavramı, "1999 tarihinde İtalya'nın Greve-in-Chianti kenti Belediye Başkanı Paolo Saturnini'yle beraber Bra Belediye kenti Başkanı Francesca Guida, Orvieto kenti Belediye Başkanı Stefano Cimicchi, Positano kenti Belediye Başkanı Domenico Marrone ve Yavaş Yemek Hareketi başkan ve öncüsü olan Carlo Petrini ile oluşturulmuştur" (Radstrom, 2011).

Cittaslow; Slow food felsefesini kentler adına uygulanabilir hale getirmek fikri ile meydana gelmiş, globalleşmenin tek düze bir şehir olmayı istemeyen belediye başkanlarının yöresel değerleri ön plana alma bakımından hemfikir oldukları kavram olmuştur (Knox ve Mayer, 2009).

Cittaslow’a katılan her bir üye olan ülkeyi Uluslararası Cittaslow Tüzüğü (UCT)’ ünçe bağlayan hareketin logosu turuncu salyangoz ile sloganı “Hayatın kolay olduğu şehirlerin uluslararası networkü” olarak ifade edilmiştir (CIC, 2017).

3. CİTTASLOW KRİTERLERİ

Sakin şehir küçük kentler adına ehemmiyetli bir kalite projesi olmaktadır. Bu akım ile beraber üye şehirler yöresel kültür, doğal çevre, iktisadi, sürdürülebilir kaynaklar, teknoloji, barınma, sağlıklı olan gıda vb. konularda geniş bir bünyeye dönüşmüştür.

Sakin şehir akımı ile beraber kentlerin pazarlama stratejileri ve turizm imkânlarında yükseliş olmaktadır. Turizm, bir kentin marka olabilmesi ve kendi kimliğini yansıtabilmesi bakımından önemli bir rolü bulunmaktadır. Günümüz turizmi, iktisadi bakımdan hızla gelişen bir alandır.

Kentler turizm kavramıyla dünya üzerinde pozitif imaj oluşturabilmektedir. Turizm anlamında albenisi olan kentler ayrıca marka şehir olmaktadır. Sakin şehir markası sahip olan şehir gerek yurtiçi gerekse de yurtdışı turistlerin akımına uğramaktadır. Sakin şehirlerde yerleşmek amacıyla gelen yabancı ve yerli turist sayısı her geçen gün artmaktadır (Olgun, 2016).

Sakin şehir yöresel üretici ve müşteriler arasında alışveriş yapmayı ve iletişim kurmayı amaçlamaktadır. Çevre korunabilmesi, sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi ve şehir hayatının iyileştirilebilmesi bağlamında çevre ve doğaya zararı olmayan teknikler ile imalatın yürütülmesi amaç edinilmektedir (Miele, 2008).

Sakin şehir olgusuna kentler, geleneksel kültür ve yapılarını belli şartlar etrafında yürütmek durumundadır. Araçlar kent merkezine girmemesi, insanların yöresel imalatçılardan alış-veriş yapmaları ve yöresel mamuller tüketmeleri, enerji kaynaklarının sürdürülebilir kullanılması bu kurallardan bazılarıdır. Yavaş Şehir bildirgesinde trafik ve gürültü kirliliğinin azaltılması, yayaların üstünlüğünü sağlanması ve yeşil yerlerin artırılması, yerel imalat yaparak yerel pazarlarda mamulleri satan kişi ve işletmelerinin desteklenmesi vb. taahhütleri içeren koşullar bulunmaktadır. Yavaş Şehir logosunun kullanılabilmesi adına ilk olması gereken kriterlerin sağladığının tespit edilmesi, sonrasında Sakin şehir yetkililerince tertipli bir şekilde kontrolün sağlanması gerekli bir durumdur. Sakin şehir olmak için aday olan kentin “Sakin Şehir Manifestosu” yayınlanması ve sözleşme imzalanması gereklidir (Güney, 2008).

1999 tarihinde İtalya’da Greve in Chianti şehrinde oluşturulan Cittaslow Birliği 50.000 altında nüfusa sahip olan şehirlerin üye olabileceği uluslararası çapta belediyeler birliğini oluşturmaktadır. Bu birliğe üye olabilmek adına belirlenen kriterleri sağlamak için projeler geliştirerek yürütmek gereklidir.

4. DESTİNASYON PAZARLAMASI AÇISINDAN CİTTASLOW KAVRAMI

Turistleri çekebilmek turistik mamuller ile mümkün olmaktadır. Her destinasyonun diğerlerinden farklı taraflarını ön plana çıkarması ve en fazla yarar sağlayabilmesi için etkin bir pazarlama stratejisinin kurulması gerekir (Çakmak ve Kök, 2012: 82).

Turizm’de destinasyon pazarlaması, belli bir alanın bilinirliğini artırma ve tutundurma çabaları tamamlayan kısmını oluşturmaktadır. Wahab ve Rohfield (1976) turizm destinasyon pazarlamasını; yerel turist organizasyonları ya da turizm girişimcilerinin mevcutta olan ve potansiyel hedef turistleri tespit etmek; turistlerin ulusal ve uluslararası düzeyde gereksinim,

motivasyon, beğeni veya beğenmediği şeyleri öğrenebilmek ve etkilemek adına onlar ile irtibata geçmekle kendi turizm mamullerini, hedeflerine varmak ve turistlerin memnuniyetlerini artırmak amacıyla koordineli bir şekilde biçimleyerek adapte etmeleriyle elde edilecek idare süreci olarak ifade etmektedir (Ispas, 2008).

Destinasyon pazarlamasında hedef iki esasta incelemek mümkündür. Bunlardan ilki; mevcut destinasyonunda elinde bulunan turizme dair mamul, doğa, hizmet ve kaynakların en etkili ve verimli bir biçimde sunulmasını sağlayacak pazarların bulunmasını kapsamaktadır. İkinci olaraksa hedef pazarlarda mevcut turistlerin satın alma noktasındaki karar verme süreçlerini etkileyerek turistlerin mevcut destinasyona yönelmeleri ve sahip olduğu ürün ve hizmetleri seçmelerini sağlayacak planlama, tanıtma ve imalat aktivitelerinin gerçekleştirilmesidir (Öter ve Özdoğan, 2005).

Destinasyonların gelişimini olumlu açıdan etkileyen turizmin önemini kavrayan yerel idareciler şehirlerindeki turizm aktivitelerini çeşitlendirmeyi amaçlamaktadır (Özdemir, 2007).

Cittaslow, kent tanıtım ve çekicilik bakımından zengin şehirlere önemli üstünlükler sağlamaktadır. Bu bakımdan Cittaslow sertifikası alan birçok kent, dünyadaki bilinirlik bakımından incelendiğinde, bağlı olduğu illere nazaran daha çok popülerliğe de sahip olmaktadır.

Destinasyon, yapısal, iklim ve kurumsal unsurlar vb. kısıtlı kaynaklara sahipse destinasyonu farklı pazar bölümlerine pazarlayabilme imkanı da az olmaktadır (Kozak ve Baloğlu, 2011). Cittaslow ile birlikte farklı mamulleri bir paket olarak sunmaksı destinasyonlar arası rekabette avantaj elde edebilmek için önemli bir fırsat olmaktadır.

Cittaslow ayrıca kentin markalaşmasına da yardım etmektedir. Dünya üzerinde bir marka olabilme ve onu güçlendirebilmek adına kanun koyucular kentin insanlar tarafından hangi olumlu algılarıyla ön plana çıktığı, marka özellikleri gibi konuları iyi oluşturmaları gerekir (Dinnie, 2011).

Turizmi yerel kalkınma modeli olarak ifade eden yerlerde yerel halkı kapsayacak bir şekilde bilgilendirilmenin yapılacağı toplantıların planlanması turizm aktivitelerinin daha çabuk bir şekilde kabul görmesine yardımcı olmaktadır (Bardakoğlu, 2014).

5. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Son zamanlarda globalleşme ve çevre problemlerine her geçen zaman yeni çözümler oluşturulmaya çabalanmaktadır. Globalleşme sadece devlet, ülke ve işletmeleri değil ayrıca toplum ve bireyleri de etkisi altına almaktadır. Konuyla ilgilenen bireyler tarafından, söz konusu etkilerin sebep olduğu olumsuz neticeler daima gündeme getirilerek çözüm arayışları yapılmıştır. Cittaslow'da bu noktada 20. yüzyılın sonları itibariyle Yavaş Yemek Hareketi (Slow Food) ile global yemek markalarının yemek kültüründe oluşturduğu tahribatla Hızlı yemek (Fast Food) kültürünü protesto etmek için oluşturulmuştur. Hızlı bir şekilde bu akımın yayılmasıyla, hareketi şehirler bünyesinde de globalleşmenin homojen kültürleşme olasılığını engellemek için Yavaş Şehir Hareketini oluşturmaya sürüklemiştir.

Cittaslow kavramının turistik bir tarafının olması Cittaslow markasının bir yerleşim alanı için uluslararası bilinirliğe ve değere sahip, çok önemli ve çekici bir öge haline dönüşmesine sebebiyet vermiştir. Bu bakımdan Cittaslow unvanı elde eden bir kent için kendisini turistik manada pazarlamak daha kolay hale dönüştüğü gibi aynı zamanda bir marka olarak süreci dizayn etmek de daha etkili neticeler elde edilmesine yardımcı olmaktadır.

Cittaslow networkünde bulunmak kentin özgünlüğünün sürdürülebilirliği ve kentin Cittaslow kriterlerine ahenk bir biçimde oluşturulan gelişmelerle pazarlanması, kentin bir marka haline dönüşmesine yardımcı olmaktadır. Böylece bireylerin kafasında kentle alakalı bir imaj ve beklenti meydana getirmektedir. Bu durum bireylerde kentle alakalı trafik probleminin olmayışı, sakinlik, yerel mamullerden satın alma, yemeklerinden tatma, kent insanıyla tanışma gibi beklentileri meydana getirmektedir.

Destinasyonu daha çekici şekle dönüştürebilmek adına Cittaslow kent ve alakalı bölgede bulunan diğer destinasyonlarla işbirliği içine girerek bölgelerinde turlar düzenlenmesi ve pazarlama çabalarında ortak projeler yürütmeleri söz konusu olabilir. Böylece güç birliği ve sinerjiyle daha etkili neticeler elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- [1] Bardakoğlu, Ö., *Sürdürülebilir Turizm Kavramlar - Uygulamalar, Sürdürülebilir Turizm ve Planlama Bölümü*, ed. M. Kozak, Ankara: Detay Yayıncılık. 115-133, 2014.

- [2] Cittaslow International, <http://www.cittaslow.org/content/philosophy> (Erişim Tarihi: 26.09.2023).
- [3] Çakmak, A., Ç. ve Kök, İ., T., Destinasyon Pazarlaması ve Safranbolu'nun Destinasyon İmajının Ölçülmesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2, 80-101, 2012.
- [4] Dinnie, K., *City Branding Theory and Cases*. New York: Palgrave Macmillan, 2011.
- [5] DüNDAR, Y. ve SERT, A. N., A Study on Local People's Perception About Cittaslow: The Case of Seferihisar, Journal of Turkish Tourism Research, 2(4), 74-91, 2018.
- [6] Güney, Z. (2008). Hızlı Yayılan Yavaş Şehirler.<http://www.arkitera.com/haber/-7691/hizla-yayilan-yavas-sehirler> (Erişim Tarihi: 27.09.2023)
- [7] Ispas, A., The Tourism Destination Marketing- A Mandatory Course For The Students Of Tourism. Universitatea Transilvania din Braşov Facultatea de Ştiinţe Economice Str. Colina Universitatii, 1, 2008
- [8] Knox, P. ve Mayer, H., *Small Town Sustainability: Economic, Social And Environmental Innovation*, Maryland: Belwether Publishing, 2009.
- [9] Miele, M., Cittaslow: Producing Slowness Against the Fast Life. Space and Polity, 12(1), 135-156, 2008.
- [10] Olgun, A., *Yavaş Şehir (Cittaslow): Seferihisar Örneğiyle Ekonomik ve Mali Yapı*. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 2016.
- [11] Öter, Z. ve Özdoğan, O. N., Kültür Amaçlı Seyahat Eden Turistlerde Destinasyon İmajı: Selçuk-Efes Örneği . Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 16 (2) , 127-138, 2005.

- [12] Özdemir, G., *Destinasyon Yönetimi ve Pazarlama Temelleri İzmir İçin Bir Destinasyon Model Önerisi*. (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir, 2007.
- [13] Radstrom, S., A Place-Sustaining Framework for Local Urban Identity: an Introduction and History of Cittaslow. *Italian Journal of Planning Practice*. 1(1), 90-113, 2011.
- [14] Taş, M., *Destinasyon İmaj Algısı Ve Sürdürülebilir Destinasyon Pazarlaması: Kemaliye Destinasyonu Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya, 2019.

FORFAİTING

Murat DEDEOĞLU

Öğretim Görevlisi Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Özalp Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı, ORCID No: 0000-0002-2287-6201

ÖZET

Yenidünya düzeninde ekonomideki değişmelere paralel olarak dış ticarete de yeni değişimler yaşanmıştır. Bu değişmelerin başında finansman konuları gelmektedir. Riskin nispeten daha fazla olduğu dış ticarete ihracatçılar her zaman peşin ödemeyi tercih etmelerine rağmen bu durum her zaman söz konusu olamamaktadır. Peşin olarak gerçekleşmeyen ihracat işlemlerinden sonra firmalar alacaklarını hem daha önceden almanın hem de riski ortadan kaldırmanın yollarını aramaktadırlar. Söz konusu konuların başında ise forfaiting ve faktoring gelmektedir.

Forfaiting, ihracat işlemlerinden kaynaklı alacakların riski sıfırlamak suretiyle forfaiting firmasına satılmasıyla gerçekleşen bir iskonto işlemidir. Kökeni ikinci dünya savaşına kadar dayanan bu yöntem; batılı firmaların dış ticaretteki riskten kurtulmak için geliştirilen bir uygulamadır. Bu yöntemde ihracatçı riski tamamen forfaiting firmasına devrederek belirli ve sabit bir iskonto karşılığında bu hizmetten yararlanmaktadır. Başlangıçta yatırım mallarında daha fazla tercih edilmesine karşılık günümüzde tüketim mallarında da ve genellikle bono ve poliçe gibi senetlerle kullanılmaktadır. Forfaitinge benzeyen diğer bir yöntem de faktoringdir. İki yöntem arasında bazı ortak noktalar olmasına karşın aralarında önemli farklılıklar da mevcuttur. Söz konusu farklılıklar arasında forfaiting 'in bir defalık, % 100 finansman sağlayan, bono ve poliçe ile gerçekleşen, ikinci eli bulunan ve daha uzun vadeli olmasına karşılık, faktöringin ise % 80 finansman sağlayan, faturanın yeterli olduğu, ikini el pazarının olmadığı, devamlı ve daha kısa vadeli olması söz konusudur.

Türkiye'deki uygulamaların sınırlı olduğu gözlemlenen bu yöntem ilk defa 1989 yılında bazı özel bankalarca uygulanmış ancak çok yaygınlaşmamıştır. Forfaiting muhasebe işlemlerinde ise TFRS 15 Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat Standardı ile beraber TMS 21 Kur Değişmelerinin Etkileri Standardının birlikte dikkate alınması gerektiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Dış Ticaret, İhracat Finansmanı, Forfating

KAİZEN MALİYETLEME YÖNTEMİ

Murat DEDEOĞLU

Öğretim Görevlisi Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Özalp Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı, mdedeoglu@yyu.edu.tr,
ORCID No: 0000-0002-2287-6201 Telefon:+90 5356119150

ÖZET

Ekonomik ve teknolojik gelişmelerin çok hızlı bir şekilde değişmesine paralel olarak firmaların faaliyet biçimlerinde de çok önemli değişimler meydana getirmiştir. Söz konusu değişimlerden maliyetleme konuları da kayda değer şekilde nasibini almıştır. Yıllardır uygulanan geleneksel maliyetleme yöntemleri yerini stratejik maliyetleme yöntemlerine bırakmıştır. Bu şekilde firmalar artık dış çevreyi de dikkate almaya başlamış ve stratejilerini buna göre belirlemeye başlamışlardır.

Stratejik maliyet yöntemlerinden biri sürekli iyileştirme anlamına gelen kaizen maliyetleme yöntemidir. Kaizen maliyetleme üründen yani sonuçtan ziyade tüm süreci göz önüne alan, insan odaklı ve küçük adımlarla bilgi paylaşımını önceleyen bir yöntemdir. Bu sebeple köklü değişimler yerine küçük ve düzenli iyileştirmeler ile ortaya çıkan üretim kayıplarına çareler aramak üzere oluşturulmuştur.

II. Dünya savaşından sonra Toyota firmasının kendi hattında ilk defa kullandığı kalite çemberiyle ortaya çıkmıştır. Bu yöntemde iyileştirmenin sonunun olmadığı ve bu sebeple yeni insan ve fikirlerle hiçbir zaman durmamak gerektiği savunulmaktadır. Kaizen yöntemi İnovasyon kavramı ile ilişkili olmakla beraber birçok farkları da içinde barındırmaktadır. İnovasyon daha çok kısa vadeli olup, büyük adımlarla sınırlı sayıda ve sistemin yeniden kurulması üzerine bina edilmişken, kaizen daha çok uzun vadeli, küçük adımlarla her bir alanda ve sürekli iyileştirme adımlarından oluşur. Kaizen maliyetleme yönteminde hedeflerin belirlenerek planlamanın yapılması, bu planın kimlerle ve hangi zamanda uygulanacağını belirlemesi, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının kontrol edilmesi ve sapmalara karşı önlemler almak şeklinde bir döngüsü mevcuttur.

Anahtar Kelimeler: Stratejik Maliyet Yöntemleri, Sürekli İyileştirmeler, Değişim

REINFORCING THE TRANSITION FROM EARLY CHILDHOOD EDUCATION TO ELEMENTARY SCHOOL: A STUDY ON ENHANCING CHARACTER EDUCATION THROUGH PUZZLE GAMES

Eko Bayu GUMILAR ¹, Kristina Gita PERMATASARI ², Yeri UTAMI ³, Dwi
SULISWORO ⁴

¹ STAI Muhammadiyah Blora, <https://orcid.org/0000-0002-5284-2133>

² STAI Muhammadiyah Blora, <https://orcid.org/0009-0007-8165-6843>

³ STAI Muhammadiyah Blora, <https://orcid.org/0009-0008-9684-7148>

⁴ Universitas Ahmad Dahlan, <https://orcid.org/0000-0002-7625-8505>

Abstract

Transitioning from early childhood education to elementary school constitutes a critical phase in the educational journey of children in Indonesia today. This transition involves acclimating young learners to a substantially different educational environment than their early childhood education. To facilitate a smooth transition, elementary schools must establish robust internal regulations to prepare students for this crucial milestone. This research endeavors to innovate and provide practical strategies to assist prospective elementary school students in their preparation, particularly in the ongoing independent curriculum utilizing the Pancasila student profile strengthening project, commonly referred to as P5. A central aspect of this study involves the integration of Character Education through Puzzle Games for Early Childhood learners. This initiative aims to introduce educational media that fosters character development and simultaneously offers parents valuable insights into their children's characters as they prepare for the transition from early childhood education to elementary education. The study employs the ADDIE model approach, which encompasses five stages: needs analysis, planning, media production, evaluation, and implementation. Validator questionnaires and data collection methods were employed to assess the effectiveness of the puzzle media. Validation results indicated a percentage of 3.95% for the puzzle media and 3.80% for the puzzle content media. Combining these validation results, the researcher conducted comprehensive testing of the puzzle game media to gauge its suitability for both media quality and content relevance for children. The findings of this study suggest that integrating Character Education through Puzzle Games for Early Childhood learners can be a valuable asset in preparing children for the transition from early childhood education to elementary school. The puzzle game media,

designed to deepen character values, demonstrated high acceptance among young learners. The positive outcomes of this research highlight the potential of utilizing innovative educational media to enhance character development and facilitate a smoother transition into elementary education for early childhood learners in Indonesia. Further research and implementation may yield additional insights and improvements in this context.

Keywords: Early Childhood Education, Elementary School, Character Education, Puzzle Games

1. INTRODUCTION

Education in Indonesia currently still faces various challenges. Indonesia is still improving the quality of teaching. Also, factors that accompany the quality of education, such as access gaps, uneven education between regions of Indonesia, lack of uneven distribution of educators, and lack of quality levels of graduates, still need to be higher [1]. Improving the quality of education is not just a discourse delivered by the Ministry of Education and Culture of the Republic of Indonesia, namely Nadiem Makarim, but in preparing everything to improve the quality of education, such as the availability of digital learning infrastructure, which is also inadequate. These problems do not necessarily make educators careless; there is no willingness to change. The government has taken steps from the central to the regions to overcome these problems [2]. Start by changing the existing curriculum, preparing human resources, and preparing natural resources, namely facilities and infrastructure [3].

Currently, the learning system in Indonesia has begun to progress along with the curriculum change from the 2013 Curriculum to the independent curriculum. At the beginning of its emergence, the independent curriculum was an option for schools to overcome the learning crisis that occurred due to the COVID-19 pandemic in recent years. Because learning in Indonesia is experiencing a long-lasting problem and has yet to improve, resulting in learning gaps and even learning loss [4]. With the independent curriculum, becoming an option for schools at the primary, middle, and upper levels is a strategy for making changes in the learning process.

The independent curriculum is also a milestone change in learning activities, which currently makes the role of educators more efficient. Also, learning activities that involve students become more interactive. Students can explore critical thinking and reasoning skills in

science, study factual issues, environmental issues, health, and even democratic ideology [5]. Now, the government has provided many things to facilitate the independent curriculum to be implemented evenly throughout the country. Even though there are many obstacles in the implementation process, it is not an obstacle because most teachers are very enthusiastic about following the direction of the facilitators who master the independent curriculum [6].

As an illustration, in the 2013 Curriculum, students are not so much involved in learning activities because they are still focused on teachers only. Still, students are involved in learning activities in implementing the independent curriculum. Even students will be given broad opportunities to explore their knowledge following the theme to be faced [7]. In elementary schools, there is one activity with the theme of democracy, namely, implementing every precept on the symbol of Pancasila into everyday life.

Applying an independent curriculum has more relevant and interactive advantages when used by students [1]. Also, students can take advantage of the things around them to maximize the learning process. It also provides an opportunity for teachers to develop teaching materials independently to be given to students because the role of the teacher is no longer like the previous curriculum; the teacher serves as a facilitator and accompanies the learning process so that learning activities become interactive and communicative with the interaction between the teacher and the students themselves [8].

However, some things must be considered, namely that the transition period from early childhood to elementary school is reasonable but will also be bad [9]. If the provisions during the early childhood care and education (ECCE) learning period are implemented optimally, students can adjust to the environment when they enter the elementary level [10]. In early growth, early childhood education or ECCE plays a critical role in the growth and development process for children's overall social, emotional, cognitive, and physical needs, forming a strong and broad foundation for lifelong learning and survival [11]. Providing high-quality ECCE students can change children's lives, including living socializing with peers, developing independence, practicing routines with discipline, and supporting children's readiness to transition to higher levels of school [12].

The transition from ECCE to elementary school is a condition where ECCE students can adjust to the situation from before by getting to know a newer environment based on the experiences faced when they are in ECCE [13]. Children will be helped to learn enthusiastically and effectively and have curiosity and thirst for all knowledge and understanding of educational

information from early childhood to elementary school. The ECCE period is undoubtedly expected to be a start for teachers to provide a lot of information and experience in the world of education, socially and emotionally. It is so that when switching to a higher level of education, students already have provisions that can be implemented into social life [14].

As we already know, elementary school is a transition from early childhood to kindergarten education. But now, as we already know, changes in the existing curriculum make teachers and students expected to receive and provide experiences in elementary schools by following themes that already exist in learning outcomes [15]. There are difficulties in implementing independent curriculum activities in elementary schools when students have never experienced these activities in ECCE, and also the lack of teacher roles in providing information about the independent curriculum because the implementation of the independent curriculum must indeed have teacher training [16]. So that students can follow learning activities following the teacher's experience and also the performance given by the teacher in the learning process.

The readiness of ECCE students to face the transition period to elementary school is a must that students can pass. But this certainly must have a meaningful influence on students. The role of the teacher as a motor in advancing student knowledge is one of the keys to student success through the transition period. It can be seen from the extent to which teachers provide experience in the ECCE learning process, which still needs to be improved. Most ECCEs still use classical methods in delivering learning to students, but this is not a big problem because ECCE is an institution tasked with assisting students to gain experience in social life. ECCE knowledge is limited and less optimal when students face a transition period.

In preparing for the transition period, teachers can at least read the education system at a higher level, whether the ECCE learning process can be juxtaposed and ready to face the transition period. So, there needs to be an initiative from institutions and teachers to overcome this. By not changing the ECCE slogan "Learning and Play," teachers must transform their mindset and teaching using various teaching materials and media, especially in the all-digital era. Teachers must be ready and able to follow technological developments using visual and audio-visual media [17]. As long as these activities can be adjusted to the institution's capabilities and teachers' ability to overcome ECCE learning problems, students' readiness will gradually be better.

As for this study, the researcher provided an initiative by providing an overview of the media that students will use as provisions during the transition from early childhood to elementary school, namely by using puzzle game media [18]. Puzzle Game is a game that is used as a mystical and sensory stimulant for students [19]. It takes intelligence in memorizing each piece to complete the puzzle pieces to be used. However, if the puzzle used can be adjusted to the level of education, students may easily understand it. Even with the process of using the puzzle, the teacher is also asked to sing about the puzzle to be given.

The media used is a puzzle with the theme of democracy, a puzzle in the form of a picture of Garuda Pancasila, complete with a logo on each precept. Some parents and teachers believe puzzles help ECCE students develop motor, sensory, and psychomotor creativity. One of the good things is that learning activities in ECCE can provide citizenship material, namely using puzzles [20]. In Blora district, based on data collected through the Blora District Education Office website, there are more than 932 units of ECCE institutions. It is a big PR for the education office to prepare government programs in the transition period of preschool-elementary school.

The purpose of the research is, based on observations in several elementary schools, to show that there still needs to be more knowledge among first-grade students in elementary schools about understanding citizenship, especially in the sub-theme of Pancasila. Some students still need help memorizing each precept and cannot name it. It is common because, in previous education, students only needed to read, write, calculate, and remember the material a little. However, it does not start as early as possible. In that case, students who experience the transition from early childhood to elementary school will still experience difficulties, which is a big task for elementary teachers.

2. MATERIALS AND METHODS

This research uses the Research and Development method. That describes how to deliver a material through a teaching medium. This research is developing learning media in games using the ADDIE model [21]. The ADDIE model is a description of five stages consisting of the analysis, design, development stages, implementation stages, and evaluation stages, as illustrated in the following Figure 1.

Figure 1. ADDIE Model Schematic

The ADDIE model scheme in the picture above is a stage in carrying out the development of the ADDIE model according to the concept [22] as explained, namely:

- a. The analysis is an activity that serves as a validation of performance gaps, formulates instructional objectives, identifies the characteristics of didi participants and also the resources needed, and determines strategies;
- b. Design is an activity in verifying performance by compiling knowing the purpose of the media made, strategy, and methods used.
- c. Develop is generating and validating learning resources
- d. Implement is preparing the learning environment for both teachers and participants
- e. Evaluating measures the quality of media products produced and processed before and after implementing the media.

3. RESULTS AND DISCUSSION

The ECCE to elementary school transition movement is a joint movement so that every student can fulfill their right to gain the foundation ability to continue to a higher level. A misconception of early childhood learning practices deprives children of the right to obtain appropriate learning. Proper learning is a learning that is tasked with fostering the ability of the child's foundation as a whole and sustainable. So far, elementary schools have implemented the read, write, calculate test as a basis for accepting new students because it aims to facilitate school efforts in conducting coaching. The benefits of ECCE services are becoming less clear between following the demand to focus on reading, writing, calculating, or following ECCE regulations/policies that do not require children to be able to read, write, and count when they finish participating in ECCE.

There is a strengthening in the ECCE-elementary school transition so that the elementary level only focuses a little on reading, writing, and calculating alone as a basis for

accepting new students who come from ECCE units or have never attended ECCE. Elementary schools can foster literacy and numeracy and build children's foundation abilities. In this case, the ability to learn themes related to the independent curriculum can be started as early as possible with guidance during ECCE.

Implementing the independent curriculum in schools today is an independent choice by adjusting the readiness and characteristics of the education unit. Schools can choose options for implementing the independent curriculum, with the possibility of independent learning, independent change, and self-sharing. It happens with the intention that schools can develop learning outcomes by producing activities that vary according to the given theme. In this study, researchers focused on the theme of democracy taught in elementary schools. In elementary schools, especially the first grade, the theme of democracy has begun to be introduced, which requires students to learn and practice the democratic system in Indonesia. One of them is to understand each of the precepts in Pancasila. Seeing this, researchers observed in ECCE whether, in learning activities, there had been discussions about understanding democracy.

Based on observations in several ECCEs, there has yet to be any discussion about the material. Suppose there is no early learning about the democratic system as early as possible. In that case, it is sure that students will find it difficult during the transition period from early childhood to elementary school because ECCE has not been given democratic experience. The results of these observations show the researcher has an idea by providing information and knowledge by adjusting the tagline or motto in ECCE, namely Learning and Playing with a Puzzle game with the theme of democracy. The Pancasila-themed Puzzle game is the first step in introducing early childhood students to preparing for the transition period to face a higher level, namely elementary school.

3.1. Analysis stage

Researchers conducted several analyses, namely the analysis of core competencies, essential competencies, and learning objectives following the elementary curriculum and the curriculum used in ECCE. The curriculum in elementary schools uses the latest curriculum, namely the independent curriculum, while ECCE uses learning with a scientific approach that students easily understand.

Analysis of students: this study's subjects are students in ECCE schools located in the Blora Regency, Indonesia, which researchers will make as piloting projects in introducing Puzzle Games in the form of Garuda Pancasila. The parents of students at the school are

classified as parents who can support their children by trusting teachers with what is given, both learning materials and practice in learning activities. Moreover, in preparing human resources, namely the students themselves, to follow the education system at a higher level school.

Analysis of the concept: at the stage of analyzing the formation of the idea of the content of this puzzle game media, researchers examine the limits of material taken from early childhood learning, especially in introducing the democratic system in a simple way, namely through democracy puzzle games. Indicator formulation is an indicator used to formulate learning indicators that students must achieve according to the curriculum, which includes six aspects, namely, religious and moral values, physical, motor, cognitive, social-emotional, language, and art.

3.2. Planning Phase

At this stage, researchers identify learning at the elementary level to determine the extent of the process and set of introducing learning in the independent curriculum. Researchers compile programs and activities to develop puzzle game media at this stage. At this stage, researchers consult ECCE teachers to find out the extent of game media needs that can be reached following the ability of students' way of thinking, then consult media experts to find out the area to which the media used is following the level of education so that when used it will not be difficult for students to deal with. The following is a sketch of the democracy puzzle picture in Figure 2.

3.3. Development Stage

At the development stage, researchers have conducted studies and revisions to the media used to prepare for the transition period from early childhood to elementary school by working on media and material tests with experts. Figure 2 shows the puzzle.

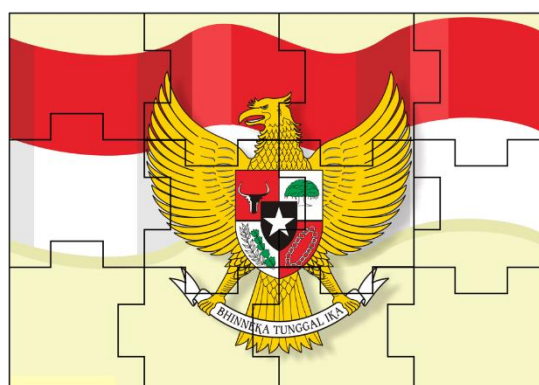

Figure 2. Media Puzzle Game Democracy

Based on Table 1, the Puzzle Democracy Game media has met the feasibility of learning media with a percentage of 95%, meaning that the Puzzle Democracy game media is feasible to use and can increase attractiveness in learning the introduction of citizenship and the introduction of the democratic system in ECCE.

Table 1. Media Expert Assessment Results

No	Aspects	Descriptors	Score	Category
1	Display	Cover design	5	Excellent
		Interesting media Color Combinations	5	Excellent
		Accuracy of illustration with material	4	Good
		Image suitability for material clarity	5	Excellent
		The suitability of font size selection on media is clear	5	Good
2	Learning	The press presented follows the material	5	Excellent
		The presentation of the material is carried out systematically	4	
		It can still be used as an alternative to learning	5	Excellent
		Media packaging following the concept of a scientific approach	5	Excellent
3	Attractiveness	Media encourages children's interaction with teachers and parents	5	Excellent
		Media encourages children's curiosity	5	Excellent
		The display can increase children's interest in learning	4	Good
Total score			57	
Percentage			95	Excellent

Meanwhile, in Table 2, the puzzle game media with Pancasila introduction material has met the qualification standard with a percentage result of 96.67%, meaning that the democratic puzzle game media is very feasible to use because of the depiction of material with KI, KD and learning objectives, the accuracy of the material, learning support materials and assessment stages following the level of child development.

Table 2. Material Expert Assessment Results

No	Aspects	Descriptors	Score	Category
1	Relevance of the Material	Cover design	5	Excellent
		Interesting media Color Combinations	5	Excellent
		Accuracy of illustration with material	4	Good
		Image suitability for material clarity	5	Excellent
2	Effectiveness	The material presented is appropriate for early childhood development	5	Excellent
		The material presented corresponds to everyday life	5	Excellent
		Media packaging following the concept of a scientific approach	5	Excellent
3	Completeness of Serving	Present competencies that children must master	4	Good
4	Basic concepts of the material	Compatibility of science concepts	5	Excellent
5		Encourage children's curiosity	5	Excellent

Student Attraction	Encourage children's interaction with parents and teachers	5	Excellent
	Encourage children to build their knowledge	5	Excellent
Total Score		58	
Percentage		96.67	Excellent

3.4. Implementation Phase

After the media of the democratic puzzle game was created and reviewed, revised and validated, and applied in learning to be tested, the theme of introduction to civic democracy. Students are given an explanation of what is meant by democracy by showing the precepts in Pancasila by introducing the song "*Garuda Pancasila*" and then giving instructions by providing examples of puzzle work, which each accompanying teacher at ECCE will attend. From the democracy puzzle game, students can learn to recognize the symbol of our democracy so that they can mention each precept in the Pancasila in the picture presented so that it can attract attention and curiosity from the ECCE students.

3.5. Evaluation phase

Students are given a response questionnaire through their parents because ECCE students have an age range of 4-6 years, and the average for children at that age is not proficient in reading, so filling out the questionnaire must involve parents of students. In Table 3, the results of student responses are divided into two criteria, namely student understanding related to the effectiveness of the game media in increasing children's awareness of citizenship information and also the Indonesian democratic system in children aged 4-6 years with an average value of 92.46% and the second is the attraction of the democratic puzzle game media can be seen with an average percentage of 92.86%. The overall average of student responses was 92.48%, as shown in Table 3. Based on Table 3, the overall response of the students to the democratic puzzle game media developed has met the criteria and categories that are very feasible to be used in learning civic introduction in ECCE with democratic puzzle game media to create insight and experience in preparing to face the transition period from early childhood to elementary school for children aged 4-6 years in early childhood education.

Table 3. Results of the ECCE Student Response Questionnaire

No	Aspects	Descriptors	%	Criteria
1	Understanding	Students understand the material provided	89.24	Very decent
		Make it easy for parents to introduce puzzle games	94.40	Very decent
		Media illustrations are easy to understand	91.20	Very decent
		The material presented is appropriate for early childhood development	93.20	Very decent
		The material presented corresponds to everyday life	91.40	Very decent
		It can be practiced directly	93.45	Very decent
		Able to develop several aspects of child development	93.20	Very decent
Average			92.46	
2	Attractiveness	Interesting images	92.20	Very decent
		Make the child's concentration centralized	89.60	Very decent
		Increase students' interest in learning	94.40	Very decent
		Become an attraction to try directly	94.24	Very decent
Average			92.86	

4. CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

This development research has resulted in products used by ECCE students in preparing for the transition to elementary school by following the education system in the independent curriculum. Researchers used democracy-themed puzzle game media in this study to introduce early childhood students to civic subjects. Puzzle game media with the theme of democracy is arranged based on the ADDIE model at the ECCE level, and it can be concluded that the media is exciting, practical, effective, and valid to be used as a means of supporting learning during the transition from ECCE to elementary school. Attractiveness can be seen from the results of trials and student responses. Practically, from the effects of field trials, all students can competently use the developed democratic theme puzzle game media. Effective, from the results of student trials with a percentage of 92.4% of 100%. Valid based on media expert validators, material experts can improve student learning outcomes and can be a preparation for ECCE students to face the elementary level during the ECCE to primal transition period.

REFERENCES

- [1] R. Rahayu, R. Rosita, Y. S. Rahayuningsih, A. H. Hernawan, and P. Prihantini, "Implementasi Kurikulum Merdeka Belajar di Sekolah Penggerak," *Jurnal Basicedu*, vol. 6, no. 4, pp. 6313–6319, 2022, doi: 10.31004/basicedu.v6i4.3237.
- [2] D. Rahmadayanti and A. Hartoyo, "Potret Kurikulum Merdeka, Wujud Merdeka Belajar di Sekolah Dasar," *Jurnal Basicedu*, vol. 6, no. 4, pp. 7174–7187, 2022, doi: 10.31004/basicedu.v6i4.3431.
- [3] E. B. Gumilar and K. G. Permatasari, "Penerapan Profil Pelajar Pancasila dalam Pembelajaran Kurikulum Merdeka Pada MI / elementary school," vol. 8, pp. 169–183, 2023, doi: 10.32505/azkiya.v.

- [4] W. M. A. W. M. Yunus *et al.*, “Digitalized Cognitive Behavioral Interventions for Depressive Symptoms During Pregnancy: Systematic Review,” *J Med Internet Res*, vol. 24, no. 2, pp. 1–21, 2022, doi: 10.2196/33337.
- [5] N. E. S. Alencar, M. A. O. Pinto, N. T. Leite, and C. M. V. da Silva, “Serious games for sex education of adolescents and youth: integrative literature review,” *Ciencia e Saude Coletiva*, vol. 27, no. 8, pp. 3129–3138, 2022, doi: 10.1590/1413-81232022278.00632022EN.
- [6] M. Erol and A. Erol, “Reflections of STEAM Education on Children According to Early Childhood and Primary School Teachers,” *International Journal on Social and Education Sciences*, vol. 5, no. 3, pp. 493–506, 2023, doi: 10.46328/ijonses.507.
- [7] I. C. Chang and C. E. Yen, “Application of Somatosensory Computer Game for Nutrition Education in Preschool Children,” *Computers*, vol. 12, no. 1, 2023, doi: 10.3390/computers12010020.
- [8] H. Wulandari and P. D. Fachrani, “Analisis Perspektif Orang Tua Terhadap Anak Mahir Calistung Sebagai Persiapan Transisi ECCE,” *Jurnal Pelita ECCE*, vol. 7, no. 2, pp. 423–432, 2023, doi: 10.33222/pelitapaud.v7i2.2996.
- [9] D. Aprima and S. Sari, “Analisis Penerapan Pembelajaran Berdiferensiasi Dalam Implementasi Kurikulum Merdeka Pada Pelajaran Matematika elementary school,” *Cendikia : Media Jurnal Ilmiah Pendidikan*, vol. 13 (1), no. 1, pp. 95–101, 2022.
- [10] D. Checa, I. Miguel-Alonso, and A. Bustillo, “Immersive virtual-reality computer-assembly serious game to enhance autonomous learning,” *Virtual Real*, no. 0123456789, 2021, doi: 10.1007/s10055-021-00607-1.
- [11] A. Yassine Benanane and Z. M. Maaza, “Learner-players categorization in a geographical learning-game,” *International Journal of Computing and Digital Systems*, vol. 10, no. 1, pp. 309–320, 2021, doi: 10.12785/ijcds/100131.
- [12] A. P. Yordan, B. Achmad, and I. Teodora, “Development of Education Game Based on Local Wisdom Religion Lessons in Paud in Semarang City,” vol. 287, no. Icesre 2018, pp. 282–285, 2019, doi: 10.2991/icesre-18.2019.62.
- [13] X. Yang, “Students’ and Teachers’ Perceptions of Using Video Games in Science Classroom: A Literature Review,” *SN Comput Sci*, vol. 2, no. 5, pp. 1–8, 2021, doi: 10.1007/s42979-021-00803-5.
- [14] N. Ramadhani, I. Kusumanto, and Nofirza, “Design of Educational Game Tools Recognizing Body Members Using the Kansei Engineering Method,” *Journal of Applied Engineering and Technological Science*, vol. 4, no. 1, pp. 364–374, 2022, doi: 10.37385/jaets.v4i1.1267.
- [15] L. F. Cuturi, G. Cappagli, N. Yiannoutsou, S. Price, and M. Gori, “Informing the design of a multisensory learning environment for elementary mathematics learning,” *Journal on Multimodal User Interfaces*, vol. 16, no. 2, pp. 155–171, 2022, doi: 10.1007/s12193-021-00382-y.
- [16] S. Reynard, J. Dias, M. Mitic, B. Schrank, and K. A. Woodcock, “Digital Interventions for Emotion Regulation in Children and Early Adolescents: Systematic Review and Meta-analysis,” *JMIR Serious Games*, vol. 10, no. 3, 2022, doi: 10.2196/31456.
- [17] Lumaurridlo, H. Retnawati, H. C. A. Kistoro, and H. Putranta, “School readiness assessment: Study of early childhood educator experience,” *Elementary Education Online*, vol. 20, no. 1, pp. 468–478, 2021, doi: 10.17051/ilkonline.2021.01.041.

- [18] D. Lee, “PC 교육용 퍼즐 게임과 유아 지능 발달의 관계 childhood intelligence development,” vol. 19, no. 6, pp. 281–284, 2021.
- [19] F. A. Purnomo, E. H. Pratisto, and A. Y. Alin, “Android game implementation in health learning for early childhood education,” *J Phys Conf Ser*, vol. 1511, no. 1, 2020, doi: 10.1088/1742-6596/1511/1/012011.
- [20] C. M. Wang, B. T. Lee, and T. Y. Lo, “The Design of a Novel Digital Puzzle Gaming System for Young Children’s Learning by Interactive Multi-Sensing and Tangible User Interfacing Techniques,” *Sustainability (Switzerland)*, vol. 15, no. 4, 2023, doi: 10.3390/su15043036.
- [21] H. Hasmalena *et al.*, “Pengembangan Media Video Animasi 2D Materi Regulasi Diri untuk Masa Transisi ke elementary school,” *Jurnal Obsesi : Jurnal Pendidikan Anak Usia Dini*, vol. 7, no. 1, pp. 637–646, 2023, doi: 10.31004/obsesi.v7i1.3632.
- [22] O. I. U. Nur Mazidah, F. Niam, and A. Y. Prastowo, “Pengembangan Media Puzzle dengan Metode Discovery Learning untuk Meningkatkan Motivasi dan Keaktifan Belajar pada Materi Sumber Daya Alam Siswa Kelas IV di elementary schoolN Wonorejo 2,” *Patria Educational Journal (PEJ)*, vol. 2, no. 1, pp. 84–93, 2022, doi: 10.28926/pej.v2i1.98.

UNLOCKING THE HIDDEN MATH OF TRADITIONAL BARTER TRANSACTIONS: EXPLORING ETHNOMATHEMATICS

Magdalena DHEMA ¹, Agnes Bergita ANOMEISA ², Dwi SULISWORO ³

¹ Universitas Muhammadiyah Maumere, <https://orcid.org/0009-0009-1473-5335>

² University Muhammadiyah Maumere, <https://orcid.org/0000-0002-6046-0020>

³ Universitas Ahmad Dahlan, <https://orcid.org/0000-0002-7625-8505>

ABSTRACT

Mathematics is a discipline that studies the logic of numerical relationships, including numbers, formulas, structures related to space and the environment where humans exist, as well as quantities and their variations, including barter transactions that occur in the Wairkoja Market in the Kewapante District of Sikka Regency. Ethnomathematics is mathematics practiced by cultural groups such as urban and rural communities, labor groups, children of specific age groups, and indigenous communities. This research aims to analyze the application of ethnomathematics in barter transactions by traders in a particular traditional market in Sikka Regency, Indonesia. This study employs a qualitative descriptive research approach, with the researcher as the subject. The objects of this study are the barter traders in Wairkoja Market and the mathematical concepts found in barter transactions. The findings of this research indicate that Wairkoja Market traders use mathematical concepts, including the concept of equivalent value, relational concepts, and functions, in conducting barter transactions. This research contributes to a better understanding of how ethnomathematics is used daily and how it assists Wairkoja Market traders in conducting more effective and efficient barter transactions.

Keywords: ethnomathematics, mathematics, traditional barter, transactions.

1. INTRODUCTION

Mathematics, the study of logical relationships among numbers, including quantities, formulas, and structures related to shapes and spaces where humans exist and their magnitudes and changes, plays a fundamental role in our daily lives [1]. Its applications are everywhere, whether in recreational activities, shopping, music, leisure, sports, and more. Moreover, the field of mathematics serves as the foundation for various other disciplines, offering solutions to problems that often intersect with cultural contexts [2]. The study that delves into the relationship between mathematics and culture is known as ethnomathematics [3].

Ethnomathematics is mathematics in a culture. Ethnomathematics is defined as human behavioral habits in their environment, such as the behavior of urban or rural community groups, work groups, professional groups, students in age groups, indigenous communities, and certain other groups [4]. A prominent example of the application of ethnomathematics involving the concept of comparative value persists within the community of Wulandoni [5]. In a study examining Ethnomathematics in the Wulandoni Barter Market, unearthed that the Wulandoni community utilizes the *monga/mongan* measurement system for their barter transactions. 1 (one) *monga/mongan* is equivalent to six units, a system occasionally reliant on mutual agreements between the parties. Results obtained by each party are considered equivalent due to the familial basis on which they are founded.

Additionally, the practice of barter, or the exchange of goods and commodities, persists in Sikka Regency, as observed by the author. Barter transactions continue to be a significant part of the trade in the Wairkoja Market, where individuals trade their merchandise or desired goods according to personal needs, aligning the value of exchanged items with the requirements of the participating merchants or community members. This exchange process depends on the equivalence of the items and the compatibility of the needs, leading to agreements among the parties involved.

This study aims to explore the intricate relationship between mathematics and culture, specifically focusing on the practices of ethnomathematics within various cultural groups. Through an analysis of the barter system in the Wulandoni community, the research seeks to understand the utilization of the *monga/mongan* measurement system and its implications for local trade dynamics. Furthermore, this study endeavors to shed light on the persistence of barter transactions in the contemporary context of the Sikka Regency, emphasizing the significance of this traditional form of exchange in modern economic interactions. By delving into the dynamics of these mathematical and cultural practices, this research aims to provide valuable insights into the cultural significance of mathematical systems and their impact on societal norms and trade relationships.

2. METHODS

2.1. Contexts

The research was conducted at the Wairkoja Market, Kewapante District, Sikka Regency. This study employed a qualitative research design, focusing on the traders engaged in barter transactions at the Wairkoja Market and the mathematical concepts identified within

these barter exchanges. The study participants were the traders involved in bartering activities at the market. The participants were selected using purposive sampling, defined as deliberate selection based on specific considerations. In this case, the selection was based on their involvement in bartering and their application of mathematical concepts.

2.2. Data Collection

The primary data collection methods employed in the study included interviews and documentation. The research instruments consisted of interview questionnaires, with the researcher as the primary instrument, complemented by documentation in the form of photographs capturing the bartering processes within the research setting. The researcher used qualitative data analysis techniques for data analysis, which involved four significant stages: data collection, data reduction, data presentation, and conclusion.

2.3. Data Analysis

The data analysis process included several stages

1. Recording all data obtained through interviews with the barter traders at Wairkoja Market. Additionally, the researcher observed the barter transactions and documented the activities
2. Summarizing and selecting key aspects relevant to the focus of the research, specifically the mathematical concepts in the barter transactions of the Wairkoja Market traders
3. Presenting the reduced data in descriptive form, highlighting the mathematical concepts within the barter transactions of the Wairkoja Market traders.
4. Presenting conclusions related to applying mathematical concepts in the barter transactions of the Wairkoja Market traders.

3. RESULTS

3.1. Overview of Barter Transactions at Wairkoja Market

Wairkoja Market is in Wairkoja Village, Kewapante District, Sikka Regency, East Nusa Tenggara Province. Established in 2010 and inaugurated by the Deputy Regent of Sikka, Romanus Woga, in 2020, the market was built to streamline trade activities previously causing traffic congestion on the Maumere-Larantuka route. The market primarily serves the community of Kewapante District within Sikka Regency. Most barter transactions at Wairkoja

Market involve traders outside the Kewapante District but within the Sikka Regency. Most traders and buyers engaged in bartering activities are women between 40 and 50 years old. The commodities commonly exchanged by traders and buyers include dried fish sourced from coastal areas, such as *tembang* fish, *sori* fish, shark, kingfish, and nibe fish. These dried fish are traded for various vegetables, fruits, and tubers brought by buyers from the mountainous Kewa region. Items buyers bring for exchange include papayas, pineapples, soursops, taros, chilies, long beans, bananas, coconuts, jackfruits, and more. The barter process involves buyers offering their goods to any willing trader or traders calling buyers interested in their offerings.

3.2. Application of Mathematics in Barter Transactions at Wairkoja Market

Bartering is common among traders and buyers at the Wairkoja Market in Kewapante District, Sikka Regency. Interviews conducted by the researcher unveiled several items exchanged along with their quantities, presented in the following Table 1.

Table 1. Measurement System Used for Barter

No	Barter Sources	
	Mountain Area	Beach Area
1.	1 <i>liwut</i> bitter melon (1 <i>liwut</i> = 4 units)	1 <i>kumpul</i> of fish
2.	1 <i>liwut</i> of pineapple	1 <i>kumpul</i> of fish
3.	3 pieces of banana	2 <i>kumpul</i> of fish
4.	4 <i>liwut</i> (16 buah) potato	1 <i>kumpul</i> of fish
5.	1 <i>liwut</i> cocconut	6 <i>kumpul</i> of fish
6.	2 <i>liwut</i> of avocado	1 <i>kumpul</i> of fish

The application of mathematics: The statement "exchanging four bitter melon fruits" indicates a relationship between the quantity of bitter melon and the desired amount of fish. Here, bitter melon represents the commodity being traded with fish. Thus, a mathematical relationship exists between bitter melon and fish in bartering.

The concept of a function: Assuming that traders determine the quantity of bitter melon to be brought based on the desired amount of fish, we can infer the presence of a function linking the amount of fish to the amount of bitter melon. This function can be expressed as a mathematical equation, such as $f(x) = y$, signifying that the number of bitter melon (y) required to obtain a certain amount of fish (x) is 4 times the quantity of fish.

In the context of this study, we can establish the function as follows:

$$y = 4x \text{ atau } f(x) = 4x \quad (1)$$

This function indicates that for every 1 unit of fish purchased ($x = 1$), 4 units of bitter melon ($y = 4$) are required for the exchange, as initially stated. To validate the function, we can substitute various values of x and verify whether the resulting y values consistently align with the initial statement. For instance, when $x = 2$, $f(x) = 4x = 4(2) = 8$. This implies that to purchase 2 units of fish, one would need 8 units of bitter melon. Similar validations can be made for different x values, confirming the function's consistency.

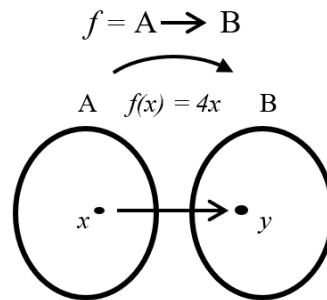

Figure 1. Barter Function based on market experiences

3.3. Application of Comparison in Barter Transactions at Wairkoja Market

An equivalent comparison compares two or more values or measurements considered equal or having the same value. For example, if two apples are considered equivalent, the equivalent comparison between the two apples would be 1:1. Equivalent comparison can be expressed using the symbols "=" or ":" and is commonly used in mathematics and daily life to compare the value or size of objects or items. This type of comparison is also applied in barter transactions at Wairkoja Market, specifically in the form of equivalent comparison. In the provided statement, if a buyer desires to obtain one unit of fish, they must exchange it for four units of bitter melon. We can represent the comparison between the unit of fish and bitter melon as follows: 1 unit of fish: 4 bitter melon. This implies that to obtain one unit of fish, and the buyer must bring goods equivalent to 4 bitter melons. Similarly, to acquire two units of fish, the buyer must provide goods equivalent to $2 \times 4 = 8$ bitter melons. Thus, the comparison signifies that to obtain two units of fish, the buyer needs goods equivalent to 8 bitter melons. The comparison in the barter transactions listed in the table can be represented in Table 2.

In summary, mathematical concepts, such as relations, functions, and comparisons, are applied in the barter transactions at Wairkoja Market. The findings illustrate the intricacies of mathematical applications within the context of daily trade practices, emphasizing the fundamental role of mathematics in facilitating exchange and transactions.

Table 2. Comparison Formula for Barter Transactions

No	Barter Transactions	Comparison
1.	1 <i>liwut</i> (1 <i>liwut</i> = 4 units) of pineapples with 1 <i>kumpul</i> of fish	4 : 1
2.	3 pieces of bananas with 2 <i>kumpul</i> of fish	3 : 2
3.	4 <i>liwut</i> (16 units) of potatos dengan 1 <i>kumpul</i> of fish	16 : 1
4.	1 <i>liwut</i> of coconut with 1 <i>kumpul</i> of fish	4 : 1
5.	2 <i>liwut</i> of avocados with 1 <i>kumpul</i> of fish	8 : 1

4. DISCUSSION

The findings of this study shed light on the intricate mathematical practices embedded within the traditional barter transactions at the Wairkoja Market in Sikka Regency. The research provides significant insights into applying various mathematical concepts, including relations, functions, and comparisons, in everyday trade activities. The discussion below highlights the implications of these findings and their broader significance.

The study demonstrates that mathematics is crucial in facilitating and structuring the barter transactions at the Wairkoja Market. Mathematical concepts such as relations and functions enable traders and buyers to establish a systematic exchange process, ensuring equitable trade and fair distribution of goods [6]. By establishing clear relations between quantities of traded commodities, the traders can determine the equivalency of items being exchanged, ensuring a balanced transaction process. Furthermore, the findings illustrate how mathematical concepts serve as a common language in the complex ecosystem of barter transactions. This finding is similar to the other researchers [7]-[10]. Mathematical relations allow traders to articulate and negotiate the value of goods, ensuring that both parties involved in the exchange comprehend the equivalency of the items being traded. This demonstrates the pivotal role of mathematics in fostering clear communication and facilitating effective trade practices, even in non-monetary systems [11].

The persistence of traditional bartering practices at the Wairkoja Market highlights these age-old trade systems' cultural significance and resilience. Despite the modernization of trade practices globally, the community at Wairkoja continues to uphold the bartering tradition, emphasizing this exchange's cultural importance. The reliance on traditional bartering practices underscores the community's attachment to its cultural heritage, promotes social cohesion, and fosters communal relationships among traders and buyers [12]. Moreover, the study emphasizes the adaptive nature of traditional bartering practices, showcasing how these practices have integrated mathematical principles to facilitate and streamline exchange processes. The incorporation of mathematical concepts within traditional trade practices highlights the

dynamic nature of cultural traditions, where communities blend traditional customs with contemporary tools to ensure the smooth functioning of their socio-economic activities [13].

The exploration of mathematical practices in traditional bartering transactions has significant implications for contemporary society's understanding of cultural diversity and the role of mathematics in non-monetary trade systems [14]. This study offers valuable insights into the intricate relationship between mathematics and culture, underscoring the importance of ethnomathematics in comprehending the diverse mathematical practices embedded within various cultural contexts. The findings emphasize the need for a comprehensive understanding of how mathematical concepts are utilized within different cultural settings. Recognizing the significance of mathematical applications in non-conventional trade systems can broaden our understanding of the multifaceted nature of mathematics and its pivotal role in shaping various aspects of societal interactions and exchanges [15].

5. CONCLUSION

This study underscores the intricate interplay between mathematical concepts and traditional barter transactions at the Wairkoja Market. By demonstrating the application of various mathematical principles, such as relations, functions, and comparisons, within the context of non-monetary trade, the research highlights the dynamic nature of cultural traditions and the adaptive role of mathematics in shaping socio-economic practices. The findings emphasize the need for further research in ethnomathematics to gain a more comprehensive understanding of the diverse mathematical practices within different cultural settings and their broader societal implications.

REFERENCES

- [1] Kline, M. (2012). *Mathematics and the physical world*. Courier Corporation.
- [2] Bishop, A. (1991). *Mathematical enculturation: A cultural perspective on mathematics education* (Vol. 6). Springer Science & Business Media.
- [3] D'Ambrosio, U. (2006). Why Ethnomathematics?. In *Ethnomathematics* (pp. 5-15). Brill.
- [4] Umbara, U., Wahyudin, W., & Prabawanto, S. (2021). Exploring ethnomathematics with ethnomodeling methodological approach: How does cigugur indigenous people using calculations to determine good day to build houses. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 17(2), em1939.
- [5] Nay, F. A., Lalang, A. R., & Fallo, S. I. (2023). Aspek Etnomatematika pada Pembagian Daging Paus oleh Masyarakat Lamalera Lembata. *Asimtot: Jurnal Kependidikan Matematika*, 4(2), 123-130.

- [6] Hatisaru, V., & Erbas, A. K. (2017). Mathematical knowledge for teaching the function concept and student learning outcomes. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 15, 703-722.
- [7] Hatisaru, V., & Erbas, A. K. (2017). Mathematical knowledge for teaching the function concept and student learning outcomes. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 15, 703-722.
- [8] Malalina, M., Putri, R. I., Zulkardi, Z., & Hartono, Y. (2022, January). Ethnomathematics: Traveling Trade on The Musi River. In *Eighth Southeast Asia Design Research (SEA-DR) & the Second Science, Technology, Education, Arts, Culture, and Humanity (STEACH) International Conference (SEADR-STEACH 2021)* (pp. 116-122). Atlantis Press.
- [9] Lestari, N. D. S., & Murtafiah, W. (2020, October). Exploring ethnomathematics activities to tobacco farmers' community at Jember, East Java, Indonesia. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1657, No. 1, p. 012027). IOP Publishing.
- [10] Umbara, U., & Prabawanto, S. (2021, March). Symbolic measuring: an exploration of ethnomathematics based on people's daily communication. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1806, No. 1, p. 012075). IOP Publishing.
- [11] Brendefur, J., & Frykholm, J. (2000). Promoting mathematical communication in the classroom: Two preservice teachers' conceptions and practices. *Journal of Mathematics Teacher Education*, 3, 125-153.
- [12] Lee, D. (2013). How the arts generate social capital to foster intergroup social cohesion. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 43(1), 4-17.
- [13] Maree, J. G., Kachelhoffer, P. M., & Molepo, J. M. (1997). *The role of mathematics in developing rural and tribal communities in South Africa* (Doctoral dissertation, University of Pretoria).
- [14] Barton, B. (1996). Anthropological perspectives on mathematics and mathematics education. In *International Handbook of Mathematics Education: Part 1* (pp. 1035-1053). Dordrecht: Springer Netherlands.
- [15] Pokharel, B. (2022). *Cultural Diversity and Difficulty in Learning Mathematics* (Doctoral dissertation, Department of mathematics Education).

COMMON IDIOMS-PHRASES USED IN AZERBAIJANI AND TURKEY TURKISH

Sevda ABBASOVA

Ph.D. in pedagogy, associate professor

Azerbaijan State Pedagogical University, Faculty of Philology, Department of Languages

<https://orcid.org/0000-0002-6516-2444>

ÖZET

Key words: Oghuz group, Turkic languages, common idioms

Azerbaijani and Turkish Turkic, which belong to the Oghuz group of Turkic languages, are two closely related languages. The fact that the Turks of Turkey and Azerbaijan are of the same lineage and of the same height determines the similarity of the basic words of both languages. Despite the introduction of words from Arabic and Persian languages into both Turkish languages with the acceptance of Islam by the Turks, the main words of the two Turkish languages are still the same today. Even the fact that the Azerbaijani language remained under the pressure of Russian and Persian languages for many years could not prevent the use of national words and the survival of the language. The vocabulary composition of Turkish Turkish did not deviate from the native Turkish either due to the influence of words borrowed from Arabic-Persian or European languages. Hundreds of words and phrases such as "min", "me", "village", "grass" used in "Orkhon-Yenisei" and "arindi", "isindi" used in M. Kashgarli's "Divani-Lügat-it-Turk" ", "bakhish/bakish", "kımız/kımız", "bilek" are still present in both Turkish languages.

The Turkish language of Turkey was used as the language of the independent state both during the Ottoman period and during the last hundred years after the declaration of the Republic. However, after the fall of the Azerbaijan People's Republic in 1918, Azerbaijani Turkish was under serious pressure, and restrictions were placed on its use by the Soviet rulers. It is no coincidence that at the Turkological Congress held in Baku in 1926, it was decided to switch to the Latin alphabet in Azerbaijan. In 1929, the alphabet reform was carried out in Azerbaijan, the Arabic alphabet used by Azerbaijanis was replaced by the Latin alphabet. As soon as the Arabic alphabet was replaced by the Latin alphabet in the Republic of Turkey in 1939, the Soviet rulers replaced the Azerbaijani Latin alphabet with the Cyrillic alphabet. The goal was clear; separate the two peoples who are related by blood, speak the same language, and belong to the same religion as much as possible. Borders that have been closed for years, travel that is rarely possible, various political pressures and seventy years of separation could not prevent the people from speaking the same language and using the same expressions this year.

In 1991, the independence of the Republic of Azerbaijan, the declaration of the Azerbaijani language as the state language, and the re-introduction of the Latin alphabet created conditions for the more active use of Turkish and Azerbaijani Turkish. As a result of the efforts of the leaders of both countries, relations have strengthened. The development of mutual relations, ensuring the movement of brotherly peoples allows the words used in the vocabulary of both Turkish languages to be widely used at the level of literary language.

These issues are explained in detail in the article.

Azərbaycan və Türkiyə türkcəsində işlənən ortaq deyimlər-frazemlər

Açar sözlər: Oğuz qrupu, türk dilləri, ortaq deyimlər

Oğuz qrupu türk dillərinə aid olan Azərbaycan və Türkiyə türkcələri bir-birinə yaxın olan iki dildir. Türkiyə və Azərbaycan türklərinin eyni soydan, eyni boydan olması, hər iki dilin təməl sözlərinin eyniliyini şərtləndirir. Türklərin islamiyyəti qəbul etməsi ilə hər iki türkcəyə ərəb və fars dillərindən sözlərin keçməsinə baxmayaraq iki türkcənin əsas sözləri bu gün də eynilik təşkil edir. Azərbaycan dilinin uzun illər rus və fars dillərinin ciddi basqısı altında qalması belə milli sözlərin istifadəsinə, dilsə yaşamasına mane ola bilmədi. Türkiyə türkcəsinin lüğət tərkibi də nə ərəb-fars, nə də Avropa dillərindən alınma sözlərin təsiri ilə ana türkcədən uzaqlaşmadı. Vaxtı ilə “Orxon -Yenisey”də işlənmiş “min”, “mən”, “oba”, “ot” kimi yüzlərlə söz və ifadə, M. Qaşqarlının “Divani-Lüğət-it-Türk” əsərində işlənmiş “arındı”, “isindi”, “baxış/bakış”, “kırmız/qırmız”, “bilək” kimi sözlər öz varlığını hal-hazırda da hər iki türkcədə qoruyub saxlamaqdadır.

Türkiyə türkcəsi istər Osmanlı dönəmində, istərsə də Cumhuriyyətin elan olmasından sonra keçən yüz il ərzində müstəqil dövlətin dili kimi istifadə olunmuşdur. Lakin Azərbaycan türkcəsi 1918-ci il Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin süqutundan sonra ciddi təzyiq altında qalmış, Sovet idarəçiləri tərəfindən istifadəsinə məhdudiyətlər qoyulmuşdur. Təsədüfüdür deyildir ki, 1926-cı ildə Bakıda keçirilmiş Türkoloji Qurultayda qərara alınmışdır ki, Azərbaycanda latın qrafikalı əlifabaya keçilsin. 1929-cu ildə Azərbaycanda əlifba islahatı keçirilmiş, azərbaycanlıların istifadə etdiyi ərəb əlifbası latın qrafikalı əlifba ilə əvəz edilmişdir. 1939-cu ildə Türkiyə Cumhuriyyətində ərəb əlifbası latın qrafikalı əlifba ilə əvəz edilən kimi Sovet idarəçiləri azərbaycanlıların latın qrafikalı əlifbasını kiril əlifbası ilə əvəz etmişlər. Məqsəd isə aydın idi; aralarında qan bağı olan, eyni dildə danışan, eyni dindən olan iki xalqı mümkün qədər bir-birindən ayırınsınlar. İllərlə bağlı qalan sərhədlər, nadir hallarda mümkün olan gediş-gəliş, müxtəlif siyasi təzyiqlər və aradan keçən yetmiş illik ayrılıq belə bu ili xalqın eyni dildə danışdığı, eyni ifadələrdən istifadə etməsinə mane ola bilmədi.

1991-ci ildə Azərbaycan Respublikasının müstəqillik əldə etməsi, Azərbaycan dilinin dövlət dili elan edilməsi, latın qrafikalı əlifbanın yenidən tətbiq olunması Türk və Azərbaycan türkcələrinin daha fəal istifadə edilməsinə şərait yaratdı. Hər iki ölkə rəhbərinin səyi nəticəsində çünasibətlər daha da möhkəmlənmişdir. Qarşılıqlı münasibətlərin inkişafı, qardaş xalqların gediş-gəlişinin təmin olunması imkan verir ki, hər iki türkcənin lüğət tərkibində istifadə edilən sözlər ədəbi dil səviyyəsində geniş istifadə edilsin.

Məqalədə bu məsələlər ərtaflı şərhlərlə özləndirilir.

GELECEĞİN ÖĞRETMENLERİNİN SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Ömay ÇOKLUK BÖKEOĞLU¹, H. Deniz GÜLLEROĞLU², Özge ALTINTAŞ³

- ¹ Prof. Dr. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Ölçme ve Değerlendirme ABD, ORCID No: 0000-0002-3879-9204
² Doç. Dr. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Ölçme ve Değerlendirme ABD, , ORCID No: 0000-0001-6995-8223
³ Doç. Dr. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Ölçme ve Değerlendirme ABD, ORCID No: 0000-0001-5779-855X

ÖZET

Bu çalışmanın genel amacı, lise öğrencilerinin “geleceğin öğretmenlerinde bulunması gereken özellikler” hakkındaki görüşlerini belirlemektir. Tarama türündeki araştırmanın örneklemini, 2022-2023 eğitim öğretim yılında, Eskişehir’de bir lisenin 9. (n=35), 10. (n=40), 11. (n=30) ve 12. (n=20) sınıflarında öğrenim gören toplam 125 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin seçiminde, uygun örnekleme yöntemi kullanılmış ve her sınıf düzeyinden öğrenciye uygulama yapılmıştır. Araştırmada kapsamında öğrencilere, “geleceğin öğretmenlerinin hangi özelliklere sahip olmaları gerektiğini düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş ve görüşlerini yazmaları istenmiş ve bu açık uçlu soru yardımıyla toplanan veriler, betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiş ve kategorize edilmiştir. Ayrıca her bir görüşün frekansları da çıkartılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular, lise öğrencilerinin görüşlerinin: “Kişilik Özellikleri”, “Genel Kültür ve Entelektüel Becerilere İlişkin Özellikler”, “İnsani ve Evrensel Değerlere İlişkin Özellikler”, “Eğitim-Öğretim Süreçlerine İlişkin Özellikler”, “İletişim Becerileri ve Sosyal Becerilere İlişkin Özellikler” ve “Motivasyon ve Destek ile İlgili Özellikler” olmak üzere altı kategoride toplanabildiğini ortaya çıkartmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geleceğin öğretmenleri, öğretmen özellikleri, lise öğrencileri

CHARACTERISTICS THAT FUTURE TEACHERS SHOULD POSSESS

ABSTRACT

The main objective of this study is to determine the opinions of high school students regarding the “characteristics that future teachers should possess”. The sample of this survey research consists of a total of 125 students who were enrolled in 9th (n=35), 10th (n=40), 11th (n=30), and 12th (n=20) grades during the 2022-2023 academic year in a high school in Eskişehir. The appropriate sampling method was employed in the selection of students, and each grade level was represented in the sample. As part of the research, students were asked the question, “What characteristics do you believe future teachers should have?” and were requested to write down their opinions. The data collected through this open-ended question was analyzed and categorized using a descriptive analysis method. Additionally, the frequencies of each opinion were recorded. Findings from the study revealed that high school students’ opinions can be categorized into six groups: “Personality Traits”, “Characteristics Related to General Knowledge and Intellectual Skills”, “Characteristics Related to Humanitarian and Universal Values”, “Characteristics Related to Educational Processes”, “Communication Skills and Social Abilities” and “Characteristics Related to Motivation and Support”.

Keywords: Future teachers, teacher characteristics, high school students

GELECEĞİN ÖĞRETMENLERİNİN SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

GİRİŞ

Temel amacı bireylere yaşamlarında ihtiyaçları olan bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak olan okulların en önemli paydaşlarından biri öğretmendir. Öğretmenler, eğitim süreci içinde öğrenciyle birebir ve doğrudan iletişim içinde oldukları için her zaman eğitim sistemi içindeki diğer öğelerden farklı bir yere sahiptirler (Semerci, 1999). Tarihsel kökeni oldukça eski olan öğretmenlik mesleği, insan potansiyelinin geliştirilmesinde ve gelecek kuşakların yetiştirilmesinde oldukça önemli bir role sahiptir (Houston, 2009; Salema, 2005). Özellikle toplumların geleceğinin şekillendirilmesinde sorumluluğu bulunan öğretmenlik mesleği aynı zamanda dinamik bir meslektir.

Teknolojideki hızlı gelişmeler, toplumların dönüşümü ve globalleşmenin etkisiyle birlikte öğretmenlik mesleğinin rol ve sorumlulukları da değişmekte ve dönüşmektedir. 2020 yılından itibaren dünya gündemine dahil olan ve hemen hemen hayatın her aşamasında önemli ve büyük dönüşümleri beraberinde getiren COVID-19 salgınıyla birlikte, “zorunlu uzaktan eğitim” kavramı eğitim literatürüne girmiş, dolayısıyla öğretmenlik mesleğinde de birtakım dönüşümler yaşanmasının adeta fitili ateşlenmiştir. Zorunlu uzaktan eğitimle birlikte, belirli bir mekânda, sınırlı süre içinde yürütülen eğitim-öğretim süreçleri yerini, zaman ve mekânı algısını ortadan kaldıran ve sanal ortamlarında yürütülen bir süreç haline almıştır (Ergün, 2010). Dolayısıyla, dünya çapında meydana gelen salgın krizinin hem o süreçte hem de sonraki süreçlerde, öğretmenliğin yeniden sorgulanmasına, rol ve özelliklerinin değişerek farklılaşmasına neden olan önemli bir kırılma noktası olma işlevini üstlenmiştir.

Geleneksel eğitim yaklaşımının yaygın olduğu geçmiş yıllarda; öğretmenin merkezde olduğu, öğrencinin pasif olarak ders dinlediği, sınıf içinde tüm kararların öğretmen tarafından alındığı, yalnızca öğrencinin bilişsel gelişimi üzerine odaklanan “öğretmen merkezli eğitim” benimsenip uygulanırken, son yıllarda, teknolojiye ve dünya gündemindeki değişiklikler ve gelişmelere paralel olarak; öğrenciyi merkeze alan, öğrencinin bilgiye kendisinin ulaşması ve yapılandırmasını önceleyen, öğretmenin bir yol gösterici, kolaylaştırıcı rolü ile öğrenciyi desteklediği ve öğrencide zihinsel gelişimin yanında, birtakım üst düzey becerilerin de geliştirilmesine odaklanan “öğrenci merkezli eğitim” anlayışı benimsenmiştir.

Öğrenci merkezli eğitimin yaygınlaşması ve PISA ve TIMSS gibi uluslararası uygulamalardan elde edilen sonuçlar, birçok ülkede olduğu gibi, Türkiye’de de öğretimin kalitesinin iyileştirilmesi gerekliliğini ön plana çıkarmıştır. Öğretimin kalitesinin iyileştirilmesi ise, bir kez daha, sürecin başrol oyuncularından biri olarak ifade edilebilecek öğretmenlerin yeterliklerinin tartışılmasını gündeme getirmiştir. Öğretmenlerin sahip oldukları niteliklerin ve yeterliklerin, öğrencilerin gelişim süreçlerindeki etkisini ve önemini ortaya koyan araştırma bulguları, birçok ülkenin de öğretmen yeterliklerine odaklanmasına neden olmuştur (Türk Eğitim Derneği, 2009)

Bu bilgilerden hareketle, değişen çağın ve toplumun beklentilerine uygun bir biçimde, gelecekte öğretmenlerin sahip olması gereken niteliklerin, lise öğrencilerinin görüş ve beklentileri dikkate alınarak, incelenmesi, ele alınmaya değer bir konu olarak düşünülmüştür.

Amaç

Bu çalışmanın genel amacı, lise öğrencilerinin “geleceğin öğretmenlerinde bulunması gereken özellikler” hakkındaki görüşlerini belirlemektir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma, var olan durumu, mevcut haliyle betimlemeye çalışan tarama türünde bir araştırmadır.

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, 2022-2023 eğitim öğretim yılında, Eskişehir’de bir lisenin 9. (n=35), 10. (n=40), 11. (n=30) ve 12. (n=20) sınıflarında öğrenim gören toplam 125 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin seçiminde, uygun örnekleme yöntemi kullanılmış ve her sınıf düzeyinden öğrenciye uygulama yapılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada kapsamında öğrencilere, “geleceğin öğretmenlerinin hangi özelliklere sahip olmaları gerektiğini düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş ve görüşlerini yazmaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada öğrencilere yöneltilen tek bir açık uçlu soru yardımıyla toplanan veriler, betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiş ve kategorize edilmiştir. Ayrıca her bir görüşün frekansları da çıkartılmıştır.

BULGULAR

Genel amacı, lise öğrencilerinin “geleceğin öğretmenlerinde bulunması gereken özellikler” hakkındaki görüşlerini belirlemek olan bu çalışmadan elde edilen bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Geleceğin Öğretmenlerinin Sahip Olması Gereken Özellikler

KATEGORİ	ÖZELLİK	f
Kişilik Özellikleri	Sabırlı / Sakin / Anlayışlı / Uyumlu olma	106
	Empatik olma	60
	Sevgi dolu / Sevecen / Mutlu / Hoşgörülü / İyimser / İçten / Samimi olma	48
	Saygılı ve Nazik olma	42

	Eğlenceli / Espritüel / Neşeli / Güler yüzlü olma	25	
	Şefkatli / Merhametli / İyi Kalpli / İyi Niyetli / Özverili / Vicdan sahibi olma	23	
	Enerjik / Dinamik / Genç olma	10	
	Bencil olmama / Mütevazı olma	10	
	Yardımsaver ve paylaşımcı olma	8	
	Dürüst ve güvenilir olma	5	
	Öfkesini kontrol edebilme / şiddetten uzak olma	4	
	Affedici olma	2	
Genel Kültür ve Entelektüel Becerilere İlişkin Özellikler	Çok yönlü / Donanımlı / Nitelikli / Bilgili / Kültürlü olma	22	
	Kendini geliştirme / gelişime açık olma	11	
	Eleştiriye açık olma	3	
	Yabancı dil bilme	2	
İnsani ve Evrensel Değerlere İlişkin Özellikler	Eşitlikçi / Adil olma / Hak yememe / Kayırma ve Ayrımcılık Yapmama / Damgalamama / Ön yargılı olmama	46	
	İnsanları sevme ve değer verme	15	
	Objektif olma	12	
	Rencide edici olmama	7	
	Öngörülü / İleri görüşlü olma	6	
	Etik olma	6	
	Duyarlılıkları yüksek bir yapıya sahip olma	4	
	Evrensel düşünce ve değerlere sahip olma	3	
	Farklı fikirleri önemseme ve saygı duyma	2	
Eğitim-Öğretim Süreçlerine İlişkin Özellikler	Disiplinli / Otoriter / Sorumluluk sahibi olma	30	
	Anlaşılır bir dille ve iyi ders anlatma / Öğrencinin seviyesine uygun ders anlatma	20	
	Teknolojiye hâkim olma / Ders anlatırken teknoloji kullanma	18	
	Öğrencinin ilgi ve yeteneklerini dikkate alma / Not odaklı olmama	14	
	Dikkatli, grubu canlı tutacak şekilde ders işleme	9	
	Derslerin gerçek yaşamla bağlantısını kurma / Gerçek yaşam deneyimleri ile örneklendirme / Kalıcı öğrenmelere odaklanma	8	
	Öğretmenlik sertifikası / formasyonuna sahip olma / Öğretim tekniklerini bilme	6	
	Öğrenci psikolojisinden anlama	6	
	Sınıf yönetimi becerilerine sahip olma	5	
	Ders saatlerini etkin ve verimli kullanma	4	
	Öğrencinin farklı özelliklerini notlarına yansıtma / Akademik başarıyı başka özelliklerle karıştırmama	4	
	Çözüm odaklı olma	3	
	Nitelikli üniversitelerden mezun olma	3	
	Öğrenciler arasında kıyaslama ve karşılaştırma yapmama	2	
	Etkinliklerle ders anlatma	2	
	Deneyimli olma	1	
	Lider / Rehber olma	1	
		Güçlü iletişim becerilerine sahip olma	18

İletişim Becerileri ve Sosyal Becerilere İlişkin Özellikler	Hazır cevap / Kıvrak zekalı / Zeki / Yetenekli / Hızlı çözüm üreten / Pratik olma	11
	Türkçeyi iyi kullanma / Düzgün bir diksiyona sahip olma	9
	Dikkatli / Bilinçli / Farkındalığı yüksek olma	9
	Sosyal becerileri / İnsan ilişkileri güçlü olma	8
	Etkili konuşma becerilerine sahip olma / Kendini iyi ifade etme	3
	Sosyal zekaya sahip olma	3
	Beden dilini iyi kullanma	2
Motivasyon ve Destek ile İlgili Özellikler	Motive edici / Destekleyici / İlgili / Ödüllendirici olma	21
	İşini severek yapma / Öğrencileri sevme	13
	Okumayı / Dersi / Okulu sevdirmeye	7

Tablo 1’de yer alan bulgular incelendiğinde, öncelikle lise öğrencilerinin görüşlerinin: “Kişilik Özellikleri”, “Genel Kültür ve Entelektüel Becerilere İlişkin Özellikler”, “İnsani ve Evrensel Değerlere İlişkin Özellikler”, “Eğitim-Öğretim Süreçlerine İlişkin Özellikler”, “İletişim Becerileri ve Sosyal Becerilere İlişkin Özellikler” ve “Motivasyon ve Destek ile İlgili Özellikler” olmak üzere altı kategoride toplandığı görülmektedir.

“*Kişilik Özellikleri*” kategorisinde öğrencilerin, geleceğin öğretmenlerinin sahip olmaları gerektiğini düşündükleri özellikler açısından ilk üç sırada; “Sabırlı / Sakin / Anlayışlı / Uyumlu olma (n=106)”, ardından “Empatik olma (n=60)”, ve sonra da “Sevgi dolu / Sevecen / Mutlu / Hoşgörülü / İyimser / İçten / Samimi olma (n=48)” gelmektedir. Bu kategoride frekansı en düşük özellikler ise; “Dürüst ve güvenilir olma (n=5)”, “Öfkesini kontrol edebilme / şiddetten uzak bir yapıya sahip olma (n=4)” ve “Affedici olma (n=2)” gelmektedir.

“*Genel Kültür ve Entelektüel Becerilere İlişkin Özellikler*” kategorisinde öğrencilerin, geleceğin öğretmenlerinin sahip olmaları gerektiğini düşündükleri toplam dört özellik ifade ettikleri ve bunların sırasıyla; “Çok yönlü / Donanımlı / Nitelikli / Bilgili / Kültürlü olma (n=22)”, “Kendini geliştirme / gelişime açık olma (n=11)”, “Eleştiriye açık olma (n=3)” ve “Yabancı dil bilme (n=2)” olduğu görülmektedir.

“*İnsani ve Evrensel Değerlere İlişkin Özellikler*” kategorisinde öğrencilerin, geleceğin öğretmenlerinin sahip olmaları gerektiğini düşündükleri özellikler açısından ilk üç sırada; “Eşitlikçi / Adil olma / Hak yememe / Kayırma ve Ayrımcılık Yapmama / Damgalamama / Ön yargılı olmama (n=46)”, “İnsanları sevme ve değer verme (n=15)” ve “Objektif olma (n=12)” gelirken; son üç sırada ise; “Duyarlılıkları yüksek bir yapıya sahip olma (n=4)”, “Evrensel düşünce ve değerlere sahip olma (n=3)” ve “Farklı fikirleri önemseme ve saygı duyma (n=2)” gibi özelliklerin geldiği görülmektedir.

“Eğitim-Öğretim Süreçlerine İlişkin Özellikler” kategorisinde öğrencilerin, geleceğin öğretmenlerinin sahip olmaları gerektiğini düşündükleri özellikler açısından ilk üç sırada; “Disiplinli / Otoriter / Sorumluluk sahibi olma (n=30)”, “Anlaşılır bir dille iyi ders anlatma / öğrencinin seviyesine uygun ders anlatma (n=20)” ve “Teknolojiye hâkim olma / Ders anlatırken teknoloji kullanma (n=18)” gelmektedir. Son üç sırada ise; “Çözüm odaklı olma (n=3)” ve “Nitelikli üniversitelerden mezun olma (n=3)”, “Öğrenciler arasında kıyaslama ve karşılaştırma yapmama (n=2)” ve “Etkinliklerle ders anlatma (n=2)”; “Deneyimli olma (n=1)” ve “Lider / rehber olma (n=1)” yer almaktadır.

“İletişim Becerileri ve Sosyal Becerilere İlişkin Özellikler” kategorisinde öğrencilerin, geleceğin öğretmenlerinin sahip olmaları gerektiğini düşündükleri özellikler açısından ilk üç sırada; “İletişim becerileri güçlü (n=18)”; “Hazır cevap / Kıvrak zekalı / Zeki / Yetenekli / Hızlı çözüm üreten / Pratik olma (n=11)” ve “Türkçeyi iyi kullanma / Düzgün bir diksiyona sahip olma (n=9)” ile “Dikkatli / Bilinçli / Farkındalığı yüksek olma (n=9)”; son üç sırada ise “Sosyal becerileri / İnsan ilişkileri güçlü olma (n=8)”, “Etkili Konuşma becerilerine sahip olma / Kendini iyi ifade etme (n=3)”; “Sosyal zekaya sahip olma (n=3)” ve “Beden dilini iyi kullanma (n=2)” gelmektedir.

“Motivasyon ve Destek ile İlgili Özellikler” kategorisinde öğrencilerin, geleceğin öğretmenlerinin sahip olmaları gerektiğini düşündükleri özelliklerin ise “Motive edici / Destekleyici / İlgili / Ödüllendirici olma (n=21)”; “İşini severek yapma / Öğrencileri sevme (n=13)” ve “Okumayı / Dersi / Okulu sevdirmeye (n=7)” yer almaktadır.

SONUÇ

Lise öğrencilerinin “geleceğin öğretmenlerinde bulunması gereken özellikler” hakkındaki görüşlerini belirlemek üzere yürütülen bu çalışmadan elde edilen bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin öğretmenlerle ilgili belirttikleri özellikler arasında, “kişilik özellikleri” ve “eğitim-öğretim süreçleri ile ilgili özellikler”in ön plana çıktığı ifade edilebilir. Bununla birlikte, öğretmenlerin eğitim-öğretim süreçlerine ilişkin özelliklerinden söz ederken, öğrenci gelişimine katkı sağlaması, öğrencilerin çok yönlü gelişimini desteklemesi, öğrenmeyi öğretmesi, üst düzey düşünme becerilerine katkı sağlaması gibi özelliklerden hiç söz edilmemesi dikkat çekicidir.

“İnsani ve Evrensel Değerlere İlişkin Özellikler” kategorisinde, “Eşitlikçi / Adil olma / Hak yememe / Kayırma ve Ayrımcılık Yapmama / Damgalamama / Ön yargılı olmama” gibi bir özelliğin yüksek frekans değerine sahip olması da önemli bir bulgudur. Bu durum aslında öğrencilerin, öğretmenlerin bu özellik/lere sahip olmadıklarını ifade etmeleri anlamına da gelmektedir.

Ayrıca frekansı düşük olmakla birlikte, geleceğin öğretmenlerinin, nitelikli üniversitelerden mezun, öğretmenlik formasyonuna sahip, sınıf yönetimi becerilerine sahip öğretmenler olması gerektiğini dile getirmiş olmaları, öğretmen yetiştirme ile ilgili süreçlerin nitelikleri üzerinde tekrar düşünülmesi açısından göz ardı edilmemesi gereken düşüncelerdir.

KAYNAKÇA

- Ergün, M. (2010). Öğretmenliğin evrimi ve gelecekteki öğretmenlerin yetiştirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel sayı, 11(3)*, 1-13. <https://dergipark.org.tr/pub/inuefd/issue/8701/108652>
- Houston, W. R. (2009). Teachers in history, In *International Handbook of Research Teachers and Teaching*. L. J. Saha, & A. G. Dworkin (Eds.), Springer. https://doi.org/10.1007/978-0-387-73317-3_2
- Salema, M.-H. (2005). Teacher and trainer training in education for democratic citizenship competencies. *JSSE-Journal of Social Science Education, 4(3)*, 39-49. <https://doi.org/10.4119/UNIBI/jsse-v4-i3-994>
- Semerci, N. (1999). Öğretmenin Görevi: Düşünmeyi Geliştirmek, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(1)*, 209-216. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/71980#page=191>
- TEDMEM (2014). Öğretmen gözüyle öğretmenlik mesleği rapor dizisi: 3. <https://tedmem.org/download/ogretmen-gozuyle-ogretmenlik-meslegi?wpdmdl=968>
- Türk Eğitim Derneği (2009). *Öğretmen yeterlikleri: Özet rapor*. Adım Okan Matbaacılık.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN “GELECEKTE BEN DE VARIM” DİYEBİLMEK İÇİN SAHİP OLMALARI GEREKEN ÖZELLİKLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

H. Deniz GÜLLEROĞLU¹, Ömay ÇOKLUK BÖKEOĞLU², Özge ALTINTAŞ³

¹ Doç. Dr. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Ölçme ve Değerlendirme ABD, ORCID No: 0000-0001-6995-8223

² Prof. Dr. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Ölçme ve Değerlendirme ABD, ORCID No: 0000-0002-3879-9204

³ Doç. Dr. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Ölçme ve Değerlendirme ABD, ORCID No: 0000-0001-5779-855X

ÖZET

Bu çalışmada bir devlet üniversitesine yeni yerleşmiş ve henüz yabancı dil hazırlık eğitimi almakta olan öğrencilerin “gelecekte ben de varım” diyebilmek için ne tür özelliklere sahip olmaları gerektiği ve bu özellikleri neden önemli buldukları, kendi görüşleri doğrultusunda belirlenmeye çalışılmıştır. Tarama türündeki bu araştırmanın örneklemini, bir devlet üniversitesinde yabancı dil hazırlık eğitimi almakta olan ve uygun örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 140 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanmış bir form kullanılarak toplanmıştır. Toplanan veriler, betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Öğrencilerin “gelecekte ben de varım” diyebilmek için sahip olmaları gerektiğini düşündükleri özellikler; 1. Bilgi / Medya / Teknoloji Kullanımı ile İlgili Yeterlikler / Özellikler; 2. Yabancı Dil / Kültürlerarası İletişim ve Sosyal Yeterlikler / Özellikler; 3. İş Yaşamı ve Kariyer ile İlgili Yeterlikler / Özellikler; 4. Bilişsel / İçsel Özellikler; 5. Evrensel / Entelektüel / Kültürel Özellikler ve 6. Kişisel / Kişilik Özellikleri olmak üzere, altı farklı kategori altında toplandığı belirlenmiştir. Öğrencilerin bu özellikleri önemli bulma nedenlerinin ise; 1. Ekonomik Nedenler; 2. İş Yaşamı ve Kariyer ile İlgili Nedenler; 3. Ulusal / Evrensel / İnsani Nedenler ve 4. Kişisel Nedenler olmak üzere dört farklı kategori altında toplandığı görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin büyük çoğunluğu, yerleştikleri lisans programlarını seçerken, bu özellikleri dikkate aldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin gelecekteki başarılarını şekillendirmek için hangi özelliklere odaklanmaları gerektiği konusunda önemli ipuçları sunan bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, dijital becerileri, çok dilli iletişimi ve kültürlerarası bir anlayışı geliştirmenin önemine de vurgu yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üst düzey zihinsel beceriler, 21. yüzyıl becerileri, üniversite öğrencileri, dijital dünya.

UNIVERSITY STUDENTS' PERSPECTIVES ON THE ATTRIBUTES REQUIRED TO ASSERT “I AM HERE IN THE FUTURE”

ABSTRACT

This study aimed to investigate the characteristics that newly enrolled students at a state university, who are currently undergoing foreign language preparatory education, believe they should possess in order to confidently envision their future (“I am here in the future”), and why they consider these attributes significant, based on their own perspectives. The sample of this exploratory research comprised a total of 140 students who were enrolled in foreign language preparatory programs at a state university and were selected using an appropriate sampling method. Data for the study were collected through the utilization of a questionnaire designed by the researchers. The gathered data were analyzed using descriptive analysis techniques. The attributes that students deemed necessary to possess for envisioning their future were categorized into six distinct categories, namely: 1. Competencies / Skills Related to Knowledge / Media / Technology Usage, 2. Competencies / Skills Related to Foreign Language / Intercultural Communication and Social Competence, 3. Competencies / Skills Related to Business Life and Career, 4. Cognitive / Internal Attributes, 5. Universal / Intellectual / Cultural Attributes, and 6. Personal / Personality Traits. Furthermore, the reasons why students considered these attributes to be significant were grouped under four different categories: 1. Economic Reasons, 2. Reasons Associated with Business Life and Career, 3. National / Global / Humanitarian Reasons, and 4. Personal Reasons. Additionally, the majority of students expressed that they took these attributes into consideration when selecting their undergraduate programs. The findings obtained from this study provide valuable insights into which attributes students should focus on to shape their future success, emphasizing the importance of developing digital skills, multilingual communication, and intercultural understanding.

Keywords: Higher order thinking skills, 21st century skills, university students, digital world.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN “GELECEKTE BEN DE VARIM” DİYEBİLMEK İÇİN SAHİP OLMALARI GEREKEN ÖZELLİKLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

GİRİŞ

Küreselleşen dünyada, hayatın her alanında önemli gelişmeler ve değişimler yaşanmaktadır. Özellikle, COVID-19 salgınıyla birlikte hızlanan ve günümüzde oldukça büyük yol kat eden dijitalleşme süreci, hayatın her aşamasında olduğu gibi, eğitim alanında da birçok yeniliği ve değişimi beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla, gelişen dünyada var olabilmek ve yeni teknolojilere ayak uydurabilmek zorunlu hale gelmekte, eğitim alanında da yeni teknolojileri takip etmek ve hayata geçirmek gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Kandemir ve Atmaca Demir, 2020). Dijitalleşen yeni dünyada, önemli ve hayati olarak nitelendirilebilecek birtakım özellikler ve beceriler karşımıza çıkmaktadır. Önümüzdeki yıllarda da özellikle bu becerilere ve özelliklere sahip olan bireylerin daha başarılı ve mutlu olmaları öngörülmektedir. Bu beceriler, literatürde genellikle üst düzey zihinsel beceriler ya da 21. yüzyıl becerileri (Trilling ve Fadel, 2009) olarak anılmaktadır.

Alanyazında farklı biçimlerde sınıflandırılan 21. yüzyıl becerileri (Collins, 2014; Kyllonen, 2012; Marzano ve Heflebower, 2012; NCLB, 2001; Payne ve Kyllonen, 2012; Smeeding, 2002, Trilling ve Fadel, 2009, Wagner, 2008) analitik düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, güçlüklerle baş etme, yaratıcılık, iletişim, girişkenlik, esneklik, işbirliği, kültürel duyarlılık, öz düzenleme, sosyal ve kültürlerarası etkileşim, zaman yönetimi, uyumluluk ve yaşam boyu öğrenme gibi birtakım bilişsel, duyuşsal, sosyal ve içsel becerileri içermektedir. Wagner (2008), bu becerileri; “hayatta kalabilmek için gerekli olan (survivor) beceriler” olarak tanımlamış ve günümüzde bu becerilerin çok önemli olduğu vurgusunu yapmıştır.

Çağımızın ve hatta geleceğin becerileri olarak nitelendirilen üst düzey zihinsel beceriler ya da 21. yüzyıl becerileri, öğrencilerin “gelecekte ben de varım!” diyebilmeleri için önemli ve gerekli olan özelliklerdir. Bu becerilerin kazandırılması, bireylerin daha konforlu bir yaşam alanına kavuşmalarını sağlayacak ve yaşam boyu öğrenmeye katılımlarını kolaylaştıracaktır. Özellikle globalleşmenin etkisiyle tüm sınırların ortadan kalktığı ve kültürlerarası etkileşimin arttığı günümüzde, dijital okuryazarlık düzeyi yüksek, birden fazla yabancı dil bilen, karşılaştığı problemlere pratik çözümler üretebilen, takım çalışmasına yatkın, öngörülü, uyumlu, girişken, üretken, sorumluluk sahibi vb. bireylerin yetiştirilmesi önemlidir.

Okulların temel amacının öğrencileri hayata hazırlamak ve kazandırılan bilgi ve becerilerin günlük yaşama aktarılmasını sağlamak olduğu düşünüldüğünde, okullarda verilen eğitimin de özellikle 21. yüzyıl becerilerinden zengin olması gerektiği kaçınılmaz bir gerçektir. Öğrencilerin, gelecekte söz

sahibi ve başarılı olabilmeleri ve “gelecekte ben de varım” diyebilmeleri 21. yüzyıl becerilerine sahip olmalarıyla yakından ilişkilidir. Kutlu ve Altıntaş (2021), öğrencilerin kendi öğrenmelerini yönetebilmelerine olanak sağlayan; problem çözme, analitik düşünme, akıl yürütme, eleştirel düşünme, yaratıcılık gibi *bilişsel*; özgüven, özyeterlik, güdülenme, yılmazlık, problem çözmeye açıklık, kararlılık, esneklik, duyguları anlama gibi *içsel*; işbirliği yapma, iletişim kurma, uyum, bireysel farklılıklara değer verme, sorumluluk alma, ikna etme, hesap verebilir olma, üretkenlik, zaman yönetimi gibi *kişilerarası özelliklerinin* ölçme sürecinin içine çekilmesinin iyi bir ölçme ve durum belirleme anlayışının vazgeçilmez koşulu olarak kabul edildiğini belirtmektedir.

Özellikle iş dünyası, okullardan, öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerini geliştirerek, onları hayata ve iş yaşamına hazırlamalarını beklemektedir (National Research Council, 2011; 2012). Bu becerilerin okul yıllarında kazanılması, ülkelerin gelecekleri açısından önemli olduğundan, derste öğrenilen bilgilerin gerçek yaşam durumlarında kullanımını gerektiren becerilere odaklanmaları gerekmektedir. Öğrencilerin ileride iyi bir vatandaş, iyi bir çalışan ve iyi birer iş insanı olabilmeleri için bu beceriler oldukça önemlidir. Bu bağlamda, bu çalışmada üniversitelere yeni yerleşmiş ve henüz yabancı dil hazırlık eğitimi almakta olan öğrencilerin “gelecekte ben de varım” diyebilmeleri için ne tür özelliklere sahip olmaları gerektiği ve bu özellikleri neden önemli buldukları, kendi görüşleri doğrultusunda incelenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma, var olan durumu, mevcut haliyle betimlemeye çalışan tarama türünde bir araştırmadır.

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, 2022-2023 eğitim öğretim yılında, bir devlet üniversitesinde, yabancı dil hazırlık eğitimi alan toplam 140 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin seçiminde, hazırlık eğitimi tamamlamalarının ardından öğrenim görecekları lisans programları dikkate alınmış, sözel ve sayısal program ayrımı yapılmaya ve gelecekte var olabilmek için sahip olunması gerektiğini düşündükleri özellikler, böylelikle çeşitlendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın örneklemini, uygun örnekleme ile uyumlu olarak ifade edilebilecek sayısal (mühendislik fakültesi öğrencileri, n=90) ve sözel (dil, edebiyat ve iktisadi-idari bilimler öğrencileri, n=50) alanlarda lisans öğrenimlerine devam edecek öğrencilerden oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada kapsamında öğrencilerden veri toplamak üzere, araştırmacılar tarafından hazırlanmış bir form kullanılmıştır. Bu formda öğrencilere, yabancı dil hazırlık eğitimlerinin ardından

hangi lisans programında öğrenim görecekları, “gelecekte ben de varım” diyebilmek için sahip olmaları gereken özelliklerin neler olduğu, bu özellikleri niçin önemli gördükleri ve ayrıca öğrenim görecekları lisans programını seçerken, bu özellikleri dikkate alıp almadıkları sorulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan form yardımıyla toplanan nitel veriler, betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiş ve farklı kategoriler altında toplanarak sunulmuştur.

BULGULAR

Genel amacı, üniversitelere yeni yerleşmiş ve henüz yabancı dil hazırlık eğitimi almakta olan öğrencilerin “gelecekte ben de varım” diyebilmek için ne tür özelliklere sahip olmaları gerektiğini ve bu özellikleri niçin önemli bulduklarını incelemek olan bu çalışmadan elde edilen bulgular aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 1’de, üniversite öğrencilerinin “gelecekte ben de varım” diyebilmek için sahip olmaları gereken özelliklere ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 1. Üniversite Öğrencilerinin “Gelecekte Ben de Varım” Diyebilmek için Sahip Olmaları Gereken Özelliklere İlişkin Görüşleri

KATEGORİLER	YETERLİK / YETKİNLİK YA DA ÖZELLİKLER
1. BİLGİ / MEDYA / TEKNOLOJİ KULLANIMI İLE İLGİLİ YETERLİKLER / ÖZELLİKLER	<ul style="list-style-type: none">• İleri düzey teknolojilerin (nano teknoloji, meta-verse, blockchain vb.) kullanımı• Yeni teknolojilerden haberdar olma• Robotik kodlama ve yazılım becerileri• Bireysel dijitalleşme• Siber güvenlik• Yapay zekâ• Sosyal medyanın aktif kullanımı
2. YABANCI DİL/ KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM VE SOSYAL YETERLİKLER / ÖZELLİKLER	<ul style="list-style-type: none">• Birden çok yabancı dil bilme• İyi bir dinleyici olma• Güçlü iletişim becerilerine sahip olma• Güçlü sosyal ağlar ve çevre edinme• Aktif sosyal yaşam• Sosyal beceriler• Diksiyon• Beden dilini iyi kullanma• İkna becerileri
3. İŞ YAŞAMI VE KARİYER İLE İLGİLİ YETERLİKLER / ÖZELLİKLER	<ul style="list-style-type: none">• Bağımsız (freelance) çalışma becerileri• Yeniliğe açıklık• Farklı fikirlere ve bakış açılarına açıklık• Vizyon sahibi olma• Uyum ve adaptasyon yeteneği• Girişimcilik• Motivasyon• Sürekli kişisel gelişim

	<ul style="list-style-type: none"> • Proje ve fikir üretimi • E-ticaret • İş ahlakı / etik • Pazarlama stratejileri • İmaj Yönetimi • Prezantabl olma • Takım çalışmalarına yatkınlık / işbirliği • Yönetimsel beceriler • Zaman yönetimi • Para yönetimi
4. BİLİŞSEL / İÇSEL ÖZELLİKLER	<ul style="list-style-type: none"> • Hayal gücü ve yaratıcılık • Özgünlük • Analitik düşünme • Eleştirel düşünme • Yenilikçi düşünme • Problem çözme • Karar verme becerileri • Matematiksel zekâ • Görsel zekâ • Duygusal zekâ
5. EVRENSEL / ENTELEKTÜEL / KÜLTÜREL ÖZELLİKLER	<ul style="list-style-type: none"> • Dünya vatandaşı olmak için gerekli evrensel beceriler • Entelektüellik / Genel kültür • Toplumsal duyarlılık / çevresel duyarlılık • Finansal okur-yazarlık • Hukuk okur-yazarlığı • Dijital okur-yazarlık
6. KİŞİSEL / KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ	<ul style="list-style-type: none"> • Özgüven • Özsaygı • Empati • Diğerkâmlık • Girişkenlik • Üretkenlik • Atılganlık • Sorumluluk sahibi olma • Çalışkanlık • Çaba / azim • Sebat /istikrar • Merak • Araştırma becerileri • Öğrenmeyi öğrenme • Doğru bilgiyi seçme ve ulaşabilme • Hobi sahibi olma

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerinin görüşlerinin 6 farklı kategoride toplandığı görülmektedir:

1. Bilgi / Medya / Teknoloji Kullanımı ile İlgili Yeterlikler / Özellikler
2. Yabancı Dil / Kültürlerarası İletişim ve Sosyal Yeterlikler / Özellikler

3. İş Yaşamı ve Kariyer ile İlgili Yeterlikler / Özellikler

4. Bilişsel / İçsel Özellikler

5. Evrensel / Entelektüel / Kültürel Özellikler

6. Kişisel / Kişilik Özellikleri

Söz konusu kategoriler altında yer alan yetkinlik ve özellikler incelendiğinde;

“Bilgi / Medya / Teknoloji Kullanımı ile İlgili Yeterlikler / Özellikler” kategorisinde; ileri düzey teknolojilerin kullanımı, robotik kodlama ve yazılım becerileri, bireysel dijitalleşme, sosyal medyanın aktif kullanımı gibi yeterlik ve özelliklerden söz edildiği görülmektedir.

“Yabancı Dil / Kültürlerarası İletişim ve Sosyal Yeterlikler / Özellikler” kategorisinde; birden çok yabancı dil bilme, güçlü iletişim becerilerine sahip olma, güçlü sosyal ağlar ve çevre edinme ve sosyal beceriler gibi yeterlik ve özelliklerden söz edildiği görülmektedir.

“İş Yaşamı ve Kariyer ile İlgili Yeterlikler / Özellikler” kategorisinde; bağımsız çalışma becerileri, yeniliğe açıklık, farklı fikirlere ve bakış açılara açıklık, vizyon sahibi olma, uyum ve adaptasyon yeteneği, girişimcilik, takım çalışmalarına yatkınlık / işbirliği, yönetsel beceriler (zaman yönetimi, para yönetimi vb.) gibi yeterlik ve özelliklerden söz edildiği görülmektedir.

“Bilişsel / İçsel Özellikler” kategorisinde; hayal gücü ve yaratıcılık, özgünlük, analitik düşünme, eleştirel düşünme, yenilikçi düşünme, problem çözme, karar verme becerileri, matematiksel, görsel ve duygusal zekâ gibi yeterlik ve özelliklerden söz edildiği görülmektedir.

“Evrensel / Entelektüel / Kültürel Özellikler” kategorisinde; dünya vatandaşı olmak için gerekli evrensel beceriler, entelektüellik ve genel kültür, toplumsal ve çevresel duyarlılık, finansal okur-yazarlık, hukuk okur-yazarlığı ve dijital okur-yazarlık gibi yeterlik ve özelliklerden söz edildiği görülmektedir.

“Kişisel / Kişilik Özellikleri” kategorisinde ise; özgüven, özsaygı, empati, diğerkâmlık, girişkenlik, üretkenlik, atılganlık, sorumluluk sahibi olma, merak, araştırma becerileri, öğrenmeyi öğrenme, hobi sahibi olma gibi yeterlik ve özelliklerden söz edildiği görülmektedir.

Tablo 2’de, üniversite öğrencilerinin “gelecekte ben de varım” diyebilmek için sahip olmaları gerektiğini düşündükleri özellikleri niçin önemli bulduklarına ilişkin görüşleri sunulmaktadır.

Tablo 2. Üniversite Öğrencilerinin “Gelecekte Ben de Varım” Diyebilmek için Sahip Olmaları Gereken Özellikleri Önemli Bulma Nedenleri

KATEGORİLER	NEDENLER
1. EKONOMİK NEDENLER	<ul style="list-style-type: none">• Ticari düşünebilmek ve ticaret yapabilmek için• Para kazanmak için• Zengin olmak için• Ekonomik özgürlük için
2. İŞ YAŞAMI VE KARIYER İLE İLGİLİ NEDENLER	<ul style="list-style-type: none">• Küresel dünyada başarılı olmak için• Dünyadaki teknolojik gelişmelere (yapay zekâ vb.) uyum sağlamak için• Uluslararası şirket ve piyasalarda çalışabilmek için• Yurtdışı iş fırsatlarından yararlanabilmek için• İyi bir iş sahibi olabilmek için• Gelecekteki inovasyonlara öncülük etmek için• Riskleri yönetebilmek için

	<ul style="list-style-type: none"> • Diğerlerinden farklı olmak ve ön plana çıkmak / tercih edilmek için • Seçici ve seçilen konumuna gelebilmek için • Esnek çalışma saatleri ve proje bazlı istihdam koşullarına uyum sağlamak için • İnternet tabanlı çalışma koşullarına uyum sağlamak için • Çalışılan ortamları daha iyi bir yer haline getirebilmek için
3. ULUSAL / EVRENSEL / İNSANİ NEDENLER	<ul style="list-style-type: none"> • Ülkenin koşullarını iyileştirebilmek için • Kaynakların verimli kullanımı için • Dünya gündemini takip etmek için • Dünya vatandaşı olmak ve evrensel niteliklere sahip olmak için • Farklı dillerde üretilen bilgi ve teknolojilerden yararlanabilmek için • Uluslararası gelişmeleri ve bilgileri takip edebilmek için • Hak ve adalet için • Adil bir dünya için • İyi bir dünyada yaşayabilmek / Daha iyi bir dünya için
4. KİŞİSEL NEDENLER	<ul style="list-style-type: none"> • Konforlu bir yaşam sürebilmek için • Etkileyici bir imaj oluşturmak ve kendini doğru lanse etmek / kabul ettirebilmek için • Topluma ve çevreye faydalı olmak için • Başarılı olmak için • İtibar, statü, tanınma, güç vb. için • İnsan ilişkilerinde başarılı olmak için • Hayallerimi gerçekleştirebilmek için • Çevremi kendi istediğim gibi yapılandırabilmek için • Hayatımı yönlendirebilmek için • Geleceğimi planlayabilmek için • Gelecek kaygısı yaşamamak için • Kendimi daha iyi ifade edebilmek için • İleri görüşlü olabilmek için • Farklı sorunlarla baş edebilmek ve problemleri çözebilmek için • Çözüm odaklı olmak ve alternatif çözümler üretebilmek için • Farklı ve sağlıklı kararlar verebilmek için • Sosyal ağlar ve sosyal hayat için • Donanımlı olmak için • İlham kaynağı olmak için • Kendimi geliştirebilmek için

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin “gelecekte ben de varım” diyebilmek için sahip olmaları gereken özelliklerin önemli bulunma nedenlerinin, 4 farklı kategoride toplandığı görülmektedir:

1. Ekonomik Nedenler
2. İş Yaşamı ve Kariyer ile İlgili Nedenler
3. Ulusal / Evrensel / İnsani Nedenler

4. Kişisel Nedenler

Söz konusu kategoriler altında yer alan nedenler incelendiğinde;

“Ekonomik Nedenler” kategorisinde: ticari düşünebilmek ve ticaret yapabilmek, para kazanmak, zengin olmak, ekonomik özgürlük gibi nedenlerden söz edildiği görülmektedir.

“İş Yaşamı ve Kariyer ile İlgili Nedenler” kategorisinde: küresel dünyada başarılı olmak, dünyadaki teknolojik gelişmelere uyum sağlamak, uluslararası şirket ve piyasalarda çalışabilmek, yurtdışı iş fırsatlarından yararlanabilmek, gelecekteki inovasyonlara öncülük etmek, riskleri yönetebilmek, seçici ve seçilen konumuna gelebilmek, esnek çalışma saatleri ve proje bazlı istihdam koşullarına uyum sağlamak, internet tabanlı çalışma koşullarına uyum sağlamak, çalışılan ortamları daha iyi bir yer haline getirebilmek gibi nedenlerden söz edildiği görülmektedir.

“Ulusal / Evrensel / İnsani Nedenler” kategorisinde: ülkenin koşullarını iyileştirebilmek, kaynakların verimli kullanımı, dünya gündemini takip etmek, farklı dillerde üretilen bilgi ve teknolojilerden yararlanabilmek, hak ve adalet, adil bir dünya, daha iyi bir dünyada yaşayabilmek gibi nedenlerden söz edildiği görülmektedir.

“Kişisel Nedenler” kategorisinde: konforlu bir yaşam sürebilmek, etkileyici bir imaj oluşturmak, başarılı olmak, itibar, statü, tanınma, güç, hayallerimi gerçekleştirebilmek, gelecek kaygısı yaşamamak, farklı sorunlarla baş edebilmek ve problemleri çözmek, çözüm odaklı olmak ve alternatif çözümler üretebilmek, sosyal ağlar ve sosyal hayat, donanımlı olmak ve ilham kaynağı olmak için gibi nedenlerden söz edildiği görülmektedir.

Ayrıca öğrencilere, yerleştikleri lisans programlarını seçerken, bu özellikleri dikkate alarak seçip seçmedikleri de sorulmuş, öğrencilerin büyük çoğunluğu dikkate aldığını (n=110) ifade ederken, kısmen dikkate aldığını (n=3) ve dikkate almadığını (n=27) belirten öğrenciler de bulunmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmada ele alınan yetkinlik ve özellikler bir bütün olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin üst düzey zihinsel beceriler ya da 21. yüzyıl becerileri olarak tanımlanan beceriler ile uyumlu yetkinlik ve özelliklerden söz ettikleri ifade edilebilir. Bunun yanında, öğrenciler de artık günümüzde bu becerilere sahip olmadıkları sürece etkin bir vatandaş olamayacaklarının ve özellikle de öğrenimlerinin tamamlanmasının ardından iş dünyasında hayatta kalabilmelerinin ve farklı pozisyonlarda yer alabilmelerinin mümkün olamayacağını farkında görünmektedirler. Öğrencilerin gelecekteki başarılarını şekillendirmek için hangi özelliklere odaklanmaları gerektiği konusunda önemli ipuçları sunan bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, dijital becerileri, çok dilli iletişimi ve kültürlerarası bir anlayışı geliştirmenin önemine de vurgu yapmaktadır. Buradan hareketle üniversitelerin, öğrencilerin dijital becerilerini geliştirmeleri için ileri düzey teknoloji kullanımı ve yazılım becerilerini içeren dersler sunmaları yerinde olacaktır. Ayrıca öğrenciler, yalnızca üniversitelerde sunulan derslerle sınırlı kalmayıp, birden çok yabancı dili öğrenmelerine ve kültürlerarası iletişim becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyan ve farklı eğitim platformları tarafından ücretsiz olarak sunulan kurs ve sertifika programlarını takip edebilirler.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun, üniversitelerde öğrenim görecekları lisans programlarını seçerken bu özellikleri dikkate aldıklarını belirtmeleri, bu programlara ilişkin beklentilerini ortaya koymaktadır. Öğrenciler bu özellikleri ya da yeterlikleri kazandıracaklarını ya da geliştireceğini düşündükleri programları tercih etmektedirler. Üniversitelerin kariyer merkezleri, bu programların gerektirdiği becerilerin geliştirilmesi konusunda öğrencilere destek sağlamalıdır. Her ne kadar bu çalışmanın örnekleme, tek bir üniversite ve küçük bir grup öğrenci ile sınırlı olsa da yine de mevcut programların bu özelliklerin kazandırılmasını ya da geliştirilmesini önemseyen niteliklere sahip olması önemli görülmektedir. Bu çalışma, bu yönüyle, üniversite öğrencilerinin gelecekteki başarılarını

artırmak için hangi yeterliklere ve özelliklere odaklanmaları gerektiği konusunda rehberlik eden önemli bir kaynak olabilir. Dolayısıyla bu konuda daha kapsamlı çalışmaların yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Collins, R. (2014). Skills for the 21st Century: Teaching higher-order thinking. *Curriculum & Leadership*, 12(14), front page. http://www.curriculum.edu.au/leader/teaching_higher_order_thinking,37431.html?issueID=12910
- NCLB. (2001). *The no child left behind act of 2001*. <https://www2.ed.gov/nclb/overview/intro/execsumm.pdf>
- Kandemir, C. ve Atmaca Demir, B. & (2020). Eğitimde sanal gerçeklik uygulamaları üzerine: “Sınıfta ben de varım” projesi. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 10 (4), 339-354. <https://doi.org/10.7456/11004100/002>
- Kutlu, Ö. ve Altıntaş, Ö. (2021). Psikolojik ölçmelerin kısa tarihi ve 21. yüzyılda sınıf içi durum belirleme anlayışı. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1599-1620. <https://doi.org/10.24315/tred.896121>
- Kyllonen, P. C. (2012, May 7-8). *Measurement of 21st century skills within the common core state standards* [Paper presentation]. Invitational Research Symposium on Technology Enhanced Assessment. K12 Centre at ETS. <https://www.ets.org/Media/Research/pdf/session5-kyllonen-paper-tea2012.pdf>
- Marzano, R. J., & Heflebower, T. (2012). *Teaching and assessing 21st century skills*. Marzano Research. National Research Council. (2011). *Assessing 21st century skills: Summary of a workshop*. The National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/13215>
- National Research Council. (2012). *Education for life and work: Developing transferable knowledge and skills in the 21st century*. The National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/13398>
- Payne, D., & Kyllonen, P. C. (2012, January 11-13). *The role of noncognitive skills in academic success*. [Paper presentation]. 21st Century Knowledge and Skills: The New Curriculum and the Future of Assessment Center for Enrollment Research, Policy, and Practice (CERPP). Marriott Downtown, Los Angeles, United States. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.418.8555&rep=rep1&type=pdf>
- Smeeding, T. M. (2002). No Child Left Behind? *Indicators*, 1(3), 6-30. <https://doi.org/10.1080/15357449.2002.11069141>
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times: learning for life in our times*. John Wiley & Sons.
- Wagner, T. (2008). *The global achievement gap: Why even our best schools don't teach the new survival skills our children need, and what we can do about it*. Basic Books.

BİRLİKTE YAŞAM AÇISINDAN KAPSAYICI EĞİTİMİN ÖNEMİ

Dr.Öğr.Üyesi, ÖZCAN EKİCİ ¹, Öğretmen, MELTEM ÇETİNKAYA ²

¹ Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fak., ORCID ID: 0000-0003-1191-3166

²Dicle Üniv. Eğitim Bilimleri Enst., ORCID ID: 0009-0003-5286-5268

ÖZET

Sosyal bir varlık olan insan doğuştan itibaren yalnız değildir ve diğer insanlarla devamlı etkileşim içindedir. Etkileşimle beraber birey sosyalleşerek toplumun bir parçası olur. Toplumsal yaşamın devamının sağlanması ise insanların birlikte yaşamayı öğrenmesiyle gerçekleşir. Birlikte yaşam içinde insanlar farklılıkları kabul ederek, ortak noktada buluşmaya çalışırlar. Aynı zamanda bireylerin toplumun bir parçası olarak birlikte yaşayabilmeleri için güvenlik, sağlık, barınma beslenme, kılık-kıyafet ve eğitim gibi ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Çünkü toplum içinde bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmaması ya da ayrımcılığa uğraması durumunda, bireyler topluma karşı aidiyet duygusu beslemez. Bu durum insanların toplumda bir arada mutlu ve güvenli bir şekilde birlikte yaşamasına engel olur. Bu nedenle toplum içinde birlikte yaşamı etkileyecek sorunların ortadan kaldırılarak, toplumsal birlikteliğin sağlanması gerekmektedir. Fakat eğitimdeki fırsat eşitsizliği en önemli sorunlardan biri olarak toplum içinde karşılaşılmaktadır. Zira günümüzde toplum içinde farklı etnik köken, kültür, cinsiyet, yaş, dil, ekonomik durum, yaşam tarzı, sağlık durumu, engellilik, din vb. farklı özelliklere sahip birçok birey bulunmaktadır. Toplumsal bütünlüğün sağlanması için bu bireylerin farklılıkları ve ihtiyaçları dikkate alınarak eğitim verilmelidir. Bütün bireylerin dikkate alınarak, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ise kapsayıcı eğitim ile mümkündür. Kapsayıcı eğitimde ayrımcılık kesinlikle kabul edilmez. Bireylerin ihtiyaçları belirlendikten sonra kapsayıcı eğitimle bireyler, diğer bireylerle aynı ortamda eğitim alırlar. Kapsayıcılıkta bütün bireyler eşittir. Bu sebeple araştırmanın temel amacı “birlikte yaşam açısından kapsayıcı eğitimin önemini” Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda belirleyebilmektir. Bu amaç çerçevesinde çalışma temel nitel araştırmaya uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya Diyarbakır il merkezinde bulunan ortaokullarda görev yapmakta olan 25 Sosyal Bilgiler öğretmeni katılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenler amaçlı ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen Sosyal Bilgiler öğretmenleridir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından uzman görüşüne başvurularak geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, kapsayıcı eğitimle beraber eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasıyla bireylerin kendini toplumun bir parçası olarak gördükleri ve birlikte yaşam için önemli olan farklılıklara saygı duymayı öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Birlikte Yaşam, Kapsayıcılık, Kapsayıcı Eğitim

AZƏRBAYCAN VƏ TÜRKİYƏ TÜRKÇƏSİNDƏ İŞLƏNƏN ORTAQ ATALAR SÖZLƏRİ

Bəhram Cəfər oğlu Məmmədov

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
Filologiya fakültəsi, Dil bölümü <https://orcid.org/0000-0002-3631-1412>

ÖZET

Key words: Azərbaycan və Türkiyə türkcəsi, atalar sözləri, Oğuz qrupu türk dilləri

Oğuz qrupuna daxil olan Azərbaycan və Türkiyə türkcələrində atalar sözlərinin qaynağı təkcə şifahi xalq ədəbiyyatı və ya sözlü ədəbiyyat deyil, sözlərə “Orxon-Yenisey” abidələrində, Oğuz türklərinin ulu kitabı “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanlarında, Qaşqarlı Mahmudun “Divan”ında, XIV-XV əsrlər yazılı Azərbaycan ədəbiyyatında İmadəddin Nəsiminin “Divan”ında rast gəlmək mümkündür. Türklərin atalar sözlərinin ilk izlərinə elə “Orxon-Yenisey” abidələrində rast gəlirik.

Bu abidələrdə işlənmiş atalar sözü dəyərində olan hökmlərlə sonrakı mərhələdə qarşılaşdığımız atalar sözlərinin forma xüsusiyyətləri fərqlidir, lakin məzmunun dərinliyi, hökmün kəsərliliyi və sınılanmış olması fikrimizi qüvvətləndirir. Məs., “Kül-tiginin şərəfinə yazılmış əski türk yazılı abidəsinin kiçik mətni”də belə bir fikirlə qarşılaşırıq: “Türk kağan Ötükən yış olursar irta bun yok/ Türk xanı ötükən meşəli dağında (taxtda) otursa eldə sıxıntı olmaz” (Ə. Şükürlü Qədim Türk yazılı abidələrinin dili, Bakı, “Maarif”, 1993 səh. 158) Və yaxud, İrək Bitik (Fənamə) abidəsində işlənmiş “Yılka təkmişik yıdıtmayın, ayka təkmişik artatmayın/ İlinə çatmışı (qocalmışı) yürütməyin, ayına çatmışı (yaşı az olanı) məhv etməyin”, yenə həmin abidədə “müdrək olan yanılmaz, bələdçisi olan azmaz”, “Qara şanapipik el dəyişməz” (Ə. Rəcəbov Y. Məmmədov “Orxon-Yenisey” abidələri Bakı, “Yazıçı” 1993, səh. 197-202) kimi nümunələrdən də görüldüyü kimi hökm kəsərli, fikir dolğun və sınılanmış məzmun dərinidir.

“Kitabi-Dədə Qorqud” dastanlarında rastlaşdığımız atalar sözləri isə forma və məzmun baxımından mükəmməl atalar sözləri sayıla bilər: Məsələn, dastanın müqəddiməsində verilmiş “Əcəl vədə irməyincə kimsə ölməz”, “Qara eşşək başına yüyən vursan qatır olmaz”, “Qaravaşa don geyindirsen qadın olmaz”, “Oğul atadan görməyincə süfrə yaymaz”, “Qarı düşmən dost olmaz”, “Kül təcək olmaz”, “Əski pambıq bez olmaz” (“Kitabi-Dədə Qorqud” dastanları H. Araslı Bakı, “Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı”, 1962, səh. 2) kimi atalar sözləri məzmun və mündəricə baxımından hər iki türkcədə işlənməkdədir. M. Qaşqarının “Divani-Lüğət-it-Türk” əsərində də xeyli sayda atalar sözlərinə rast gəlirik ki, onların bir çoxu hər iki türkcədə işlənməkdədir. Məs., “Dişi dəvə inləsə, erkək dəvə hay verər” (M. Kaşğari “Divani-Lüğət-it-Türk”, Bakı, “Ozan”, 2006, səh. 180) burada qohumların bir-birinə bağlılığı; “Arpasız at çöl aşmaz, arxasız alp qoşun basmaz”-məzmun baxımından insanlara tövsiyə olunur ki, bir işi köməkləşib görsünlər (M. Kaşğari “Divani-Lüğət-it-Türk”, Bakı, “Ozan”, 2006, səh. s. 183); “İlan öz ayrılığını bilməz, dəvənin boynu ayridir deyər” burada isə, öz eybini görməyən insanlara işarə olunur. (M. Kaşğari “Divani-Lüğət-it-Türk”, Bakı, “Ozan”, 2006, səh. 185) M. Kaşğarının “Divani-Lüğət-it-Türk” əsərində verilmiş atalar sözləri yığcamlığı, fərqli mövzuları əhatə etməsi və dilə yatımlığı baxımından “Orxon-Yenisey” abidələrindəki

nümunələrdən fərqlənir. Məs., “İgid adamı pisləmə, yüyürək ata qamçı vurma” (M. Kaşğari “Divani-Lüğət-it-Türk”, Bakı, “Ozan”, 2006, səh. 195)

Common proverbs used in Azerbaijani and Turkey Turkish

ABSTRACT

Key words: Azerbaijani and Turkish Turkish, Proverbs, Turkic languages of the Oghuz group

The source of proverbs in the Turkish languages of Azerbaijan and Turkey, which are part of the Oghuz group, is not only oral folk literature or oral literature, but the words can be found in the "Orkhon-Yenisei" monuments, the epics of the great book of the Oghuz Turks, "Kitabi-Dade Gorgud", "Divan" of Kashgarli Mahmud, XIV- It is possible to find it in the written Azerbaijani literature of the 15th century - Imadedin Nasimi's "Divan". We find the first traces of Turkic proverbs in the "Orkhon-Yenisei" monuments. The proverbial judgments elaborated in these monuments and the proverbs we encountered at the next stage have different form characteristics, but the depth of the content, the conciseness of the judgment and the fact that it has been tested strengthen our opinion. For example, in the "small text of the old Turkish written monument written in honor of Kul-tigi" we come across such an idea: "Turkish Khagan Ötüken yish ulsar irta bun yok / If the Turkish Khan sits on the wooded mountain (throne) of Ötüken, there will be no trouble" (A. Şukurlu Gadim The language of Turkish written monuments, Baku, "Maarif", 1993 p. 158) Or, used in the monument of Irık Bitik (Falname) "Don't spoil the year, don't increase the month/ Don't take the one who has reached his year (old), the one who has reached his month (younger)) don't destroy it", again in the same monument, "a wise man is infallible, a guide is infallible", "A black shanapipik hand is immutable" (A. Rajabov Y. Mammadov "Orkhon-Yenisei" monuments Baku, "Yazichi" 1993, p. 197- 202), as can be seen from the examples, the decisive, full of ideas and tested content is deep.

The proverbs we come across in "Kitabi-Dada Gorgud" epics can be considered perfect proverbs in terms of form and content: For example, "No one dies until Ajal vada is promised", "If you hit a black donkey on the head, you will not become a mule", "If you dress a black donkey, you will not become a woman" given in the introduction of the epic. ", "A son does not spread a table until he sees it from his father", "An old woman is not a friend, an enemy is not a friend", "There is no pile of ashes", "There is no old cotton rag" ("Kitabi-Dade Gorgud" epics H. Arasli Baku, "Azerbaijan State Publishing House", 1962, Proverbs like p.2) are used in both Turkish languages in terms of content and content. In M. Kashgarli's "Divani-Lüğət-it-Türk" work, we find a large number of proverbs, many of which are used in both Turkish languages. E.g., "If a female camel moans, a male camel gives hay" (M. Kashgari "Divani-Lüğət-it-Türk", Baku, "Ozan", 2006, p. p. 180) here, relatives are connected to each other; "A horse without barley does not cross the desert, and an alpine army without a back does not press" - from the point of view of content, people are advised to help and do something (M. Kashgari "Divani-Lüğət-it-Türk", Baku, "Ozan", 2006, p. p. 183); "A snake doesn't know its own crookedness, a camel's neck is crooked" here refers to people who don't see their own faults. (M. Kashgari "Divani-Lüğət-it-Türk", Baku, "Ozan", 2006, p. 185) Conciseness of

proverbs, different topics given in M. Kashgari's "Divani-Lügat-it-Türk" It differs from the examples in the "Orkhon-Yenisei" monuments in terms of its scope and language. For example, "Don't condemn a brave man, don't run and whip a horse" (M. Kashgari "Divani-Lügat-it-Türk", Baku, "Ozan", 2006, p. 195)

Giriş:

Oğuz qrupuna daxil olan Azərbaycan və Türkiyə türkcələrində atalar sözlərinin qaynağı təkcə şifahi xalq ədəbiyyatı və ya sözlü ədəbiyyat deyil, bu yel qanadlı sözlərə "Orxon-Yenisey" abidələrində, Oğuz türklərinin ulu kitabı "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanlarında, Qaşqarlı Mahmudun "Divan"ında, XIV-XV əsrlər yazılı Azərbaycan ədəbiyyatında -İmadəddin Nəsiminin "Divan"ında rast gəlmək mümkündür. Qətiyyətlə söyləmək olar ki, türklərin atalar sözlərinin ilk izlərinə elə "Orxon-Yenisey" abidələrində rast gəlirik. Doğrudur, burada işlənmiş atalar sözü dəyərində olan hökmlərlə sonrakı mərhələdə qarşılaşdığımız atalar sözlərinin forma xüsusiyyətləri fərqlidir, lakin məzmunun dərinliyi, hökmün kəsərliliyi və sınılanmış olması fikrimizi qüvvətləndirir. Məsələn, "Kül-tiginin şərəfinə yazılmış əski türk yazılı abidəsinin kiçik mətni"də belə bir fikirlə qarşılaşırıq: "Türk kağan Ötükən yış olursar irta bun yok/ Türk xanı ötüken meşəli dağında (taxtda) otursa eldə sıxıntı olmaz"(1, səh. 158)Və yaxud, İrık Bitik (Falmə) abidəsində işlənmiş "Yılka təkmişik yıdıtmayın, ayka təkmişik artatmayın/ İline çatmışı(qocalmışı) yürütməyin, ayına çatmışı(yaş az olanı)məhv etməyin", yenə həmin abidədə "müdrük olan yanılmaz, bələdçisi olan azmaz", "Qara şanapipik el dəyişməz"(2, səh.197-202) kimi nümunələrdən də görüldüyü kimi hökm kəsərli, fikir dolğun və sınılanmış məzmun isə dərinidir. "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanlarında rastlaşdığımız atalar sözləri isə həm forma, həm də məzmun baxımından daha mükəmməl atalar sözləri sayıla bilər: Məsələn, dastanın müqəddiməsində verilmiş "Əcəl vədə irməyincə kimsə ölməz", "Qara eşşək başına yüyən vursan qatır olmaz", "Qaravaşa don geyindirsen qadın olmaz", "Oğul atadan görməyincə süfrə yaymaz", "Qarı düşmən dost olmaz", "Kül tərəcik olmaz", "Əski pambıq bez olmaz"(3, səh.2) kimi atalar sözləri məzmun və mündəricə baxımından hal-hazırda hər iki türkcədə aktiv şəkildə işlənəkdədir. Mahmud Qaşqarlının "Divani-Lügat-it-Türk" əsərində də xeyli sayda atalar sözlərinə rast gəlmək mümkündür ki, onların bir çoxu hər iki türkcədə işlənəkdədir. Məsələn, "Dişi dəvə inləsə, erkək dəvə hay verər"(4, səh.180) burada qohumların bir-birinə bağlılığı; "Arpasız at çöl aşmaz, arxasız alp qoşun basmaz"-məzmun baxımından insanlara tövsiyə olunur ki, bir işi köməkləşib görsünlər(4, s.183); "İlan öz əyriliyini bilməz, dəvənin boynu əyridir deyər" burada isə, öz eybini görməyən insanlara işarə olunur. (4, s. 185) Qaşqarlı Mahmudun "Divani-Lügat-it-Türk" əsərində verilmiş atalar sözləri öz yığcamlığı, fərqli mövzuları əhatə etməsi və dilə yatımlığı baxımından heç şübhəsiz ki, "Orxon-Yenisey" abidələrindəki nümunələrdən fərqlənir. Məsələn, "İgid adamı pisləmə, yüyürək ata qamçı vurma"(4, səh. 195)

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi Azərbaycan ədəbiyyatının yazılı nümunələrində də, klassik şairlərin dilində, xüsusilə, Nəsimi şeirlərində çoxlu sayda atalar sözlərinə rast gəlirik ki, həmin atalar sözləri Azərbaycan türkcəsi ilə yanaşı, Türkiyə türkcəsində də işlənəkdədir. Məsələn, Nəsiminin dilində işlənmiş "Heç birn gün olmaz gecəsiz, heç fərəh qəmsiz olmaz", "Doğru söz doğrulara acu dəgül", "Çün hər nə kim əkərsən, anı biçərsən, axır", "Sınığa lazım dəgüldür, bunca atmaq taşılər"(5.) v.s. nümunələr müasir Azərbaycan ədəbi dilində və Türkcədə bəzi fonetik fərqlərlə bu gün də işlənəkdədir.

Eyni dilə, eyni xalqa, eyni təfəkkür tərzinə mənsub olan, hətta eyni mənbələrdən qaynaqlanan atalar sözlərinin bu gün Azərbaycan və Türkiyə türkcələrində paralel, bəzi kiçik fonetik fərqlərlə işlənməsi oxucuları və tədqiqatçıları, şübhəsiz ki, təəccübləndirməməlidir. Tədqiqatçı Metin Yurtbaşı 2013-cü ildə İstanbulda nəşr etdirdiyi “Atasözləri sözlüyü” əsərinin toplandığı atalar sözlərinin mənbələri arasında Bakıda 1926-cı ildə nəşr edilmiş “Atalar sözləri” əsərinin də olması Azərbaycan və Türkiyədə yaşayan xalqların eyni atalar sözlərindən istifadə etməsi fikrini təsdiq etmiş olur.

Oğuz türklərinin atalar sözləri təkcə səsləniş və forma cəhətdən bir birinə bənzəmir, bu iki qardaş xalqın dilindəki atalar sözləri həm də aid olduqlar mövzularda da eynilik təşkil edir. Məsələn, Oğuz türklərinin zaman-zaman tələskənliyə yol verməsi, tələskənlik səbəbindən müəyyən çətinliklərlə qarşılaşmaları onlara müəyyən təcrübə qazandırmış və bu mövzuda hər iki xalqda xeyli sayda atalar sözlərinin formalaşmasına gətirib çıxarmışdır. Məsələn, Anadolu türkcəsində “Acele işe şeytan karışır” atalar sözü Azərbaycan türkcəsində “Tələsik işə şeytan qarışar”; “Tez binen tez inir”/“Tez minən tez düşər”; “Yavaş giden yorulmaz”/ “Asta gedən yorulmaz” və yaxud “Tələsən təndirə düşər” şəklində rast gəlmək mümkündür.

Türk xalqının toyu bir, yası bir olmuşdur. Türklər bir sevinib, bir kədərlənmişdir. Bəzən elə hallar olur ki, türk insanı dərinədən kədərlənir, müharibələr, verdiyi itkilər tarix boyu savaşlardan keçən xalqı kədərləndirmişdir. Odur ki, türklərin kədərini, ağrı acısını ifadə edən atalar sözləri formalaşır, və bu mövzuda olan atalar sözləri də hər iki türkcədə paralel işlənir: “Dərd dərdi unutturur”/ “Acı acıyı unutturur”, “Cəfa cəkməsən, səfa sürməzsən”/“Cəfa çekmeden sefa da görmezsin” v.s.

Hələ qədim dövrlərdən oğuz türkləri sıx qohumluq əlaqələrinə, möhkəm ailə bağlarına malik olmuşlar. Türklər ailədə birliyin, qohumlar arasında sıx əlaqələrin nə dərəcədə mühüm olmasını, ailə dəyərlərinin önəmini, dəyərini bilirdilər. Bununla yanaşı bəzən ailə bağlarında qopmaların, yaxın qohumlar arasındakı münaqişələrin olması da mümkün idi. Məhz bu amildən, ailədaxili münaqişələrdən, qohumluq əlaqələrinin zədələnməsindən qurtulmaq üçün müdrik el ağsaqqalları tərəfindən söylənilmiş atalar sözləri, demək olar ki, bütün türklər arasında geniş yayılırdı. Qohumluq əlaqələri mövzusunda hal-hazırda işlənən bir neçə ortaq atalar sözünə diqqət yetirək: “Ətlə dırnaq arasına girmək olmaz”/ “Et ilə tırnak arasına girilmez”. Bu atalar sözündə işlənmiş “ət” və “dırnaq” sözləri müstəqim mənada insanın bədəni üzvüdür. Çox həssas bir üzvüdür. Əgər təsadüfən, insanın əti ilə dırnağı arasına yad cisim daxil olsa, şiddətli ağrı başlayar, müxtəlif fəsadlar baş verər. Bu aid hadisəni müşahidə edən müdrik insanlar bənzətmədən istifadə etmiş “ər və aravdı”, “ata və oğlu” və digər yaxın qohumları ət və dırnağa bənzətmişlər ki, onlar arasına girib, söz- aparıb-söz gətirmək, fitnə-fəsad törətmək ciddi problemlər yarada bilər və səbəbkar nəticə etibarı ilə cəzalanar.

Azərbaycan, o cümlədən anadolu türkləri ən yaxın qohumlar arasında dayını, hər zaman əmidən(amca), xalanı(teyzə) bibi(hala)dən çox sevir. Yerigəlmişkən “dayı” türkcə, “əmi” fars dilinə aid sözdür. Müşahidələr göstərir ki, dayı və xala(teyzə) ilə bağlı formalaşan atalar sözləri pozitiv məzmunludur. Məsələn: “Dayı ilə dağ dolan, əmi ilə bağ dolanma”/ “Dayı ilə dağ dolan, amca ilə bağ dolanma” hər iki türkcədə işlənən bu atalar sözünün mənası odur ki, dayı ilə uzq yola çıxmaq olar, əmi ilə isə ən yaxın məsafəni də qət etmək mümkün deyil. Əlbəttə, yaxın qohumlar arasındakı münasibətlər ailələrin düşüncə və davranış tərzlərinə görə dəyişə bilər. “Xala ananın yarısıdır”/ “Teyzə ana yarısıdır” sonuncu atalar sözündə də xalanın(teyzə) anaya, övlada daha yaxın olması qeyd olunur.

İnsanın qohumlara, dayılara, xalalara, bibi və əmilərə sahib olması zənginlikdir, lakin ən böyük zənginlik ana və ataya sahib olmaqdır. Qayğıkeş, mərhəmətli bir ana və atanın övladı olmaq isə övladın doğuşdan xoşbəxt olması deməkdir. Dünya xalqları içərisində türklər qədər ata və anaya dəyər verən ikinci bir xalqın olmasını təsəvvür etmək belə çətindir. Odur ki, türk xalqları arasında, xüsusi ilə oğuz türklərinin dilində ata və ana ilə bağlı bir-birindən maraqlı, ibrətamiz atalar sözləri vardır. Məzmun baxımından yanaşsaq, bu atalar sözləri təkcə ata və anaya olan sevgini, hörməti əks etdirmir, həm də ata, ana ilə davranış qaydalarını, ata və ananın insan həyatında nə dərəcədə önəmli rol oynadığını izah edir. “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanının müqəddiməsində işlənmiş bir neçə atalar sözünə nəzər salaq: “Oğul atanın yetirdir, iki gözünün biridir”, “Qız anadan görməyincə öyüd almaz, oğul atadan görməyincə süfrə yaymaz”, “Oğul dəxi neyləsin, baba ölüb mal qalmasa? Baba malından nə fayda, başda dövlət olmasa?” v.s (3, s.2) Dədə Qorqud, Oğuzların atasının dilindən oxuduğumuz bu atalar sözlərinin bir çoxunun məzmunu saxlanılmış, müəyyən forma dəyişiklikləri ilə bu gün də hər iki oğuz türkcəsində işlənməkdədir. “Ata malı şam kimidir, tez əriyər”/ “Baba malı mum gibidir, çabuk söner” Nümunədən də görüldüyü kimi ata malının faydasız olması, oğlun özü qazanmasa, ata malının sürətlə tükənəcəyi vurğulanır. Forma fərqli olsa da, məzmun Dədə Qorqudun dilindən verilmiş atalar sözündə olduğu kimidir.

Oğuz türklərinin ortaq işlənən başqa bir atalar sözündə isə, ananın övladına ən yaxın yoldaş, ən gözəl sirdaş olduğu vurğulanır: “Ağlarsa, anam ağlar, gerisi yalan ağlar”/ “Yanarsa, anam yanar, gerisi yalan yanar” v.s

Məlumdur ki, qədim türklər tarix boyu Gök Tanrıya, yəni tək Allaha inanıblar. Bu inanc türklərin islamı qəbul etdikdən sonra da dəyişmədi. Doğrudur, türklərin bir qismi xristianlığa inanmışlar, nəzərə alsaq ki, səmavi dinlərdən biri ki, xristianlıq da tək allahlılığı var, o zaman türklərin tək Allaha inandığını qətiyyətlə söyləmək mümkündür. Türklərin islamı qəbul etdikdən sonra inanclarına görə formalaşdırdığı Allah haqqında olan və hər iki türkcədə istifadə edilən bir neçə atalar sözünə nəzər salaq: “Allah kərimdir, kərimin quyusu dərinidir”/ “Allah kerimdir, kuyusu derindir”, “Allah verdi, Allah aldı”/ “Allah verdi Allah aldı” v.s.

Türk törəsinə görə dostluq münasibətləri, ailə münasibətlərində olduğu kimi ən ali dəyərlərlə qurulur. Türklər dostlarını bəzən yaxın qohumları arasından, bəzən isə heç tanımadıqları insanlar arasından seçərlər, lakin dost olmanın, dost seçmənin qyadaları var, bu qaydaların bəziləri Azərbaycan türkcəsində işlənən atalar sözlərində ifadə olunur: “Dost dostu tən gərək, tən olmasa, gen gərək”, “Doğru dostluq qərəzsiz olar”, “Dost başa baxar, düşmən ayağa”, “Dost dar gündə sınınar” v.s

Dostluğa aid olub Azərbaycan və Türkiyə türkcəsində ortaq işlənən atalar sözləri də vardır: “Yaxşı dost uzun yolu qısaldır”/ “İyi arkadaş uzun yolu kısaltır”, “Yoldan qal, yoldaşdan qalma”/ “Yoldan kal, yoldaştan kalma” v.s

Azərbaycan və Türkiyə türkcəsində atalar sözlərinin müqayisəli təhlili onu deməyə əsas verir ki, müxtəlif dövrlərdə Azərbaycan dili imperialist dövlətlərin təzyiqinə, siyasi represiyalarına məruz qalsa da təməl türkcədən uzaqlaşmamışdır. Atalar sözlərinin təhlili həm də onu deməyə əsas verir ki, türk xalqlarının dünyagörüşü, ətraf gerçəkliyə münasibəti dünya xalqları sırasında ən mədəni səviyyədədir.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Əlisa Şükürlü Qədim Türk yazılı abidələrinin dili, Bakı, “Maarif”1993
2. Ə. Rəcəbov Y. Məmmədov “Orxon-Yenisey” abidələri Bakı, “Yazıçı”1993
3. “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanları H. Araslı Bakı, “Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı” 1962
4. M. Kaşğari “Divani-Lüğət-it-Türk”, Bakı, “Ozan”, 2006
5. C. Qəhrəmanov, Nəsimi Divanının Leksikası, “Elm”, Bakı, 1970
6. Metin Yurtbaşı. “Sınıflandırılmış Atasözleri Sözlüğü” İstanbul, “Doğan Ofset Yayıncılık ve matbaacılık A.Ş.” 2013

OBSTACLES TO NORMALIZING ISRAEL-SAUDI ARABIA RELATIONS: INTERNAL AND EXTERNAL FACTORS

Author's Full Name: Seyed Hadi Borhani

Institutional affiliation: University of Tehran

ORCID ID: 0000-0003-3105-6501

ABSTRACT

Recent developments in Israel-Saudi Arabia relations have generated significant interest among analysts, who, mostly, predict a potential breakthrough in the near future. However, despite these real developments, serious obstacles remain. This study employs a library-based method to collect data and a non-empirical qualitative research method to analyze it, with the aim of identifying the major obstacles to normal relations, and its weight in relation to elements that foster such relations. The study identifies several key obstacles, including the public opinion in Saudi society and its severe opposition to these relations. This opposition is rooted in historical and religious factors, as well as the ongoing conflict between Israel and Palestine. In addition, how other societies in the Muslim world view the relations could be seen as a serious obstacle. Saudi Arabia's position as a leader in the Muslim world means that its leaders cannot afford to be careless about their stance on this issue. They must consider the potential impact on their relationships with other Muslim countries, as well as their own domestic political situation. Other cases of obstacles are also analyzed in this study, such as the lack of trust between the two countries, the potential impact on the Palestinian cause, and the potential for regional instability. These obstacles are significant and will likely prevent Saudi leaders from making progress in this direction in the short term.

Keywords : Israel, Saudi Arabia, Arab-Israeli Conflict, Palestine question

EKONOMİK BÜYÜME OBEZİTE İLİŞKİSİ: G-7 ÜLKELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹

Dr. Öğr. Üyesi, Ömer Faruk GÜLTEKİN¹, Önlisans Öğrencisi, Gamze AZĞİN²

¹Bayburt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, 0000-0002-4832-4683

²Bayburt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu,

ÖZET

Obezite son dönemin en büyük halk sağlığı sorunlarından biridir. Hemen her yaş kategorisinde ve dünya genelinde düşük, orta ve yüksek gelirli birçok ülkede görülebilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre 2020 yılında 5 yaşın altındaki 39 milyon çocukta aşırı kilo veya obezite gözlenmiştir. Bu yönleriyle obezite mücadele edilmesi gereken ciddi bir problemdir. Bu çalışmanın amacı, obezite ve ekonomik gelişme ilişkilerini araştırarak, obezitenin yüksek gelirli ülkeler grubu olan G-7 ülkeleri temelinde 1997-2016 dönemi için ekonomik boyutlarını ortaya koymaktır. Panel veri analizi aracılığıyla yapılacak araştırmada Kuznets modeli kullanılarak obezitenin ekonomik büyüme temsilcisi olan kişi başına düşen gelir düzeyi ve gelir eşitsizliği, kirlilik ve gıda üretimi endeksi gibi diğer kontrol değişkenleriyle ilişkileri değerlendirilecektir. Buna göre ilk etapta değişkenler arası ilişkileri sınavan tanımlayıcı istatistikler, korelasyon matrisi, çoklu doğrusal bağlantı testi uygulanmış, sonraki aşamalarda modele yönelik yatay kesit bağımlılığı, heteroskedastisite ve otokorelasyon sınamaları yapılmıştır. Model sınamaları sonrasında uygulanan Genelleştirilmiş En Küçük Kareler tahmin testi sonuçlarına göre G-7 ülkeleri için kişi başına düşen gelir düzeyi artışına bağlı olarak obezitenin önce artan, sonra azalan “U” şeklinde bir davranış sergilediği gözlenmiştir. Buna göre yüksek gelir düzeyine sahip ülkeler için obeziteyle mücadele politikalarının önemsenmesi gerektiği ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Büyüme, Obezite, Gıda Güvenliği, Obezite Kuznets Eğrisi, G-7 Ülkeleri.

¹ Bu çalışma “Ekonomik Büyüme Obeziteyi Nasıl Etkiler? G-7 Ülkeleri Üzerine Bir Araştırma” başlıklı TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projesi’nden uyarlanmıştır.

THE RELATIONSHIP BETWEEN ECONOMIC GROWTH AND OBESITY: A STUDY ON G-7 COUNTRIES ¹

ABSTRACT

Obesity is one of the biggest public health problems of recent times. It can be seen in almost every age category and in many low-, middle- and high-income countries worldwide. According to World Health Organization data, 39 million children under the age of 5 were overweight or obese in 2020. In these respects, obesity is a serious problem that needs to be tackled. The aim of this study is to investigate the relationship between obesity and economic development and to reveal the economic dimensions of obesity for the period 1997-2016 on the basis of G-7 countries, a group of high-income countries. In the study to be conducted through panel data analysis, the Kuznets model will be used to evaluate the relationship between obesity and the level of per capita income, which is a proxy for economic growth, and other control variables such as income inequality, pollution and food production index. Accordingly, descriptive statistics, correlation matrix and multicollinearity test applied to test the relationships between variables in the first stage, and in the following stages, cross-section dependence, heteroscedasticity and autocorrelation tests performed for the model. According to the results of the Generalized Least Squares estimation test applied after the model tests, it is observed that obesity exhibits a "U" shaped behavior, first increasing and then decreasing, depending on the increase in per capita income level for G-7 countries. Accordingly, it can be stated that anti-obesity policies should be emphasized for countries with high income levels.

Keywords: Economic Growth, Obesity, Food Security, Obesity Kuznets Curve, G-7 Countries.

¹ This study is adapted from the TUBITAK 2209-A University Students' Research Project titled "How Does Economic Growth Affect Obesity? A Study on G-7 Countries" from the TUBITAK 2209-A University Students Research Project..

1929 DÜNYA EKONOMİK BUHRANI SIRASINDA AZERBAYCAN VE İSPANYANIN TARIM DURUMU

***Doç. Dr. Zeynep Müjde SAKAR**

Harran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü

Orcid no: 0000-0001-6939-0009

ÖZET

Dünya Ekonomik Buhranı 29 Ekim 1929'da ABD'de New York Borsasında başlayarak 1930 yılından itibaren Sovyet Rusya dışında tüm ülkeleri içine aldı. Bu büyük ekonomik kriz toplam arz fazlalığı karşısında toplam talebin azalması ve fiyatlar genel düzeyinin hızla düşmesi şeklinde ortaya çıkmıştı. Dünya ekonomik bunalımının başlamasıyla görece fiyatlar keskin bir şekilde tarım aleyhine döndü. Bir yandan görece fiyatların tarım aleyhine dönmesi öte yandan da güçlü korumacılık önlemleri altında sanayileşmenin ivme kazanması tarım ile tarım dışı kesimler arasındaki eşitsizliği artırdı

Ekonomik krizi ve bu durumun yaşattığı sıkıntı bütün dünyada devletlerin ekonomiye müdahalelerini genişletmelerine yol açarak güdümlü planlı ekonomi akımlarının güç kazanmasına yol açtı Hükümet bu krizden korunmak amacıyla korumacı ve devletçi iktisat politikalarını uygulamaya koydu. Devlet dış ticaret ve kambiyo denetiminde, iç ticaret ve piyasalar üzerinde müdahalelerde ve denetimlerde bulunmaya başlayarak sanayi alanında yatırımlara girişti. Yaşanan bu kriz büyük oranda tarım ürünleri piyasalarında fiyatların hızla düşmesine sebep oldu. Böylece tarım ürünleri ihracatçısı olan ülkenin ihraç ürünlerinin fiyatları büyük ölçüde azalmaya başladı Ulusal ekonomisini oluşturmaya çalışan hükümet ekonomik seferberlik ilan ederek ülke ekonomisinin işleyişini denetim almak zorunda kaldı. Tarım ürünlerinin fiyatları 1929-1933 arasında ortalama olarak % 60 ile %70 oranında düşerken Türkiye'nin dışarıdan satın aldığı sanayi mallarının fiyatlarında %10.27 oranında düşüş yaşandı. Dış piyasalarda fiyatların çok şiddetli düşmesi zirai ürünlerinin düşük fiyatla satılmasına yol açarak hükümetin ziraat sektörüne yardım etme politikası izlenmesine sebep oldu Özellikle bu durumun etkileri 1930 yılında en şiddetli şekilde görülmeye başlandı. Buhranın ülkemizdeki etkilerinden ilki dış ticaret oranlarının bozulması, ikincisi ithalat hacmindeki ani daralma üçüncü etkisi ise bütçe gelirlerinin cari değerindeki önemli düşüşü olmuştu 1929 ekonomik buhranı ülkemizde olduğu gibi dünya ülkelerinde de önemli bir kısmını

etkiledi. Bu bağlamda sunulacak bildiride 1929 ekonomik buhranın Azerbaycan'ın ve İspanyanın tarım ürünlerini ne şekilde etkilediği arşiv belgeleri ışığında açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, İspanya, buhran, ekonomi, 1929

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDAN GÜNÜMÜZE KAMU REFORMLARI VE BÜROKRASİNİN ROLÜ

Nimet Bolluk Kalınsaz¹

Ali Şahin²

¹ PhD Student, Selçuk University, Faculty of Economics and Administrative Sciences,
Konya/Türkiye, bolluknimet@gmail.com, Orcid: 0009-0000-3842-2389

² Prof. Dr., Selçuk University, Faculty of Economics and Administrative Sciences,
Konya/Türkiye, alisahin@selcuk.edu.tr, Orcid:0000-0002-1487-8717

Özet

Dünden bugüne Türkiye’de kamu yönetiminde yeniden yapılandırma ya da başka bir ifadeyle idari reform, yeni bir olgu değildir. Türkiye’de idari reform çabaları, Osmanlıdan günümüze gündemdeki yerini koruyan bir konudur. Osmanlı kendine özgü yapısıyla uzun yıllar hüküm sürmüştür. Türkiye’de idari reform sorunu; “Doğu — Batı ticaret yolunun değişmesi, coğrafi keşifler, Avrupa’daki bilimsel, teknik, sosyal değişiklikler, Avrupa’da düzenli orduların kurulması ve sanayileşme gibi dış; tımar, eğitim ve idare sistemlerinin bozulması gibi iç nedenlerle Osmanlı’nın Batı karşısında kendisini yenilemek zorunda olduğu döneme kadar uzanan bir süreci” ifade etmektedir. Bu durum Osmanlı’nın Batılı devletler karşısında zayıflamasına neden olmuştur. Dolayısıyla devlet ekonomik açıdan ciddi sıkıntılarla karşı karşıya kalmıştır.

III. Selim ile başlayıp Tanzimat döneminde daha da belirginleşen Batılılaşma hedefi; Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin de temel hedefi olmuştur. Reformlar, “sosyoekonomik, kültürel ve siyasal yapısı başta olmak üzere toplumun gereksinimleri ve Osmanlı’nın kendine özgü koşulları dikkate alınmadan gerek Batılı devletlerin istekleri ve baskıları ve batıya duyulan hayranlıkla ve gerekse Osmanlı sarayına karşı kendilerine hukuki güvence -sağlamak isteyen bürokratların çabaları ile toplumsal temelden yoksun yukarıdan aşağıya doğru bir uygulama” şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında da yapılan reformlar, tepeden inme bir anlayışla ele alınmıştır. Dolayısıyla halk tarafından benimsenmemiştir. Bürokrasi siyasete yön veren konumda olmuştur. Bu noktadan bakıldığında bürokrasinin toplumu inşaa etme dahil olmak üzere pek çok vazifeyi üstlendiği görülmektedir. Bunun sonucu olarak Türk siyasi hayatında bürokrasinin kendini belirli dönemlerde partiler üstü bir yerde konumlandırması karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmada Osmanlı İmparatorluğunu son dönemlerinde başlayan reformlar, Türkiye Cumhuriyeti’ne aktarılan miras, bürokrasinin rolü ve tarih süreç içerisindeki gelişimi ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Reform, Bürokrasi, Kamu Yönetimi

Public Reforms and the Role of Bureaucracy from the Ottoman Empire to the Present

Abstract

The restructuring of public administration or, in other words, administrative reform is not a new phenomenon in Turkey. Administrative reform efforts in Turkey have been on the agenda since the Ottoman Empire. The Ottoman Empire ruled for long years with its unique structure. The problem of administrative reform in Turkey refers to a process dating back to the period when the Ottoman Empire had to renew itself in the face of the West due to external reasons such as the change in the East-West trade route, geographical discoveries, scientific, technical and social changes in Europe, the establishment of regular armies and industrialization in Europe, and internal reasons such as the deterioration of fief, education and administration systems. This situation caused the Ottoman Empire to weaken against the Western states. Therefore, the state faced serious economic difficulties.

The goal of Westernization, which started with Selim III and became more pronounced during the Tanzimat period, became the main goal of the Republic of Turkey. The reforms were carried out in the form of "a top-down implementation devoid of a social basis, without taking into account the needs of the society, especially its socio-economic, cultural and political structure, and the specific conditions of the Ottoman Empire, and without taking into account the demands and pressures of Western states and the admiration for the West, as well as the efforts of bureaucrats who wanted to provide legal security for themselves against the Ottoman palace".

The reforms carried out in the early years of the Republic were handled with a top-down approach. Therefore, they were not adopted by the people. The bureaucracy has been in a position to shape politics. From this point of view, it is seen that the bureaucracy undertook many tasks, including the construction of society. As a result, the bureaucracy has positioned itself above the parties in certain periods in Turkish political life.

The study deals with the reforms that started in the late Ottoman Empire, the legacy transferred to the Republic of Turkey, the role of the bureaucracy and its development in the historical process.

Keywords: Reform, Bureaucracy, Public Administration

Giriş

Reform kelime anlamı itibariyle var olana biçim vermeyi, yenilemeyi ifade eder. Kamu yönetiminde reform ise kamu yönetiminin yapısında oluşan eksiklikler, sorun çözme yetersizliği vb. durumlarda alternatif olarak düşünülen etkili, kalıcı ve verimli önlemler ve yöntemlerin tamamını ifade eder. Osmanlı Devleti tarih boyunca kendi kamu anlayışıyla uzun yıllar varlığını korumakla birlikte dünyada gelişen olaylara yabancı kalması onu reformlara yöneltmiştir. III. Selim döneminde başlayan ve II. Mahmut ile hız kazanan reformlar öncelikli olarak askeri alanda daha sonra ise idari alanda olmuştur.

Reformların amacı devletin bütünlüğü esasına dayanmaktaydı. Bunun doğal sonucu olarak ilk önce özellikle askeri alanda reformlara yöneldiğini görülmektedir. Bürokratların zamanla yüzünü batıya çevirmesi reformların şeklini de değiştirmiştir. O dönem bürokratik kadronun amaçlarından bir tanesi yeni bir toplum inşa etmektir. Bürokratlara göre, bu amacı gerçekleştirebilmenin tek yolu batılılaşmadır. Doğal olarak bürokrasi batı toplumuna özgü kültürü topluma benimsetme çabasına girmiştir (Kırılmaz, 2020: 8). Söz konusu çaba ve anlayış, Türkiye Cumhuriyeti'nde de belirli bir dönem devam etmiştir (Eryiğit, Yörükoğlu, 2012: 5).

1. Bürokrasi ve Reform ilişkisi

Bürokrasi başta yönetim bilimciler olmak üzere pek çok bilim insanının çalıştığı konuların başında gelmektedir. Bu kavram “gerek halk arasında ve bilimsel kaynaklarda gerekse değişik kültürlerde haiz toplumlarda farklı anlamlara gelmektedir. Çünkü her toplumun kendine özgü bir kültürü, sosyal yapısı, idari yapısı ve siyasi yapısı vardır. Bunlar belirtilen bu hususlara uygun olarak kendi bürokratik yapılarını ortaya çıkarmış ve neticede değişik bürokrasi tanımları ortaya çıkarmıştır” (Gökçe ve Şahin, 2002:3). Örneğin Demir’e göre bürokrasi, siyasilerce belirlenen politikalara ve bunlarla ilgili karar süreçlerine aktif olarak katılmayan ancak bunların oluşturulması ve uygulanmasını sağlayan kamu çalışanlarının oluşturduğu bir yapıdır (Demir, 2011: 63). Dursun da benzer bir tanımlı benimsemektedir. O’na göre de bürokrasi, “siyasal sistem tarafından belirlenen karar ve kuralları uygulayan, kamu hizmetlerini yerine getiren kurumların örgütlenme biçimini” ifade etmektedir (Dursun 2006: 307).

Bürokrasi tarihin farklı dönemlerinde farklı uygulama şekliyle görülmekle birlikte esasen modern devlet aygıtının bir unsurudur (Poggi, 2012: 15). Bu karmaşık kurumların düzenlenmesi için gerekli olan kamu çalışanları da bürokrasinin özünü oluşturur. Bürokrasi, karmaşık kamu yönetiminde bir nevi işlerin düzenleyicisidir. “Türk Kamu yönetimi disiplini açısından da idari reform konusu yeni bir olgu değildir. Türkiye’de idareyi geliştirme, yeniden düzenleme modernleşme ya da idari reform çabaları Osmanlı Devleti’nden bu yana sürekli gündemde olan, uzun tarihi geçmişe sahip bir konudur” (Şahin, 2007: 54). Başta “kamu reformları olmak üzere toplumun geneline yönelik politikaları belirleme ve politik karar alma sürecinde siyasal iktidarların dışında siyasi partiler, baskı grupları, seçmenler ve bürokratlar da etkili olmaktadır. Bu süreçte uzmanlık bilgisi, tecrübesi, seçmen gücü vb. güç kaynakları ile bürokrasi, reformlar ve diğer kamusal konular ile ilgilin politika belirleme sürecinin söz konusu diğer aktörlerinden daha güçlü bir şekilde siyasal iktidarı etkileyebilmektedir” (Şahin, 2007). Bu çerçevede ülkemizde bürokrasi ve siyaset sistemlerinin bir güç mücadelesi içerisine girdiği ve yer yer aralarında çatışmaların yaşandığı bir gerçektir.

Türkiye’deki “siyaset – bürokrasi ilişkisinde yaşanan üstünlük mücadelesi, söz konusu bu sistemlerin diğer toplumsal alt sistemlerin odak noktası ya da çatısını oluşturma amacından kaynaklanmaktadır. Ayrıca siyaset bürokrasiyi, bürokrasi siyaseti yönlendirme gücünü kendisinde görmektedir” (Şahin, 2007). Bu durumda kodlar karmaşasından ve sistemlerin özelliklerini kaybetmelerinden söz edilir. Bunun doğal bir sonucu da sistemler arası çatışmadır.

1. Osmanlı Devleti'nde Reformlar ve Bürokrasinin Rolü

Osmanlı toplumsal yapısı içerisindeki her sistemde görülen bozulma ve gerileme eğilimleri yapılan reformlarla durdurulmaya çalışılmıştır. Başta I. Ahmet olmak üzere IV. Murat, III. Ahmet, I. Mahmut ve I. Abdulhamit dönemlerinde bozulan devlet düzenini tekrar eski hale getirmek için çalışıldığı ancak bozulma ve gerileme eğilimlerinin durdurulamadığı ve çöküşün hızlandığı görülmektedir (Heper, 1985: 246; akt. Şahin, 2007a). Sürekli güçlenen Batı karşısında kendisini yenilemek zorunda olan Osmanlıda ilk ciddi reform hareketleri III. Selim döneminde başlamış, Batı modelini esas alan bir yaklaşım benimsenmiştir (Heper, 1977: 82; akt. Şahin, 2007 a). Osmanlıda “Tanzimat öncesi dönemde ortaya konulan reform çabaları toplumsal sistemin tamamını değil sadece askeri ve yönetsel boyutunu dikkate alarak bozulan düzeni tekrar inşa etme ve devleti kurtarma düşünceleri etrafında şekillenmiştir” (Aykaç vd., 2003).

Tanzimat döneminde ise reform hareketlerinin öncülüğünü bürokratlar yapmaktadır. Bu dönemde hükümdarın otoritesini sınırlandırma çabalarının olması, hükümdarları ikinci plana itmiş ve reform çalışmalarına bu yüzden karşı çıkıldığı dönemler olmuştur. Çünkü Tanzimat bürokratları siyasal güç karşısında hukuki zeminde güç kazanmak için Batı yönlendirmeli reformlara destek vermiş ve bizzat reformların öncülüğünü üstlenmişlerdir. Özetle vurgulamak gerekirse Tanzimat dönemi olarak kabul edilen ıslahat asrı içerisinde yapılan reformlar çoğu kez Batılı ülkelerin baskılarıyla ve yer yer de iç kurumsal çevredeki bürokratların zorlamalarıyla baskıcı zorlayıcı eşbiçimsel bir görünüm sergilemektedir (Şahin, 2007 a).

2. Cumhuriyet Dönemi Kamu Reformları ve Bürokrasinin Rolü

Kamu yönetiminde reform anlayışı Osmanlı miraslarından biri olarak cumhuriyet döneminde de bir süre devam etmiştir. Türkiye’de modernleşme, bizzat devletin müdahil olması yoluyla gerçekleşmiştir. Yeni devletin erken yıllarında bu vazife bürokratlar aracılığı ile ifa edilmiştir. Böylece bürokrasi Osmanlı döneminden daha fazla güç sahibi olmuştur. (Kırılmaz, 2020: 8) Başka bir ifadeyle Osmanlı reformcuları gibi yönünü Batı’ya çeviren Cumhuriyetin kurucuları, Tanzimat’la başlayan ve ortaya konulan reform hareketlerini yeterli görmeyip; toplumun her alanında Batılı standartlara uyum sağlayacak bir değişim ve dönüşüm öngörmüşlerdir (Şahin, 2007: 60).

Tek Parti döneminde bürokrasinin iki ana görevi vardır. Bunlardan ilki yeni devletin devrim ya da reformlarını hayata geçirerek sürdürmektir. Diğer ise, ise iktisadi gelişme ve kalkınma hamlesinde devlete öncülük etmektir (Eryılmaz, 1997). Bu dönemde bürokrasi, ekonomik alan dâhil toplumsal hayatın her alanını denetleyen ve düzenleyen bir konuma yükselmiştir. Böylece bürokrasinin önemi ve sorumlulukları da aynı paralelde artış göstermiştir. Tek partili yıllar, bürokrasinin oldukça etkin olduğu, reformların şekillenmesinde bizzat söz sahibi olduğu dönemdir. Bütünleştiriciliği sağlama, toplumu yeniden inşaa etme görevlerini kendilerine mal eden ve bu bilinçle hareket eden bürokratik bir örgütlenme mevcuttur (Eryiğit, Yörükoğlu, 2012: 2157).

Demokrat Parti’nin seçimle iş başına gelmesi ile birlikte bürokratlardan oluşan elit kadro, siyasal gücünü ve liderliğini iktisadi elit kesime devretmek zorunda kalmıştır (Mardinli 2020). Demokrat Parti’nin bünyesinde kendine yer bulan farklı toplum kesimleri, siyasi ve

toplumsal alanlarda aktif rol oynamaya başlamıştır. Bu durum bürokrasinin etki alanını kısıtlamış, siyasilerin etkinliğini arttırmıştır. Önceki iktidar ve onun partisine bağlılık duyduğunu düşündüğü ve ortağı olarak gördüğü sivil ve askeri bürokrasiye karşı hep güvensizlik taşıyan DP, söz konusu bürokrasiye karşı bir takım yasal tedbirler alarak bürokrasi üzerindeki ağırlığını artırmayı amaçlamıştır (Şahin, 2007).

1961 Anayasası bürokrasiye belirli bir özerklik kazandırarak onu siyasal iktidara karşı hukuksal ve mali açıdan güçlendiren önlemler getirmiştir. Siyasal organlara duyulan güvensizliğin bir ürünü olan bu önlemlerle yasama organının millet egemenliğini kullanan tek organ olmaktan çıkartıldığı görülmektedir. Demokrat Parti döneminde parlamentonun kullandığı bazı yetkiler, Anayasa Mahkemesi, Danıştay, MGK, Üniversiteler ve DPT gibi belirli özerkliğe sahip organlar tarafından paylaşılmıştır. Yasama ve yürütme fonksiyonlarının üzerinde Anayasa Mahkemesi ile Danıştay'ın yasal denetim hakkı elde ettiği ve bunu sürdürdüğü bilinmektedir (Eryılmaz, 1998: 162; Durgun, 2002: 92).

Milli Güvenlik Kurulu, kuruluş aşamasından itibaren belirli dönemlerde mevcut hükümetin alternatifi gibi bir işlev üstlenerek seçimle iş başına gelen kabineler üzerinde bir baskı oluşturmuştur (Eryılmaz, 1998). Kaynak'ın da (1995) vurguladığı gibi ordu Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren genel hatlarıyla bütün stratejileri belirleyen bir konumdaydı. Siyasal iktidarlar, ordunun belirlediği alanlarda kalmak zorundaydı. Siyasal iktidarlar ile ordu arasında sosyo – ekonomik alanlarda politika farklılığı olduğu zaman da rejim bunalımı kaçınılmaz olmaktadır (Kaynak, 1995). Vesayetçi elitler, devlet düzeni ve toplumsal tercihler konusunda farklı politika izleneceği kanaatine vardıklarında hükümete müdahale etmeyi Anayasal meşru hakları gibi görmüşlerdir (Çaha, 2000: 289).

Türkiye'de 1980'den sonra çeşitli alanlarda kurullar oluşturulduğu görülmektedir. Bunlar sermaye başta olmak üzere bankacılık, enerji, telekomünikasyon, tarım, sosyal güvenlik vb noktalarda siyaset üstü bir etkinlik alanı bulmuşlardır. Bu bağlamda düşünüldüğünde kurullar, “siyasetin ekonomi alanındaki düzenleme ve denetleme yetkilerini devralarak siyasetin alanını daraltmaya yönelik yaklaşımın bir sonucudur” (Salman, 2000). Nitekim eski Başbakan Bülent Ecevit “*ekonomiyi onlar yönetecekse, bizim seçimlere girmemizin ne anlamı var*” diyerek üst kurullar düzenine sitem etmiştir (Şahin, 2007; Alkan, 2002). Çünkü bu üst kurullar, “birer iktidar odağı” gibi hareket etmektedirler (Eryılmaz, 2002).

2000'li yıllarda Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetleri ilk dönemlerde başta TSK olmak üzere birçok bürokratik vesayet odaklarının direnciyle baş etmeye çalışmışlardır (Mardinli, 2020: 17). Ak Parti bu noktada kendi siyasi varlığını bürokrasinin tehdit etmeyeceği bir zemin hazırlamak için uzun mücadeleler sonucu bürokrasiyi kendi arzuladığı zemine çekmiştir.

SONUÇ

Reformlar, Osmanlı toplumunun kendine özgü yapısı, ihtiyaçları, sorunları ve beklentisi göz önünde bulundurulmadan başta Batı'nın baskısı olmak üzere bürokratların kendilerini Osmanlı Sarayına karşı güvenceye almak yönündeki istekleri ile tepeden inme bir yöntemle gerçekleşmiştir.

Özetle vurgulamak gerekirse Tanzimat dönemi olarak kabul edilen ıslahat asrı içerisinde yapılan reformlar çoğu kez Batılı ülkelerin baskılarıyla ve yer yer de iç kurumsal çevredeki bürokratların zorlamalarıyla baskıcı /zorlayıcı eşbiçimsel bir görünüm sergilemektedir.

Tek parti dönemi bürokrasi, ekonomik alan dâhil toplumsal hayatın her alanını denetleyen ve düzenleyen bir konuma yükselmiştir. Böylece bürokrasinin önemi ve sorumlulukları da aynı paralelde artış göstermiştir. Türkiye’de genel olarak vesayetçi elitler, devlet düzeni ve toplumsal tercihler örneğin kamu politikaları ya da reformlar konusunda farklı politika izleneceği kanaatine vardıklarında hükümete müdahale etmeyi Anayasal meşru hakları gibi görmüşlerdir.

Kaynakça

- Alkan, Türker (2002), “Seçilmişler ve Atanmışlar”, Radikal Gazetesi, 30 Mart 2002
- Aykaç, Burhan, Yayman, Hüseyin ve Özer, M. Akif. (2003), "Türkiye'de İdari Reförm Hareketlerinin Eleştirel Bir Tahlili", GÜ. İ.İ.B.F. Dergisi, 2/2003, Ankara, ss. 153 - 179.
- Çaha, Ömer. (2000), "Türkiye'nin Siyasi Modernleşmesi", Modernleşme, İslam Dünyası ve Türkiye, Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı, 17—19 Kasım 2000, İstanbul, se. 264—294.
- Demir, F. (2011). Bürokrasi-Demokrasi İlişkisi ve Bürokratların Seçilmişlerce Kontrolü Sorunu. Yönetim ve Ekonomi, 18 (2), 63-84.
- Durgun, Şenol (2002), “Türk Kamu Yönetiminde Bürokratik Siyaset”, G.Ü. İİBF Dergisi Özel Sayı, Ankara, ss. 83–102
- Dursun, Davut (2006). Siyaset Bilimi. 3. Baskı. İstanbul: Beta Yay.
- Eryılmaz, B. (2002). “Bürokrasi ve Siyaset”, Alfa Basım Yayım, İstanbul.
- Eryılmaz, Bilal (1998), “Cumhuriyet’in Kuruluşundan Günümüze Bürokrasi – İktidar İlişkileri”, Türkiye’de Yönetim Geleneği, Ed. Davut Dursun ve Hamza Al, İlke Yayıncılık, İstanbul, ss. 153–166
- Eryiğit, B. H., & Yörükoğlu, F. (2012). Modernleşme Süreçlerinde Demokrasi ve Bürokrasi İkilemi ve Kavramlarının Anlamsal Boyutları Üzerine Bir İnceleme. Akademik Bakış Dergisi, Sayı:32,1-18. <http://www.akademikbakis.org>
- Gökçe, O., Şahin, A. (2002). 21. Yüzyılda Türk Bürokrasisinin Sorunları ve Çözüm Önerileri. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2 (3), 1-27.
- Heper, Metin (1977), Kamu Bürokrasisinde Gelenekçilik ve Modernleşme, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- Heper, Metin (1985), “19. Yüzyılda Osmanlı Bürokrasisi”, Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, Cilt. 1, İstanbul

- Heper, Metin (2006), Türkiye’de Devlet Geleneği, Çev. Nalan Soyarık, Doğu Batı Yayınları, Ankara.
- Kaynak, Mahir (1995), Olaylar ve Çözümler, Çukurova Yayıncılık, Mersin
- Kırılmaz, H. (2020). Türkiye’nin Demokratikleşme Sürecinde Bürokrasinin Rolü: Tek-Parti Dönemi ve Çok-Partili Sisteme Geçiş. Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 92, 1-28.
- Mardinli, İ. (2020). Tanzimat’tan Günümüze Türk Modernleşme Sürecinde Bürokratik Elitlerin Rolü. Econharran Harran Üniversitesi İİBF Dergisi, 4 (6), 1-20.
- Oğuz, Ö. (2020). Türk Kamu Yönetiminde Bürokrasinin Yeri ve Etkileri. https://www.researchgate.net/publication/342235311_omer_oguz-turk_kamu_yonetiminde_burokrasinin_yeri_ve_etkileri?enrichid=rgreq-04d2d9fce723dc7182681a308445c0e8- Erişim Tarihi : 01.08.2023
- Özer, M. A., & Özmen, B. (2017). Parlamenter ve Başkanlık Sistemleri Arasında Konumunu Arayan Bürokrasi. Strategic Public Management Journal, 3, 17-34.
- Poggi, G. (2016). “Modern Devletin Gelişimi Sosyolojik Bir Yaklaşım“, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Salman, Emine Banu (2000), “Türkiye Kurullara Teslim”, Ekonom, Nisan, Sayı: 15, Ekonomi Muhabirleri Derneği, ss. 1–26, <http://www.emd.org.tr/ekonom/eko15%2Y.htm>
- Şahin, A. (2007a). Türk Kamu Yönetiminde Reform Çabaları ve Uluslararası Kurumsal Çevrenin Etkisi. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 7 (14), 47-76.
- Şahin, A. (2007). “Türk Kamu Yönetiminde Siyaset-Bürokrasi İlişkisi”, Kamu Yönetiminin Yapısal ve İşlevsel Sorunları, Konya.
- Tan, Turgut (2002), “Bağımsız İdari Otoriteler veya Düzenleyici Kurullar”, Amme İdaresi Dergisi, C. 35, S. 2, TODAİE, Ankara, ss.11–37

İNCI KÜPELİ KIZ'IN KURGUSAL BİYOGRAFİSİ

Serap SARIBAŞ,

Doç. Dr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı,
Karaman/TÜRKİYE

ORCID NO:0000-0002-4079-8024

ÖZET

“Kuzeyin *Mona Lisa*”sı ya da “Hollandalı *Mona Lisa*” olarak da ağalandırılan *İnci Küpeli Kız*, 1665 yılında Hollandalı ressam Johannes Vermeer tarafından yapılmış ünlü bir yağlı boya tablodur. Tabloda resmedilen oryantal türbanı ve büyük inci küpesi olan ve bakışıyla karşısındakini büyüleyen kızın gerçek mi hayal ürünü bir model olduğu tartışmaları devam etmektedir. *İnci Küpeli Kız* hakkında herhangi bir tarihi kanıt olamasa da ressamın evinde yaşamış olan bir hizmetli olduğu düşünülmektedir. Odak noktası inci küpe olan eser, 1902 yılından beri Lahey, Mauritshuis’te sergilenmektedir ve çeşitli edebi incelemelere de ilham olmaya devam etmiştir, yazar Trey Chaveller tarafından romanlaştırılmış, bu kurgudan yola çıkan Olivia Hetreed tarafından senaryolaştırılmış ve yönetmen Peter Webber tarafından 2003 yılında beyaz perdeye uyarlanmıştır. Başrollerini Scarlett Johansson ve Colin Firth’in paylaştığı *İnci Küpeli Kız* filmi, tablonun yaratılış sürecini çevreleyen olayları anlatır. Tablodaki kızın gizemli yaşamı farklı bir boyutla kurgulanan filmde, 17 yaşında babasının geçirdiği bir iş kazası sonucu kör kalan bir kızın ailesini geçindirmek için bir ressamın evinde hizmetçi olarak göreve başlaması ve gelişen olaylar sonucunda ünlü ressamın bu kıza tabloda yeni bir hayat vermesi konu edinilir. Filmde gri, sarı ve mavi renkleri simgesel olarak kızın ve ressamın arasındaki aşkı temsil eder. Bu araştırmada ise *İnci Küpeli Kız* tablosu ve filmi hakkında bilgi verildikten sonra film de öne çıkan mahremiyet, cinsel uyanış ve yasak aşk temaları üzerinden 17. yüzyıl’da Hollanda hizmetçi bir kızın maruz kaldığı sınıf ayrımı ve sınıf farkı ve kadının toplumdaki statüsü hakkında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Uyanış, Yasak Aşk, Sınıf Farkı, Sınıf Ayrımı, Kadın

A FICTIONAL BIOGRAPHY OF THE *GIRL WITH THE PEARL EARRING*

ABSTRACT

"*Girl with a Pearl Earring*", also known as the "*Mona Lisa of the North*" or the "*Dutch Mona Lisa*", is a famous oil painting created by Dutch painter Johannes Vermeer in 1665. The debate on whether the girl depicted in the painting, wearing an oriental turban and large pearl earrings, and mesmerizing the viewer with her gaze, is a real or imaginary model is ongoing. Although there is no historical evidence about the *Girl with a Pearl Earring*, it is assumed that she was a servant who lived in the painter's house. The work, whose focal point is the pearl earring, has been on display at the Mauritshuis in The Hague since 1902 and has gone on to inspire several literary treatises, novelized by author Trey Chaveller, adapted into a screenplay by Olivia Hetreed based on this fiction, and adapted for the big screen by director Peter Webber in 2003. Starring Scarlett Johansson and Colin Firth, *Girl with a Pearl Earring* portrays the story of the events surrounding the creation of the painting. The mysterious life of the girl in the painting is fictionalized through a different dimension. The movie revolves around a girl who is blinded at the age of 17 as a result of a work accident her father had and starts working as a maid in the house of a painter in order to support her family, and consequently, the famous painter gives this girl a new life in the painting. The colors gray, yellow and blue used in the film symbolically represent the love between the girl and the painter. The present study aimed to provide detailed information about the painting *Girl with a Pearl Earring* and the movie, and then discuss the class discrimination and class difference that a Dutch servant girl in the 17th century was exposed to and the status of women in society through the themes of privacy, sexual awakening and forbidden love that are prominent in the movie.

Key Words: Class Difference, Class Discrimination, Forbidden Love, Sexual Awakening, Woman

KADININ BEYANI ESASTIR İLKESİ: BİREYSELDEN TOPLU DAVAYA CİNSELTACİZ DAVASININ NIKI CARO'NUN *TEK BAŞINA* FİLMİNDE İFŞASI

Serap SARIBAŞ,

Doç. Dr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı,
Karaman/TÜRKİYE , **ORCID NO:0000-0002-4079-8024**

ÖZET

Tek Başına (özgün adı: *North Country*) yönetmenliğini Niki Caron'un yaptığı 2005 yapımlı "Akademi Ödülü"ne aday gösterilmiş dram filmidir. Başrolünde Charlize Theron'un yer aldığı filmin konusu, işyerinde toplu taciz davası açıp kazanan ilk kadın maden işçilerinden Lois Jenson'un gerçek öyküsü üzerine kurulur ve bu olay, aynı zamanda ABD'de cinsel ayrımcılık konusunda mahkemeye taşınmış ilk sınıfsal eylemdir. Film, ABD'nin kuzey eyaletlerinden Minnesota'nın Eveleth kasabasında geçer, bu kasabanın en önemli geçim kaynağı maden ocaklarıdır ve burada çalışan erkek işçiler kadınların işçi olarak aralarına katılmasını istemezler. Madencilik "kadın işi" değildir ve kadınları istemeyen, erkek işçiler sürekli olarak sözlü ve fiziksel taciz uygularlar, filmin baş karakteri Josey ilk direniş olarak bu ayrımcı tutumu işyerindeki yetkililerine bildirir fakat bu direniş erkek işçileri tetikler, tacizler psikolojik ve cinsel şiddete döner. Filmde yaşanan en dramatik sahnelerden biri ise çalışan bir kadının üzerine portatif bir tuvaletin erkek işçiler tarafından itilerek devrilmesidir. Josey kadın arkadaşlarını örgütlemeye ve bu şiddeti durdurmaya çalışır fakat diğer çalışan işçi kadınlar sessiz kalırlar tek geçim kaynakları bu işi kaybetmek istemezler, bakmakla yükümlü oldukları aileleri vardır ve sessiz kalırlar. Josey, madende bir gün cinsel saldırıya uğrar ve mahkemeye başvurur, mahkeme süreçlerinin en başında Josey karalanır, onun zaten iffetsiz/namussuz bir kadın olduğu vurgusu yapılır. Dava sürerken Josey tek başınadır aslında kasaba halkı onun haklı olduğunu bilmesine rağmen onu yalnız bırakmış, mağdur bir kadını desteklememişlerdir. Film bu noktadan sonra farklı bir ivme kazanır, Josey karalanmaya çalışılırken birden kasabanın diğer sırları ortaya çıkar ve herkes sessizliğini bozar, bireysel bir dava toplu bir davaya döner ve sonunda Josey kazanır. Gerçek öykü olan Lois Jenson'un davası 14 yıl sürmüştür ve karşı dava açılan maden şirketi emsal bir kararla oldukça yüklü tazminat ödemek zorunda kalmıştır. Filmin diğer öne çıkan unsuru ise "Kadının beyanı esastır," ilkesinin bağlamsal açıdan değerlendirilmesidir. Bu araştırmada *Tek Başına* filminden hareketle işyerinde cinsel taciz suçunun temsili örnekleri irdelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Taciz, Psikolojik Taciz,

THE PRINCIPLE THAT THE WOMAN'S STATEMENT IS TAKEN AS BASIS: FROM INDIVIDUAL TO CLASS ACTION SEXUAL HARASSMENT LITIGATION IN NIKI CARO'S *NORTH COUNTRY* FILM

ABSTARCT

North Country is a 2005 Academy Award-nominated drama film directed by Niki Caron. Starring Charlize Theron, the film is based on the true story of Lois Jenson, one of the first female mine workers to file and win a class-action sexual harassment lawsuit. This was also the first-class action lawsuit for sexual discrimination in the USA. The film takes place in the town

of Eveleth in Minnesota, one of the northern states of the USA. The most important livelihood of this town is the mines, and the male workers here do not want to work with women. Male miners who believe mining is not "for women" and do not want them, assault women verbally and physically. Josey, the film's main character, exposes the discriminatory attitude to the workplace authorities as a first resistance, but her resistance further triggers the male workers, and the harassment turns into psychological and sexual violence. One of the most dramatic scenes in the movie is when a porta-potty is kicked over by male workers on a working woman. Josey tries to organize her female friends and stop this violence, but the other women remain silent because they have families to support and don't want to lose their jobs, which is their only source of income. Josey is sexually assaulted one day in the mine and files a lawsuit. Josey is defamed at the start of the court hearings, and it emphasizes that she is already a woman without chastity or honor. During the trial Josey was left alone. In fact, even though the townspeople knew she was right, they left her alone and did not support a victimized woman. During the trial Josey was left alone. In fact, even though the townspeople knew she was right, they left her alone and did not support a victimized woman. Lois Jenson's case lasted 14 years and the mining company that was sued was forced to pay substantial compensation in a precedent-setting decision. Another prominent element of the film is the contextual evaluation of the principle "that the woman's statement is taken as a basis ". In this study, the representational examples of the crime of sexual harassment in the workplace will be analyzed based on the film *North Country*.

Key Words: Physical Violence, Psychological Harassment, Sexual Harassment, Silence, Victim

GÜNÜMÜZ SANATINDA MELEZ BEDEN

Doktora Öğrencisi, Münibe ALAY¹, Doç.Dr.Haydar BALSEÇEN,²

¹ Mersin Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, 0000-0002-5710-325X

²Batman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, 0000-0002-7275-4990

ÖZET

Kadın insanlık tarihinin başlangıcından bu yana bir üreme aracı, evin en yetkin hizmetçisi, erkeği yoldan çıkararak, günahkâr gibi birçok tanımla tasvir edilmiştir. Bedenin nasıl olması gerektiği, nasıl giyinmesi gerektiği, nasıl davranması, nerede gülmesi nerede susması gerektiği bir şema gibi toplum tarafından belirlenmiştir. Gündelik hayatımızda kadın ve erkek ayrımı kadar keskin başka bir ayrım ile karşılaşmamaktayız. Toplumsal cinsiyet kuralları erkeği bu kadar yücelterek sorumluluklar yüklerken, kadını ise bu kadar aşağı görüp daha fazla sorumluluk alması gerektiğini öngörür. Toplum tarafından tabu haline getirilen kadın bedeni kadın açısından büyük bir tahakküm sorununa dönüşmektedir. Sanat tarihinin başlangıcından günümüze kadar beden formu seyirlik nesne olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat bazı sanatçılar eserlerinde bedeni sanatın öznesi durumuna getirerek bu durumu yadsımaktadır. Feminizmin ortaya çıkışından bu yana yok sayılan, ötekileştirilen kadınların her türlü eşitliği için birçok çaba sarf edilmiştir. Ancak günümüzde bu konu hala gündemde ise aşmamız gereken birçok problemin bulunduğu görülmektedir.

Toplumsal cinsiyet ve beden kavramı açısından baktığımızda çoğulcu bakış açısı ile ötekileştirilen her şeyi kucaklayan, Feminizme destek sağlayabilecek Post- hümanizm kavramı dikkat çekmektedir. Değişimin kaçınılmaz olduğu günümüzde, gelişen tıbbi teknolojiler bedenin sınırlarını aşarak genişlemesine olanak tanımaktadır. Post-hümanizm yalnız insana odaklanan düşünce yapısını eleştirir. Feminist düşünür Donna Haraway'ın siborg figürüne baktığımızda hümanizmin çok ötesinde sınırların ortadan kalktığı, toplumsal cinsiyetin olmadığı, melez bir toplum fikri ortaya çıkmaktadır. Günümüz sanatında ise bedenin sınırlarını zorlayarak estetik operasyonlarla, protezlerle androjen kimlikler ortaya koyarak, yapı bozuma uğratarak sanat pratiklerinde bu fikre yer verilmektedir. Toplumsal cinsiyetin ötesinde, türler arası şeffaflığı vurgulayan Feminizm ve Post- hümanizmin önemli motivasyonu siborg figürü, kadının hatta engelli, eksik, mutasyona uğramış tüm ötekileştirilenlerin eril zihniyet altındaki tahakkümüne karşı çıkmaktadır. Patriyarkal sistem içerisinde ötekileştirilen kadın adına varılabilecek yeni bir çıkış noktası oluşturmaktadır. Ancak teknolojinin yaratımında karar mekanizmalarının eril düşüncesi göz ardı edilmemelidir. Teknoloji ne kadar gelişse de zihniyet anlamındaki gerici tutum devam ettiği sürece yol kat etmemiz olası görülmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Beden, Cinsiyet, Post- hümanizm.

FARKLI MALZEMELER VE ÜRETİMLERİ İLE ÇAĞDAŞ MOBİLYA TASARIMLARI

Prof. Dr., SEÇİL ŞATIR¹, Y. Mimar, FATMA MERVE UĞUR²

¹Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi,

ORCID: 0000-0002-5530-5798

²İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, - ORCID: 0000-0001-8345-411X

ÖZET

Çağdaş anlamda mobilyalar genellikle metal, metalin bir türü olarak alüminyum, ahşap ve ahşap granüllerin çeşitli kullanımları ile levha ve kompozit malzemeler, paslanmaz çelik ve diğer metallerin türevleri, daha da önemlisi biyo-çözünürlüklü malzemeler olarak kullanım bulmaktadır. Bildiri her bir malzeme üzerine hem malzemenin yapısı gereği üretimini ve hem de tasarım temelinde kullanım örneklerini sergilemektedir. Giderek malzemeye özel üretim yöntemlerini, tasarımın gereği olarak daha ayrıntılı tanımlamaktadır. Söz konusu malzeme olduğunda, malzemelerin yapısı, kaynağı, türleri, dayanıklılık özellikleri, imalat özellikleri, geleceğe yönelik gelişimleri, geri dönüşümleri vb. gibi nitelikleri ile ayrıntılı analiz edilmektedir. Malzemenin analiz edilmesi bakış açıları örnek çalışmalarda, literatürden temin edilmiş olsa da detaylı incelendiği nedenle, bildiri kendine özgü bir tarzda analiz yöntemini ileri düzeyde geliştirmiş olarak örnekler vererek sunmaktadır. Bildiri analizler ve yorum bağlamında canlı bir malzeme olarak ahşap malzemeyi ele almakta, ahşap granülleri değerlendirmekte ve gerektiğinde ahşap kompozitlere değinmektedir. Metal malzemeyi ele almakta, türleri ayrıntısında, eritilerek yeniden kullanılma olanağı sunduğu nedenle geri dönüşümlü olma özelliğini ortaya koymakta ve geleceğe dönük malzeme olma olanağını gözler önüne sermektedir. Sentetik malzemeyi ele almakta, ancak geri dönüşümü olmayan sentetikler yerine eritilerek geri dönüştürülebilecek malzemeler ile örnekler sunmaktadır. Biyo malzemeleri ele almakta, doğadan elde edilmiş, mobilya ve mekanda kullanılan bir biçime getirilmiş biyo çözünürlüklü malzemeleri konu edinmiş ve alışılmadık dışında örnekler ile tanıtmıştır. Bu bakış açıları ile bildiri, geleceğe yönelik olarak mobilya kavramı temelinde, malzeme bilgisini ve üretim yöntemlerini öğretici bir bakış açısıyla gözler önüne sermektedir. Bildirinin yöntemleri temelde literatür tarama başlıklı olarak gelişmekte olsa da, örnek çalışma olarak gösterilmiş yöntemler temelinden ele alındığında elde edilmiş verilerin matris analiz yöntemi ile değerlendirildiği ve bildiri yazarları tarafından yorum yapılarak sonuca varıldığı izlenmektedir.

Anahtar Kelimeler : malzeme, mobilya, analizler

1. KÖKEN OLARAK AHŞAP MOBİLYALAR

Mobilya tasarımları çağdaş üretimleri izlemektedir. Mobilya malzemeleri, ahşap, metal, sentetik olarak, halihazırda sektörde kullanılmakta ve türkiye’ de ağırlıklı olarak atölye üretimleri ile üretilmektedirler. Levha malzemeli mobilyalar ise fabrika seri üretimleri ile gerçekleştirilmektedir. Bu araştırma, ahşap, metal, sentetik malzemeli mobilyaları çağdaş örnekleri ile ele almakta ve farklı bir üretim tarzının varlığını araştırmaktadır. Ancak, farklılık aramadan önce, mobilya tasarımının ve üretiminin hem çok geleneksel ve hem de zamansız niteliklerini yansıtan bir örnekten söz etmek gereklidir. Bilinçli bir kurum kültürü temelinde geliştirilmiş, Silvia Coppola tasarımı olan, 1965 tarihli olmuş olsa da zamansız bilinci ile tasarlandığında çağdaş özelliğini yitirmeyen mobilyalar, ahşap malzemenin en güzel örneklerini vermektedir. Burada güzellik kavramı, ürünün kendini öne çıkarmasından öte, üretici işletmenin şirket kültürünü, kalitesini, doğal malzemeye bağlı kullanım değerini ve malzemenin kökenine yönelik tanımları dile getirmektedir. Bu bakış açıları ile ahşap malzemeli mobilyaları ayrı bir bölüm olarak ele almak önemli oldu. Çünkü, içinde yaşanan dönemlerde, ormanları korumak adına massif ahşabın minimum düzeyde kullanılması gereği olsa da, ahşaptan vazgeçilmeden farklı kullanımlarını arama önemi ile konu farklı boyutta ele alınmıştır.

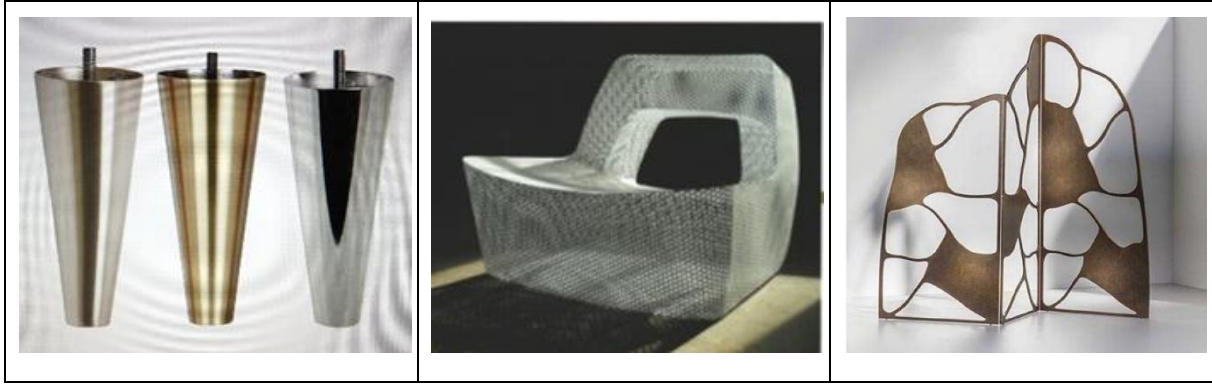
Görsel 1, 2, 3: Ahşap malzemeli Mobilyalar: Bernini kurumsal kimliği temelinde massif ceviz mobilyalar: Sol: Masif ceviz masa. Orta: Büyüme haneleri belirgin doğal veya boyalı cevizden köşeleri kırılmış büfe, tasarımlar: Silvia Coppola” [1]. Sağ: : Ceviz ahşabı [2].

Silvia Coppola tasarımlı Bernini Firması mobilyalar, gündelik mobilyaların yeniden ifade edilmiş halleri gibidir. Kalite ve işlev açısından en yüksek düzeyi temsil ederler. Zamansız kavrama sahip olduklarından her türlü aşırı süsleme unsurlarından uzaktırlar. Nesilden, nesle aktarılan aile yadigarı olma, huzur verici özellik, titiz ve hatta biraz sert / süssüz hatlarıyla Rönesans geleneğini sürdürmektedirler. Silvia Coppola tasarımının kendi dönemindeki ahşap üzerine çalışmaları dahil olmak üzere mobilya ithalat ve ihracatları giderek artmakta ve uluslararası ticaret istatistiklerinde önemli önlemler alacak şekilde geliştirilmektedir.

“Uluslararası ticaret istatistiklerinde (International Trade Statistics Clasification)...yalnız ahşapla ilgili olarak “wood & wood products” ve “furniture parts” şeklinde iki tasnif yer almaktadır...Diğer taraftan UNIDO (United Nations Industrial Development Organization) tarafından yapılan istatistiksel değerlendirmelerde Birleşmiş Milletler tasnifleri çerçevesinde ahşap ile ilgili iki ayrı sınıflandırma kullanılmaktadır. Bunlar 331 tasnif numarası ile Mobilya haricindeki ahşap ürünleri (Wood product except furniture) ve 332 tasnif numarası ile metal içermeyen mobilya ve eşyaları (Furniture and Fixtures Except Metal) şeklindedir. Ancak bu tasniflerde de özel olarak bir ahşap yapı sınıflaması yoktur” [1].

2. MALZEME VE ÜRETİM YÖNTEMİ TEMELİNDE DİĞER MOBİLYA ÖRNEKLERİ

Metal mobilya, çağdaş anlamda giderek çok çeşitleri ile hızla artmaktadır. Farklılık yaratmak adına krom veya pirinç levhaların konik bükülerek elde edildiği “metal mobilya ayaklarından söz edilebilir. İnce demir ya da çelik çubuklarla taşıyıcı ayakları olan, 05 mm kromajlı çelik çubuklarla punto kaynaklı montajı ile metal örgülü fontları bulunan sandalyeler ve koltuklardan bahsedilebilir. Kalıpla üretilmiş alüminyum font ve ayakları olan ya da alüminyum profillerle taşıyıcı ayakları bulunan daha hafif metal mobilyalar tanımlanabilir. İnce paslanmaz çelik sac levhadan dekupe edilerek hafifletilen tamamı çelik metal oturma nesnelere vb. mobilyalar düşünülebilir.

Görsel 4, 5, 6: Metal malzemeli Mobilyalar: Sol: Krom çelik malzeme ile kalıpta bükülmüş mobilya ayakları [3]. Orta: Cool Chair, Charlie Davidson, 2009 [3]. Sağ: 6: İngiliz Mobilya Tasarımcısı Tom Faulkner tarafından tasarlanmış bir heykel niteliğinde olan seperasyon ünitesi; tasarımcının paslanmaz çelik levhadan ürettiği heykel mobilyalar serisinden bir parça; tasarımcı, İncil’de tanımı bulunan ve California’nın ‘Josua Ağacı Milli Parkı’ ndaki ‘ Josua ağaçlarından esinlendiğini dile getirilmektedir [4].

Görsel 4 te görüldüğü gibi metal mobilya sektöründe bazı işletmeler bitmiş bir ürünün bütünü yerine yalnız bir parçasını hatta mobilya aksamı grubundan kulplar, menteşeler, kapı ya da kapak sürme aksamları, sonuna kadar açılabilen çekmece sürme aksamları, mekanların bir çok bölümlerinde destek üniteleri olabilecek yardımcı metal parçalar üreterek mobilya sektörünü zenginleştirmektedirler.

Görsel 5 teki mobilyanın tasarımcısı metal malzemeli mobilyasının modelini ve prototipini kendisi üretmiştir. Tasarımcı, 20 kere yeniden çizerek CAD (Computer Aided Design) modelinden elde ettiği 1:5 ölçekli bir modeli ortaya çıkarmış. Seri üretim için beş parçalı bir kalıbın karmaşık üretimine geçmeden önce, mobilyasının 1:1 prototipini gerçekleştirmiştir. Aynı tasarımın titanyum ve cam gibi farklı malzemelerde nasıl görüneceğini görmek için çeşitli render malzemeleriyle denemeler üzerinde çalışmıştır. Daha da ilginç, eğlenmek için, 'hoparlör ızgarası ağını' denemiş ve matematiğini yapmak için bilgisayarını bir gece çalışır bırakmıştır. Bilgisayar, sabah görüntünün sadece %20'sini oluşturmayı başarmış, ama görünen şey “Soğuk Sandalye” olmuş. Tasarımcı prototipi gerçekleştirmek için öncelikle her yönden 2mm lik malzemenin et kalınlığı kadar küçülterek ahşap bir pozitif kalıp üretmiştir. 2mm et kalınlığında delikli çelik sac malzeme ile prototip üretimi küçük ölçekli bir atölye de ağırlıklı el üretimi

üzerine gelişmiştir. Ancak seri üretimde Computer Aided Design (CAD) gibi dijital ortamın üretim olanakları kullanılacaktır. Kalıp üzerinde prototip montajı tamamlanmış metal mobilya elektro statik toz boya ile kaplanmıştır. %100 olarak tamamlanmış tasarımın pazara sürülmesi 2009 yılında gerçekleşmiştir.

Tasarımı gelişigüzel imiş gibi görünen, fakat yine de bu esnekliğin ve asimetrik denge içindeki tasarımın CNC tezgahlarında paslanmaz çelik levhalardan kesilerek elde edildiği tabure, sehpa, seperasyon ünitesi vb. örneklerin varlığı metal mobilyaların çağdaş anlamda nasıl bir gelişim kaydettiğini ortaya koymaktadır. CNC tezgahlarda paslanmaz çelik levhaların bilgisayar programlarına paralel olarak kesilebiliyor olması, dijital ortamın, yapay zekanın ve hatta 'endüstri 4.0' kavramı ile üretimin varlığını düşündürür. Endüstri 4.0, dijital ortam, yapay zekâ vb. kavramlar, üretimin birçok aşamasında ön planda olsa da mobilya üretimi alanında henüz gelişmemiştir. Ancak, lamine malzemeler temelinde denemeler yapılmaktadır.

Görsel 7, 8, 9, 10: Sentetik malzemeli mobilyalar: Sol. Tasarım Shiro Kuramata'nın, Miss Blanche akrilik koltuğu [5], Orta sol: Süper köpük sandalye. Tasarımcı: Rich Gilbert [6]. Orta Sağ: Tasarımcı Luke Pearson, öncelikle ofis mobilyalarında kullanılan polimer plastic bir malzeme ile üretilmiş olan 'Advanced Polymer Cantilever Chair' [7]. Sağ: 'Sonlu Elemanlar Analizi' (FEA) uygulanmış 'Advanced Polymer Cantilever Chair' [7].

Görsel 8' de görünen 1988 tarihli Miss Blanche reçine esaslı akrilik koltuğun içine yerleştirilmiş olan güller kağıttandır. Oturma fontunun kalın döküm olarak üretilmiş olması alüminyum boru ayakların fonta saplandığında fizik momentinin elde edilmiş olduğunun izlenebilmesini sağlar. Üretici firma Ishimaru Co., Japonya'dır.

Görsel 9'daki baloncuklu oturma ünitesinin üretimi daha da ilginçtir. Rich Gilbert, Londra'da Royal College of Art ve Imperial College'da öğrenci olduğu dönemde tasarlamış ve gerçekleştirmiş. Kalıp içine içi boş plastic topları doldurmuş. İki parçalı kalıbın ara boşluğu polyüretan köpük malzemenin hesaplanmış şişme özelliği oranındadır.

Tasarım öğrencisi, Dezeen dergisinin de basılmış olan çalışması için 27 Ekim 2009 tarihinde aşağıdaki açıklamalarda bulunmuştur: "SuperFoam, süper boyutlu köpüklü bir yapı oluşturmaya çalışan bir deneydir, özel bir döküm işlemi geliştirirken, köpüğün özelliklerini tasarlayabilirim, böylece sandalye kendi yapısını oluşturmak için esner ve deforme olur. Ya doğanın yapılarını manipüle etme gücümüz olsaydı? SuperFoam, köpüğün özelliklerinin tasarlanmasını kolaylaştıran bir döküm işlemi yoluyla doğal olarak oluşan ağsı köpük yapılarının yeniden yaratılmasıdır. Döküm prosesini geliştirerek, köpüğün özellikleri kontrol

edilebilir, böylece sandalye, destekleyici bir yapı oluşturmak üzere bükülür ve deforme olur” [6].

Görsel 10 da ise, oturma fontu, kolçakları ve sırtı sentetik malzemeden olan bir sandalye izlenmektedir. Tasarımcının düşüncesine göre ayakları çelik olan bir koltuğa oturduğunda, oturanın şok yükünü azaltmak için fontun esnemesinden kaynaklanan bir durumla koltuğun ön bacakları çok hafif bükülür. Tasarımcı, „koltuk platformunu kademeli olarak esneyecek şekilde tasarladık...“Koltuk platformu hareketinize tepki verir, böylece bir mindere ihtiyacımız olmaz. Ağırlığı bir bacağından diğerine vererek, tıpkı bir insanın durduğu gibi tepki veren esnek, destekleyici bir yapıya sahipsiniz”..., ‘Advanced Polymer Cantilever Chair’ adını taşıyan, ön ayaklardan arka ayaklara dönüş yaparak konsol bir niteliği olan koltuğun tasarımcısı Luke Pearson, "Yeniliğe rastlayacağınızı sanmıyorum"demekte ve" Yüksek cam elyaf içeriğiyle üretilen malzeme, Pearson'a göre alüminyumdan daha güçlü, daha fazla esneklik avantajına sahip; ancak yine de gerilme kapasitesi ile, yüksek bir dayanıklılığa sahip” [7].

Görsel 11 da ‘Sonlu Elemanlar Analizi’ (FEA) uygulanmış olan koltuğun taşıyıcı ayakları ve fontu üzerinde malzeme deformasyonunun olacağı noktalar gösterilmektedir. Pearson Ltoyd’ un bilgilerine göre, ön ayakların dönerik arka ayakları oluşturduğu konsol uzantılı fontlu koltuğun üretiminde polimer esaslı plastic ve polikarbonat dahil olmak üzere birkaç farklı teknoloji malzemeden üretilmiştir.

Görsel 11,12, 13, 14, 15: Üretim yöntemleri özellikli mobilyalar: Sol: Tasarımcı Matt Sindall, Stradivarius koltuk: Kontrplak katmanlarından oluşmuş bir oturma nesnesi [7]. Orta sol ve orta: Tasarımcı Enzo Mari, yapısal bir iskelet ve polipropilen malzeme ile çocuk sandalyesi ve detay görünüşleri [8]. Orta sağ ve sağ: tasarımcı Stephen Burks: ‘Çok Yumuşak Değil Sandalye’ ve üretim kalıbı [7].

Görsel 11 de görülen Stradivarius koltuk, bir oturma fontunu kalçayı iyi saracak şekilde hesaplanan ve üst, üste katmanlar halinde yerleştirilip monte edilmiş olan presli ahşap bir mobilyadır. Tasarımcının sevdası ağaçtır ve ağacın kesitindeki yaş halkalarıdır. Bu nedenle ‘Stradivarius Koltuk’ tasarımcı için ağacın yıl halkalarını oturma yüzeyinde ve kontrplak katmanlarında yeniden görüp algılayabileceği bir tasarım olanağıdır. Kontrplak katmanları ayrı, ayrı makine ortamında kesilmiştir, elbette, her bir katman kalça radyusunu ortaya çıkaracak ölçüde hesaplanarak kasılmıştır.

Görseller 12 ve13 de Enzo Mari metal malzemeli bir iskelet ile kuvvetlendirilmiş bir çocuk sandalyesinde genişletilmiş polipropilen (PP) veya yine geniş kalıp içinde PP boncuklarını

genişletmek için polipropilen köpüğü (EPP) malzemelerini kullandı. Bu malzeme ve yöntemde sandalye, bir kalıp içinde üretildi. Kalıp içinde malzemeyi genişletmek için sinterleme yöntemi ile, buhar ısı ve basınç uygulanmıştır. Kalıpta minik delikler bulunur. Minik delikler hem ürüne doku verir ve hem de sinterleme esnasında buharın dışarı çıkmasını sağlar. Bu ürün ‘Seggiolina Pop, Teknoloji Transferinin güzel bir örneği olarak tanımlanır [8].

Görseller 14 ve 15 yer alan ‘Not So Soft Chair’[7]. ‘Çok Yumuşak Değil Sandalye’ adıyla anılan ürün, adı üstünde, oturulduğu zaman vücuda adapte olmadığı nedenle yumuşak değildir. Ürün, enjeksiyon kalıplı polipropilen malzemeden tasarlanmış ve modüler tek bir parça olarak üretilmiştir. Modüler parçalar satın alan müşteri tarafından bir araya getirilebilecek şekilde tasarlanmıştır. Hatta, müşteri isterse, hafifliğini göstermek için havaya kaldırılan ürün gibi dört modül ile bir oturma nesnesi isterse, çok sayıda modül satın alıp, yarı daireyi tamamlayan bir kanepede elde edebilir

Görsel 16, 17, 18, 19: Sol: Tasarımcı Yoav Avinoam, biyo malzeme ile tabure kaplaması; Orta sol: Tasarımcı Victor Vetterlein, atık kağıtlardan elde edilmiş yumurta ambalajlarının yeniden eritilmesi ile masa üstü lamba; orta sağ ve sağ: Design Wanted Firması tasarımcılarının ‘Digitallab çalışmaları; [9]

Görsel 16 da görülen örnek, farklı ağaç talaşlarının eritilmiş reçine ile karışımından elde edilmiş ve kalıba dökülerek biçim verilmiş bir biyo malzemeli tabura kaplamasıdır. Taburenin taşıyıcı özelliği de ahşap olduğuunda önemli ölçüde uyumludur.

Görsel 17 de Victor Vetterlein’ ın tasarımı çok bilinen atık kağıtlardan elde edilmiş yumurta kapları ham madde olarak kullanılmıştır. Aynı eritilmiş kağıt defalarca yeniden eritilebilir. Tasarımcı sağ ve sol taraflara göre iki ayrı kalıba eriyik malzemeyi dökerek ürünün karşıtlığını elde etmiştir. Lambanın kaidesi, kolu, lamba başı olarak, iki parça birleştiğinde montajı da bitmiş olur. Kablo ve elektrik aksamı her iki parça içinde yuvalanmıştır.

Görseller 18, 19: Design Wanted Firması tasarımcıları, [9] “Mantar granüllerinden, mantar piksellerına” deyişi ile meşe ağacının kabuklarından elde edilmiş mantar granüllerini anlayabileceğimiz gibi dijital ortamda tasarlayıp öncelikle görünebilecek bir tasarımı elde ediyorlar. Bu tasarım, bir oturma mobilyası, birçok farklı tasarımları ile duvar kaplaması vb. olabiliyor. Burada üretim söz konusu olduğuunda, mantar granüllerinin reçine esaslı bir eriyik ile karıştirılması, büyük kalıplara dökülerek kurutulması ve duvara monte edileceği durumda ise, devasa büyük levhalar halinde taşınıp kaldırılıp duvar montajı gerçekteştirilmesi söz konusu olacaktır. Kolay bir montaj olmasa gerekir.

3. MOBİLYA MALZEMELERİ VE ÜRETİM BİLGİLERİ ANALİZLERİ

Gelecek mobilya üretimlerinde, tam otomatik makineler, bunlara bağlı olarak dijital ortamlar, daha ileri düzeyde programlanmış tasarımdan dolaysız üretime aktarılacak mobilya parça üretimleri, enjeksiyon dökümü ile programlanmış ve yapay zeka ile yönlendirilecek üretim yöntemlerinin şimdiden düşünülüyor olması apaçık ortadadır. Bu bakış açıları ile dünyada mobilya malzeme ve üretimlerinin gelişimleri daha az plastik malzemeler, daha çok doğadan elde edilen malzemeler ve biyomalzemeler temeline varlık gösterecektir.

Malzeme temelli	Ahşap Mobilya	Metal Mobilya	Sentetik malzemeli mobilya	Biyo malzemeli mobilya	Değerlendirme
Özellikler					
Malzemenin Yapısı, Kaynağı, Türleri	Ahşap yaşıyor. İklim ve hava koşullarına göre çalışır. Kökeni ağaçtır. Ağacın türleri çok çeşitlidir. İskandinav ülkelerinin ormanları yoğun olduğundan ahşap mobilyalar bol miktarda bulunmaktadır.	Ahşaba göre soğuk bir malzeme türüdür. Demir, çelik, Alüminyum, pirinç vb. metaller vardır. Onlar doğanın mücevherleridir.	Akrilik, köpük, polimer plastik, polipropilen sentetik, polipropilen köpük vb. türler mobilyada genelde kullanılırlar	Ağaçtan elde edilen kağıt, meşe kabuğundan elde edilen mantar doğal malzemelerdir.	Ahşap ve biyomateryaller doğaldır. geri dönüşür. Metaller de geri dönüşür. Onlar doğanın mücevherleridir. Sentetik geri dönüşmez ise doğaya zarar verir.
Küresel Dayanıklılık Özelliği	Taşıma kapasitesi ağaç lifleri yönünde artar. Yanıcıdır. Çürüme, yanma, böceklenme vb. önlemler alınır. Masif ahşap dayanıklıdır.	Et kalınlık çeşitleri vb. Doğru seçildiği takdirde dayanıklılık kapasitesi yüksektir. İyi hesap edilmelidir.	Çelik takviyeli, çelik boru ayaklı, içi çelik veya farklı metal destekli, dayanıklılık özelliklerine sahiptir.	Biyomateryaller kullanıldıkları yere göre destek materyallerine ihtiyaç duyarlar. Deri, kaplama, kabuk yüzey tipi yaygın olarak kullanılmaktadır.	Tüm malzemelerin dayanıklılığı, kalınlık oranları, eiyaf veya profil köşeleri vb. farklılıklara bağlıdır.
İmalat Özellikleri	Ahşapta kendinden kılavuzlu, vidalı vb. bağlantı yöntemleri vardır. Atölyede levha üretimi yaygındır. Masif ahşap artık çok az üretiliyor. Plaka üretimi yaygındır.	Elektrostatik toz boyalı demir, paslanmaz çelik, güçlendirilmiş alüminyum, pirinç, kesme, bükme kaynak vb. metallerin üretimi yapılmaktadır.	Çeşitli kalınlıklarda levhalar üretilmektedir. Akrilik dökülebilir; kalıpla geliştirilmiş polipropilen sentetik; kalıba enjeksiyonla kalıplama yöntemi	Granül halindedir; Esas olarak reçine bazı doğal yapıştırıcı, eriyik halinde macun haline getirilir. Ürün çeşidine göre kalıpla şekillendirilir.	Ahşap levhaların mobilya parçaları ile birleştirilmesi, metal borular, profiller, levha halleri, halinde macun haline getirilir. Çıvatalar, kaynak vb. montajı, sentetik ve biyo malzemenin kalıpla üretimler birbirinden farklıdır.
Geleceğe Yönelik Gelişim, Geri Dönüşüm	Ahşap levhalar ahşap granüllerinden elde edilir. Bu doğal. Toprağa karışır. Farklı geri dönüşümleri var. Kalınlık ve şekil sayesinde daha az malzeme kullanılır.	Tüm metaller geri dönüştürülebilir. Mobilyalarda tamamen veya yardımcı malzeme olarak kullanılır. Mobilya kulpları, menteşeleri vb. kullanım bulur	Sentetik malzemeler genellikle geri dönüştürülmez. Doğada kaybolmaz, erimez, doğaya karışmaz. Zarar verir. Ancak çok az türü geri dönüştürülebilir.	Biyomateryaller doğadan elde edilir. Bu nedenle gelecekte en çok bunlar kullanılacaktır. Çevreyi kirletmezler. Doğaya karışıyorlar	Ahşap ve biyolojik malzemeler eşdeğerdir. Metaller de geri dönüştürülebilir. Sentetik malzemeler çoğunlukla çevre dostu değildir.
Komut, Kullanım Durumu	Modern mobilya olarak sunta, mdf vb. üretimi yaygındır. Son zamanlarda ahşap kompozitler geliştirildi. Masif ahşap dikkatli kullanılmalıdır	Yaygın kullanım alanı elektrostatik toz boyalı demir ve paslanmaz çeliktir. En yaygın olarak profil çekme yöntemiyle yarı mamul olarak kullanılır.	Bu açıklamaya göre polipropilen mobilyada ve aynı zamanda üretim alanında en yaygın olanı gibi görünüyor.	Biyomateryaller henüz yaygın olarak kullanılmamaktadır. Ar-Ge çalışmalarını devam ediyor. Geleceğe yönelik kullanımları hızla gelişmektedir.	Ormanlarda, kesilen her ağacın yerine yeni bir ağaç dikmek şartı ile, ahşap malzeme vazgeçilmezdir. Metal malzemeli mobilyalar da dış mekan olarak yaygındır. sentetik malzeme yaygınlaşıyor.
Değerlendirme	Canlı bir malzeme olan ahşap ağaçtan elde edilir. Geri dönüştürülebilir olduğundan ağaç üretimi artırılarak vazgeçilmeyecektir.	Metal malzemeler sonsuza kadar kullanım alanı bulacaktır. Dayanıklılık ve uzun ömürlülük nedeniyle!..	Sentetik ya da plastik malzemelerden üretilen mobilyalardan kolay kolay vazgeçilemez, istenilen tasarım verilebilmektedir.	İçinde bulunduğumuz dönemde biyomateryaller üzerinde giderek daha fazla araştırma yapılıyor. Önemli, çünkü gelecek vaat ediyor	Ahşap ve biyolojik malzemeler doğaldır; metaller doğada çevher olarak bulunur; geri dönüştürülebilirler. Sentetiklerin kullanım olanakları çok iyi olmakla birlikte çok az bir kısmı geri dönüştürülmektedir.

Çizelge 1: Matris Analizi kapsamında malzeme ve üretim yöntemi bilgilerinin analizleri

Çizelge 1 içerisinde bildiride ele alınmış bulunan ahşap, metal malzemeler, sentetik malzemeler ve ayrıca son dönemlerde araştırma konusu olmuş biyo içerikli malzemeler ayrı, ayrı ele alınmakta ve analiz edilmektedir. Matris analizlerinin değerlendirilmesi çizelgenin en sağ ve en alt bölümünde yer almış olmasına rağmen, ayrı olarak bir alt bölüm içinde daha kapsamlı ele alınmıştır.

3.1. Mobilya Malzemeleri ve Üretim Bilgileri Analizlerinin Değerlendirilmesi ve Yorumları

Bu bildiride mobilyalar malzemeleri ve belli oranda üretim yöntemleri temelinde değerlendirilmektedir. Yazarlar, çağdaş mobilya örneklerini ayıklayarak seçerken, Dilthey'in ifade ile anlam arasındaki ilişki bağlamında, "temel/ basit/ elementer" kavramlarını dikkate alarak seçmiş olduklarını öncelikle tanımlamak gereklidir, çünkü, temel özelliklerin kolay algılanması, basit yalın üretimli olması, saf-halis-ilkel ama kolay anlaşılabilir olması gibi kavramları bünyelerinde barındırabilmesi düşünceleri vardı. Yazarlar, aynı zamanda, gelecek yaşamlarında sürdürülebilirlik kavramını araştırıyor ve bu konu üzerinde fikir yürütüyorlardı. Burada yine Dilthey'in, "... ifade edilen şeyin genel insani anlamı, ilk olarak nesnel tinin temel formlarında anlaşılmalı ve daha sonra eserin yapısal ilişkileriyle ilgili yüksek anlama formlarına ulaşılmalıdır açıklaması sunulmaktadır [10]. Bu bağlamda yazarlar, matris analizini gerçekleştirirken, hem seçtikleri mobilyaların kendileri üzerlerinde bırakılan 'nesnel tinin etkileri' ve hem de ahşap, metal, sentetik, biyo malzemelerin yoğun bilgileri temelinde değerlendirmişlerdir:

- Ahşap ve biyo malzemeler doğaldırlar, canlıdırlar; doğada yetişir, büyür geri dönüştürülebilirler.
- Metaller, ana türleri ile doğanın birer cevheridirler, bileşikleri ile farklı türleri elde edilebilir; geri dönüştürülebilirler.
- Sentetikler ağırlıklı kimyevi maddeler yoluyla elde edilirler; doğaya dolaysız var olmazlar. Pek azı granül olarak parçalanır ve dönüştürülebilir; doğaya zarar verirler.
- Malzemelerin dayanıklılıkları kalınlık oranları, lifleri ya da keskin profil köşeleri vb. farklılıklarına bağlıdır.
- Ahşap geçmeler, levha ahşabın mobilya aksamı ile montajları; metal boru, profil, levha halleri, cıvata, kaynak vb. montaj özellikleri; sentetik ve biyo malzemenin kalıplı üretimleri vb. hepsi farklılık gösterirler.
- Geleceğe yönelik olarak, ahşap ve biyo malzemeler doğallık özellikleri ile eş değerdedirler.
- Ahşap malzeme, orman tahribatına rağmen vazgeçilmezdir. Metal malzeme mobilya da dış mekan olarak yaygındır. sentetik malzeme yaygınlaşmaktadır.
- Canlı bir malzeme olarak ahşap, ağaçtan elde edilir. Geri dönüşümü olduğundan ağaç üretimini arttırıp vazgeçilmeyecektir.
- Metal malzemeler dayanıklılık ve uzun ömürlülük özellikleri ile, sonsuza kadar kullanım bulacaktır.
- Sentetik, ya da plastik malzemeli mobilyalar istenilen her tasarım biçimi verilebildiğinden kolay vaz geçilememektedir. Polipropilen malzeme, "Polimer, polietilen türevleri ile birlikte en yaygın kullanılan plastiktir. Hemen hemen her sektörde kullanılmaktadır. İnsan

sağlığına en az zararlı olanlardan biri olarak kabul edilir. PP, termoplastik olduğu için kolayca geri dönüştürülebilir [11].

- Yaşanan dönemde biyo malzemeler giderek daha çok araştırılmaktadır. gelecek vaad ettiği nedenle önemlidir.

4. SONUÇ

‘Farkli Malzemeler ve Üretimleri ile Çağdaş Mobilya Tasarımları’, başlıklı bildiri çağdaş malzemeler ve üretimler temelinde ilerlemeyi amaç edinmiştir. Konunun üretim başlığı ile ele alınmış olması, malzeme konusunu ve bilgilerini de beraberinde getirmektedir. Mobilyalar, malzemeler temelinde, ahşap, metal, sentetik ve biyo malzemeli olarak dört grupta incelenmiştir. Ahşap malzemeli mobilyalar hem en eski ve tarihi özellikleri en yoğun olan grup olduğundan giriş bölümünde yer almıştır.

Bildiri, mobilya tasarımı ve üretimi konusunun, pazar durumları doğrultusunda daha iyi gelişebileceğini anlaşılır kılmak adına, ulusal ve uluslararası pazarları bir miktar konu kapsamına almıştır. Ama asıl bildiri gelişimi, malzeme temelinde mobilya örnekleri üzerinden tasarım ve üretim bilgilerini ele almak ve tanımlamak yönünde olmuştur. Ahşap, metal, sentetik ve biyo malzemeli mobilyalar tek tek ele alınmış incelenmiş; matris içinde analiz edilmiştir. Hatta analiz edilme sürecinde yazarların yoğun gelecek düşünceleri de devreye girmiştir.

Bütün bu bilgiler doğrultusunda, doğadan elde edilen ahşap malzemeli mobilyalar vazgeçilmezdir. Ancak, geleceğe yönelik olarak ahşap granülleri ile gerçekleştirilecek malzemeler yine doğal eriyiklerle birleştirilerek ahşap levhalar ya da kompozit malzemeler olarak gelişebilir. Metal malzemeler doğanın cevherlerinden elde edilir; ve sürekli eritilip yeniden elde edilebildiklerinden geri dönüşümlüdürler ve gelecekte asla vazgeçilmezlerdir. Sentetik malzemeli mobilyaların çoğu granül haline getirilse de, bir çoğu geri dönüştürülemezler ve gelecekte çevreyi daha da çok kirletecekleri öngörülmektedir. Ancak polipropilen malzemenin kolayca geri dönüşümlü olduğunu kaynaklar açıklamaktadır. Polipropilen malzeme, polimer ve polietilen türevleri ile birlikte hemen her sektörde olduğu gibi mobilya sektörünün de en yaygın biçimde kullanılmaktadır. İnsan sağlığına en az zarar veren gruptur olduğu söylenilebilir. Termoplastik grubundan olduğu nedenle geri dönüşümü çok kolaydır. Daha iyi ve doğru çözümlerle kullanımına devam edilebilir. Biyo malzemeler ise geleceğin malzemesi olarak dikkate değerdir. Ancak bu dönemlerde araştırmalar devam etmekte ve hangi alanlarda ya da mobilyalarda ne oranda kullanılabileceği konusunda şimdiden kesin bir bilgi vermenin doğru olmadığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

[1] Ottogona, (1990), Produzione - Production, Bernini , co.p. in.a., via melzi, d’ eril 26 Milano, ANNO 25, s. 156-159.

[2] <https://ormandakimarangoz.com/2019/05/16/ceviz-agaci/> (Erişim tarihi 08.09.2023).

[3] Chan, E., (2010), 1000 Product Des, gns – Form, Function, and Tecnology from Around the World, Rockport Publishers, Inc., Gloucester, MA, s. 31

[4] <https://www.contemporist.com/tom-faulkner-sculptural-cut-steel-furniture/> (Erişim tarihi: 15.09.2023).

- [5]Kagu: Designer's Week, Rikuyosha Publishing, Japonya, 1989, s. 20
- [6] <https://www.dezeen.com/2009/10/27/superfoam-chair-by-rich-gilbert/> (Erişim tarihi: 22.09.2023).
- [7] Saville, L., (2006), Design Secrets: Furniture – 50 Real-Life Projects Uncovered, Rockport Publishers, s. 8-11, 76-79, 104-107
- [8] Orrom, J., (2018), Chair Anatomy – Design & Construction, Thames&Hudson Ltd. London, s. 168-171
- [9] <https://designwanted.com/>, (Erişim tarihi 08.10.2023).
- [10] Yıldırım Altun, Selcen. “Wilhelm Dilthey Felsefesinde “Anlama” Kavramı ve Dolaylıları,” Temaşa Felsefe Dergisi, Aralık 2021, s. 5-19.
- [11] <https://www.products.pcc.eu/tr/blog/hangi-plastikler-geri-donusturulebilir-plastiklerin-sembolleri-ve-isaretleri-hakkinda-bilgi-edinin/#:~:text=Bu%20polimer%2C%20polietilen%20t%C3%BCrevleri%20ile,oldu%C4%9Fu%20i%C3%A7in%20kolayca%20geri%20d%C3%B6n%C5%9Ft%C3%BCr%C3%BClebilir> (Erişim tarihi 05.10.2023).

PEYZAJ SANATINDA KÖKLÜ DEĞİŞİMİN ÖNCÜSÜ: CLAUDE MONET

Doç. Dr. Bayram DEDE

Adıyaman Üniversitesi, - <https://orcid.org/0000-0003-1168-4068>

Uzm. Ahmet Göktuğ KILIÇ

İnönü Üniversitesi, - <https://orcid.org/0000-0002-2831-789X>

ÖZET

Empresyonizmin en büyük ustalarından biri olan Claude Monet, sanat tarihinde büyük bir dönüşümün mimarlarından biridir. O resim sanatına karikatürlerle başlamış, daha sonraki yıllarda ise klasik anlayışından tamamen farklı izlenimci bir peyzaj anlayışına yönelmiştir. Realist sanatçıların doğaya çıkma geleneğini devam ettiren Monet, tüm peyzajlarını doğada gerçekleştirmiştir. Monet doğayı farklı zamanlarda resmederek havanın değişen yapısı nedeniyle ışığı ve rengi yakalamayı amaçlamış, konuyu ikinci plana atarak, klasik sanata duyduğu hoşnutsuzluğu dile getirmiştir. İzlenimciliğin gelişmesine öncülük eden ve yeni bir peyzaj anlayışı geliştiren Monet'nin çalışmalarında doğanın bir kesitini birebir kayıt almaktan çok anlık duyguları yakalamayı amaç edinmiştir. Büyük bir yaşam zenginliği, sonsuz duyguların bulunup çıkarılmasına yardım eden ışık ve rengin değişen durumlarını incelemiştir. Ruhun içine hapsolmuş güzellikleri bulup çıkarmak ve bunları yansıtmak amacını gütmüştür. Monet, kalıplaşmış sanatın yüzyıllar boyunca devam eden hegemonyasına karşı çıkarak çağında önemli bir değişimi gerçekleştirmiştir. Işığın etkileriyle ruhun içine hapsolmuş anlık duyguların ve güzelliklerin ortaya çıkarılması yönünde önemli mesafeler kateden Monet'nin peyzajlarında suyla ilgili betimlemeler önemli bir yer tutmuş, suyun çevresindeki nesnelere ve renkleri yansıtmaya ve hoş düşünceleri bırakan özelliği nedeniyle çokça tercih edilmiştir. Keskin arzularını gidermek amacıyla hızlı fırça darbeleriyle ışığı yakalamayı amaç edindiğinden ayrıntıdan uzak çalışmalar üretmiştir. Görsel izlenimleri referans alan Monet, bitkileri, çiçekleri, durgun suları tuvaline yansıtmış, olağanüstü bir yetenek sergilemiş, göz kamaştırıcı çalışmalara imza atmıştır. Sanatı yeniden inşa etme anlayışını hayata geçiren Monet, siyah rengi bir gölge rengi olmaktan çıkarıp, gölgenin de renkli olabileceğini kanıtlamıştır. Sanatı, hayat tarzıyla iç içe olan Monet, yaşamının sonuna doğru daha dingin bir hayatı tercih etmiştir. İlerleyen çalışmalarında sanatçı büyük boyutlu nilüfer çalışmaları resmetmiştir. Bu anlamda Monet savaş sonrası Amerikan sanatını büyük oranda etkilemiş sanatçıların arasına girmiş ve Van Gogh, Cezanne gibi usta sanatçıları etkilemiştir. Bu bakımdan bu çalışmada sanatçı Claude Monet'nin peyzaj çalışmaları ve betimlemeleri üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Claude Monet, Impresyonizm, Peyzaj Sanatı.

PIONEER OF ROAD CHANGE IN LANDSCAPE ART: CLAUDE MONET

ABSTRACT

Claude Monet, one of the greatest masters of Impressionism, is one of the architects of a great transformation in the history of art. He started painting with caricatures, and in later years he turned to an impressionist landscape approach that was completely different from his classical understanding. Continuing the tradition of realist artists going out into nature, Monet created all his landscapes in nature. By painting nature at different times, Monet aimed to capture the light and color due to the changing structure of the weather, and expressed his dissatisfaction with classical art by relegating the subject to the background. Monet, who pioneered the development of impressionism and developed a new understanding of landscape, aimed to capture instantaneous emotions in his works rather than recording a section of nature verbatim. He studied the changing states of light and color that help uncover a great wealth of life and infinite emotions. It aims to find and reflect the beauties trapped in the soul. Monet made a significant change in his era by opposing the hegemony of stereotypical art that continued for centuries. Water-related depictions had an important place in Monet's landscapes, which made significant progress in revealing the instantaneous emotions and beauties trapped in the soul with the effects of light, and were preferred due to the feature of water reflecting the objects and colors around it and leaving pleasant dreams. He produced works that were far from details, as he aimed to capture the light with fast brush strokes in order to satisfy his sharp desires. Taking visual impressions as a reference, Monet reflected plants, flowers and still waters on his canvases, displaying an extraordinary talent and creating dazzling works. Monet, who implemented the concept of reconstructing art, transformed black from being a shadow color and proved that shadows can also be colorful. Monet, whose art was intertwined with his lifestyle, preferred a more serene life towards the end of his life. In his later works, the artist painted large-scale water lily works. In this sense, Monet became one of the artists who greatly influenced post-war American art and influenced master artists such as Van Gogh and Cezanne. In this respect, this study focused on the landscape works and descriptions of artist Claude Monet.

Keywords: Claude Monet, Impressionism, Landscape Art.

GİRİŞ

Empresyonizmin en önemli sanatçılarından biri olan Claude Monet, gerek yeteneği gerekse sanata bakış açısıyla unutulamayacak izler bırakmış, sanatı yeniden yorumlamıştır. Klasik sanat anlayışlarının tersine çalışmalarını açık havada yapmış, yeni bir peyzaj anlayışı ortaya koymuştur. Monet, betimsel sanat yaklaşımı ile yeni bir sanatsal ruh oluşturmuş ve bu onu geçmiş sanat anlayışlarından koparmıştır. Sanatçı daha çok dış mekan betimlemeleriyle dikkat çekerken öne çıkan peyzaj yaratıları olmuştur. Sanatçı peyzajlarında canlı renkler kullanmış, bunları yan yana koymuş, renk kontrastlarından faydalanmıştır. Çalışmalarını gün ışığında gerçekleştiren sanatçı, renk araştırmaları yapmış, bu durum sanatçının etki alanını genişletmiştir. Sanatçı kendi dönem sanatçıları sanatsal yaklaşımı ile etkilerken empresyonizme olan katkılarıyla sanat tarihine adını yazdırmıştır.

1. Empresyonizm

Empresyonizm ismi Claude Monet'nin "İzlenim, Gündoğumu" tablosundan gelmektedir. Eserin orijinal adı "Empression, Sunrise" dir. Eser Türkçede İzlenim, Gündoğumu, Yükselen Güneş olarak bilinmektedir. Zamanla bu kelime sergideki tüm resimlerin tanımı haline gelmiştir. Bu terminolojiye göre "empresyon" kelimesi tüm sanat dünyasının gündemindeydi. Bu kelime aynı zamanda sergiye katılan ressamın sunduğu yeni sanatsal bakış açısını da ifade etmektedir. Aslında bu kelime, dönemin kültürünü tanımlayan genel bir terim haline gelmiştir. Böylece Empresyonizm adı sanat dünyasında yer edinmeye başlamıştır (Ayaydın, 2015). Bu olayların sonuçlarına bakıldığında hareketin isminin tesadüfen ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Bu anlamda empresyonist resim esas olarak gün ışığında ortaya çıkan görsel izlenimleri yansıtır. Birçok empresyonist, günün belirli bir saatinde, belirli bir ışığın etkisi altında, açık havada tasvir edilen sahneler üzerinde defalarca ve farklı zamanlarda çalışmıştır. Gün ışığında çekilen görüntülerdeki renkler algılanan şekilde yansıtıldığı için canlıdır ve dikkat çekicidir (Bayman, 2023).

Empresyonizm Avrupa' da endüstrinin büyüdüğü ve köklü bir değişim geçirdiği bir dönemde ortaya çıkmakla birlikte, bu dönem hemen hemen her alanda köklü değişimlerin yaşandığı bir dönüşüm dönemiydi. Çünkü sektördeki değişimler tüm alanı etkiliyor. Avrupa' da sanayi sayesinde büyük şehirler ortaya çıkıyordu. Şehirler çağın ihtiyaçlarına göre yeniden tasarlandı. Şehirlerde herkesin vakit geçirebileceği kamusal alanlar oluşturuldu. Teknolojik ilerlemenin en şaşırtıcı olgusu kültür merkezlerinin modern tasarımlara göre inşa edilmiş büyük şehirlere

dönüşmesidir. Sanatın kökleri bu toprakta gelişmesine ve yeniliklerin oluşmasına ortam hazırlamıştır (Dede, 2018).

2.Claude Monet

Claude Monet, Empresyonist akımın ilk kurucularındandır. Tablolarında hareketi yakalamaya ve ışığı ve rengi manipüle etmeye odaklanırken, resminde gerçekçiliğe daha az odaklanmıştır. Sanatçının amacı, insanların bir şeyi nasıl gördüğünü göstermek istemesiydi. Bu da sanatçının farklı üslupla sanat ortamına girmesini sağlamıştır (Form & Group, 1914).

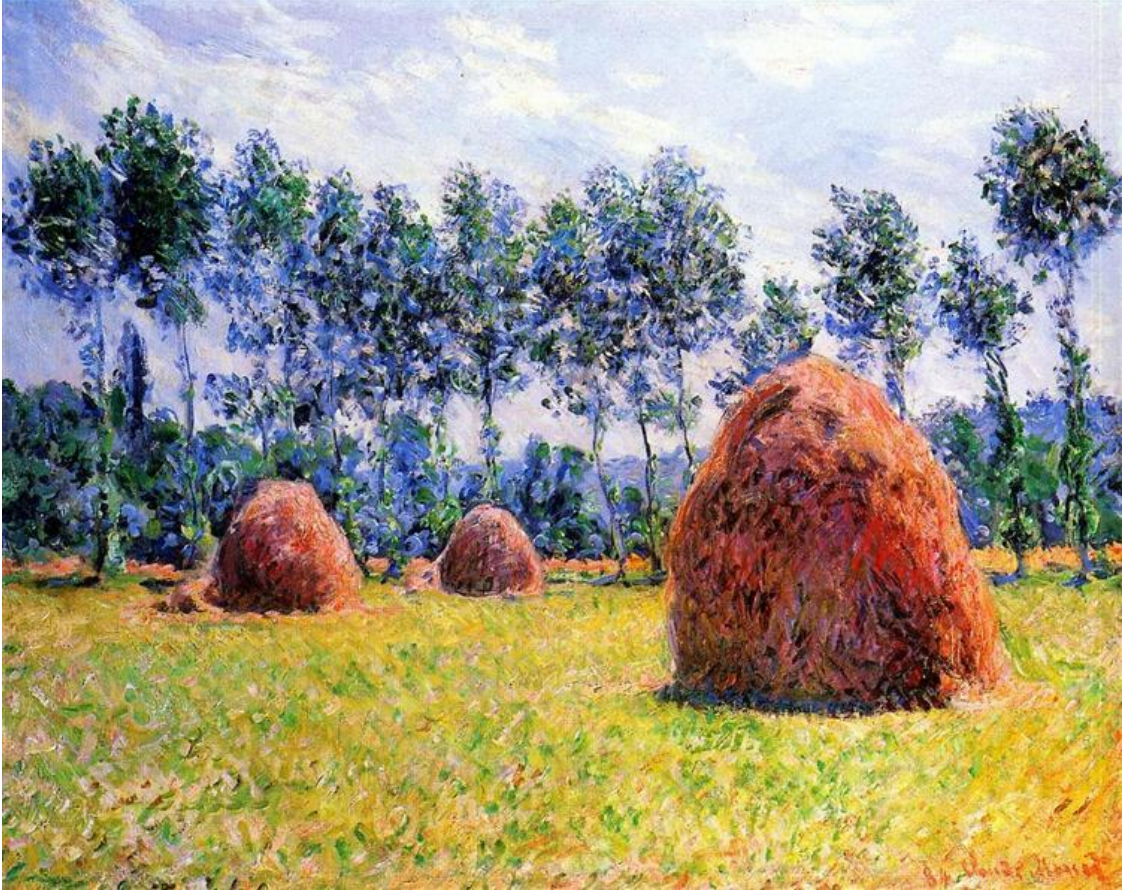
Sanatçı Monet, Fransa'nın Giverny kentindeki bahçesinde yaptığı çok sayıda nilüfer tablosuyla tanınmaktadır. Genç yaşta bile doğaya ve denize yakınlığın sanat kariyeri üzerinde kalıcı bir etkisi olmuştur. Monet Paris'te doğdu ve beş yaşındayken Normandiya kıyısındaki Le Havre'ye taşınmıştır. Monet, karikatürleriyle kısa sürede yerel üne kavuşmuş ve açık hava manzara ressamı Eugène Bodin'in dikkatini çekmiştir. Monet, 1862'de Cezayir'de iki yıllık bir askeri görevin ardından ailesinden izin alarak ressam olarak kariyerine devam etmek için Paris'e taşınmıştır. Orada Charles Gleyre'nin stüdyosunda çalıştı ve burada Hollandalı manzara ressamı Johann Barthold ve sonraki empresyonistler Auguste Renoir ve Alfred Sisley ile tanışmıştır. 1865, 1866 ve 1868'de Monet, eserlerini resmi Salon'da sergilemiştir. Ancak 1860'ların sonlarında kendisini Empresyonizme yönlendiren yeni teknikleri keşfetmiştir. Örneğin, 1869'da O ve Renoir, popüler bir yelkencilik bölgesi olan La Grenouillère'de birlikte resim yaptılar. İki sanatçı yan yana, ışığın geçiciliğini ve suya yansıyan rengi yakalamak için parçalı fırça yöntemini kullanmıştır. 1870 yılında Monet, Camille Doncieux ile evlendi ve Fransa-Prusya Savaşı'ndan kaçmak için Londra'ya taşınmıştır. Orada geçirdiği dokuz ay boyunca Thames nehrini tasvir eden çok sayıda tablo yapmış ve gelecekteki alıcısı Paul Durand-Ruel ile tanışmıştır. 1872'de Monet Paris yakınlarındaki Argenteuil'e döndü ve sonraki altı yıl boyunca orada yaşamaya devam etmiştir. İki yıl sonra, ilk Empresyonist serginin ana başlatıcısı oldu ve burada Empresyonizm: Gün Doğumu (1872) tablosunu sundu ve bu harekete adını verdi. 1883'te Monet, Paris'in kuzeydoğusundaki Giverny'ye taşındı; burada peyzajları kendisi tasarladı ve hayatının ilerleyen dönemlerinde birçok tablosunu yapmasıyla ünlendi. Monet, Giverny'den Londra, Venedik ve Rouen'a yoğun bir şekilde seyahat etmeye devam etti. 1880'lerde Monet, tek bir nesnenin günün farklı zamanlarında görüldüğü şekliyle tasvir ettiği birkaç resim serisi (Saman Yığını, Katedral, Kavak Görünümü) üzerinde çalışmaya başladı. Monet seriye başladığında aynı anda sekiz tablo üzerinde çalıştı ve her birine bir saatten az zaman harcadı. Ölümünü takip eden yıllarda Monet'nin etkisi ve popülaritesi büyük ölçüde arttı.

2004 yılında Londra'daki Parlamento Binalarını tasvir eden tablolarından biri yirmi milyon dolardan fazla satılmıştır. Sanatçının Giverny'deki bahçesine ve evine her yıl binlerce turist ziyaret etmektedir. Monet'nin eserleri aralarında Marmottan Müzesi ve Orangerie de Paria'nın da bulunduğu dünyanın en büyük müzelerinde sergilenmektedir (Jiyanova, Irak, 2021).

Monet, kendisini açık havada resim yapmaya teşvik eden Boudin'den, açık havada resim yaparken fırçanın stüdyoda elde edilemeyecek bir çeviklik ve canlılık düzeyine ulaştığını öğrenmişti. Stüdyoda çalışan bir ressam, belirli akademik gelenekler veya resmi uygulamalar tarafından yönlendirilirken, dışarıda sürekli olarak değişen gökyüzü ve ışık koşullarına ayak uydurma baskısı altındadır. Bu anlamda kuşkusuz her yaşta ressam, doğada ve dış mekanlarda resim yaparak doğa olayları yaratmaya başlamıştır. Ne yazık ki, tüm bu çabalar doğanın anlık etkisini yakalamakta başarısız görünüyordu. Tüm bu duyular kaçınılmaz olarak atölyenin renkli kokularına karışıyordu. Ancak Claude Monet kör edici güneşin ressamıydı; Gökyüzünün, karın ve suya yansıyan bulutların ressamıydı. Neredeyse tamamen beyaz renkte resim yapan ilk ressamdı. Monet'nin sonraki dönemlerinde yaptığı muhteşem nilüferlere kadar bu beyazı, yaşlılığında da kullanmaya devam ettiği renkle birleştirmeye devam etmiş, böylece donuk iç mekanların yumuşak gölgesini ortadan kaldırmıştır. Monet bir ışık ressamıydı. O şüphesiz ışığı ve doğayı seven bir ressamdı. Atölyenin kirliliğinden çıkıp doğanın yeşiline, denizin mavisine, güneşin ihtişamına, bulutların beyazına, kendi rengine ve kendi gerçekliğine doğru sürüklenen bir ressamdı (Ayaz, Han, 2019).

Sanatçı Monet'nin 1884'te yapmış olduğu "Giverny'de Saman Yığınları" (Görsel 1) adlı resmi ilgi çekici çalışmalarından birisidir. Sınırlı bir konu olan "Saman Balyası" adlı yapıtında tek bir nesneyi ele alması resmin daha da dikkat çekmesine ortam sunmuştur. Bu resimde ışık, çizginin yüzyıllar süren hegemonyasına bir son vermiş, konu önemsenmemiş, ışık kaygısı ön plana çıkmıştır. Monet'nin bu konuyu seçmesindeki amacı ise; ışığın, saman yığını üzerindeki değişimini yakalamak, aynı zamanda sırtını gün ışığına dayamak, ruhunda anlık olarak değişen renklerle zenginleştirmek, pırıltılı hayallerini geliştirmek ve anlık atmosfer olaylarını kaydetmek olmuştur.

Sanatçının bir başka tablosu "Saman Balyaları" adlı resimleri yılın farklı zamanlarında ve ışık koşullarında yapılmış bir dizi resimden oluşmuştur. Monet, "Saman Balyaları"nda belirli bir konuyu farklı ışık ve hava koşulları altında resmetmişti. Bu anlamda sanatçının izlenimci ruhu yapıtlarında etkili bir şekilde fark edilmektedir.

Görsel 1: Claude Monet, Giverny'de Saman Yığınları, 1884

Peyzajlarıyla tanınan Monet, 1875'te yapmış olduğu "Gezinti Yeri, Şemsiyeli Kadın" (Görsel 2) adlı resminde üvey kızı Suzanne'yi bol çiçeklerle bezenmiş bir kırdaki ayakta ve elinde bir şemsiyeyle betimlemiştir. Bu çalışmada sanki zaman durmuşçasına sakin ve ışıklı bir atmosfer vardır. Engin olan gökyüzü ve rengarenk çiçekleri insana adeta bir huzur vermektedir. Resimde figür, izlenimci anlayışa uygun ana hatlarıyla verilmiş, detaya inilmemiştir.

Monet, resimlerinde (Görsel 2) ışığı günün her saatinde yakalamak istemiş ve değişen rengi resimlerine yansıtmıştır. Sanatçı açık havada çalışırken temiz fırça darbeleri kullanırken resimlerindeki şekiller hacim kaybedip düzleşmiştir. Aslında resimlerin geneline dağılmış şekiller ancak belli bir mesafe gerektirdiğinde anlam kazanmaktadır. Monet, empresyonist bir yorumdan yola çıkarak, ışığın etkisi altında değişen gerçekliği yakalamak amacıyla günün farklı zamanlarına ait görüntüleri tekrarladığı çok sayıda resim serisi yaratmıştır (Görenek, 2020).

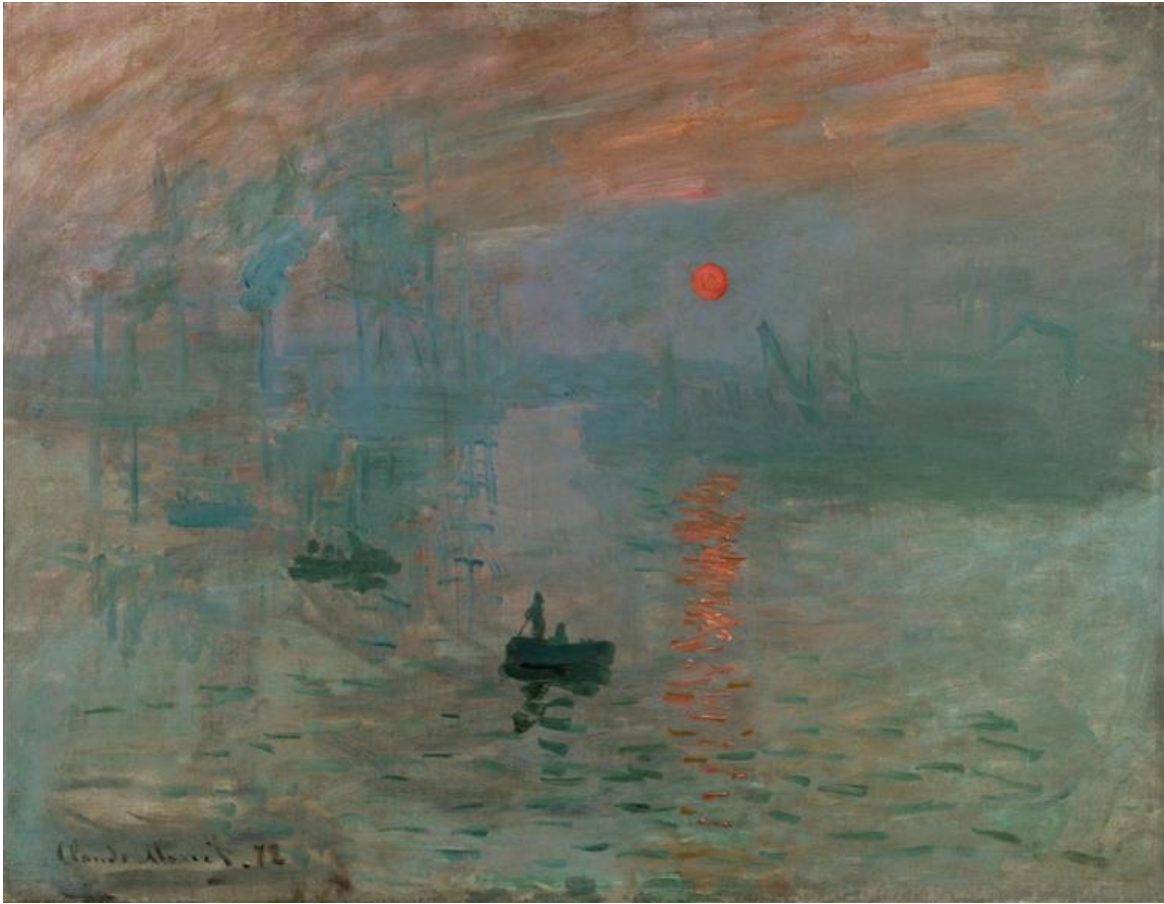
Görsel 2: Claude Monet, Gezinti Yeri, Şemsiyeli Kadın, 1875

Claude Monet'nin "İzlenim" (Görsel 3) adlı tablosu izlenimciliğin tüm özelliğini kendinde toplayan en önemli çalışmalarından biridir. Işığın değişen durumunu yakalamak için ışığı gözlemlemek, ruhunda uyandırdığı heyecanı yansıtmak amacını gütmüştür. Bu çalışmaya bakıldığında resmin arkasında bir çok sayıda dumanı tüten bacaların oluşturduğu belli belirsiz kütleler ve gemi direkleri, ön cephede ise üç kayık ve üstünde parlak bir kırmızıya boyanmış bir güneş bulunmaktadır. Sabahın dingin, serin ve taze havasını yansıtan bu çalışma, Monet'nin arzularını körükleyen, ışık tutkusunu somutlaştırma olanağı vermiştir. Yarım kalmış hissi uyandıran bu resim Empresyonizm'in önemli baş yapıtlarından biri olmuştur.

Monet'nin bu tablosu (Görsel 3) diğer tablolarına göre daha küçüktür ve onu eskiz olarak tanımlamaktadır. "İzlenim" kelimesi daha sonra duvar boyasının astarını tanımlamak için kullanıldı. Aynı zamanda ressamın eskizlerine bu kelimeyi çağırıyor ve basılı tablolara imza atmıyorlardı. Bu eserin tek bir tablo olarak algılanmasını sağlayan etken Monet'nin imzasıydı.

Monet “İzlenim” resimlerine genellikle imza atardı; bu da eskizlerinin her zaman bitmiş resimler olarak değerlendirilmesine ortam hazırlamaktaydı.

“Monet'nin bu tablosunda ifade ettiği şey belirli bir gerçeklik değil, izlenimden oluşan bir görünümdür. Yani bu resimden şu anlam çıkarılır: Monet nesnel dünyasına baktığında ne gerçekliği ne de varoluşu görüyor; tam tersine, konusuyla bağlantı kuran her şey bir izlenimler ve deneyimler kompleksi halinde çözülmektedir. Monet doğaya baktığında gerçek şeyleri değil, sürekli değişen renk ve ışık duyuları akışını görür ve özne ile nesne arasındaki bağlantı doğrudan duyular ve izlenimler yoluyla kurar.”(Satır, Kayserili, 2013).

Görsel 3: Claude Monet, İzlenim, Gündoğumu, 1872

“Bodmer Meşesi” (Görsel 4) adını Karl Bodmer’den almıştır. Bodmer, 1850 yılında Paris Salonu’nda ağacın bir fotoğrafını sergiledi ve ağaç meşhur oldu. Bu ve diğer Monet resimlerinde düşen yapraklar sonbaharın bölgede varlığını hissettirmeye başladığını gösteriyor. Monet'nin, arka planda henüz dallardan düşmemiş kızıl-kahverengi ağaç yapraklarının yer aldığı bir başka erken dönem tablosu, Barbizon Okuluna özgü bir motifi göstermektedir. Köylüler kışın soğuğuna karşı kuru dalları topluyor. Bu, Monet'nin Normandiya sahillerinde

gördüğü modern manzaralardan çok farklı, geleneksel bir yaşam tarzı. ‘‘Bodmer Meşesi’’nde bile Monet aslında yerel halkın hayatından çok sonbaharın ritmiyle ilgileniyor gibi görünmektedir. Orman manzarası Barbizon Okulu resimlerinin karakteristik özelliği olsa da Monet'nin eserine yaklaşımı ve resmin atmosferi farklıdır. Monet'nin fırça darbeleri çok daha geniş ve hızlı, manzaraları ise daha aydınlık. Rousseau, melankoliyi ve belki de geçmişe duyulan nostalji duygusunu çağrıştırarak yalnızlığı ve derin düşüncüyü yansıtmaya çalışırken, Monet'nin tablosu, ağaçların arasından süzülen güneş ışığının lekeli bir etki yaratmasının neşesiyle çok daha şenlikli görünmektedir (Rubin, 2015).

Görsel 4: Claude Monet, Bodmer Meşesi, Fontainebleau, 1865

SONUÇ VE TARTIŞMA

Empresyonizmle adı özdeşleşen Claude Monet, empresyonizmin en etkili isimlerinden birisidir. Karikatürlerle başladığı sanat hayatına, yüreğinde onayladığı peyzajlarıyla devam etmiş, izlenimci anlayışına uygun çalışmalar gerçekleştirmiştir. Hayranlık verici peyzajlarıyla dikkatleri üzerine çeken Monet, akademik sanat anlayışının dışına çıkmış resimlerini diğer izlenimciler gibi açık havada gerçekleştirmiştir. Havanın değişen yapısı nedeniyle doğayı farklı

zamanlarda resmetmiş, nesnenin üzerindeki ışığı yakalamak ve onu kaydetmek amacını gütmüştür. Monet'nin renklere olan tutkusu onu doğanın zengin renklerini kaydetmesine olanak sağlamıştır. Rengi, kendini ifade etmede tek araç olarak gören Monet, iddialı olan ışığın ve renklerin ruhundaki etkisini yansıtmak, ışığın kıvraklığını yakalamak için açık havada, engin gökyüzünü, durgun suları, kırları ele almış, sonuç olarak nitelikler yapıtlar ortaya koymuştur.

KAYNAKÇA

- Ayaz, M. & Han, Y. (2019). Claude Monet'nin Doğaya Bakış Açısının İncelenmesi. *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (4), 71-88.
- Ayaydın, A. (2015). Empresyonizm (İzlenimcilik) Akiminin Güncel Bakış Açısıyla Bazı Yönlerden İncelenmesi. *SED-Sanat Eğitimi Dergisi*, 3(2), 83-97.
- Bayman, A. G. (2023). *Claude Monet ve Edgar Degas' nın Eserlerinin Biçim ve İçerik Açısından İncelenmesi* (Master's thesis, Bursa Uludağ Üniversitesi).
- Dede, B. (2018). Geleneksel Sanatın Yeniden Dizaynı Empresyonizm. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(31), 1721-1730.
- Form, N., & Group, T. (1914). Impressionism.
- Görenek, G. (2020). Modern Sanat. *Journal of Modernism and Postmodernism Studies (Jomops)*, 1(2), 10-22.
- Jiyanova, S., Irak, M. (2021). Çağdaş Resim Sanatında Post-Empresyonizm ve Claude Monet. *Social Sciences Studies Journal (Sssjournal)*, 7(92), 5676-5685.
- Rubin, J. H. (2015). *İzlenimcilik Nasıl Okunur, Bakma Biçimleri*. Kazancı, F. T. (Çev.). Hayalperest Yayınevi.
- Kayserili, M. E., & Satır, M. (2013). Gerçeklikten Soyuta Giden Yol. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (30), 123-141.

Görsel Kaynakça

Görsel 1: <https://www.wikiart.org/en/claude-monet/haystacks-at-giverny>

Görsel 2: <https://www.wikiart.org/en/claude-monet/the-promenade-woman-with-a-parasol>

Görsel 3: <https://www.wikiart.org/en/claude-monet/impression-sunrise>

Görsel 4: <https://www.wikiart.org/en/claude-monet/the-bodmer-oak-fontainebleau>

HEYDƏR ƏLİYEVİN AZƏRBAYCANÇILIQ İDEOLOGİYASI THE IDEOLOGY OF AZERBAIJANISM OF HAYDAR ALIYEV

Nazilə Abdullazadə

pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

Ədəbiyyatın tədrisi texnologiyası kafedrasının müdiri

Assoc.prof., Azerbaijan State Pedagogical University, Faculty of Philology,

Department of literature and teaching methods

ORCID No: <https://orcid.org/0000-0002-1829-7178>

ÖZET

“Bütün zamanların və bütün məkanların böyük azərbaycanlısı” (Y.Mahmudov) Heydər Əliyevin Azərbaycan tarixində yeri və rolu 1969-cu ildən başlayır. Bu ildən Azərbaycan tarixinə “Əliyev dövrü” yazılır. Sovet amirlik sisteminin hökmran olduğu bu dövrdə Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi seçilən Ulu Öndər fitri idarəçilik qabiliyyəti, iti təfəkkürü, analitik təhliletmə bacarığı, parlaq zəkası, uzaqgörənliyi və siyasəti nəticəsində hələ o zaman müstəqil Azərbaycanın modelini qurmuş, xəritəsini çəkmiş, gələcək yollarını müəyyənləşdirmişdi. Bu ildən Azərbaycanda kiçik fasilələri nəzərə almısaq, Heydər Əliyev mərhələsinin əsası qoyulur.

Hələ hakimiyyətinin birinci dövründə Heydər Əliyev siyasi uzaqgörənliklə liderlik məharətini göstərmiş, xalqın gözündə və Azərbaycanın siyasi arenasında Ümummilli lider obrazını yaratmış və ömrünün sonuna qədər bu adın əbədiliyini qoruyub saxlamağa müvəffəq olmuşdur. Professor İbrahim Kazımbəyli yazır: “Sovet dövrünü xarakterizə edərkən aydın olur ki, inzibati-amirlik sistemi, ağır idarəçilik sistemi, mərkəzdən asılılıq, ədalətsiz bölgülər və s. məsələlər qabarıq şəkildə görünür. Görkəmli dövlət adamı olan Heydər Əliyev çox gözəl başa düşürdü ki, Azərbaycanın bütün sahələrdə inkişafı üçün imkanlar çoxdur. Zəngin yeraltı və yerüstü sərvətlərimiz istifadə olunur, lakin bu, bərabər bölünür. Lakin bu bölgüdən də xalqın güzəranına, dövlətin inkişafına lazım olan qədər sərf olunmur. Qısa müddət ərzində Azərbaycan SSR-də sosial-iqtisadi, mədəni inkişaf nəzərəçarpacaq səviyyəyə qalxdı”. Bu mənada XX əsrə Heydər Əliyev epoxası adlandırsaq, yanılmazıq.

1969-cu ildən Azərbaycana rəhbərlikdən başlayaraq keçmiş SSRİ rəhbərliyinə qədər yüksələn Heydər Əliyevin liderlik yolu 1993-cü ildən Azərbaycanın müstəqilliyinə, inkişafına həsr olundu. Ulu Öndər Azərbaycanın bütövlüyünü, özgürlüyünü qorumuş, onu dünyanın tanınmış dövlətləri sırasına çıxarmışdı. Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycanda apardığı siyasətin mahiyyətini hər bir vətəndaşın həyat tərzinin, rifahının yaxşılaşdırılması, ana dilinin varlığının qorunması, dini-əxlaqi, milli-mənəvi dəyərlərin yaşadılması, elmin, təhsilin dünya standartlarına cavab verməsi, torpaqlarımızın azad edilməsi, sərhədlərimizin toxunulmazlığı, nəhayət, canı qədər sevdiyi doğma Azərbaycanın qorunması təşkil edirdi. O deyirdi: “Azərbaycanı qoruyun, Azərbaycanın müstəqilliyini möhkəmləndirin, Azərbaycanın daxili imkanlarından və potensialından istifadə edin. Azərbaycan bundan sonra heç vaxt öz

müstəqilliyini itirməyəcək. Yalnız və yalnız öz imkanlarını ortaya qoyaraq daha da möhkəm dövlətə çevriləcək, dünyaya günəş kimi doğacaqdır”.

XX əsrin son 30 ilini adı və əməlləri ilə bağlayan Heydər Əliyev XXI əsrdə də Azərbaycanın gələcəyini düşünür, sabahına inamla baxır, onun müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi yolunda var qüvvəsilə çalışırdı. Xüsusilə elmə, təhsilə, milli-mənəvi dəyərlərə yüksək qiymət verən Ümummilli lider cəmiyyətin tərəqqisində bu sahələrə diqqət və qayğısını əsirgəmirdi. Müstəqillik dövrü hakimiyyəti illərində Ulu Öndərin idarəçilik strategiyasının əsasını Azərbaycanın suverenliyinin qorunması, demokratiya, ümumbəşəri dəyərlər kontekstində milli-mənəvi dəyərlərin möhkəmləndirilməsi təşkil edir və azərbaycançılıq ideologiyasının əsası qoyulur.

Açar sözlər: Heydər Əliyev, azərbaycançılıq, suverenlik, bəşəri dəyərlər, müstəqillik

ABSTRACT

"Great Azerbaijani of all times and all places" (Y. Mahmudov) Heydar Aliyev's place and role in the history of Azerbaijan begins in 1969. From this year, the "Aliyev era" is written in the history of Azerbaijan. At the time when the Soviet emirate system was in power, Great Leader, who was elected as the first secretary of the Central Committee of the Communist Party of Azerbaijan, built the model of independent Azerbaijan, drew a map, and determined its future paths as a result of his innate management ability, sharp thinking, analytical analysis skills, brilliant intelligence, foresight and policy. If we do not take into account small interruptions in Azerbaijan from this year, the foundation of the Heydar Aliyev stage is laid.

" Even in the first period of his rule, Heydar Aliyev showed his leadership skills with political foresight, created the image of a national leader in the eyes of the people and in the political arena of Azerbaijan, and managed to preserve the perpetuity of this name until the end of his life. Professor Ibrahim Kazymbeyli writes: "When characterizing the Soviet period, it is clear that the administrative-emirate system, heavy management system, dependence on the center, unfair divisions, etc. issues are prominent. Heydar Aliyev, a prominent statesman, understood very well that there are many opportunities for the development of Azerbaijan in all fields. Our rich underground and surface resources are exploited, but it is equally divided. However, even from this distribution, not enough is spent on the livelihood of the people and the development of the state. In a short period of time, socio-economic and cultural development in the Azerbaijan SSR rose to a noticeable level. In this sense, we would not be wrong if we call the 20th century the era of Heydar Aliyev.

Starting from the leadership of Azerbaijan in 1969 and rising to the leadership of the former USSR, Heydar Aliyev's leadership path was dedicated to the independence and development of Azerbaijan from 1993. The Great Leader protected the integrity and freedom of Azerbaijan and made it one of the recognized states of the world. The essence of Heydar Aliyev's policy in independent Azerbaijan is to improve the lifestyle and well-being of every citizen, protect the existence of his mother tongue, preserve religious-moral, national-spiritual values, meet world standards of science and education, liberate our lands, inviolability of our borders, and finally

was the protection of his beloved native Azerbaijan. He said: "Protect Azerbaijan, strengthen Azerbaijan's independence, use Azerbaijan's internal opportunities and potential." Azerbaijan will never lose its independence. It will become an even stronger state, and it will rise like the sun to the world" by revealing its capabilities”.

Heydar Aliyev, who closed the last 30 years of the 20th century with his name and deeds, thought about the future of Azerbaijan in the 21st century, looked to its future with confidence, and worked with all his might to strengthen its independence. The National leader, who especially valued science, education, and national-spiritual values, spared no attention and concern for these areas in the progress of the society. During the years of independence, the Great Leader's management strategy was based on the protection of Azerbaijan's sovereignty, the strengthening of national and moral values in the context of democracy and universal values, and the ideology of Azerbaijanism was laid.

Key words: Heydar Aliyev, Azerbaijanism, sovereignty, human values, independence.

WEB OF SCIENCE VERİ TABANINDA FİZİKSEL OKURYAZARLIK ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Araştırma Görevlisi, Mehmet AKARSU

İnönü Üniversitesi, - 0000-0002-8149-801X

Doçent Doktor, Mehmet GÜLLÜ

İnönü Üniversitesi, – 0000-0002-0930-7178

Doçent Doktor, Yahya DOĞAR

İnönü Üniversitesi, - 0000-0002-1068-2266

Özet

Fiziksel okuryazarlık son yıllarda beden eğitimi için oldukça fazla kullanılan bir terim olmaya başlamıştır. Özellikle İngiltere, Kanada ve Amerika gibi ülkelerde benimsenmiş ve beden eğitiminin temel hedefi haline gelmiştir. Ülkemizde ise henüz öğretim programlarında kullanılmaya başlamamış olmasının yanı sıra konu üzerine yapılan çalışma sayısı da oldukça sınırlıdır.

Bir konuda yayınlanmış çalışmaları sistematik bir şekilde derlemek o konuda yapılacak yeni bilimsel çalışmalara ışık tutacaktır. Bu amaçla, Web of Science veri tabanında fiziksel okuryazarlık ile ilgili yayınlanmış makalelerin bibliyometrik analizi yapılmıştır.

Bu çalışmada Web of Science veri tabanında fiziksel okuryazarlık üzerine yayınlanmış makaleler; yazar sayısı, yayın yılı, ilk yazarın bulunduğu kıta, araştırma yöntemi ve tarandığı indekse göre incelenmiştir. Tarama terimi “Physical Literacy”, yıl aralığı “2017-2021”, doküman tipi “Articles”, “Review Articles” ve “Early Access” olarak filtreleme yapılmıştır. Filtrelemeler neticesinde, 200 makaleye ulaşılmıştır. Çalışmalar okunduktan sonra konu ile ilgili olmayan makaleler dışlanmış ve 161 çalışma araştırmaya dâhil edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 23 Paket Programı’na yüklenerek betimsel analizleri yapılmıştır.

Yazar sayısına göre en fazla 4-6 yazar sayısına sahipken bunu 1-3 yazarlı, 7-9 yazarlı ve 10 ve üzeri yazarlı çalışmalar takip etmiştir. Yıllara göre yayın sayısı sürekli bir artış göstermektedir. 2017 yılında 6 yayın, 2018 yılında 34 yayın, 2019 yılında 31 yayın, 2020 yılında 35 yayın ve 2021 yılında 55 yayına ulaşılmıştır. İlk yazarın bulunduğu kıtaya göre en fazla çalışma Kuzey Amerika kıtasıdır. Bunu Avrupa, Asya, Okyanusya ve Afrika kıtası takip etmiştir. Nicel (74 makale) ve nitel (70 makale) yöntemleri kullanan araştırma sayılarının

birbirine yakın oldukları görülmüştür. En az ise karma (17 makale) yöntem kullanılmıştır. Çalışmaların en fazla SSCI indeksinde (113) yayınlandığı ve bunu ESCI ve SCI-Expanded indekslerinin takip etmiştir. Bu sonuçlara göre, fiziksel okuryazarlığa olan ilgi her geçen yıl artmakta ancak Afrika ve Okyanusya kıtası ülkelerinde bu konu daha az çalışılarak yeterince önem verilmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel okuryazarlık, bibliyometrik analiz, web of science, makale

BİBLİYOMETRİK ANALİZİS OF STUDİES ON PHYSİCAL LİTERACY İN WEB OF SCİENCE DATABASE

Abstract

Physical literacy has become a widely used term for physical education in recent years. It has been adopted especially in countries such as England, Canada and America and has become the main target of physical education. In our country, in addition to the fact that it has not yet started to be used in education programs, the number of studies on the subject is very limited.

Compiling the studies published on a subject in a systematic way will shed light on new scientific studies on that subject. For this purpose, bibliometric analysis of published articles on physical literacy in the Web of Science database was performed.

In this study, articles published on physical literacy in the Web of Science database; The number of authors, the year of publication, the continent of the first author, the research method and the index in which it was scanned were examined. The search term was "Physical Literacy", the year range was "2017-2021", the document type was "Articles", "Review Articles" and "Early Access". As a result of the filters, 200 articles were reached. After the studies were read, unrelated articles were excluded and 161 studies were included in the study. The data obtained were loaded into the SPSS 23 Package Program and descriptive analyzes were made.

According to the number of authors, it had the maximum number of 4-6 authors, followed by studies with 1-3 authors, 7-9 authors and 10 or more authors. The number of publications shows a continuous increase over the years. 6 publications in 2017, 34 publications in 2018, 31 publications in 2019, 35 publications in 2020 and 55 publications in 2021 were reached. North America has the largest number of studies by continent of the first author. This was followed by Europe, Asia, Oceania and Africa. It was seen that the number of studies using

quantitative (74 articles) and qualitative (70 articles) methods were close to each other. Mixed method (17 articles) was used at least. Most of the studies were published in the SSCI index (113), followed by the ESCI and SCI-Expanded indexes. According to these results, the interest in physical literacy is increasing every year, but in African and Oceanian countries, this subject is less studied and not given enough importance.

Keywords: Physical literacy, bibliometric analysis, web of science, article

1. GİRİŞ

Yaklaşık olarak doksan yıldan beridir birçok alandan araştırmacı fiziksel okuryazarlığın kapsadığı konular üzerinde çalışmalar yapmıştır. Ancak son yıllarda beden eğitimi için oldukça fazla kullanılan bir terim olmaya başlamıştır. Özellikle İngiltere, Kanada ve Amerika gibi ülkelerde benimsenmiş ve beden eğitiminin temel hedefi haline gelmiştir. Ülkemizde ise henüz öğretim programlarında kullanılmaya başlamamış olmasının yanı sıra konu üzerine yapılan çalışma sayısı da oldukça sınırlıdır (Şentürk, 2019; Munusturlar ve Yıldizer, 2020; Taş ve Altunöz, 2021; Çuhadar, 2021).

Whitehead (2019) fiziksel okuryazarlığı, her bireyin seviyesine uygun olarak fiziksel aktiviteye katılması için gerekli olan motivasyon, güven ve fiziksel yeterlilik, çevre ile etkileşim, benlik ve özgüven duygusu, kendini ifade etme, başkalarıyla iletişim, bilgi ve anlayış olarak tanımlamıştır.

Whitehead (2013), beden eğitimi ve yaşam boyu fiziksel aktiviteye katılım ile ilgili alandaki ana eğilimlerin ve endişelerin; daha az insanın okuldan ayrıldıktan sonra fiziksel aktiviteye devam etmesi, hareketsiz eğlence arayışlarının artması, obezite ve stresle ilgili vaka sayılarının artması, birçok okulda ve diğer fiziksel aktivite ortamlarında üst düzey performansa odaklanıldığını ifade etmiştir. Bu endişeler, pek çok akademik tartışmayı da beraberinde getirmiş ve çeşitli ülkelerde, fiziksel okuryazarlığın rolü ve önemine olan ilgiyi arttırarak konuyla ilgili bilimsel çalışmalar artarak devam etmiştir. Artarak devam eden bu çalışmaların hangi yıllarda, hangi kıtalarda daha çok çalışıldığı, hangi yöntemlerin daha çok kullanıldığı, kaç yazarın konu üzerine çalıştığı ve bu araştırmaların hangi indekste daha fazla yayınlandığı o konu üzerine yapılan çalışmaların gelmiş olduğu noktayı belirlemek açısından önemlidir. Ayrıca bu yolla eksikliğin nerelerde olduğunu belirleyerek yeni çalışmalara da ışık tutmaktadır. Bu nedenle araştırmanın amacı, Web of Science veri tabanında fiziksel okuryazarlık üzerine yayınlanmış makalelerin bibliyometrik analizini yapmaktır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, olay veya olgularla ilgili yazılı veya görsel materyallerin sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada Web of Science veri tabanında fiziksel okuryazarlık üzerine yayınlanmış makaleler; yazar sayısı, yayın yılı, ilk yazarın bulunduğu kıta, araştırma yöntemi ve tarandığı indekse göre incelenmiştir. Tarama terimi “Physical Literacy”, yıl aralığı “2017-2021”, doküman tipi “Articles”, “Review Articles” ve “Early Access” olarak filtreleme yapılmıştır. Filtrelemeler neticesinde, 200 makaleye ulaşılmıştır. Çalışmalar okunduktan sonra konu ile ilgili olmayan makaleler dışlanmış ve 161 çalışma araştırmaya dâhil edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 23 Paket Programı’na yüklenerek betimsel analizleri yapılmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 1. Çalışmaların Yazar Sayısına Göre Dağılımı

Yazar Sayısı	F	%
1-3 yazarlı	57	35,4
4-6 yazarlı	75	46,6
7-9 yazarlı	17	10,6
10 ve üzeri yazarlı	12	7,5
Toplam	161	100,0

Tablo 1 incelendiğinde, en fazla 4-6 yazarlı çalışmaların olduğu ve bunu sırasıyla 1-3 yazarlı, 7-9 yazarlı ve 10 ve üzeri yazarlı çalışmaların takip ettiği görülmektedir.

Tablo 2. Çalışmaların Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

Yayın Yılı	F	%
2017	6	3,7
2018	34	21,1
2019	31	19,3
2020	35	21,7
2021	55	34,2
Toplam	161	100,0

Tablo 2’ye göre, en fazla çalışmanın 2021 yılında yayınlandığı görülmektedir. 2020, 2019 ve 2018 yıllarında yapılan çalışmaların birbirine yakın sayıda olduğu görülmektedir. En az çalışma ise 2017 yılında yayınlanmıştır.

Tablo 3. Çalışmaların 1. Yazarlarının Bulunduğu Kıtaya Göre Dağılımı

Kıta	F	%
Avrupa	49	30,4
Okyanusya	16	9,9
Asya	25	15,5
Afrika	1	,6
Toplam	161	100,0

Tablo 3'e göre, en fazla Avrupa kıtasında çalışmanın yapıldığı ve bunu sırasıyla Asya, Okyanusya ve Afrika kıtalarında bulunan ülkelerin takip ettiği görülmektedir.

Tablo 4. Çalışmaların Yöntemine Göre Dağılımı

Yöntem	F	%
Karma	17	10,6
Nicel	70	43,5
Nitel	74	46,0
Toplam	161	100,0

Tablo 4'e göre 74 nitel, 70 nicel ve 17 karma desen çalışmanın olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Çalışmaların Tarandığı İndekse Göre Dağılımı

Tarandığı İndeks	F	%
ESCI	27	16,8
SCI-Expanded	21	13,0
SSCI	113	70,2
Toplam	161	100,0

Tablo 5'e göre en fazla çalışmanın SSCI indeksinde olduğu ve onu sırasıyla SCI-Expanded, ve ESCI indeksinde yayınların takip ettiği görülmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Web of Science veri tabanında fiziksel okuryazarlık üzerine yayınlanmış makalelerin bibliyometrik analizini yapmak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, yazar sayısına göre en fazla 4-6 yazar sayısına sahipken bunu sırasıyla 1-3 yazarlı, 7-9 yazarlı ve 10 ve üzeri yazarlı çalışmalar takip etmiştir.

Yıllara göre yayın sayısı sürekli bir artış göstermektedir. 2017 yılında 6 yayın, 2018 yılında 34 yayın, 2019 yılında 31 yayın, 2020 yılında 35 yayın ve 2021 yılında 55 yayına ulaşılmıştır. Büyükgün (2020)'nün 1990-2018 yılları arası tenis branşında yapılan lisansüstü tezleri incelemiş ve son yıllarda belirgin artışın olduğu sonucuna ulaşmıştır. Biricik (2020) Türkiye'de spor yönetimi alanında yayınlanan tezlerin son yıllarda daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır.

İlk yazarın bulunduğu kıtaya göre en fazla çalışma Kuzey Amerika kıtasıdır. Bunu sırasıyla Avrupa, Asya, Okyanusya ve Afrika kıtası takip etmiştir. Hesapçioğlu ve İnandı (2004) Avrupa'daki ülkelerin eğitim için daha fazla ödenek ayırdığını ifade etmişlerdir. Buna ek olarak, Akbulut (2006) Avrupa'da araştırmacılara bilimsel çalışmalar yapmaları için çeşitli programlar aracılığıyla büyük desteğin verildiğini ifade etmiştir. Bu ifadelerden yola çıkarak Avrupa'da araştırmacıların daha çok desteklendiğini ve bu nedenle de daha fazla yayın yaptıkları söylenebilir.

Nicel (74 makale) ve nitel (70 makale) yöntemleri kullanan araştırma sayılarının birbirine yakın oldukları görülmüştür. En az ise karma (17 makale) yöntem kullanılmıştır. Literatür incelendiğinde sadece fiziksel okuryazarlık konusunda değil aynı zamanda spor bilimleri alanındaki birçok analiz çalışmasında da karma yöntem araştırmalarının en az kullanılan araştırma yöntemi olduğu görülmektedir (Biricik, 2020; Yavuz ve ark., 2018). Ayrıca, Roest ve ark. (2013), spor bilimleri alanındaki çalışmalarda karma yöntemin az sayıda kullanıldığını ve kurgusunun zayıf olduğunu ifade etmektedir.

Çalışmaların en fazla SSCI indeksinde (113) yayınlandığı ve bunu sırasıyla ESCI ve SCI-Expanded indekslerinin takip etmiştir. Akarsu ve Doğar (2023) badminton ile ilgili yayınlamış çalışmaları incelemiş ve inceleme neticesinde SCI-Expanded indeksinde daha fazla yayının olduğunu tespit etmiştir. Fiziksel okuryazarlık ile badminton konularının birbirinden farklı olması nedeniyle indekslerde de farklılık ortaya çıkmış olabilir. Fiziksel okuryazarlık konusunun daha çok sosyal alanı kapsamından dolayı SSCI indeksindeki yayınların daha fazla olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak, fiziksel okuryazarlığa olan ilgi her geçen yıl artmakta ancak Afrika ve Okyanusya kıtası ülkelerinde bu konu daha az çalışılarak yeterince önem verilmemektedir.

5. KAYNAKÇA

- Akarsu, M. & Doğar, Y. (2023). Examination of Scientific Production on Badminton: A Content Analysis. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 14 (2), 146-166. DOI: 10.54141/psbd.1292926
- Akbulut, H. (2006). Bilimsel araştırma desteği. *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık*, 27-28.
- Biricik, Y. S. (2020). Türkiye’de spor yönetimi disiplninde yapılmış olan tezlerin içerik analizi. *Ekev Akademi Dergisi*, 24(81), 523–538.
- Büyükgün, A. (2020). 1990-2018 yılları arası Türkiye’de tenis branşında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(1), 20–29.
- Çuhadar, Y. (2021). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin fiziksel okuryazarlık algıları ile fiziksel aktivite düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya.
- Hesapoğlu, M., & İnandı, Y. (2004). Avrupa Birliği ülkeleri eğitim sistemi ile Türk eğitim sisteminde eğitimin finansmanı. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20(20), 53-72.
- Munusturlar, S., & Yıldız, G. (2020). Beden Eğitimi Öğretmenleri İçin Algılanan Beden Okuryazarlığı Ölçeği’nin Faktör Yapısının Türkiye Örneğine Yönelik Sınanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 200-209.
- Roest, J., Spoaji, R., & Bottenburg, M. (2013). Mixed methods emerging academic subdisciplines: The case of sport management. *Journal of Mixed Methods Research*, 9(1), 70–90.
- şentürk, H. E. (2019). *Fiziksel Okuryazarlık*. S. Düz., K. Kurak., ve O. Kızar. Spor Bilimleri Alanında Yeni Ufuklar. Ankara, Gece Akademi.
- Whitehead, M. (2013). The history and development of physical literacy. *ICSSPE Bull Journal of Sport Sci Phys Education*, 65, 21–27.
- Whitehead, M. (2019). Definition of physical literacy: Developments and issues. *Physical literacy across the world* (pp. 8-18) içinde. Routledge.
- Yavuz, Y., Mirzeoğlu, N., & Kaymakçı, Y. (2018). Türkiye ’ de spor yönetimi alanında yapılan akademik çalışmaların analizi. *Journal of Global Sport and Education Research*, 1(1), 47–63.
- Yıldırım, A., & şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8th ed.). Seçkin Yayıncılık.

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜVEN DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Araştırma Görevlisi, Mehmet AKARSU

İnönü Üniversitesi, - 0000-0002-8149-801X

Doçent Doktor, Yahya DOĞAR

İnönü Üniversitesi, - 0000-0002-1068-2266

Yüksek Lisans Öğrencisi, Harun AKKAYA

İnönü Üniversitesi, - 0009-0000-8515-7194

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin özgüven düzeylerinin incelenmesidir. Araştırmanın evrenini 2022/2023 eğitim öğretim yılında İnönü Üniversitesi spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 134 erkek 65 kadın olmak üzere toplamda 199 öğrenci oluşturmuştur. Akın (2007) tarafından geliştirilen Özgüven Ölçeği aracılığıyla toplanan veriler, SPSS 23 Paket Programında analiz edilmiştir. Anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir. Cinsiyete göre özgüven puanları arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir. Bireysel ve takım sporları yapma durumuna göre iç özgüven ve dış özgüvende anlamlı fark olduğu görülmüştür. Spor yapma amacına göre ise anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin bireysel veya takım sporlarıyla uğraşmaları özgüvenlerini etkilerken spor yapma amaçları etkilememektedir.

Anahtar Kelimeler : Özgüven, spor bilimleri fakültesi, öğrenciler

EXAMINATION OF SELF-CONFIDENCE LEVELS OF SPORT SCIENCES FACULTY STUDENTS

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the self-confidence levels of sport sciences faculty students. The population of the study consists of students studying at the İnönü University, Sport Sciences Faculty of in the 2022/2023 academic year. Study sample consisted of a total of 199 students, 134 male and 65 female. The data collected through the Self-Confidence Scale developed by Akın (2007) were analyzed in SPSS 23 Package Program. The significance level

was determined as .05. There was no significant difference between self-confidence scores according to gender. There was a significant difference in internal self-confidence and external self-confidence according to individual and team sports. It was determined that there was no significant difference according to the purpose of doing sports. As a result, while the individual or team sports of sport sciences faculty students affect their self-confidence, sports purposes does not affect it.

Keywords : Self-confidence, faculty of sport sciences, students

GİRİŞ

Ülkelerin spor insanları yetiştirdiği önemli kurumlardan biri de spor bilimleri fakülteleridir. Spor bilimleri fakültelerinde teorik ve pratik derslerle öğrencilerin spora ilişkin bilgi ve becerileri geliştirmek ve alanlarında yetkin spor insanları olmalarını sağlamak hedeflenmektedir (Doğru, 2017). Bu nedenle, özgüven düzeylerinin, spor dalı tercihleri (takım/bireysel) ve spor yapma amaçlarıyla (amatör/profesyonel) ilişkilendirilmesi önem taşımaktadır.

Özgüven kişinin beklendik veya istendik bir davranış sergilemesine olan inançtır (Weinberg ve Gould, 2003). Mahoney ve Chapman (2004) ise kişinin başarılı olmasındaki becerileri veya yeterliliği olarak tanımlamışlardır. Özgüven kişinin kendi yetenek ve becerilerine olan inanç düzeyi olarak da tanımlanabilir.

Özgüven iç ve dış güven olmak üzere iki şekilde ele alınmaktadır. İç güven; kişinin kendisiyle barışık, kendinden memnun ve kendisiyle özdeşleşmiş olduğuna dair duygu ve düşüncelerini ifade etmektedir. Diğer bir deyişle kişinin kendine olan sevgi, saygı, kendini tanıma, belirgin hedefler koyma ve olumlu düşünmesidir. Dış güven ise kişinin çevresine karşı kendinden emin ve memnun bir tavır ve davranış göstermesidir. Diğer bir deyişle kişinin çevresiyle iletişim kurması ve duygularını kontrol edebilmesidir (Akagündüz 2006, Özbek, Yoncalık ve Alıncak, 2017).

Spor performansı, spora olan tutum, spor dalı tercihi, spor yapma amacına etki eden bir faktör olarak düşünüldüğünde sporun içerisinde önemli bir yere sahiptir (Bora, 2013). Bu nedenle, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin özgüven düzeylerinin spor yapma amaçları ve spor dalı tercihleriyle ilişkilendirilen bir araştırmanın yapılması, hem öğrencilerin sporla olan ilişkilerini anlamak hem de spor eğitiminde daha etkili yaklaşımlar geliştirmek açısından önemlidir.

Öğrencilere geniş bir yelpazede spor dallarını tanıma fırsatı sunan spor bilimleri fakülteleri (Adatepe, 2018), öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda spor branşı seçme fırsatı sağlamaktadır. Örneğin, bireysel spor dallarından olan badminton, tenis, masa tenisi gibi branşlar ilgisi olan bir öğrenci bunlarla ilgilenecek kendini daha iyi ifade edebilme fırsatı bulabilirken, takım sporlarına ilgisi olan öğrenciler de basketbol, voleybol veya futbol gibi sporlarla ilgilenebilmektedir. Dolayısıyla bu öğrencilerin spor dalı tercihlerinin özgüvenlerini ne düzeyde etkilediğinin incelenmesi önemlidir.

Bireylerin amatör veya profesyonel olarak spor yapmayı istemelerini bilmek nasıl bir eğitim-öğretimin sağlanacağıyla ilgili fikir verebilmektedir. Örneğin, profesyonel bir sporcu olmak amacıyla spor yapan bir öğrenciyle yüksek şiddette antrenmanların yapılması hedeflerine ulaşması için etkili olacak ve gelişim sağladıkça özgüveni artacaktır. Diğer yandan sadece amatör olarak spor yapan öğrenciye eğlence ve sağlık yönünden gelişim sağlayacak bir programın uygulanması motivasyonunu artırırken aynı zamanda özgüvenini de artıracaktır. Bu nedenle öğrencilerin amatör veya profesyonel amaçla spor yapmak istemelerinin özgüvenlerini ne düzeyde etkilediğinin incelenmesi önemlidir. Bu nedenle araştırmada spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin spor dalına ve spor yapma amaçlarına göre özgüvenlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

MATERYAL VE METOT

Araştırma Modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte var olan veya halen varlığını devam ettiren bir durumu olduğu gibi betimlemek amacıyla kullanılan bir yaklaşımdır (Karasar, 1998).

Evren-Örneklem

Araştırmanın evrenini 2022/2023 eğitim öğretim yılında İnönü Üniversitesi spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören 199 öğrenci oluşturmuştur. Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin demografik dağılımları

Değişken		F	%
Cinsiyet	Erkek	134	67,3
	Kadın	65	32,7
	Toplam	199	100
Yaş	14 yaş	16	8,0
	15 yaş	61	30,7
	16 yaş	51	25,6

	17 yaş	54	27,1
	18 yaş	17	8,5
	Toplam	199	100
Sınıf	9. sınıf	47	23,6
	10. sınıf	74	37,2
	11. sınıf	67	33,7
	12. sınıf	11	5,5
	Toplam	199	100
Spor Dalı	Takım	121	60,8
	Bireysel	78	39,2
	Toplam	199	100
Spor Yapma Amacı	Profesyonel	115	57,8
	Amatör	84	42,2
	Toplam	199	100

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin 134'ü erkek 65'i kadın öğrencilerden oluşmaktadır. Bu öğrencilerden 16'sı 14 yaşında, 61'i 15 yaşında, 51'i 16 yaşında, 54'ü 17 yaşında ve 17'si 18 yaşındadır. Sınıflarına bakıldığında ise 47'si 9. sınıf, 74'ü 10. sınıf, 67'si 11. sınıf ve 11'i 12. sınıf düzeyindedir. Ayrıca 121'i takım 78'i bireysel sporlarla uğraşmakta ve 84'ü amatör olarak uğraşmak isterken 115'i profesyonel olmayı amaçlamaktadır.

Verilerin Toplama Aracı

Veriler Akın (2007) tarafından geliştirilen Özgüven Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. 5'li Likert tipinde olan ölçekte 33 madde bulunmaktadır. En düşük 33 ve en yüksek 165 puan alınabilen ölçekte yüksek puan, özgüvenin yüksek düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Ölçek iç özgüven (1, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 30, 32) ve dış özgüven (2, 6, 8, 11, 13, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 29, 31, 33) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır.

Akın (2007) iç özgüven için tutarlılık kat sayısı 0,83, dış özgüven için 0,85 ve ölçeğin bütünü için ise 0,83 olarak bulmuştur. Test-tekrar test güvenilirlik katsayısını iç özgüven için 0,97, dış özgüven için 0,87 ve ölçeğin bütünü için 0,94 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 23 Paket Programında analiz edilmiştir. Verilerin frekans ve yüzdelerini bulmak amacıyla betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. İstatistikler neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 1'de sunulmuştur. Veriler analiz edilmeden önce basıklık ve çarpıklık değerleri kontrol edilerek normallik sınaması yapılmıştır. Tablo 2'ye göre basıklık ve çarpıklık değerleri +1.5 ile -1.5 aralığında olması nedeniyle verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir (Tabachnick vd., 2007). Veriler normal dağılım gösterdiği için Independent Samples T-Test kullanılmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların özgüven düzeylerinin bazı değişkenlere göre analiz edilmesi sonucunda oluşan bulgular aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 2. Normallik Testi

Alt Boyut	N	\bar{X}	ss	Çarpıklık	Basıklık
İç Özgüven	19	63,7	11,4	-0,670	0,829
Dış Özgüven	19	62,5	11,5	-0,600	0,819

Tablo 2'ye göre 199 öğrencinin iç özgüven alt boyutuna vermiş olduğu cevapların ortalaması $63,73 \pm 11,42$ iken çarpıklık değeri -0,670 ve basıklık değeri 0,829'dur. Dış özgüven alt boyutuna verdikleri cevapların ortalaması ise $62,51 \pm 11,57$ iken çarpıklık değeri -0,600 ve basıklık değeri 0,819'dur.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Alt Boyut	Cinsi	N	\bar{X}	Ss	t	p
İç Özgüven	Erkek	1	63,	11,	0,4	0,9
	Kadı	34	46	94		
Dış Özgüven	Erkek	1	62,	12,	-	0,6
	Kadı	34	46	09		

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre iç özgüven ve dış öz güven alt boyutundaki sorulara verdikleri cevapların ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > 0,05$).

Tablo 4. Spor Dalına Göre T-Testi Sonuçları

Alt Boyut	Spor Dalı	N	\bar{X}	Ss	t	p	d
İç Özgüven	Takım	1	62	11	-	0	0
	Bireysel	21	,28	,30			
Dış Özgüven	Takım	1	61	12	-	0	0
	Bireysel	21	,05	,16			

Tablo 4'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin iç özgüven ve dış öz güven alt boyutundaki sorulara verdikleri cevapların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p < 0,05$). İç özgüven ($d=0,327$) ve dış özgüven ($d=0,329$) alt boyutlarındaki fark küçük etkiye sahiptir.

Tablo 5. Spor Yapma Amacına Göre T-Testi Sonuçları

İç Boyut	A	Spor Yapma Amacı	N	\bar{X}	Ss	t	p
İç Özgüven	İ	Profesyonel	1	64,	11,	0,4	0,6
		Amatör	8	63,	11,		
			4	33	70		
Dış Özgüven	D	Profesyonel	1	62,	10,	-	0,7
		Amatör	8	62,	12,		
			4	78	63		

Tablo 5'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin spor yapma amacına göre iç özgüven ve dış öz güven alt boyutundaki sorulara verdikleri cevapların ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > 0,05$).

TARTIŞMA

Araştırmanın amacı doğrultusunda spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin cinsiyet, spor dalı ve spor yapma amaçlarına göre özgüven düzeyleri incelenmiştir. İnceleme neticesinde cinsiyete göre özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Doğru (2017)'nin beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin özgüven düzeylerini incelemiş ve cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Öztürk Karataş (2017) beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin öz güven düzeylerini incelemiş ve anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Bozdoğan ve Güler (2017), ortaokul öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırma neticesinde cinsiyete göre özgüven düzeyleri arasında fark olmadığını belirlemişler. Araştırma sonuçları ve literatürden elde edilen sonuçlara göre günümüzde daha çağdaş, eskiye göre kızlara daha fazla değer veren aileler ve toplumların olması nedeniyle cinsiyetler arasında fark olmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin bireysel ve takım sporları yapma durumlarına göre iç ve dış özgüven puanlarında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde benzer sonuçların olduğu görülmektedir. Örneğin, Zeyrek ve Doğan (2020) ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin bireysel ve takım sporları yapma durumlarını inceledikleri çalışmada anlamlı bir fark olduğunu

tespit etmişlerdir. Özbek, Taşbilek Yoncalık ve Alıncak (2017) yaptıkları lisede öğrenim gören sedanter ve sporcu öğrencilerin özgüvenlerini karşılaştırmış ve takım veya bireysel sporlarla uğraşanlar arasında anlamlı bir fark tespit etmişlerdir.

Spor yapma amacına göre öğrencilerin iç ve dış özgüvenleri arasında fark olmadığı tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde, Ekinci, Özdilek, Deryahanlıoğlu ve Üstün (2014) yaptıkları çalışmada spor yapan lise öğrencilerinin özgüven düzeylerini incelemişlerdir. Araştırma neticesinde iç ve dış özgüven arasında fark olmadığını tespit etmişlerdir. Zorba (2012) düzenli olarak sportif etkinliklere katılmanın bireyin özgüven ve öz saygı gibi özelliklerinin gelişmesine katkı sağlayacağını ifade etmektedir. Benzer şekilde birçok araştırmacı sportif etkinliklere katılmanın özgüven, olumlu kişilik gelişimi, özsaygı, sosyal ilişkilerde uyum gibi olumlu davranışların ortaya çıkmasına neden olduğunu ifade etmektedir (Slutzky ve Simpkins, 2009; Demirel, 2013; Er vd., 1999). Tüm bunlar amatör veya profesyonel olmak amacıyla spor yapmaktan ziyade sportif etkinliklere katılmanın özgüveni pozitif yönde etkilediğini göstermektedir.

Sonuç olarak, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin bireysel veya takım sporlarıyla uğraşmaları özgüvenlerini etkilerken spor yapma amaçları etkilememektedir.

KAYNAKÇA

Adatepe, E. (2018). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin eğitim kalite algılarının ölçülmesi (Bartın Üniversitesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın Üniversitesi, Bartın.

Akagündüz, N. (2006). *İnsan Yaşamında Özgüven Kavramı*. Ümraniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları: İstanbul.

Akın, A. (2007). Öz-Güven Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 167-176.

Bora, M. V. (2013). *Beden eğitimi öğretmeni ve sporcu öğrenciler arasındaki iletişimin, sportif başarı motivasyonu ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

Bozdoğan, T.A. & Güler, L. (2017). Investigation of self confidence levels of secondary school students engaged in individual and team sports. *European Journal of Education Studies*, 3(10), 558-571.

Demirel, M. (2013). Investigating Guilt and Shame Situations of Secondary School Students According to Participation in Sport Activities and Different Variables. *International Journal of Academic Research Part B*, 5(2): 259-263.

Doğru, Z. (2017). Beden eğitimi ve spor eğitimi bölümü öğrencilerinin özgüven ve özyeterlik algıları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 13-23.

Doğru, Z. (2017). Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Özgüven ve Özyeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 9 (1), 13-23.

Ekinci, N. E., Özdilek, Ç., Deryahanoğlu, G. & Üstün, Ü. D. (2014). Spor yapan lise öğrencilerinin öz güven düzeylerinin incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 36-42.

Er, G., Çamlıyer, H., Çamlıyer, H., Çobanoğlu G., Er, N. (1999). Çocuk ve Ergenlerde Spor Etkinliklerinin Davranış ve Sosyal Gelişim Üzerine Etkileri. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3): 29-38.

Karasar, N., *Bilimsel araştırma yöntemi* (8.Basım), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1998.

Mahoney, M. J. & Chapman, B. P. (2004). *Psychological Skills Training in Sport*. University of North Texas, Denton, Texas: USA.

Özbek, S., Yoncalık, M. T., & Alıncak, F. (2017). Sporcu ve sedanter lise öğrencilerinin özgüven düzeylerinin karşılaştırılması (Kırşehir İli Örneği). *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 46-56.

Özbek, S., Yoncalık, M. T., & Alıncak, F. (2017). Sporcu ve sedanter lise öğrencilerinin özgüven düzeylerinin karşılaştırılması (Kırşehir İli Örneği). *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 46-56.

Öztürk Karataş, E. (2017). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve öz güven davranışlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Slutzky, C.B., Simpkins, S.A. (2009). The Link Between Children's Sport Participation and Self-Esteem: Exploring The Mediating Role of Sport Self-Concept. 10: 381–389.

Tabachnick. B.G.. Fidell. L.S. & Ullman J.B. (2007). *Using multivariate statistics* (5 ed.). Perarson.

Weinberg. R. & Gould, D. (2003). *Psychological Foundations in Sport and Exercise*, Champaign: IL. Human Kinetics Press.

ATATÜRK DEVRİMLERİNDE TÜRKİYE'DE KADIN HAKLARI SÜRECİ VE ÖNEMİ

Songül Alşan, Erzincan B.Y. Üniversitesi, F.E.F. Fakültesi, Tarih Bölümü

ORCID: 0000-0001-7423-5046

Zorlu bir bağımsızlık mücadelesi yaşayan ve başarı ile sonuçlanana Milli Mücadele'nin 1919-1922 ardından, Türkiye'de toplumun inşası ve muasır dünyaya dönük intibak ana hedefler olmuştur.

Türkiye adına bu başarının ardından topyekûn bir toplum inşası faaliyeti vardır. Bu süreç tek bir bakış açısı ile ele alınmamış birbirini tamamlayan unsurları ile düşünülerek sağlam bir yapı inşa edilmiştir. Atatürk devrimlerinin en önemli özelliği de bu olmuştur. Muasırlaşma, kendine yetme, ilkeli ve onurlu duruş için her adım uzmanları ile görüşülerek, fikir alınarak gerçekleştirilmiştir. Bu yaklaşım, toplumun ve devletin bir olarak düşünüldüğü; siyasi, sosyal, ekonomik devrimler bütününe oluşturmuştur. Bu da toplum inşa sürecinde, eğitim kadar fabrikalaşmayı; demir yolu yapımı kadar halkevlerinin kurulmasını, soyadı kanunu kadar kadın haklarının düzenlenmesini ya da üniversite düzenlemesi kadar halk bankasının kurulmasını aynı derecede önemli kılmıştır. Zira kendini yetiştiremeyen, kendine yetemeyen ve kendini savunamayan toplumların tarih sahnesindeki hikâyeleri hep aynı olmuştur. Devlet dinamizmi içerisinde eğitim, ekonomi ve üretim, yani bilinçli halk, üreten halk ve savaşma kabiliyeti olan halk aynı derecede önemli olmuştur. Bunu hem tarih bilincinden hem kişisel dehasından bilen biri olarak Atatürk, toplum inşasının savaş kadar kaçınılmaz ve önemli olduğunun idrakinde olarak devrimleri ele almıştır.

Kadın Hakları süreci ise ayrı bir konu başlığı olarak ciddi bir toplumsal talep ile değil bizzat Atatürk'ün dehası, bilgisi, toplumsal adalet anlayışı, görgüsü, merhameti ve tarih bilincinin sonucu olarak hayata geçirilmiştir.

Bu çalışmada Atatürk'ün 1930-1934 yılları arasındaki kadın hakları meselesine bakışı ve devrimleri değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Devrim, Atatürk, Kadın Hakları

AİLƏDƏ XƏYANƏTİN SƏBƏBLƏRİ

Məmmədova Könül Allahverdi qızı

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

Açar söz: ailə, xəyanət, problem, psixoloji iqlim

Ailə qadınla kişinin sevgi və ya məntiq üzərinə qurduğu kiçik bir cəmiyyətdir. Nikah üçün tərəfdəşin seçilməsi bir çox amillərlə şərtlənir. Burada sevgi ilə yanaşı ailənin vəziyyəti, təhsil səviyyəsi, karyera və s. kimi amillər əhəmiyyət kəsb edir.

Nikaha daxil olmanın bir çox motivləri vardır ki, onların sırasında məhəbbət, uşaqlara sahib olmaq arzusu, məişət problemlərinin birgə həlli aparıcı yerdə durur. Daha uğurlu nikaha o adamlarda rast gəlinir ki, onlar öz həyat yoldaşlarına inam, güvən bəsləyir, ona etibar edir, sədaqətli, ailəyə sevgi ilə yanaşır. Bunlar dolayı yolla ər-arvad həyatına müsbət təsir göstərən amillərdir.

Ailənin psixoloji iqlimi ərə arvadın, valideynlərlə uşaqların, uşaqlarla uşaqların, qaynana və qaynata ilə gəlinin qarşılıqlı münasibətlərinin xarakteri ilə müəyyən olunur və onları əks etdirir. Əgər ərə arvad bir - birinə hörmət edirsə birlərinə güvənirsə, bir-birlərinə qarşı anlayışlıdırsa, güzəştə getməyi bacarırsa ailədə fizioloji baxımından bir-birini tamamlayırlarsa psixoloji iqlim də əlverişli olur. Bu keyfiyyətlərdən hər hansı birinin olmaması və ya əks keyfiyyətə çevrilməsi, ər – arvad münasibətlərində soyuqluq yaradır.

Ailənin psixoloji iqliminin mərkəzində məhz ailə münasibətləri dayanır. Bəzən gənc ailənin "həyatına böyüklərin yersiz müdaxilələri belə onlar arasında mübahisələrə səbəb olur. Ailədə münasibətlərin yaranması bir neçə amillə xarakterizə olunur. Bunlara misal olaraq: ərə arvad arasında kəskin yaş fərqi, erkən nikah, tərəf müqabillərindən birinin spirtli içkilərə, narkomaniyaya meyilli olması, qarşılıqlı razılıq olmadan qurulan ailə tipləri və sair.

Ərlə arvad arasındakı münasibətlər möhkəm olanda hətta təsadüfən baş verən xoşagəlməz hadisə ailəni əslində sarsıda bilmir: ata - ana dərdi birlikdə çəkir, ailə üçün ən çətin olan anda bir - birlərinə həyan olurlar, bir sözlə, bir-birlərinə arxa-dayaq dururlar. Ailə münasibətləri möhkəm olmadıqda isə heç kəsin gözləmədiyi halda bu və ya digər xoşagəlməz hadisə ər - arvadı

bir

birindən daha da uzaqlaşdırır. Onlar bir -birini günahlandırmağa başlayırlar. Söz - söhbət, qanıqaraçılıq günlərlə davam edir.

Psixoloji iqlim ailə üçün həyati əhəmiyyətə malikdir. Ailədə əlverişli psixoloji iqlim xoş güzəran, mənalı ömür, psixi sağlamlıq, uşaqların sağlam düşüncədə böyüməsi deməkdir. Ər - arvadın yaxşı və ya pis ünsiyyəti ailədə psixoloji iqlimin vəziyyətini göstərən mühüm əlamətlərdən biridir. Mütəxəssislərin fikrincə, ər - arvad ünsiyyəti prinsip etibarilə çox mühüm psixoterapevtik vəzifəni yerinə yetirməlidir. Ərlə arvadın ünsiyyəti onların hər ikisinin işdən sonra psixoloji cəhətdən sakitləşməsi, gərginlikdən azad olması üçün ən təsirli vasitə olmalıdır. Ərlə arvad söhbəti onlardan hər birinin işdə və evdə rastlaşdığı çətinliklərin həllinə kömək göstərməlidir. Ailənin psixoloji iqlimi böyük tərbiyəvi əhəmiyyətə malikdir.

Psixoloji iqlim ailə üzvlərinin bir - birinə və ailəyə münasibətində özünü büruzə versə də, bununla məhdudlaşmır. Onlar zəruri surətdə insanların bütövlükdə dünyaya münasibətlərinə, dünya duyumuna təsir göstərir; şəxsiyyətin sərvət meyllərində əks olunur, onun öz işinə və özünə münasibətlərində izsiz qalmır. Ailədə psixoloji iqlim əlverişli olduqca ər və arvad valideynlər və uşaqlar bir - birlərini və özlərini yüksək qiymətləndirirlər. Ailədə qarşılıqlı hörmət və tələbkarlıq, qayğı və kömək normal olmalıdır.

Bunsuz ailədə əlverişli psixoloji iqlim haqqında danışmaq mümkün deyildir. Psixoloqlar uğurlu və uğursuz ailələrdə ər və arvadın özünə və həyat yoldaşına münasibətini öyrənərkən çox maraqlı bir fakt müəyyən etmişlər. Uğurlu ailələrdə öz ailə həyatından razı olan ər və yaxud arvad həyat yoldaşına tənqidi yanaşmaqdan daha çox özünə tənqidi yanaşır. Uğursuz ailələrdə isə ər yaxud arvad günahı özündə deyil, həyat yoldaşında axtarır, səhvi həmişə onun üstünə yığır.

Aldatma və xəyanət insan cəmiyyətinin yarandığı ilk zamanlardan günümüzdə qədər aktual olmaqla birlikdə insanı xəyanət etməyə sövq edən səbəblərin nələr olduğunu daima müzakirə mövzusu olmuşdur.

Xəyanətin konkret tərifini olmadığına görə bu vəziyyət hər bir insanın düşüncə tərzinə görə dəyişir. Bəziləri üçün yalnız cinsi münasibət aldatma sayılsa da kimiləri üçün gizli bir görüş, qarşı cinslər adı bir online söhbət, görüş və s. aldatma kimi qəbul edilə bilər.

Ailənin təməl sütunları olan hörmətli, güvəni və anlayışı heç bir vaxt itirməməlidirlər.

Ailədə qarşılıqlı münasibətlərin pozulmasının ən ağırlısı xəyanət prosesidir. Və bu prosesin hər bir fərd individual şəkildə qarşılıqlıdır. Cinsdən asılı olaraq arzu olunması bu proses ailənin düzənini köklü şəkildə poza da bilər, münasibətlərdə soyuqluq ailədə ahəngin pozulması və çatların yaranmasına, həmçinin səhvlərə düzəliş edilərək sağlam münasibətləri bərpa etməyə

səbəb ola bilər. Ailədən kənarda hansısa münasibətin qurulması ailəyə xəyanət kimi qəbul olunur. Həyat yoldaşına xəyanət adyulter (fr.sözü) adlandırılır. Adyulter ailəli insanın digər ailəli və ya subay insanla cinsi əlaqəyə daxil olması mənasını verir. Bu proses təsadüfi və ya adəti ola bilər.

Əskikliyini tamamlamaq üçün edilən hərəkətdir xəyanət. Bir insan niyə sevdiyinə xəyanətlər deyər soruşsam kimsə doğru cavab verə bilməz. Bəzi insanlar xəyanətdən zövq aldığı üçün edirlər. Bəziləri üçün xəyanətsiz bir dünya yox ikən, bəziləri üçün xəyanətli bir dünya yoxdur.

Bizim cəmiyyətdə milli mentalitetimizdən qaynaqlanan belə bir fikir var: "Kişilər xəyanət edər, amma qadınlar - əsla!" Maraqlıdır ki, bu fikir artıq öz qüvvəsini itirməyə başlayıb. İndi kişilər- qədər olmasa da, qadınlar da həyat yoldaşlarına xəyanət edirlər.

Amma qadın və kişilərin xəyanət etmə səbəbləri bir-birindən fərqlidir. Türkiyədə aparılan bir tədqiqat zamanı ailəli qadınlara belə bir sual ünvanlanıb: "Nə vaxtsa həyat yoldaşınızdan başqa bir kişini bəyənmişiniz?"

Cavablar 3 kateqoriyada dəyərləndirilib. Evliliyi əla durumda olan qadınların 13 faizi, normal olanların 9 faizi, evliliyi pis olanların isə 100 faizi bu suala müsbət cavab verib. Beləliklə, aydın olur ki, ailədə bədbəxt olan qadının aldatma və xəyanət ehtimalı 100 faizdir.

Ailədə xəyanəti yaradan səbəblər çox ola bilər. Öncəliklə, əgər xəyanət baş veribsə, deməli, münasibətdə boşluq var.

I. Ər-arvad arasında psixoloji və fizioloji uyğunsuzluq. Ər-arvad arasında sevgi tək sözlərdə deyil, cinsi münasibətlərdə də bir-birini tamamlamalıdır. Əgər bu belə deyilsə uyğunluq yoxdursa onda burada ciddi problemlər yaranır və ər-arvad arasında soyuqluqlar əmələ gəlir və problem həllini tapa bilmirsə müəyyən konfliktlərə və xəyanətə gətirib çıxara bilər.

II. Kişilərdə həyat yoldaşından başqa digər qadınları əldə etməyə malik keyfiyyətlərin sübutu kimi cəsarət nümayiş etdirməsindən əldə edilən psixoloji zövqün yaranması motividir.

III. Həyat yoldaşını hər hansı narazılığa görə cəzalandırma

Ailə həyatı qurbanlar arasında xəyanət yaşatmayacaqlarına dair and içmələri təbii prosesdir. Qorxduqları məkanda xəyanətlə üzləşməkdir. Xəyanətdən qarşı tərəfi incitmək üçün bilərəkdən isə edənlər bunu cəza tədbiri kimi (qəddarlığa meyillilik) istifadə edirlər.

IV. Təhdidə məruz qalma motivli xəyanət

Adətən belə xəyanəti maariflənmə səviyyəsi aşağı olan, sadələvh olanlardır. Məsələn, belə qadın və ya kişiləri asanlıqla yoldan çıxarmaq və qarşı tərəfdən edilən təhdidlər, məlumatın ailəyə çatdırılması hədələrinin üzərində qurulur. Şantaj xarakteri daşıyır.

Adətən belə təhdidlər kişilərin karyerasına, sosial statusuna qarşı törədiləcək hədələr üzərində qurulur.

V Təsir altına düşmə və dostundan geri qalma prinsipi

Belə xəyanətlər təsadüfi baş verir. Kişi dostunun təsadüfən tanış olduğu qadınlar şən istirahətini görərək, ondan geri qalmamağı özü üçün partnyor tapması.

V. Xəyanətin yaranması səbəblərindən biri də kişinin və kifayət qədər maddi cəhətdən evə baxmaması, işləməmək, qadının işi öz öhdəsinə götürməsi.

VI. Ailədə ər-arvad arasında yaş fərqi çox olması. Ya qadın çox cavan kişi yaşlı olanda, bir müddətdən sonra uyğunsuzluq daha da bilinir. Və, cavan tərəf özünə yaşlı bir insanla əlaqə yaratmağa çalışır.

VII. Ailədə qarşı tərəflərdən hansısa pıtilik sərgiləyərək o zaman baş verə bilər. İstər-istəməz ər-arvad arasında soyuqluq yaranır.

VIII. Səbəblərdən biri də sosial şəbəkələrdən istifadə və orada tanışlıq halları ailədə soyuqluq yaradır və oradan doğan münasibətlərdə xəyanətə gətirib çıxarır.

IX. ər-arvadın uzunmüddətli ayrılığı. Tərəf müqabilindən uzunmüddət ayrılıq yaşayan və şəhvət hissələrini idarə edə bilməyən insanlar da tez-tez xəyanətə yol verirlər. Əksər hallarda kişinin ailəyə xəyanəti bağışlanan hesab olunur, qadın xəyanəti isə dəhşətli bir günah hesab edilir.

Şüurla dərk edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq, bu proses indi də belə qəbul olunur və qadın xəyanəti bağışlanmır. Xəyanətin motivləri müxtəlif olsa da nəticə birdir – ailənin dağılma təhlükəsi! Xəyanət nə qədər ciddi-cəhdlə gizlədilsə də, ailədaxili münasibətlərə dolayısı ilə hökmən təsir edir.

- xəyanət zərbəsi yaşayanın suisidlə bağlı düşüncələrinin artması və ya suisid cəhdləri baş verir;

- xəyanətkarın və onun məşuqəsinin (məşuqunun) psixi və ya fiziki sağlamlığına zərbə vurmaq məqsədli hərəkətlərə yol verilir;

- xəyanətkarın qətlə yetirilməsi ilə bağlı risk yaranır;

- psixi travmalı, kompleksli uşaqların sayı artır.

Xəyanətə qarşı profilaktik tədbirlər:

- vaxtaşırı xəyanətlə bağlı risk ehtimallarını dəqiqləşdirmək və bu ehtimallara səbəb olan faktorları aradan qaldırmaq;

-tərəf müqabilinin psixoloji xüsusiyyətlərini dərinlən öyrənmək və ona uyğunlaşmaq;

- ailədə yüksək psixoloji sakitlik mühiti yaratmaq;

- tez-tez ailə gəzintiləri təşkil etmək;

- ailənin perspektivi ilə bağlı pozitiv söhbətlər aparmaq;

- bezikdirici qısqançlıq səhnələrinə yol verməmək;

- xarici görkəmdə tərəf müqabilinin seksual hissələrini oyadacaq dəyişikliklər etmək;

- seksual münasibətlərin sevgidən qaynaqlandığını hiss etdirmək;

- intim mövzularda söhbətlər təşkil edərək qarşı tərəfin seksual istəklərini, tələblərini, fantaziyalarını öyrənmək və seksual münasibətləri bu istiqamətdə qurmaq.

Ailənin qorunub saxlanması ailə məsuliyyətinin dərindən çox asılıdır. Xəyanətə yol vermək ailəni dağıtmaqla üz-üzə qoymaq deməkdir!

Aldatmayın, xəyanət etməyin! Saniyəlik, dəqiqəlik zövqlər üçün özünüzü çətinə salmayın...etibarını itirməyin kimsənin...Kimsənin həyatı oyun sahəniz deyil! Məntiqli olun...İstəmirsinizsə, tərək edin amma aldatmayın.

Xəyanət haqqında sözlər:

Əgər qadın xəyanət edirsə məntiqli səbəb axtarmaq lazım deyil. İş məntiqdə yox demək ki, hisslərdədir.

Koko Şanel

Düşməndən daha zalımdır xəyanət türk atalar sözü.

Alçaq (kahpe) içəridən olanda, qapı kilit tutmaz Dədə Qorqud

Güvən ruh kimidir, tərək etdiyi bədənə əsla geri dönməz ***Şekspir Vilyam***

İnsanlar əksər halarda düşünölmüş yox, xarakterin zəifliyi ucbatından xəyanət edirlər

Fransua De LaroşFuko

Xəyanət etmiş qadın iri və soyuq ət parçasıdır. Onun əlinə belə götürmək istəmirsən, çünki artıq kimisə əlində olub

Anton Çexov

Bir dəfə xəyanət edən həmişə edər.

Atalar sözü.

Xəyanətin təlafisi, pozğunluğun bəhanəsi olmaz

Bukovski

Xəyanət edənin cinsi nə olursa olsun mədəni halı şərəfsizdir ***Paula Koelyo***

Məni daha çox sənin aldatmağın yox, sənə daha inanmadığımı sarsıtdı

Fridrix Nitsşe

Əgər ona bir şans daha verirsənsə, özünü bir daha aldatmağı gözə alırsan deməkdir

Qabriyel Qarsiya Markes

Həyatın öyrətdiyi 3 qanun

1. *Yalan dastanından dost.*
2. *Xəyanət edəndən iş yoldaş*
3. *İmansızdan dindar olmaz.*

Ədəbiyyat siyahısı:

1. R.Əliyev “Mən,atam,anam,sevgilim və övladlarım”,Bakı,2019
2. L.Qurbanova “Ailənin psixoloji problemləri və həlli”, Bakı,2013
3. N.Çələbiyev,Ü.Əfəndiyeva “Ailə və gender psixologiyası”,Bakı,2021

KAYIP YAŞAMIŞ YETİŞKİNLERDE TRAVMA SONRASI STRES DÜZEYLERİ, PSIKOLOJİK SAĞLAMLIK VE YAS SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ

Uzm. Klinik Psikolog Seher OĞUL

Yakın Doğu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Klinik Psikoloji, Lefkoşa- KKTC

ORCID: 0000-0001-8511-1815

Dr. Ayşe BURAN

Yakın Doğu Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Lefkoşa- KKTC

ORCID: 0000-0002-9697-7101

Özet

Bu çalışmanın amacı, kayıp yaşamış yetişkinlerde travma sonrası stres düzeyleri, psikolojik sağlamlık ve yas süreçlerinin incelenmesidir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırmanın evreni Kıbrıs'ta yaşayan ve bir yakını kaybetmiş bireylerden oluşturulmuştur. Araştırmanın örnekleme ise amaçsal örnekleme yöntemiyle seçilen 18 yaş ve üzeri 395 katılımcıdan oluşturulmuştur. Çalışmada veri toplama araçları olarak araştırmacı tarafından oluşturulan Sosyo-Demografik Bilgi Formu, DSM-5 için Travma Sonrası Stres Bozukluğu Kontrol Listesi (PCL-5), Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Temel Yas Unsurları Envanteri kullanılmıştır. Araştırma bulgusunda, katılımcıların temel yas unsurları düzeyleri ile travma sonrası stres düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur, temel yas unsurları düzeyleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında ise anlamlı ilişkiler olmadığı bulunmuştur. Buna göre, katılımcıların travma sonrası stres düzeyleri arttıkça temel yas unsurları düzeyleri de arttığı bulunmuştur. Ayrıca katılımcıların travma sonrası stres düzeyleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler olmadığı bulunmuştur. Bu bağlamda, klinisyenler kayıp yaşamış bireylerin yas süreçlerini doğru bir şekilde tanımlamalı ve gerekirse müdahalelerde bulunmalıdırlar. Yas süreci ile ilgili literatürü takip ederek, uygun bir yas müdahalesi planı hazırlamaları önerilir.

Anahtar Kelimeler: Kayıp, Psikolojik Sağlamlık, Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Yas

Investigation of Posttraumatic Stress Levels, Psychological Resilience and Grief Processes in Adults Who Experienced Loss

Abstract

The aim of this study is to examine posttraumatic stress levels, psychological resilience and grief processes in adults who have experienced loss. Relational survey model was used in the study. The population of this study consists of individuals living in Cyprus who have lost a relative. The sample of the study consisted of 395 participants aged 18 years and over selected by purposive sampling method. Socio- Demographic Information Form, Posttraumatic Stress Disorder Checklist for DSM-5 (PCL-5), Brief Psychological Resilience Scale and Basic Elements of Grief Inventory were used as data collection tools. In the findings of the study, significant relationships were found between the participants' basic grief elements levels and posttraumatic stress levels, while no significant relationships were found between the basic grief elements levels and psychological resilience levels. Accordingly, it was found that as the participants' levels of posttraumatic stress increased, their levels of basic grief elements also increased. In addition, it was found that there was no significant relationship between the participants' posttraumatic stress levels and their psychological resilience levels. In this context, clinicians should accurately define the grief processes of individuals who have experienced loss and intervene if necessary. It is recommended that they prepare an appropriate grief intervention plan by following the literature on the grief process.

Keywords: Loss, Psychological Resilience, Posttraumatic Stress Disorder, Grief

TASAVVUFÎ VE TAOİST DÜŞÜNCEDE İNSANIN OLGUNLAŞMA YOLCULUĞU: “İNSAN-I KÂMİL” VE “CHEN-JEN”

Araş. Gör. İsa YALÇIN

Bitlis Eren Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1735-2489>

ÖZET

Tasavvuf ve taoist düşüncesinden her biri kendi özgün öğretilerine ve değerlerine sahip iki farklı gelenek olmasına rağmen benzer mânevî ve felsefî temalara sahip olmakla beraber içsel huzur, mânevî olgunluk ve birlik arayışına odaklanırlar. Her ikisi de insanın olgunlaşma yolculuğunu ele alır; ancak bu iki gelenek arasında önemli farklılıklar da bulunmaktadır. Olgunlaşma yolculuğunda hedef nokta İslâm inancına dayanan tasavvufî düşüncede “insan-ı kâmil”; Çin geleneğinden gelen taoist düşüncede ise “chen-jen” (gerçek insan) kavramları ile belirtilmektedir. Tasavvuf doktrininde insan-ı kâmil, ilâhî tecellinin en mükemmel yansıması olarak kabul edilen evrensel bir insan idealini temsil eder ve tüm insanlık için örnek alınacak bir modeldir. Başka bir ifadeyle mânevî bir gelişim süreci sonunda kişisel sıkıntılardan arınmış, gönül huzuruna ulaşmış, kesin bilgiye ve ruhî tecrübeye erişmiş biridir. Bunun yanı sıra İslâm’ın öğretilerine sıkıca bağlı, mânevî olarak en üst mertebede yer alan ve Allah ile insanlar arasında bir köprü vazifesi gören biri olarak tanımlanmaktadır. Taoist disiplini ve yaşam tarzını takip edenler için kullanılan “chen-jen” ise kişinin mükemmel erdem ve güç seviyelerine ulaştığı bir unvandır. Chen-jen olarak tanımlanan bir kişi, kendi içsel dünyasında kontrol sahibi, doğayı anlayan ve kontrol edebilen, insanların ve evrenin sınırlarını kavramış bir “gerçek insan” olarak kabul edilir. Öte yandan bu terim; duyguların, dürtülerin ve tutkuların üstesinden gelmiş, içsel bir dengeye ve yüksek ahlâkî standartlara sahip birini de ifade eder. Bu nedenle Taoizm’de chen-jen seviyesi, içsel ve dışsal uyumun en yüksek noktası olarak temsil edilir. Bu bağlamda insanın içsel potansiyelini ve ilâhî niteliklerini anlamak üzerine kullanılan bu kavramlara bakıldığında insan-ı kâmil; varlık ve bilgi yönünden, dinî, ahlâkî ve sosyal yönden olmak üzere daha kapsamlı bir boyutu içerirken; chen-jen ise doğa ve içsel dengeye odaklanan bir felsefî sistem içerisinde daha çok ahlâkî ve toplumsal bir boyuta sahiptir. Tasavvufî düşüncede kâmil bir insan hedefine ulaşabilmek için Allah’ın inâyetinin yanı sıra dinî ritüeller, ibadetler ve tasavvufî öğretiler merkezî bir rol oynarken; Taoculukta ise işin doğasına uygun davranma yöntemi olan wu-wei, meditasyon, yoga ve tantra gibi uygulamalar daha ön plandadır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, İnsan-ı Kâmil, Taoizm, Chen-jen.

THE JOURNEY OF HUMAN MATURATION IN SUFI AND TAOIST THOUGHT: “INSAN-I KAMIL” (PERFECT HUMAN) AND “CHEN-JEN”

ABSTRACT

Although Sufism and Taoist thought are two different traditions, each with their own unique teachings and values, they have similar spiritual and philosophical themes and focus on the search for inner peace, spiritual maturity and unity. Both deal with the journey of human maturation; however, there are also important differences between these two traditions. In Sufi thought, which is based on Islamic belief, the goal point in the journey of maturation is indicated by the concept of “insan-1 kamil” (perfect human); in Taoist thought, which comes from the Chinese tradition, it is indicated by the concept of “chen-jen” (true human being). In Sufi doctrine, the human being represents a universal human ideal that is considered to be the most perfect reflection of divine manifestation and is a model for all humanity. In other words, at the end of a spiritual development process, he is a person who has been purified from personal troubles, has reached peace of mind, and has attained certain knowledge and spiritual experience. He is also described as someone who is firmly committed to the teachings of Islam, who is at the highest spiritual level, and who acts as a bridge between God and humanity. For those who follow the Taoist discipline and way of life, “chen-jen” is a title by which a person attains perfect levels of virtue and power. A person described as chen-jen is considered a “true human being” who has control over his or her inner world, who understands and can control nature, and who has grasped the secrets of people and the universe. On the other hand, the term also refers to someone who has overcome emotions, impulses and passions, and who has an inner balance and high moral standards. Therefore, in Taoism, the chen-jen level is represented as the highest point of inner and outer harmony. In this context, when we look at these concepts used to understand the inner potential and divine qualities of human beings, we can see that the human kamil (perfect human) includes a more comprehensive dimension in terms of existence and knowledge, as well as religious, moral and social aspects, while chen-jen has more of a moral and social dimension within a philosophical system that focuses on nature and inner balance. In Sufi thought, religious rituals, worship and Sufi teachings play a central role in addition to God’s grace in order to achieve the goal of a perfect human being, while in Taoism, practices such as wu-wei, meditation, yoga and tantra, which are methods of acting in accordance with the nature of work, are more prominent.

Keywords: Sufism, Insan-1 kamil (Perfect human), Taoism, Chen-jen.

CHATGPT'NİN TURİZM SEKTÖRÜNDE KULLANIMINA GENEL BİR BAKIŞ

Doç. Dr. Şükran KARACA ¹, Öğr. Gör. Esra ÖZKAN ÖNEM ²

¹ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Turizm Fakültesi, 0000-0002-0268-1810

² Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Turizm Fakültesi, 0000-0001-5951-3466

ÖZET

Yapay zekâ teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, son yıllarda turizm dâhil birçok sektörde önemli değişikliklere yol açmıştır. ChatGPT gibi yapay zekâ tabanlı sohbet robotları, gelişmiş algoritmalarla çevrimiçi kaynaklardan gelen verileri işleyerek, kullanıcılarla etkileşimde bulunabilir hale gelmiştir. ChatGPT, insan dilini anlama ve insan benzeri bir şekilde etkileşim kurma yeteneği sayesinde büyük ilgi görmektedir. Bu teknoloji, turizm sektörü için çeşitli avantajlar sunmaktadır. Öncelikle, turistlerin bireysel ihtiyaçlarını hızlı ve doğru bir şekilde karşılayabilme yeteneğiyle, seyahat deneyimlerini kişiselleştirmek mümkün olmaktadır. Ayrıca, ChatGPT gibi yapay zekâ uygulamaları, seyahat planlaması, otel rezervasyonları ve yerel rehberlik gibi konularda da yardımcı olabilmektedir. ChatGPT'nin turizm sektöründeki etkileri sadece turistlerle sınırlı değildir. Aynı zamanda otel ve seyahat şirketleri için de büyük bir öneme sahiptir. Bu teknoloji, müşteri hizmetlerini geliştirmek, rezervasyon süreçlerini kolaylaştırmak ve müşteri memnuniyetini artırmak için kullanılabilir. Ayrıca, ChatGPT'nin kullanılmasıyla birlikte sektördeki iş süreçlerinde verimlilik artışı ve maliyet tasarrufu da sağlanabilmektedir. Ancak, bu teknolojiyle ilgili bazı sakıncalar da bulunmaktadır. Veri güvenliği, etik sorumluluklar ve kullanıcı mahremiyeti gibi konular, yapay zekâ tabanlı turizm uygulamalarının gelişiminde dikkate alınması gereken önemli faktörlerdir.

ChatGPT gibi yapay zekâ uygulamaları, turizm sektöründe yeni bir çağı başlatmıştır. Bu teknoloji, seyahat deneyimlerini zenginleştirmek, müşteri memnuniyetini artırmak ve sektöre değer katmak için kullanılabilir. Ancak, doğru kullanım ve düzenlemelerle birlikte, bu teknolojinin potansiyelinden tam anlamıyla faydalanmak mümkündür. Bu çalışma, ChatGPT'nin turizm sektöründeki potansiyel kullanımına odaklanmakta ve bu teknolojinin konaklama ve turizm endüstrisinin geleceğini nasıl etkileyebileceğini araştırmaktadır. Ayrıca çalışmada, bu teknolojiyi kullanmanın olası riskleri ve zorlukları da ele alınmaktadır. Araştırma sonucunda, ChatGPT'nin sektördeki etkileri hakkında turizm paydaşlarına bilgiler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: ChatGPT, Yapay Zeka, Turizm

AN OVERVIEW OF THE USE OF CHATGPT IN THE TOURISM SECTOR

ABSTRACT

Rapid developments in artificial intelligence technologies have led to significant changes in many sectors, including tourism, in recent years. Artificial intelligence-based chatbots such as ChatGPT have become able to interact with users by processing data from online sources with

advanced algorithms. ChatGPT is gaining a lot of attention thanks to its ability to understand human language and interact in a human-like manner. This technology offers various advantages for the tourism industry. First of all, with the ability to meet tourists' individual needs quickly and accurately, it is possible to personalize their travel experiences. Additionally, artificial intelligence applications such as ChatGPT can assist with travel planning, hotel reservations and local guidance. ChatGPT's effects on the tourism industry are not limited to just tourists. It is also of great importance for hotel and travel companies. This technology can be used to improve customer service, streamline booking processes and increase customer satisfaction. In addition, by using ChatGPT, efficiency increase and cost savings can be achieved in business processes in the sector. However, there are some drawbacks associated with this technology. Issues such as data security, ethical responsibilities and user privacy are important factors to be considered in the development of artificial intelligence-based tourism applications.

Artificial intelligence applications such as ChatGPT have ushered in a new era in the tourism industry. This technology is an important tool that can be used to enrich travel experiences, increase customer satisfaction and add value to the industry. However, with correct use and regulations, it is possible to fully utilize the potential of this technology. This study focuses on the potential use of ChatGPT in the tourism industry and explores how this technology may impact the future of the hospitality and tourism industry. In addition, the study also discusses the possible risks and difficulties of using this technology. As a result of the research, information was provided to tourism stakeholders about the effects of ChatGPT on the sector.

Key Words: ChatGPT, Artificial Intelligence, Tourism

1. GİRİŞ

Generative Pre-trained Transformer'ın kısaltması olan ChatGPT, kendisini "bir yapay zeka araştırma ve dağıtım şirketi" olarak tanıtan OpenAI tarafından tasarlanan ve uygulanan bir dil modeli ve sohbet aracıdır. OpenAI, Kasım 2022'nin sonunda GPT-3 prototipini piyasaya sürdüğünden beri sohbet sistemi ChatGPT'ye olan ilgi artmıştır (Mich ve Garigliano, 2023). ChatGPT'nin kökenleri, 1966 yılında MIT profesörü Joseph Weizenbaum tarafından geliştirilen "ELIZA"ya dayanmaktadır (Wikipedia, 2023). ChatGPT, ilk kullanıma sunulmasının ardından yalnızca 5 gün içinde 1 milyondan fazla kullanıcıya ulaşmış ve Ocak 2023 itibarıyla aylık 100 milyon aktif kullanıcıyı aşarak onu "şimdiye kadar piyasaya sürülen en hızlı büyüyen tüketici uygulaması" haline getirmiştir (Helberger ve Diakopoulos, 2023).

ChatGPT, "insan benzeri metinler oluşturma" yeteneğine sahip OpenAI tabanlı genel amaçlı bir sohbet robotudur (Aydın ve Karaarslan, 2022). Buna göre, insan benzeri söylem biçiminde yeni içerikler üretme kabiliyetine itibar etmek için üretici yapay zeka olarak anılır. ChatGPT, yapay zeka uygulamalarının açık yapay zekayı temel alan metinler ve görüntüler oluşturmalarını sağlayan GPT büyük dil modelinin (LLM) üzerine inşa edilmiş bir konuşma kullanıcı arayüzüdür (Gimpel vd., 2023). İnsan benzeri etkileşimleri simüle etmek üzere programlanan

bu otomatik konuşma araçları, müşteri hizmetlerini geliştirme ve genel hizmet deneyimlerini iyileştirme potansiyelleri nedeniyle konaklama ve turizm endüstrisinde önemli ölçüde ilgi toplamıştır (Paul vd., 2023).

GPT'nin potansiyelinin, hizmet deneyimleri oluşturma ve sunmadaki avantaj ve dezavantajlarının keşfedilmesi ile GPT kullanımının konaklama ve turizm endüstrisinin gelecekteki yönünü nasıl etkileyebileceğinin araştırılması önem arz etmektedir. Bu çalışma, ChatGPT kullanımının avantajları, zorlukları ve beraberinde getirdiği tehditler hakkında kavramsal bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda ChatGPT'nin konaklama ve turizm endüstrisi üzerinde olası etkilerini araştırmak için yapılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ChatGPT 3.0 ve ChatGPT 4.0

Konuşma yaklaşımları ve doğal dil işleme teknolojilerini kullanarak kullanıcı sorgularına akıllı ve insani yanıtlar verebilen ChatGPT, yapay zekâda yeni bir çağ başlatmıştır. ChatGPT, ticaret, hizmet sunumu, müşteri desteği ve eğitim gibi çeşitli alanlarda, bu endüstrilerin ve toplumun işleyişinde önemli ölçüde devrim yaratarak büyük bir yıkıcı olarak hizmet edeceği düşünülmektedir (Aydın ve Karaarslan, 2023). Konuşmalar sırasında, bir kullanıcı ChatGPT arayüzüne bir mesaj veya soru girdiğinde, GPT dil modeli bu bilgiyi girilen metne dayalı kişiselleştirilmiş yanıtları tahmin etmek ve oluşturmak için kullanır (Dwivedi vd., 2023).

ChatGPT, farklı yapay zeka algoritmaları, denetimli makine öğrenimi ve takviyeli makine öğrenimi kullanılarak eğitilmiştir. OpenAI, büyük doğal dil modellerinin farklı sürümlerini geliştirmiştir ve her yeni sürümde kalite önemli ölçüde artmaktadır. Kasım 2022'de GPT-3 piyasaya sürüldükten sonra 2023'te yapay zekâ ve doğal dil işleme alanındaki hızlı teknolojik ilerlemelerle birlikte, ChatGPT 4.0 gibi güçlü bir dil modeli doğmuştur. "ChatGPT 4.0, OpenAI tarafından geliştirilen son derece gelişmiş bir dil modelidir. Bu güncelleme, önceki sürümlerine kıyasla önemli gelişmeler sunmaktadır. Öncelikle bu güncelleme ChatGPT'nin daha kesin ve tutarlı yanıtlar vermesini sağlamıştır. Eğitim verilerinin kalitesinin artırılması ve daha fazla veri kullanabilme yeteneği verilen yanıtların doğruluğunun artmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca, ChatGPT 4.0 geniş bir bilgi yelpazesıyla donatılmıştır. Daha fazla konu ve alan hakkında bilgi sahibi olmasıyla, çeşitli konulara dair derinlemesine ve bilgilendirici yanıtlar verebilmektedir. Güncelleme öncesindeki sınırlamaları aşarak, daha uzun ve karmaşık konuları daha detaylı şekilde ele alabilmektedir. Bu güncelleme aynı zamanda kullanıcı deneyimini önemli ölçüde iyileştirmiştir. Kullanıcılara belirli bir bağlam içinde konuşma yeteneği kazandıran "sohbet geçmişi" özelliği gibi yeni eklemelerle, daha özelleştirilmiş ve etkileşimli sohbetlere olanak tanır hale gelmiştir.

ChatGPT 4.0, kullanıcılara daha fazla esneklik sağlamak amacıyla eğitilebilir bir yapıya sahiptir. Kullanıcılar, ChatGPT'yi belirli bir alanda uzmanlaşmış sorular sormak veya belirli bir ton veya tarzda yanıtlar almak için yönlendirebilmektedirler. Bu sayede, kullanıcıların taleplerine daha uygun ve spesifik yanıtlar verebilme yeteneği artırılmıştır. Ayrıca, güvenlik alanında da büyük adımlar atılmıştır. ChatGPT 4.0, yanıltıcı bilgileri önlemek ve kötü niyetli

kullanımları engellemek için ek güvenlik önlemleri içermektedir. Bu güncellemeyle birlikte ChatGPT, ticari kullanım için de açılmıştır. Geliştiriciler ve işletmeler, ChatGPT'yi chatbotlar veya müşteri hizmetleri gibi farklı alanlarda kullanma imkânına sahip olabilmektedirler. Aynı zamanda, diğer yapay zekâ uygulamalarının geliştirilmesinde de ChatGPT'den faydalanılabilmektedir. Bu, iş dünyasında ve teknoloji alanında önemli bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir (DİA, 2023).

2.2. ChatGPT'nin Turizm Sektöründe Benimsenmesine İlişkin Genel ve Ön Yönergeler

Turizm sektörünün çok paydaşlı ve bilgiye dayalı doğası, firmaları ve paydaşları ChatGPT'yi benimsemeye itmektedir. ChatGPT, yeni dijital çözümler oluşturmak ve mevcut olanları yenilemek için kullanılabilir. Bu kapsamda ChatGPT'nin benimsenmesine ilişkin genel ve ön yönergeler aşağıdaki gibidir (Mich ve Garigliano, 2023):

Mevcut veritabanları ile entegrasyon: ChatGPT, şirketlerin rezervasyonlar, incelemeler, tercihler vb. ile ilgili büyük verilerinden yararlanmak için kullanılabilir ve bu tür özel bilgileri ChatGPT'nin hâlihazırda kullanmakta olduğu büyük miktarda veriyle entegre eder. Örneğin, bir çevrimiçi seyahat acentesi (OTA), gezi planlaması için kullanıcıların sorularını neredeyse gerçek zamanlı ve kişiselleştirilmiş bir şekilde yanıtlayan bir sohbet botu uygulamak için kendi verileriyle birleştirilmiş ChatGPT'yi benimseyebilir.

Belirli alanlar için uzmanlaşma: ChatGPT'nin çekirdek sürümünde sunmadığı bilgileri gerektiren uygulamalar için, özel bilgi kaynakları (veritabanları, bilgi tabanları) ve ayrıca sensör sistemlerinden veya genel olarak siber-fiziksel sistemlerden gerçek zamanlı girdiler eklemek mümkündür. Bu girdi, örneğin seyahat veya konaklama hizmetlerinin doğruluğu açısından belirli bir uygulama için gereken kaliteyi garanti etmek üzere önceden işlenebilir.

OpenAI kaynaklarının kullanılması: OpenAI, geliştiriciler tarafından şimdiye kadar önemli miktarda para yatırımı gerektiren yeni dijital çözümler tasarlamak için kullanılacak çevrimiçi yazılım kaynakları geliştirmiş ve kullanıma sunmuştur. Bu, küçük şirketler için yeni fırsatlar yaratmaktadır. Örneğin, bir robot bir kullanıcının onunla insan benzeri bir konuşmada etkileşime girmesine izin verecek şekilde eğitilebilir. Bir gezi sırasında etkileşimlerini geliştirmek için turist uygulamalarına çeviri özellikleri eklenebilir. Yakın bir gelecekte OpenAI ChatGPT teknolojisi, şirketler tarafından bireysel ihtiyaçları ve kendi sohbet robotlarını geliştirmeleri için eğitilebilir.

Diğer AI araçlarıyla entegrasyon: Multimedya içeriğinin kalitesini oluşturmak ve iyileştirmek için entegre edilebilecek çeşitli yapay zeka araçları vardır (ör. uçuşla ilgili kişiselleştirilmiş açıklamalar, kişiselleştirilmiş coğrafi etiketli bilgiler ekleme vb. dahil olmak üzere etkinlikler için video).

Mevcut dijital teknoloji ile entegrasyon: Örneğin, ChatGPT gezi planlamasını daha iyi desteklemek veya robotları kontrol etmek ve onlarla etkileşimde bulunmak için Google Haritalar'a bağlanabilir.

Yeni kullanım durumlarının geliştirilmesi: Bu son yönerge en önemlisidir. Hedeflerden ve ihtiyaçlardan başlayarak, rekabet avantajı yaratacak şekilde henüz kimsenin aklına bile gelmemiş kullanımları sunabilir. Yani ChatGPT'nin yeni kullanımlarını 'icat etmeyi' önerir. Örneğin, iklim değişikliği ve sürdürülebilirlik gibi turizmi zorlayan büyük sorunlara çözüm aranarak belirlenebilir.

2.3. Seyahat Aşamalarında ChatGPT Kullanımı

Seyahat genel olarak seyahat öncesini, seyahat sırasında ve seyahat sonrasında içeren üç aşamalı bir süreçtir (Tsang vd., 2011). ChatGPT, planlamadan başlayarak yolculuk sonrası değerlendirmeye kadar müşterilerin seyahat deneyimi yolculuğu boyunca sorunsuz ve entegre hizmet deneyimleri sunmasına yardımcı olmaktadır (Gürsoy vd., 2023). Seyahat aşamalarında ChatGPT kullanımı aşamalar halinde aşağıdaki gibi ele alınmıştır:

Seyahat Öncesi: Bu aşama, turistlerin ilgili bilgileri araştırdığı, bir dizi yer seçimi geliştirdiği, değerlendirmeler yaptığı ve uygun kararlar verdiği bir süreçtir (Xiang vd., 2015). Turistler, seyahat web siteleri, sosyal medya (örneğin, seyahat blogları) ile arkadaş ve aile üyelerinden gelen öneriler dahil olmak üzere çeşitli kaynaklardan bilgi almaktadırlar. Bu kaynaklardan elde edilen çok sayıda bilgiye rağmen, değerli bilgileri belirlemek ve doğru kararı vermek zorlayıcı ve zaman alıcı olabilir (Wong vd., 2023). Ancak turistlerin tercihlerini ve ihtiyaçlarını konuşmalarına ve geri bildirimlerine göre analiz eden ChatGPT, çeşitli seyahat web sitelerinden alınan verileri hızlı ve doğru bir şekilde işleyebilir ve ilgi çekici yerler, yemek, konaklama ve ulaşım gibi uygun maliyetli destinasyon bilgileri ve tavsiyeler sağlayabilir (Carvalho ve Ivanov, 2023). ChatGPT'nin kullanımı, turistlere daha kişiselleştirilmiş ve hedefe yönelik öneriler sunmaya yönelik olarak önemli bir adımı temsil etmektedir (Chatterjee ve Dethlefs, 2023).

Seyahat Sırasında: ChatGPT, turistlerin seyahatleri sırasında önceki tercihlerini dikkate alarak ve çok sayıda internet kaynağına erişerek yerel cazibe merkezleri, restoranlar ve etkinlikler hakkında en alakalı ve güncel bilgileri sağlayabilir. Turistler seyahatleri sırasında sorunlarla karşılaştıklarında ve acil yardıma ihtiyaç duyduklarında, ChatGPT farklı dillerde 7/24 düzenli ve zamanında iletişim sunmak için kişisel bir asistan olarak hareket edebilir (Chatterjee ve Dethlefs, 2023, Wong vd., 2023). Aynı zamanda turistler, seyahat sırasında dil engelleri ve kültürel farklılıklarla karşılaşabilir (Lu vd., 2021). ChatGPT, üretici yapay zekanın uygulamalara yerel gelenekler ve dil ifadeleriyle ilgili bilgilerin doğru ve güvenilir çevirilerini sunma yeteneği sağlayan büyük dil modeli (LLM) tarafından güçlendirilmesinden dolayı dil ve kültürel engelleri hafifletmeye yardımcı olabilir. ChatGPT turistlerin tercihlerine göre, doğal bir manzara, tarihi bir cazibe merkezi veya bir hediyelik eşya dükkanı gibi özelleştirilmiş rehberlik hizmetleri sunabilir (Carvalho ve Ivanov, 2023; Wong vd., 2023).

Seyahat Sonrası: ChatGPT, daha iyi öneriler sunmak amacıyla bilgi veritabanını geliştirmek için müşteri geri bildirimlerini ve seyahat deneyimlerini birleştirmektedir (Pereira vd., 2022). GPT, konaklama, yeme-içme otelleri, turistik yerler ve diğer turistik yerler hakkındaki kullanıcı girdilerini inceleyerek teknikleri ve algoritmaları iyileştirebilmekte ve diğer kullanıcılara daha özelleştirilmiş ve doğru seyahat bilgileri sağlayabilmektedir. Ayrıca GPT, turistlerin gezi deneyimlerini paylaşmalarını kolaylaştırmak için sosyal medya platformlarıyla

arayüz oluşturabilir. Bu bağlantı sayesinde turistler diğer gezginlerden gelen geri bildirimlere dayanarak ziyaret edecek yeni yerler ve yapılacak şeyler bulabilirken, GPT bu verileri seyahatle ilgili daha özelleştirilmiş ve kapsamlı bilgi seçimi sağlamak için kullanılabilir (Gürsoy vd., 2023; Wong vd., 2023). Özellikle sosyal medya, turistlere çeşitli seyahat içeriklerini yayma imkanı sunarak onlara diğer turistlerle bilgiyi birlikte oluşturma konusunda yardımcı olmaktadır (Lever vd., 2021).

2.4. ChatGPT Riskleri

ChatGPT'yi turizm sektöründe teknolojik bir araç olarak kullanırken ortaya çıkabilecek bazı riskleri de göz önünde bulundurmak önemlidir (Wong vd., 2023). ChatGPT insan benzeri akıcılığına rağmen bir insanın muhakeme yeteneklerine sahip değildir; dolayısıyla karmaşık veya soyut sorulara yanıtlar üretmede ve metin girişinin bağlamını ve sonuçlarını kavramada zorluk yaşayabilir (OpenAI, 2023). ChatGPT bilgilerinin nereden alındığı konusunda net değildir (van Dis Eva vd., 2023). ChatGPT tarafından oluşturulan çıktı üzerinde fikri mülkiyet haklarını kimin talep edeceği henüz bilinmemektedir (Chui vd., 2022).

ChatGPT uygunsuz içeriği tespit etmek için tasarlanmış olsa da hala etkili değildir (Zhuo vd., 2023). Örneğin, GPT tabanlı hizmet deneyimlerinin geliştirilmesi ve uygulanması, kullanıcıların kişisel bilgilerinin uygunsuz kullanımını ve manipüle edilmesini önlemek için uygun yasal çerçeveye ve etik standartlara ihtiyaç duymaktadır (Helberger ve Diakopoulos, 2023). ChatGPT spam, yanlış bilgi, kimlik avı e-postaları ve kötü amaçlı yazılım gibi kötü amaçlı içeriklerin oluşturulmasını ve dağıtımını büyük ölçüde artırma potansiyeline sahip olduğundan siber güvenlik için önemli bir tehdit oluşturabilir (Karanjai, 2022). ChatGPT'nin oluşturduğu siber güvenlik riskleri, bir turizm şirketinin veya destinasyonun itibarına zarar verebilir ve hassas bilgilerin güvenliğini ve gizliliğini tehlikeye atabilir. Bir destinasyon veya bir turizm şirketi hakkında sahte haberlerin oluşturulması veya markaların kimliğine bürünülmesi muhtemelen giderek daha karmaşık hale gelecektir (Karanjai, 2022). Aynı zamanda şirketler, müşterilerin kişisel verilerini ve diğer hassas bilgilerini ChatGPT ile paylaşmanın risklerini de göz önünde bulundurmalıdır (Kim, 2023).

Bir diğer risk, insan tarafından oluşturulan içerikleri yapay zeka tarafından oluşturulan içeriklerden ayırt etmek zordur. ChatGPT gibi bir sistem yardımıyla herhangi bir yeni iletişim yazılmış olabilir (Mich ve Garigliano, 2023). Ayrıca ChatGPT, 2021 yılına kadar dünya hakkında bilgi sahibidir (Zielinski vd., 2023). 2021 yılına kadar güncellenen veri kümeleriyle eğitildiğinden, daha güncel verilere ihtiyaç duyan herhangi bir uygulamanın bu verileri doğrudan sisteme entegre etmesi gerekir (Mich ve Garigliano, 2023).

3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Konaklama ve turizm işletmeleri, giderek daha akıllı hale gelen bir geleceğe hazırlanmak zorunda olan diğer sektörlerden farksız değildir (Tussyadiah, 2020). ChatGPT, turizm işinde verimliliği artırmak için büyük bir potansiyele sahiptir. Turizm operatörleri, örneğin seyahat veya ağırlama hizmetleri için önerilerde bulunmak ve aynı zamanda tatilde nereye gidileceği

ve tatil sırasında ne yapılacağına ilişkin kararları desteklemek amacıyla müşteri hizmetleri için chatbot tabanlı öneri sistemleri kullanmaktadırlar (Camilleri ve Troise, 2023).

ChatGPT'nin benimsenmesi, müşterilerin bilgi arama, karar verme ve işletmelerin özelleştirilmiş hizmetler ve deneyimler üretme, oluşturma ve sunma yöntemlerini bozarak konaklama ve turizm endüstrisinde önemli değişikliklere yol açmaktadır (Dwivedi vd., 2023). ChatGPT, seyahat deneyimlerini planlama ve yönetme konusunda yüksek derecede özelleştirilmiş, doğru ve duyarlı destek sağlarken, gezginleri parmaklarının ucundaki zengin bilgi ve verilerle buluşturarak seyahat endüstrisinde devrim yaratma potansiyeline sahiptir (Carvalho ve Ivanov, 2023). Turistlerin konuları, programları ve talepleri GPT'ler kullanılarak gerçek zamanlı olarak takip edilebileceğinden, GPT'lerin kullanımı daha özelleştirilmiş deneyimlere imkan tanımaktadır (Iskender, 2023). Böylece konaklama ve turizm şirketleri için yeni iş modelleri ve gelir getirici fırsatlar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, GPT ve diğer yapay zeka teknolojileri tarafından desteklenen hizmet ve deneyimlerin geliştirilmesi, sektörün gelecekteki gelişimine çok önemli bir katkı sağlayacaktır (Gursoy vd., 2023). GPT'ler sayesinde turistler, aktivitelerini düzenlemeye yardımcı olacak parametreler olarak kişiliklerini, tercihlerini ve geçmiş deneyimlerini kullanan (örneğin, belirli diyet, yemek ve hizmet tercihlerine uyan restoranlar bulmak) süper güçlü otonom araçlarla donatılmaktadır (Wong vd., 2023).

ChatGPT, turizm endüstrisindeki iş süreçlerinde de devrim yaratma potansiyeline sahiptir (Carvalho ve Ivanov, 2023). ChatGPT, ön büro operasyonlarına bir chatbot ile entegre edildikten sonra müşteri hizmetleriyle (bilgi sağlama, rezervasyon, şikayetleri yönetme vb.) ilgilenebilir (Sorrells, 2023). Özellikle İK departmanlarını ilgilendiren konularda ChatGPT, pozisyona, şirket politikasına ve sektöre göre uyarlanmış çekici iş tanımları ve mülakat soruları oluşturabilir (Chui vd., 2022). Aynı zamanda yönetimle fikirlerin paylaşılmasını teşvik ederek çalışanların katılımını kolaylaştırabilirler. Ayrıca ChatGPT yeni ürün fikirlerinin üretilmesine ve yeni fırsatların belirlenmesine yardımcı olabilir. Örnek kelimelerden ürün adları, içindekiler listesinden tarifler önerebilir veya bir metin açıklamasını renge dönüştürebilir. ChatGPT, müşterilerin tercihlerine, yemek kısıtlamalarına ve tesisteki malzemelere göre restoranlarda sürpriz yemekler yaratmak için kullanılabilir (Carvalho ve Ivanov, 2023).

Bu çalışmada, turizm sektöründe ChatGPT kullanımına ilişkin kavramsal bir çerçeve sunulmuştur. Gelecekte yapılacak çalışmalarda turizm ve diğer sektörlerde GPT'nin benimsenmesini ve kullanılmasını etkileyen faktörler incelenebilir. GPT uygulamalarını kullanan kişilerin deneyimleri tespit edilerek sektördeki yenilik ve büyümeye yönelik bilgiler sunularak, yeni fırsatlar belirlenebilir.

KAYNAKÇA

Aydın, Ö., Karaarslan, E. *Is Chatgpt Leading Generative AI? What is Beyond Expectations?*, Social Science Research Network, <https://doi.org/10.2139/ssrn.4341500>, 2023.

Camilleri M., Troise C. *Chatbot Recommender Systems in Tourism: A Systematic Review and A Benefit-Cost Analysis*, Stockholm, Sweden: 8th Int Conf On Machine Learning Technologies (ICMLT 2023), March 10–12, ACM, New York, USA, 2023.

Carvalho, I., Ivanov, S. *Chatgpt For Tourism: Applications, Benefits And Risks*, Tourism Review, <https://doi.org/10.1108/tr-02-2023-0088>, 2023.

Chatterjee, J., Dethlefs, N. *This New Conversational AI Model Can Be Your Friend, Philosopher, And Guide... And Even Your Worst Enemy*, Patterns, 4,1,100676, 2023.

Xiang, Z., Wang, D., O'Leary, J.T., Fesenmaier, D.R. *Adapting To The Internet: Trends in Travelers' Use of The Web For Trip Planning*, Journal of Travel Research, 54, 4,511-527, 2015.

Chui, M., Roberts, R., Yee, L. *Generative AI Is Here: How Tools Like Chatgpt Could Change Your Business*, Mckinsey And Company, www.mckinsey.com/capabilities/quantumblack/our-insights/generative-ai-is-here-how-tools-like-chatgpt-could-change-your-business, 2022.

DİA, <https://www.dia.com.tr/chatgpt-4-0-nedir-yeni-guncellemede-neler-var/> (Erişim Tarihi: 01.10.2023)

Dwivedi, Y.K., Kshetri, N., Hughes, L., Slade, E.L., Jeyaraj, A., Kar, A.K., Baabdullah, A.M., Koohang, A., Raghavan, V., Ahuja, M..... *So What If Chatgpt Wrote It? ” Multidisciplinary Perspectives On Opportunities, Challenges and Implications of Generative Conversational AI For Research, Practice And Policy*, International Journal of Information Management, 71,102642, 2023.

Gimpel, H., Hall, K., Decker, S., Eymann, T., Lämmermann, L., Mädche, A., Röglinger, R., Ruiner, C., Schoch, M., Schoop, M., Urbach, N., Vandirck, S. *Unlocking The Power of Generative AI Models And Systems Such As GPT-4 and Chatgpt For Higher Education: A Guide For Students And Lecturers*, University of Hohenheim, 2023.

Helberger, N., Diakopoulos, N. *Chatgpt and The AI Act*, Internet Policy Review, 12,1, <https://doi.org/10.14763/2023.1.1682>, 2023.

Iskender, A. *Holy Or Unholy? Interview With Open AI's Chatgpt*, European Journal of Tourism Research, 34, 3414, <https://doi.org/10.54055/ejtr.v34i.3169>, 2023.

Karanjai, R. *Targeted Phishing Campaigns Using Large Scale Language Models*, Arxiv, <https://doi.org/10.48550/arxiv.2301.00665>, 2022.

Kim, E. *Amazon Warns Employees Not To Share Confidential Information With Chatgpt After Seeing Cases Where Its Answer 'Closely Matches Existing Material' From Inside The Company*, Business Insider, www.businessinsider.com/amazon-chatgpt-openai-warns-employees-not-share-confidential-information-microsoft-2023-1, 2023.

Lever, M. W., Elliot, S., Joppe, M. *Exploring Destination Advocacy Behavior in A Virtual Travel Community*, Journal of Travel & Tourism Marketing, 38, 5, 431-443, 2021.

Mich, L., Garigliano, R. *ChatGPT for e-Tourism: A technological perspective*, Inf Technol Tourism, 25, 1-12, <https://doi.org/10.1007/s40558-023-00248-x>, 2023.

OpenAI, <https://openai.com/> (Erişim tarihi: 01.10.2023)

Paul, J., Ueno, A., Dennis, C. *Chatgpt And Consumers: Benefits, Pitfalls And Future Research Agenda*. International Journal of Consumer Studies. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12928>, 2023.

Pereira, T., Limberger, P. F., Minasi, S. M., Buhalis, D. *New Insights into Consumers' Intention To Continue Using Chatbots in The Tourism Context*, Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism, 1–27, 2022.

Sorrells, M. *What Will Chatgpt Mean For The Travel Industry*, Phocuswire. <https://www.phocuswire.com/what-will-chatgpt-mean-for-the-travel-industry>, 2023.

Tsang, N.K., Chan, G.K., Ho, K.K. *A Holistic Approach To Understanding The Use of Travel Guidebooks: Pre-, During, And Post-Trip Behavior*, Journal of Travel & Tourism Marketing, 28, 7, 720-735, 2011.

Tussyadiah, I. *A Review Of Research into Automation in Tourism: Launching The Annals Of Tourism Research Curated Collection On Artificial Intelligence And Robotics in Tourism*. Annals of Tourism Research, 81, 102883. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.102883>, 2020.

Van Dis Eva A.M., Bollen, J., Zuidema, W., Van Rooij, R., Bockting, C.L. *Chatgpt: Five Priorities For Research*. Nature, 614, 7947, 224–226, 2023.

Wikipedia, https://tr.wikipedia.org/wiki/Sohbet_botu (Erişim tarihi:02.10.2023)

Wong, I. A., Lian, Q. L., Sun, D. *Autonomous Travel Decision-Making: An Early Glimpse Into Chatgpt And Generative AI*, Journal Of Hospitality And Tourism Management, 56, 253–263, 2023.

Zhuo, T.Y., Huang, Y., Chen, C., Xing, Z. *Exploring AI Ethics Of Chatgpt: A Diagnostic Analysis*, Arxiv, doi: 10.48550/arxiv.2301.12867, 2023.

Zielinski, C., Winker, M., Aggarwal, R., Ferris, L., Heinemann, M., Florencio-Lapeña, J., Pai, S., Ing, E., Citrome, L. *Chatbots, Chatgpt, and Scholarly Manuscripts: WAME Recommendations On Chatgpt And Chatbots In Relation To Scholarly Publications*, WAME. <https://wame.org/page3.php?id=106> (Erişim Tarihi: 06.10.2023)

GASTRONOMİK TRENDLER BAĞLAMINDA GIDA GÜVENCESİ VE TOPLUMSAL EŞİTSİZLİK

Öğr. Gör. Esra ÖZKAN ÖNEM¹, Doç. Dr. Şükran KARACA²

¹ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü,
0000-0001-5951-3466

² Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü,
0000-0002-0268-1810

ÖZET

Dünya genelindeki nüfus artışı, son yıllarda yaşanan Covid-19 pandemisi, bölgesel savaşlar, doğal afetler gibi etmenler, gıda güvencesizliği ve sosyal eşitsizlik sorunlarını derinleştirerek, bu sorunların daha geniş bir kesime yayılmasına neden olmuştur. Gıda güvencesi, sağlıklı ve dengeli bir şekilde beslenme imkânına erişim sağlama durumunu ifade ederken, sosyal eşitsizlik ise toplum içindeki farklı sosyo-ekonomik gruplar arasındaki adaletsizlikler için kullanılmaktadır. Araştırmada, bu iki kavram özellikle gastronomik akımlar çerçevesinde ele alınmıştır. Küreselleşen dünyada gittikçe yaygınlaşan sosyal eşitsizlik ve gıda güvencesi sorunlarıyla mücadelede kültürel, ekonomik ve sosyal bir fenomen olarak gastronomik yaklaşımların etkisi üzerinde durulmuştur. Çalışmanın kapsamını aşırı genişletmemek amacıyla, çevreci bir perspektife sahip olan gastronomi trendlerinin ele alınmasına karar verilmiştir. Bu kararın temel sebeplerinden biri de gıda güvencesi ve sosyal eşitlik bağlamında olumlu etkileri olabilecek yaklaşımların tercih edilmesidir. Araştırmada yerel tarımı desteklemek, sürdürülebilir gıda üretim yöntemlerini teşvik etmek ve aşırı tüketimi azaltmak gibi amaçları olan gastronomik yaklaşımların, gıda güvencesi sorununa ve sosyal eşitsizliğin önlenmesi üzerine etkileri incelenmiştir. Düşük gelirli grupların genellikle sağlıklı ve dengeli beslenme imkânlarından yoksun olduğu, düşük maliyetli ve sağlıksız gıdaları tercih etmek zorunda kalmalarının sosyal eşitsizliği derinleştirdiği, kanser ve obezite gibi sağlık sorunlarını tetiklediği bilinmektedir.

Bu araştırma, gıda güvencesi ile sosyal eşitsizlik arasındaki karmaşık ilişkileri ve bu sorunların gastronomik yaklaşımlarla nasıl ele alınabileceğini teorik bir perspektifle incelemeyi amaçlamaktadır. Gıda güvencesi eksikliğinin nedenlerini ve sonuçlarını inceleyerek, gelir eşitsizliği, yoksulluk ve toplumsal sorunlarla olan ilişkileri ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Ayrıca, gastronomik yaklaşımların bu sorunlarla başa çıkmada etkili bir şekilde nasıl kullanılabileceğine ve toplumların daha sürdürülebilir ve adil bir gıda sistemine doğru ilerlemesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Gıda Güvencesi, Sosyal Eşitsizlik, Gastronomi Trendleri, Food For Soul, Slow Food

FOOD SECURITY AND SOCIAL INEQUALITY IN THE CONTEXT OF GASTRONOMIC TRENDS

ABSTRACT

Factors such as population growth around the world, the Covid-19 pandemic, regional wars, and natural disasters in recent years have deepened the problems of food insecurity and social inequality, causing these problems to spread to a wider segment. While food security refers to the state of having access to a healthy and balanced diet, social inequality refers to injustices between different socio-economic groups within society. In the research, these two concepts were discussed especially within the framework of gastronomic movements. The impact of gastronomic approaches as a cultural, economic and social phenomenon in combating social inequality and food security problems, which are increasingly widespread in the globalizing world, is emphasized. In order not to over-expand the scope of the study, it was decided to focus on gastronomy trends with an environmental perspective. One of the main reasons for this decision is the preference for approaches that can have positive effects in the context of food security and social equality. In the research, the effects of gastronomic approaches, which have aims such as supporting local agriculture, encouraging sustainable food production methods and reducing excessive consumption, on the problem of food security and preventing social inequality were examined. It is known that low-income groups generally lack the opportunity for a healthy and balanced diet, and that they have to choose low-cost and unhealthy foods, deepening social inequality and triggering health problems such as cancer and obesity.

This research aims to examine the complex relationships between food security and social inequality and how these problems can be addressed with gastronomic approaches from a theoretical perspective. By examining the causes and consequences of lack of food security, it aims to reveal the relationships between income inequality, poverty and social problems. It also aims to contribute to how gastronomic approaches can be used effectively to tackle these problems and move societies towards a more sustainable and fair food system.

Key Words: Food Security, Social Inequality, Gastronomy Trends, Food For Soul, Slow Food

1. GİRİŞ

Gıda güvencesi, 1948'de Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde temel bir insan hakkı olarak vurgulanmıştır. Gıda güvencesi kavramı günümüzde de farklı toplumların beslenme durumlarını ve bu durumları etkileyen faktörleri açıklamak için kullanılmaktadır. Ancak, dünya genelinde hala yaklaşık bir milyar insan, yeterli gıda güvencesinden yoksun bir şekilde yaşamaktadır (Şahinöz, 2016). Gıda güvencesi, açlık, yetersiz beslenme, güvenli gıda erişimi ve beslenme durumunu içeren kapsamlı bir konsepttir. Ancak, gıda kaynaklarının düzensiz dağılımı ve çeşitli sebeplerle tüm dünya nüfusunun yeterli ve kaliteli gıdaya erişememesi, gıda güvencesi sorununu daha da derinleştirmektedir (Erbaş ve Aslan, 2012). Düşük gelirli toplumlarda genellikle yetersiz beslenme ve açlık sorunu yaşanırken, yüksek gelirli toplumlarda ise aşırı beslenme ve obezite daha yaygın bir problemdir (Doğan ve Özaltın 2022). Bu bağlamda, gıda güvencesi ve sosyal eşitsizlik arasındaki karmaşık ilişkiyi anlamak

ve bu sorunların üstesinden gelmek için gastronomik yaklaşımların potansiyelini değerlendirmek önemlidir.

Gastronomi, sadece yemeklerin hazırlanması ve sunumu ile ilgili bir alan olarak görülmemelidir. Küresel sorunlarla da yakından ilişkilidir. Çevre, iklim değişikliği, gıda kıtlığı, obezite, gıda güvenliği, tarım uygulamaları ve sürdürülebilirlik gibi pek çok önemli konuyu içermektedir. Gıda üretim süreçlerinin doğal kaynaklara olan etkisi, tarımın çevresel sürdürülebilirliği, yerel ve organik gıda hareketleri gastronomiyle bağlantılı önemli konular arasındadır (Samancı, 2020). Ayrıca, gastronomi insanların gıda haklarına erişimini, adaletli gıda dağıtımını ve gıda güvencesini de ele almaktadır. Dünya genelinde yeterli ve sağlıklı gıdaya erişemeyen milyonlarca insan için gastronomi sosyal adaletsizlikleri gözler önüne seren ve çözüm önerileri geliştiren bir araç olarak kullanılabilir. Bu nedenle, gastronomi alanında yapılan çalışmalar, gıda sistemlerini daha adil, sürdürülebilir ve sağlıklı bir şekilde dönüştürmek için önemli bir rol oynamaktadır.

Bu araştırma gıda güvencesi eksikliğinin nedenleri ve sonuçları ile gelir eşitsizliği, yoksulluk ve toplumsal sorunlar arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, gastronomik yaklaşımların bu sorunlarla başa çıkmada nasıl kullanılabileceğini ele almaktadır. Gıda güvencesi ve sosyal eşitsizliğin incelenmesi, toplumsal adaleti ve sürdürülebilir gıda sistemlerini desteklemek için kritik öneme sahiptir. Gıda güvencesi eksikliği ile sosyal eşitsizlik arasındaki ilişkiyi ayrıntılı bir şekilde inceleyerek, bu iki sorunun çözümüne yönelik potansiyel gastronomik yaklaşımları tartışmaktadır. Aynı zamanda, gıda güvencesi ve toplumsal eşitsizlik konularında yapılacak araştırmaların ve bilincin teşvik edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu araştırma gıda güvencesi ve sosyal eşitsizlikle ilgilenen araştırmacılar, karar vericiler ve gastronomi uzmanları için önemli bir kaynak olmayı hedeflemektedir.

2. GIDA GÜVENCESİ VE SOSYAL EŞİTSİZLİK

Doğal olarak farklı özelliklerle dünyaya gelen bireylerin gelir, tüketim ve toplumsal tutumlar açısından negatif ayrıştırılmaları eşitsizlik olarak tanımlanır. Eldeki kaynakların farklı gruplar arasında dengesiz bir şekilde dağıtılması, bölüşümde adaletsizlik yaratarak hem toplumsal hem de ekonomik olumsuzluklara yol açar. İnsanlık tarihinde hep var olan bu eşitsizlikler, sosyal yaşamın da temel belirleyicilerinden birisi olmuştur. İnsanlar, bu eşitsizliklere karşı mücadele etmek ve ortadan kaldırmak için çeşitli yollar denemiştir. Küreselleşme ile birlikte, eşitsizlikler daha belirgin hale gelmiş ve modern dünyada ciddi istikrarsızlıklara neden olmuştur (Sayın, 2004; Özerkmen, 2004; Yanar ve Şahbaz, 2013). Sosyal ve ekonomik eşitsizliklerin neden olduğu en önemli sorunlardan biri yoksulluk ve yoksulluğun tetiklediği açlıktır. Yoksulluk, hem az gelişmiş ülkelerde hem de gelişmiş ülkeler arasında yaygın bir sorundur (Güneş vd., 2012).

21. yüzyılda, dünya nüfusundaki artışla birlikte beslenme konusunda çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Gıda güvencesi kavramı, su kaynaklarının azalması, küçük arazilerden daha fazla ürün elde etme çabaları ve artan gıda fiyatları gibi sorunlar nedeniyle ortaya çıkmıştır (Woods, 2011). Dünya nüfusunun hızla artışı, mevcut kaynakların etkin kullanılamaması, küreselleşme ve teknolojik gelişmeler gibi faktörler bir araya geldiğinde, bir dizi kriz ortamını beraberinde getirmektedir. Bu krizler arasında özellikle gıda krizleri, önemli bir yer tutar. Gıda krizlerinin ortaya çıkmasında küresel ısınmanın da etkisiyle artmaya başlayan doğal afetler,

zengin ve fakir arasındaki uçurumun giderek daha fazla açılması, gıdaya ulaşım sorunları, savaşlar, kontrolsüz nüfus artışı ve tüketim çılgınlığı gibi faktörler etkili olmaktadır. Bu durum, küresel ölçekte ciddi gıda güvenliği ve erişim sorunlarını gündeme taşımaktadır (Erbaş ve Arslan, 2012; Coşkun, 2019).

Gıda güvencesi, insanların temel bir hakkıdır ve her bireyin sağlıklı ve aktif bir yaşam sürmesi için gerekli olan yeterli, sağlıklı, güvenilir ve besleyici gıdaya sürekli erişimini ifade etmektedir (FAO, 2001; Niyaz ve İnan, 2016). Gıda güvencesi, sadece açlıkla mücadele etmekle kalmaz, aynı zamanda sağlıklı toplumlar oluşturarak ekonomik ve sosyal refahı artırır. Bu nedenle, gıda güvencesi sağlamak, sadece bireylerin ve toplumların sağlığı için değil, sürdürülebilir bir dünya için de elzemdir. 2018 yılında yayınlanan Küresel Gıda Krizleri Raporu'na göre herkesin gıda gereksinimlerini karşılayabilmesi yani gıda güvencesine sahip olabilmesi için dört temel şartın sağlanması gerekmektedir (FSIN, 2018):

Yeterlilik: Gıdanın yeterli miktarda ve çeşitlilikte bulunmalıdır. Bu şart toplumun beslenme ihtiyaçlarını karşılayacak kadar gıdanın üretimini ve teminini içerir. Sadece miktar değil, gıdanın çeşitliliği de gıda güvencesinin önemli bir parçasıdır.

Erişilebilirlik: Gıdanın ekonomik ve fiziksel olarak erişilebilir olması, kimsenin maliyet veya yerel koşullar nedeniyle gıdaya erişimde engellenmemesi anlamına gelir. Gıda fiyatları, gelir seviyeleri ve taşıma imkânları gibi faktörler, gıdaya erişim üzerinde etkilidir.

Kalite ve Güvenilirlik: Gıdanın güvenilir ve besin değerinin yüksek olması ile tüketicilere sağlıklı ve besleyici gıda sunulması şarttır. Gıdanın üretiminden tüketimine her aşamada güvenli ve hijyenik koşulların sağlanması hayati önem taşır.

İstikrarlı Bulunabilirlik: Gıdanın sürekli olarak bulunabilir ve erişilebilir olması, ani krizler veya değişen koşullar durumunda bile gıda temininin sürdürülmesi gerekmektedir. Bu, doğal afetler, ekonomik değişimler veya politik olaylar gibi beklenmedik durumlar karşısında toplumun dayanıklılığını artıran önemli bir unsurdur.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından yayımlanan 2022 Dünya Gıda Güvenliği ve Beslenme Durumu raporunda dünya genelinde açlığın sona erdirilmesi, gıda güvenliğinin sağlanması ve beslenmenin iyileştirilmesi konusunda kaydedilen ilerlemeler hakkında bilgi verilmektedir. Rapora göre, 2015 ile 2019 yılları arasında nispeten değişmeyen yetersiz beslenme oranı, 2019'dan 2020'ye yaklaşık %8.0'den %9.3'e yükselmiş ve 2021 yılında ise yaklaşık %9.8'e ulaşmıştır. 2021 yılında ise dünya nüfusunun %10,5'i gıda güvencesizliği ile yani açlıkla karşı karşıya kalmıştır. Bu sorun, özellikle düşük ve orta gelirli ülkelerde yaygınken, Kuzey Amerika ve Avrupa'nın %8'lik nüfusunu da etkilemektedir. Küresel çapta etkili olan Covid-19 pandemisi, ekonomik yavaşlamalara yol açarak bu gıda güvencesizliğini ve açlığı daha da kötüleştirmiştir (Soysal, 2022).

Gıda güvencesizliği ve açlık, bir ülkede var olduğunda, genellikle huzursuzluklar ortaya çıkar ve hatta krizler ve savaşlar meydana gelebilir. Bu durum, toplum sağlığına ve sosyal istikrara ciddi tehdit oluşturabilir. Yetersiz ve dengesiz beslenme bireylerde sağlık sorunlarına, özellikle obezite, diyabet ve kanser gibi hastalıklara neden olabilir. Ayrıca, çocuklarda fiziksel ve zihinsel gelişim problemlerine yol açarak eğitim eksikliğini tetikleyebilir. (Erbaş ve Arslan,

2012) Bu sorunlarla mücadelede yoksulluk, işsizlik ve gelir eşitsizliği gibi faktörlere odaklanarak gıda güvencesi sağlamak, adil ve sürdürülebilir bir toplumun oluşturulması için temel öneme sahiptir.

3. GASTRONOMİK AKIMLAR BAĞLAMINDA GIDA GÜVENCESİ VE SOSYAL EŞİTLİK

Gastronomik akımlar, farklı mutfak kültürlerini keşfetme, doğal ve yerel gıdaların kullanımını teşvik etme, yaratıcı yemeklerin ön plana çıkması gibi unsurları içerir. Bu akımlar, gıda çeşitliliğini artırarak geniş bir gıda yelpazesi sunabilir. Ancak, bu çeşitlilik ve yaratıcılık sürdürülebilirlik, adaletli erişim, gıda güvencesi ve toplumsal farkındalık açısından dengeli bir şekilde düşünülmelidir. Bu akımlar doğru yönetilmediğinde, gıda atıkları ve israfını artırarak, belirli bir sosyo-ekonomik grup için erişilebilir olabilirken diğerlerinin ulaşamayacağı bir durumu beraberinde getirebilir. Bu nedenle, gastronomik akımların gıda güvencesi bağlamında etkilerini değerlendirirken sürdürülebilirlik, adaletli erişim ve toplumsal farkındalık gibi kritik unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır.

Son yıllarda gastronomi dünyasında öne çıkan trendler, sürdürülebilirlik, sağlıklı beslenme, yerel ürünlerin ve geleneksel mutfakların değerinin artması gibi alanlarda yoğunlaşmıştır (Kurgun, 2017). Tüketicilerin artan bir şekilde çevresel ve etik kaygılar yaşaması gıda endüstrisini sürdürülebilirlik ve adil ticaret konusunda daha sorumlu davranmaya teşvik etmektedir (Annunziata ve Scarpato, 2014). Bitkisel tabanlı beslenme ve fonksiyonel besinlerin popülerliği, sağlıklı ve bilinçli beslenmeye olan ilgiyi yansıtır. Ayrıca, yerel ve bölgesel mutfaklara artan ilgi, geleneksel tariflerin korunması ve yerel üreticilerin desteklenmesine yönelik eğilimin göstergesidir (Bianchi, 2016). Güncel gastronomik akımlar içinde yer alan slow food ve food for soul, eko gastronomi, organik tarım uygulamaları, dikey tarım, hücresel tarım, yüksek yerel kaynak, yenilebilir böceklerin teşvik edilmesi, 3D gıda yazıcıları, sıfır atık yaklaşımı gibi inisiyatiflerin, gıda güvencesi konusunda etkili olabileceği düşünülmektedir.

Slow food, yavaş ve doğal gıda üretimine, yerel gıda kültürünün korunmasına ve insanların sağlıklı, lezzetli gıdalara adil bir şekilde erişimine odaklanan bir harekettir. Bu hareket, endüstriyel hız ve standartlaşmanın yerine, yerel gıda çeşitliliğini ve geleneksel üretim yöntemlerini teşvik eder. Slow food, yerel üreticileri destekleyerek sürdürülebilir tarımı teşvik eder ve böylece gıda güvencesini sağlamak için toplulukların kendi gıda kaynaklarını kontrol etmelerini destekler (Aliyeva ve Kurgun, 2020; Güneş ve Sabur, 2023).

Food for soul, gıdanın atılmaması ve dezavantajlı topluluklar için güçlendirici bir araç olarak kullanılması fikrine dayanan bir sosyal harekettir. Bu hareket, dünya genelinde israf edilen gıdaları değerlendirir ve aşçılar, restoranlar ve gönüllüler aracılığıyla bu gıdaları ihtiyaç sahibi insanlara sunar. Bu, gıda atıklarını azaltırken aynı zamanda açlıkla mücadeleye katkıda bulunur. Food for soul, sadece fiziksel olarak doyurucu bir yemek sunmakla kalmaz, aynı zamanda insanları bir araya getirir, toplumsal dayanışmayı teşvik eder ve insanların gıda güvencesi konusundaki farkındalığını artırır (Bottura, 2019). Food for soul, toplumun gıda atıkları ve yoksulluk gibi sorunlara duyarlı olmasını sağlar. Topluluk katılımı ve bilinçlendirme, gıda güvencesini sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de güçlendirebilir.

Eko gastronomi, sürdürülebilirlik ilkelerini temel alarak bölgesel kalkınmayı destekleyen bir yaklaşım sunmaktadır. Bu yaklaşım, doğal kaynakların korunması, yerel ekonominin güçlendirilmesi ve sosyal eşitliğin sağlanması gibi önemli alanlarda etkili olabilir (Arıcı ve Bayram, 2021). Sürdürülebilir tarım modellerini teşvik eden eko gastronomi, yerel üreticilere destek sağlayarak gıda güvencesine katkıda bulunmaktadır. Bu yaklaşım aynı zamanda geleneksel tarım yöntemlerini koruyarak biyoçeşitliliği arttırmayı amaçlamaktadır (Farias vd., 2021). Sosyal eşitsizliğin azaltılması için ise yerel toplulukları gastronomi sektörüne entegre ederek adil gelir dağılımını destekleyebilir. Bu şekilde, eko gastronomi, turizm, tarım ve sosyal eşitlik alanlarında sürdürülebilir bir geleceği desteklemek için önemli bir rol oynayabilir (Gün ve Kılıç, 2022).

Organik tarım ve iyi tarım uygulamaları, hem insan sağlığını hem de doğal kaynakları koruyarak, gelecek nesillere sağlıklı gıda tedarikini güvence altına almaktadır. Organik tarım, kimyasal girdilerin yerine ekolojik süreçleri ve biyolojik çeşitliliği esas alarak, sürdürülebilir tarımın bir örneğini sunmaktadır. Bu yaklaşım, toprak verimliliğini artırır, su kaynaklarını korur ve tarım alanlarının çevresel etkilerini minimize eder (Aydın Eryılmaz vd., 2019). Gıda güvencesi ve sosyal eşitsizlik bağlamında düşünüldüğünde organik tarım, kaliteli ve besleyici gıdaların sürekli bir şekilde üretimini sağlayarak toplumların beslenme ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olabilir. Çiftçilerin uzun vadeli tarım faaliyetlerini sürdürmelerini destekleyerek, gıda üretimini istikrarlı hâle getirir. Yerel toplulukları güçlendirir. Küçük çiftçilerin ve yerel üreticilerin bu sistemlere adapte olması, ekonomik olarak güçlenmelerine ve yerel ekonomiyi canlandırmalarına yardımcı olur. Ayrıca, organik tarım ve iyi tarım uygulamaları, tarım sektöründeki işçilerin daha iyi çalışma koşullarına erişmelerine ve adil ücret alabilmelerine olanak tanır. Bu şekilde, sürdürülebilir tarım, gıda güvencesini sağlarken aynı zamanda toplumsal adaleti ve eşitliği destekleyerek sosyal dengeleri güçlendirir.

Günümüzde, küresel nüfus hızla artmakta ve gıda tüketiminde talep giderek yükselmektedir. Ancak, sınırlı arazi, su kaynakları ve çevresel faktörler, geleneksel tarım yöntemlerini sınırlamaktadır. Bu noktada, hücresel tarım gıda güvencesi açısından devrim niteliğinde çözümler sunmaktadır. Hücresel tarım, hayvansal ürünlerin geleneksel yöntemlerle elde edilmesi yerine, kontrol edilebilir bir ortamda hayvansal proteinlerin hücrelerden yetiştirilmesine dayanan bir inovasyondur (Mattick, 2018) Hücresel tarımda geleneksel tarımın aksine büyük arazi alanlarına ihtiyaç duyulmamaktadır. Biyoreaktörlerde kontrollü koşullar altında yetiştirilen hücreler, neredeyse sınırsız bir gıda kaynağı potansiyeline sahiptir. Bu durum gıda talebini karşılamak için tarım arazisine olan baskıyı azaltmaktadır. Geleneksel tarım, ormansızlaşma, su kirliliği ve biyoçeşitlilik kaybı gibi çevresel sorunlara yol açmaktadır. Hücresel tarım, bu olumsuz etkileri en aza indirir, çünkü araziye ve doğal habitatları korur, su tüketimini azaltır ve biyolojik çeşitliliği korur. İklim değişiklikleri, geleneksel tarımı olumsuz etkileyebilirken, hücresel tarım kapalı sistemlerde gerçekleştiği için dış etkenlerden daha az etkilenir. Bu da gıda üretiminin daha kararlı hâle gelmesini sağlar, böylece yiyecek tedariki açısından önemli bir handikap olan belirsizliklerin azalması beklenir.

Yenilebilir böcekler, günümüzde artan gıda talebini karşılamak ve çevresel sürdürülebilirliği sağlamak adına gastronomide önemli bir alternatif olarak öne çıkmaktadır. Geleneksel hayvansal protein kaynaklarına kıyasla, yenilebilir böcekler daha az alan, su, enerji ve yem

tüketirler ve düşük sera gazı emisyonlarına neden olurlar. Ayrıca, yenilebilir böcekler besin değeri açısından zengin bir kaynak olarak kabul edilirler. Bu özellikleri, küresel gıda güvencesini artırmak ve malnütrisyonu önlemek için önemli bir potansiyel sunar. Yapılan araştırmalar, yenilebilir böceklerin insan beslenmesi için değerli bir katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Gelecekte, bu alternatif protein kaynağının daha geniş çapta benimsenmesi, sürdürülebilir gıda üretimi ve gıda güvencesi konularında önemli bir rol oynayabilir (Aksoy ve El, 2021).

3D yazıcılar, farklı beslenme ihtiyaçlarına uygun gıdaların tasarımı ve üretimi konusunda sosyal eşitlik sağlayarak, gıda güvencesi konusundaki dengesizlikleri azaltma potansiyeline sahiptir. Bu teknoloji, bireysel beslenme gereksinimlerini karşılamak adına geliştirilen özelleştirilmiş gıdaların erişimini genişleterek, beslenme eşitliğine katkıda bulunabilir. 3D yazıcıların gastronomideki kullanımı, sadece lezzet ve tasarım açısından değil, aynı zamanda toplumsal sağlık ve beslenme eşitliği açısından da büyük öneme sahiptir (Meral ve Demirdöven, 2022).

Bu akımlar, gıda güvencesi kavramını sadece fiziksel açıdan değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve çevresel bağlamda ele alarak daha kapsamlı bir perspektif sunmaktadır. Ayrıca, yerel gıda üretimi ve sürdürülebilir tarım gibi ilkeleri benimseyerek gelecek nesillere daha sağlıklı ve güvenli bir gıda sistemi bırakmayı hedeflemektedir. Bu gastronomik yaklaşımlar, sadece gıda güvencesini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal eşitsizlikleri azaltma ve toplumun daha adil ve sürdürülebilir bir şekilde beslenmesine katkıda bulunma amacını taşımaktadır. Bu şekilde, gıda güvencesiyle ilgili sorunlarla mücadele ederken toplumsal adaleti sağlamak için de bir model oluştururlar.

4. TOPLUMSAL SORUNLARIN AŞILMASINDA GASTRONOMİK ÇÖZÜMLER

Gastronomi ve yemek kültürü, toplumsal sorunların aşılmasında önemli bir rol oynayabilir. Bu alanlar, gıda güvencesi, sürdürülebilirlik, adaletli erişim, toplumsal farkındalık gibi konuları ele alarak toplumsal sorunların çözümüne katkı sağlayabilir. Yemek kültürü, geleneksel tariflerin korunması ve yerel ürünlerin desteklenmesi gibi uygulamalarla yerel ekonomiyi güçlendirebilir. Bu da toplumsal eşitsizlikleri azaltabilir, yerel üreticilerin gelir düzeyini artırabilir ve böylece ekonomik dengesizlikleri dengeleyebilir. Gastronomi alanındaki inovasyonlar, örneğin hüresel tarım, yenilebilir böceklerin kullanımı ve 3D gıda yazıcıları gibi teknolojiler, gıda üretiminde daha verimli ve sürdürülebilir çözümler sunabilir. Bu teknolojiler, geleneksel tarım yöntemlerinin sınırlarını aşarak daha fazla gıda üretimine olanak tanır. Aynı zamanda, yenilikçi gıda üretim teknikleri sayesinde gıda güvencesi artırılabilir, çevresel kaynakların korunması sağlanabilir ve toplumsal farkındalık oluşturulabilir.

Gastronomi, yemeklerin hazırlanması ve sunumuyla kültürel değerleri yansıtır. Bu, farklı kültürler arasında anlayışı artırırken toplumsal birliği güçlendirebilir. Ayrıca, gastronomik akımların odaklandığı sürdürülebilirlik ve adaletli erişim ilkeleri, yerel toplulukları ve geleneksel üreticileri destekleyerek sosyal eşitsizlikleri azaltabilir. Örneğin, yerel tarımın ve organik ürünlerin teşvik edilmesiyle yerel ekonomilere katkı sağlanabilir ve böylece gelir dengesizlikleri azaltılabilir. Gastronomi ve yemek kültürü aynı zamanda toplumsal farkındalık oluşturma ve eğitim için bir araç olarak kullanılabilir. Sürdürülebilir tarım, gıda israfının

önlenmesi ve açlıkla mücadele gibi konularda toplumu bilinçlendirebilir. Ayrıca, açlık ve yoksullukla mücadele amacıyla geliştirilen projeler, gastronomi alanında şeflerin ve restoranların katılımıyla hayata geçirilebilir. Bu tür projeler, gıda atıklarını azaltabilir, dezavantajlı topluluklara yardım edilebilir ve gıda güvenliği konusunda farkındalığı artırabilir. Bu alanlarda yapılan çalışmalar, sadece gıda güvenliğini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal adaleti ve eşitliği destekleyerek sosyal dengeleri güçlendirir. Bu nedenle, gastronomi ve yemek kültürü, gelecekte toplumsal sorunların çözümünde önemli bir rol oynamaya devam edecektir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, gastronomi trendlerinin gıda güvenliği ve sosyal eşitsizlik gibi toplumsal sorunların aşılmasında sahip olduğu rol ele alınmıştır. Gıda güvenliği ve sosyal eşitsizlik, günümüz dünyasında hâlâ ciddi birer sorundur. Bu iki sorun karmaşık ve birbirini tetikleyen birçok unsurdan beslenmektedir ve tek bir yaklaşımla çözülmesi mümkün görünmemektedir. Gastronomi ve mutfak kültürü, bu sorunların çözümünde önemli bir rol oynayabilir. Sürdürülebilir tarım, yerel üreticilerin desteklenmesi, gıda atıklarının azaltılması, yenilikçi gıda üretim tekniklerinin benimsenmesi gibi gastronomik yaklaşımlar, gıda güvenliği konusunda önemli bir potansiyel barındırmaktadır. Ayrıca, gastronomi, farklı kültürleri bir araya getirerek hoşgörüyü teşvik edebilir, toplumsal uyumu destekleyebilir ve göçmen toplulukları ile azınlıkların entegrasyonunu kolaylaştırabilir.

Gastronomik akımlar ayrıca sosyal sorumluluk projeleri ve yardımlaşma faaliyetleri için bir platform oluşturabilir. Örneğin, food for soul gibi inisiyatifler, gıda atıklarını değerlendirerek ihtiyaç sahibi insanlara ücretsiz yemekler sağlar. Bu tür projeler, açlıkla mücadelede ve sosyal yardımlaşmada önemli bir rol oynayarak toplumsal sorunların aşılmasına katkıda bulunabilir. Bu nedenle, gastronomi alanındaki inovasyonlar ve sürdürülebilir uygulamalar, gıda güvenliği ve sosyal eşitsizlikle mücadelede önemli araçlar olarak kullanılabilir. Gastronomi ve mutfak kültürü, sadece mideye değil, toplumun kalbine de dokunarak daha adil ve sürdürülebilir bir dünya için önemli bir rol oynayabilir. Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak şu önerilerde bulunulabilir:

-Sürdürülebilir tarım, gıda israfını azaltma yöntemleri ve açlıkla mücadele konularında geniş kapsamlı gastronomi eğitimleri, hem profesyoneller hem de halk için erişilebilir hâle getirilmelidir.

-Restoranlar, şefler ve gastronomi uzmanları, dezavantajlı topluluklar için yemek yardımı projelerinde yer alarak konu hakkında farkındalığın oluşmasına katkı sağlayabilirler.

-Hücreli tarım, yenilebilir böcekler ve 3D gıda yazıcıları gibi gastronomik inovasyonlar daha fazla araştırılmalı ve bu teknolojilerin yaygınlaştırılması için teşvik edici politikalar oluşturulmalıdır.

-Gastronomik akımların ve inovasyonların yaygınlaştırılması için kamuoyu ve özel sektör işbirliği önemli bir rol oynar. Hükümetler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör aktörleri bir araya gelerek gıda güvenliği ve sosyal eşitsizlikle ilgili projeleri destekleyebilir, teşvik edebilir

ve finanse edebilirler. Bu tür işbirlikleri, toplumsal sorunları çözmek ve adil bir gıda sistemini teşvik etmek için etkili bir yol olabilir.

-Gastronomi ve yemek kültürü, toplumsal sorunların aşılmasında önemli bir role sahiptir. Bu alanlarda yapılan çalışmalar, gıda güvencesini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal adaleti ve eşitliği destekleyerek sosyal dengeleri güçlendirecektir. Bu alanlarda yapılan akademik çalışmaların desteklenmesi ve yaygınlaştırılması, daha adil ve sürdürülebilir bir dünya için önemli bir adımdır.

KAYNAKÇA

Aksoy, A. B., and El, S. N. Geleceğin protein kaynağı: yenilebilir böcekler. *Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technology*, 9(5), 887-896. 2021.

Aliyeva, N. ve Kurgun, A. Slow food hareketinin gastronomi turizminin sürdürülebilirliği ile ilişkisi: Foça örneği. *Gastroia: Gastronomi ve Seyahat Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 234-251. 2021

Annuziata, A. ve D. Scarpatto. Factors affecting consumer attitudes towards food products with sustainable attributes. *Agricultural Economics*, 60 (8), 353-363. 2014

Arıcı, S., ve Bayram, Ü. Gastronomi Turizmi ve İlişkili Kavramlar. S. Şengül, & A. Kurnaz (Dü) içinde, *Gastronomi Turizmi Kavramlar, İlkeler ve Uygulamalar*. Ankara: Detay Yayıncılık. 2021.

Bianchi, C. Exploring urban consumers' attitudes and intentions to purchase local food in Chile. *Journal of Food Products Marketing*, 23 (5), 553-569. 2016.

Bottura, M. Food for change. European Investment Bank. 2019.

Coşkun, M. *Sosyal eşitsizlikler bağlamında beslenme eşitsizliğinin incelenmesi ve gıda güvenliği açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019.

Doğan, M. ve Özaltın, E. Birleşmiş Milletler'in küresel beslenme ve gıda güvenliği politikalarının değerlendirilmesi. *Turizm ve Rekreasyon*, 4(2), 81-88. 2022. DOI: 10.53601/tourismandrecreation.1191409

Erbaş, M. ve Arslan, S. Açlığın önlenmesi ve gıda güvencesinin sağlanması, *Gıda Mühendisliği Dergisi*, 36, 50-59. 2012.

Eryılmaz, G.A., Kılıç, O. ve Boz, İ. Türkiye'de organik tarım ve iyi tarım uygulamalarının ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik açısından değerlendirilmesi. *Yuzuncu Yıl University Journal of Agricultural Sciences*, 29(2), 352-361. 2019

FAO. The State of Food Insecurity in the World. Rome. Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2001.

Farias, E., Silva, A. S., ve Costa, M. F. Factors That Influence Tourists For Ecogastronomic Destinations. *Gestão & Regionalidade*, 38(113), 113-130. 2021.

FSIN. Global Report on Food Crises 2018. https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000069227/download/?_ga=2.49663333.2142392563.1544561238-67874642.1544561238. 2018

Gün, S. ve Kılıç, G. D. Eko Gastronomi ve Sürdürülebilir Gastronomi (Eco Gastronomy and Sustainable). Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 10(2), 999-1015. 2022.

Güneş, E., Demir, Y. ve Özer O. *Türkiye’de gıda açlığı sorunsalı ve neenselliği üzerine bir araştırma*. Konya.10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi. 803-809. Konya. 2012.

Kurgun, A. O. Gastronomi trendlerinin genel değerlendirmesi. İçinde *Gastronomi Trendleri Milenyum ve Ötesi*. (3-29) Editör: Hülya Kurgun. Ankara: Detay Yayıncılık. 2017.

Mattick, C. S. Cellular agriculture: The coming revolution in food production. Bulletin of the Atomic Scientists, 74(1), 32-35. 2018

Meral, H. ve Demirdöven, A. Gıdanın özelleştirilmesi ve detaylandırılmasında üç boyutlu (3d) yazıcının kullanımı. Gıda The Journal Of Food, 47(1), 91-106. 2021

Niyaz, Ö. C. ve İnan, İ. H. Türkiye’de gıda güvencesinin mevcut durumunun değerlendirilmesi, Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 13(2), 1 – 7. 2016.

Özerkmen, N. Uluslararası eşitsizliği derinleştiren bir süreç olarak ekonomik küreselleşme. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi. 44(1), 135-148. 2004.

Prakash, V. Food for Soul, “Soul” for Food: The Tale of Blacks Told Through Soul Food. In: Malhotra, S., Sharma, K., Dogra, S. (eds) Food Culture Studies in India. Springer, Singapore. 2021.

Sabur, D. G. ve Güneş, S. G. Lezzet turları ve slow food hareketi . Toros University Journal of Food Nutrition and Gastronomy, 2(1), 105-123. 2023.

Samancı, Ö. Gastronomi: Disiplinler Arası Bir Buluşma . Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi , 31 (1) , 92-95 . DOI: 10.17123/atad.713586. 2020.

Sayın, Ö. Dünyada yeni eşitsizlik anlayışları. Sosyoloji Dergisi. 12, 159-171. 2004.

Soysal, A. 2022 Raporu: Gıda güvencesizliği kapıda... Erişim adresi: <https://yesilgazete.org/2022-raporu-gida-guvencesizligi-kapida/>. Erişim tarihi: 01.10.2023.

Şahinöz, A. Yerelden küresele gıda güvencesi. Türkiye Biyoetik Dergisi, 3(4), 184-197. 2016.

Woods, M. Rural Geography III: Rural Futures and The Future of Rural Geography, Progress in Human Geography, I-10, UK. 2011.

Yanar, R. ve Şahbaz, A. Gelişmekte olan ülkelerde küreselleşmenin yoksulluk ve gelir eşitsizliği üzerindeki etkileri. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi. 8(3), 55-74. 2013.

EDREMIT KÖRFEZİ YEREL HALKININ TURİZM FOBİLERİ

Doç. Dr. Gizem ÖZGÜREL¹, Yüksek Lisans Öğrencisi Büşra PINAR KOÇ²

¹Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi,
- ORCID ID: 0000-0002-1161-3721

²Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- ORCID ID: 0000-0003-1485-4210

ÖZET

Seyahat etmek en popüler hobilerin arasında gelmesine rağmen dünyadaki pek çok insan seyahat etmemektedir. Ancak, herkesin seyahat etmemek için kendi nedenleri vardır. Bazı insanlar parasızlıktan seyahat etmez, bazı insanlar sağlık sorunlarından ve bazı insanlar zamansızlıktan dolayı seyahat etmekten kaçınır. 2019 yılının sonlarından itibaren Covid-19 salgınından dolayı insanların bir taraftan seyahat etme özgürlükleri kısıtlanmış ve toplumda kaygıların yayılmasını tetiklemiştir. Çoğu sağlıklı bireyin, tatil planı yaparken ve tatil sırasında olumlu uyarılmalar ile beraber orta düzeyde kaygı yaşadıkları bilinmektedir. Normal olarak kabul görülen bu durum, bazı stresli durumlara karşı gösterilen geçici tepkiler olarak kabul edilebilmektedir. Bireylerin düşük ve orta düzeyde kaygı yaşama durumları, seyahat niyetleri ve kararları üzerinde düşük düzeyde etkiler yaratabilmektedir. Turistlerin destinasyonlara aşırı ilgi göstererek yoğunluk oluşturması sonucunda yerli halk üzerinde turizm fobisi/korkusu (tourismphobia) gibi duygu durumları ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada, destinasyonlarda yoğun turist akışları ve yarattıkları olumsuz etkiler nedeniyle yerel halkta ortaya çıkan olumsuz bir duygu durumu olan turizm fobisi, Edremit Körfezi yerel halk örneklemini üzerinden araştırılmıştır. Nicel araştırma yöntemi kullanılarak 96 katılımcıdan veriler elde edilmiştir. Ön test özelliği taşıyan araştırmada, ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı 0,785 olarak güvenilir bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen dikkat çekici sonuçlar arasında; yerel halkın turizme yönelik korkusunun (fobisi) ve genel olarak turistlerden rahatsızlığının düşük düzeyde; turizm kaynaklı pislik, çöp ve kötü kokudan çok yüksek düzeyde, Belediyelerin vatandaşları dinlememesinden ise yüksek düzeyde rahatsız oldukları yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm Fobisi, Aşırı Turizm, Edremit Körfezi, Yerel Halk.

TOURISM PHOBIAS OF LOCAL PEOPLE OF EDREMIT BAY

ABSTRACT

Although traveling is among the most popular hobbies, not many people in the world travel. However, everyone has their own reasons for not traveling. Some people do not travel due to

lack of money, some people avoid traveling due to health problems and some people avoid traveling due to lack of time. Since the end of 2019, people's freedom to travel has been restricted due to the Covid-19 epidemic, triggering the spread of concerns in society. It is known that most healthy individuals experience moderate levels of anxiety along with positive stimulation when planning and during vacations. This situation, which is considered normal, can be considered as temporary reactions to some stressful situations. Individuals' low and moderate levels of anxiety may have low-level effects on their travel intentions and decisions. As a result of tourists showing excessive interest in destinations and creating density, emotional states such as tourismphobia arise in the local people. In this study, tourism phobia, which is a negative emotional state that occurs in local people due to intense tourist flows in destinations and the negative effects they create, was investigated through a sample of local people in Edremit Bay. Data were obtained from 96 participants using the quantitative research method. In the pre-test study, the Cronbach's Alpha coefficient of the scale was found to be reliable as 0.785. Among the remarkable results obtained from the research; low level of local people's fear (phobia) of tourism and discomfort with tourists in general; It is stated that they are very disturbed by the dirt, garbage and bad smell caused by tourism, and they are highly disturbed by the fact that the Municipalities do not listen to the citizens.

Keywords: Tourism Phobia, Overtourism, Edremit Bay, Local People.

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze insanlar çeşitli nedenlerden dolayı seyahat etmişler ve gelecekte de etmeye devam edeceklerdir. Seyahat olayı birçok bireyin popüler hobileri arasında yer almaktadır. Ancak sayıları tam olarak bilinmese de bireylerin bir kısmı, farklı nedenlerden dolayı seyahat etmemektedir ya da edememektedir. Ülkelerde yaşanan iç savaşlar, terör olayları, salgın hastalıklar, güvenlik sorunları, ekonomik krizler, turistlerin yerel halk tarafından istenmemesi (aşırı turizm) gibi durumlar insanların seyahat kavramından uzaklaşmasına neden olabilmektedir (Yumuk & Pınaroğlu, 2022). Özellikle 2019 yılının sonlarından itibaren Covid-19 salgınından dolayı insanların bir taraftan seyahat etme özgürlükleri kısıtlanmış, bir diğer taraftan seyahat etme isteği olanlar da bile hastalığa yakalanma korkusu beraberinde seyahat fobisini tetiklemiştir (Şahin & Güven, 2022). Dolayısıyla potansiyel turistler, güvenli ortamlarını terk etmek istemeyerek seyahat etmekten kaçınmışlar; seyahat (hodofobi), kapalı alan (klostrofobi), açık alan (agorafobi), uçuş (aviofobi), kalabalık (demofobi) gibi derin korkuları ile kaygı bozukluğu yaşayan bireyler için Covid-19 da seyahat etme engellerine eklenmiştir.

İnsanlar psikolojik olarak çeşitli korkular yaşamaktadır. Bu korkular da zaman içerisinde derinleşerek, bir tür kaygı bozukluğu olan fobiler haline dönüşebilmektedir. Turizm sektörü açısından bu durum değerlendirildiğinde; turistler, turizm çalışanları, turizmin gelişim gösterdiği yerde gündelik yaşamını sürdüren, ev sahipliği yapan yerel halkı oluşturan bireyler de çeşitli konularda derin korkulara, bir başka ifadeyle çeşitli fobilere sahip olabilmektedirler. Uçak korkusu, yabancılarla aynı ortam içerisinde bulunma korkusu, kapalı alan korkusu (örneğin, vagon ile seyahat edememe), yiyecek korkusu gibi

turistlerin yaşamış olduğu ve seyahat etmelerine engel olan ya da seyahatlerinin deneyim kalitesini düşüren birçok farklı fobinin yaşandığı bilinmektedir. Benzer bir şekilde turizmin geliştiği destinasyonlarda da yerel halk; gerek turizm faaliyetlerinden gerekse turistlerden kaynaklanan fobiler yaşayabilmektedirler. Turizm literatüründe yerel halkın turizmden beslenen derin korkuları, turizm fobisi (tourismphobia) kavramı ile açıklanmaya çalışılmaktadır.

Turizmin yerel halk üzerinde olan etkileri, uzun yıllardır birçok bilim insanının ilgi odağı olmuş, son yıllarda yapılan birçok araştırma ile turizm literatürü zenginleşmiştir (Emiroğlu, 2023; Özgürel vd., 2023; Alaeddinoğlu & Tekin, 2020; Özaltın Türker, 2020; Özer & Ataman, 2020, Özgürel, 2020). Yapılan çalışmalarda; destinasyonda yaşayan yerel halkın turizmi nasıl değerlendirdiği ve turizmin insanların yaşamlarını hangi yönde etkilediğine cevap aranmıştır (Yumuk & Pınaroglu, 2022). Turizmin yerel halkın yaşam kalitesini olumsuz biçimde etkileyecek düzeyde olması, kapasite fazlası turist ağırlanması, kalabalıklaşma, gürültü, kirlilik, hizmetlere erişimde zorluk ve kısıtlanma, alt ve üstyapı yatırımlarının yetersiz kalması gibi durumlar nedeniyle yerelde memnuniyetsizlik, duygusal gerilimler, turiste ve turizm faaliyetlerine yönelik olumsuz duygular, tutum ve davranışlar oluştuğu bilinmektedir.

Yapılan çalışmada turizmin yerel halk üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin bir sonucu olarak ortaya çıkan turizm fobi düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda nicel araştırma yönteminin benimsendiği çalışmada, anket yöntemi ile veriler toplanmıştır. Çalışmada ilgili literatür başlığı altında fobi kavramı, turizmde fobiler ve turizmin olumsuz etkilerinin sonucunda ortaya çıkan yerel halkın turizm fobisi açıklanarak, yapılmış araştırmalara yer verilmiştir. Devam eden kısımda araştırma yöntemi, elde edilen bulgular, sonuç ve tartışma kısımlarına yer verilerek çalışma tamamlanmıştır.

2. İLGİLİ LİTERATÜR

Küreselleşen dünyada turizm sektörü, her geçen gün daha fazla gelişmekte ve seyahat eden turist sayısı artmaktadır. Dünya turizm örgütünün verilerine göre 2022 yılında dünya genelinde 963 milyon turist seyahat etmiştir (UNWTO, 2023). İnsanlar yıllar boyunca yeni yerleri keşfetme, yeni kültürler öğrenme, dinlenme ihtiyacı gibi nedenlerden dolayı yalnız veya toplu seyahat etmişlerdir (İçöz, 1998). Zaman içerisinde yaşanan çevresel ve psikolojik nedenlerden dolayı turizm fobileri ortaya çıkmıştır. Fobilerin temeli korkulara dayanmaktadır. Korku, bireylerin fiziksel ve ruhsal olarak kendilerini tehlikede hissetmelerinden kaynaklanmaktadır (Şahin, 2019).

Güvenli ev ortamının seyahat etmek için terk edilmesi, korkunun bilinç altında yer edinmesi klinik olarak anlamlı kaygı bozukluklarına da neden olabilmektedir (Şahin & Güven, 2022). Bu korkular arasında; seyahat korkusu (hodofobi), hastalığa yakalanma korkusu (nazofobi), sosyal kaygı bozukluğu (sosyal fobi), uçuş korkusu (aviofobi), kalabalık korkusu (demofobi), kapalı alan korkusu (klostrofobi), alan korkusu (agorafobi), yenilik korkusu (neofobi), yemek korkusu (sibofobi/sitiyofobi) gibi korkular bulunmaktadır. Covid-19 döneminde küresel bir kriz yaşanmış ve insanlar seyahat kısıtlarıyla uzun süre tatile gidememişlerdir. Dolayısıyla salgın hastalığın yarattığı belirsizlik ve risk Covid-19 fobisine neden olmuştur (Aydın & Doğan, 2020). İnsanların

yemek ve konaklama düzenleri olumsuz etkilenmiş ve seyahat ederken yeterli hijyen koşullarının sağlanamayacağı endişesiyle seyahat etmekten kaçınmışlardır (Dağ vd., 2021).

Turizm, yerel halk ve destinasyonun sosyal, kültürel, ekonomik, doğal ve yapay çevresi üzerinde olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Turizm faaliyetlerinin gerçekleştiği destinasyonlar aslında yerel halkın sürekli olarak yaşadığı, gündelik yaşamını sürdürdüğü coğrafi mekanlardır. Turizmin plansız gelişimi, bölgede taşıma kapasitesinin aşımı hem yerel halkın yaşam kalitesinde hem de bölgeyi ziyaret eden turistlerin deneyim kalitelerinde bozulmalara yol açabilmektedir. Dolayısıyla yerel halk turistlerden ve turizm faaliyetlerinden yüksek düzeyde rahatsızlık duyarak, hoşgörü göstermemeye, kızmaya, sinirlenmeye başlamaktadır (Eren & Bozkurt, 2020; Özgürel vd., 2020). Turistlerin destinasyonlara aşırı ilgi göstererek yoğunluk oluşturması sonucunda yerel halkı oluşturan topluluk üyelerinden bir kısmında turizm korkusu (tourismphobia) ortaya çıkmaktadır. Destinasyonda kalabalıklaşma, yüksek yaşam maliyetleri, çevresel tahribatlar, trafik, düşük yaşam kalitesi, hava kirliliği, gündelik yaşamın sekteye uğraması gibi rahatsızlık yaratan faktörler, yerel halkta derin kaygılara, turizm fobisine neden olmaktadır (Pinke-Sziva vd., 2019; Brain, 2022).

Turizm fobisi; reddetme, küçümseme ve güven duymamayı içermektedir ve bir tür yabancı düşmanlığını barındırarak turist fobisine (touristphobia) dönüşmektedir (Jacobsen, 2000, Milano vd., 2018). Söz konusu kaygı bozukluğunun ortaya çıkmasında temel etken olarak destinasyonların sömürülmesi gösterilmektedir (Alonso, 2023). Turizm fobisinin kökeni ise destinasyonlarda yeterli planlama yapılmamasına dayandırılmaktadır (Brain, 2022). Destinasyonların yoğun biçimde turistikleştirilmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkan turizm fobisinin; Barselona, Venedik, Amsterdam, Cinque Terre ve Santorini destinasyonlarında varlığını hissettirdiği bilinmektedir.

Devam eden kısımda turizm literatüründe fobiler ile ilgili yapılmış araştırmalara ve elde ettikleri sonuçlara değinilmiştir:

Aşık (2018) yılında yaptığı çalışmasında mobil telefonlardan uzak kalma korkusu olarak tanımlanan nomofobi ile aidiyet duygusu ilişkisinin turizm öğrencileri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmacı, 106 öğrenciden verileri toplamış, katılımcıların aidiyet duygularının ortalamanın üzerinde ve nomofobi düzeyinin de orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ek olarak, öğrencilerin iletişimi kaybetme korkularının temelinde aidiyet duygusunun bulunduğunu tespit etmiştir.

İflazoğlu (2019) çalışmasında; turizm fobileri kapsamında yeni yiyecek korkusu olan neofobiye odaklanmıştır. Gaziantep ve Hatay illerinden 565 katılımcıdan anket yöntemi ile veriler toplayan araştırmacı; erkeklerin kadınlara oranla yeni yiyecek deneme korkusunun daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ek olarak; Hatay'da yaşayan katılımcıların eğitim seviyeleri yükseldikçe neofobi düzeyinin azaldığı ve Gaziantep'te yaşayan katılımcıların eğitim seviyeleri düştükçe neofobi düzeyinin azaldığını tespit etmiştir.

Eren ve Bozkurt (2020) çalışmalarında aşırı turizm kavramı çerçevesinde, Kapadokya destinasyonunun yaşanan yoğunluktan nasıl etkileneceği ve bu duruma yönelik nasıl önlemler alınacağına odaklanmışlardır. Araştırmalarında; Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde görev yapan akademisyenler ve turizm sektörü temsilcileri ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Bölgede turizmin mevsimsellik etkisinin yaşandığını, turist yoğunluğunun söz konusu olduğunu ve yığılma gerçekleştiğini tespit etmişlerdir. Ek olarak; sosyal, fiziksel ve psikolojik taşıma kapasitesinin hesaplanması, turist vergisi alınması, yoğun olan dönemlerde fiyatlandırmada artışlar yapılması ve talebin azaltılması, de-marketing uygulamasının kullanılması, sorumlu turizm anlayışının benimsemesi yoluyla sorunların çözümlenebileceği sonucunu elde etmişlerdir.

Yumuk ve Pınaroğlu (2022) çalışmalarında İstanbul Adalar'da yaşayan halkın turizm fobisi düzeyini belirlemeye odaklanmışlardır. Araştırmacılar; yerel halkın turizm fobisi düzeyinin demografik özelliklerinden yalnızca ikamet ettikleri konut tipine göre farklılık gösterdiğini, kiralık evde yaşayan katılımcılara oranla kendi evinde yaşayan katılımcıların fobi düzeylerinin daha yüksek olduğunu ve yerel halkın bölgedeki alt yapıyı yetersiz bulduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

3. METODOLOJİ

3.1. Araştırma Yöntemi

Çalışmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırma soruları ilgili literatürden Alemida-Garcia ve arkadaşlarının (2019) çalışmalarından yararlanılarak hazırlanmıştır. Birinci bölümde katılımcıların betimleyici özelliklerine yönelik 7 soru, ikinci bölümde ise yerel halkın turizm fobisi düzeyini ortaya çıkartmaya yönelik 11 soru yer almaktadır. Turizm fobisi ölçeği; 1-5 arasında puanlanan (kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, ne katılıyorum ne de katılmıyorum, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum) 5'li Likert'tir. 27 Eylül-1 Ekim 2023 tarihleri arasında Edremit Körfezi'nde yaşayan yerel halktan, tamamı geçerli olan, 96 adet çevrimiçi anket toplanmıştır. Araştırma bulgularının analizinde SPSS 25.0 Programı'ndan yararlanılmıştır. Katılımcıların betimleyici özellikleri ve turizm fobisi ile ilgili ifadelerle ilişkin bulgular frekans ve yüzdeleri ile okuyucuya sunulmuştur. Ölçek ifadelerinin aldığı puan değerleri 1 ile 5 arasındadır. Dağılım aralığı=En büyük değer- En küçük değer / Derece sayısı olarak formüle edilmektedir. Dağılım aralığı hesaplamasına göre; 1.00- 1.79 arası "çok düşük", 1.80-2.59 arası "düşük", 2.60-3.39 arası "orta", 3.40-4.19 arası "yüksek", 4.20-5.00 arası çok yüksek sınır değerleridir (Sümbüloğlu & Sümbüloğlu, 2016) ve bu doğrultuda elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

3.2. Araştırma Bulguları

Çalışmada ölçeğin güvenilirliği ve yapı geçerliliği analiz edilmiştir. Cronbach's Alpha katsayısı 0,40 ile 0,60 aralığında olduğunda düşük güvenilirlikte, 0,60 ile 0,80 aralığında olduğunda güvenilir kabul edilmektedir (Yıldız & Uzunsakal, 2018). Ölçeğin genel güvenilirliği Cronbach's Alpha katsayısı 0,785 olarak güvenilir bulunmuştur.

Aşağıda Çizelge 1'de katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular sunulmuştur.

Çizelge 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

Değişkenler		Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	55	57,29
	Erkek	41	42,71
	Ara Toplam	96	100,0
Yaş	18-25 Yaş Aralığı	10	10,42
	26-33 Yaş Aralığı	14	14,58
	34-41 Yaş Aralığı	15	15,63
	42-49 Yaş Aralığı	17	17,71
	50-57 Yaş Aralığı	21	21,88
	58-65 Yaş Aralığı	10	10,41
	66 Yaş ve Üzeri	9	9,37
	Ara Toplam	96	100,0
Medeni Durum	Evli	32	33,33
	Bekar	61	63,54
	Diğer (Dul, boşanmış)	3	3,13
	Ara Toplam	96	100,0
Doğum Yeri (Bağlı Olduğu İl)	Balıkesir	34	35,42
	Balıkesir Dışı	62	64,58
	Ara Toplam	96	100,0
İkamet Süresi	1 Yıldan Az	4	4,17
	1-5 Yıl Arası	9	9,37
	6-10 Yıl Arası	9	9,37
	11-15 Yıl Arası	18	18,75
	16-20 Yıl Arası	10	10,42
	21 Yıl ve Üzeri	46	47,92
	Ara Toplam	96	100,0
Eğitim Düzeyi	Ortaöğretim	5	5,21
	Önlisans	14	14,58
	Lisans	47	48,96
	Lisansüstü	30	31,25
	Ara Toplam	96	100,0
Turizm ile İlgili Bir İşte Çalışma Durumu (İşletmeci, Çalışan)	Evet	18	18,75
	Hayır	78	81,25
	Ara Toplam	96	100,0

Çizelge 1’de gösterildiği üzere katılımcıların “*Cinsiyet*” değişkenine göre %57,29’unu (n=55) kadınlar, %42,71’ini (n=41) erkekler oluşturmaktadır. “*Yaş*” değişkenine göre dağılımları incelendiğinde en yüksek orana sahip olanlar, 50-57 yaş aralığında bulunan katılımcılardır (%21,88). “*Medeni Durum*” değişkenine göre katılımcıların %63,54’ü (n=61) bekarıdır. Katılımcıların “*Doğum Yeri (Bağlı olduğu il)*” değişkenine göre %64,58’i (n=62) Balıkesir ili dışında doğmuştur. “*İkamet Süresi*” değişkenine bakıldığında katılımcıların %47,92’si (n=46) 21 yıl ve üzerinde bir süredir Balıkesir ili sınırları içerisinde yaşamaktadırlar. “*Eğitim Düzeyi*” değişkenine göre katılımcıların %48,96’sı (n=47) lisans mezunudur. Son olarak “*Turizm ile ilgili bir işte çalışma durumu*” sorulduğunda katılımcıların %81,25’inin (n=78) hayır cevabı verdiği görülmüştür.

Araştırmaya katılan yerel halkın turizm fobilerine yönelik ifadelerle verdikleri cevapların dağılımı Çizelge 2’de görülmektedir.

Çizelge 2. Yerel Halkın Turizm Fobilerine Yönelik İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımı

İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne Katılıyorum Ne De Katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Turizm nedeniyle bazı sokaklarda ortaya çıkan pislik, çöp ve kötü kokudan rahatsız oluyorum.	3	3,1	3	3,1	5	5,2	34	35,4	51	53,1	4,322	0,945
Turizmin sebep olduğu gürültüden rahatsız oluyorum.	5	5,2	20	20,8	24	25,0	23	24,0	24	25,0	3,427	1,220
Edremit Körfezi’nde, her yerde turist görmekten rahatsız oluyorum.	26	27,1	42	43,8	13	13,5	11	11,5	4	4,2	2,218	1,097
Bazı turistlerin kötü davranışlarından rahatsız oluyorum.	3	3,1	10	10,4	18	18,8	43	44,8	22	22,9	3,739	1,028
Turistlerin aşırı içki içmesinden rahatsız oluyorum.	20	20,8	43	44,8	22	22,9	7	7,3	4	4,2	2,291	1,014
Bu kadar çok turistin araçlarıyla gelmesinden rahatsız oluyorum.	8	8,3	26	27,1	7	7,3	33	34,4	22	22,9	3,364	1,322
Genel olarak turistlerden rahatsız oluyorum.	29	30,2	44	45,8	12	12,5	6	6,3	5	5,2	2,104	1,070
Turizme yönelik fobim (korkum) bulunmaktadır.	31	32,3	47	49,0	9	9,4	5	5,2	4	4,2	2,000	1,005
Edremit Körfezi’nde, turizme yönelik bir örgütsel yapı (belediyeler bünyesinde konsey) düzenlemesinin olmayışından rahatsızım.	4	4,2	5	5,2	14	14,6	34	35,4	39	40,6	4,031	1,070
Edremit Körfezi’nde Belediyelerin vatandaşların görüşlerini dinlememesinden rahatsızım.	4	4,2	4	4,2	13	13,5	29	30,2	46	47,9	4,135	1,072

Edremit Körfezi'nin turistlerin mekânı haline gelmesinden rahatsızım.	21	21,9	33	34,4	18	18,8	16	16,7	8	8,3	2,552	1,238
---	----	------	----	------	----	------	----	------	---	-----	-------	-------

Araştırmaya katılan yerel halkın, “Turizm fobisi” ile ilgili ifadelerine verdiği cevaplar içerisinde; “*Turizm nedeniyle bazı sokaklarda ortaya çıkan pislik, çöp ve kötü kokudan rahatsız oluyorum*” (4,322±0,945), “*Edremit Körfezi'nde turizme yönelik bir örgütsel yapı (belediyeler bünyesinde konsey) düzenlemesinin olmayışından rahatsızım*” (4,031±1,070), “*Edremit Körfezi'nde Belediyelerin vatandaşların görüşlerini dinlememesinden rahatsızım*” (4,135±1,072) ifadelerine yüksek düzeyde; “*Turizme yönelik fobim (korkum) bulunmaktadır.*” (2,000±1,005), “*Genel olarak turistlerden rahatsız oluyorum.*” (2,104±1,070) ifadelerine ise düşük düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal medyanın da etkisiyle daha popüler hale gelen Edremit Körfezi her geçen yıl daha fazla turist ağırlamaktadır. Yüksek sezonda, yoğun trafik durumunda ya da yangın vb. tehdit içeren dönemlerde bazı bölgelere girişler belirli saatler veya süreyle kapatılmasına rağmen yoğunluk varlığını hissettirmektedir. Yerel halkın normal yaşam koşulları kalabalıklaşmaya bağlı olarak çevresel ve sosyal bazı olumsuzlukların yaşanmasına zemin oluşturmaktadır. Edremit Körfezi; ikinci konut yoğunluğu bulunan bu nedenle de arkadaş ve akraba ziyaretçilerinin uğrak noktası olan, deniz-kum-güneş üçlüsünden faydalanmak isteyenler ile doğaseverleri kendisine çeken bir destinasyondur.

Yapılan çalışmada; Edremit Körfezi yerel halkının turizm fobilerinin düzeyi tespit edilmiştir. Yerel halkın genel olarak turist görmekten, Edremit Körfezi'nde, her yerde turist görmekten, turistlerin aşırı içki içmesinden düşük düzeyde rahatsızlık duyduğu ve turizme yönelik fobilerinin de (korku) katılım düzeylerine göre düşük olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar; turizm nedeniyle bazı sokaklarda ortaya çıkan pislik, çöp ve kötü kokudan çok yüksek düzeyde; Belediyelerin vatandaşların görüşlerini dinlememesinden, Edremit Körfezi'nde turizme yönelik bir örgütsel yapı (belediyeler bünyesinde konsey) düzenlemesinin olmayışından, bazı turistlerin kötü davranışlarından, turizmin sebep olduğu gürültüden ve bu kadar çok turistin araçlarıyla gelmesinden yüksek düzeyde rahatsızdırlar. Elde edilen sonuçlar Edremit Körfezi'nde çevresel kirlilikle ilgili rahatsızlık düzeyi taşıma kapasitesinin aşıldığını, turizmde ev sahipliğini üstlenen yerel halkın görüşlerini yerel yönetimlere duyuramamalarının turizme yönelik olumsuz tutumlar için zemin yarattığı ve gelecekte turizm gelişimi için yerel halktan istenecek desteğin karşılık bulamayacağı işaretlerini barındırmaktadır. Destinasyonda alt yapının yetersiz olmasından kaynaklı yerel halkın bu durumdan şikayetçi olduğu tespit edilmiştir. Taşıma kapasitesinin üstünde ziyaretçi akışları yerel halkı olumsuz etkilenmektedir. Elde edilen bulgular, literatürdeki bazı araştırmaların bulgularını desteklemektedir (Eren & Bozkurt, 2020; Özgürel vd., 2021).

Aşırı turizm, kalabalıklaşma, plansız turizm gelişimi destinasyonları sömürmekte ve destinasyonda geri döndürülemez tahribatlar yaratarak, başka gidecek bir yeri

olmayan yerel halkın yaşam kalitesini düşürerek turizm fobisini yaratmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda bazı öneriler geliştirilmiştir. Bunlar:

- Edremit Körfezi Belediyelerinin ve Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin ilgili Bakanlıklardan alacakları desteklerle alt yapının güçlendirilmesi, eksikliklerin giderilmesi, çevre kirliliğine neden olan etkenlerin ortadan kaldırılması için çalışmalarını artırması gerekmektedir. Atık suların ve beraberinde ortaya çıkan pis kokunun engellenebilmesi için gerekli çalışmaların, Edremit Körfezi ölmeden, hızla devreye sokulması gerekmektedir.
- Özellikle yaz sezonunda deniz ve çevre denetimlerinin artırılarak çevre kirliliğine neden olan etkenlere caydırıcı önlemler alınması gerekmektedir.
- Edremit Körfezinde yaz sezonuna bağlı yoğunluğun önüne geçilmesi için kış sezonunda da etkinlikler artırılarak turistlerin bölgeye gelmesi sağlanabilir.
- Yerel yönetimlerce açık kapı politikası uygulanarak, bölge halkının istek, şikâyet ve talepleri dinlenmeli ve yerelin yaşam kalitesini artıracak düzenlemelerle çözümler üretilmelidir.
- Destinasyonun sosyal, fiziksel, ekonomik ve psikolojik taşıma kapasitesi Balıkesir Üniversitesi akademisyenlerinden alınacak destekle, ivedi olarak belirlenmelidir.
- Edremit Körfezi Belediyeleri bünyesinde turizm konseyi oluşturulması önerilmektedir.
- Bölgeye ulaşımında havayolu taşımacılığının özendirilerek teşvik edilmesi gerekmektedir.
- Edremit Körfezi'nde gürültü kirliliğine yönelik tedbirlerin artırılarak, denetimlerin etkin hale getirilmesi önemli görülmelidir.
- Turizm fobilerinin önüne geçebilmek adına yerel halk başta olmak üzere turizm paydaşlarına eğitimler verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Alonso, I., S. (2023). *Tourismphobia*. Trabajo Fin de Grado, Hotelera Y Turistica, En Santander.
- Alaeddinoğlu, F. & Tekin, M., K. (2020). Turizmin Ekonomik, Sosyo-Kültürel ve Çevresel Açından Yerel Halkın Yaşam Kalitesine Etkileri: Batman Örneği. *Ege Coğrafya Dergisi*, 29(2), 2020, 243-257.
- Alemida-García, F., Cortés-Macías, R., & Balbuena-Vázquez, A. (2019). Tourismphobia in historic centres: the case of Malaga. *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, 83, 2823, 1–32. <http://dx.doi.org/10.21138/bage.2823>
- Aydın, B., & Doğan, M. (2020). Yeni Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin Turistik Tüketici Davranışları ve Türkiye Turizmi Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi, *Pazarlama Teorisi ve Uygulamaları Dergisi*, 6 (1), 93-115.
- Aşık, N. (2018). Aidiyet Duygusu ve Nomofobi İlişkisi: Turizm Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 7(2), 24-42.

- Brain, L. (2022). *Tourismphobia: Destinations Welcoming Visitors Become Annoyed*. <https://www.tourism-review.com/tourismphobia-can-be-perceived-around-european-cities-news12513> (Erişim Tarihi: 14.10.2023).
- Dağ, K., Çavuşoğlu, S., & Demirağ, B. (2021). Covid-19'un Tüketici Davranışları Üzerindeki Etkisi: Yerli Turistler Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 12(32), 1160-1175.
- Duyar, M. & Bayram, M. (2019). Overtourism and tourismphobia: Evolution of host and tourism relationship. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 40, 347-362.
- Emiroğlu, B., D. (2023). Yerel Halkın Turizme Yönelik Kızgınlık Algısının Yaşam Kalitesi ve Turizme Verilen Destek Üzerindeki Etkisi: Mardin İli Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 11(3), 2264-2293
- Eren, D., & Bozkurt, İ. (2020). Aşırı Turizm Sorunsalı: Kapadokya Bölgesine Yönelik Bir Çalışma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(4), 1090-3107.
- İçöz, O. (1998). *Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü Yönetimi* (2. b.). Ankara: Turhan Kitapevi.
- İflazoğlu, N. (2019). Unesco Gastronomi Şehirlerinde Gastronomi Turizmi ve Yeni Yiyecek Deneme Korkusu (Food Neophobia): Hatay ve Gaziantep Örneği. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*.
- Jacobsen, J.K.S. Anti-tourist Attitudes: Mediterranean Charter Tourism. *Annals of Tourism Research*, 27, 284–300.
- Milano, C., Cheer, J. M., & Novelli, M. (2018). *Overtourism: A Growing Global Problem. The Conversation*. <https://theconversation.com/overtourism-a-growing-global-problem-100029>, Erişim Tarihi: 14.10.2023.
- Pinke-Sziva, I., Smith, M., Olt, G., & Berezvai, Z. (2019). Overtourism and The Night-time Economy: A Case Study of Budapest. *International Journal of Tourism Cities*, 5(1), 1-16.
- Özer, Ö., & Ataman, D. (2020). Turizmin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi: Mardin Örneği. *Journal of New Tourism Trends (JOINNTT)*, 1(1), 55-63.
- Özaltın Türker, G. (2020). Turizmin Yerel Halk Üzerine Etkileri: Seyahat Acentaları Perspektifinden Bir İnceleme. *Journal of Travel and Tourism Research*, 16, 65-84.
- Özgürel, G. (2020). *Turizm Destinasyonlarında Yerleşik Yabancı-Yerel Halk Etkileşimi Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi, SBE.
- Özgürel, G., Bozkurt, M. & Baysal, K. (2021). Sosyal Taşıma Kapasitesi: İçmeler-Marmaris Örneği. *Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute*, 24(45), 665-695.
- Özgürel, G. , Atış, E., & Çelik Uğuz, S. (2023). Transition to a Rural Green Economy with Eco-Agro Tourism: The Case of Kızıklı Aromatic Village (Türkiye). *Journal of the Human and Social Science Researches* , 12 (2) , 796-818. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1254129>

- Sümbüloğlu, K., & Sümbüloğlu, V. (2016). *Biyoistatistik*. Ankara: Hatiboğlu Yayıncılık.
- Şahin, B., & Güven, S. (2022). Sağlık İnanç Modeli, Turizm Fobisi ve Salgın Hastalıklar. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(Ek.2), 25-43.
- Şahin, M. (2019). Korku, Kaygı ve Kaygı (Anksiyete) Bozuklukları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 117-135.
- UNWTO. (2023, 10 9). *Global and regional tourism performance*. World Tourism Organization a UN Specialized Agency: <https://www.unwto.org/tourism-data/global-and-regional-tourism-performance> adresinden alındı
- Yıldız, D., & Uzunsakal, E. (2018). Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması ve Tarımsal Veriler Üzerine Bir Uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 14-28.
- Yumuk, Y., & Pınaroğlu, B. (2022). İstanbul Adalar'da Yaşayan Halkın Turizm Fobisi Düzeylerinin Belirlenmesi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 354-371.

TÜRKİYE'DEKİ KADIN ŞEFLERİN PROFİLLERİ VE GÖRÜNÜRLÜKLERİ

Doç. Dr. Gizem ÖZGÜREL¹, Yüksek Lisans Öğrencisi Kübra ÜRKÜN²

¹Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi,

gizem.ozgurel@balikesir.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-1161-3721>

²Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, kubra.orkunn@gmail.com,

<https://orcid.org/0000-0003-1112-2743>

Özet

Turizm literatüründe toplumsal cinsiyet-kadın odaklı çeşitli çalışmalar yapılmasına karşın, kadınların profilleri ve görünürlüklerine odaklanan araştırmaların sayısı oldukça azdır. Gastronomi alanında da benzer biçimde kadın şeflerin profilleri ve görünürlükleri üzerine yapılmış çok az sayıda araştırma bulunmaktadır ancak Türkiye’de kadın şeflerin profilleri ve görünürlüklerine odaklanmış herhangi bir çalışmaya ilgili literatürde rastlanılmamıştır. Gastronomi alanında çalışmak isteyen kadınlara ilham kaynağı olabilecek ve rol modeli üslenebilecek kadın şeflerin nasıl bir profile sahip olduklarının ortaya çıkartılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bir diğer taraftan genel olarak dünya çapında daha spesifik olarak Türkiye’de yaygın biçimde sosyal medya kullanımı, ünlülerin söz konusu bu mecralarda görünürlüklerini artırma çabasında bulunmalarına yol açmaktadır. Çalışmada bu kapsamda Türkiye’deki ünlü kadın şeflerin profillerinin ve sosyal medyadaki görünürlüklerinin ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. Yapılan çalışma ile adını duyurmuş, gastronomi alanında başarılar imza atmış Türkiye’deki kadın şefler incelenerek profilleri çıkarılmıştır. Nitel araştırma yönteminin benimsendiği çalışmada, birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış soru formu aracılığıyla 2 kadın şef ile derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiş ve ifadeleri doğrudan okuyucuya aktarılmıştır. Ek olarak, belgesel tarama yapılarak, Türkiye’deki 28 kadın şefin röportajları, haklarında çıkan haberler, internet siteleri, LinkedIn ve Instagram hesaplarından araştırma amacına hizmet eden veriler toplanmış ve tematik başlıklar altında frekansları, yüzdeleri ile sıklıkları açısından sıralamaları yapılmıştır. Genel olarak araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde kadın şeflerin çoğunluğunun; turizm dışındaki sosyal bilimler alanında yükseköğrenim derecesine sahip oldukları, gastronomi temalı kurslara katıldıkları/özel eğitimler aldıkları, aşçılık mesleğini seçmelerinde ailelerinin güzel yemek yapmasının ve kişisel ilgi ile farkındalıklarının etkili olduğu, sosyal ağ görünürlükleri için LinkedIn ve Instagram’ı yoğun biçimde kullandıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gastronomi, Görünürlük, Kadın Şefler, Sosyal Medya, Türkiye

Profiles and Visibility of Female Chefs in Türkiye

Abstract

Although there are various studies focusing on gender and women in the tourism literature, the number of studies focusing on the profiles and visibility of women is quite low. Similarly, in the field of gastronomy, there are very few studies on the profiles and visibility of female chefs, but no studies focusing on the profiles and visibility of female chefs in Turkey were found in the relevant literature. It is thought that it is important to reveal what kind of profile women chefs have who can be an inspiration and role model for women who want to work in the field of gastronomy. On the other hand, the widespread use of social media in the world in general and more specifically in Turkey leads celebrities to make efforts to increase their visibility on these channels. In this context, this study aims to reveal the profiles of famous female chefs in Turkey and their visibility on social media. In this study, the profiles of women chefs in Turkey who have made a name for themselves and achieved success in the field of gastronomy were analyzed. In the study where qualitative research method was adopted, data obtained from primary and secondary sources were utilized. In-depth interviews were conducted with 2 female chefs through a semi-structured questionnaire and their statements were directly conveyed to the reader. In addition, by conducting a documentary review, data serving the purpose of the research were collected from the interviews of 28 female chefs in Turkey, news about them, their websites, LinkedIn and Instagram accounts, and ranked under thematic headings in terms of their frequencies, percentages and frequencies. In general, when the findings obtained from the research are examined, it is determined that the majority of the female chefs have higher education degrees in social sciences other than tourism, they have attended gastronomy-themed courses / received special trainings, their families' good cooking and personal interest and awareness are effective in choosing the profession of cookery, and they use LinkedIn and Instagram extensively for their social network visibility.

Keywords: Gastronomy, Visibility, Female Chefs, Social Media, Turkey

Giriş

Mutfak, bir ailenin veya toplumun kalbidir. Bu özel mekân, sadece yemek hazırlamanın ve beslenmenin ötesinde, birçok kültürde aile bağlarını güçlendiren, gelenekleri yaşatan ve lezzetlerin deneyimlenmesine olanak tanıyan genelde kadın hakimiyetinde olan bir alandır. Ancak, tarihsel süreç içerisinde kadının mutfaktaki rolü toplumsal değişim ve dönüşümlerden etkilenerek daha sınırlı bir hale gelmeye başlamıştır. Bunlara ek olarak kadının çalışma hayatındaki varlığı, başarıları ile görünür ve bilinirliğinin artması toplumsal cinsiyet normlarını zorlar hale getirmiştir. Kadınların toplumsal rollerinin tarihsel süreçte en çok ilişkilendirildiği alanlardan biri mutfak olmuştur. Bir başka ifadeyle; ev işleri ve yemek pişirme görevleri, uzun bir süre boyunca kadınların toplumsal rollerinde başı çekmiştir. Ancak, bu durum zamanla değiştiği ve profesyonel mutfaklarda kadınların yerine yönelik farkındalığın arttığı görülmektedir. Modern toplumlarda, mutfak sanatları sadece bir cinsiyete ait bir alan olmaktan

çıkarak, herkesin katkı sağlayabileceği bir alan haline gelmiştir. Tarih boyunca gastronomi dünyasının büyük ustaları olarak kabul edilen şeflerin, erkek baskın olduğu bilinmektedir. Ancak, bu tarihsel kayıtların altında, kadınların da mutfağın sihirli dünyasında büyük bir etki yarattığı gerçeğinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Kadın şefler; yemek pişirme sanatını ve gastronomiyi döneminin cinsiyet normlarına meydan okuyarak, yaratıcılıkları ve tutkularıyla şekillendirmişlerdir. Onların hikayeleri, mutfak dünyasının cinsiyet eşitsizliğine meydan okuma ve başarıya giden zorlu yolda ilham kaynağı olma açısından son derece önemlidir.

Türkiye'de mutfak sanatının önde gelen temsilcileri arasında yer alan kadın şefler, gastronomi dünyasında ses getiren etkiler yaratmaya devam etmektedirler. İsim yapmış Türk kadın şeflerin, Türk mutfağının zenginliğini ve çeşitliliğini gerek yurt içinde gerekse yurt dışında başarıyla temsil ettikleri bilinmektedir. Alanında uzman, başarıları ile kendilerinden söz ettiren kadın şefler, Türk mutfağının uluslararası alandaki bilinirliğini ve tanınırlığını artırmada önemli roller üstlenerek, Türk turizmine ve gastronomisine hatırı sayılır katkılarda bulunmaktadır. Yapılan çalışmada, evin mutfağından bir diğer ifadeyle kadının hâkim olduğu domestik mutfaktan profesyonel mutfağa uzanan kadın şeflerin profilleri, mesleğe yönelme nedenleri, sosyal ağ görünürlükleri ve kadının mutfaktaki durumuna ilişkin algıları ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır.

İlgili Literatür

Ateşin keşfiyle beraber pişirme işlemi hayati ihtiyaçların ortasında kendini göstermiştir. Bu işlem Güldemir (2018)'in "dokuzuncu sanat" şeklinde çalışmasında spesifik bir örneği olarak yerini alırken genel anlamda pişirmenin bir sanat olduğunun kabul gördüğünün göstergesidir. Serap Alper (2017) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, "*Risale-i Aş-fezlik*" adlı eserin incelemesi yapılmış, XVIII. yüzyıla ait bulgularda aşçılık mesleğinin pişirme işlemi yapmaktan ibaret olmadığı hatta bu mesleğin nasıl ve ne olduğu değil de "*dinî bir ritüele ve belli ahlaki kurallara dâhil olarak yapılması*" gerektiğinin altı çizilmiştir. İlk Türk devletlerinde kadının rolü incelendiğinde; siyasi ve sosyal haklarının erkeklerle eşit olduğu avcılık, yöneticilik, askerlik, diplomatlık, elçilik yapabildiği gibi ev içinde de otoritenin kadının elinde olduğu görülmektedir. Örneğin; evin temizlik ve düzeni, yemek yapılması, çocuklara bakılması gibi pek çok görev kadının sorumluluğundaydı (Koca, 2010: 120). Tarihsel süreç içerisinde kadın; değişen toplumsal yapı ve kültürel değişim ile birlikte hem sosyal yaşamda hem de evde hakimiyetini kaybetmiş, haklardan çok görevler silsilesine maruz kalmış, sahip olduğu eşitlikler aleyhine gelişme göstermiştir. Bu durum kadınların yaptıkları yemeklerde bile ayrımcılığa yol açarak "*erkek yemekleri*" (ağır et yemekleri) ve "*kadın yemekleri*" (daha hafif yemekler) olarak farklılık göstermiştir (Abdurrezzak, 2014: 12).

Tarihsel olarak kadınların mutfakla ilişkilendirilmesi genellikle aile içindeki geleneksel rollerle sınırlı kalmıştır. Ancak, birçok kültürde bazı kadınların; saraylarda, kraliyet mutfaklarında veya manastırlarda şef olarak görev yaptıkları ve mutfak sanatlarında ustalaştıkları bilinmektedir. Örneğin; 18. yüzyılda Fransız Kraliyet Mutfağında çalışan Marie-Antoine Carême zarif pastalar ve yemekler konusundaki uzmanlığıyla ün kazanmış ve Fransız Mutfağının gelişimine büyük katkılarda bulunmuştur (Le Dordon Blue, 2005: 11). Bir diğer kadın şef Rosa Lewis ise 19. yüzyılda İngiltere'de Claridge's Hotel'in baş aşçısı olarak görev

yapmış ve uluslararası üne kavuşmuştur (Cracknell & Nobis, 1985). Aynı dönemde, Amerika Birleşik Devletleri'nde Philadelphia Eating House'un sahibi olan Lucretia Bourquin, lüks yemek deneyimini yeniden tanımlamıştır. Rol model olma özelliği taşıyan söz konusu kadın şefler, kendi dönemlerinde mutfak sanatlarının önemli figürleri olarak kabul edilmiş ve yemek dünyasında izler bırakmışlardır. Burada belirtilmesi gereken bir diğer önemli husus ise tarih boyunca kadın şeflerin sayısının oldukça sınırlı kalmış olması ve birçoğunun tarihin tozlu sayfalarında unutulmasıdır (Whitaker, 2021). Sonuç olarak, tarihteki kadın şefler, gastronomi dünyasının renkli geçmişinin ayrılmaz bir parçasıdır. Onların hikayeleri, mutfak sanatlarına olan tutkuları ve katkıları, kadınların mutfakta ve toplumun her alanında eşit bir şekilde temsil edilmesi gerektiği önemli bir hatırlatıcıdır. Başarılı kadın şeflerin mirası, gelecek nesiller için bir ilham kaynağı olmalı ve mutfak dünyasının çeşitliliği ve yeniliği için bir teşvik unsuru olarak görülmelidir. Mutfakta kadınların yeri; sadece yemek pişirme değil, aynı zamanda yaratıcılık, ifade özgürlüğü ve eşitlik açısından da büyük bir öneme sahiptir. Günümüzde, geçmişte iz bırakan kadın şeflerin bıraktığı miras, kadınların gastronomi dünyasına katılmaları, daha görünür olmaları ve mutfaktaki ağırlıklarını hissettirmelerine yardımcı olan bir ilham kaynağıdır.

Mutfak, yemek pişirme becerileri ve yaratıcılık için bir oyun alanıdır ve bu becerilerin cinsiyetle sınırlı olmaması gerektiği bir gerçektir. Günümüzde mutfak dünyası; kadın şeflerin, gurme aşçıların, restoran sahiplerinin ve yemek yazarlarının yükselişi ile büyük bir çeşitlilik ve zenginlik kazanmıştır. Kadın şefler, mutfakta yalnızca geleneksel görevleri yerine getirmekle kalmayıp aynı zamanda mutfak sanatlarını geliştirme, yenilikçi tarifler oluşturma ve lezzetleri keşfetme konularında da çabalarıyla dikkat çekmektedirler (Doğan & Aktan, 2018).

Domestik mutfaklar kadınların alanı olarak kabul görmüş olmasına karşın profesyonel mutfaklar erkeklerin egemenliğindedir (İnce, 2016: 409). Hatta benimsenen bu görüşü konu alan filmleri inceleyen İnce, kadınların ne denli zorluklar yaşadığını, uğradıkları ayrımcılıkları ve mutfakta erkek egemenliğinde kadının yerini en ince ayrıntılarıyla ele almıştır.

Başka bir çalışmada kadın şeflerin iş hayatında; kadın-erkek ayrımcılığı, mobbing, ücretlendirme sorunu, fiziksel ya da psikolojik taciz gibi pek çok sorunla karşılaştığı görülmektedir. Bahsi geçen sorunlar için birçok çözüm yoluna başvurulmaktadır. Ancak sorunlar bunlarla kalmayıp bir de “Cam tavan sendromu” şeklinde farklı bir açıdan karşılımları çıkmaktadır. Cam tavan sendromu kısaca mevcut hiyerarşik düzende kadın şeflerin üst düzey veya yönetim gibi pozisyonlara yükselmesinin soyut ayrımcılıklarla engellenmesidir (İkikat, 2022).

Günümüzde profesyonel mutfaklarda yerini almış olan “kadın”, uzun ve zorlu bir süreçten geçmiştir. Bu süreçte yaşanan zorluklara karşı dirençleri ile adını hikayelerle tarihe yazdıran kadın şefler, gelecek nesillerin potansiyel aşçılarına cesaret vermektedirler. Çelik Gençoğlu ve Kemer'in (2021) yapmış oldukları araştırmalarında aşçılık programında okuyan kadın öğrencilerin; erkeklere göre mesleğe daha yatkın olduklarını, mesleğin karakteristiğinden kaynaklanan zorluklarla baş edilebilen, yeteri kadar istikrar ve azme sahip olan kadın şeflerin bu alanda başarılı olabilecekleri sonuçlarına ulaşmışlardır.

19. yüzyıla kadar tarif kitaplarında yer almayan kadınlar, 1913'te iki yemek kitabı yazan Emilia Pardo-Baz'an ile görünürlük kazanmaya başlamışlardır (García-Henche & Cuesta-Vali, 2022: 2). Günümüzde yüksek mufaklarda (haute cuisine) çalışana kadın şefler gerek sosyal ağlar aracılığıyla gerek yaptıkları program ve yayınlarla gerekse medyanın gösterdiği ilgi ile daha görünür ve bilinir bir konuma ulaşmışlardır. Yörük (2022) araştırmasında; mutfak şeflerinin sosyal medya araçlarını kullanımları ve bireysel yaratıcılıkları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve sosyal medya kullanımı ve bireysel yaratıcılık arasında anlamlı karşılıklı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Bu kapsamda, 2 kadın şef ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş, yarı yapılandırılmış soru formu ile veriler 3 ve 5 Ocak 2023 tarihlerinde toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış soru formu keşfedici ve üzerinde çalışılan konunun ayrıntılı bir şekilde incelenmesinde önemli araçlardan biridir (Özgürel & Avcıkurt, 2017: 204; Sü Eröz vd., 2017: 133). Bununla birlikte belgesel tarama yöntemi kullanılarak, 28 kadın şef ile yapılan röportajlardan, haberlerden, internet sitelerinden ve Instagram hesaplarından veriler 01-31 Ocak 2023 tarihleri arasında toplanmıştır.

Yapılan çalışmanın evrenini, gastronomi alanında çalışan Türk kadın şefler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini; gastronomi alanında başarılı işlere imza atmış, 30 ünlü kadın şeftir. Örneklemini oluşturan kadın şeflere; Instagram başta olmak üzere mevcut sosyal ağlardaki hesapları, elektronik postaları ve diğer iletişim bilgileri üzerinden bağlantı kurulmaya çalışılmış, geri bildirim alınan 2 kadın şef ile yapılan derinlemesine görüşmeden elde edilen bulgular doğrudan okuyucuya aktarılmıştır. Ulaşılamayan 28 kadın şefe ilişkin bulgular; başta LinkedIn ve Instagram hesapları olmak üzere gazeteler, dergiler ve verdikleri röportajlardan derlenmiştir. Belgesel tarama yöntemi ile elde edilen bulgular tematik gruplara ayrılarak frekansları, yüzdeleri ve sıklıklarına göre sıralamalar yapılarak okuyucuya sunulmuştur. Araştırma bulguları kısmında ilk olarak derinlemesine görüşmelerden elde edilen bulgulara devamında ise belgesel tarama yöntemi ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Araştırma Bulguları

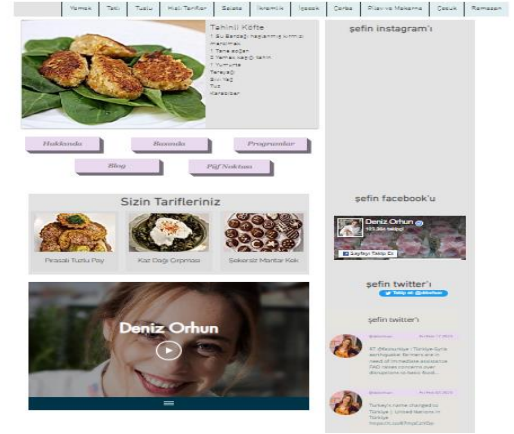
Araştırma kapsamında Şef Mihta Yıldırımtaş ile 3 Ocak 2023 ve Şef Deniz Orhun ile 5 Ocak 2023 tarihinde derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin ve araştırma amaçlarına odaklanmış sorulardan elde edilen bulgulara devam eden kısımda yer verilmiştir.

Şef Deniz Orhun; 48 yaşındadır ve gastronomi alanında yüksek lisans derecesine sahiptir. Şef Orhun'un denizorhun.com sayfasından elde edilen bilgilere göre Ankara Üniversitesi Ziraat Mühendisliği ve İngiltere London College Economics & Hacettepe Üniversitesi ortak programı işletme yüksek lisansı mezunudur. National Louis University-Kendall College'de pastacılık ve fırıncılık eğitimi almıştır. Kurucusu, sahibi ve şefi olduğu Klemantin Açık Mutfak ve Pasta Evi'yle çalışmalarına Türkiye-Amerika hattında devam ederken 2013 yılından itibaren Klemantin Yapım olarak da yapımcılığını ve sunuculuğunu üstlendiği yemek programlarını sunmaktadır. Üniversitelerin gastronomi bölümlerine danışmanlık hizmeti veren Orhun; bilimsel, popüler yazılarını ulusal ve uluslararası dergilerde paylaşmaya devam etmektedir. Deniz Orhun'un Kutsi Akıllı ile birlikte kaleme aldığı "Yedikleriniz Davranışlarınız Olur" adlı basılmış bir kitabı bulunmaktadır. Orhun'un Instagram (@denizorhunklemantin), Facebook (Deniz Orhun) ve Twitter (@ddorhun) sosyal medya hesaplarının bulunduğu tespit edilmiştir. İşletme sahibi olan Orhun, 24 yıldır gastronomi alanında, sahibi ve şefi olduğu Klemantin'inde ise 14 yıldır çalışmaktadır.

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Master Chef & Ziraat Mühendisi M.B.A
Deniz Orhun
Yedikleriniz Davranışlarınız Olur

Görsel 1. Deniz Orhun (<https://www.denizorhun.com>, 2023)

Şef Mihta Yıldırımtaş 40 yaşındadır. Yeditepe Üniversite Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Tasarımı Bölümünü 3. sınıfta terk eden Yıldırımtaş, lise eğitim derecesine sahiptir ve Mutfak Sanatları Akademisi mezunudur. Yıldırımtaş, mesleğe ilk adımını İstanbul Doors Group'ta atıyor. Devamında Swissôtel The Bosphorus Hotel, Amerikan ortaklı İstanbul Morini ve son olarak Big Chef'lere bağlı BUSELİK'lerin mutfak koordinatörü olarak çalışmaktadır. Yıldırımtaş; Pinterest (@mifus), Facebook (Mihta Yıldırımtaş) ve Instagram (@mihta) mecralarında görünürdür

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Görsel 2. Mihta Yıldırımtaş (<https://www.gastronomidergisi.com>, 2023)

Katılımcıların; "şef olmayı istemelerinin ve bu mesleğe yönelme nedenlerinin neler olduğu" sorularına verdikleri cevaplar aşağıda sunulmuştur.

Şef Deniz Orhun: "Çalışmayı severim ve kural-zorunluluk veya bir yere bağlı zorunluluğum olmadan kendi kendime çalışma disiplini olduğu için, kendi işimi yapabileceğimi düşündüm. Benim tutkum "üretmek". Bunun için bir proje seçmem ve fizibilitesini çıkarmam gerekiyordu. Araştırmaya başladım. Aşçı olmak bir üretim yeri kurmak güzel bir proje oldu. Ama her şeyde olduğu gibi bunda da eğitim şarttı. Ziraat Mühendisliğimin üzerine "gastronomi" okumak, sağlık sektörü bilgimle beraber topraktan insan vücuduna gıdanın serüvenini işlemek ve üretmekle, tutkusunu yaşayan insanlardan olmayı seçtim."

Şef Mihta Yıldırımtaş: "Her zaman yemek yapmayı ve mutfakta olmayı sevdim. Üniversitede bir yol çizmem gerekiyordu, eğitimimi yarıda bırakarak hep istediğim mesleği seçtim." Yıldırımtaş Gastronomi Dergisi'ne (2023) verdiği bir röportajında; "Tüm çocukluğum boyunca hem yemek yemeye hem de yapmaya çok meraklı oldum. Hep boyumdan büyük işlere

kalkıştırdım. O merakla bugün artık mutfaklarda yemek yapıyorum. Annem başta olmak üzere güzel yemek yapan güzel sofralar kuran insanlar bana ilham vermiştir.” cümleleriyle mesleğe yönelmesinin ve şef olmayı istemesinin gerekçelerini açıklamıştır.

Kadın şeflere; “sahip oldukları pozisyona gelinceye kadar karşılaştıkları güçlüklerin neler olduğu” sorulmuş, verdikleri cevaplar aşağıda doğrudan okuyucuya aktarılmıştır.

Şef Deniz Orhun: “Hem toplumun kendi yapısı kaynaklı hem de meslekte erkek çoğunluğun olması kaynaklı olarak iki türlü zorluk yaşıyorsunuz. Toplumda kadın erkek eşit olmadığı için zaten bir-sıfır başlıyorsunuz iş hayatına, bir de üzerine, meslekteki erkek popülasyonun çoğunluğu mesleği daha zor hale getiriyor. Mesleğimde belirli bir mevkiye geldiğim için şu an bir zorluk çekmiyorum. Ancak mesleğimin ilk dönemlerinde bir çeşit ayrımcılıkla karşı karşıya kaldığımı söyleyebilirim. Yine mesleğin ilk yıllarında; genel insani kurallara sığmayan davranışlar, haksızlıklar, kutuplaşma, kaba kuvvet, sözlü taciz, tehdit gibi durumlarla karşılaşmış olmak üzücüdür. Şu an daha bilinçli bir kesim ve daha sıkı yasal kurallar olduğundan genç kadın meslektaşlar bir miktar daha korunmakta. Kadın işletmeci olmak ve aynı zamanda kendi evinizde de yapmanız gereken sorumlulukların olması nedeniyle hayatta bulunduğunuz yere göre sorumluluk kostümlerinizi çeşitleniyor.”

Şef Mihta Yıldırımtaş: “Açıkçası ben, çok güçlükle karşılaşmadım. İnsanın kafasında olduğuna inanıyorum zorluğun.” Yıldırımtaş verdiği bir röportajda araştırma bulgusu ile örtüşen; “Beni işe alan ve sonrasında beraber çalıştığım bütün şefler erkekti. Ben şanslıyım, çünkü karşıma çıkan bu vizyonlu insanlar sayesinde hiç ikinci tercih olmadım. Kadın olarak istenmediğim bir durumla karşılaşmadım ya da üzerime alınmadım.” ifadeleri ile profesyonel mutfaklarda kadının yeri olduğunu ve ayrımcılık yaşanmayabileceğini gösteren güçlü bir örnektir (<https://www.gastronomidergisi.com>, 2023).

Katılımcıların; “başarıya ulaşma sırrı/sırlarına” ilişkin verdikleri cevaplar şunlardır:

Şef Deniz Orhun: “Tutkumu takip etmek... Bilgiyle kendimi beslemek...”

Şef Mihta Yıldırımtaş: “Her zaman işime dikkat etmek ve öğrenmeye, yeniliklere dikkat edip, çok çalışmak.”

Kadın şeflerin; “gastronomi alanında hayalleri olan bireylere önerileri” aşağıda kendi ifade biçimleriyle sunulmuştur.

Şef Deniz Orhun: “Gastronomi disiplinler arası ilişki kurabilen nadir bir dal olduğu için iyi kullanmak gerekli. Diğer bilim dallarıyla gastronomiyi ya da diğer bilim dallarını gastronomiyle birlikte çalışmak günümüz ve gelecek ihtiyaçlarından olacak. İkinci bir ana dal mutlaka okunmalı ya da yüksek lisans yapılmalı. Kişi ilgilendiği konuda sahada tecrübe sahibi olmak için çalışmalı. Kişi data toplamalı, datayı kullanır hale yani bilgiye dönüştürmeli ve paylaşmalı. Phyton gibi kod programları öğrenilmeli. Aktif çalışma hayatına başlamadan önce

kişi mutlaka ikinci, üçüncü bir yabancı dil öğrenmeli... Bu alandaki deneyim, tecrübe, çalışmalar ve verdiğim sınavlardan yola çıkarak aşağıdaki tanımlamayı, sizin çalışmanız aracılığıyla, bu alanda hayalleri olanlara söylemek isterim: Kaynakça olarak; sizin çalışmanızda yer aldığının belirtilerek yayılmasını dilerim. Gastronomi sadece mutfakta yemek yapmak değildir. Bilimi kullanan bir sanattır. Bilim çok karışıktır ve bunu “sanat” dediğimiz olguyla bilim insanları halka anlatır, geniş kitlelerin çarpıtmadan anlayacağı şekle sokar. Sanat ise toplumların bilimsel bilgiyi geniş kitlelere yaymak, bilimi günlük yaşamlarında kullanmalarını sağlamak, onu nesilden nesile aktarmak ve akıllarında kalmasını sağlamak, insanların duygu ve düşüncelerini harekete geçiren bir araç olmuştur. Gastronomi; insan beslenmesinde gerekli olan bilimsel bilgileri tabaktaki sanat halinde sunar. Bu nedenle gastronomiyi hangi bilimle birleştirerek hayatınıza yön vermek istiyorsanız tereddüt etmeyin. <<Oyun kurucusu>> olmanız dileğiyle...”

Şef Mihta Yıldırımtaş: *“Hep zihinleri, gözleri ve kulakları açık olsun ki daha çok öğrenip etkili olsunlar.”*

Şeflerin; *“hangi sosyal medya mecralarını (Blog, Facebook, Instagram, Twitter, TikTok vb.) görünürlükleri için kullandıkları”* sorusuna verdikleri cevaplar aşağıda yer almaktadır.

Şef Deniz Orhun: *“1300’den fazla televizyon programım var. Her kanal ve programım kendi sosyal mecrasını kullandı. Facebook, Instagram, Twitter ve YouTube kullanılmakta.”*

Şef Mihta Yıldırımtaş: *“Çok aktif olmasa da... Evet, mümkün olduğunca kullanıyorum.”*

Şeflere son olarak *“sosyal medya mecralarında bulunmalarının kendilerine ve işletmelerine sağladığı avantaj ve dezavantajlar ile ilgili görüşleri”* sorulmuştur. Cevapları aşağıda yer almaktadır.

Şef Deniz Orhun: *“Sosyal medya ile yaşantınız arasındaki dengeyi çok iyi kurmak gerekiyor. Dijitalleşmeye çok önem veriyorum ama sosyal medyada yaşamayanlardanım. Sosyal medya yönetimi ayrı bir iş alanı, çok vakit alan bir şey ama günümüzün olmazsa olmazı... Sosyal medya “dijital dünya” içinde yer alan kavramlardan bir tanesi, tamamı değil bu nedenle kavramları karıştırmamak gerekli. Haberleri, yapılan aktiviteleri oradan öğreniyoruz ve orayı bilgi ile besliyoruz. İşletmemin perakende kısmı olsaydı kesinlikle çok daha aktif online satış kısmını kullanır olurdum. Dezavantajı ise doğru olmayan bilginin oluşturduğu kirlilik, insanların bastırılmış öfkelerini kustukları mesajlar, yanlış anlaşılmaya neden olacak gönderiler... Sosyal medya etiğinin olmaması.”*

Şef Mihta Yıldırımtaş: *“Tanınırlık ve araştırma amacından faydalı, henüz bir dezavantajı görmedim.”*

Devam eden kısımda Türkiye’de ön plana çıkan kadın şeflere ilişkin bulgular (KŞ1, KŞ2....KŞ28 olarak kodlanarak); “*adı-soyadı-çalışma yaşamı*”, “*önlisans/lisans eğitimi aldığı alan*”, “*gastronomi temalı kurslara katılma/özel eğitimler alma durumu*”, “*yayını/kitabı olup olmama durumu*”, “*projelere katılma durumları*”, “*mesleğe yönelme nedenleri*”, “*sosyal ağ görünürlükleri*”, “*kadının mutfaktaki durumuna ilişkin algıları*” temaları altında frekans yüzde ve bazı temalarda sıralama olarak Tablo 1’de sunulmuştur.

Çizelge 1. Türkiye’deki Kadın Şeflere Yönelik İkincil Verilerden Elde Edilen Bulgular			
Temalar	Bulgular	f	%
Adı-Soyadı-Çalışma Yaşamı	<p>-(KŞ1) <i>Aydan Üstkanat</i>: Şef, yemek fotoğrafçısı, yemek stilisti, yemek yazarı, reçete danışmanı. Star gazetesinde gastronomi yazılarıyla devam etmektedir. La CucinaItalina yemek dergisinin de fotoğrafçısı ve yazarıdır.</p> <p>-(KŞ2) <i>Aylin Yazıcıoğlu</i>: Alancha Restaurant Mutfak Şefi, Eğitimci.</p> <p>-(KŞ3) <i>Ayşem Öztaş</i>: Özellikle yenilebilir şekerden çiçek yapımı ve düğün pasta tasarımı ile ilgili olarak İstanbul içi ve İstanbul dışı eğitimler vermeye devam etmektedir.</p> <p>-(KŞ4) <i>Bengi Kurtcebe</i>: Le Fırın’ı kurdu (2012).</p> <p>-(KŞ5) <i>Burçak Kazdal</i>: Apartıman Restoranı'nın mutfak yönetiminde.</p> <p>-(KŞ6) <i>Ceren Bozkurt</i>: Food Center Editör (Mutfak mis gibi tarih kokuyor) Onedio Editörü.</p> <p>-(KŞ7) <i>Çiğdem Seferoğlu</i>: Five O'clock Şefi/THY Genel Müdür Şefi, Hodan kurucusu.</p> <p>-(KŞ8) <i>Deniz Kurt</i>: Atlantica Private Chef acenteliği ve Atlantico Yachting'in sahibi ve kurucusu. Fine dining ve Michelin yıldızlı restoran ve 7 yıllık süper yat deneyimli Özel Aşçı.</p> <p>-(KŞ9) <i>Didem Şenol Tiryakioğlu</i>: Gram Restoran Zinciri, Yemek kitabı yazarı.</p> <p>-(KŞ10) <i>Ebru Baybara Demir</i>: Cercis Murat Konağı Mardin.</p> <p>-(KŞ11) <i>Elif Korkmazel</i>: Sofra Düzeni ve Yemek Yarışmasında kazandığı birincilik sonrası 1997 yılında yemek yazarlığı ve 1998'den sonra çeşitli televizyon kanallarında yemek programcılığı yapmaya başladı. TV programcısı, TV yemek programı sunucusu, yemek yazarı.</p> <p>-(KŞ12) <i>Elif Edes Tapan</i>: 2009 yılında yemek kitaplarını altında topladığı "Mutlu Mutfak" markasını oluşturan Elif Edes Tapan, 2012 yılında ortakları ile catering firmaları, otel, cafe, restoran, plazalara özel toptan unlu mamuller üretimi yapan "Kurabiye Fabrikası"nı kurmuştur. Şef aynı zamanda firmalara kendi ortamlarında ya da Eataly gibi herkese açık</p>	28	100,00

	<p>işletmelerde mutfak atölyeleri düzenlemekte ve özel dersler vermektedir.</p> <p>-(KŞ13) Fatma Bayrak: Antalya’da Mutfak Yöneticiliği ve Genel Koordinatörlük yapmaktadır.</p> <p>-(KŞ14) Fatma Yıldırım: Mittag Şefi</p> <p>-(KŞ15) Gamze Baş: Çikolata Sanatçısı. Üniversitelerde ders verdikten sonra yemeğe, mutfağa ve çikolataya olan merakının peşinden koşmaktadır.</p> <p>-(KŞ16) Jale Balcı: Yiyecek-İçecek firmalarına danışmanlık vermekte olup Şişli Meslek Yüksek Okulu’nda eğitmendir ve Gecece mekan kurulu üyesidir.</p> <p>-(KŞ17) Melda Farımaz: Şans Restaurant’ta Şeftir.</p> <p>-(KŞ18) Müge Ergül: Sanayi 313 Restoran’dadır.</p> <p>-(KŞ19) Özlem Mekik: Yemek kitabı yazarı, 2005 yılında ilkini açtığı 3. Levent’teki Ziyade Fası’ın, ve yeni konseptleri Ziyade Meyhane ve Ziyade Mezebar’ın sahibi ve TV programcısıdır.</p> <p>-(KŞ20) Pınar İshakoğlu: TV sunucusu ve Lady Burger Kurucusudur. Wyndham Ankara Oteli ve No4 Restaurant’ın menü danışmanlığını yapmaktadır.</p> <p>-(KŞ21) Refika Birgül: Refika’nın Mutfağı’nın kurucusu, yemek kitabı/gazete yazarı ve TV programcısıdır.</p> <p>-(KŞ22) Sinem Çapraz: Dedesi restoran işletmecisi ve şef olan Çapraz, aile mesleğini devam ettirmektedir. Sunucu Şef, Private şeflik ve danışmanlıkta yapmaktadır.</p> <p>-(KŞ23) Sinem Özler: Seraf Restaurant’da executive chef, genel müdür ve kurucu ortak olarak bulunuyor.</p> <p>-(KŞ24) Şemsa Denizsel: “Yeni İstanbul Mutfağı” olarak tanımladığı Kantin ile 19 yıldır yeme-içme sektöründe bulunan, Türkiye’nin öne çıkan kadın şef-patronlarından biridir.</p> <p>-(KŞ25) Tuba Geçkil: Dünyanın en büyük aşçılık yarışması İKA Olympics’te 4 altın, 1 gümüş madalya alarak bir rekora imza atan Tuba Geçkil, yurt içinde ve yurt dışında birçok ülkede şeker hamuru, figür modelleme, 3D büst pasta ve pasta boyama eğitimleri vermeye devam etmektedir. Red Rose Cake kurucusudur.</p> <p>-(KŞ26) Zeynep Agaogulları: Gastronom - Yemek Yazarı ve stilisti - Executive Chef.</p> <p>-(KŞ27) Zeynep Moroğlu: Auf, Kauf, NuTeras, Backyard, Unter’in ortaklarından.</p> <p>-(KŞ28) Zeynep Pınar Taşdemir: İstanbul’da Michelin yıldızı almış olan Araka Restoran’da Şeftir.</p>	
--	--	--

Önlisans/Lisans Eğitimi Aldığı Alan	<i>Turizm Dışı Sosyal Bilimler Alanı</i> (KŞ1, KŞ2, KŞ3, KŞ5, KŞ6, KŞ9, KŞ11, KŞ12, KŞ15, KŞ16, KŞ18, KŞ20, KŞ21, KŞ22, KŞ23, KŞ24, KŞ27)	17	60,72
	<i>Gastronomi/Aşçılık</i> (KŞ7, KŞ8, KŞ14, KŞ17, KŞ26)	5	17,86
	<i>Bilgisine Ulaşılmayan</i> (K13, K25, K28)	3	10,71
	<i>Fen Bilimleri Alanı</i> (KŞ4)	1	3,57
	<i>Turizm Rehberliği</i> (KŞ10)	1	3,57
	<i>Turizm İşletmeciliği</i> (KŞ19)	1	3,57
	Toplam	28	100,00
Gastronomi Temalı Kurslara Katılma/Özel Eğitimler Alma Durumu	<i>Evet</i> (KŞ2, KŞ3, KŞ4, KŞ8, KŞ9, KŞ12, KŞ14, KŞ15, KŞ16, KŞ17, KŞ18, KŞ19, KŞ20, KŞ22, KŞ27, KŞ28)	16	57,14
	<i>Bilgisine Ulaşılmayan</i> (KŞ1, KŞ5, KŞ6, KŞ7, KŞ10, KŞ11, KŞ13, KŞ21, KŞ23, KŞ24, KŞ25, KŞ26)	12	42,86
	Toplam	28	100,00
Yayını/Kitabı Olup Olmama Durumu	<i>Yayını/Kitabı Olan Kadın Şefler</i> (KŞ1, KŞ3, KŞ4, KŞ6, KŞ7, KŞ8, KŞ9, KŞ11, KŞ12, KŞ16, KŞ19, KŞ21, KŞ22, KŞ24, KŞ26, KŞ27)	16	57,14
	<i>Bilgisine Ulaşılmayanlar</i> (KŞ2, KŞ5, KŞ10, KŞ13, KŞ14, KŞ15, KŞ17, KŞ18, KŞ20, KŞ23, KŞ25, KŞ28)	12	42,86
	Toplam	28	100,00
Projelere Katılma Durumları	<i>Projelerde Yer Alanlar</i> (KŞ1, KŞ2, KŞ4, KŞ6, KŞ9, KŞ10, KŞ11, KŞ18, KŞ19, KŞ20)	10	35,71
	<i>Bilgisine Ulaşılmayanlar</i> (KŞ3, KŞ5, KŞ7, KŞ8, KŞ12, KŞ13, KŞ14, KŞ15, KŞ16, KŞ17, KŞ21, KŞ22, KŞ23, KŞ24, KŞ25, KŞ26, KŞ27, KŞ28)	18	64,29
	Toplam	28	100,00
		f	Sıralama
Mesleğe Yönelme Nedenleri	<i>Ailede Güzel Yemek Yapılması</i> (KŞ1, KŞ2, KŞ9, KŞ10, KŞ12, KŞ17, KŞ21, KŞ22)	8	1
	<i>Kişisel İlgi ve Farkındalık</i> (KŞ3, KŞ13, KŞ14, KŞ15, KŞ18, KŞ19, KŞ20, KŞ27)		
	<i>Mutfak Sevgisi/Yemek Aşkı</i> (KŞ2, KŞ7, KŞ9, KŞ13, KŞ17, KŞ18, KŞ19)	7	2
	<i>Merak, Öğrenme ve Gelişim İsteği</i> (KŞ3, KŞ5, KŞ7, KŞ12, KŞ15, KŞ18, KŞ23)		
	<i>Yetenek/Yatkınlık</i> (KŞ5, KŞ10, KŞ14, KŞ25)	4	3
	<i>Yenilikçilik ve Yaratıcılık</i> (KŞ1, KŞ15, KŞ20)	3	4
	<i>Gastronomi İle İlgili Çalışmalar Yapmış Olma</i> (KŞ1, KŞ23)	2	5
	<i>Girişimcilik Ruhu</i> (KŞ9)	1	6

Sosyal Ağ Görünürlükleri	Instagram (KŞ1, KŞ2, KŞ3, KŞ4, KŞ5, KŞ6, KŞ7, KŞ8, KŞ9, KŞ10, KŞ11, KŞ12, KŞ14, KŞ15, KŞ16, KŞ17, KŞ18, KŞ19, KŞ20, KŞ21, KŞ22, KŞ23, KŞ24, KŞ25, KŞ26, KŞ28)	26	1
	Linkedin (KŞ1, KŞ2, KŞ3, KŞ4, KŞ5, KŞ7, KŞ8, KŞ9, KŞ10, KŞ11, KŞ12, KŞ15, KŞ16, KŞ17, KŞ18, KŞ19, KŞ20, KŞ21, KŞ22, KŞ23, KŞ24, KŞ25, KŞ26, KŞ27, KŞ28)	25	2
Kadının Mutfaktaki Durumuna İlişkin Algılar	Olumlu Algıladıkları Durumlar		
	-İyi organize olabilme (KŞ9, KŞ10, KŞ19)	3	1
	-Yapılması gerekenleri sıkı takip (KŞ9, KŞ19)	2	2
	-Kadın & erkek çalışma uyumu (KŞ9, KŞ19)		
	-Hevesli & istekli olma (KŞ9)	1	3
	-Kadınlarla çalışma imkânı (KŞ10)		
	-İstihdam yaratma fırsatı (KŞ10)		
	-İşi öğretme ortamı (KŞ10)		
	-İşi iyi yapanın yükselmesi (KŞ7)		
	-Teknolojinin sağladığı rahatlık (KŞ9)		
	-Popüler bir meslek sahipliği (KŞ18)		
	-Eğlenceli olması (KŞ18)		
	-Cinsiyet ayrımcılığının azalması (KŞ18)		
	Olumsuz Algılanan Durumlar		
	-Uzun çalışma saatleri (KŞ2, KŞ9, KŞ18, KŞ19, KŞ20)	5	1
	-İşin karakteristiğinden kaynaklanan zorluklar (KŞ2, KŞ18, KŞ19, KŞ20)	4	2
	-Fiziksel güç gerektirmesi (KŞ9, KŞ18, KŞ19, KŞ20)		
	-Özveride bulunma zorunluluğu (KŞ18, KŞ20)	2	3
-Kadının mutfaktaki varlığının sorgulanması (KŞ20)	1	4	
-Zor işlerin kadınlara bırakılması (çuval kaldırma, tezgâh çekme vb.) (KŞ20)			
-Asosyal bir yaşama yol açması (KŞ2)			
-Erkek hegemonyasının varlığı (KŞ19)			
-Çok sayıda kadının yan yana çalışması (KŞ9)			

Sonuç ve Öneriler

Tarihsel süreçte kadın şeflerin hikayeleri, gastronomi dünyasının derinliklerine ışık tutan ve mücadeleleri ile ilham verici bir rol oynayan önemli bir bölümü temsil etmektedir. Söz konusu kadın şefler; yalnızca mutfakta değil, aynı zamanda ait oldukları toplumların ve kültürlerin bir yansıması olarak da önemli roller üstlenmişlerdir. Mutfakta kadınların yeri, tarih boyunca cinsiyet normları ve toplumsal beklentiler tarafından şekillendirilmiştir (Bozok & Korkmaz, 2019). Ancak, bu alanın kadınların yaratıcılığını ve yeteneklerini ifade edebileceği

bir platform olması gerektiği artık daha fazla kabul görmektedir. Bu doğrultuda kadınlar mutfakta sadece yemek pişirme konusunda değil, aynı zamanda profesyonel şefler olarak da büyük başarılar elde etmektedirler. Restoranlar, televizyon programları ve yemek yazarlığı gibi alanlarda kadın şeflerin ve gurme aşçıların sayısı giderek artmaktadır. Bu durum, mutfak dünyasının çeşitliliğini ve zenginliğini artırarak insanoğlunun farklı mutfak deneyimlerini keşfetmesine olanak tanımaktadır.

Kadın şeflerin yaratıcılığı, tutkuları ve yetenekleri, yemek pişirme sanatının sadece bir cinsiyete ait olmadığını kanıtlar niteliktedir. Ancak, tarih boyunca kadın şeflerin sayısı sınırlı kalmış ve birçoğu maalesef ki unutulmuştur. Bu nedenle; gastronomi alanında öne çıkan figürlerin hikayelerinin ve miraslarının daha geniş bir kitlelerin tanınması ve değerlendirilmesi noktasında sosyal görünürlüklerinin mevcut durumunun bilinmesi gerekmektedir. Yapılan çalışmada, Türkiye'deki kadın şeflerin mevcut durumları, bir diğer ifadeyle profilleri ve görünürlükleri ortaya çıkarılmıştır. Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde; kadın şeflerin yalnızca 7'sinin (%25,00) önlisans/lisans düzeyinde turizm eğitimi almasına karşın gastronomi temalı çeşitli kurslar ve özel eğitimler alarak (%57,14), gastronomi alanında lisansüstü eğitimini tamamlayarak (örneğin Şef Deniz Orhun), öğrenme ve gelişmeye açık olduklarını, kendilerini mesleki anlamda daha da donanımlı hale getirmeye çalıştıklarını göstermişlerdir. Kadın şeflerin (%57, 14) ulusal ve uluslararası yayınlarının yanı sıra yemek programcılığı/sunuculuk (KŞ11, KŞ19, KŞ20, KŞ21, KŞ22), yemek fotoğrafçılığı (KŞ1), yemek stilistliği (KŞ1, KŞ26), danışmanlık ve eğitim faaliyetleri (KŞ1, KŞ2, KŞ12, KŞ13, KŞ16, KŞ20, KŞ22, KŞ25) yürüterek geniş kitlelere ulaşmaya çalıştıkları, dahil oldukları projelerle toplumsal katkılar yaratma çabası içinde oldukları tespit edilmiştir. Bu bağlamda; eğitilmiş, kendini gelişim ve değişime adanmış, azim ve kararlılıkla profesyonel mutfaklarda biz de varız diyen kadın aşçıların gerek Türkiye'de gerekse dünyada başarılı birer profile sahip oldukları söylenebilir. Ek olarak; sosyal ağlardan Instagram'da Deniz Orhun ve Mihta Demirtaş'la birlikte 28 kadın şefin, LinkedIn'de ise 25 kadın şefin görünür oldukları ve bilgi paylaşımlarında buldukları tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, Türk gastronomisinde kadın şeflerin giderek daha görünür hale geldikleri, farklı profiller sergiledikleri söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda bazı öneriler geliştirilerek aşağıda maddeler halinde sunulmuştur:

- Mutfakta kadınların yeri, cinsiyet eşitliği mücadelesinin bir parçası olarak da ele alınmalıdır. Kadınlar, mutfak sanatları alanında daha fazla görünürlük kazanmalı ve liderlik pozisyonlarında daha fazla temsil edilmelidir. Bu, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadelede bir adım olabilir ve kadınların mutfakta eşit bir rol oynamalarına katkıda bulunabilir.
- Toplumun tüm kesimleri ve gastronomi paydaşları, profesyonel mutfak alanını kadınların yeteneklerini sergileyebilecekleri bir platform olarak görmeli ve mutfak sanatlarının zenginliğini, çeşitliliğini ve yeniliğini keşfedebilmeleri için kadınları teşvik etmelidir.

- Şef olmak ve/veya gastronomi alanında yüksek kariyer hedefleri ile başarıyı yakalamak isteyen adayların alacakları örgün eğitim sürecinde, yeteneklerini ortaya çıkartan, uzmanlaşmalarını ve iş gereklerine uygun olmalarını sağlayan, teknoloji ve sanatı bütünleştiren bir eğitim modülünün benimsenerek uygulanması gerekmektedir.
- Şef adaylarının mesleki bilgi birikimlerinin yanı sıra birden fazla dil öğrenmeyi sağlayacak eğitimlerinin, sektörün beklentilerine cevap verecek biçimde, yükseköğretim sürecinde etkinleştirilmesi önem arz etmektedir.
- Yükseköğretimde önlisans, lisans ve lisansüstü programlarda güncel, uygulama ağırlıklı müfredatlar oluşturularak, öğrencilerin mezuniyet sonrası herhangi bir özel kurs ya da akademiye gitmeye gereksinim duymadan sektörde istihdam edilebilir hale getirilmesi gerekmektedir.
- Gastronomi ve mutfak sanatları bölümlerine özel bütçeler ayrılarak, öğrencilerin uluslararası düzeyde reçete bilgisine ve pratikliğe sahip olması için gerekli ortam yaratılmalıdır.
- Bundan sonra yapılacak araştırmalar için bir kapı aralayan çalışmanın, ilgili araştırmacılara kaynak sağlaması ve kadın şeflerin başarı faktörleri, mesleki uyumları, mobbing vb. konulara odaklanan nicel araştırmalar yapılarak daha genellenebilir bulgulara ulaşılması önerilebilir.

Kaynakça

- Abdurrezzak, A. O. (2014). *İşlevsel teori bağlamında yemek kültürünün iletişimsel yönü*. Turkish Studies, 9 (11), s. 1-16.
- Alper, S. (2017). *Aşçılık risalesi (Risale-i Aş-Fezlik)*. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 6 (4), s. 2027-2066.
- Arslan, D. (2016, Mart 08). Herkese ilham olacak hikayeleriyle Türkiye'nin en başarılı kadın şefleri. <https://yemek.com/basarili-turk-kadin-sefler/> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Bozok, D., & Korkmaz, M., Profesyonel mutfakta kadının yeri ve sorunları. (Edt.: A. Vatan), Turizmde kadın olmak içinde, (ss. 191-206), Değişim Yayınları, Sakarya, 2019.
- Bozkurt, C. (2022, Mart 08). En İyi Aşçılar erkek olur tezini çürüten yemek sektöründe başarılarıyla dikkat çeken Türkiye'nin kadın şefleri. <https://onedio.com/haber/en-iyi-ascilar-erkek-olur-tezini-curuten-yemek-sektorunde-basarilariyla-dikkat-cekten-turkiye-nin-kadin-sefleri-1052257> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Bozkurt, C. (2022, Mart 10). Türkiye'nin en iyi kadın şefleri. <https://www.turkascihaberleri.com/HaberDetay/77745/Turkiye-nin-En-Iyi-Kadin-Sefleri.html> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Cracknell, H. L., & Nobis, G. (1985). *Gastronomy and gastronomes*. Practical Professional Gastronomy, s. 310-342.
- Çelik Gençoğlu, H. U., & Kemer, E. (2021). *Aşçılık programında okuyan kadın öğrencilerin mesleğe bakış açılarının değerlendirilmesi: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi örneği*. Aydın Gastronomy, 5 (2), s. 105-116.

- Doğan, H., & Aktan, V. (2018). *Mutfakta kadının rolü ve yenilikçi yaklaşımına yönelik Muğla il merkezinde bir araştırma*. Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 6 (2), s. 60-73.
- Feristah.com. (2023). Instagram'da takip edilesi ünlü Türk şefler. <https://ferishtah.com/unlu-turk-sefler/> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- García-Henche, B. & Cuesta-Vali, P. (2022). The increasing visibility of women in gastronomy. International Journal of Gastronomy and Food Science, 30. <https://doi.org/10.1016/j.ijgfs.2022.100589>
- Gastronomi Dergisi. (2022, Mart 08). Gastronometro, 8 Mart'ta Dünyaca ünlü Türk kadın şef Fisun Ercan'ı ağırlıyor. <https://www.gastronomidergisi.com/asci/gastronometro-8-mart-ta-dunyaca-unlu-turk-kadin-sef-fisun-ercan-i-agirliyor> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Gastronomi Turkey by Rafine. (2021, Ocak 26). Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye'yi tanıtacak 19 şefi belirledi. <https://www.gastronomiturkey.com/haber/kultur-ve-turizm-bakanligi-turkiye-yi-tanitacak-19-sefi-belirledi-h11760> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Güldemir, O. (2017). *Türk aşçılık tarihi*. Dünden Bugüne Türkiye'de Turizm Kurumlar, Kuruluşlar, Turizm Bölgeleri ve Meslekler, s. 755-780.
- İkikat, H. E., *Türkiye'deki kadın şeflerin varoluş çabaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2022.
- İlham Veren Kadınlar. (2021, Kasım 02). En iyi Türk kadın şefler ile tanışıyoruz. ziyafet: <https://ziyafet.com.tr/blog/istanbulun-en-iyi-kadin-sefleri-ile-tanisiyoruz-1855> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- İnce, Ş. (2016). *Şeflerin savaşı: Profesyonel mutfaklarda erkek ve kadın şefler*. Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi, 3 (2), s. 409-435.
- Koca, S., *Türk kültürünün temelleri 2* (3 b.), Berikan Yayınevi, Ankara, 2010.
- Le Dordon Blue., *Klasik Fransız yemekleri* (Cilt 2. Baskı), (Ü. Erzurumluoğlu, Çev.), Dost Kitabevi, Ankara, 2005.
- mekan.com. (2016, Mart 17). Türk Kadın Şefler. mekan.com: <https://m.mekan.com/blog/turk-kadin-sefler> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Merkezi, H. (2018, Ocak 25). Dünya zincirinin Türkiye'deki tek kadın şefi oldu. YeniŞafak: <https://www.yenisafak.com/ekonomi/zincirinin-turkiyedeki-tek-kadin-sefi-oldu-3036682> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Mynet, K. (2021, Ocak 22). Gerçekçiliği sorgulatan başarılı Türk pasta şefi Tuba Geçkil. facebook: <https://www.facebook.com/mynetkadin/videos/2795042080753784/> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Ozlem. (2020, Mart 24). Türkiye'de kadın chefler. shallwe.com.tr: <https://www.shallwe.com.tr/turkiyede-kadin-chefler/> adresinden alındı Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Önalp, T. C. (2021, Mart 26). Mısır'ın ilk Türk kadın şefi: 'Fatma Bayrak'. akdenizbulten: <http://www.akdenizbulten.com/misir-in-ilk-turk-kadin-sefi-fatma-bayrak/27643/> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)

- Özgürel, G., & Avcıkurt, C. (2017). *Yerleşik yabancıların Türkiye turizmine etkileri: Marmaris ilçesi örneği*. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 15 (1), s. 195-225.
- Sü Eröz, S., Özgürel, G., & Yılmaz, N. (2017). *Kültürel mirasın aktarılmasında kültür evlerinin rolü: Kırklareli örneği*. Uluslararası AFRO-AVRASYA Araştırmaları Dergisi (4), s. 126-141.
- SonDakika.com. (2022, Şubat 08). Dünyadaki üç kadından birisi, bir Türk kadın şef: Özlem Mekik. SonDakika.com: <https://www.sondakika.com/magazin/haber-dunyadaki-uc-kadından-birisi-bir-turk-kadın-sef-14720706/> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Süperyatta bir Türk kadın şef. (2013, Mayıs 12). SABAH: <https://www.sabah.com.tr/pazar/2013/05/12/superyatta-bir-turk-kadın-sef> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Şenol, D. (2019, Eylül 28). Dünyaca ünlü Türk şefler: Türkiye'nin en iyileri! theMagger: <https://www.themaggar.com/en-iyi-turk-sefler/> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Uçansoy, N. (2022, Ağustos 02). İlham veren kadın şefler. Habertürk: <https://www.haberturk.com/htgastro/kesfet/kadın-sefler-2605621> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Yeme İçme. (2014, Mart 29). Ünlü Türk kadın şefler bir araya geldi. turizminsesi.com: <https://www.turizminsesi.com/haber/unlu-turk-kadın-sefler-bir-araya-geldi-15719.htm> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Yemek ve Yaşam. (2019, Haziran 19). Dünyada İz Bırakan Kadın Şefler. YEMEKTE KEYİF VAR: <https://www.yemektekeyifvar.com/yemek-ve-yasam/dunyada-iz-birakan-kadın-sefler> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Yeni Akit. (2019, Mayıs 26). Ünlü Türk kadın şefleri gastronomi kenti Gaziantep'te. akit: <https://www.yeniakit.com.tr/haber/unlu-turk-kadın-sefleri-gastronomi-kenti-gaziantep-te-772018.html> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022)
- Whitaker, J. (2021). Women chefs before the 1970s. Restaurant-ing Through History: <https://restaurant-ingthroughhistory.com/2021/01/24/women-chefs-before-the-1970s/> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 04 Mayıs 2023)
- Yörük, G., *Sosyal medya araçlarının kullanımı ile bireysel yaratıcılık ilişkisi: Mutfak şefleri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2022.
- <https://www.gastronomidergisi.com> (Erişim Tarihi: 24.02.2023)
- <https://onedio.com/yemek> (Erişim Tarihi: 24.02.2023)
- <https://www.yeniakit.com> (Erişim Tarihi: 24.02.2023)
- <https://www.shallwe.com.tr> (Erişim Tarihi: 24.02.2023)
- Teşekkür:** Şef Deniz ORHUN ve Şef Mihta YILDIRIMTAŞ'a zaman ayırarak, araştırmamıza sundukları katkılardan dolayı teşekkürü bir borç biliriz.

MADRA DAĞI'NIN ZEYTİN KÜLTÜRÜ İLE ZEYTİN TERAPİ TURİZMİNE YÖNELİK NİTEL BİR ÇALIŞMA: BAHADINLI KÖYÜ ÖRNEĞİ ¹

Uzm., Batuhan BERBEROĞLU ¹, Doç. Dr., Sabriye ÇELİK UĞUZ ²

¹ Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ORCID ID: 0000-0002-2281-7279

² Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi,

- ORCID ID: 0000-0003-2550-657X

ÖZET

Günümüzde değişen tüketici davranışları bireyleri kitle turizminden alternatif turizm ve özel ilgi turizmi türlerine yönlendirmektedir. Bu noktada kırsal alanlarda gerçekleştirilen turizm faaliyetleri önem arz ederek gelişim göstermektedir. Zeytincilik faaliyeti gerçekleştirilen kırsal alanlarda yeni bir turizm türü olarak zeytin ve zeytinyağı turizmi 2010 yılından itibaren bilimsel literatürde araştırılmaya başlanmıştır. Zeytin ve zeytinyağı turizmi kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerde zeytinyağının sağlık ve sağlıklı yaşam amaçlı kullanımına yer verilmemektedir. Buradan hareketle hem zeytin ve zeytinyağı turizmi faaliyetlerini hem de zeytinyağının sağlık ve sağlıklı yaşam amaçlı kullanımını kapsayan zeytin terapi turizmi (ZTT) kavramı geliştirilerek bilimsel literatüre kazandırılması amaçlanmıştır. ZTT kavramı zeytin bakım, onarım, hasat ve işleme, zeytin ve zeytinyağı tadımı, oleoteca ziyaretleri, zeytin ve zeytinyağı müze gezileri, zeytinlik manzaralar, zeytin bahçeciliği, zeytin ve zeytinyağı banyosu, zeytin rotaları, zeytin anıt ağaç ziyareti gibi zeytin ve zeytinyağı ile gerçekleştirilen bütün turistik ve sağlık ve sağlıklı yaşam için faaliyetleri kapsamaktadır.

Araştırma sahası olarak hem zeytincilik geçmişi ve kültürüne sahip hem de zeytin varlığı ve üretilen zeytinyağının kalitesi nedeniyle Balıkesir ili Burhaniye ilçesine bağlı Bahadınlı Köyü (Balıkesir'in büyükşehir olması sonucunda mahalle statüsüne geçen Bahadınlı, kırsal alan özellikleri taşıması nedeniyle bu çalışmada köy olarak ifade edilmektedir) seçilmiştir. Araştırmanın örneklemini Bahadınlı köyü muhtarı ve köyde faaliyet gösteren zeytinyağı işletmeleri sahipleri oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme kullanılarak Bahadınlı köyü muhtarı ve zeytinyağı işletmesi sahiplerinin ZTT'ne bakış açısı, sağlayacakları katkılar ve bölgede gerçekleştirilebilecek ZTT faaliyetleri belirlenerek, Bahadınlı köyünün ZTT potansiyelinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda Bahadınlı köyünde ZTT kapsamında gerçekleştirilebilecek faaliyetler belirlenmiş olup, işletme sahipleri ve köy muhtarının bölgede turizmi geliştirmek istedikleri ve ZTT kapsamında düzenlenecek gezi, hasat, şenlik, festival gibi turistik etkinliklere katkı sağlanacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Zeytin turizmi, Zeytinyağı turizmi, Zeytin terapi turizmi, Edremit Körfezi, Madra Dağı

¹ Bu çalışma "Madra Dağı'nın Zeytin Kültürü ile Zeytin Terapi Turizmine Yönelik Nitel Bir Çalışma: Bahadınlı Köyü Örneği" adlı Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

A QUALITATIVE STUDY ON OLIVE CULTURE AND OLIVE THERAPY TOURISM OF MADRA MOUNTAIN: THE CASE OF BAHADINLI VILLAGE

Today, changing consumer behaviours direct individuals from mass tourism to alternative tourism and special interest tourism types. At this point, tourism activities carried out in rural areas that are important and developing. Olive and olive oil tourism as a new type of tourism in rural areas where olive cultivation activities are carried out has started to be researched in the scientific literature since 2010. In the activities carried out within the scope of olive and olive oil tourism, the use of olive oil for health and healthy life is not included. From this perspective, the concept of olive therapy tourism (ZTT), which covers both olive and olive oil tourism activities and the use of olive oil for health and wellness, was developed and introduced to the scientific literature. The concept of ZTT includes all touristic and health and wellness activities carried out with olives and olive oil such as olive care, repair, harvesting and processing, olive and olive oil tasting, oleoteca visits, olive and olive oil museum visits, olive grove landscapes, olive gardening, olive and olive oil bathing, olive routes and olive monument tree visits.

Bahadınlı Village of Burhaniye district of Balıkesir province (Bahadınlı, which became a neighbourhood as a result of the metropolitanisation of Balıkesir, is referred to as a village in this study due to its rural area characteristics) was selected as the research area due to its olive farming history and culture as well as the presence of olives and the quality of olive oil produced. The sample of the research consists of the headman of Bahadınlı village and the owners of olive oil businesses operating in the village. In the research, it was aimed to reveal the olive therapy tourism potential of Bahadınlı village by determining the perspective of Bahadınlı village headman and olive oil business owners on olive therapy tourism, The contributions they will provide and the ZTT activities that can be carried out in the region by using in-depth interviews from qualitative research methods. As a result of the research, the activities that can be carried out within the scope of ZTT in Bahadınlı village have been determined and it has been concluded that the business owners and the village headman want to develop tourism in the region and will contribute to touristic activities such as trips, harvests, festivals and festivals to be organised within the scope of ZTT.

Keywords: Olive Tourism, Olive oil Tourism, Olive Therapy Tourism, Gulf of Edremit, Madra Mountain

¹ This study was produced from the Master's Thesis titled "A Qualitative Study on the Olive Culture and Olive Therapy Tourism of Madra Mountain: The Example of Bahadınlı Village".

1. GİRİŞ

Kırsal alanlara seyahat eden turistler, turizm deneyimlerinde otantikliğe, kültürel mirasa ve yöresel ürünlere önem vermektedir, bu da kırsal bölgelerin turistlere, özgün deneyimler ve yeni alternatifler sunması gerektiğini göstermektedir (Campon-Cerro, Folgado-Fernandez ve Hernandez-Mogollon, 2017, s.1625). Bu bağlamda Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu [UNESCO], tarafından 'İnsanlığın Somut Olmayan Mirası' ilan edilen zeytin ve zeytinyağı, yeni bir turizm türü olarak turistlere özgün ve otantik deneyimler yaşatabilmektedir. Zeytinyağı turizmi veya oleoturizm, bilimsel literatürde 2010 yılında araştırılmaya başlanan ve hala üzerinde çalışılan yeni bir temadır (Almeida ve Silveira, 2021, s. 154).

Zeytinyağı turizmi, zeytin yetiştirme alanlarıyla bağlantılı maddi ve maddi olmayan varlıkların korunmasını desteklediği için önemli bir çevresel ve kültürel değere sahiptir (Alonso ve Krajsic, 2013'den aktaran Hernández-Mogollón vd., 2019, s. 3). Zeytin ve zeytinyağı turizmi kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler kırsal alanların gelişimine, ekonomik kalkınmasına ve imajına katkı sağlayarak turistik ürün çeşitlendirmesi için önem arz etmektedir. Günümüzde

tıbbi tedaviye olan güvenin azalması ve tıbbi tedavi fiyatlarının artması nedeniyle bireyler ilaçsız tedaviye yönelerek sağlığı hayatın merkezine alan ilgilere yönelmiştir (Çelik Uğuz, 2021, s. 627). Bu durumda zeytinyağının geçmişte daha çok sağlık, güzellik ve kozmetik amaçlı kullanımı göz önüne alındığında, günümüzde unutulmaya yüz tutmuş zeytinyağı ile gerçekleştirilen sağlık uygulamalarının turizm amaçlı kullanılabilceğini göstermektedir.

Araştırmanın konusu olan ZTT kavramı ile zeytincilik faaliyeti gerçekleştirilen bölgelerde geçmişten günümüze biriken zeytin ve zeytinyağı kültürü, mirası ile zeytinyağının sağlık ve sağlıklı yaşam amaçlı kullanımları belirlenmiş olup zeytincilik faaliyetinin asırlar öncesine dayandığı Bahadın köyünün mevcut potansiyeli ortaya çıkartılarak, ZTT'nin uygulanabilirliği incelenmiş ve ZTT ile ilgili birçok faaliyet önerilmiştir. ZTT kavramının bilimsel literatüre kazandırılmış olması araştırmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır. Ayrıca araştırmanın, literatürdeki boşluğu doldurarak gelecekteki çalışmalara kaynak olma ve zeytincilik faaliyeti gerçekleştirilen bölgelerin paydaşları ve karar vericileri için yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

2. İLGİLİ LİTERATÜR

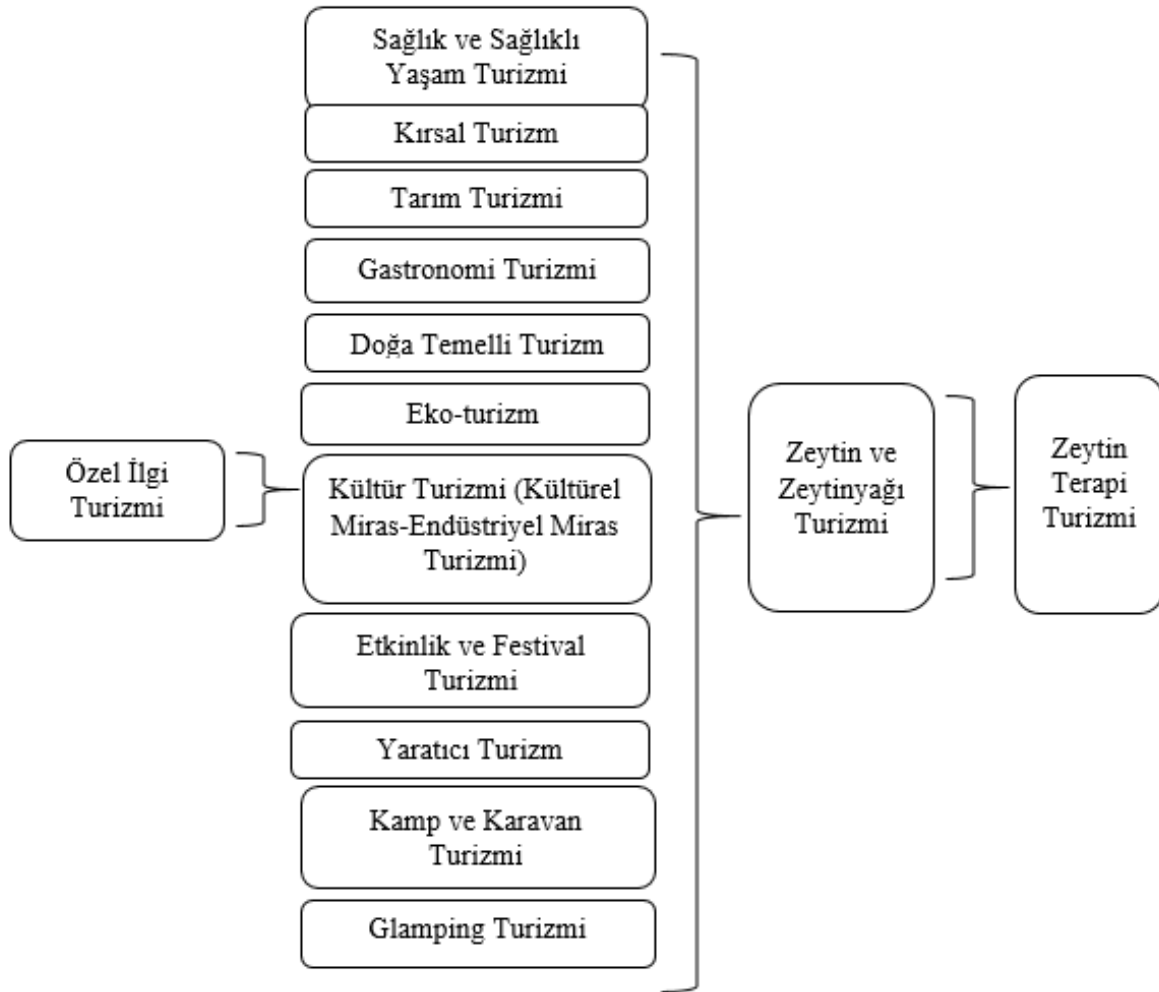
Tarih boyunca barışın, bereketin, sağlığın simgesi olan zeytin ağacı ve meyvesi, dini kitaplarda yer alması ve kültürel değeri sayesinde kutsal kabul edilmektedir. Zeytin, zeytin ağacı ve zeytin dalına tarih boyunca çeşitli kültürel değerler yüklenmiştir. Zeytin ile ilgili türküler, atasözleri, maniler yazılması, zeytin dalının barışı temsil etmesi ve zeytin ağacının ölümsüzlük simgesi olarak kabul edilmesi bunun bir göstergesidir. Zeytinyağı, zeytin ağacının yetiştirilmesi, zeytin hasadı ve yağ üretimi, kendine has argosu, örf ve adetleri, yaşam tarzları ve "zeytin ve zeytinyağı kültürünü" oluşturan kimliği ile farklı bir kültürdür (Murgado, 2013, s. 100). Zeytinyağı kültürü ve üretimi, yerel toplulukların kendine has özellikleri, yaşam tarzları ve peyzajları üzerinde etkilidir (Campón-Cerro vd., 2014, s. 71). Bu kültür "oleoturizm" ya da zeytinyağına dayalı turizmi ortaya çıkarmaktadır. Bilimsel düzeyde, çok az çalışma bu turizm türüne ve turistik faaliyete odaklanmıştır, çünkü henüz gelişimin erken aşamalarında (Murgado, 2013 s. 100).

Zeytinyağı turizmi, kültürel mirasın korunmasına ve toplumsal kalkınmaya katkı sağlayan, zeytin ve zeytinyağı dünyasıyla ilgili bir turizm türüdür (Canero Morales vd., 2015, s. 133). Bilimsel literatürde zeytin turizmi, zeytinyağı turizmi, zeytin bazlı tarımsal turizm veya oleoturizm için benzer tanımlar bulunmaktadır. Zeytinyağı turizmi, zeytinyağı ile ilgili herhangi bir şeyden ve zeytin yetiştiriciliği ile ilgili kaynaklar (toprak, su, kırsal, kültür veya iklim) ile motive edilen bir turizm türü olarak tanımlanmaktadır (Oplanic, Cop ve Cehic, 2020, s. 144). Şahin ve Aydın'a göre (2017, s. 182) zeytinyağı turizmi, genel olarak zeytinyağı ile ilgili faaliyetlere dayanan kültür, doğa ve gastronomiyi birleştiren bir turizm türü olarak tanımlanmaktadır. Millan, Morales ve Perez (2010, s. 740) ise zeytinyağı turizmini, zeytinyağının tatmanın ve/veya zeytinyağı bölgesinin özelliklerini deneyimlemenin ziyaretçileri motive eden başlıca unsur olduğunu belirterek zeytinliklere, zeytinyağı fabrikalarına, zeytinyağı festivallerine ve zeytinyağı gösterilerine yapılan ziyaretler olarak tanımlanmaktadır. Zeytinyağı turizmi bilimsel literatürde farklı yazarlar tarafından birçok turizm türü ile ilişkilendirilmiştir. Bazı yazarlar, zeytin turizminin tarımsallığın bir tezahürünün yanı sıra, kültürel turizm ve sağlık turizmi ile ilişkili olduğunu düşünmektedir (López-Guzmán vd., 2016, s. 58; Oplanic, Cop ve Cehic, 2020, s. 144). Zeytinyağı turizminin bir parçası olarak tanıtılmamasına rağmen, zeytinyağının özelliklerinin sağlık ve esenlik amacıyla kullanımı birçok kaplıca tarafından araştırılmaktadır (Almeida ve Silveira, 2021, s. 162). Zeytinyağının ilk referanslarının Eski Mısır'da bulunan bir tarihi ve kimliği vardır. Mısırlılar, kıt olduğu için

zeytinyağına büyük önem vermişlerdir ve yemek pişirmekten çok farmakolojik veya kozmetik ürünlerde kullanmışlardır (Dancausa-Millan, Millan ve Alcocer, 2022, s. 2). Sonuç olarak zengin bir beslenme ve tıbbi kullanım geçmişine sahip olan, zeytin ağacının meyvesi, zeytinyağı ve yapraklarının (Arslan vd., 2021, s. 844) antik çağdan günümüze kadar kozmetik, sağlık ve terapötik amaçlı kullanımı mevcuttur.

Zeytin terapi turizmi, başta sağlık ve sağlıklı yaşam olmak üzere zeytin ve zeytinyağı ile gerçekleştirilen zeytin hasadına katılım, zeytin banyosu, zeytin ve zeytinyağı sağlık merkezleri, terapötik manzaralar, anıt ağaç ziyaretleri, zeytinlik manzaraları, zeytin bahçeciliği, zeytin köyü/kampı gibi faaliyetleri kapsamaktadır. ZTT, bütüncül bir turizm anlayışının uygulanması için itici bir güç olarak değerlendirilmektedir. Çünkü ZTT, özel ilgi turizmi perspektifinden yola çıkarak mevcut turizm anlayışı ve uygulamalarını değiştirmek ve farklı, yeni ve değişik turizmi inşa etmek üzere son yıllarda değişen turizm talebine yönelik hassasiyetleri önemsemekte ve bütüncül bir turizm anlayışı ile sunulan faaliyetleri geliştirmektedir. Şekil 1’de ZTT’nin diğer turizm türleri ile ilişkisi gösterilmiştir.

Şekil 1. Zeytin Terapi Turizminin Diğer Turizm Türleri ile İlişkisi

Yazar tarafından oluşturulmuştur (Kaynak: Pulido-Fernández, J.I., Casado-Montilla, J. and Carrillo-Hidalgo, I. (2019). Introducing Olive-Oil Tourism as a Special Interest Tourism. *Heliyon*, 5 (12), 1-8. çalışmadan esinlenilmiştir).

3. YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Balıkesir ili Burhaniye ilçesi Bahadınlı köyünün zeytin terapi turizmi potansiyeli ve uygulanabilirliğini ortaya çıkarmaya yönelik köy muhtarı ve zeytinyağı işletme sahipleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Temmuz – Ağustos 2022 tarihleri arasında katılımcılar konu hakkında önceden bilgilendirilmiş ve randevu alınarak yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında katılımcılardan ses kaydı için izin alınarak, sonrasında elde edilen bulgular araştırmacı tarafından betimsel analiz gerçekleştirilerek, sınıflandırılmış ve yorumlanmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler yerinde gözlem çalışmaları (köy hayrına katılım, deve yatağı mevki, değirmen, fabrika ziyaretleri vb.) ile desteklenmiştir. Araştırma soruları detaylı bilimsel literatür taraması ve benzer çalışmalardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden kasıtlı örnekleme yöntemi seçilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın evrenini Burhaniye ilçesi oluştururken, araştırmanın örneklemini ise Burhaniye ilçesinde en fazla zeytinyağı işletmesine sahip olan Bahadınlı köyü oluşturmaktadır. Bahadınlı köyünde 1 tanesi kooperatif işletmesi, 1 tanesi de kapalı olmak üzere toplam 6 adet zeytinyağı işletmesi bulunmaktadır.

4. BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgular sunulurken görüşme yapılan katılımcılar köy muhtarı (KM) ve işletmeler K1, K2, K3, K4, K5 şeklinde kodlanmışlardır.

Katılımcılardan elde edilen bilgiler ışığında Bahadınlı köyünde bulunan doğal, kültürel, tarihi değerler ve yapılar Çizelge 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Bahadınlı Köyünde bulunan Doğal, Kültürel, Tarihi Değerler ve Yapılar

Mağaralar / Vadiler / Ovalar	İnkaya Mağarası
Dere/ Gölet/ Şelaleler / Baraj	Karınca Deresi, Reşit Barajını destekleyecek Bahadınlı Regülatörü (eleme, yıkama) projesi mevcuttur.
Arkeolojik alanlar	Dedekaya (kale-karakol-gözetleme kulesi olarak kullanılmış ve üzerinde lahit mezar bulunmaktadır) ve İnkaya (inanış merkezi olduğu söylenmektedir)
Tarihsel değerler	Adadağı ve eteğinde bulunan Deve Yatağı mevki,
Tarihi Yapılar	Adadağı Mevkii/Eski Su Değirmeni, Papazın evi, Ev ya da Rum karakolu olarak kullanılmış yapı (Baş değirmenin yanı), Baş değirmen, Koz dibi değirmeni, Yar dibi değirmeni Uzunluk değirmeni Adadağı Mevkii/Deve yatağı (Arnavut döşeme yol vardır.) İnkaya Mağarası, Eski Hamam, Konuk evi
Manzara ve Seyir Noktaları	Dedekaya mevki (Vadi manzarası)

	Adadağı mevkii (Körfez manzarası) İnkaya mevkii (Karıncı çayı manzarası) Gran tepe (Körfez ve Adadağı manzarası) (Gran tepede manzarasından dolayı 2018 yılında kahvaltı salonu açılmış ve 2020 yılında kapatılmıştır.)
Trekking parkurları / Bisiklet Rotaları	Dere kenarı köy içi ring, Adadağı Rotası,
Festivaller / Şenlik / Kutlamalar	Köy hayrı (Gran/Kran hayrı da denilmektedir), Hıdırellez kutlamaları, 3 gün 3 gece düğünler.
Piknik ve mesire yerleri	Dere kenarı

Elde edilen bulgular Bahadınlı köyünde tarihi değirmenler, mağara, gözetleme kulesi gibi doğal, tarihi ve kültürel değere sahip yapıların var olduğunu göstermektedir. Köy içerisinde turistik amaçlı olarak dere kenarının kamp, piknik ve mesire yeri olarak kullanılması, kavak mantarı rotası gibi faaliyetlerin gerçekleştirildiği alanlar mevcut olmakla birlikte köyde kısıtlı düzeyde turistik faaliyet gerçekleştirilmektedir. Ayrıca köyde geçmişten günümüze aktarılan köy hayrı ve gezek geleneği köy halkının şenlik ve festivallere katılım sağlayarak önem verdiğini göstermekle birlikte neredeyse tek geçim kaynağı zeytincilik olan Bahadınlı köyünün zeytin ağacı bolluğunu, zeytinden iyi bir gelir ettiğini ve köyün zenginliğini göstermektedir.

Araştırma katılımcılarından elde edilen bilgiler ışığında işletmelerin kuruluş yılları, istihdam edilen personel sayısı ve işletmelerin faaliyet alanları hakkındaki genel bilgiler Tablo 2’de verilmiştir.

Çizelge 2. İşletmeler Hakkında Genel Bilgiler

İşletme Kodu	Kuruluş Yılı	12 Ay İstihdam Edilen Personel Sayısı	Mevsimlik Çalıştırılan Personel Sayısı	Faaliyet Alanları
K1	1910	1	7	Zeytinyağı
K2	1960	-	10	Zeytinyağı
K3	1968	-	10	Zeytinyağı, sabun ve zeytin ağacından hediyelik eşya (askılık, yer sehpa)
K4	1983	2	4	Zeytinyağı
K5	2015	6	6	Zeytin, zeytinyağı, doğal ürünler (reçel, sirke) üretimi, zeytin ve zeytinyağı ile yapılan kozmetik ürünler, özel zeytinyağlı sabunlar ve uçucu yağlar
F	İşletme faaliyette olmadığı için herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.			

Elde edilen bulgular Bahadınlı köyünde bulunan zeytinyağı işletmelerinin köklü bir geçmişe sahip olduğunu, fakat yılın yaklaşık 4-5 ayı faaliyet göstermekle beraber genel olarak mevsimsel personel ettiklerini göstermektedir. Ayrıca K3 ve K5 işletmesi hariç bütün işletmelerde sadece zeytinyağı üretimi gerçekleştirilmektedir.

Araştırma katılımcılarının işletmelerin kuruluş amacına yönelik sorulara verdikleri cevaplardan bazıları doğrudan aşağıda verilmiştir:

“... zeytin fazla olduğu ve başka fabrikalarda sıkım esnasında sorun yaşamamak için fabrika kurulmuştur (K2).”

“... Köyde tek bir fabrika olduğu için köylüler mağduriyet yaşamış ve 1968 yılında 162 kişi bir araya gelerek kooperatif oluşturarak fabrika kurmuşlardır (K3). ”

“... hanım'ın böyle bir geçmişi olduğu ve çocuklarına böyle bir miras bırakmak istemeleri ile faaliyetlerine başlıyorlar (K5).”

Elde edilen bulgular sonucunda işletmelerin kuruluş amaçları bazı yönleriyle farklılık gösterse de çıkış noktalarının genel olarak aynı olduğu görülmektedir. Zeytin varlığının bolluğundan dolayı hasat zamanlarında fabrikalarda oluşan yoğunluk ve zeytinyağı sıkım aşamasında yaşanan sorunlar neticesinde bireysel ya da kolektif çözüm bulma arayışları zeytinyağı işletmelerinin kurulması ile sonuçlanmıştır.

Katılımcıların köyde ve işletmelerde tarihi zeytincilik ekipmanlarına sahiplik düzeyine yönelik sorulara verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda verilmiştir.

“... Köyde tarihi fabrika var, tarihi taş baskı sistemleri, küpler, sıriklar, Darcık denen taşıma ve depolama kabı var (KM).”

Fabrika içerisinde geçmişte kullanılan alanlar olarak 1 Atölye, 3 tane Depo, 1 Personel Yatakhane mevcuttur (K1).”

İşletmede zeytincilikte kullanılan geleneksel sıkım sistem makineleri, sulu baskı taşları, küpleri ile geçmişte kullanılmış tarım aletler ve ekipmanları mevcuttur. Müze haline getirilebilir. 100 yıllık zeytin ve tarım aletleri durmaktadır, bakımı yapılarak müze haline getirilebilir (K2)”. ”

“... Zeytin geçmişi için işletme girişine dekor amaçlı taş ve eski zeytin çuvalları koyulmuştur (K5).”

Elde edilen bulgular ışığında K4 işletmesi hariç her işletmede zeytinciliğe ait tarihi varlıklar mevcuttur. K1 işletmesinde geçmişte kullanılan alanlar olarak 1 Atölye, 3 tane Depo, 1 Personel Yatakhane mevcuttur. Ayrıca fabrika içerisinde tarihi zeytinyağı sıkım sistemi, fabrikanın girişinde geçmişte pirina taşınması için kullanılan raylı sistem, kozak taşı ve eski yağ tankları, K2 işletmesinde tarihi zeytinyağı sıkım sistemi, tarihi küpler, tarım aletleri ve ekipmanları, K3 işletmesinde geçmişte kullanılmış yağ küpleri ve aletleri, K5 işletmesinde zeytin çuvalları ve kozak taşı mevcuttur.

Katılımcıların zeytincilik ve turizm ile ilgili sorunlara yönelik sorulara verdikleri cevaplardan bazıları doğrudan aşağıda verilmiştir:

“... Teknolojik aletlerin pahalılığı, geleneksel yöntemde zeytin sırik ile toplanırken dalların kırılması ve dalların bir yıl sonra tekrar gelişip meyve vermeye başlaması ile var yılı yok yılı yaşanması, zeytin toplama makinasında böyle bir sorun yaşanmamaktadır. Marka eksikliği vardır. Ürün direkt tüketici ile buluşturulamayıp araçlar ile satış gerçekleştirilmektedir, bu da ürünün satış fiyatını arttırmaktadır. Büyükşehir Yasası (2012 yılında mevzuattan geçen ve 2014 yılında yürürlüğe giren büyükşehir yasası ile birlikte (Avarız) muhtarlığa ait ağaçlar (108 dönüm arazi) büyükşehir belediyesi tarafından toplatılmaktadır ve bu durum köy için gelir kaybına yol açmıştır). Köye gelen turistler için konaklama ve yiyecek-içecek işletmesi eksikliği (KM). ”

“... Bölgedeki altın madeni zeytinlikler için sorun oluşturmaktadır (K1).”

“... Zeytin ve zeytincilik konusundaki en temel sorun Madra'daki altın madenidir. Altın madeni dolayısıyla zeytinliklerin kuruma riski olabileceği düşünülmektedir. Son aylarda bölgedeki çınar ağaçları kurumuştur. Daha önce Kozak bölgesindeki altın madeni sonrasında fıstık çamları fıstık vermedi. Ayrıca dışarıdan bilmeyen kişilerin zeytinlik alıp bilgisizce bakım yapılması, iklim değişikliği ve fabrikaların 12 ay iş yapamaması en temel sorunlarımız arasındadır (K2).”

“... Zeytinyağının toplumsal açıdan değeri bilinmemektedir. Çiftçiye yapılan mazot desteği, dönüm parası vb. destekler yetersizdir. Tanıtım ve pazarlama eksikliği vardır (K3).”

“... Denetim eksikliği (Soğuk sıkım, Taş baskı adı altında hijyen koşulu ve sıcaklık gibi koşulların uygun olmadığı yerlerde üretim yapılmaktadır), İşletmelerin sertifika eksikliği vardır ve köylünün az mahsule çok para kazanma isteği, ihracat eksikliği, zeytinyağının yerele anlatılması gerekiyor (K5).”

Elde edilen bulgular, genel olarak katılımcıların bölgedeki altın madeni, maliyetlerin artması, modern zeytin aletlerinin pahalılığı, yetersiz devlet desteği ve işletmelerin mevsimsel faaliyet göstermesi gibi sorunlar olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların Bahadın köyünde zeytin ve zeytinyağına verilen değer, gelenek ve kültürü ve zeytin, zeytinyağı ve zeytin ağacı ve dalı ile ilgili ritüel ve inanışlara yönelik sorulara verdikleri cevaplardan bazıları doğrudan aşağıda verilmiştir:

“... Zeytin ağacı zahmetsiz bir ağaçtır, zararı yoktur çok kıymetlidir, ve zeytin ya da zeytinyağının, zeytinle ilgili bir şeyin herhangi bir zararı ya da olumsuzluğu yoktur, zeytin ağacı kutsaldır o olmazsa yaşayamayız, zeytin toplarken çatal zeytin bulmak kıymetlidir, bereket anlamına gelir (KM).”

“... Olumsuz etkisi bulunmamaktadır. Olumlu olarak ise Tarih, Efsane, barış, sanat, gıda, sağlık ve hayattır. Zeytin olmazsa yaşayamayız. Zeytin tarihtir, efsanedir, barışın simgesidir, gıdadır, sağlıktır hayattır, sanat, tarih her şeyde vardır. Her şeyin içerisinde zeytin vardır. Zeytin yetiştirilmeyen yerlerde bile sağlık amacıyla konuşulduğu düşünülmektedir (K2).”

“... Zeytine ait hiçbir faaliyetin olumsuz etkisi olmaz (K3).”

Elde edilen bulgular ışığında katılımcıların zeytin ağacı kutsal kabul ettikleri, zeytin ağacı olmazsa yaşanamayacağı belirtilmiş olup, zeytin ağacı hakkında hiçbir olumsuz düşünce belirtilmemiş olup zeytin ile ilgili mevcut inanışlar bulunmaktadır.

Katılımcıların Bahadın köyünde zeytin ve zeytinyağının sağlık üzerine etkileri ve geleneksel tıpta kullanımına yönelik sorulara verdikleri cevaplardan bazıları doğrudan aşağıda verilmiştir:

“... Sağlık üzerinde etkisi vardır. Son yıllarda kolon kanserinin arttığı fakat bölgede bu oranın az olduğu ve bunun zeytinyağı sayesinde olduğu söylenmektedir, ağrıyan yer zeytinyağı ile ovulup naylon ile sarılır. Bağırsak sorunu olan kişilere sabah 1 kaşık zeytinyağı içmesi önerilmektedir, çocuklara kabızlıkta zeytinyağı içirilir, küçükbaş hayvanlara zeytin yaprağı yem olarak yedirilerek fayda sağladığı düşünülmektedir (KM).”

Elde edilen bulgular zeytinyağı ve zeytin yaprağının sağlık amaçlı kullanıldığını göstermektedir.

Katılımcılara ZTT açıklandıktan sonra ZTT'ne bakış açıları ve ZTT'nin marka imajına katkısına yönelik sorulara verdikleri cevaplardan bazıları doğrudan aşağıda verilmiştir:

"... Köyün / bölgenin tanıtımı, iş imkanı, köyün imajına, ürün satışına katkı sağlar, hizmet ve destekler artar, gençler göç etmez, çevrenin korunması, köy halkı için alternatif bir geçim kaynağı olabilir, bölgenin göç vermesinin önüne geçerek, göç almayı bile sağlayabilir, ekonomik gelir, iş imkanı sağlar. Her anlamda katma değer sağlar (KM)."

"... Ticari ve ekonomik olarak gelir sağlar. Kültürel olarak ise köyün tanıtımına katkı sağlar (K1)."

"... Zeytine ait hiçbir faaliyetin olumsuz etkisi olmaz. Olumlu olarak, tanıtım sağlanırsa ülkemizde zeytinyağı tüketim kültürü artabilir (K3)."

"... Evet güçlendirir. İç ve dış pazarda daha çok kişiye ulaşılmış olur (K5)."

Görüşme yapılan katılımcılardan K4 harici bütün katılımcılar ZTT'ne karşı olumlu bir bakış açısı sergilemekte ve ZTT'nin olumsuz bir yönü olmamakla birlikte, olumlu olarak ZTT'nin köy için alternatif geçim kaynağı olarak göç verilmesini önleyeceği, işgücü olanağı yaratacağı, bölgenin tanıtımı ve ekonomik gelir sağlayacağı, marka imajlarını güçlendireceği ve çevrenin korunmasını sağlayarak her anlamda katma değer sağlayacağı düşünülmektedir.

Katılımcılara ZTT'ne yatırım isteği, ZTT kapsamında düzenlenecek workshoplara ve Olea Therapia Festa (Zeytin Terapi Festivali)'ne katılım istekleri, katkıları ve tur acentaları ile iş birliği hakkında sorular sorulmuş, alınan cevaplardan bazıları doğrudan aşağıda verilmiştir:

"... yerel halk zeytin terapi festivali düzenlenirse bunu şenliğe dönüştürmek ister ve festivalden yöresel ürünler satarak ek gelir edebilir (KM)."

"... Maddi ve manevi elden gelen her türlü destek verilir (K2)."

"... Festivale katılım sağlanmak istenir, her türlü destek verilir. Festival tanıtıma çok büyük katkı sağlar (K3)."

"... Şenlik, Dönemsel aktiviteler olarak acentalar ile çalışılabilir. Zeytin hasat sezonu hariç dönemlerde, Workshoplarda etkinliği düzenleyen (Ana Sponsor) olmak istenir (K5)."

Elde edilen bulgular K4 işletmesi hariç katılımcıların etkinlik, festival gibi faaliyetlerin bölgenin tanıtımını yapacağı ve gelir sağlayacağı için katılım sağlamak istediklerini ve maddi manevi her türlü desteği vereceklerini belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar tur acentaları ile iş birliği yaparak işletmelerini turizm amaçlı kullanmak istediklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların köyde ve işletmelerde turizm amaçlı kullanılacak alanlar, gelecekte turizm amaçlı yapılması planlanan ve ZTT kapsamında gerçekleştirilebilecek faaliyetlere yönelik sorulara verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda verilmiştir.

"... Zeytinyağı tadım turları, geleneksel zeytin üretimi, hasat vb. etkinlikler, zeytin terapi turistlerine yönelik organik ürün yetiştirme ve/veya satış hizmetleri, bisiklet rotaları, anıtsal ağaç rotası vb. rotalar oluşturulabilir (KM)."

"... Geleneksel zeytin yöntemleri turizm amaçlı kullanılabilir, turistlere gösterilip, uygulamalı olarak öğretilir, tadım etkinliği gerçekleştirilebilir (K1)."

"... Gelecekte müze ve restoran yapılması istenmektedir. Galeri, sergi yapılabilir (K2)."

“... Modern ve geleneksel yöntemler fabrikada gösterilip, turistik amaçlı kullanılabilir. Yöntemlerin bütün aşaması ve uygulaması isteyen turistlere uygulamalı olarak gösterilebilir. Gelecekte geleneksel yöntemde kullanılan aletlerin sergilenmesi ve restoran yapımı planlanmaktadır (K3).”

“... Atölyemiz var. Eğitimler, zeytin ve zeytinyağı tadımları ile hasattan itibaren zeytin ve zeytinyağı üretimine katılarak yöresel yiyeceklerle son bulan etkinlikler yapılmaktadır. Eğitim Akademisi yapılması düşünülmektedir (K5).”

Elde edilen bulgular ışığında işletmelerde genel olarak işletme içi geziler, zeytinyağı tadımı ve atölye çalışmaları yaptırılmasına rağmen katılımcılar işletmelerin turizm amaçlı kullanımını önemsemektedir ve gelecekte müze, restoran ve eğitim akademisi yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Bahadınlı köyünün ZTT potansiyeli ortaya çıkarılarak köy muhtarı ve zeytinyağı işletme sahiplerinin ZTT'ne bakış açıları, gerçekleştirilebilecek faaliyetler, destek ve katkılarını belirlemek amaçlanmıştır.

Bahadınlı köyünde bulunan tarihi değirmenler, mağara, gözetleme kulesi gibi doğal, tarihi ve kültürel değere sahip yapılar ve dere kenarının kamp, piknik ve mesire yeri olarak kullanılması köyde kültürel, tarihi yapılar ve turizm amaçlı kullanılabilir alanlar olduğu fakat kısıtlı düzeyde turistik faaliyet gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca köyde geçmişten günümüze aktarılan köy hayrı ve gezek geleneği köy halkının şenlik ve festivallere katılım sağlayarak önem verdiğini göstermektedir.

Köy muhtarı ve işletme sahipleri tarafından köy ile ilgili temel sorunlar, zeytincilik ile ilgili sorunlar, kamusal sorunlar/eksiklikler ve turizm alanındaki eksikler olarak birçok sorun ve eksik belirtilmiştir. Maliyetlerin artışı zeytinciliğin önündeki en büyük engel olarak belirtilmekle birlikte, Madra Dağı'nda gerçekleştirilen altın madeni sonrasında zeytinliklerin kuruma ve yok olma riski, yetersiz devlet desteği, 2014 yılında yürürlüğe giren Büyükşehir yasası ile birlikte muhtarlığa ait 'Avarız' adı verilen zeytin ağaçlarının büyükşehir belediyesi tarafından toplanıp elde edilen gelirin belediyeye ait olmasının köyde gerçekleştirilmek istenen faaliyetler ve sorunların çözümünü geciktirerek girişimciliği öldürdüğü, köy içerisinde herhangi bir konaklama ve yeme-içme işletmesi bulunmaması köyde turizmin geliştirilebilmesi açısından köyün gelişiminin önündeki en büyük sorunlar arasında yer almaktadır.

Köy muhtarı ve işletme sahiplerinden elde edilen bulgulara göre köyde atalardan miras kalan zeytin ve zeytinyağının halk hekimliğindeki kullanımları, zeytin, zeytinyağı, zeytin ağacı ve dalı ile ilgili ritüel ve inanışların mevcudiyeti, zeytinciliği ait taş baskı sistemler, tarihi küpler, sırtıklar, kozak taşı vb. zeytincilik envanterlerine sahiplik düzeyi sonucunda Bahadınlı köyünün ZTT potansiyeline sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Köy muhtarı ve işletme sahiplerinden elde edilen bulgulara göre ZTT'ne karşı olumsuz bir bakış açısı olmamakla birlikte, olumlu bakış açıları arasında köyün tanıtımına katkı sağlayacağı, imajını ve ekonomisi güçlendireceği, istihdam sağlanarak göçün önlenilebileceği sonuçlarına ulaşılmıştır. İşletmelerin ZTT kapsamında turistik faaliyetler gerçekleştirmek istemeleri, acentalar ile iş birliği, workshop (atölye çalışması) ve festivallere katılım sağlamak istemeleri, zeytin terapi köyü ve zeytin terapi akademisinde kurucu ve paydaş olmak istemeleri ile Olea Therapia Festa'yı uygulayıcı ve paydaş işletme olmak istemeleri sonucunda bölgede ZTT'nin geliştirilmek istenerek, gerçekleştirilecek faaliyetlere destek verilerek katılım sağlanacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bahadınlı köyünde geçmişte ve günümüzde gerçekleştirilen

etkinliklere baktığımızda gezek geleneği, üç gün üç gece düğünler, köy hayrı gibi faaliyetler köyün kültürel zenginliğinin ve yerel halkın festival, şenlik gibi faaliyetlere katılım sağlayarak önem verdiğini göstermektedir. Ayrıca köy muhtarı ve işletme sahiplerinin Olea Therapia Festa' ya olumlu bakış açıları ve düzenlenmesini istemeleri, bütün köy halkının bu festivale destek vereceği inancına sahip olduklarını düşündüklerini göstermektedir.

Sonuç olarak Bahadınlı köyünde zeytin terapi turizmi potansiyelinin bulunduğu, muhtarın ve zeytinyağı işletmelerinin zeytin terapi turizminin gelişimine destek olacakları ve zeytin terapi turizmi ile köyün hem ekonomisinin hem de imajının güçleneceğine yönelik olumlu düşüncelere sahip oldukları tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular Bahadınlı'da ZTT gelişimi ile ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamıyla özgün bir destinasyona dönüştürülebileceğini göstermektedir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

Paydaşlara Yönelik Öneriler

Kamu/özel kurum ve kuruluşlar, işletmeler ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK) gibi tüm paydaşlar tarafından Bahadınlı'da ZTT potansiyeli değerlendirilerek turizm arzına yönelik alt yapı ve üstyapı çalışmaları ivedilikle başlatılmalıdır.

Yerel halkında dahil olduğu tüm paydaşların katılımıyla Bahadınlı'da Zeytin Terapi Köyü ve/veya Zeytin Terapi Kampı ve Zeytin Terapi Akademisi için bir proje hazırlanarak ulusal ve uluslararası nitelikteki çağrılı projelere başvuru yapılmalı ve kabul edildikten sonra yürütülmeli.

Zeytin Dostu Köy unvanı için çalışmalar yapılmalıdır.

Köyde zeytin ve zeytinyağı sağlık merkezleri, akademileri ve enstitüleri açılarak zeytin ve zeytinyağının halk hekimliği ve geleneksel tıptaki kullanımları turistlere uygulamalı olarak öğretilbilir.

Zeytin Terapi Festivali (Olea Therapia Festa) düzenlenmesi ve uluslararası nitelik kazanması için tüm paydaşların temsilinde bir komisyon kurulmalı.

Festivalde veya festival dışında düzenlenmek üzere zeytin, zeytinyağı ve zeytin terapi ile ilgili yenilikçi, farklı, bilgi verici ve eğitici unsurlar taşıyan yaratıcı atölye çalışmaları gerçekleştirilerek, zeytin, zeytinyağı ve zeytin terapi temalı etkinlikler (zeytin köyü şenlikleri, zeytin hasat günleri, zeytinli sanat bienali, gönüllü zeytin işleme kutlamaları vb.) düzenlenmelidir.

ZTT kapsamında Dedekaya ve İnkaya mağarasına tırmanış, kamplı gökyüzü izleme ve seyir etkinlikleri için altyapı çalışmaları başlatılarak, bu alanlarda konaklama imkanı sağlanabilir ve turizme kazandırılabilir.

Köyde kamp ve karavan alanları belirlenerek duş, wc gibi olanaklar sağlanmalıdır.

ZTT kapsamında Adadağı mevki zeytin banyosu, zeytin gezintisi, hiking, trekking, bisiklet, gökyüzü izleme vb. faaliyetlerin yürütüldüğü rotalarda merkez olarak turizmde öne çıkarılmalıdır.

Sürdürülebilir turizm ilkesi doğrultusunda zeytin, zeytinyağı ve zeytin terapi temalı rotalar (doğa yürüyüşü, bisiklet, zeytin gezintisi, zeytin banyosu, terapötik zeytin manzarası) oluşturulmalı ve uygulanmalı,

Efe vd., 2011 tarafından belirlenen Bahadınlı'da bulunan tarihi ağaçlar (Dedekaya Kızılcıması, Bahadınlı Fıstık Çamı 1, Bahadınlı Fıstık Çamı 2, Bahadınlı Çınarı, Kuyubaşı Çınarı) için anıt

ağaçlar rotası belirlenebilir.

Çelik Uğuz ve Ataman 2021 tarafından belirtilen Bahadınlı köyünden geçen Kırtık/Organik Tarım Rotası, Çallı/Yamaç Evler Rotası ve Karadere ve Güzle Yaylası Bisiklet Rotası aktif hale getirilebilir.

Tarihi taş baskı sistemi, pirina yolu, kozak taşı ve tarihi zeytincilik araç ve gereçlerine sahip Mustafa Sami Yağcı fabrikası müze yapılmalıdır.

Zeytinyağı fabrikalarında bulunan eski araç ve gereçler için zeytinyağı galerileri açılmalı.

Köy kahvehanesinin altındaki dükkanlar, zeytin ve zeytinyağı ile ilgili ürünleri üreten ve satan girişimcilere ve özellikle kadın girişimcilere tahsis edilmeli,

Kooperatife ait olan zeytinyağı fabrikasının bahçesine zeytin temalı köy kahvaltılık salonu açılmalıdır.

Yerel Halka Yönelik Öneriler

Yerel halkın ek gelir sağlaması için bölgede ev pansiyonculuğu geliştirilmelidir.

Köy kadınları tarafından Bahadınlı Zeytin Kooperatifi kurulması için destek verilmelidir.

Girişimcilere Yönelik Öneriler

Zeytin ve zeytinyağı satış mağazası (oleoteca) açılarak bölgesel ürünlerinin satışı gerçekleştirilebilir. İnternet ortamında da satış yapılması önerilmektedir.

ZTT kapsamında Körfez ve Adadağı manzarasına sahip Gran tepedeki kahvaltılık salonu aktif hale getirilebilir.

Bahadınlı'da dinlenme, eğlence, beslenme, macera gibi turistik hizmetlerin sunulması için turizme yatırım yapılmalı ve turizm işletmeleri (butik otel, pansiyon, restoran, kafe, müze, kahvaltılık salonu) kurulmalı ve özendirilmelidir.

Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Gelecek araştırmalarda yerel halka ve paydaşlara yönelik görüşme soruları eklenerek çalışmalar yapılabilir.

Gelecek araştırmalarda örneklem genişletilerek daha fazla zeytinyağı işletmesine sahip kırsal alanlarda araştırmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

Almeida, I. and Silveira, L. (2021). Olive-oil tourism in Portugal: Contextualization of the current supply. *Journal of Tourism & Development*, 36 (2), 153-165.

Arslan, E.E., Karademir, G., Berktaş, S., Çam, M. (2021). Zeytin yaprağı ekstraktı içeren soğuk çay üretimi. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 9 (3), 843-849.

Campón-Cerro, A.M., Di-Clemente, E., Hernandez-Mogollón, J.M., De Salvo, P., and Calzati, V. (2014) "Olive oil tourism in Southern Europe: Proposals for tourism development of olive grove rural areas. *Revista Turismo & Desenvolvimento*, 21 (22), 63-73.

Campón-Cerro, A.M., Folgado-Fernández, J.A. and Hernández-Mogollón, J.M. (2017). Rural destination development based on olive oil tourism: The impact of residents' community attachment and quality of life on their support for tourism development. *Sustainability*, 9 (9), 1624-1640.

- Cañero-Morales, P.M., López-Guzmán, T.J., Cuadra, S.M., and Orgaz-Agüera, F. (2015). Análisis de la demanda del oleoturismo en Andalucía. *Revista de Estudios Regionales*, 104, 133-149.
- Çelik Uğuz, S. (2021). Sağlık Turizminde Yeni Uygulamalar ve Alternatifler, Ed. Şükran Karaca, İçinde: Multidisipliner Yaklaşımla Sağlık Turizmi, 30. Bölüm, ss. 627-650, Nobel Yayıncılık.
- Çelik Uğuz, S. ve Ataman, H. (2021). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Bisiklet Turizmi ve Edremit Körfezi'ndeki Bisiklet Rotaları. *III. Kent Konseyleri Sempozyumu*, Balıkesir Kent Konseyi, ss.243-256.
- Dancausa-Millan, G., Millán, M.G. and Huete-Alcocer, N. (2022). Olive oil as a gourmet ingredient in contemporary cuisine. A gastronomic tourism proposal. *International Journal of Gastronomy and Food Science*, 29, 1-8.
- Efe, R., Soykan, A., Cürebal, İ. ve Sönmez, S. (2011). Burhaniye-Doğal Kaynak Değerleri. Burhaniye Belediyesi Kültür Yayınları No:13, Sistem Basın Yayın, Ankara.
- Hernández-Mogollón, J.M., Di-Clemente, E., Folgado-Fernández, J.A., and Campón-Cerro, A.M. (2019). Olive oil tourism: State of the art. *Tourism and Hospitality Management*, 25 (1), 1-29.
- López-Guzmán, T., Cañero-Morales, P.M. Cuadra, S.M., and Orgaz-Agüera, F. (2016). An exploratory study of olive tourism consumers. *Tourism and Hospitality Management*, 22 (1), 57-68.
- Millán, M.G., Morales, E. and Pérez, L. (2010). Olive oil Tourism as a vehicle for rural development in the province of Cordoba. *Revista Turismo & Desarrollo*, 13 (14), 739-748.
- Murgado, E.M. (2013). Turning food into a gastronomic experience: Olive oil tourism. *Options Mediterranéennes*, 106, 97-109.
- Oplanic, M., Cop, T. and Cehic A. (2020). Olive tourism: understanding visitors' motivations. *Acta Turistica*, 32 (2), 141-167.
- Pulido-Fernández, J.I., Casado-Montilla, J. and Carrillo-Hidalgo, I. (2019). Introducing Olive-Oil Tourism as a Special Interest Tourism. *Heliyon*, 5 (12), 1-8.
- Şahin, Ö. and Aydın, A. (2017). A cultural, gastronomic, and touristic asset: The Kuşadası Oleatrium Olive and Olive Oil History Museum case. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5 (4), 180-199.

SAĞLIK VE SAĞLIKLI YAŞAM TURİZMİNE VERİLERLE GENEL BİR BAKIŞ

**Doç. Dr. Sabriye ÇELİK UĞUZ¹, Uzm., Merve KARAKAŞ², Uzm., Batuhan
BERBEROĞLU³**

¹ Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi,
- ORCID ID: 0000-0003-2550-657X

² Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ORCID ID: 0000-0002-0014-1781

³ Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ORCID ID: 0000-0002-2281-7279

ÖZET

Geçmişten günümüze, insanoğlunun en temel ve en önemli ihtiyaçları arasında yer alan sağlık, teknolojinin gelişmesi ile paralel bir ivme kazanmış ve hem sağlık faaliyetleri gelişmiş hem de bireylerin seyahat etmeleri daha kolay bir hale gelmiştir. Bu durum bireyleri sağlık ve sağlıklı yaşam turizmine yönlendirerek bireylerin farklı destinasyonlarda çeşitli tedavi imkanlarına sahip olmalarına olanak sağlamıştır. Dünya genelinde sağlık ve sağlıklı yaşam turizminde ABD, Çin, İngiltere, Almanya, Brezilya, Tayland, Singapur, Endonezya, Japonya, ve Türkiye gibi ülkeler önem arz etmektedir. Bu çalışmada dünyada sağlık turizmi verileri, dünyanın önde gelen sağlık turizmi ülkeleri ve ana tedavi alanları, en önemli sağlıklı yaşam destinasyonları ve geleneksel sağlık yöntemleri ve en iyi sağlıklı yaşam merkezleri incelenmiştir. Ayrıca yıllara göre Türkiye'ye gelen sağlık turisti sayıları ve sağlık turizmi gelirleri, uluslararası belgeli kamu ve özel sağlık kuruluşları, sağlıklı yaşam merkezleri incelenerek dünya'da ve Türkiye'de sağlık ve sağlıklı yaşam turizminin mevcut durumunun istatistiki verilerle ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada ihtiyaç duyulan verilerin toplanmasında bilimsel makaleler, raporlar, web siteleri, TÜİK ve diğer resmi kurum ve kuruluşlar gibi ikincil verilerden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel istatistik yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda sağlık ve sağlıklı yaşam turizminin dünya genelinde her geçen gün büyüyen bir pazar olduğu (Covid-19 pandemisi hariç) ve 2020'de ABD 1,2 trilyon dolar ile 1. sırada yer alırken, Çin'in 683 milyon dolar ile 2. sırada yer alması ve ilk 10 ülkenin pazarın %70'ine hakim olması pazardaki oyuncular arasındaki gelir farkını ortaya koymaktadır. Türkiye'nin 20. sırada yer aldığı sağlık ve sağlıklı yaşam turizmi pazarında gelecekte daha önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, Sağlıklı Yaşam, Turizm, Türkiye

HEALTH AND HEALTHY LIFE TOURISM IN THE WORLD AND IN TURKEY

ABSTRACT

Health, which has been among the most basic and important needs of human beings from past to present, has gained momentum in parallel with the development of technology, both health activities have improved and it has become easier for individuals to travel. This situation has directed individuals to health and wellness tourism, allowing them to have various treatment opportunities in different destinations. Countries such as the USA, China, England, Germany, Brazil, Thailand, Singapore, Indonesia, Japan, and Turkey are important in health and wellness tourism around the world. In this study, health tourism data in the world, the world's leading

health tourism countries and their main treatment areas, the most important wellness destinations and traditional health methods and the best wellness centers were examined. In addition, it is aimed to reveal the current situation of health and wellness tourism in the world and in Turkey with statistical data by examining the number of health tourists coming to Turkey by year and health tourism revenues, internationally certified public and private health institutions, and healthy living centers. For this purpose, secondary data such as scientific articles, reports, websites, TURKSTAT and other official institutions and organizations were used to collect the data needed in the study. The data obtained was analyzed using the descriptive statistics method. As a result of the analysis, health and wellness tourism is a growing market worldwide (except for the Covid-19 pandemic) and in 2020, the USA ranked 1st with 1.2 trillion dollars, while China ranked 2nd with 683 million dollars. and the fact that the top 10 countries dominate 70% of the market reveals the income difference between the players in the market. It is thought that Turkey will play a more important role in the future in the health and wellness tourism market, where it ranks 20th.

Keywords: Health, Healthy life, Tourism, Turkey

1. SAĞLIK VE SAĞLIKLI YAŞAM TURİZMİ

Geçmişten günümüze sağlık, insanoğlunun her zaman en temel ihtiyaçları arasında yer almıştır. İnsanlar günlük yaşamlarını devam ettirebilme, kendilerini rahatlatma, yeniden canlandırma ve daha iyi bir yaşam sürme yollarını ararlarken *sağlık* ve *sağlıklı yaşam* kavramları önem kazanmıştır. Dünya Sağlık Örgütü'ne (2023) göre sağlık, "yalnızca hastalıklı olmama durumu değil, fiziksel, zihinsel (ruhsal) ve sosyal olarak tam bir iyilik halidir" şeklinde tanımlanmaktadır. Dunn (1959) da sağlığın bedensel, zihinsel, ruhsal ve çevresel boyutları içerecek şekilde bütünsel bir kavram olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla sağlık, yalnızca fiziksel olarak değil, aynı zamanda sosyal (çevre), duygusal, manevi (hayatta anlam ve amaç bulma yeteneği) ve zihinsel refahı içermektedir (Heintzman, 2002). Sağlıklı yaşam ise, sağlık, refah ve mutluluk bilincinin ortak ürünüdür. Beden, ruh ve zihinden oluşan genel bir iyilik duygusu olup, belirli bir hastalığı tedavi etmekten çok bedenen ve ruhen iyi hissettiren bir yaşam tarzıdır. Sağlıklı yaşam olumlu ve iyimser bir bakış açısı ile hayata bütüncül ve dengeli bir yaklaşımı savunmaktadır. Bu bağlamda sağlıklı yaşam, sağlıklıla karıştırılmamalıdır (Koncul, 2012). Sağlık hedef olarak kabul edilirken, sağlıklı yaşam ona ulaşmanın yoludur (Dillette vd., 2020).

Dünya genelinde yaşanan ekonomik krizler, salgın hastalıklar, terör, doğal afetler, stres, iklim değişikliği ve çevre kirliliği gibi olumsuz faktörlerin yanı sıra sağlık bilincinin artması, nüfusun yaşlanması ve teknolojideki gelişmelerle birlikte "sağlık" ve "sağlıklı yaşam" kavramları daha da önemli bir hâle gelmiştir. İnsanlar maneviyatlarına olumsuz etki eden bu olumsuz faktörlerden uzaklaşp, yaşam kalitesini arttırmak, sağlıklı yaşam koşullarına ulaşmak ya da hastalıklarını tedavi ettirmek amacıyla seyahat etme ihtiyacı duymaya başlamışlardır. Bu noktada insanların bu ihtiyacını gidermek için en önemli sektör olarak turizm ortaya çıkmaktadır (Dillette vd., 2020). Bireyler tedavi amaçlı gittikleri sağlık merkezlerinde bir yandan sağlık hizmetlerinden yararlanırken bir yandan da o bölgenin turistik destinasyonlarını ziyaret etmektedirler. Sağlık kuruluşları da, artık müşterilerine sağlık hizmetinin yanında konfor ve yaşam kalitesini artırıcı konaklama, sağlıklı beslenme, gezi/turlar, meditasyon, yoga vb. turizm faaliyetlerini alternatif olarak sunmaya başlamıştır. Böylece sağlık ve turizm kavramlarının bir araya gelmesiyle ortaya daha iyi bir hizmet çıkmış ve sağlık turizmi kavramı kendini göstermeye başlamıştır (Haseki, 2023). Sağlık turizmi ile ilgili birçok tanım yapılsa da

genel olarak, insanların sağlık nedenleriyle ikamet ettikleri yerin dışına seyahat etmeleri olarak tanımlanmaktadır (García-Altés, 2005). Sağlık Bakanlığı sağlık turizmini “bireylerin sağlığı tedavi edici, koruyucu, geliştirici veya rehabilite edici hizmetleri almak amacıyla devamlı ikamet ettikleri yerin dışına seyahat ederek, buradaki sağlık ve turizm imkânlarından yararlanması” şeklinde tanımlamaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2023). Bir diğer ifadeye göre, amaçları sağlıklarını ve refahlarını korumak ya da geliştirmek olan kişilerin özellikle bu amaçla tasarlanmış bir tesiste en az bir gece konaklamaları, sağlık turizmi olarak tanımlanmaktadır. Tanımdan da anlaşıldığı üzere sağlık turizminin temelinde bireylerin fiziksel, psikolojik, ruhsal veya sosyal refahını sağlamak ve geliştirmek vardır (Voigt vd., 2011, s.17).

Sağlık turizmi medikal turizm, termal turizm, spa-wellness turizmi, yaşlı ve engelli turizmi gibi farklı turizm türlerinin bir araya gelerek oluşturdukları üst bir kavramdır (Yaylı ve Sürücü, 2016). *Medikal turizm* ya da *tıp turizmi*, bireylerin devamlı ikamet ettikleri yerin dışındaki şehirlere ya da ülkelere tıbbi hizmet alma amacıyla seyahat etmesidir. Medikal turizm teknik donanım ve iş gücü gerektiren bir turizm türü olup, doktorlar gözetiminde hastane veya kliniklerde gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla medikal turizm sektöründe faaliyet gösterebilmek için ilaçlar, tıbbi aletler, sağlık personeli, klinik, hastane ve hekim gibi teknik donanımların varlığına ihtiyaç vardır (Yaylı ve Sürücü, 2016). *Termal turizm* ise, yeraltındaki sıcak ve faydalı mineralleri içeren şifalı su, çamur ve buharların bulunduğu bölgelerde, o bölgeye özgü iklim şartlarında gerçekleştirilen bir sağlık turizmi çeşididir (Erdoğan ve Aklanoğlu, 2008). Bir diğer tanımla termal turizm, bireylerin şifa bulmak ya da sağlığını korumak için termal kaynaklara gelmesidir (Bulut ve Şengül, 2019). Sağlık turizminin bir diğer türü olan *yaşlı turizmi* bakıma muhtaç yaşlıların sağlık hizmetinden faydalanmak, bakım ihtiyaçlarını gidermek ve tedavi görmek üzere yaşadıkları devamlı yaşadıkları yerin dışına seyahat etmeleridir. *Engelli turizmi* ise engelli bireylerin seyahat etme, gezme, eğlenme ve tedavi görme ihtiyaçlarına yönelik gelişen bir turizm türüdür (Yaylı ve Sürücü, 2016). Sağlık turizminin bir diğer alt türü de *SPA ve wellness turizmidir*. Sudan gelen sağlık anlamına gelen SPA, su ve çamur tedavisi, sıcak su havuzu, çeşitli masaj terapileri, aroma terapileri, güzellik ve bakım gibi sağlık kür hizmetleri vererek su ile iyileşme, suyla gelen sağlık, suyun farklı biçimlerdeki uygulamaları ile edinilen dinlenme ve rahatlatma duygularının kazanıldığı bütüncü terapi anlamında kullanılmaktadır (Topuz, 2012).

Çizelge 1. Sağlık ve Sağlıklı Yaşam Turizmi Kavramı

SAĞLIK TURİZMİ				
Sağlık (ruhen)/ Wellness			Tıbbi	
Bütünsel	Eğlence ve Rekreasyon	Tıbbi sağlık	Tedavi edici	Cerrahi
Manevi Yoga ve Meditasyon Yeni yaş	Güzellik Bakımı Spor ve Fitness İstenilene yapmak	Terapötik Rekreasyon Yaşam Tarzı ile ilgili Rehabilitasyon Mesleki Sağlık	Hastalıkla İlgili Rehabilitasyon İyileştirme ve İyileşme Talasoterapi, Beslenme ve Detoks Programları	Kozmetik Cerrahi Diş hekimliği Operasyonlar ve Nakiller
Sağlık Turizmi Tesislerinin Türleri				
İnzivaya çekilme Ashram Festivalleri		Spalar Oteller ve Dinlenme Tesisleri Eğlence Merkezleri	Klinikler ve Hastaneler Gemi Yolculukları	

Kaynak: Smith and Puczko (2009:7)

Sağlık turizmde, wellness (sağlıklı yaşam turizmi), etkileyici bir büyüme oranı kaydeden nispeten yeni bir trenddir (Haseena, 2015). Muller ve Kaufmann (2000) sağlık (healty) ve zindelik (wellness) arasında bir ayrım yaparak, sağlıklı yaşam turizmini (Wellness: ruh, zihin vb.) sağlık turizminin (Health: beden) bir alt kümesi olarak görmektedir (Bkz. Çizelge 1). Beden, zihin ve ruhun uyumundan oluşan sağlıklı yaşam turizmi, temel amacı sağlıklarını korumak veya geliştirmek olan kişilerin seyahatleri ve ikametleri sonucunda ortaya çıkan tüm ilişki ve olayların toplamıdır (Muller ve Kaufmann, 2000). Global Sağlık Enstitüsü, sağlıklı yaşam turizmini; kişinin kişisel refahını koruma veya geliştirme arayışıyla ilişkili seyahat olarak tanımlamaktadır. Günümüzün seyahatlerinde pek çok rahatsızlığın yer aldığı sağlıklı yaşam turizmi, bu olumsuz niteliklerle mücadele etme ve seyahati bütünsel sağlığını korumak ve geliştirmek için bir fırsata dönüştürme vaadini getirmektedir (Global Wellness Institute, 2023). İnsanlar sağlıklı yaşam turizmine rahatlamak, kendini iyi hissetmek, sağlıklı olma durumlarını devam ettirmek diğer bir deyişle sağlıklarını korumak amacıyla katılmaktadırlar (Albayrak, 2013). Dolayısıyla sağlıklı yaşam turizmi fitness, güzellik bakımı, sağlıklı beslenme, diyet, rahatlama, meditasyon, yoga, masaj, eğitim ve zihinsel aktiviteler gibi sağlıklı yaşam tarzına uygun birçok uygulamayı içeren bir turizm türüdür (Muller ve Kaufmann, 2000).

Sağlıklı yaşam turizmi son yıllarda insanların hastalıklarını tedavi ettirmeleri ve dinlenme ihtiyaçlarını (beden ve ruhen) karşılamaları için daha geniş bir fenomene genişlemiştir (Dillette vd., 2020). Sağlıklı yaşam turizmi ekonomisi, spa'lar, sağlıklı yaşam merkezleri, termal/mineral kaplıcalar ve eğitim kampları gibi dar bir şekilde tanımlanmış tipik sağlıklı yaşam işletmelerinin daha ötesindedir. Sağlıklı yaşam turizmi sağlıklı beslenmeyi, doğa deneyimlerini, egzersiz/fitness rutinlerini, zihin-beden uygulamalarının gerçekleştirildiği yoga stüdyoları, spor salonları ve fitness merkezlerini, yerel halk ve kültürle bağlantılı sağlıklı gıda mağazaları/pazarları, etkinlikler, sanat ve el sanatları, müzeler vb. daha birçok alanı kapsamaktadır.

Çizelge 2. Sağlıklı Yaşam Turizmi Spektrumu

B E D E N	Medikal (Tedavi Edici) Turizm	Boş Zaman SPA Turizmi	R U H	
	Denize Ait Turizm (Talasoterapi Turizmi)	Tıp (Cerrahi) Turizmi		
		Bütünsel Turizm		Yoga ve Meditasyon Turizmi
		Sağlıklı Yaşam Turizmi		Manevi Turizm
ZİHİN				

Kaynak: Smith and Puczko (2009: 85)

Çizelge 2'de görüldüğü gibi sağlıklı yaşam turizmi birçok turizm türü ile ilişkilidir. Beden, zihin ve ruhun uyumundan oluşan bütüncül bir yaklaşımı savunan sağlıklı yaşam turizmi, başta bütünsel turizm olmak üzere medikal turizm, SPA turizmi, manevi turizm, yoga ve meditasyon turizmi ile bağlantılıdır. Bunların yanı sıra sağlıklı yaşam turizmi bütünsel sağlığa iyi gelen pek

çok turizm türünü içinde barındırmaktadır. Kamp turizmi, manzara ve fotoğraf turizmi (terapötik manzaralar), bisiklet turizmi, yürüyüş, yayla turizmi, eko-turizm, kırsal turizm, botanik turizm, vahşi yaşam turizmi gibi doğa temelli turizm türleri aynı zamanda macera turizmi, babymoon turizmi, dini turizm, sanat turizmi, inziva turizmi, festival turizmi, gastronomi turizmi (sağlıklı beslenme) vb. bunlardan bazılarıdır.

2. DÜNYA VE TÜRKİYE'DE SAĞLIK VE SAĞLIKLI YAŞAM TURİZMİ İSTATİSTİKLERİ

2.1. Dünya'da Sağlık ve Sağlıklı Yaşam Turizmi

Dünya genelinde Asya-Pasifik, Kuzey Amerika ve Avrupa sağlık turizmi pazarının %90'ını oluşturmaktadır. Sağlık turizmi pazarında 2020 yılında 1,2 trilyon dolar ile Amerika Birleşik Devletleri pazarın %28'ini temsil etmektedir. Çin 683 milyon dolar ile 2. sırada yer alırken, ilk 10 ülke pazarın %71'ini oluşturmaktadır. Covid-19 pandemisinde bütün ülkeler ciddi bir düşüş yaşarken Hollanda bu durumdan etkilenmemiştir. Bunun nedeni birçok Asya pazarında diğer yerlere göre daha hafif veya daha aralıklı olan pandemik iş kısıtlmalarıdır. (Global Wellness Institute, 2023). Çizelge 3'de dünyanın en önemli 20 sağlık turizm ülkesi ve yıllara göre gelirleri verilmiştir. (2020 yılı sonrası verileri bulunmadığı için 2020 yılı verileri verilmiştir).

Çizelge 3. Dünyanın En Önemli 20 Sağlık Turizmi Ülkesi

		Sağlık Turizmi Ekonomisi		
		(US\$ billions)		
		2017	2019	2020
1	ABD	\$1,198.1	\$1,409.7	\$1,215.7
2	Çin	\$583.2	\$700.2	\$682.7
3	Japonya	\$288.6	\$323.0	\$303.6
4	Almanya	\$224.4	\$244.4	\$223.9
5	Birleşik Krallık	\$149.6	\$167.8	\$158.4
6	Fransa	\$136.9	\$150.5	\$133.1
7	Kanada	\$90.0	\$104.2	\$95.1
8	Güney Kore	\$90.0	\$101.8	\$94.1
9	İtalya	\$100.9	\$107.5	\$91.8
10	Avustralya	\$81.3	\$91.0	\$84.4
11	Brezilya	\$122.9	\$112.6	\$82.6
12	Hindistan	\$69.9	\$87.3	\$77.6
13	Rusya	\$78.6	\$86.8	\$71.4
14	İspanya	\$69.9	\$74.9	\$62.6
15	Meksika	\$52.9	\$60.4	\$46.5
16	Hollanda	\$36.4	\$40.3	\$41.0
17	Tayvan	\$36.8	\$39.1	\$38.4
18	İsviçre	\$39.6	\$44.6	\$38.2
19	Endonezya	\$34.9	\$40.6	\$36.4
20	Türkiye	\$39.4	\$39.9	\$34.6

Kaynak: Global Wellness Institute, 2022.

Dünyada sağlık turizmi talebi her geçen gün artmakta ve ülkeler büyüyen bu pazarda paylarını artırmak için rekabet halindedir. Bu çerçevede sağlık turizminde dünyanın önde gelen ülkeleri ve ana tedavi alanları çizelge 4' de verilmiştir.

Çizelge 4. Dünyada Sağlık Turizminde Önde Gelen Ülkeler

Ülke Adı	Ana Tedavi Alanı
Türkiye	Estetik cerrahi, kanser - kalp cerrahisi, beyin tümörü tedavisi, kök hücre tedavileri, göz tedavileri, tüp bebek uygulamaları, diş tedavileri, ortopedi ve travmatoloji, ağız, diş ve çene hastalıkları ve cerrahisi, deri ve zührevi hastalıkları branşları, kadın hastalıkları, beyin ve sinir cerrahisi, onkoloji
ABD	Kozmetik cerrahi, kalp hastalıkları
Hindistan	Kanser tanısı ve tedavisi, ortopedik, kardiyak, nörolojik hastalıklar, kalp hastalıkları, çocuk hastalıkları, kanser ve organ nakli
Tayland	Cinsiyet değiştirme operasyonları, enfeksiyon hastalıkları ve tedavileri, göz ameliyatları, diş tedavileri, plastik cerrahi, kalp ameliyatları
Malezya	Kozmetik cerrahi, alternatif tıp
Singapur	Böbrek ve kemik iliği nakli, kalp operasyonları
İngiltere	Kozmetik cerrahi, diş tedavisi
Kosta Rika	Plastik cerrahi ameliyatları, diş tedavileri ve organ nakli için abdominoplasty, dental implant, porselen kron, meme küçültme, meme büyütme, yüz germe operasyonları
Küba	Göz rahatsızlıkları, nörolojik rahatsızlıklar, beslenme bozuklukları, uyuşturucu ve alkol bağımlılığı, Parkinson hastalığı tedavisi
Macaristan	Diş tedavisi, jinekoloji, radyolojik muayene hizmetleri, göz cerrahisi, kozmetik cerrahi
Brezilya	Kozmetik cerrahi
Arjantin	Plastik cerrahi
Güney Afrika	Kozmetik cerrahi
Meksika	Diş tedavisi ve kilo problemleri
Almanya	Jinekoloji, üroloji ve onkolojik hastalıkların tedavisi, protez, gastroenteroloji, IVF (şuni tohumlama), kardiyoloji (kalp cerrahisi) ve kozmetik cerrahi
Polonya	Diş tedavisi
Belçika	Estetik cerrahi ve obezite

Kaynak: Bulut ve Şengül (2019) ; Çam ve Çılgınoğlu (2021).

Çizelge 5’de dünyanın sağlıklı yaşam turizminde önde gelen ülkeleri ve geçmişten günümüze uzanan geleneksel sağlık yöntemleri verilmiştir.

Çizelge 5. Dünyanın En Önemli Sağlıklı Yaşam Destinasyonları ve Geleneksel Yöntemleri

Destinasyon Adı	Geleneksel Sağlık Yöntemleri
Amerika	Yerli Amerikan şifa gelenekleri Fitness & Kilo kaybı Kaplıcalar
Çin	Akupunktur
Rusya	Buhar Banyosu
İngiltere	Termal banyo gelenekleri Halk sağlığı & Zihinsel sağlık

	Hafta sonu spası & Sağlıklı yaşam merkezleri
Brezilya	Estetik Termal Fiziksel Aktiviteler (Futbol/Samba vb.)
Tayland	Tıbbi sağlıklı yaşam Tay masajı Kaplıca & Sağlık turizmi
Singapur	İş seyahati & Şehir sağlığı Sağlıklı restoranlar Ses şifası
Endonezya	Jamu bitkisel ilaç Bali masajı Uçucu yağlar & Tütsü
Japonya	Onsen kültürü Orman banyosu (shinrin-yoku) Zen zihniyeti
Türkiye	Türk hamamı

Kaynak:Global Wellness Enstitute, Geography of Wellness.

Çizelge 6’da dünyadaki en iyi sağlıklı yaşam merkezleri ve faaliyetler verilmiştir. Bu merkezler incelendiği zaman faaliyetlerin genel olarak Doğu’nun geleneksel yöntemleri ile teknoloji birleştirilerek ortaya çıkan tedavi yöntemleri ve kişiye özel programlar olduğu görülmektedir.

Çizelge 6. Dünyanın En İyi Sağlıklı Yaşam Merkezleri

Merkez Adı	Bölge	Faaliyetler
Richmond Nua Wellness Spa	Türkiye (Sapanca)	Vücut şekillendirme kürleri, detoks, raw food vb.
The LifeCo	Türkiye (Antalya/Bodrum)	Beslenme modülleri, egzersiz planları ve destekleyici Spa terapileri, bağışıklığını güçlendirmek, sağlıklı kilo kaybı sağlamak, toksinlerden arınmak, ruhunu ve zihnini dinlendirme
Six Senses	Türkiye (İstanbul/Bodrum)	Özel holistik masajlar, kişiselleştirilmiş cilt bakım rutinleri, uzman ve terapistler eşliğinde yapılan egzersizler ve çeşitli yollar; hidroterapi, watsu, tuz grotto vb.
Carillon Miami Wellness Resort	Amerika	Vibroakustik, elektromanyetik, kriyoterapi, infrared terapileri, kişiye özel holistik programlar, yüksek performanslı egzersiz rutinleri
Aman Hotel	Amerika	Kızılötesi sauna, Sıcak ve soğuk dalma havuzları, Kriyoterapi, çeşitli arınma ve detoks hizmetleri
Longevity House	Tayland	Akupunktur, reiki, hiperbarik oksijen tedavisi,
Ubud	Endonezya (Bali)	Yoga, Orman yürüyüşü
Willka T’ika Wellness Retreat	Peru	Doğa ile çeşitli şifalar, Çakra Bahçesi
Étéreo, Auberge Resorts Collection	Meksika	Enerji temizleyici ritüelleri, maya kristaller, titreşim yükseltme

THE WELL	Kosta Rika	Yerel botanik bitkilerden yararlanılan Spa'lar ve kil terapiler
Sensei	Hawaii	Beslenme, spor ve mindfulness
Clinique La Prairie	İsviçre	Kişiyeye özel; longevity, güzellik, holistik beslenme ve destekleyici tıp modülleri
SHA Welness	İspanya	Uyku, bağımlılık, bilişsel yeti kaybı gibi çeşitli sorunlara özel tasarlanmış wellness programları, bedeni toksinlerden arındırmaya amaçlayan çeşitli beslenme modülleri, hastalık atlatmış bedenleri eski sağlıklarına kavuşturmak için özel terapiler
Aro Ha	Yeni Zelanda	Ses banyoları, dinamik yoga akışları, egzersiz rutinleri ve terapötik masajlar
Stanglwirt Green Spa Resort	Avusturya	Eko-saunalar, ata binme, golf, kayak
Palazzo Fiuggi	İtalya	Çeşitli medikal tanılara özel holistik programlar, hamamlar, lenfatik drenaj masajları, aromaterapi
Euphoria Retreat	Yunanistan	Yoga, meditasyon, müzik, nefes, özel beslenme planları ve patentli 3GL PLUS terapileri ile metabolizma sağlığını yerine getirilmesi
Ananda in the Himalayas	Hindistan	Yoga, meditasyon, nefes pratikleri, soğuk terapi gibi wellness pratikleri kişiyeye özel programlarda sunulmaktadır
Joali Being	Maldivler	Watsu hidroterapi masajı, akupresür, kişiselleştirilmiş egzersizler,

Kaynak: Yazarlar tarafından çeşitli web sitelerinden derlenmiştir (http-1, http-2, http-3).

Dünyada sağlık ve sağlıklı yaşam turizmi incelendiği zaman birçok ülkenin kendine özgü sağlık uygulamaları ve tedavi yöntemleri olmakla birlikte dünyanın birçok yerinde sağlıklı yaşam merkezleri var olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

2.2. Türkiye’de Sağlık ve Sağlıklı Yaşam Turizmi

Türkiye sağlık turizminde gelişim gösteren ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye’ye gelen sağlık turisti sayısı 2019 yılı için 701.046 iken, 2020 yılında yaşanan Covid-19 pandemisi Türkiye’ye gelen sağlık turisti sayısında ciddi bir azalmayı beraberinde getirmiş ve Türkiye 2020 yılında 407.423, 2021 yılında ise 670.730 sağlık turisti ile 2019 yılının gerisinde kalmıştır. Türkiye hızlı bir gelişim göstererek 2022 yılının ilk iki çeyreğinde 688.316 toplamda ise 1.258.382 sağlık turisti ağırlarken, 2023 yılının ilk iki çeyreğinde 2022 yılının ilk iki çeyreğine göre 57.974 fazla kişi ile 746.290 sağlık turisti ağırlamıştır Artan turist sayısı orantılı olarak turizm gelirlerinde de artışa neden olmaktadır. Sağlık turisti sayısı ve sağlık turizmi gelirleri çizelge 7’de detaylı olarak verilmiştir.

Çizelge 7. Türkiye’ye Gelen Sağlık Turisti Sayısı ve Sağlık Turizmi Gelirleri (Bin USD)

Yıl	Turist Sayısı	Turizmi Gelirleri
2015	395.019	638.622 \$
2016	400.699	715.438 \$
2017	467.302	827.331 \$
2018	594.851	863.307 \$
2019	701.046	1.412.438 \$
2020	407.423	1.164.779 \$
2021	670.730	1.726.973 \$

2022* İlk iki Çeyreği	688.816	972.486 \$
2022	1.258.382	2.119.059 \$
2023* İlk iki Çeyreği	746.290	1.033.942 \$

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2023.

Çizelge 8’de detaylı olarak verilen Türkiye’de bulunan uluslararası sağlık turizmi yetki belgeli kuruluşlara bakıldığında zaman özel ve kamu olmak üzere toplamda 3152 adet kuruluş bulunmaktadır. Ayrıca Ushaş (2023) tarafından ‘ ‘Uluslararası hastaların en çok tercih ettiği klinik branşlar sırasıyla; Kadın hastalıkları, iç hastalıkları, göz hastalıkları, tıbbi biyokimya, genel cerrahi, diş hekimliği, ortopedi ve travmatoloji, enfeksiyon hastalıkları ve kulak-burun-boğaz’ ’ olarak belirtilmiştir.

Çizelge 8. Türkiye’de Bulunan Uluslararası Sağlık Turizmi Yetki Belgeli Kuruluşlar

Muayenehane	1506
Özel Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği	682
Kamu Hastanesi	136
Kamu Üniversitesi Hastanesi	41
Kamu Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi	16
Vakıf Üniversitesi Hastanesi	30
Özel Hastane	408
Özel Tıp Merkezi	165
Özel Poliklinik	102
Özel Merkezler (Diyaliz, Evde bakım, Fizik Tedavi, Radyoloji vb.)	66

Kaynak: Sağlık Turizmi Dairesi Başkanlığı, 2023.

Çizelge 9’da görüldüğü üzere Türkiye’de bulunan sağlıklı yaşam merkezleri incelendiğinde zaman bu merkezler genel olarak Ege ve Akdeniz bölgesinde bulunmakla birlikte faaliyet olarak şifalı su, yoga, meditasyon, spa ve hamam ön plana çıkmaktadır.

Çizelge 9. Türkiye’de Sağlıklı Yaşam Merkezleri

Merkez Adı	Bölge	Faaliyetler
Richmond Nua Wellness Spa	Sapanca	Kişiyi özel wellness programları, vücut şekillendirme kürleri, detoks ve raw food
The LifeCo	Bodrum-Antalya	Detoks programları, kişiyi özel hazırlanan beslenme modülleri, egzersiz planları ve destekleyici spa terapileri
Six Senses	Kaplıkaya (Muğla)-Kocataş (İstanbul)	Doğal şifa yöntemleri, kişiyi özel holistik masajlar, kişiselleştirilmiş cilt bakım rutinleri, hidroterapi, watsu, tuz grotto
Sianji Well-Being Resort Spa	Bodrum	Detoks, diyet
Canyon Ranch Wellness Resort	Bodrum	Spa, sauna, masaj, fitness
Yediburunlar Lighthouse	Muğla	Yoga, meditasyon
Yalova Kaplıcaları	Yalova	Şifalı su
Shanti Garden	Muğla	Yoga, meditasyon
Oylat Kaplıcaları	Bursa	Şifalı su, sauna, spa, fizik tedavi
Karakaya Retreat	Muğla	Yoga, meditasyon, Feng Shui, nefes egzersizleri, Zen koçluğu, Şamanik enerji etkinlikleri
Pamukkale Travertenleri	Denizli	Şifalı su

Yaşam Vadisi	İzmir	Yoga, meditasyon, refleksoloji, shiatsu, tha, detoks uygulamaları, medikal yoga ve anti-aging etkinlikleri
Bonjuk Bay	Muğla	Yoga, meditasyon, trekking, rüzgar sörfü
Hızır Kamp	Balıkesir	Yoga ve meditasyon
Kuzuluk Kaplıcaları	Sakarya	Şifalı su
Turan Hill Lounge	Muğla	Yoga, meditasyon
Oiki Kamp	Kocaeli	Yoga, meditasyon, nefes egzersizleri, dans ve kişisel gelişim eğitimleri
Kızılcahamam Kaplıcaları	Ankara	Şifalı su, spa, sauna, hamam
Huzur Vadisi	Muğla	İnziva, doğal yaşam, yoga, meditasyon, resim, müzik, dans ve heykel eğitimleri
Afyon Kaplıcaları	Afyon	Şifalı su
Tadah	Antalya	Yoga, meditasyon, doğal yaşam, sağlıklı beslenme
İlgın Kaplıcaları	Konya	Şifalı su, spa, sauna, masaj
Pastoral Vadi	Muğla	Yoga ve meditasyon, doğal yaşam, sağlıklı beslenme
Kütahya Kaplıcaları	Kütahya	Şifalı su
The Land	Antalya	Yoga, meditasyon, trekking
Endes Kamp	Balıkesir	Yoga, meditasyon, arınma etkinlikleri, aqua trekking

Kaynak: Yazarlar tarafından çeşitli web sitelerinden derlenmiştir (http-1, http-4, http-5).

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sağlık ve sağlıklı yaşam turizmi tüm dünyada giderek daha fazla önem kazanmaktadır. 2020 yılında 1,2 trilyon dolar ile Amerika Birleşik Devletleri pazar lideri konumundayken 2. sırada 683 milyon dolar Çin'in yer alması ve ilk 10 ülkenin pazarın %71'ini oluşturması ülkeler arasındaki gelir farkını ortaya koymaktadır. Sağlık ve sağlıklı yaşam turizminin her geçen gün geliştiği ve gelişmekte olan ülkeler göz önüne alındığında destinasyonlar arasındaki makas farkının ilerleyen yıllarda daralacağı düşünülmektedir. Dünya genelinde sağlıklı turizmi incelendiği zaman ABD, Çin, İngiltere, Brezilya, Tayland, Singapur, Endonezya, Japonya ve Türkiye gibi ülkelerin ön plana çıkmaktadır ve bu ülkelerin kendilerine özgü geçmişten günümüze uzanan geleneksel sağlık yöntemleri olmakla birlikte dünya genelinde bir çok önemli sağlıklı yaşam merkezi yer almaktadır. Bu sağlıklı yaşam merkezleri, kriyoterapi, vibroakustik terapi, watsu hidroterapi masajı, detoks, özel holistik masajlar, yoga, meditasyon gibi geleneksel tedavi yöntemleri, kişiye özel programlar sunmaktadır. Dünya genelinde büyük bir pazar payına sahip ve her geçen gün gelişim gösteren sağlık ve sağlıklı yaşam turizminde Türkiye gelişmekte olan ülkeler arasında yer almakta olup her geçen yıl ülkeyi ziyaret eden sağlık turisti sayısı ve sağlık turizmi geliri artış göstermektedir. Günümüzde Türkiye'de bulunan 3152 adet uluslararası belgeli kamu ve özel sağlık kuruluşları ile sağlıklı yaşam merkezlerinin ilerleyen dönemlerde artış göstererek Türkiye'nin dünyanın önde gelen sağlık ve sağlıklı yaşam turizmi destinasyonları arasında yer alacağı düşünülmektedir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Sağlık turizmi geliştirilerek turizmin 12 aya yayılması sağlanabilir.
- Uluslararası workshoplar düzenlenerek işbirlikleri yapılabilir.

- Dünyaca ünlü sağlıklı yaşam merkezlerinin Türkiye'ye yatırım yapmaları sağlanarak tüm dünyaya tanıtım yapılabilir.
- Joint Commission International (JCI) akreditasyonlu hastane sayısı arttırılabilir.

KAYNAKÇA

Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*. Detay Yayıncılık.

Bulut, A ve Şengül, H. (2019). Dünyada ve Türkiye'de sağlık turizmi. *Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 45-62.

Çam, O. ve Çılgınoğlu, H. (2021). Sağlık turizmi kapsamında medikal turizmde öne çıkan sağlık uygulamaları. *Oğuzhan Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 197-216.

Dillette, A.K., Douglas, A.C. & Andrzejewski, C. (2021). Dimensions of holistic wellness as a result of international wellness tourism experiences. *Current Issues in Tourism*, 24(6), 794-810.

Dunn, H. L. (1959). High-level wellness for man and society. *American Journal Of Public Health And The Nations Health*, 49(6), 786-792.

Dünya Sağlık Örgütü (2023). <https://www.who.int/>. (Erişim Tarihi: 02.11.2023)

Erdoğan, E ve Aklanoğlu F. (2008). Termal turizm ve Afyon-Gazlıgöl örneği. *e-Journal of New World Sciences Academy Natural and Applied Sciences*, 3, (1), 83-92.

García-Altés, A. (2005). The development of health tourism services. *Annals of Tourism Research*, 32(1), 262-266.

Global Wellness Institute (2023a). Wellness tourism? <https://globalwellnessinstitute.org/what-is-wellness/what-is-wellness-tourism/> (Erişim Tarihi: 05.11.2023)

Global Wellness Institute (2023b). Geography of Wellness: Country Reports. <https://globalwellnessinstitute.org/geography-of-wellness/> (Erişim Tarihi: 06.10.2023)

Global Wellness Institute. (2022). The Global Wellness Economy: Country Rankings. https://globalwellnessinstitute.org/wp-content/uploads/2022/02/GWI2022_GlobalWellnessEconomy_CountryRankings_Final.pdf (Erişim Tarihi: 06.10.2023)

Haseena V.A (2015). The routes of wellness in tourism in Kerala and its impacts. *Journal of Tourism, Hospitality and Sports*, 5: 21-26.

Haseki, M. İ. (2023). Sosyal medya ve sağlık turizmi. *Sosyal, İnsan Ve İdari Bilimlerde Öncü ve Çağdaş Çalışmalar*, 669-692.

Heintzman, P. (2002). A conceptual model of leisure and spiritual well-being, *Journal of Park and Recreation Administration*, 20(4): 147-169.

Koncul, N. (2012) Wellness: A new mode of tourism, *Economic Research- Ekonomska Istraživanja*, 25 (2), 525-534.

Muller and Kaufmann (2000) . Responses of family businesses to extreme seasonality in demand: the case of Bornholm. *Tourism Management*, 25(1): 17-30.

Sağlık Bakanlığı (2023). Sağlık Turizmi Nedir?

<https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/10944/0/02pdf.Pdf>,

Sağlık Turizmi Dairesi Başkanlığı. (2023). <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-99806/yetki-belgesi-listeleri-guncellenmistir.html> (Erişim Tarihi: 01.10.2023)

Smith, M. K., & Puczko, L. (2009). Health and wellness tourism. Butterworth Heinemann: Elsevier.

Topuz, N.(2012). *Türkiye Sağlık (Medikal) Turizmi Stratejisi 2023*, Uzmanlık Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105> (Erişim Tarihi: 01.10.2023)

Ushaş. (2023). Sağlık turizmi verileri. <https://www.ushas.com.tr/saglik-turizmi-verileri/> (Erişim Tarihi: 01.10.2023)

Voigt, C., Brown, G., & Howat, G. (2011). Wellness tourists: In search of transformation. *Tourism Review*, 66(1/2), 16–30.

Yaylı, A. ve Sürücü, Ö. (2016). *Özel İlgi Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

http-1: <https://livetobloom.com/dunyadaki-en-iyi-15-wellness-retreat-destinasyonu/>

http-2: <https://www.uplifers.com/saglikli-yasam-otelleri/> (Erişim Tarihi: 21.09.2023)

http-3: <https://tr.theplanetworld.com/7989-world-s-10-best-wellness-destinations> (Erişim Tarihi: 21.09.2023)

http-4: <https://www.healthandfitnesstravel.com/blog/the-best-wellness-spa-retreats-in-turkey> (Erişim Tarihi: 21.09.2023)

http-5: <https://blog.obilet.com/saglikli-24-hafta-sonu-destinasyonu/> (Erişim Tarihi: 21.09.2023)

İŞÇİ VE İŞVEREN ARASINDA KURULAN İŞ SÖZLEŞMESİNİN GEÇERSİZ SAYILMASI VE HUKUKİ SONUÇLARI

Doç. Dr. Recep MAKAS

Yalova Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku
ORCID NO : 0000-0002-0388-1902

ÖZET

İşçi ve işveren arasındaki hukuki ilişkileri düzenleyen temel kaynak iş sözleşmesidir. İş sözleşmesi, işçinin bağımlı olarak iş görmeyi, işverenin ise ücret ödemeyi üstlendiği bir özel hukuk sözleşmesidir. İş sözleşmesi kanunda aksi belirtilmedikçe, özel bir şekil şartına tâbi değildir. Taraflar iş sözleşmesini sözlü, yazılı veya resmi şekilde yapabilirler. İş sözleşmesi bir sözleşme olması sebebiyle borçlar hukukunun temel kurallarına bağlı olarak yapılmalıdır. Bu sözleşmelerin hükümsüzlüğü iki ana başlık altında toplanabilir. Bunlardan ilki, sözleşmenin kesin hükümsüzlüğü sonucunu doğuran nedenlerdir. Kesin hükümsüzlük halleri Türk Borçlar Kanunu'nun 27. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan hükme göre, emredici kanun hükümlerine, ahlak kurallarına, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan iş sözleşmeleri kesin olarak hükümsüzdür. Sözleşmenin kesin hükümsüzlüğü herkes tarafından ileri sürülebileceği gibi, konunun yargıya intikali halinde hâkim tarafından da kendiliğinden göz önüne alınır. Öte yandan belirtir sebeplerle geçersiz sayılan bir sözleşmenin sonradan geçerli kılınabilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte iş hukuku uygulamasında kesin hükümsüzlük geçmişe yürütülmez. Geleceğe etkili olarak uygulama alanı bulur.

İş sözleşmesinin hükümsüzlüğünün ikinci görünümü ise sözleşmenin iptalidir. Buna göre, iş sözleşmesini bağtılayan tarafların iradelerini sakatlayan haller sözleşmenin iptal edilebilirliği sonucunu doğurur. İradeyi sakatlayan haller; hata, hile, tehdit şeklinde sıralanabilir. İşte sözleşmenin taraflarından birinin sözleşmeyi yaparken esaslı hataya düşmesi, karşı tarafın hilesine maruz kalması veya tehdit altında sözleşmeyi imzalamak zorunda kalması hallerinde iradesi sakatlanan taraf sözleşmeyi iptal edebilir. Sözleşmenin iptal edilebilirliğinin kesin hükümsüzlükten temel farkı şudur: iradesi sakatlanan taraf buna rağmen sözleşmenin devamından yana tercihini kullanabilir. Başka bir ifadeyle iradesi sakatlanan kişi sözleşmeyi belli bir süre içinde iptal etmezse, sözleşme başlangıçtan itibaren geçerli olmaya devam eder.

Anahtar kelimeler: İş sözleşmesi, kesin hükümsüzlük, iptal edilebilirlik, hata, hile, tehdit

INVALIDITY OF THE EMPLOYMENT CONTRACT ESTABLISHED BETWEEN THE EMPLOYEE AND THE EMPLOYER AND ITS LEGAL CONSEQUENCES

ABSTRACT

The main source regulating the legal relations between employee and employer is the employment contract. Employment contract is a private law contract in which the employee undertakes to work as a dependent and the employer undertakes to pay wages. The employment contract is not subject to any special form unless the contrary is stipulated by the Act. The parties can conclude an employment contract verbally, in writing or formally. Since the

employment contract is a contract, it must be made in accordance with the basic rules of the law of obligations. Invalidity of these contracts can be grouped under two main headings. The first of these is the reasons that result in the absolute invalidity of the contract. Cases of absolute invalidity are regulated in Article 27 of the Turkish Code of Obligations. According to this provision, employment contracts that are contrary to mandatory legal provisions, moral rules, public order, personal rights or whose subject matter is impossible are absolutely void. The absolute invalidity of the contract can be claimed by anyone, or it is automatically taken into consideration by the judge in case the matter is referred to the judiciary. On the other hand, it is not possible for a contract that is deemed invalid for specified reasons to be made valid later. However, in labor law practice, absolute nullity is not retroactive. It finds effective application in the future.

The second aspect of the invalidity of the employment contract is the cancellation of the contract. Accordingly, situations that cripple the will of the parties who signed the employment contract result in the annullability of the contract. Situations that cripple the will; can be listed as error, fraud, threat. In cases where one of the parties to the contract makes a fundamental mistake while making the contract, is exposed to the fraud of the other party, or is forced to sign the contract under threat, the party whose will is injured can cancel the contract. The main difference between the cancellability of the contract and the absolute invalidity is this: the party whose will is injured can still choose to continue the contract. In other words, if the person whose will is injured does not cancel the contract within a certain period of time, the contract continues to be valid from the beginning.

Key words: Employment Contract, absolute nullity, cancellation of contract, mistake, trick, threat

SOCIAL ANTHROPOLOGY OF CONVERGENCE AND NOMADIC COMPUTING

Emilia Nercissians

Assistant Professor and Chairperson of the Department of Anthropology, Social
Sciences Faculty of The University of Tehran

Abstract:

The paper attempts to contribute to the largely neglected social and anthropological discussion of technology development on the one hand, and to redirecting the emphasis in anthropology from primitive and exotic societies to problems of high relevance in contemporary era and how technology is used in everyday life. It draws upon multidimensional models of intelligence and ideal type formation. It is argued that the predominance of computational and cognitive cosmovisions have led to technology alienation. Injection of communicative competence in artificially intelligent systems and identity technologies in the coming information society are analyzed

Keywords: convergence, nomadic computing, solidarity, status.

POLITICAL FINANCE IN AFRICA: ETHIOPIA AS A CASE STUDY

Wondwosen Teshome B.

Researcher at the Department of Anthropology, University of Vienna, Austria

Abstract:

Since 1991 Ethiopia has officially adopted multi-party democracy. At present, there are 89 registered political parties in the country. Though political parties play an important role in the functioning of a democratic government, how to fund them is an issue of major concern. Political parties and individual candidates running for political office have to raise funds for election campaigns, and to survive as political candidates. The aim of this paper is to examine party funding problems in Africa by taking the case of Ethiopia as an example. The paper also evaluates the motives of local and international donors in giving financial and material support to political parties in emerging democracies and assesses the merits and de-merits of their donations.

Keywords: Africa, State funding, Ethiopia, Political finance, Political party, Western donors.

ANALYZING AND COMPARING THE ARCHITECTURAL SPECIFICATIONS AND THE URBAN ROLE OF SCIENTIFIC- TECHNOLOGICAL PARKS IN IRAN AND THE WORLD

Shahryar Shaghghi G., Mojtaba H. Ghoshouni, Bahareh S. Ghabel

Department of Art & Architecture, Islamic Azad university Shabestar branch

Abstract:

The issue of scientific – technological parks has been proposed in several countries of the world especially in western countries since a few decades ago and its efficiency is under examination. In our county Iran, some scientific – technological parks have been established or are being established. This design would evaluate the urban role and method of architecture of these parks in order to criticize its efficiency and offer some suggestions, as much as possible to improve its building methods in Iran. The main problem of this design is that how much these parks in Iran do meet the international measurements. So for this reason, one scientific park in Iran and one from western countries would be studied and compared with each other.

Keywords: Applicability, Architectural pattern, Scientific _technological park , Urban role

COST OF ROAD TRAFFIC ACCIDENTS IN EGYPT

Mohamed A. Ismail, Samar M. M. Abdelmageed

Researcher at the Information and Decision Support Center (IDSC), Cairo, Egypt

Abstract:

The main objective of this paper is to estimate the cost of road traffic accidents in Egypt. The Human Capital (HC) approach, specifically the Gross-Loss-of-Output methodology, is adopted for estimation. Moreover, cost values obtained by previous national literature are updated using the inflation rates. The results indicate an estimated cost of road traffic accidents in Egypt of approximately 10 billion Egyptian Pounds (about \$US 1.8 billion) for the year 2008. In addition, it is expected that this cost will rise in 2009 to 11.8 billion Egyptian Pounds (about \$US 2.1 billion).

Keywords: Cost, Gross-Loss-of-Output, Human Capital Approach, Road Traffic Accidents.

ISLAM AND FERTILITY REGULATIONS

Muhammad Hammad Lakhvi

Department of Islamic Studies University of the Punjab , Pakistan

Abstract:

Islam has a general principle of increase in population. But the Muslims are equally obliged to take care of health, education and the provisions etc. for their offspring and wives in the best possible way. The Muslims would have to regulate and manage the number of children, if any situation affects their duties regarding their wives or children. Islam accomplishes permissibility of temporary blockade in human fertility if someone faces any problem regarding health of mother or children. During the life of the Holy Prophet (SAW), Azl (coitus interruptus) was the only way for temporary spacing between the children. In technologically developed environment, the same can be resort through some advanced methodology or instrument of temporary blockade. Solid grounds are available in Islam that the fertility rate should be managed if any of the aspect of human quality is being affected.

Keywords: Islam, Fertility Regulations, Muslims, Qur'an

MULTIPURPOSE CADASTRE, ESSENTIAL FOR URBAN DEVELOPMENT PLANS IN IRAN

Mehrshad Khalaj, Elham Lashkari

Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran

Abstract:

Majority of researches conducted on Iranian urban development plans indicate that they have been almost unsuccessful in terms of draft, execution and goal achievement. Lack or shortage of essential statistics and information can be listed as an important reason of the failure of these plans. Lack of figures and information has turned into an obvious part of the country's statistics officials. This problem has made urban planner themselves to embark on physical surveys including real estate and land pricing, population and economic census of the city. Apart from the problems facing urban developers, the possibility of errors is high in such surveys. In the present article, applying the interview technique, it has been mentioned that utilizing multipurpose cadastre system as a land information system is essential for urban development plans in Iran. It can minimize or even remove the failures facing urban development plans.

Keywords: Multipurpose Cadastre, Urban Development Plan(UDP), Land Information System (LIS), Interview Technique

STREET NETWORK IN BANDUNG CITY, INDONESIA: COMPARISON BETWEEN CITY CENTER AND NEW COMMERCIAL AREA

Siska Soesanti, Norihiro Nakai

Department of Social Engineering, Tokyo Institute of Technology, Tokyo, Japan

Abstract:

Bandung city center can be deemed as economic, social and cultural center. However the city center suffers from deterioration. The retail activities tend to shift outward the city center. Numerous idyllic residences changed into business premises in two villages situated in the north part of the city during 1990s, especially after a new highway and flyover opened. According to space syntax theory, the pattern of spatial integration in the urban grid is a prime determinant of movement patterns in the system. The syntactic analysis results show the flyover has insignificant influence on street network in the city center. However the flyover has been generating a major difference in the new commercial area since it has become relatively as strategic as the city center. Besides street network, local government policy, rapid private motorization and particular condition of each site also played important roles in encouraging the current commercial areas to flourish.

Keywords: City center, commercial area, space syntax, street network.

TEMPORARY HOUSING RESPOND TO DISASTERS IN DEVELOPING COUNTRIES- CASE STUDY: IRAN-ARDABIL AND LORESTAN PROVINCE EARTHQUAKES

Farzaneh Hadafi, Alireza Fallahi

Department of Art and Architecture, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran

Abstract:

Natural Disasters have always occurred through earth life. As human life developed on earth, he faced with different disasters. Since disasters would destroy his living areas and ruin his life, he learned how to respond and overcome to these matters. Nowadays, in the era of industrialized world and informatics, the man kind seeks for stages and classification of pre and post disaster process in order to identify a framework in these circumstances. Because too many parameters complicate these frameworks and proceedings, it seems that this goal has not been properly established yet and the only resource is guidelines of UNDRO (1982) [1]. This paper will discuss about temporary housing as one of an approved stage in disaster management field and investigate the affects of disapproval or dismissal of this at two earthquakes which took place in Iran.

Keywords: Temporary Housing, Temporary Sheltering, Disaster Management, Iran

TOWARDS GOOD ACCOUNTABILITY: THE ROLE OF ACCOUNTING IN ISLAMIC RELIGIOUS ORGANISATIONS

Hasan Basri Afifuddin, A.K Siti-Nabiha

Fakultas Ekonomi, Universitas Syiah Kuala, Aceh, Indonesia

Abstract:

Non-profit organizations, especially religious-based institutions, have long played a very important role in society. Nevertheless, scandals such as inefficient management and the use of unlawful fundraising activities have raised questions regarding the governance and accountability of these organizations. As such, the issues have attracted considerable research interest. However, there is still limited research on accountability in religious based organizations, especially in the context of Islamic religious organizations. Hence, the purpose of this paper is to discuss the issues of accounting and accountability in religious organizations, specifically in Islamic religious establishments. The paper starts by looking at the conventional meaning and concept of accountability. This is followed by a discussion of the principles of accountability within the Islamic framework. In so doing, the history of the role of accounting within Muslim society and also the differences between the Islamic and conventional view of accountability are reviewed. Insights gained from previous research on accountability in faith based organizations are also discussed

Keywords: Accountability, accounting, Islam, religiousorganization.

AN INTRODUCTION TO METHODS AND TECHNOLOGIES APPLIED FOR REDUCTION OF ENERGY CONSUMPTION IN TRANSPORTATION SECTOR AND AIR POLLUTION IN IRAN

Eshagh Rasouli Sarabi, Mir Saeed Moosavi

Department of civil engineering, Islamic Azad University,
Shabestar Branch, Shabestar, Iran

Abstract:

In Iran, due to abundance of energy resources, energy consumption is extraordinarily higher than international standards and transportation sector is considered to be one of the major consumers of energy. Moreover, air pollution in urban areas as a result of high dependence on private vehicle and lower standards of vehicles, high subsidies spent on fuel and time waste due to traffic congestion in urban areas all have led to speculations on new strategies and policies in order to control energy consumption in transportation sector. These strategies and policies will be introduced in this paper and their consequences will be analyzed with consideration to socio-economic factors affecting the urban society of Iran. Besides, the intention is to suggest and analyze new approaches such as broader application of public transportation system, demand management in transport sector, replacement of deteriorated vehicles, quality improvement in car manufacture and introduction of substitute fuels.

Keywords: Consumption, energy, fuel, transportation.

ASPECTS REGARDING THE GENESIS OF THE CITY OF SUCEAVA, A MEDIEVAL CAPITAL OF MOLDAVIA

Denis Căprâroiu

“Valahia” University of Târgoviște, Dâmbovița County, Romania

Abstract:

The city of Suceava, one of the most important medieval capital of Moldova, owes its urban genesis to the power center established in its territory at the turn of the thirteenth and fourteenth centuries. Freed from the effective control exercised by the Emir Nogai through Alanians, the local center of power evolved as the main representative of the interests of indigenous people in relation to the Hungarian Angevin dynasty and to their representatives from Maramures. From this perspective, the political and military role of the settlement of Suceava was archeologically proved by the discovery of extensive fortifications, unrivaled in the first half of the XIVth century-s Moldavia. At the end of that century, voivod Peter I decides to move the capital of the state from Siret to Suceava. That option stimulated the development of the settlement on specific urban coordinates.

Keywords: Moldova, Suceava, voivod, capital.

EVALUATION TECHNIQUES OF PHOTOGRAPHY IN VISUAL COMMUNICATIONS IN IRAN

Firouzeh Keshavarzi

lecturer of the art faculty in Islamic Azad University Islamshahr branch in Iran. She has a MS in Graphic Design from Islamic Azad University Center Tehran branch.

Abstract:

Although a picture can be automatically a graphic work, but especially in the field of graphics and images based on the idea of advertising and graphic design will be prepared and photographers to realize the design using his own knowledge and skills to help does. It is evident that knowledge of photography, photographer and designer of the facilities, fields of reaching a higher level of quality offers. At the same time do not have a graphic designer is also skilled photographer, but can execute your idea may delegate to an expert photographer. Using technology and methods in all fields of photography, graphic art may be applicable. But most of its application in Iran, in works such as packaging, posters, Bill Board, advertising, brochures and catalogs are. In this study, we review how the images and techniques in the chart should be used in Iranian graphic photo what impact has left. Using photography techniques and procedures can be designed and helped advance the goals graphic. Technique could not determine the idea. But what is important to think about design and photography and his creativity can flourish as a tool to be effective graphic designer in mind. Computer software to help it's very promotes creativity techniques shall graphic designer but also it is as a tool. Using images in various fields, especially graphic arts and only because it is not being documented, but applications are beautiful. As to his photographic style from today is graphics. Graphic works try to affect impacts on their audience. Hence the photo as an important factor is attention. The other hand saw the man with the extent of forgiving and understanding people's image, instead of using the word to your files, allows large messages and concepts should be sent in the shortest time. Posters, advertisements, brochures, catalog and packaging products very diverse agricultural, industrial and food could not be self-image. Today, the use of graphic images for a big score and the photos to richen the role graphic design plays a major.

Keywords: Photo, Photography Techniques, Contacts, GraphicDesigner, Visual Communications, Iran.

INTRODUCING THE MAIN FACTORS OF ACCIDENTS ON THE ROADS OF IRAN AND STUDYING ITS CAUSES AND STRATEGIES APPLIED TO DECREASE IT

Eshagh Rasouli Sarabi, Mir Saeed Moosavi

Department of Civil Engineering, Islamic Azad University, Shabestar Branch

Abstract:

Road transportation system is the most important method of transporting the goods. Considering the most suitable geographical situation of Iran to transport the goods between Europe and Asia and placement of this country in direction of international corridors (east-west), (north-south) and Asian land transport to infrastructure development "A.L.T.I.D" and Transport corridor Europe - Caucasus - Asia "T.R.A.C.E.C.A", noticing the security of road transportation system in this country is so important. In this paper the main factors of accidents on the roads of Iran are categorized regarding the rate of accidents occurred. Then apart from studying the main reasons of accidents of every category, the main factors of these events are studied and its strategies in Iran are introduced.

Keywords: Road, Transportation, Accident, Factors

SPATIAL VARIABILITY IN HUMAN DEVELOPMENT PATTERNS IN ASSIUT, EGYPT

Associate Professor Abdel-Samad M. Ali

Rural Sociology Department, Assiut University, Assiut, 71526 Egypt,

Abstract:

Given the motivation of maps impact in enhancing the perception of the quality of life in a region, this work examines the use of spatial analytical techniques in exploring the role of space in shaping human development patterns in Assiut governorate. Variations of human development index (HDI) of the governorate-s villages, districts and cities are mapped using geographic information systems (GIS). Global and local spatial autocorrelation measures are employed to assess the levels of spatial dependency in the data and to map clusters of human development. Results show prominent disparities in HDI between regions of Assiut. Strong patterns of spatial association were found proving the presence of clusters on the distribution of HDI. Finally, the study indicates several "hot-spots" in the governorate to be area of more investigations to explore the attributes of such levels of human development. This is very important for accomplishing the development plan of poorest regions currently adopted in Egypt.

Keywords: Human development, Egypt, GIS, Spatial analysis.

DISPARITY IN SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND ITS IMPLICATIONS ON COMMUNAL CONFLICTS: A STUDY ON INDIA'S NORTH-EASTERN REGION

Debasis Neogi

Associate Professor in the Department of Humanities & Social Sciences of National
Institute of Technology Agartala, Tripura, India

Abstract:

India's North-Eastern part, comprising of seven states, is a lowly developed, tribal population dominated region in India. In spite of the common Mongoloid origin and lifestyle of majority of the population residing here, sharp differences exist in the status of their socio-economic development. The present paper, through a state-wise analysis, makes an attempt to find out the extent of this disparity, especially on the socio-economic front. It illustrates the situations prevailing in health, education, economic and social cohesion sector. Discussion on the implications of such disparity on social stability finds that the causes of frequent insurgency activities, that have been penetrating the region for a long time, thereby creating communal conflicts, can be traced in the economic deprivation and disparity. In the last section, the paper makes policy prescription and suggests how by taking care of disparity and deprivation both poverty and the problem of communal conflicts can be controlled.

Keywords: Disparity, development, deprivation, communal conflicts.

USERS- MOTIVATION AND SATISFACTION WITH IS

Abbas Moshref Razavi, Rodina Ahmad

Software Engineering Department, Faculty of Computer Science and Information
Technology, University of Malaya, Malaysia

Abstract:

To motivate users to adopt and use information systems effectively, the nature of motivation should be carefully investigated. People are usually motivated within ongoing processes which include a chain of states such as perception, stimulation, motivation, actions and reactions and finally, satisfaction. This study assumes that the relevant motivation processes should be executed in a proper and continuous manner to be able to persistently motivate and re-motivate people in organizational settings and towards information systems. On this basis, the study attempts to propose possible relationships between this process-nature view of motivation in terms of the common chain of states and the nearly unique properties of information systems as is perceived by users in the sense of a knowledgeable and authoritative entity. In the conclusion section, some guidelines for practitioners are suggested to ease their tasks for motivating people to adopt and use information systems.

Keywords: Information Systems, Satisfaction, Motivation

MINING IMPLICIT KNOWLEDGE TO PREDICT POLITICAL RISK BY PROVIDING NOVEL FRAMEWORK WITH USING BAYESIAN NETWORK

Siavash Asadi Ghajarloo

Postgraduate researcher, Faculty of Information Technology,
Multimedia University, Malaysia;

Abstract:

Nowadays predicting political risk level of country has become a critical issue for investors who intend to achieve accurate information concerning stability of the business environments. Since, most of the times investors are layman and nonprofessional IT personnel; this paper aims to propose a framework named GEGR in order to help nonexpert persons to discover political risk stability across time based on the political news and events. To achieve this goal, the Bayesian Networks approach was utilized for 186 political news of Pakistan as sample dataset. Bayesian Networks as an artificial intelligence approach has been employed in presented framework, since this is a powerful technique that can be applied to model uncertain domains. The results showed that our framework along with Bayesian Networks as decision support tool, predicted the political risk level with a high degree of accuracy.

Keywords: Bayesian Networks, Data mining, GEGRframework, Predicting political risk.

MIGRATION AMONG MULTICITIES

Ming Guan

Director of management science and engineering in Xuchang University.

Abstract:

This paper proposes a simple model of economic geography within the Dixit-Stiglitz-Iceberg framework that may be used to analyze migration patterns among three cities. The cost–benefit tradeoffs affecting incentives for three types of migration, including echelon migration, are discussed. This paper develops a tractable, heterogeneous-agent, general equilibrium model, where agents share constant human capital, and explores the relationship between the benefits of echelon migration and gross human capital. Using Chinese numerical solutions, we study the manifestation of echelon migration and how it responds to changes in transportation cost and elasticity of substitution. Numerical results demonstrate that (i) there are positive relationships between a migration-s benefit-and-wage ratio, (ii) there are positive relationships between gross human capital ratios and wage ratios as to origin and destination, and (iii) we identify 13 varieties of human capital convergence among cities. In particular, this model predicts population shock resulting from the processes of migration choice and echelon migration.

Keywords: Dixit-Stiglitz-Iceberg framework, elasticity , echelonmigration, trade-off

KNOWLEDGE RELATIONSHIP MODEL AMONG USER IN VIRTUAL COMMUNITY

Fariba Haghbin, Othman Bin Ibrahim, Mohammad Reza Attarzadeh Niaki

Faculty of Information Technology, Multimedia University, Malaysia;

Abstract

With the development of virtual communities, there is an increase in the number of members in Virtual Communities (VCs). Many join VCs with the objective of sharing their knowledge and seeking knowledge from others. Despite the eagerness of sharing knowledge and receiving knowledge through VCs, there is no standard of assessing ones knowledge sharing capabilities and prospects of knowledge sharing. This paper developed a vector space model to assess the knowledge sharing prospect of VC users.

Keywords: Knowledge sharing network, Virtual community, knowledge relationship, Vector Space Model.

DYNAMICS SIMULATION APPROACH IN ANALYZING PENSION EXPENDITURE

Hasimah Sapiri, Anton Abdulbasah Kamil, Razman Mat Tahar, Hanafi Tumin

Department of Mathematics, School of Distance Education, Universiti Sains Malaysia,

Abstract:

Salary risk and demographic risk have been identified as main risks in analyzing pension expenditure particularly in Defined Benefit pension plan. Therefore, public pension plan in Malaysia is studied to analyze pension expenditure due to salary and demographic risk. Through the literature review and interview session with several officers in public sector, factors affecting pension expenditure are determined. Then, the inter-relationships between these factors are analyzed through causal loop diagram. The System Dynamics model is later developed using iThink software to show how demographic and salary changes affect the pension expenditure. Then, by using actual data, the impact of different policy scenarios on pension expenditure is analyzed. It is shown that dynamics simulation model of pension expenditure is useful to evaluate the impact of changes and policy decisions on risk particularly involving demographic and salary risk.

Keywords: Demographic and Salary risk, Pension Expenditure, Public Policy, System Dynamics.

AN ASSESSMENT OF GROUNDWATER CRISIS IN IRAN CASE STUDY: FARS PROVINCE

Mohammad Hossein Hojjati , Fardin Boustani

academic member of Islamic Azad University, Estahban Branch

Abstract:

Groundwater is one of the most important water resources in Fars province. Based on this study, 95 percent of the total annual water consumption in Fars is used for agriculture, whereas the percentages for domestic and industrial uses are 4 and 1 percent, respectively. Population growth, urban and industrial growth, and agricultural development in Fars have created a condition of water stress. In this province, farmers and other users are pumping groundwater faster than its natural replenishment rate, causing a continuous drop in groundwater tables and depletion of this resource. In this research variation of groundwater level , their effects and ways to help control groundwater levels in some plains of Fars were evaluated .Excessive exploitation of groundwater in Darab, Jahrom, Estahban, Arsanjan, Khir and Niriz plains of Fars caused the groundwater levels fall too fast or to unacceptable levels. The average drawdown of the water table in Arsanjan, Khir. Estahban and Niriz plain plains were 12,8, 9 and 6 meters during 16,11,11 and 13 years ago respectively. This not only reduces available water resources and well yields but also can saline water intrusion, reductions in river flow and in wetland areas , drying springs, and ground subsidence, considerable increase in pumping costs and a significant decline in crop yields as a result of the increasing salinity. Finally based on situation and condition of the aquifer some suggestions are recommended.

Keywords: Fars province , ground water overdraft , water table

CULTURAL EFFECT ON USING NEW TECHNOLOGIES

Nazli Ebrahimi, Sharan Kaur Garib Singh, Reza Sigari Tabrizi

University of Malaya (UM), Kuala Lumpur, Malaysia

University of Malaya (UM), Kuala Lumpur, Malaysia

Multi Media University, Cyber Jaya, Malaysia

Abstract:

One of the main concerns in the Information Technology field is adoption with new technologies in organizations which may result in increasing the usage of these technologies. This study aims to look at the issue of culture's role in accepting and using new technologies in organizations. The study examines the effect of culture on accepting and intention to use new technology in organizations. Studies show culture is one of the most important barriers in adoption of new technologies. The model used for accepting and using new technology is Technology Acceptance Model (TAM), while for culture and dimensions a well-known theory by Hofstede was used. Results of the study show significant effect of culture on intention to use new technologies. All four dimensions of culture were tested to find the strength of relationship with behavioral intention to use new technologies. Findings indicate the important role of culture in the level of intention to use new technologies and different role of each dimension to improve adaptation process. The study suggests that transferring of new technologies efforts are most likely to be successful if the parties are culturally aligned.

Keywords: Human-computer interaction, accepting new technologies, culture, behavioral intention.

GOOD URBAN PLANNING AND MANAGEMENT: NEW ASPECTS AND METHODOLOGIES

Fattaneh Daneshmand Malayeri

Islamic Azad University of Malayer, Malayer, Iran.

Abstract:

In this paper, in addition to introducing good urban planning and its effects on globalization, some new methodologies in urban management and another urban aspects has been presented. Some new concerns in increasing of urban population , metropolitans and its relations on big problems has been focused in this paper. It is very important matter that future urban planning with based on globalization will be with full of basically changes in its management and perspectives.

Keywords: Urban planning, urban management, good governance, globalization, metropolitan, strategic planning

DROWSINESS WARNING SYSTEM USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Nidhi Sharma, V. K. Banga

Amritsar College of Engineering and Technology, Amritsar, Punjab, India.

Abstract:

Nowadays, driving support systems, such as car navigation systems, are getting common, and they support drivers in several aspects. It is important for driving support systems to detect status of driver's consciousness. Particularly, detecting driver's drowsiness could prevent drivers from collisions caused by drowsy driving. In this paper, we discuss the various artificial detection methods for detecting driver's drowsiness processing technique. This system is based on facial images analysis for warning the driver of drowsiness or in attention to prevent traffic accidents.

Keywords: Neuro-Fuzzy Model, Halstead Model, Walston-Felix Model, Bailey-Basili Model, Doty Model, GA Based Model, Genetic Algorithm.

INCREASING OF ENERGY EFFICIENCY BASED ON PERSIAN ANCIENT ARCHITECTURAL PATTERNS IN DESERT REGIONS (CASE STUDY OF TRADITIONAL HOUSES IN KASHAN)

Mehran Jamshidi, Naghmeh Yazdanfar, Masoud Nasri

Islamic Azad University, Ardestan Branch, Esfahan, Iran

Abstract:

In general architecture means the art of creating the space. Comprehensive and complete body which is created by a creative and purposeful thought to respond the human needs. Professionally, architecture is the are of designing and comprehensive planning of physical spaces that is created for human-s productivity. The purpose of architectural design is to respond the human needs which is appeared in physical frame. Human in response to his needs is always looking to achieve comfort. Throughout history of human civilization this relative comfort has been inspired by nature and assimilating the facility and natural achievement in the format of artifact patterns base on the nature, so that it is achieved in this comfort level and invention of these factors. All physical factors like regional, social and economical factors are made available to human in order to achieve a specific goal and are made to gain an ideal architecture to respond the functional needs and consider the aesthetics and elemental principles and pay attention to residents- comfort. In this study the Persian architecture with exploiting and transforming the energies into the requisite energies of architecture spaces and importing fuel products, utilities, etc, in order to achieve a relative comfort level will be investigated. In this paper the study of structural and physical specialties of traditional houses in desert regions and Central Plateau of Iran gave us this opportunity to being more familiar with important specialties of energy productivity in architecture body of traditional houses in these regions specially traditional houses of Kashan and in order to use these principles to create modern architectures in these regions.

Keywords: architecture principles, stable architecture, management, energy productivity, body, energy

INFORMAL EDUCATION AND DEVELOPING ENTREPRENEURIAL SKILLS AMONG FARMERS IN MALAYSIA

Golnaz Rezai, Zainalabidin Mohamed, Mad Nasir Shamsudin

Faculty of Agriculture, University Putra Malaysia, Malaysia

Department of Agribusiness and Information Systems, Faculty of Agriculture,
University Putra Malaysia, Malaysia.

Abstract:

The Malaysian government is promoting entrepreneurship development skills amongst farmers through informal courses. These courses will concentrate on teaching managerial skills as inevitable means for small farms to succeed by making farmers more creative and innovative. Therefore it is important to assess the effect of informal agri-entrepreneurial training in developing entrepreneurship among the farmers in Malaysia. Seven hundred and ninety six farmers (796) farmers were interviewed via structured questionnaire to define their opinion on whether the current informal educational and training establishments are sufficient to teach and develop entrepreneurial skills. Factor analysis and logic regression analysis were used to determine the motivating factors and predict their impact on the development of entrepreneurial skills. The result from the factor analysis led us to investigate the association between these factors and farmers- opinions about the development of entrepreneurial skills and traits through participating in informal entrepreneurship training or education. The outcome has shown us that the importance of informal training to promote entrepreneurship among farmers is crucial. The training should be intensified to encourage farmers to not only focus on the modern technologies but also on the fundamental changes in their attitude towards agriculture as a business. DOA: KMO: Kaiser- Meyer- Olkin Test MOA: Ministry of Agriculture NMP: Ninth Malaysia Plan NAP: Third National Agricultural Policy (2000-2010)

Keywords: Entrepreneurial skills, farmers, informal education, Malaysia

HOW DO POLITICIANS RECOVER THEIR COSTS? THE POLITICAL ECONOMY OF REPRESENTATIVE DEMOCRACY IN INDIA

Subramaniam Chandran

Vinayaka Missions University, Salem, India

Abstract:

This paper explores the features of political economy in the dynamics of representative politics in India. Politics is seen as enhancing economic benefits through acquiring and maintenance of power in the realm of democratic set up. The system of representation is riddled with competitive populism. Emerging leaders and parties are forced to accommodate their ideologies in coping with competitive politics. Electoral politics and voting behaviour reflect series of influences mooted by the politicians. Voters are accustomed to expect benefits out of state exchequer. The electoral competitors show a changing phase of investment and return policy. Every elector has to spend and realize his costs in his tenure. In the case of defeated electors, even the cost recovery is not possible directly; there are indirect means to recover their costs. The series of case studies show the method of party funding, campaign financing, electoral expenditure, and cost recovery. Regulations could not restrict the level of spending. Several cases of disproportionate accumulation of wealth by the politicians reveal that money played a major part in electoral process. The political economy of representative politics hitherto ignores how a politician spends and recovers his cost and multiples his wealth. To be sure, the acquiring and maintenance of power is to enhance the wealth of the electors.

Keywords: Political economy, representative politics, costrecovery, electoral politics

TOWARDS A UNIFIED APPROACH OF SOCIAL JUSTICE: MERGING TRADITION AND MODERNITY IN PUBLIC POLICY MAKING IN INDIA

Subramaniam Chandran

Vinayaka Missions University, Salem, India

Abstract:

This paper explores the social and political imperatives in the sphere of public policy relating to social justice. In India, the colonial legacy and post-colonial social and political pressures sustained the appropriation of 'caste' category in allocating public resources to the backward class of citizens. For several reasons, 'economic' category could not be placed in allocating resources. This paper examines the reasons behind the deliberative exercises and formulating policies and seeks an alternative framework in realizing social justice in terms of a unified category. This attempt can be viewed as a reconciliation of traditional and modern values for a viable alternative in public policy making.

Keywords: Social justice, caste, public policy, communal quota

CITIZENS- EXPECTATIONS FROM RURAL TELECENTRES: A CASE STUDY OF IMPLEMENTATION OF COMMON SERVICE CENTRES IN MUSHEDPUR VILLAGE, HARYANA, INDIA

Charru Malhotra, Girija Krishnaswamy

Institute of Public Administration, Indraprastha Estate, India

Abstract:

Setting up of rural telecentres, popularly referred to as Common Service Centres (CSCs), are considered one of the initial forerunners of rural e-Governance initiatives under the Government of India-s National e-Governance Plan (NeGP). CSCs are implemented on public-private partnership (PPP) – where State governments play a major role in facilitating the establishment of CSCs and investments are made by private companies referred to as Service Centre Agencies (SCAs). CSC implementation is expected to help in improving public service delivery in a transparent and efficient manner. However, there is very little research undertaken to study the actual impact of CSC implementation at the grassroots level. This paper addresses the gap by identifying the circumstances, concerns and expectations from the point-of-view of citizens and examining the finer aspects of social processes in the context of rural e-Governance.

Keywords: Capacity Building, Citizens' Participation, e- Government, NeGP, PPP, Rural Telecentres

RESEARCH ON HYPERMEDIATED IMAGES IN ASIAN FILMS

Somi Nah, Timothy Yoonsuk Lee, Jinhwan Yu

School of Film & Digital Media, Hongik University, Republic of Korea

Abstract:

In films, visual effects have played the role of expressing realities more realistically or describing imaginations as if they are real. Such images are immediated images representing realism, and the logic of immediation for the reality of images has been perceived dominant in visual effects. In order for immediation to have an identity as immediation, there should be the opposite concept hypermediation. In the mid 2000s, hypermediated images were settled as a code of mass culture in Asia. Thus, among Asian films highly popular in those days, this study selected five displaying hypermediated images – 2 Korean, 2 Japanese, and 1 Thailand movies – and examined the semiotic meanings of such images using Roland Barthes- directional and implicated meaning analysis and Metz-s paradigmatic analysis method, focusing on how hypermediated images work in the general context of the films, how they are associated with spaces, and what meanings they try to carry.

Keywords: Asian Films, Hypermediated Images, Semiotics, Visual Effects

PROPOSITION OF A KNOWLEDGE MANAGEMENT APPROACH BASED ON THE CLOUD COMPUTING

Imane Chikhi, Hafida Abed

University of Blida, Algeria

Abstract:

The significant growth in the use of technologies in all life domains created numerous hurdles that derailed many knowledge management projects. Cloud computing choices are commencement to untangle these obstacles. Linking Cloud computing with knowledge management (KM) is a challenging task. Small amount of researches have been done regarding cloud computing and KM. In this paper, we consider Cloud-based KM as a new KM approach, and study the contribution of Cloud Computing to organizational KM. In fact, KM and cloud computing have many things in common, this similarity allows deriving very interesting features. Our approach is based on these features and focuses on the advantages of Cloud computing in the context of organizational KM. Finally, we highlight some challenges that have to be addressed when adopting a Cloud Computing approach to KM.

Keywords: Knowledge management, cloud computing, knowledge management approaches, cloud-based knowledge management.

BRAIN DRAIN OF DOCTORS; CAUSES AND CONSEQUENCES IN PAKISTAN

Muhammad Wajid Tahir, Rubina Kauser, Majid Ali Tahir

Department of Population Sciences, University of Gujrat, Pakistan

Sharif Medical College, University of Gujrat, Pakistan

Government Degree College Narang Mandi, Pakistan

Abstract:

Pakistani doctors (MBBS) are emigrating towards developed countries for professional adjustments. This study aims to highlight causes and consequences of doctors- brain drain from Pakistan. Primary data was collected from Mayo Hospital, Lahore by interviewing doctors (n=100) through systematic random sampling technique. It found that various socio-economic and political conditions are working as push and pull factors for brain drain of doctors in Pakistan. Majority of doctors (83%) declared poor remunerations and professional infrastructure of health department as push factor of doctors- brain drain. 81% claimed that continuous instability in political situation and threats of terrorism are responsible for emigration of doctors. 84% respondents considered fewer opportunities of further studies responsible for their emigration. Brain drain of doctors is affecting health sector-s policies / programs, standard doctor-patient ratios and quality of health services badly.

Keywords: Brain Drain, Emigration, Remuneration, Politicalinstability, MBBS doctors

KNOWLEDGE MANAGEMENT MODEL FOR MANAGING KNOWLEDGE AMONG RELATED ORGANIZATIONS

Mahboubeh Molaei

Master student of National University of Malaysia.

Abstract:

Transferring information developed by other peoples is an ordinary event that happens during daily conversations, for example when employees see each other in the organization, or when they are having lunch together, or attending a meeting, they use to talk about their experience, and discuss about their current projects, and talk about their successes over some specific problems. Despite the potential value of leveraging organizational memory and expertise by using OMS and ER, still small organizations haven't been able to capitalize on its promised value. Each organization has its internal knowledge management system, in some of organizations the system face the lack of expert people to save their experience in the repository and in another hand on some other organizations there are lots of expert people but the organization doesn't have the maximum use of their knowledge.

Keywords: Knowledge, knowledge management.

DOES PERCEIVED ORGANIZATIONAL VIRTUOUSNESS EXPLAIN ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIORS?

Neuza Ribeiro, Arménio Rego

Superior de Tecnologia e Gestão, Instituto Politécnico de Leiria, Morro do Lena –
Portugal

Abstract:

The paper shows how the perceptions of five organizational virtuousness dimensions (optimism, trust, compassion, integrity, and forgiveness) explain organizational citizenship behaviors (altruism, sportsmanship, courtesy, conscientiousness, and civic virtue). A sample comprising 216 individuals from 14 industrial organizations was collected. Individuals reported their perceptions of organizational virtuousness, their organizational citizenship behaviors (OCB) being reported by their supervisors. The main findings are the following: (a) the perceptions of trust predict altruism; (b) the perceptions of integrity predict civic virtue.

Keywords: OCB, organizational virtuousness, psychological climate

BEHAVIORAL ANALYSIS OF TEAM MEMBERS IN VIRTUAL ORGANIZATION BASED ON TRUST DIMENSION AND LEARNING

Indiramma M., K. R. Anandakumar

Dept of CSE, S J B I T, Bangalore, India

Abstract:

Trust management and Reputation models are becoming integral part of Internet based applications such as CSCW, E-commerce and Grid Computing. Also the trust dimension is a significant social structure and key to social relations within a collaborative community. Collaborative Decision Making (CDM) is a difficult task in the context of distributed environment (information across different geographical locations) and multidisciplinary decisions are involved such as Virtual Organization (VO). To aid team decision making in VO, Decision Support System and social network analysis approaches are integrated. In such situations social learning helps an organization in terms of relationship, team formation, partner selection etc. In this paper we focus on trust learning. Trust learning is an important activity in terms of information exchange, negotiation, collaboration and trust assessment for cooperation among virtual team members. In this paper we have proposed a reinforcement learning which enhances the trust decision making capability of interacting agents during collaboration in problem solving activity. Trust computational model with learning that we present is adapted for best alternate selection of new project in the organization. We verify our model in a multi-agent simulation where the agents in the community learn to identify trustworthy members, inconsistent behavior and conflicting behavior of agents.

Keywords: Collaborative Decision making, Trust, Multi Agent System (MAS), Bayesian Network, Reinforcement Learning.

IMPROVED AUTOMATED CLASSIFICATION OF ALCOHOLICS AND NON-ALCOHOLICS

Ramaswamy Palaniappan

Department of Computer Science, University of Essex, Colchester, CO4 3SQ, United Kingdom

Abstract:

In this paper, several improvements are proposed to previous work of automated classification of alcoholics and nonalcoholics. In the previous paper, multiplayer-perceptron neural network classifying energy of gamma band Visual Evoked Potential (VEP) signals gave the best classification performance using 800 VEP signals from 10 alcoholics and 10 non-alcoholics. Here, the dataset is extended to include 3560 VEP signals from 102 subjects: 62 alcoholics and 40 non-alcoholics. Three modifications are introduced to improve the classification performance: i) increasing the gamma band spectral range by increasing the pass-band width of the used filter ii) the use of Multiple Signal Classification algorithm to obtain the power of the dominant frequency in gamma band VEP signals as features and iii) the use of the simple but effective knearest neighbour classifier. To validate that these two modifications do give improved performance, a 10-fold cross validation classification (CVC) scheme is used. Repeat experiments of the previously used methodology for the extended dataset are performed here and improvement from 94.49% to 98.71% in maximum averaged CVC accuracy is obtained using the modifications. This latest results show that VEP based classification of alcoholics is worth exploring further for system development.

Keywords: Alcoholic, Multilayer-perceptron, Nearest neighbour, Gamma band, MUSIC, Visual evoked potential.

RHETORICAL COMMUNICATION IN THE COGSCI DISCOURSE COMMUNITY: THE COGNITIVE NEUROSCIENCES (2004) IN THE CONTEXT OF SCIENTIFIC DISSEMINATION

Lucia Abbamonte, Olimpia Matarazzo

Department of Psychology, Second University of Naples

Abstract:

In recent years linguistic research has turned increasing attention to covert/overt strategies to modulate authorial stance and positioning in scientific texts, and to the recipients' response. This study discussed some theoretical implications of the use of rhetoric in scientific communication and analysed qualitative data from the authoritative *The Cognitive Neurosciences III* (2004) volume. Its genre-identity, status and readability were considered, in the social interactive context of contemporary disciplinary discourses – in their polyphony of traditional and new, emerging genres. Evidence was given of the ways its famous authors negotiate and shape knowledge and research results – explicitly appraising team work and promoting faith in the fast-paced progress of Cognitive Neuroscience, also through experiential metaphors – by presenting a set of examples, ordered according to their dominant rhetorical quality.

Keywords: Appraisal, disciplinary discourses, experientialmetaphors, genre, identity, knowledge, readability, rhetoric, strategies, theoretical implications.

LINGUISTIC, PRAGMATIC AND EVOLUTIONARY FACTORS IN WASON SELECTION TASK

Olimpia Matarazzo, Fabrizio Ferrara

Department of Relational Sciences “Gustavo Iacono”, University of Naples

Abstract:

In two studies we tested the hypothesis that the appropriate linguistic formulation of a deontic rule – i.e. the formulation which clarifies the monadic nature of deontic operators - should produce more correct responses than the conditional formulation in Wason selection task. We tested this assumption by presenting a prescription rule and a prohibition rule in conditional vs. proper deontic formulation. We contrasted this hypothesis with two other hypotheses derived from social contract theory and relevance theory. According to the first theory, a deontic rule expressed in terms of cost-benefit should elicit a cheater detection module, sensible to mental states attributions and thus able to discriminate intentional rule violations from accidental rule violations. We tested this prevision by distinguishing the two types of violations. According to relevance theory, performance in selection task should improve by increasing cognitive effect and decreasing cognitive effort. We tested this prevision by focusing experimental instructions on the rule vs. the action covered by the rule. In study 1, in which 480 undergraduates participated, we tested these predictions through a 2 x 2 x 2 x 2 (type of the rule x rule formulation x type of violation x experimental instructions) between-subjects design. In study 2 – carried out by means of a 2 x 2 (rule formulation x type of violation) between-subjects design - we retested the hypothesis of rule formulation vs. the cheaterdetection hypothesis through a new version of selection task in which intentional vs. accidental rule violations were better discriminated. 240 undergraduates participated in this study. Results corroborate our hypothesis and challenge the contrasting assumptions. However, they show that the conditional formulation of deontic rules produces a lower performance than what is reported in literature.

Keywords: Deontic reasoning; Evolutionary, linguistic, logical, pragmatic factors; Wason selection task

AN INVESTIGATION INTO KANJI CHARACTER DISCRIMINATION PROCESS FROM EEG SIGNALS

Hiroshi Abe, Minoru Nakayama

Tokyo Institute of Technology, Tokyo, 152-8552, Japan

Abstract:

The frontal area in the brain is known to be involved in behavioral judgement. Because a Kanji character can be discriminated visually and linguistically from other characters, in Kanji character discrimination, we hypothesized that frontal event-related potential (ERP) waveforms reflect two discrimination processes in separate time periods: one based on visual analysis and the other based on lexical access. To examine this hypothesis, we recorded ERPs while performing a Kanji lexical decision task. In this task, either a known Kanji character, an unknown Kanji character or a symbol was presented and the subject had to report if the presented character was a known Kanji character for the subject or not. The same response was required for unknown Kanji trials and symbol trials. As a preprocessing of signals, we examined the performance of a method using independent component analysis for artifact rejection and found it was effective. Therefore we used it. In the ERP results, there were two time periods in which the frontal ERP waveforms were significantly different between the unknown Kanji trials and the symbol trials: around 170ms and around 300ms after stimulus onset. This result supported our hypothesis. In addition, the result suggests that Kanji character lexical access may be fully completed by around 260ms after stimulus onset.

Keywords: Character discrimination, Event-related Potential, IndependentComponent Analysis, Kanji, Lexical access.

CHAOTIC PROPERTIES OF HEMODYNAMIC RESPONSE IN FUNCTIONAL NEAR INFRARED SPECTROSCOPIC MEASUREMENT OF BRAIN ACTIVITY

Ni Ni Soe , Masahiro Nakagawa

Department of Electrical Engineering, Faculty of Engineering, Nagaoka University of Technology, Japan

Abstract:

Functional near infrared spectroscopy (fNIRS) is a practical non-invasive optical technique to detect characteristic of hemoglobin density dynamics response during functional activation of the cerebral cortex. In this paper, fNIRS measurements were made in the area of motor cortex from C4 position according to international 10-20 system. Three subjects, aged 23 - 30 years, were participated in the experiment. The aim of this paper was to evaluate the effects of different motor activation tasks of the hemoglobin density dynamics of fNIRS signal. The chaotic concept based on deterministic dynamics is an important feature in biological signal analysis. This paper employs the chaotic properties which is a novel method of nonlinear analysis, to analyze and to quantify the chaotic property in the time series of the hemoglobin dynamics of the various motor imagery tasks of fNIRS signal. Usually, hemoglobin density in the human brain cortex is found to change slowly in time. An inevitable noise caused by various factors is to be included in a signal. So, principle component analysis method (PCA) is utilized to remove high frequency component. The phase space is reconstructed and evaluated the Lyapunov spectrum, and Lyapunov dimensions. From the experimental results, it can be conclude that the signals measured by fNIRS are chaotic.

Keywords: Chaos, hemoglobin, Lyapunov spectrum, motorimagery, near infrared spectroscopy (NIRS), principal component analysis (PCA).

GENDER DIFFERENCES IN SPATIAL NAVIGATION

Bia Kim, Sewon Lee, Jaesik Lee

Department of Psychology, Pusan National University, Korea

Abstract:

This study aims to investigate the gender differences in spatial navigation using the tasks of 2-D matrix navigation and recognition of real driving scene. The results can be summarized as followings. First, female subjects responded faster in 2-D matrix navigation task than male subjects when landmark instructions were provided. Second, in recognition task, male subjects recognized the key elements involved in the past driving scene more accurately than female subjects. In particular, female subjects tended to miss peripheral information. These results suggest the possibility of gender differences in spatial navigation.

Keywords: Gender differences, Spatial navigation, 2-D matrixnavigation, Recognition of driving scene.

AN ECONOMIC ANALYSIS OF PHU KRADUENG NATIONAL PARK

Chutarat Boontho

Rajamangala University of Technology, Isan Khon Kaen Campus, Thailand

Abstract:

The purposes of this study were as follows to evaluate the economic value of Phu Kradueng National Park by the travel cost method (TCM) and the contingent valuation method (CVM) and to estimate the demand for traveling and the willingness to pay. The data for this study were collected by conducting two large scale surveys on users and non-users. A total of 1,016 users and 1,034 non-users were interviewed. The data were analyzed using multiple linear regression analysis, logistic regression model and the consumer surplus (CS) was the integral of demand function for trips. The survey found, were as follows: 1) Using the travel cost method which provides an estimate of direct benefits to park users, we found that visitors- total willingness to pay per visit was 2,284.57 bath, of which 958.29 bath was travel cost, 1,129.82 bath was expenditure for accommodation, food, and services, and 166.66 bath was consumer surplus or the visitors -net gain or satisfaction from the visit (the integral of demand function for trips). 2) Thai visitors to Phu Kradueng National Park were further willing to pay an average of 646.84 bath per head per year to ensure the continued existence of Phu Kradueng National Park and to preserve their option to use it in the future. 3) Thai non-visitors, on the other hand, are willing to pay an average of 212.61 bath per head per year for the option and existence value provided by the Park. 4) The total economic value of Phu Kradueng National Park to Thai visitors and non-visitors taken together stands today at 9,249.55 million bath per year. 5) The users- average willingness to pay for access to Phu Kradueng National Park rises from 40 bath to 84.66 bath per head per trip for improved services such as road improvement, increased cleanliness, and upgraded information. This paper was needed to investigate of the potential market demand for bio prospecting in Phu Kradueng national Park and to investigate how a larger share of the economic benefits of tourism could be distributed income to the local residents.

Keywords: Contingent Valuation Method, Travel Cost Method, Consumer surplus.

THE INVESTIGATION OF THE ROLE OF INSTITUTIONS IN THE PROCESS OF GROWTH AND DEVELOPMENT OF ECONOMY

Seyed Mohammad Reza Hosseini

Islamic Azad University, Aliabad Katool Branch, Iran.

Abstract:

The new institutional Economics helps generalization and expansion of new classic by adding the institution theories to Economic. It is clear that the appropriate institution is among the factors that lead to success in Economic programs. If the institutional are appropriate, the society will save the source and when we make use of time to apply the program, there will be welfare and average revenue product will also increase. In Economy, one should not expect the real manifestation of Economic programs only with a model for estimating and predicting rather institutions of the same purpose and along with production are needed to form the process of growth and development costs. In this research, the institution role in transaction costs, financial markets, distribution of revenue and capital and its influence on the process of growth and development are investigated so that handicaps and problems of Iran Economic Institutions can be recognized. In other words, incapability, non productivity and ambiguity of the institution in Iran Economic are some of the factors that handicap Economic growth and development. For example, Iran government as an important institution while having 20 ministries, 83 organizations and 60 years of programming could not go along the growth and development but why?

Keywords: Institution, New institutional economics, Transaction costs.

PROPOSING A CONCEPTUAL MODEL OF CUSTOMER KNOWLEDGE MANAGEMENT: A STUDY OF CKM TOOLS IN BRITISH DOTCOMS

Mehdi Shami Zanjani, Roshanak Rouzbehani, Hosein Dabbagh

University of Tehran, No. 136, Jalale Ale-Ahmad Ave, Tehran, Iran

Abstract:

Although current competitive challenges induced by today-s digital economy place their main emphasis on organizational knowledge, customer knowledge has been overlooked. On the other hand, the business community has finally begun to realize the important role customer knowledge can play in the organizational boundaries of the corporate arena. As a result, there is an emerging market for the tools and utilities whose objective is to provide the intelligence for knowledge sharing between the businesses and their customers. In this paper, we present a conceptual model of customer knowledge management by identifying and analyzing the existing tools in the market. The focus will be upon the emerging British dotcom industry whose customer based B2C behavior has been an influential part of the knowledge based intelligence tools in existence today.

Keywords: Customer knowledge, customer knowledge management, knowledge management, B2C E-commerce.

DESIGN AN ELECTRONIC MARKET FRAMEWORK USING JADE ENVIRONMENT

Mohammad Ali Tabarzad, Caro Lucas

Control and Intelligent Processing, University of Tehran, Tehran, Iran

Abstract:

The daily growing use of agents in software environments, because of many reasons such as independence and intelligence is not a secret anymore. One of such environments in which there is a prominent job for the agents would be emarketplaces in which a user is able to give those agents the responsibility of buying and selling, instead of searching the emarketplace himself. Making up a framework which has sufficient attention to the required roles and their relations, is the first step of achieving such e-markets. In this paper, we suggest a framework in order to establish such e-markets and we will continue investigating the roles such as seller or buyer and the relations in JADE environment in details.

Keywords: Framework, software agents, e-commerce, e-market.

A NEW METHOD FOR COMPLEX GOODS SELECTION IN ELECTRONIC MARKETS

Mohammad Ali Tabarzad, Caro Lucas, Nassim Jafarzadeh Eslami

Center of Excellence: Control and Intelligent Processing, University of Tehran,
Tehran, Iran

Center of Excellence: Control and Intelligent Processing, University of Tehran,
Tehran, Iran and School of Cognitive Sciences, IPM, Iran

Collage of Goldsmiths, University of London, London, UK

Abstract:

After the development of the Internet a suitable discipline for trading goods electronically has been emerged. However, this type of markets is not still mature enough in order to become independent and get closer to seller/buyer-s needs. Furthermore, the buyable and sellable goods in these markets still don-t have essential standards for being well-defined. In this paper, we will present a model for development of a market which can contain goods with variable definitions and we will also investigate its characteristics. Besides, by noticing the fact that people have different discriminations, it-s figured out that the significance of each attribute of a specific product may vary from different people-s view points. Consequently we-ll present a model for weighting and accordingly different people-s view points could be satisfied. These two aspects will be discussed completely throughout this paper.

Keywords: Electronic markets, selection of multi attributegoods, data infusion.

DEGENERACY OF MIS UNDER THE CONDITIONS OF INSTABILITY: A MATHEMATICAL FORMULATION

Nazar Younis, Raied Salman

Department of Information Systems, Sultan Qaboos University.

Abstract:

It has been always observed that the effectiveness of MIS as a support tool for management decisions degenerate after time of implementation, despite the substantial investments being made. This is true for organizations at the initial stages of MIS implementations, manual or computerized. A survey of a sample of middle to top managers in business and government institutions was made. A large ratio indicates that the MIS has lost its impact on the day-to-day operations, and even the response lag time expands sometimes indefinitely. The data indicates an infant mortality phenomenon of the bathtub model. Reasons may be monotonous nature of MIS delivery, irrelevance, irreverence, timeliness, and lack of adequate detail. All those reasons collaborate to create a degree of degeneracy. We investigate and model as a bathtub model the phenomenon of MIS degeneracy that inflicts the MIS systems and renders it ineffective. A degeneracy index is developed to identify the status of the MIS system and possible remedies to prevent the onset of total collapse of the system to the point of being useless.

Keywords: MIS, management theory, information technology, information systems, IS, organizational environment, organizations, degeneracy, organizational change.

DEGENERACY OF MIS UNDER THE CONDITIONS OF INSTABILITY: A MATHEMATICAL FORMULATION

Nazar Younis, Raied Salman

Department of Information Systems, Sultan Qaboos University.

Abstract:

It has been always observed that the effectiveness of MIS as a support tool for management decisions degenerate after time of implementation, despite the substantial investments being made. This is true for organizations at the initial stages of MIS implementations, manual or computerized. A survey of a sample of middle to top managers in business and government institutions was made. A large ratio indicates that the MIS has lost its impact on the day-to-day operations, and even the response lag time expands sometimes indefinitely. The data indicates an infant mortality phenomenon of the bathtub model. Reasons may be monotonous nature of MIS delivery, irrelevance, irreverence, timeliness, and lack of adequate detail. All those reasons collaborate to create a degree of degeneracy. We investigate and model as a bathtub model the phenomenon of MIS degeneracy that inflicts the MIS systems and renders it ineffective. A degeneracy index is developed to identify the status of the MIS system and possible remedies to prevent the onset of total collapse of the system to the point of being useless.

Keywords: MIS, management theory, information technology, information systems, IS, organizational environment, organizations, degeneracy, organizational change.

INVESTIGATING THE POSSIBLE USE OF SESSION INITIATION PROTOCOL FOR EXTENDING MOBILITY SERVICE TO THE BIOMEDICAL ENGINEERS

Anwar Sadat

School of Science and Technology Bangladesh Open University, Board Bazar,
Gazipur 1705, Bangladesh

Abstract:

Today, the Internet based communication has widen the opportunity of event monitoring system in the medical field. There is always a need of analyzing and designing secure and reliable mobile communication between the hospital and biomedical engineers mobile units. This study has been carried out to find possible solution using SIP-based event notification for alerting the technical staff about the Biomedical Device (BMD) status and Patients treatment session. The Session Initiation Protocol (SIP) can be used to create a medical event notification system. SIP can work on a variety of devices. Its adoption as the protocol of choice for third generation wireless networks allows for a robust and scalable environment. One of the advantages of SIP is that it supports personal mobility through the separation of user addressing and device addressing. The solution for Telemed alert notification system is based on SIP - Specific Event Notification. The aim of this project is to extend mobility service to the hospital technicians who are using Telemedicine system.

Keywords: Biomedical, Mobility Service, Notify, Proxy Server, SIP, Subscribe, Telemedicine.

COGNITIVE LANDSCAPE OF VALUES – UNDERSTANDING THE INFORMATION CONTENTS OF MENTAL REPRESENTATIONS

J. Maksimainen

Department of Computer Science and Information Systems, of Jyväskylä, Finland

Abstract:

The values of managers and employees in organizations are phenomena that have captured the interest of researchers at large. Despite this attention, there continues to be a lack of agreement on what values are and how they influence individuals, or how they are constituted in individuals- mind. In this article content-based approach is presented as alternative reference frame for exploring values. In content-based approach human thinking in different contexts is set at the focal point. Differences in valuations can be explained through the information contents of mental representations. In addition to the information contents, attention is devoted to those cognitive processes through which mental representations of values are constructed. Such informational contents are in decisive role for understanding human behavior. By applying content-based analysis to an examination of values as mental representations, it is possible to reach a deeper to the motivational foundation of behaviors, such as decision making in organizational procedures, through understanding the structure and meanings of specific values at play.

Keywords: Content-based Approach, Mental Content, Mental Representations, Organizational values, Values

SERIOUS GAME FOR AUTISM CHILDREN: REVIEW OF LITERATURE

Helmi Adly Mohd Noor, Faaizah Shahbodin, Naim Che Pee
Universiti Teknikal Malaysia Melaka (UTeM), Melaka, Malaysia

Abstract:

Autism Spectrum Disorder (ASD) is a pervasive developmental disorder which affects individuals with varying degrees of impairment. Currently, there has been ample research done in serious game for autism children. Although serious games are traditionally associated with software developments, developing them in the autism field involves studying the associated technology and paying attention to aspects related to interaction with the game. Serious Games for autism cover matters related to education, therapy for communication, psychomotor treatment and social behavior enhancement. In this paper, a systematic review sets out the lines of development and research currently being conducted into serious games which pursue some form of benefit in the field of autism. This paper includes a literature review of relevant serious game developments since in year 2007 and examines new trends.

Keywords: Serious Game, Autism, Education, Therapy

REMOTE REHABILITATION DEVELOPMENT STATUS IN CHINA–TO ELIMINATE THE DISABLED PEOPLE`S SPACE OBSTACLES

Ning Liu, Jue Wang, Zhe Li

National Research Institute for Metals, Tsukuba, Japan

Abstract:

The remote diagnosis and remote medical smoked to part. In China, in accordance with the requirements of different applications of remote diagnosis and Relates to the technical difference, which can be divided into special purpose remote diagnosis and treatment system, the remote will Referral system, remote medical consultation system, remote rehabilitation technology and remote operation technology. In this article, will introduce China for the special purpose of service remote diagnosis and treatment system and technology, including: China disabled status and virtual reality technology; China 's domestic family medical care system and China 's current situation of the development of telemedicine.

Keywords: China, Remote rehabilitation, The disabled people

ANALYSIS OF DRIVING CONDITIONS AND PREFERRED MEDIA ON DIVERSION

Yoon-Hyuk Choi

Korea Expressway Corporation Research Institute, Republic of Korea

Abstract:

Studies on the distribution of traffic demands have been proceeding by providing traffic information for reducing greenhouse gases and reinforcing the road's competitiveness in the transport section, however, since it is preferentially required the extensive studies on the driver's behavior changing routes and its influence factors, this study has been developed a discriminant model for changing routes considering driving conditions including traffic conditions of roads and driver's preferences for information media. It is divided into three groups depending on driving conditions in group classification with the CART analysis, which is statistically meaningful. And the extent that driving conditions and preferred media affect a route change is examined through a discriminant analysis, and it is developed a discriminant model equation to predict a route change. As a result of building the discriminant model equation, it is shown that driving conditions affect a route change much more, the entire discriminant hit ratio is derived as 64.2%, and this discriminant equation shows high discriminant ability more than a certain degree.

Keywords: CART analysis, Diversion, Discriminant model, Driving conditions, and preferred media

DYNAMIC OF AGGRESSIVE BEHAVIOR AT THE CONTEXT OF REFLECTIVE PROCESS

Elena Chernyshkova

Economics, Moscow, Zip code 101000, the Russian Federation

Abstract:

The paper which is dedicated to describing the effect made by the "significant other", presents the new model of interrelation between self-reflection, the "significant other" phenomenon and aggression. Tendencies of direction and type frustration response developments in detail are discussed. New results have been received through designing of the original experiment. It is based on modifications of the "Picture – Frustration Study" test by S. Rosenzweig.

Keywords: Reflection, reflective process, aggression, aggressivereactions, "significant other"

HOW DOES PSYCHOANALYSIS HELP IN RECONSTRUCTING POLITICAL THOUGHT? AN EXERCISE OF INTERPRETATION

Subramaniam Chandran

Vinayaka Missions University, Salem, India

Abstract:

The significance of psychology in studying politics is embedded in philosophical issues as well as behavioural pursuits. For the former is often associated with Sigmund Freud and his followers. The latter is inspired by the writings of Harold Lasswell. Political psychology or psychopolitics has its own impression on political thought ever since it deciphers the concept of human nature and political propaganda. More importantly, psychoanalysis views political thought as a textual content which needs to explore the latent from the manifest content. In other words, it reads the text symptomatically and interprets the hidden truth. This paper explains the paradigm of dream interpretation applied by Freud. The dream work is a process which has four successive activities: condensation, displacement, representation and secondary revision. The texts dealing with political thought can also be interpreted on these principles. Freud's method of dream interpretation draws its source after the hermeneutic model of philological research. It provides theoretical perspective and technical rules for the interpretation of symbolic structures. The task of interpretation remains a discovery of equivalence of symbols and actions through perpetual analogies. Psychoanalysis can help in studying political thought in two ways: to study the text distortion, Freud's dream interpretation is used as a paradigm exploring the latent text from its manifest text; and to apply Freud's psychoanalytic concepts and theories ranging from individual mind to civilization, religion, war and politics.

Keywords: Psychoanalysis, political thought, dreaminterpretation, latent content, manifest content

PROBLEM-BASED LEARNING APPROACH TO HUMAN COMPUTER INTERACTION

Oon-Seng Tan

National Institute of Education, Nanyang Technological University, Singapore

Abstract:

Human Computer Interaction (HCI) has been an emerging field that draws in the experts from various fields to enhance the application of computer programs and the ease of computer users. HCI has much to do with learning and cognition and an emerging approach to learning and problem-solving is problem-based learning (PBL). The processes of PBL involve important cognitive functions in the various stages. This paper will illustrate how closely related fields to HCI, PBL and cognitive psychology can benefit from informing each other through analysing various cognitive functions. Several cognitive functions from cognitive function disc (CFD) would be presented and discussed in relation to human-computer interface. This paper concludes with the implications of bridging the gaps amongst these disciplines.

Keywords: problem-based learning, human computer interaction, cognitive psychology, Cognitive Function Disc (CFD)

THE STRANGE RELATIONSHIP BETWEEN LITERACY AND WELL-BEING: THE RESULTS OF AN INTERNATIONAL SURVEY WITH SPECIAL FOCUS ON ITALY

Federica Cornali

University of Turin, Italy

Abstract:

Does education matter to the quality of our life? The results of extensive studies offer an affirmative answer to this question: high education levels are positively associated with higher income, with more highly qualified professions, with lower risk of unemployment, with better physical health and also, it is said, with more happiness. However, exploring these relationships is far from straightforward. Aside from educational credentials, what properties distinguish functionally literate individuals? How can their personal level of satisfaction be measured? What are the social mechanisms whereby education affects well-being? Using a literacy index and several measures for well-being developed by secondary analysis of the Adult Literacy and Life Skills Survey database, this investigation examined the relationship between literacy skills and subjective wellbeing in several OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) countries. Special attention was been addressed to Italy, and in particular to two regions representing territorial differences in this country: Piedmont and Campania.

Keywords: Cultural Divide, Literacy Index, Life Satisfaction, Subjective Well-being Index

MULTI-VIEW NEURAL NETWORK BASED GAIT RECOGNITION

Saeid Fazli, Hadis Askarifar, Maryam Sheikh Shoaie

Authors are with Zanzan University, Iran

Abstract:

Human identification at a distance has recently gained growing interest from computer vision researchers. Gait recognition aims essentially to address this problem by identifying people based on the way they walk [1]. Gait recognition has 3 steps. The first step is preprocessing, the second step is feature extraction and the third one is classification. This paper focuses on the classification step that is essential to increase the CCR (Correct Classification Rate). Multilayer Perceptron (MLP) is used in this work. Neural Networks imitate the human brain to perform intelligent tasks [3]. They can represent complicated relationships between input and output and acquire knowledge about these relationships directly from the data [2]. In this paper we apply MLP NN for 11 views in our database and compare the CCR values for these views. Experiments are performed with the NLPR databases, and the effectiveness of the proposed method for gait recognition is demonstrated.

Keywords: Human motion analysis, biometrics, gait recognition, principal component analysis, MLP neural network.

HOW VALID ARE OUR LANGUAGE TEST INTERPRETATIONS? A DEMONSTRATIVE EXAMPLE

Masoud Saeedi, Shirin Rahimi Kazerooni, Vahid Parvaresh

Payam-e-Noor University, Isfahan, Iran. Shirin Rahimi Kazerooni is with Khorasgan Azad University, Iran. Vahid Parvaresh is with the University of Isfahan, Isfahan, Iran.

Abstract:

Validity is an overriding consideration in language testing. If a test score is intended for a particular purpose, this must be supported through empirical evidence. This article addresses the validity of a multiple-choice achievement test (MCT). The test is administered at the end of each semester to decide about students' mastery of a course in general English. To provide empirical evidence pertaining to the validity of this test, two criterion measures were used. In so doing, a Cloze test and a C-test which are reported to gauge general English proficiency were utilized. The results of analyses show that there is a statistically significant correlation among participants' scores on the MCT, Cloze, and Ctest. Drawing on the findings of the study, it can be cautiously deduced that these tests measure the same underlying trait. However, allowing for the limitations of using criterion measures to validate tests, we cannot make any absolute claim as to the validity of this MCT test.

Keywords: C-test, cloze test, multiple-choice test, validity argument.

EXPLORING LIFE MEANINGFULNESS AND ITS PSYCHOSOCIAL CORRELATES AMONG RECOVERING SUBSTANCE USERS – AN INDIAN PERSPECTIVE

Fouzia Alsabah Shaikh, Anjali Ghosh

Psychology Research Unit, Indian Statistical Institute,

Abstract:

The present study was done primarily to address two major research gaps: firstly, development of an empirical measure of life meaningfulness for substance users and secondly, to determine the psychosocial determinants of life meaningfulness among the substance users. The study is classified into two phases: the first phase which dealt with development of Life Meaningfulness Scale and the second phase which examined the relationship between life meaningfulness and social support, abstinence self efficacy and depression. Both qualitative and quantitative approaches were used for framing items. A Principal Component Analysis yielded three components: Overall Goal Directedness, Striving for healthy lifestyle and Concern for loved ones which collectively accounted for 42.06% of the total variance. The scale and its subscales were also found to be highly reliable. Multiple regression analyses in the second phase of the study revealed that social support and abstinence self efficacy significantly predicted life meaningfulness among 48 recovering inmates of a de-addiction center while level of depression failed to predict life meaningfulness.

Keywords: Perceived Life meaningfulness, Social Support, Abstinence Self Efficacy, Depression, Substance Use.

DEVELOPMENT OF ORGANIZATIONAL JUSTICE IN INCENTIVE ALLOCATION OF THE THAI PUBLIC SECTOR

Kalayanee Koonmee

National Institute of Development Administration, Bangkok 10240, Thailand.

Abstract:

An incentive for performance, as one subsystem of a new performance management system, has been implemented in the Thai public sector since 2004. This research investigates the development of organizational justice in the incentive allocation by comparing the roles of distributive and procedural justice on national personnel-s attitudinal outcomes (incentive satisfaction and job performance) between 2 periods, i.e. 2006 and 2008. The data were collected via self-administered questionnaires completed by national government officers and employees. They were stratified using multistage sampling with 2,600 usable samples or 72.0% response rate in 2006, and 1,969 usable samples or 59.3% in 2008. The findings are: (1) There is no difference in means between the two periods relating to distributive justice, procedural justice, incentive satisfaction and job performance. (2) Distributive justice and procedural justice played more important roles in predicting incentive satisfaction and job performance in 2008 than in 2006.

Keywords: Distributive justice, incentive allocation, procedural justice, Thai public sector.

CULTURAL ANXIETY AND ITS IMPACT ON STUDENTS- LIFE: A CASE STUDY OF INTERNATIONAL STUDENTS IN WUHAN UNIVERSITY

Nadeem Akhtar,

Doctoral candidate at School of Journalism and Communication, Wuhan University,

Shan Bo

Wuhan, Vice dean and doctoral supervisor at School of Journalism and
Communication, Wuhan University

Abstract:

This article illustrates that how non similar culture become a cause of constant anxiety among international students in China. For that, a survey was carried out among international students of Wuhan University, China. The association among non similar culture, non familiarity of Chinese culture, self finance students and food problem is looked at through a regression line, and in the light of empirical results, a model is anticipated which elucidates these results. Some suggestions were directed at the end which will help to mitigate the anxiety among prospective students in Chinese universities.

Keywords: Anxiety, international students, non similar culture, Wuhan University

STUDY ON THE RELATIONS BETWEEN ONE'S PERSONALITY DIMENSIONS AND HIS PERSONALITY JUDGMENT ABOUT FRIEND BASED ON REALITY DISTORTION

Bahareh Babaei, Hadi Bahrami Ehsan, Reza Reza-zadeh, Hossien Kaviani

Department of Psychology, University of Tehran, Iran

Abstract:

Judgment is affected by many agents and distortion in this assessment is unpreventable. Personality dimensions are among those factors that interfere with the distortion. In this research, the relations between personality dimensions of subject and his judgment on friends-personality dimensions is investigated. One-hundred friend couples completed both NEO Five Factor Inventory (NEOFFI) and Ahvaz Reality Distortion Inventory (ARDI) to make judgments about themselves and their friends. Observations show that judge-s Agreement and Neuroticism dimensions are impressed by reality distortion. On the other hand, this reality distortion interferes with one-s evaluation of his friend-s Agreement, Neuroticism, and Conscientiousness dimensions. Conscientiousness with suppressive effect on judge-s other dimensions plays the irrelevant role on personality judgment. Therefore, observer-rating tools which are used as a conventional criterion seem to be not valid because of the reality distortion due to judge-s personality dimensions.

Keywords: Personality dimensions, reality distortion, judgmental accuracy.

TREATMENT OR RE-VICTIMIZING THE VICTIMS

Juliana Panova

Director of the International Psychological Services and an associate of the Center for Psychological Services, USA

Abstract:

Severe symptoms, such as dissociation, depersonalization, self-mutilation, suicidal ideations and gestures, are the main reasons for a person to be diagnosed with Borderline Personality Disorder (BPD) and admitted to an inpatient Psychiatric Hospital. However, these symptoms are also indicators of a severe traumatic history as indicated by the extensive research on the topic. Unfortunately patients with such clinical presentation often are treated repeatedly only for their symptomatic behavior, while the main cause for their suffering, the trauma itself, is usually left unaddressed therapeutically. All of the highly structured, replicable, and manualized treatments lack the recognition of the uniqueness of the person and fail to respect his/her rights to experience and react in an idiosyncratic manner. Thus the communicative and adaptive meaning of such symptomatic behavior is missed. Only its pathological side is recognized and subjected to correction and stigmatization, and the message that the person is damaged goods that needs fixing is conveyed once again. However, this time the message would be even more convincing for the victim, because it is sent by mental health providers, who have the credibility to make such a judgment. The result is a revolving door of very expensive hospitalizations for only a temporary and patchy fix. In this way the patients, once victims of abuse and hardship are left invalidated and thus their re-victimization is perpetuated in their search for understanding and help. Keywordsborderline personality disorder (BPD), complex PTSD, integrative treatment of trauma, re-victimization of trauma victims.

Keywords: borderline personality disorder (BPD), complex PTSD, integrative treatment of trauma, re-victimization of trauma victims.

ATTACHMENT STYLES OF CHILDREN RAISED IN NURSERY VS. THOSE WHO ARE RAISED IN THE FAMILY IN IRAN

Narges Razeghi

Department of Psychology, University of Tehran, Iran

Abstract:

In studies on psychological health and children-s personality development and in researches on emotional distresses, children-s behavioral disorders associated with mother deprivation, are known as the major cause of mental disorders. Therefore, for identification of children-s attachment styles in nursery-s children are of significant importance. For this purpose, to compare the attachment styles between children of nursery with those provided care by their families, the Separation Anxiety Test (SAT) of Slough and et al was administered on 72 children (36 in nursery and 36 family-cared). The results indicated, almost half of children in both groups have insecure attachment styles. Tendency ratio of both groups of children towards Secure and Ambivalent Insecure styles are almost the same. However the avoidant style of attachment in children of nursery is more than those provided care by their families. The children under family care compared to the children of nursery, in the situations of separation from their mothers in the first day of school and sleeping in their room, have shown more self reliance.

Keywords: Attachment style, Separation Anxiety Test (SAT), Children, Nursery, Emotional and Behavioral Disorders

ANALYSIS ON IRANIAN WIND CATCHER AND ITS EFFECT ON NATURAL VENTILATION AS A SOLUTION TOWARDS SUSTAINABLE ARCHITECTURE(CASE STUDY: YAZD)

Mahnaz Mahmoudi Zarandi

Assistant professor in Qazvin Islamic Azad University

Abstract:

wind catchers have been served as a cooling system, used to provide acceptable ventilation by means of renewable energy of wind. In the present study, the city of Yazd in arid climate is selected as case study. From the architecture point of view, learning about wind catchers in this study is done by means of field surveys. Research method for selection of the case is based on random form, and analytical method. Wind catcher typology and knowledge of relationship governing the wind catcher's architecture were those measures that are taken for the first time. 53 wind catchers were analyzed. The typology of the wind-catchers is done by the physical analyzing, patterns and common concepts as incorporated in them. How the architecture of wind catcher can influence their operations by analyzing thermal behavior are the archetypes of selected wind catchers. Calculating fluids dynamics science, fluent software and numerical analysis are used in this study as the most accurate analytical approach. The results obtained from these analyses show the formal specifications of wind catchers with optimum operation in Yazd. The knowledge obtained from the optimum model could be used for design and construction of wind catchers with more improved operation

Keywords: Fluent Software, Iranian architecture, wind catcher

COMPARISON OF THE GARDEN CITY CONCEPT AND GREEN BELT CONCEPT IN MAJOR ASIAN AND OCEANIC CITIES

Kayoko Yamamoto

Graduate School of Information Systems, National University of Electro-
Communications Tokyo, Japan

Abstract:

The purpose of this study is to review representative cases of green space development in order to compare the Garden City concept and Green Belt concept as applied and to examine its direction in major Asian and Oceanic cities. The results of previous studies and this study show that there are two major directions in such green-oriented city planning. One direction is toward Multi-Regional Development, and the other focuses on an Environmentally Symbiotic City based on the Garden City concept. In large cities and the suburbs where extremely strong pressure to urbanize makes it impossible to keep Green Belts, it is essential to strictly control land use and adopt the Garden City concept to conserve the urban environment.

Keywords: Garden City, Green Belt, Green City, Green Space Development, Major Asian and Oceanic Cities

DEGREE AND THE EFFECT OF ORDER IN THE FAMILY ON VIOLENCE AGAINST WOMEN (VAW)

Javadi Alimohammad, Javadi Maryam

Social Science Group, Payame Noor University(PNU), Iran

Abstract:

The purpose of this study attempts to emphasize the factors relating to intra-family relationships (order point of view) on violence against the women, For this purpose a survey technique on the sample size amounted 100 women of married of city of Ilam in country of Iran were considered. For measurement of violence against the women , the CTS scaled has been used .violence against the women be measured in four dimension (emotional violence, psycho violence, physical violence, neglect violence). highest violence was related to emotional violence and after are as follow respectively : physical violence and neglect violence. The results showed that women have experienced the violence more than once during the last year, degree of order in family is high. Explanation result indicated that the order variables in family including collective thinking, empathy and communal co-circumstance have significant effects on violence against the women. Via multiple regression analysis variables of empathy, religious tenet and education of husband had significant effect on violence against women. In other words relationships among family effect on violence in family.

Keywords: violence, domestic violence, violence against women, family.

SHOPLIFTING IN RIYADH, SAUDI ARABIA

Saleh Dabil

Assistant professor at King Fahad Security Collage, Riyadh, Saudi Arabia

Abstract:

the research was conducted using the self report of shoplifters who apprehended in the supermarket while stealing. 943 shoplifters in three years were interviewed right after the stealing act and before calling the police. The aim of the study is to know the shoplifting characteristics in Saudi Arabia, including the trait of shoplifters and the situation of the supermarkets where the stealing takes place. The analysis based on the written information about each thief as the documentary research method. Descriptive statistics as well as some inferential statistics were employed. The result shows that there are differences between genders, age groups, occupations, time of the day, days of the week, months, way of stealing, individual or group of thieves and other supermarket situations in the type of items stolen, total price and the count of items. The result and the recommendation will serve as a guide for retailers where, when and who to look at to prevent shoplifting.

Keywords: Shoplifting, stealing, theft, supermarket.

EFFECT OF THE INTERNET ON SOCIAL CAPITAL

Safae Safiollah , Javadi Alimohammad, Javadi Maryam
Social Science Group, Payame Noor University(PNU), Iran

Abstract:

Internet access is a vital part of the modern world and an important tool in the education of our children. It is present in schools, homes and even shopping malls. Mastering the use of the internet is likely to be an important skill for those entering the job markets of the future. An internet user can be anyone he or she wants to be in an online chat room, or play thrilling and challenging games against other players from all corners of the globe. It seems at present time (or near future) for many people relationships in the real world may be neglected as those in the virtual world increase in importance. Internet is provided a fast mode of transportation caused freedom from family bonds and mixing with different cultures and new communities. This research is an attempt to study effect of Internet on Social capital. For this purpose a survey technique on the sample size amounted 168 students of Payame Noor University of Kermanshah city in country of Iran were considered. Degree of social capital is moderate. With the help of the Multi-variable Regression, variables of Iranian message attractive, Interest to internet with effect of positive and variable Creating a cordial atmosphere with negative effect be significant.

Keywords: Internet, Social Capital, social participation Social trust

SUSTAINABLE CONSTRUCTION IN MALAYSIA – DEVELOPERS- AWARENESS

Nazirah Zainul Abidin

School of Housing, Building and Planning, Science University of Malaysia

Abstract:

The creation of a sustainable future depends on the knowledge and involvement of the people, as well as an understanding of the consequences of individual actions. Construction industry has long been associated with the detrimental effects to our mother earth. In Malaysia, the government, professional bodies and private companies are beginning to take heed in the necessity to reduce this environmental problem without restraining the need for development. This paper focuses on the actions undertaken by the Malaysian government, non-government organizations and construction players in promoting sustainability in construction. To ensure that those concerted efforts are not only skin deep in its impact, a survey was conducted to investigate the awareness of the developers regarding this issue and whether those developers has absorb the concept of sustainable construction in their current practices. The survey revealed that although the developers are aware of the rising issues on sustainability, little efforts are generated from them in implementing it. More effort is necessary to boost this application and further stimulate actions and strategies towards a sustainable built environment.

Keywords: Environmental sustainability, Malaysian construction industry, Malaysian developers, Sustainable construction.

ENVIRONMENTAL AND ECONOMIC SCENARIO ANALYSIS OF THE REDUNDANT GOLF COURSES IN JAPAN

Osamu Saito

Waseda Institute for Advanced Study, Waseda University, Shinjuku, JAPAN

Abstract:

Commercial infrastructures intended for use as leisure retreats such as golf and ski resorts have been extensively developed in many rural areas of Japan. However, following the burst of the economic bubble in the 1990s, several existing resorts faced tough management decisions and some were forced to close their business. In this study, six alternative management options for restructuring the existing golf courses (park, cemetery, biofuel production, reforestation, pasturing and abandonment) are examined and their environmental and economic impacts are quantitatively assessed. In addition, restructuring scenarios of these options and an ex-ante assessment model are developed. The scenario analysis by Monte Carlo simulation shows a clear trade-off between GHG savings and benefit/cost (B/C) ratios, of which "Restoring Nature" scenario absorbs the most CO₂ among the four scenarios considered, but its B/C ratio is the lowest. This study can be used to select or examine options and scenarios of golf course management and rural environmental management policies.

Keywords: golf courses, restructuring and management options, scenario analysis, Tokyo Metropolitan Area.

EVOLUTIONARY COBREEDING OF COOPERATIVE AND COMPETITIVE SUBCULTURES

Emilia Nercissians

Assistant Professor and Chairperson of the Department of Anthropology, Social
Sciences Faculty of The University of Tehran.

Abstract:

Neoclassical and functionalist explanations of self organization in multiagent systems have been criticized on several accounts including unrealistic explication of overadapted agents and failure to resolve problems of externality. The paper outlines a more elaborate and dynamic model that is capable of resolving these dilemmas. An illustrative example where behavioral diversity is cobred in a repeated nonzero sum task via evolutionary computing is presented.

Keywords: evolutionary stability, externalities, neofunctionalism, prisoners' dilemma.

ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN DIŞ POLİTİKASI VE BATILI ÜLKELERİ TEDİRGİN EDEN GELİŞMELER; ALMANYA ÖRNEĞİ

Dr. Bedri ŞAHİN¹

¹ Bağımsız Araştırmacı, sahinbedri40@googlemail.com, 0000-0002-6923-760X

ÖZET

Dış politika uygulamalarına yönelik ülkelerin faaliyetleri, öncelikle ülke sınırlarını etkin ve güçlü kılan stratejileri geliştirmeyi gerektirmektedir. Stratejiler, Çin'in dış politikasına ilişkin incelendiğinde Soğuk Savaş süreci ve sonrasında, ülke yönetimini etkilediği ifade edilebilmektedir. Çünkü refah sistemi anlayışının ülkeler açısından önemli olması ve ekonomik yönden sorunların fazla yaşanması gibi meselelerin yanı sıra, güvenlik konusu da etkisini göstermiştir. Çin'in güvenliğini tehdit eden durumlar arasında özellikle Batılı ülkelerin etkileri fazladır. Bu nedenle Çin, Soğuk Savaş'tan sonra politikalarını yönetmek amacıyla parametreleri, farklı ülke örneklerine ilişkin geliştirmiştir. Uygulama stratejileri arasında araştırmada Batılı örneklerden dikkate aldığımız Almanya'nın Çin ile ilişkileri, Çin'in 2008-2009 yıllarından sonra ekonomik gücünde yaşanan artışların, Almanya'yı geçmesi ile beraber Batılı ülkelerin stratejileri Çin'e yönelik değişmiştir. Çin'in sermaye ürünlerinde ihracat oranlarına ilişkin yaşanan artışların yanı sıra, enerji sistemlerine bağlı çalışmalarını artırması, diğer ülkelerin Çin'in kaynaklarına olan yönelimlerini etkilemiştir. Bu doğrultuda yaşanan gelişmelere bağlı kalınarak Almanya da yine aynı şekilde Çin'e yönelik stratejilerini ve politikalarını, genelde işbirlikçi stratejilere uyarlamıştır. Bunu ise statülerini koruma ve gözetme anlayışlarının yanı sıra, ekonomik anlamda da değer kaybetmeden uyarlamaya çalışmaktadırlar. Ülkelerin tehdit olarak algıladıkları konular, ekonomik kapsamda olmakla birlikte, stratejiler de yine bu ölçekte yumuşak güç, çatışma odaklı, güç odaklı gibi unsurları temel alan özelliklere göre şekillenmektedir. Ayrıca bu tür konular, statü anlayışının da dikkate alınarak yapıldığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Çin Halk Cumhuriyeti, Batılı Ülkeler, Dış Politika, Almanya.

1. GİRİŞ

Uluslararası politika anlayışındaki değişim, yaşanan gelişmeler, krizler, finansal etkiler, savaşlar gibi aktörlere bağlı yaşanmaktadır. Yaşanan değişimler ise, ülkelerin dış politika stratejilerini etkilemektedir. Dış politika süreçlerinde geliştirilebilecek stratejilerin temel basamakları refah, koruma ve güç anlayışına yöneliktir. Aktif bir dış politikanın gelişmesi üzerinde duran ülkeler, güvenliği artırmayı, ekonomiyi geliştirmeyi, finansal yapıyı güçlü yapmayı sağlama gibi çeşitli amaçlarla bu politikaları desteklemektedir.

Çin açısından bu gelişmeler ve stratejiler dikkate alındığında ise, araştırmada belirli dönemlerle bağlantılı incelemeler yapılacaktır. Bu hedefle beraber Çin'in güvenlik stratejisinde Ortadoğu'nun dış politikadaki yeri/önemi, Batılı ülkelerin tedirgin olduğu konuları kapsar. Çin'in siyasi yapıyı koruyarak politikalarını yönetmeye çalışması ise, birçok ülkenin artık Soğuk Savaş döneminden sonraki gücünü

hızla artıran Asya ülkeleri için ilişkilerini farklılaştırmıştır. Çin de bu ilişkilerde önemli bir potansiyele sahiptir. Bu amaçla Çin'in faaliyetleri, siyasi rejimi koruma, ekonomiyi geliştirme, gücü artırma, diğer ülkelerle ilişkisini güvenlik algısında yönetme gibi belirli konu ve kapsamlara ilişkin sağlamayı hedeflemiştir. Örnek üzerinden ifade etmek gerekirse, Çin'in Soğuk Savaş döneminden sonraki dış politikası, çok yönlü bir politika anlayışıdır. Bu politikalarda Çin özellikle de Amerika Birleşik Devletleri, Rusya, Japonya, Avrupa Birliği ülkeleri, Afrika, İsrail, Filistin, İran, Orta Asya, Türkiye gibi ülkelerle, hem siyasi hem de ekonomik anlamda çalışmalar geliştirmiştir. Örneğin İran ile ilgili çalışmalar askeri, stratejik ve teknolojik iş birlikleridir. Bu ilişkiler ve özellikle de Ortadoğu ülkeleri ile yaşanan gelişmeler, Batılı ülkeleri tedirgin etmiştir.

Bu ülkelerden birisi olan Almanya, Çin'in büyüyen ekonomisini ve politikasını hedef alarak işbirlikçi stratejiler geliştirmeye çalışmaktadır. Almanya'nın 21. yüzyılda dış politika stratejileri genelde, güvenliği sağlayıcı ve ekonomik destekleyici ilişkilerdir. Diğer ülkelerle hedefleri, dış politika aracılığıyla sağlamaya çalışmakta, bu ülkelerden birisi ise Çin'dir. Araştırmada Çin'e ilişkin değerlendirmeler, Çin'in dış politikası hedef alınarak incelenecektir. Almanya'nın bu politikadaki yeri/önemi, Çin'in dış politikasında benimsediği stratejileri ön plana çıkaran değerlendirmeler şeklinde olacaktır.

Araştırmanın sınırlılığı bu yöndedir, bu açıdan dış politikada belirgin özellikler, Çin Halk Cumhuriyeti çerçevesinde irdelenerek, çeşitli yorumlar geliştirilecektir. Ülkelerin politikada dikkate aldığı konular incelenerek, ileri odaklı hedeflerin önemi üzerinde durulacaktır.

2. ÇİN'İN DIŞ POLİTİKA AMAÇLARI VE KORUMA-REFAH-GÜÇ HEDEFLERİ

Çin'in dış politika amaçları ve hedeflerinde birkaç önemli konuya değinilebilir. Özellikle de Soğuk Savaş sonrasındaki süreç baz alındığında, Çin'in siyasi değişimlerinin küresel boyutta olması dikkat çekmektedir. Çünkü Çin'in dış politikada benimsediği en önemli stratejiler arasında toprak bütünlüğü ve siyasi istikrarı koruma anlayışı vardır. Toprağa dayalı ihtilaflar öncelikli sırada yer almaktadır. Ayrıca milli kalkınma üzerine geliştirdiği hedeflere ulaşma perspektifinde Çin, teknolojik gelişmelere yatırım yapmakta, askeri kapasite düzeylerini üst düzeye ulaştırmakta, toplumsal kalkınmayı ve istikrarı önemli bir boyuta taşımaktadır.

Çin'in kapalı bir sistem anlayışı vardır. Bu açıdan dış politikaların tam olarak anlaşılması zordur. Bu yönde de geliştirilen yorumlar, duruma göre farklılaşmaktadır. Örneğin Çin'in dış politikadaki amaçlarının yönü, Akçadağ Alagöz tarafından Çin Komünist Partisi'nin siyasal sitemdeki ve iç düzendeki muhafazası şeklinde ifade edilmiştir. Başka bir amacı ise, ekonomik refahı iyileştirme, siyasal düzende devamlılığı sağlama ve Çin Komünist Partisi'nin genel meşruiyeti olarak da ifade edilebilecek unsur olan, uluslararası arenanın önde gelen güçleri arasında yer alma hedefidir. Bu hedefler temelde, Çin tarzı bir sistem ve ekonomi anlayışını şekillendirme ve dış politikada da bunu başarılı düzeyde devam ettirme odaklıdır. Batı modelinde alternatif ölçek olarak yaptığı çalışmalar, diğer ülkeler tarafından siyasi ve askeri boyutta ulusal gücün artırılması hedefinde gelişmeler şeklinde algılanmıştır. Çin'in bu gücünü kaybetmeden çalışmalara devam etmesi ise, güç ve itibar sahibi olmaya dönük bir dış politikayı benimsemesinden kaynaklıdır. Çin'in dış politika amaçlarına yönelik değerlendirmelerin yanı sıra, diğer önemli bir unsur, politikada ittifak yapmasına bağlı irdelenebilir. Ancak Zhang tarafından bu ifade, Çin'in ekonomik düzeni değiştirme profilinin, siyasi düzeni işleme hedefinden daha öncelikli olduğuna ilişkin de değerlendirilebilir. Buna göre dış politikasını aslında,

ekonomik gelişme politikalarını baz alarak şekillendirdiği belirtilebilir. Ancak diğer konu Eliküçük Yıldırım tarafından, uluslararası ilişkilerde ittifak yapmama prensibine yönelik değerlendirmesi kapsamında ifade edilebilir. Çin'in dış politika hedeflerinin hükümet tarafından çizilen çerçevesinin, dinamik ve karmaşık olduğu belirtilebilir. Burada ise ülkede ittifakın oluşmadığı dikkate alınabilir. Hükûmette olan partinin genel hedefleri ve amaçları doğrultusunda stratejilerin geliştirildiğinden bahsedilebilir.

Çin Halk Cumhuriyeti hükûmetinin dış politikasında genel ölçütler, koruma, güç ve refah odaklıdır. Örneğin ekonomik reformların sağlanması hedefi, hem refah sistemine hem de güç anlayışına katkı sağlamaktadır. İdeoloji temelli dış politika hedefi ve yaklaşımı ise, Soğuk Savaş sürecinden sonra çıkar odaklı ve düşük profilli bir boyut yakalamıştır. Çin'in ulusal gücü ve jeopolitik pozisyonu, ulusal gücünü artırma hedefinde ekonomik gelişimi sağlayıcı ve bölgesel barışı teşvik edici düzeydedir. Çin'in gücünü artırmak için bu konu, dış politikada gücü desteklemekte ve ekonomiyle beraber refah anlayışını artırmaktadır. Egemenlik ve toprak bütünlüğünde karşılıklı saygının hedeflenmesi ise, güvenlik konusu doğrultusunda dikkate alınmaktadır. Çin'in dış politikasında önemli konular arasında yer alan bu hedefler, belirli süreçlere yönelmeye yardımcıdır. Çünkü Çin Halk Cumhuriyeti açısından dış politikanın kapsamı, siyasi perspektifte yönetim anlayışının dışına çıkan, ekonomiyi, finansı, güvenliği, gücü dikkate alan özellikleriyle karşımıza çıkmaktadır. Bu konular, dış politika hedeflerini de farklılaştırılmış özelliklere yöneltmektedir.

2.1. Koruma Anlayışında Siyasi Stratejiler

İdeolojik ve güvenlik endişesi, özellikle de Soğuk Savaş sürecinden sonra ülkelerin temel meseleleri arasında yer almıştır. Güvenlik konusu Ortadoğu ülkeleri ile sınırlı kalmamış, bütün ülkelerin sorunu olmuştur. Çin için de bu konu önemli bir yer tutmaktadır. Koruma faktörü gerçekleştirilirken, ülkelerle karşılıklı ilişkilerin de korunması hedeflenir. Bu ise genelde çıkarların gözetilmesi prensibine dayanarak Çin tarafından dikkate alınır. Örnek üzerinden ifade etmek gerekirse Çin'in Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkisinde, statüko koruması meselesi ön planda yer almaktadır. Soğuk Savaş'tan sonra Çin'in kendisini ilk defa güvenli hissettiği an, bu ilişkiye dayalı şekillenmiştir. Siyasi stratejilere dayalı olarak bu hedefler genelde dış politika prensibini, büyük güçlerle doğrudan koruma anlayışına ilişkin bir stratejinin geliştirdiği yöneliminden savunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Çin'in güvenlik algısı, Soğuk Savaş döneminden sonra siyasi stratejiler ve statüko odaklı yaşanmıştır. Koruma anlayışına ve güvenliğe bağlı gelişmelere ilişkin diğer çalışma ise Sutter tarafından, Soğuk Savaş döneminden sonra toprak bütünlüğünü ve siyasi istikrarı korumak üzerine şekillendiği yönüyle irdelenmiştir. Buna göre Çin'in koruma stratejileri arasında toprak bütünlüğünü sağlama anlayışı da ülkelerle yaşadığı problemler arasında yer almıştır. Özellikle de Rusya ile olan ilişkilerde de bu konu önemli bir yer tutmaktadır. Çınar tarafından konu, Çin'in çatışma stratejilerine ilişkin irdelenmiştir. Rusya ile ülke sınır sorunları, 1942 yılında antlaşmaya varılarak çözümlenmiştir. Çin savaşın eşğine gelmiş, ancak çatışma stratejisi kadar korunma stratejisini de benimseyerek antlaşma sürecini gerçekleştirmiştir. Çatışma stratejisi dâhil olmak üzere Çin'in, kaçınma stratejisi uygulamasındaki başarı, çok sayıda konunun önemini de vurgulamaktadır. Süreçleri yönetme doğrultusunda hem statüsünü korumayı sağlamakta hem de sorunları çözmeyi hedeflemektedir.

2.2. Refah Anlayışında Ekonomik Stratejiler

Çin'in tarihsel sürecinde refah anlayışı ve sistemi, içe ve dışa dönük politika anlayışına ilişkin sınıflandırılabilir. Burada ifade edilebilecek konu, Soğuk Savaş döneminde içe dönük politika uygulamalarının daha çok ön planda olmasına yönelik belirtilebilir. Bunun nedeni ise Deniz tarafından da ifade edildiği üzere, Soğuk Savaş döneminde Amerikan Ambargosu ve Mao Zedong'un refahı artırma yönünde kısıtlamasına yönelik iç politikayı desteklemesi bağlamında belirtilebilir. Mao'nun 'Büyük Hamlesi' şeklinde de bilinen bu politika etkisiyle beraber ülke genelinde kıtlık yaşanmıştır. 15 milyon kişi 1957-1960 yılı arasında bu politika uygulaması sonucunda ölmüştür. Bu gelişme, içe dönük politikanın etkilerini ekonomik yönüyle göstermektedir. Refah ve dışa dönük bir politika arasındaki ilişki, bu değerlendirmeler mâhiyetinde yapılabilir. Ekonomik stratejilerin geliştirilmesi hedefi de refah düzeyini yükseltmek içindir. Bu konuyla ilişkili bir değerlendirme, Çin'in ekonomiye yönelik stratejilerinin geliştirildiği dönemlere bağlı yapılabilir. Aysan tarafından ifade edildiği üzere, kalkınmada süreklilik anlayışı, özellikle son otuz beş yılda artmıştır. Refahın artırılmasına yönelik bu gelişmeler, Çin'i ekonomisiyle dikkat çeken bir ülke konumuna ulaştırmıştır. Soğuk Savaş döneminden sonraki faaliyetler olarak da adlandırabileceğimiz bu çalışmaların temel nedenleri, refah düzeyini yükseltme, yetersiz sermaye birikimini önleme, teknolojik gerilemeyi durdurma, sosyoekonomik problemleri çözümü üzerine 1978 yılında Xiaoping dönemi, bu sorunları belirleyerek refahın yükseltilmesi odaklı ekonomik stratejileri geliştirme üzerinde durmuştur. Bu amaçla dış politika anlayışına yönelmiştir. Ekonomik amaçlı faaliyetlerin temelinde bu tür bir konu, mahiyeti gereğince önemlidir. Dış politikadaki başarısıyla beraber Çin Halk Cumhuriyeti, ekonomik etkinlikleri artırarak refah düzeyini yükseltmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda gelişme kazanan faaliyetler ifade edilebilir.

2.3. Gücünü Artırma Hedefinde Dış Politika Stratejileri

Çin'in dış politikasını yönetme stratejisine yönelik uygulamaları, yumuşak güç stratejisi olarak değerlendirilebilir. Küresel rekâbette önemli gereklilik şeklinde ifade edilebilecek olan yumuşak güç stratejisi, özellikle de Batılı ülkelerin Afrika kıtasında ve Ortadoğu ülkelerinde etkin olmalarının bir sonucu olarak diğer ülkeler tarafından tercih edilen bir durum olmuştur. Çin Halk Cumhuriyeti de bu konuda önemli ve gerekli adımları atmıştır. Kabasakal tarafından ifade edildiği üzere, Afrika kıtasının zengin kaynaklara ve önemli potansiyellere sahip olmasının bir sonucu olarak büyük güçlerin dikkatini çekmesi, daha ucuz ve kaliteli kaynaklara ulaşabilmeleri kapsamında Afrika'ya olan yönelimlerini de hızlandırmıştır. 21. yüzyılın uluslararası ilişkiler sisteminde bu yönde bir eğilim ise, yeni rekâbet alanlarında sahne almaları şekliyle açıklanabilir. Siyasi ve ekonomik açıdan ülkelerin bu yönde hedefleri genelde, özellikle de Çin uygulamaları nezdinde dikkat çekici sonuçları ile karşımıza çıkmaktadır. İstikrarlı ekonomik büyümeyi sağlamak amacıyla Çin önemli stratejiler geliştirmiştir. Bu doğrultuda çalışmaları ile beraber ise Çin, hem askeri hem de ideolojik bakımdan Batı tarafından tehdit olarak algılanmıştır. Bu ise Afrika'ya ilişkin uyguladığı politika örnekleri ile görülmektedir. Yumuşak güç araçlarını ve pratikte birçok gereksinim duyduğu kaynaklara ihtiyaçlarını Çin, bu şekilde karşılamış ve yönetimini de desteklemiştir. Çünkü Çin, ülke genelinde karşılaması gereken büyük ölçekli ekonomisi için gerekli olan bir takım ihtiyaçlarını iç piyasasından

karşılayamamasının bir sonucu olarak dışarıdan elde etmeye çalışmaktadır. Bu ülkelerin başında ise Afrika kıtası önemli bir yer tutmaktadır. Bu kıtaya yönelimli olarak Çin, ekonomi odaklı açılım politikasını uygulamaya çalışmaktadır.

Çin'in yumuşak güç politikası ve stratejisi ile ilişkili olarak başka bir değerlendirme, Cooke tarafından geliştirilmiştir. Çin'in genel olarak uygulamaları ve stratejileri, Afrika ülkesindeki insanları da etkilemiştir. Olumlu düzeyde bir etkinin olduğuna ilişkin genel değerlendirmeler, Çin'in Afrika'ya yardımlarının fazla düzeyde olmasına yönelik ifade edilmiştir. Ayrıca bu yardımları ve yumuşak güç politikalarını da daha çok artırma hedefli olan uygulamaları, insani yardım, profesyonel ve kültürel alışveriş, sağlıkta insani ölçüler ve yardımlar gibi çeşitli özellikleri kapsayan yardımlardan oluşmaktadır. Bu açıdan genel mâhiyeti gereğince yardımların perspektifinde Çin'in Afrika kıtası üzerinde oluşturduğu izlenimler dikkatleri de aynı doğrultuda çekmektedir. Çünkü Çin'in dış politikadaki stratejileri, Afrika'nın olumlu perspektifte değerlendirdiği yönleriyle dikkatleri çekebilir.

Ancak bilinmesi gereken en önemli ölçüt, Çin'in Afrika'ya olan yumuşak gücünün temel kaynağının, ekonomisinin gücü ve angajmanı olduğunun bilinmesini gerektirmektedir. Bu bağlamda belirtilebilir ki Çin'in dış politika stratejileri, ülkeleri birer ekonomik kaynak olarak görmeye bağlı uygulamaları kapsamaktadır. Böylece yumuşak güç odaklı bir dış politikayı oluşturmanın da kapsamı bu özellikler dâhilinde yansımaktadır.

3. ÇİN'İN DIŞ POLİTİKASININ GELİŞMESİNDE SOĞUK SAVAŞ VE ETKİLERİ

Soğuk Savaş etkisinin bir sonucu ile beraber ülkeler, hem öncesinde hem de sonrasında farklı uygulamaları geliştirmeye özen göstermişlerdir. Buna dayalı yaşanan gelişmelerde temel ilkeleri, değerleri, çıkarları ve fırsatları sağlamaya yönelik çalışmalar yapmışlardır. Ancak en önemli girişimler, güvenliği sağlama ve ülkenin refah sistemini artırma odaklı çalışmalardır. Ekrem tarafından da vurgulandığı üzere, Soğuk Savaş döneminde Çin'in stratejileri, “tek çizgili” dış politika anlayışındadır. Soğuk Savaş'ın son bulmasına kadarki geçen süreçte Çin, “bağımsız” dış politika uygulamasını hazırlamıştır. Soğuk Savaş sonrasında da ortaklık geliştirici dış politikayı göstermeye yönelmiştir. Dış politika ve uygulamaları genel çerçevede, bu amaçlar doğrultusunda belirtile de çok yönlü bir dış politikanın olduğu yine aynı şekilde Ekrem tarafından ülkeler dikkate alındığında ifade edilebilir:

- Çin ile Amerika Birleşik Devletleri: İlişkilerin boyutu, 1978'den sonra artmıştır. Çin- ABD Diploması Deklarasyonu imzalandıktan sonra, ilişkilerin pekiştirilmesi amacıyla ziyaretler gerçekleştirilmiş ve özellikle de Soğuk Savaş sürecinde ABD tarafından Tayvan'a silah satışının çözümlenmesi üzerine ilişkilerin boyutu da katlanmıştır.
- Çin ile Rusya: İlişkiler, 1960 yılı ile beraber bozulmaya başlamıştır. Komünist hegemonyasına karşı çıkan Çin, kısa bir sürede bu aile grubundan çıkarılmıştır. 1969 yılında bu iki ülke arasında problemler dozunu artırmaya devam etmiştir. Çin bu nedenle, güvenlik kavramını Soğuk Savaş sürecinden sonra, Rusya'ya karşı uygulamaya başlamıştır.

- Çin ile Japonya: Japonya, 1970’de Çin’e yaptığı ziyaretten önce, hep Batı cephesi tarafında bulunarak Çin’e tepki göstermiştir. 1972 yılında Japonya Başbakanının Çin’e ziyareti ile beraber ilişkiler kuvvetlenmiş ve diplomatik düzeyde de yer edinmiştir.
- Çin ile Avrupa Birliği: Soğuk Savaş sürecinden sonra hızla gelişen bu ilişkilerin ilerleyen dönemlerde de etkisi, ekonomik ve ticari antlaşmalarla hız kazanmıştır. İlişkinin boyutlarını ise uzun vâdeli ve istikrarlı dostluk ilişkisi, karşılıklı saygıyı kapsayan ve ortak yönleri geliştirici ilişki, karşılıklı tamamlayıcı ilişki ve menfaat odaklı bir ilişki prensibi doğrultusunda kabul etmişlerdir. Bu durum etkisini, uzun süre göstererek devam ettirmektedir.
- Çin ile Afrika: İlişkinin boyutu ekonomi odaklıdır. Çin’in politikalarını bu yönde daha ılımlı düzeyde desteklediği ilişki boyutuna ulaşmıştır.
- Çin ile İran: İlişki, 1949 yılında kurulan Çin Halk Cumhuriyeti sonrasında azalış göstermiştir. 1951 yılında Kore Savaşı’nda İran’ın Çin’i adlandırdığı ifadeler ise, “saldırgan” şeklindedir. Bu gelişmelerde ilişkinin devamlılığı sağlanamamıştır. Diplomatik ilişkilerin kurulma süreci bu gibi durumların bir sonucu olarak, 1992 yılında gerçekleştirilmiştir.
- Çin ile Orta Asya: 1960’lı yıllarda gerginleşen ve yoğunlaşma gösteren Rusya ile ilişkiler, Orta Asya ile olan ilişkileri etkilemiştir. Bu nedenle 1989 yılından sonra ilişkiler ivme kazanmıştır. Türkiye ile ilişkilerini de 1992 yılında bağımsızlığın ilan edilmesi ile beraber tanımış ve diplomatik süreçler başlamıştır.

Çin’in dış politikasında önemli yere sahip olan bu ilişkilerin yanı sıra, daha birçok ülke ile de ilişkilerinin olduğundan bahsedilebilir. Araştırma nezdinde konu gereğince batılı ülkelerin genel stratejilerine ilişkin belirli değerlendirmeler yapılabilir. Avrupa Birliği ile ilişkiler, bu doğrultuda önemlidir. Çünkü henüz Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkiler başlamadan önce gelişmeler yaşanmıştır. Akçadağ Alagöz tarafından konuyla ilişkili olarak karşılıklı bağımlılık teorisinin hâkim olduğu vurgulanmıştır. İki güç arasındaki bu ilişkilerin çerçevesi, özellikle de ekonomik parametreleri ön plana almıştır. Ancak genel olarak asimetric karşılıklı bağımlılığın olduğu da ifade edilmiştir. Genel olarak ülkelerin dış politikalarını şekillendirmesi sırasında karşılıklı bağımlılık etkisiyle beraber, mevcut bağımlılık ilkesi de göz önünde bulundurularak dış politika stratejileri oluşturulmalıdır. Devletlerin bu açıdan simetrik ya da asimetric ilişkilerini karşılıklı bağımlılık düzeyinde sağlamaları, güç ilişkisine dayalı oluşturulan gelişmeler şeklinde gözetilmelidir. Ticârî ve ekonomik ilişkilerin Avrupa Birliği ve Çin ilişkilerine yansımaları, 2008’den sonra Çin’in ekonomik açıdan yaşadığı gelişmelerle paralel düzeydedir. Ancak Avrupa Birliği’nin bu gelişmelere bakış açısı, belirli hassasiyet ve kırılma noktaları oluşturan yönüyle yansımıştır. Güç ilişkisinin bir sonucu olabilecek bu durumların yanı sıra, yatırım projelerinin ve yeni ticaret alanlarının da geliştirildiği yönüyle önemlidir. Bu gibi açıklamalarda en önemli vurgunun güç ile ilişkilendirilen anlamına yönelik nitelendirme yapılabilmekle birlikte, asıl gelişmelerin de yine Soğuk Savaş ile beraber geliştiği vurgulanabilmektedir. Dışa açık bir politika uygulamasıyla beraber çok hızlı şekilde gelişen bu ilişkiler, Çin’in ekonomik gücünün artmasıyla beraber ilişkileri karşılıklı şekilde belirtilebilecek düzeye ulaştırmıştır.

4. ÇİN'İN DIŞ POLİTİKASINDA ÇATIŞMA YÖNETİMİ VE BATILI ÜLKELERİN TEDİRGİNLİĞİ

Çatışma yönetimi, bir stratejik yönetim olgusu olarak değerlendirilebilir. Devletler arası ilişkilerde de bu şekilde bir yönetim stratejisi dikkatleri çekmektedir. Çünkü çatışmanın başarılı düzeyde yönetilmesi, çeşitli kazançlar sağlayabilmektedir. Ayrıca bu kazançlar, her iki taraf için de olumlu yönde yansımaktadır. Çin açısından bu yönetim stratejilerinin kapsamı ve mâhiyeti Çınar tarafından, çatışma yönetim felsefesine ilişkin belirtilmiştir. Çin tarafından “mau-dung” olarak ifade edilen bu çatışma anlamı gereğince mantıki ölçüde uyumsuzluğu, karşılıklı olarak ise zıtlığı belirtmektedir. Ayrıca bu kavramı Çin, ülkelere farklı şekilde yansıtmaktadır. Doğu literatüründe “çelişki” anlamında değerlendirilirken, Batı literatüründe “çatışma” olarak kabul görmektedir. Dış politikasında bu kelimelerin anlamı ve kapsamı, Soğuk Savaş sonrasında uyguladığı politikaların bir yansıması olarak yer edinmiştir. Bu nedenle dış politikasını şekillendirmesi bağlamında Çin'in çatışmaya yönelik stratejilerinin de yaygın olduğu belirtilebilir. Çatışma stratejisini dış politikasına uyarlayan Çin'in genel olarak dikkate aldığı ilkeler vardır. Bu ilkeler genel olarak ülkenin bütünlüğünü etkileyen konulara yönelik belirlenmektedir. Örneğin teknolojik gelişmeleri destekleyici ölçütte çalışmalar, bu yönde bir davranış modelini geliştirmelerini gerektirir. Diğer yandan çatışmanın odak noktasında belirleyici konular arasında yer alan coğrafi özellikler, ülkelere yönelik uygulayacağı politikaların da bir yansıması özelliğindedir. Bu yönde Çin'in dış politikasında etkin düzeyde attığı adımlar, çatışma stratejisinde yönetim temelli adımlardır.

Çin'in çatışma stratejisindeki yönetim başarısı ile beraber ise dikkatleri çeken önemli bir konu, Batılı ülkeleri tedirgin eden gelişmelere yönelik yapılabilir. Çin, liderliğinde düşük profilli diplomasi ilişkilerini arka planda bırakmış ve yüksek profilli diplomasiye yönelen çalışmalarına odaklanmıştır. İddialı bu profillerinin dış politikaya olan yansıması ise genel olarak küresel bir liderlik rolünü üstlenmesine yardımcı olmuştur. Çin'in dış politikasında bu tür gelişmeler genelde, 2008 yılından sonra daha profesyonel pozisyona ulaşmıştır. Bu gibi durumlar ise, Batılı ülkelerin dikkatlerini çekmiştir. Burada ekonomik açıdan güçlü konuma ulaşan Çin'in stratejilerinin dış politikasında odaklandığı durumlardaki başarının yanı sıra, devlet egemenliğini de etkin düzeyde savunmak ve önemli küresel nüfuz sahibi olmak adına, ulusa gücü inşa etmeye çalıştığı belirtilebilir. Dış politikanın dinamikleri de genelde bu gelişmelerle ve düşüncelerle sağlanmaktadır. Çünkü toprak bütünlüğü, rejimi hayatta tutma çalışmaları ve ekonomik kalkınmayı sağlama hedefleri, Çin'in diplomatik ilişkilerinde birden çok stratejiyi ülke farklılıklarını baz alarak geliştirmesini destekler. Dış zorluklarla ilişkili yönetim için çatışma stratejisini de gerekli gördüğü savunulabilir. Buna göre Batılı ülkelerini tedirgin eden konunun mâhiyeti, bu stratejideki başarıyla ilişkili tutulabilir. Çünkü Çin'in öncelikle ulusal çıkarları gözetme hedefiyle dış politikalarına yöneldiği kabul görmektedir.

4.1. Çin'in Dış Politika Parametrelerine ve Ortadoğu Politikasında Artan Gücüne İlişkin Tedirginlik

Çin'in dış politikasını belirleyen temel ilke ve değerler arasındaki gereklilikler, iç politika ile uyumluluk taşımaktadır. Ülkenin iç istikrarını hedefleyen çalışmaların yapıldığından bahsedilebilir. Buna ilişkin en önemli örnek ise, güvenlik algısına yönelik ifade edilebilir. Çin'in güvenlik konusunda en dikkate değer meselelerden birisi Tayvan'dır. Ayrıca Çin bu

amaçla 2005 yılında “Ayrılık ile Mücadele Kanunu” gereğince, bu alandaki güvenliğin ihlâl edilmesiyle beraber ise barışçıl ölçüde olmayan yöntemlere de başvurulacağını ifade etmiştir. Çin’in hem iç hem de dış politikada önceliklerini kavramsallaştıran özellikler arasında güvenlik meselesi önemlidir. İç ve dış politika öncelikleri arasında Çin için dört halkadan bahsedilmektedir. Burada dış politika açısından parametreler şeklinde de ifade edilebilecek olan bu parametreler ise aşağıda sıralanmaktadır :

- İlk parametre, ülke içi huzur ve istikrar hedefinde, güvenlik stratejilerinin başarılı şekilde sağlanması gerekliliğidir.
- İkinci parametrede ise, Çin ile sınırı olan Rusya, Hindistan ve Japonya ülkeleri ile denge ve ihtiyat gözetilerek bir dış politikanın oluşturulması hedeflenmektedir. Ayrıca bu ülkelerin yanı sıra, Pakistan, Filipinler, Endonezya ve Vietnam ile de orta ölçekli bir güç stratejisinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Özgün politika hedefi, Çin’in önemli dış politika hedefleri arasındadır. Çünkü bu durum, ulusal bir yeri ve önemi olan güvenlik konusunu da etkilemektedir.
- Üçüncü parametrede, altı tane alt-coğrafi sistemde Kuzeydoğu Asya, Okyanusya, Güneydoğu Asya’nın karasal bölgesi, Güneydoğu Asya’nın deniz tarafı, Güney Asya ve Orta Asya ülkelerine yönelik bir güvenlik mekanizmasını oluşturmaya özen göstermiştir.
- Dördüncü parametrede milli güvenlikle ilişkili olarak geride kalan bütün ülkelere yönelik bir güvenlik algısını oluşturmaktadır. Ortadoğu ülkeleri de bu grupta yer almaktadır.

Çin’in güvenlik stratejilerine ilişkin parametrelerin genel çerçevesi, coğrafya esaslı birer parametredir. Çin’in güvenlik politikalarını gündeme taşıyan politikaların kapsamı aynı zamanda, enerji güvenliğine yönelik bambaşka bir boyuta da taşımaktadır. Ortadoğu’nun yerinin çok özel olması ve dış ilişkilerde bunu koruma mücadelesi, temelde enerji odaklı politikadır. Bu nedenle Ortadoğu’nun yerinin Çin için çok önemli olduğu ifade edilebilir. Ortadoğu politikası ve stratejisi özelinde genel değerlendirmelere ilişkin başka bir örnek ise, Singh tarafından geliştirilen yorum çerçevesinde yapılabilir. Çin’in Ortadoğu için politikasını ve stratejisini tek boyutlu olarak görmekteyiz. Çin’in artmakta olan enerji ithalat ihtiyacı, Amerika Birleşik Devletleri’nin de stratejik rakibinin olmasının sonucu olarak daha hızlı bir şekilde artan dış ilişkiler gücünü yansıtmaktadır. Ortadoğu için de bu ilişkilerin mâhiyeti, Çin çıkarlarının ve politikasının güzergâhı olarak açıklanabilir. Çin’in Ortadoğu ile etkileşimleri iki bin yıl öncesine dayanmakla birlikte, medeniyetlerin ortak anlatıyı paylaşmaları, ilişkilerin de olumlu bir çerçevede devamlılık kazanmasına yardımcı olmaktadır. Ancak Çin’in ekonomik çerçevede oldukça yükselen güç konumuna ulaştığından bahsedilebilirken, Ortadoğu’nun Arap Baharı ayaklanmasının sonucu olarak etkisini ve gücünü yeterince gösteremediği ve hatta kaosa mâruz kaldığı ifade edilebilir. Ancak bu ayaklanmaların Çin’e katkı sağladığı ve dış politikalarının da daha etkin olarak gelişme gösterdiği belirtilebilir. Fakat hem zorlukların hem de fırsatların olduğundan da bahsedilebilir. Başka bir değerlendirme ise yine aynı şekilde, Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkilerine yönelik yapılabilir. Bu ilişkilerin olumsuz düzeye taşınmasının temel etkisi yine aynı şekilde, Ortadoğu politikasından kaynaklıdır. Çin’in ekonomik stratejilerine bağlı hedefleri, Batı’yı rahatsız etmiştir. Bunun sonuçları ise Batı’nın bu yönde tedirgin olması şekliyle açıklanabilir.

5. ÇİN’İN DIŞ POLİTİKASINDAKİ GELİŞMELERDE ALMANYA’YI TEDİRGİN EDEN DURUMLAR

Çin'in dış politikaları ile beraber bir yapılanmaya yöneldiği görülmektedir. Burada hedef gelişmeler, Çin'in çarpıcı/çok hızlı yükselişi ile başlamıştır. Çin'in küresel ekonominin önemli bir bileşeni hâline gelmesi, eriştiği iktisadi güç açısından büyük ilgileri uyandıran bir form olmuştur. Ülkenin etkin bir şekilde yükselişi ise, sadece kendi geleceğine yönelik gelişme dinamiklerini değil, kapitalist-dünya ekonomisini düşündüren konuları da etkilemiştir. Bu gibi durumlar, Çin'in Batı ülkelerine yönelik geliştirdiği stratejileri değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır. "Barışçıl yükselme" hedefli çalışmalarının, Çin için kaçınılmaz birer uygulamalar olduğu bu açıdan belirtilebilir. Ancak Çin'in "barışçıl yükselme" yaklaşımı özelindeki genel durumuna samimi bir çerçevede bakılmamıştır. Gerilimlerin özellikle de siyasi odaklı yönleri fazladır, çünkü Çin'in geç kalan, gerçekleşmesini istediği hedefleri vardır. Bu durumun geçmişteki örnekleri arasında Almanya ve Japonya örneği, gücü elde etme stratejisini siyasi çatışmaları da hedef alan yönüyle yansıtmaktadır. Bu gibi gelişmeler ve örnekler, Almanya örneği üzerinden hem siyasi hem de ekonomik bağlamda dikkate alınabilecek konulardır. Özellikle de konunun önemi, ekonomik yönden incelenebilir.

Çin denilince burada akla gelebilecek kavramlardan birisi, 2011 yılı ile beraber yaşanan gelişmelere ilişkindir. Çin'in çarpıcı/çok hızlı yükselişi ile beraber 2011 yılında dünyanın en büyük ihracatçısı konumunun, Almanya'dan Çin'e geçtiği görülmektedir. Bu nedenle de Çin ile Almanya ilişkileri özellikle 2011 yılından sonra stratejik rekâbette devam etmiştir. Çin'in ekonomik açıdan da konumu ve yeri, ilk olarak bu örnekle tescillendirilmiştir. Çin ve Almanya'nın gelişmekte olan ilişkilerinin önemi ve mâhiyeti, Avrupa için de önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü Çin açısından iktisadi gelişmelerin etkisi, Almanya ile diplomatik ilişkileri geliştirme ile sınırlı değildir. Çin'in Avrupa'nın en önemli stratejik ortaklarından birisi olması, Çin ile gelecekteki ilişkilerin büyük oranda Almanya'nın Çin ile hızlı ölçüde gelişmesine bağlı yaşanacağı tahmin edilmektedir. Çünkü Avrupa Birliği'nin Çin'e yaptığı ihracatın büyük çoğunluğu, Almanya'dan karşılanmaktadır. Ancak ilişkiler ve ticâri anlaşmaların karşılıklı olduğu görülmektedir. Çünkü Çin'den Avrupa Birliği'ne yapılan ihracatın yaklaşık dörtte biri de Almanya'ya ulaşmaktadır. Bu durum karşılıklı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda Almanya'nın genel stratejileri ve eğilimleri ile Çin'in dış politika anlayış yapısı, milli sınırlar içerisinde refah anlayışını desteklemeye dayanmaktadır. Ayrıca ikili ilişkilerle beraber stratejik ekonomik unsurlu faaliyetlerin de yaygınlık kazandığı görülmektedir. Diğer yandan bu ikili ilişkilerdeki ilerlemeler, günümüze kadar teknolojinin gelişmesiyle beraber daha önemli bir boyuta ulaşmıştır. Çünkü gelişen teknoloji, kaynakların da değerlendirilmesiyle beraber gelişme gösteren durumların da bu doğrultuda şekillendiğini göstermektedir. Ticari ilişkilerde bu örnekler fazladır. Özellikle de Çin'in enerji kaynaklarına yönelik yatırımları, bu konuya ilişkin önemli bir gelişmedir.

5.1. Almanya'nın Dış Politika Vizyonunda Çin'in Yeri ve Önemi

Çin'in dış politikada başarı elde etmesi ve aslında Almanya'nın önemli bir konumda olan potansiyelini etkilemesi açısından da değerlendirmeler yapılabilir. Bu doğrultuda yapılan değerlendirme Wolf tarafından geliştirilmiştir. Almanya'nın Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki yükselişi ile Çin'in yükselişi paralellik göstermektedir. Ancak her iki ülkenin de genel olarak ulusal statüleriyle ilişkili endişeler yaşadıkları bilinmektedir. Bu ise temelde, 1914 krizi ile beraber düşmanlıkların artmasına yaygınlık kazandırmıştır. Artan düşman hareketleri, güçlü bir

profilde etkilenmiştir. Çünkü hem Almanya'nın hem de Çin'in statü konusunda aşırı saplantılı olması, bunun bir etkisi ile gelişmeleri tetikleyici çalışmaların yaygınlaşmasına ortam hazırlamıştır. Stratejik rekâbetten temel kasıt da bu gelişmelerdir. Fakat Çin'in bu yönde hatalarından kaçınması önemlidir. Böylece Çin'in dış politika hatalarından kaçınması gerekmektedir. Diğer yandan dikkat etmesi gereken konulardan ise deniz güvenliği ikilemleri, kamu statü endişeleri, tehlikeli geri bildirimleri üzerinde durmalıdır. Askeri gücü artırma stratejileri bir avantaj olarak Çin'e etkisini göstermekle birlikte, uluslararası hırsları da dizginlemesi gerektiğine yönelik bir öneri oluşturulabilir. Bu ise milli ulusal güveni de sağlamada önemli kabul edilebilir. Almanya ile etkileşimli faaliyette bulunan ya da statü çatışmasını birbirlerine gösteren bu ülkeler, Çin'in öncelikli olarak bu konulara yönelik çalışmalar yapması gerekliliğini de ön plana taşımaktadır. Almanya'nın dış politika vizyonundaki başarısında önemli konumunu statü ile göstermesi dikkate alınmalıdır. Almanya açısından Çin'e bakış açısı ve çatışması bu doğrultuda, statüye yönelik gelişmelerin hem siyasi hem ekonomik hem de ticari boyuttaki yansıması şeklinde belirtilebilir.

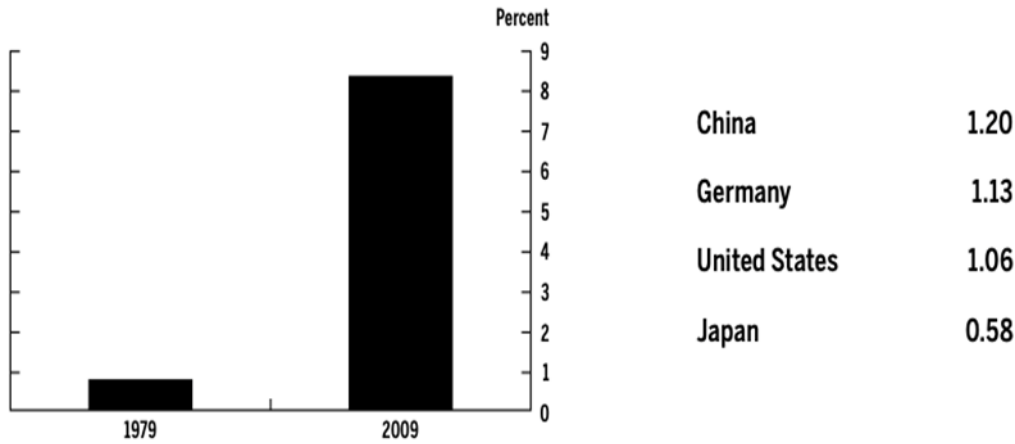
5.2. Çin'in Dış Politika Yaklaşımı ve Ulusal Stratejik Amaçlarının Almanya'yı Tedirgin Eden Yönleri

İstikrarlı ve yüksek oranda ekonomik büyüme süreciyle başarıyı sağlayan Çin'in dünya genelinde ön plana alınan çalışmaları, siyasi, ekonomik ve askeri alanla bağlantılı ölçüde artırılmış ve ekonomik alanda da etkisini göstermiş çalışmalardır. Temelde bu çalışmalar, ulusal stratejilerle desteklenmiş ve sonraki süreçlerde dış politikalar bağlamında etkisini göstermiştir. Askeri, ekonomik ve siyasi açıdan dış politikasını yönetmeye özen gösteren Çin'in yatırımları ve ülkelerle işbirlikçi stratejileri, ekonomi üzerinden şekillenmektedir. Ancak askeri gücünü de koruyarak statüsünü devam ettiren Çin, öncelikli olarak bu yönde güvenliği sağlamıştır. Daha sonraki süreçlerde Çin'in genel çalışmaları ve uygulamaları, ekonomi yükselişini sağlama hedefinde devam etmiştir. Soğuk Savaş sonrası, tek süper güç olarak kabul görülen Amerika Birleşik Devletleri'nin jeopolitik olarak açık bıraktığı alanları doldurmaya yönelik Çin, çeşitli girişimlerini hem diplomatik hem de ekonomik düzeyde yapmıştır. Diğer yandan Çin bu girişimlerde bulunurken dikkate aldığı konular arasında, Birinci Dereceden Bölgesel Liderler arasında yer almaya çalıştığı yönüyle ifade edilebilir. Jeopolitik açıdan önemine istinaden bu değerlendirme, Çin'in aynı zamanda kaynaklarını kullanırken de önemli gelişmeleri yansıtabileceğini göstermektedir. Çin'in kaynaklarını kullanmasıyla beraber yaşanan gelişmelere bir örnek, yenilenebilir enerji kaynakları yöneliminde verilebilir. 2005 yılında Yenilenebilir Enerji Kanunu kapsamında geliştirdiği çalışmalar ve stratejiler, sadece ülke genelinde enerji kaynağını yönetmekle kalmamıştır. Yenilenebilir enerji kullanımında Çin'in attığı bu adım ve stratejilerin dış politikaya yansımaları, her iki ülkenin de temiz enerji üretmek için tercihlerde ön plana aldıklarını göstermektedir. Almanya ve Çin bu doğrultuda stratejik işbirliğine yönelim göstermişlerdir. Bu tür çalışmayı, hem yerel hem de küresel enerji kapsamında yapmaya odaklanmışlardır. Stratejik işbirliğini bir gereklilik olarak gören Almanya ve Çin, hedef doğrultusunda politika araçlarını ve piyasa reformunu kilit rol olarak görmüşlerdir. Bu gibi gelişmeler açısından hem Çin'in hem de Almanya'nın stratejik amaç doğrultusunda dış politika uygulamalarına yöneldikleri belirtilebilmektedir. Diğer yandan bu gelişmeler,

aslında her iki ülkenin de faaliyetlerinin eşgüdümlü doğrultuda devamlılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Buna göre genel hedefler ve stratejiler, ülkelerin rekâbet stratejisini, ortak çalışmaların fazla olduğu ve ülkeler arası etkileşimin de yüksek olduğu yöne sevk etmiştir. Bu açıdan belirtilebilir ki, Çin ve Almanya ilişkilerinde genel stratejiler, rekabet stratejisinin olumlu düzeyde yansıtıldığını göstermektedir. Ancak Çin'in faaliyetleri ile beraber ekonomik yönden iyi bir profile ulaşması, Almanya'nın sürekli gerçekleştirdiği çalışmaları ile beraber aynı istikamette yönetme şekline yansımaktadır. İşbirlikçi çalışma örnekleri olduğu kadar, kendi ulusal stratejilerini ön plana aldıkları faaliyetler de yoğun şekilde gözlemlenmektedir.

5.3. Çin ile Almanya Arasındaki Ekonomik Gelişmeler ve Diğer Batılı Ülkelerin Tedirginliği

Almanya ve Çin arasında yaşanan gelişmelerde ekonomik ilişkilerin yeri ve önemi, son zamanlarda önemli bir potansiyele ulaşmıştır. Ancak ikili anlaşmalarının ticaret ortaklığı prensibine dayanması, ilişkilerin gün geçtikçe daha büyük ticârî ortaklıklara meydan hazırlayacağını göstermektedir. Diğer yandan bu ticari ortaklığın seviyesi artık yaşanan gelişmelere istinaden, Fransa'dan sonra en büyük ikinci ortak konumuna da ulaşma aracı olabilmektedir. Böyle bir durumun diğer Batılı ülkeler için tedirginlik yaratması karşılıklı ilişkilerin bir sonucu olmasının yanı sıra, Çin'in aynı zamanda sermaye malları üretimine fazla odaklanmasına da ortam hazırlamıştır. Çünkü bu gelişmeler, Almanya ile ilişkilerin de artmasında önemli bir fonksiyon olabilecektir. Daha güçlü bir rekâbetin sağlanacağı görülmekle birlikte, Çin ve Almanya şirketlerinin iş birliği, diğer ülkeleri zorlu bir sürece ulaştırabilecektir. Temelde serbest ticaret kavramının etkisi olmakla birlikte bu ölçümde, rekabete dayanan özelliklerin de daha iyi potansiyele ulaşacağı belirtilebilmektedir . Bu ticaret etkisinin yansımalarına ilişkin değerlendirmeler, Çin'in 1979 yılından 2009 yılına kadarki dönemde ihracatta önemli adımları attığına ve Almanya'yı da ihracatta geçtiğine yönelik belirtilebilmektedir. Bu açıdan gösterim ise Gösterim 1'de sunulmaktadır.

Görsel 1. Çin'in Dünya Mal ve Faktör Dışı Hizmet İhracatındaki Payı

Bu açıdan rekâbet, Çin ve Almanya'nın beraber uyguladığı ticari stratejilerin, diğer ülkeleri tedirgin eden yönüyle karşımıza çıkması şekliyle açıklanabilmektedir. Diğer bir ifade bu açıdan iki ülke arasında teknoloji takas sistemine dayanan bir gelişmenin olmasına ilişkin ifade edilebilir. Kundnani ve Plesner Çin'i Avrupa Birliği'nde büyük rol oynayan göreviyle tanımlamışlardır. Çin ile Almanya arasındaki siyasi gelişmelerin yaşanmasıyla beraber başlayan ekonomik faaliyetlerin temelini siyasi ölçekte atıldığı bilinmektedir. Siyasi ölçüde yetkinlikler meselesi, statü konusuna ilişkin tartışmalıdır. Ancak Batılı ülke örneklerini rahatsız eden gelişmelerin asıl dinamikleri, Erber tarafından da vurgulandığı üzere, teknolojik doğrultuda yaşanan gelişmelerle paralelliği yansıtması üzerine yaşanır. Yüksek hızlı tren imâlâtı, enerji kaynaklarını kullanma ve geliştirmeye yönelik adımlar, bu doğrultuda dikkate değer gelişmelerdir. Örnekler çoğaltılabilmekle birlikte asıl konu, teknolojinin ilerlemesiyle beraber yaşanan gelişmelerin artmasına yönelik ifade edilebilir. Batılı ülkelerin yaşadığı tedirginliklerin temeli, Çin ve Almanya işbirliğinde daha büyük adımların da atılabileceğine ilişkin gelişmelerdir.

6. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Dış politikanın kapsamı ve ülkelerin bu politika çerçevesinde geliştirdiği stratejiler, Çin Halk Cumhuriyeti uygulamaları açısından incelendiğinde, öncelikle milli ulusal sınırlara yönelik stratejilerin ön planda tutulmasını gerekli kılmaktadır. Diğer bir ifadeyle bu gibi durumlarla beraber askeri, siyasal, politik ve benzeri gelişmelerin hedeflenmesi ve Soğuk Savaş sonrasında önemli bir sorun olan güvenlik algısının bu şekilde çözümlenmesi, ülkelerin genel sorumlulukları arasında yer almıştır.

Diğer bir durum, yine Soğuk Savaş'tan sonraki süreçte önemli bir problem olan sınır sorunu ve güvenlik algısını, belirli parametrelerle yönetme hedefini geliştirmiştir. Çin'in bu amaçla dört parametre geliştirdiği ve en riskli gördüğü ülkelere göre stratejiler belirlediği anlaşılmaktadır. Bu gibi gelişmelerde Çin'in diğer ülkeler tarafından ve özellikle de Batılı ülkeler tarafından bir risk olarak görülmesinin temeli, 2008 ve 2009 yıllarından sonra ekonomik alanda/kapsamda Almanya'yı ihracatta geçmesi ile beraber başlamıştır.

Her iki ülke bu aşamadan sonra ise, özellikle işbirlikçi stratejilere odaklanmışlardır. Almanya'nın Çin ile bağlantılı stratejik çalışmaları ve hedefleri, statü açısından riskler taşısa da, her iki ülkenin işbirlikçi yönelimde çalışma hedeflerini oluşturduğundan bahsedilebilir. Bu gibi durumlar ticârî ilişkiler ile başlayan ve ekonomik kapsamda önemli bir yer edinen sonuçlarına kadar değişim göstermiştir. Bu yönde bir etki ile beraber ise Çin'in ve Almanya'nın küresel büyüme stratejileri, olumlu düzeyde devamlılık göstermiştir.

İşbirlikçi çözümler ve stratejiler oldukça kapsamlı olmasına rağmen, Çin'in çatışma yönetimindeki başarısının hem Afrika'ya; hem de Ortadoğu'ya yönelik politikaları içeren uygulamaları önem arz etmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri ile olumlu bir çerçevede devamlılık göstermeyen uygulamaları Çin, diğer ülkelerle ve özellikle de Almanya ile beraber yönetmeye/devam ettirmeye özen göstermiştir. Diğer Batılı ülkeler ile de stratejik çalışmalar, yine bu çerçevede belirtilebilir özellikleriyle karşımıza çıkmaktadır. Ancak genelde Almanya'nın Çin'in kaynaklarından yararlanmak istemesi ve işbirlikçi çalışmalara yönelmesi, ekonomik anlamda da güçlü devlet

konumunu korumak istemesinin bir sonucudur. Politikalarını genelde bu yönde değerlendirildiği, araştırma bağlamında görülmüştür.

KAYNAKÇA

- [1] Akçadağ Alagöz, E. (2016). Ekonomik Karşılıklı Bağımlılık Kapsamında AB-Çin İlişkileri, *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (2), ss. 33-56.
- [2] Akçadağ Alagöz, E., İç İstikrar, Refah ve Güç Hedefleri Ekseninde Çin'in Orta Doğu Politikası, *Güvenlik Stratejileri*, S. 29, 2019, ss. 79-113.
- [3] Aslan, H.K. (2014). Yükselen Güç Çin Halk Cumhuriyeti'nin Ortadoğu Politikası, *Akademik Ortadoğu*, 9(1), 29-55.
- [4] Aysan, M.N., *Çin Halk Cumhuriyeti'nin Ekonomik Kalkınma Süreci*, 2013.
- [5] Chen, C., Xue, B., Cai, G., Thomas, H., Stücker, S. (2019). *Comparing the Energy Transitions in Germany and China: Synergies and Recommendations*, Energy Reports, (5), 1249-1260.
- [6] Cooke, J.G., *China's Soft Power in Africa*, Chinese Soft Power and Its Implications For The United States, 2011.
- [7] Çınar, Y. (2016). Çin Halk Cumhuriyeti'nin Çatışma Yönetimi Stratejisi Üzerinden Bir Dış Politika Okuması: 1990-2000 Yılları Arasında Çin-Kuzey Kore İlişkisi, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(3), 333-341.
- [8] Deniz, T. (2014). Yükselen Güç Çin Halk Cumhuriyeti'nin Stratejik Hamleleri, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (50), 188-212.
- [9] Ekrem, N.H., *Çin Halk Cumhuriyeti Dış Politikası (1950-2000)*, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara, 2003.
- [10] Eliküçük Yıldırım, N. (2017). Çin Dış Politikasında İttifak Yapmama Prensipleri: Akademik Tartışmalar, *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16 (2), 15-35.
- [11] Erber, G., *German-Chinese Economic Relations-Opportunities and Risks*, DIW Economic Bulletin, 2012, pp. 27-31.
- [12] Gökten, K. (2011). Çin'in Barışçıl Yükselişine Muhafazakâr-Realist "Çözümler", *Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9 (21), 110-129.
- [13] Hanayi, O., *Çin'in Yeni Dış Politika Yaklaşımı*, Eurasian Research Institute, 2018.
- [14] Hasanov, A., *Jeopolitik (Teorileri, Metodolojisi, Aktörleri, Tarihi, Karakteristiği, Kavramları)*, Çev. Azad Ağaoğlu ve Fuad Şemmedov, Babiâli Kültür Yayıncılığı, İstanbul, 2012.
- [15] Kabasakal, M., *Afrika'daki Küresel Rekâbette Yumuşak Güç Kullanımı: Çin Örneği*, Uzmanlık Tezi, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Bakanlığı, Ankara, 2014.
- [16] Kundnani, H., Plesner, J.P., *China and Germany: Why The Emerging Special Relationship Matters for Europe*, European Council on Foreign Relations, May, 2012.
- [17] Lin, J.Y., *China and the Global Economy*, Asia Economic Policy Conference, 2013, p. 213-229.
- [18] Singh, M., *Chinese Policy in the Middle East in the Wake of the Arab Uprisings*, The Washington Institute For Near East Policy, December, 2014.

- [19] Sutter, R., *Foreign Relations of the PRC: The Legacies and Constraints of China's International Politics since 1949*, Lanham: Rowman and Littlefield Publishers, 2013.
- [20] Uluatam, E., Yenilenebilir Enerji Teşvikleri, *Ekonomik Forum*, Ekim, 2010, ss. 34-41.
- [21] Wolf, R. (2014). Rising Powers, Status Ambitions, and the Need to Reassure: What China Could Learn from Imperial Germany's Failures, *The Chinese Journal of International Politics*, 7(1),185-219.
- [22] Zhao, S. (2013). Chinese Foreign Policy As A Rising Power To Find Its Rightful Place, *Perceptions*, V (1), 101-128.
- [23] Zhang, F. (2012). China's New Thinking on Alliances, *Survival*, V (54), 129-148.

ÖĞRENCİ GÖZÜNDEN: GENEL MUHASEBE I DERSİNİ BEN ANLATSAYDIM

Doç. Dr. ALİ APALI,¹ Bilim Uzmanı TUĞBA ÇULCU²

¹ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü, aapali@mehmetakif.edu.tr, ORCID ID 0000-0002-3521-0150

² tugba-culcu@hotmail.com, ORCID ID 0000-0003-1388-5533

ÖZET

Muhasebe dersini ilk defa alan öğrencilere yönelik gerçekleştirilen araştırmaların, genellikle öğrencilerin derse dair algıları ve dersi aldığı dönem sonundaki algılarında, değişimin ne derece olduğunu belirlemeye yönelik olduğu bilinmektedir. Tüm üniversite bölümlerinde olduğu gibi muhasebe bölümünde öğrenim gören öğrencilere de eğitim sürecinde yüksek kalite ve seviyede bilgi aktarımının sağlanması temel hedeflerden birisi olduğu görülmektedir.

2022-2023 eğitim öğretim yılında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu'nda Muhasebe ve Finansal Yönetim bölümünde eğitim gören ve genel muhasebe dersini almış 11 öğrencinin, genel muhasebe dersinde kendileri eğitimci olmuş olsalardı, bu dersi nasıl anlatmak istediklerinin ortaya çıkarılması ve kapsamlı olarak görüşlerinin incelenmesi çalışmanın amacı olarak belirlenmiştir.

Araştırmada nitel bir araştırma yöntemi tercih edildiği için esas olarak belirlenen örneklemi kapsamlı ve titiz bir şekilde incelenmek tercih edilmiştir. Burada önemli olan çok veriye ulaşmak değil, küçük örneklem gruplarının kapsamlı olarak incelenmesi, geçerli ve güvenilir bilgiye ulaşmayı sağlamaktır. Elde edilen bulgular benzer durumlarla gruplaştırılarak, katılımcıların görüşleri kapsamlı bir şekilde irdelenmiştir. Çalışmada katılımcıların genellikle dersi daha fazla soru cevap şeklinde işlemek istedikleri ve uygulamalı olarak kendilerine daha fazla örnek soru çözdürülmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Genel Muhasebe, Genel Muhasebe Dersi, Genel Muhasebe Öğretimi, Öğrenci Bakışı.

GİRİŞ

Muhasebe dersi muhasebe programında kayıtlı olan öğrenciler için önemli olduğu gibi diğer işletmecilik bölümlerinde de önem arz etmektedir. Bu bağlamda çalışmada öğrencilerin hoca olduğunu düşünerek genel muhasebe 1 dersini nasıl anlatacaklarını ve derse ilişkin beklentileri belirlenmesi beklenmektedir. Ders sorumlusunun konuları daha nasıl anlaşılabilir ve kolay anlatacağı hususunda öğrencilerden kendi öğrenme biçimleri hakkında bilgi alınması hedef olarak belirlenmektedir.

Muhasebe derslerinin işletme alanında eğitim alan öğrencilere zorunlu ders olarak verildiği bilinmektedir. Muhasebe dersi alan öğrencilerin, muhasebeye dair temel bilgi ve becerilerin oluşturulması genel muhasebe dersi ile başlamaktadır. Bu doğrultuda genel muhasebe dersinin öğrencilere anlaşılır ve etkili bir biçimde aktarılması, hem ders temelinin sağlam atılmasına hem de öğrencilerin derse olan ilgisinin artmasına yardımcı olmaktadır. Muhasebe bölümü

öğrencileri için genel muhasebe dersi mesleğe başlangıç aşamasında oldukça önemlidir. Bahsedilen ders altyapısının sağlam olması öğrencilerin dersi anlama ve bakışını da değiştirebilir. Bu durumda dersin aktarılması ve nasıl işlenmesi gerektiği öğrenciler açısından önem teşkil etmektedir.

Çalışmada öncelikle literatürde yer alan ve bu çalışmaya konu ve amaç doğrultusunda ilişki içerisinde yer alan çalışmalardan örnekler verilmiştir. Sonrasında gönüllülük esasına dayalı elde edilen veriler, yorumlanarak literatüre kazandırılmıştır.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Genel Muhasebe işletmecilik fakülte ve yüksekokullarında yaygın olarak verildiği için önemli bir ders olarak görülmektedir. Konu ile ilgili literatür tarandığında birçok çalışmaya ulaşmak mümkündür. Ancak bu çalışmaların tamamının bu kısımda incelenmesi çalışmanın amaç ve kapsamını aşacağından, literatürden bu çalışmanın konu ve amacına en yakın olan bazı çalışmalar aşağıda sıralanmaktadır.

Bekci, Titiz ve Ömürbek (2006), çalışmalarında Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Süleyman Demirel Üniversitesi'ne bağlı Meslek Yüksek Okullarında öğrenim gören öğrencilerin Bilgisayarlı Muhasebe Dersine bakış açılarına yönelik değerlendirme yapmayı amaç edinmiştir. Ders saatinin en az 4 saat olarak uygulanması, farklı muhasebe paket programlarının güncel bir şekilde öğrencilere aktarılması başarıyı artıracığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aygün ve Gerekan (2012), çalışmalarında muhasebe dersini ilk defa alan, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nde 2011-2012 senerinde güz yarıyılında eğitim gören 532 öğrencinin, derse yönelik algılarının tespit edilmesi amaç edinilmiştir. Öğrencilerin muhasebe dersi eğitimi almadan önce derse ilgi göstermedikleri ortaya çıkarken, dersi alan öğrencilerin de derse yönelik algılarında olumlu bir değişikliğin olduğu tespit edilmiştir.

Yıldırım (2015), çalışmasında 2013-2014 yılında Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğrenim gören 62 öğrencinin genel muhasebe dersi ile ilgili görüşlerinin irdelenerek incelenmesini amaç edinmiştir. Araştırmada öğrencilerin cinsiyet, başarı, kariyer, ödül, zaman, merak ya da zevkli, zor, sıkıcı, motivasyon, bilgi, eğitici, puan ortalamalarıyla arasında bir farklılığın bulunmadığı, beklenen ve alınan ders notu için kadın öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılığın olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öztürk (2017), çalışmasında Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesine kayıtlı Genel muhasebe dersini alan 13.772 öğrencinin tanımlayıcı değişkenlere göre Genel Muhasebe dersi notları arasında ilişkinin olup olmadığını saptamayı amaç edinmiştir. Çalışma sonucunda Genel Muhasebe notlarıyla yaş, kayıtlı olduğu program, kayıt biçimleri, ağırlıklı genel not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Akpınar ve Yıldız (2018), çalışmalarında Sakarya Üniversitesi İşletme ve Siyasal Bilgiler Fakültelerinde İşletme, Sağlık Yönetimi, Finansal Ekonometri ve Yönetim Bilişim Sistemleri bölümlerinde öğrenim görmekte ve muhasebe eğitimi alan 271 öğrencinin, muhasebe kavramına yönelik renk, hayvan, besin türü, mevsim, oyun, çiçek ve eşya metaforları yoluyla incelemesini amaç edinmiştir. Araştırma sonucunda daha fazla kullanılan metaforların siyah, aslan, kaplan, sebze türü, kış, saklambaç, kaktüs ve hesap makinesi olduğu ortaya çıkmıştır.

Kurnaz ve Eyceyurt Batır (2019), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi öğrencilerinin genel muhasebe dersine bakış açılarına yönelik algılarını renk, hayvan, besin türü, mevsim, oyun, çiçek ve eşya metaforları yoluyla incelemeyi amaç edinmiştir. Araştırma sonucunda çoğunlukla siyah, pırasa, kış, yılan, kaktüs, saklambaç ve hesap makinesi metaforlarının daha fazla kullanıldığı ve genellikle öğrencilerin genel muhasebe dersine olan algılarının olumsuz anlam taşıdığı tespit edilmiştir.

Yazıcıoğlu ve Alkan (2021), çalışmalarında ilkökul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersini işleyen öğretmenin yerinde olsalardı dersi nasıl anlatmak istediklerini nitel yöntemle araştırmayı amaç edinmiştir. Araştırmada dersin anlatımı ile dokuz temanın ortaya çıktığı ve aynı zamanda dersin anlatım yolunun gerekçesinin de altı temada toplandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Literatürden örnekler genellikle öğrencilerin muhasebe dersine yönelik algı ve bakış açılarını tespit etmeye yöneliktir. Aynı zamanda yapılan çalışmalar, hocaların dersi daha iyi nasıl aktarabileceği amacıyla olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu başlık altında araştırmanın amacı ve yönteminden, örneklem büyüklüğünden verilerin toplanması ve analiz edilmesinden bahsedilmektedir.

2.1. Araştırma Amacı ve Yöntemi

Araştırma, 2022-2023 dönemi Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu'nda Muhasebe ve Finansal Yönetim bölümünde eğitim gören 11 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni benimsenmiştir. Durum çalışmasının amacı sınırlı bir sistemin kapsamlı ve betimlenerek inceleme yapılmasıdır (Merriam, 2013: 32). Bu bağlamda araştırmaya katılan öğrencilerle önceden belirlenen sorulara bağlı kalınarak doküman analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma nitel bir çalışma olduğu için esas amaç belirlenen örneklemi kapsamlı ve titiz bir şekilde incelemektir. Burada önemli olan çok veriye ulaşmak değil, küçük örneklem gruplarının kapsamlı olarak incelenmesi, geçerli ve güvenilir bilgiye ulaşmaktır.

Yapılan bu çalışmada, örneklem sayısının sınırlı olması ve nitel bir çalışma olması sebebiyle elde edilen bulguların benzer durumlarla gruplaştırmak ve çıkarımlarda bulunmak veya katılımcıların görüşlerini anlayarak değerlendirmek doğru bir yöntem olacaktır.

2.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın çalışma grubunu Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu'nda Muhasebe ve Finansal Yönetim bölümünde eğitim gören 32 öğrenciye görüşme sorusu gönderilmiştir. Bunlardan 16 öğrenci geri dönüş yapmıştır. Ancak bazı öğrencilerin cevapları yeterli görülmediği için çalışmanın örneklemini 11 öğrenci oluşturmaktadır. Nitel araştırmada örnekleme yöntemlerinin geneli ilk uzun zaman içerisinde yayılarak, kapsamlı olarak analizi yapılan etnografya geleneği içerisinde ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu bağlamda araştırmada örneklem belirlenirken amaçlı örnekleme yönteminden benzeşik örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Benzeşik örnekleme belli bir küçük, benzeşik alt grubun tanımlanması amaçlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018: 115-120). Araştırmaya katılan öğrencilerin kimlik bilgisini ortaya çıkarmamak amacıyla Creswell (2007) tarafından etik ilkeler açısından herhangi kişisel bir bilgi sunulmamıştır.

2.3. Verilerin Toplanması Analizi

Araştırmada katılımcılar ile online görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Her bir öğrenci ile çalışma hakkında bilgi verilerek, amacı, önemi ve kapsamına dair bilgi verilmiştir.

Gönüllü katılım, çalışmaya doğrudan ya da dolaylı bir şekilde dâhil olacak herkesin rıza ve onayı olmalıdır. Bu etik ilke, ilk olarak katılımcıların kişisel hakkına saygı gösterilmesi ve zorunlu olarak çalışmaya katılmadıklarını ortaya koymaktadır. Araştırmada katılımcıların gönüllü bir biçimde katıldığını belirtmesi gerekmektedir. Katılımcıların çalışmaya katılmama hakları bulunmaktadır (Güçlü, 2021: 471)

Araştırmadan elde edilecek verilerin betimsel analiz yöntemiyle kapsamlı olarak analizinin elle çözümlenmesi yapılmıştır. Betimsel analizde elde edilen verilerin belli temalarla özetlenerek yorumlanmaktadır. Betimsel analizde katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir şekilde aksettirmek amacıyla doğrudan alıntılara fazla olarak yer verilmektedir. Bu tür analizlerdeki amaç, görüşlerin düzenlenerek ve yorumlanarak okuyucuya sunulmasıdır. Bu amaçla toplanan verilerin ilk olarak sistematik ve açık bir şekilde betimlendiği daha sonra da bu betimlemelerin yorumu yapılarak sebep- sonuç ilişkilerinin irdelendiği bilinmektedir (Yıldırım ve Şimşek 2018: 239).

Nitel araştırmalarda verilerin analizinde düşünce birliğinin sağlanamaması sebebiyle veri analizinde yazarların hemfikir olduğu noktaları, katılımcılardan sağlanan verilerin düzenli, titiz ve sistemli bir yol izlenmesi sonucunda açıklanmasıdır (Creswell ve Poth, 2016: 148). Bu bağlamda elde edilen veriler araştırmacı aracılığıyla tekrar tekrar okuyarak fikirlere hâkim olunmuş ve daha sonra veriler kâğıda aktarılmıştır. Katılımcıların verileri ayrı ayrı saklanması için titizlikle dosyalanmıştır. Betimsel analiz kullanılarak verilerin açık ve sistemli olarak betimlemesi yapılarak açıklama ve yorumlamaları yapılmıştır. En son neden sonuç ilişkileri irdelenerek araştırma anlamlandırılmıştır.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel araştırmada en önemli ölçütlerden birisi sonuçların doğruluğudur. “Geçerlik ve güvenirlik” bu yönden araştırmalarda en fazla kullanılan iki ölçüt olarak bilinmektedir. Nitel araştırmalarda geçerliğin sağlanması araştırmacının verileri toplama ve analiz etme aşamasında tutarlı olması ve bu durumu ne şekilde sağladığını açıklaması gereklidir. Dış geçerlik araştırma sonucunun genellebilirliğine ilişkindir. Eğer araştırma sonucunun benzer ortam ve durumlara genellebiliyorsa araştırmanın dış geçerliği sağladığı söylenmektedir. Nicel araştırmalardaki gibi nitel araştırmalarda da sonuçlar belli bir dereceye kadar benzer bir ortam ve durumlara genelleme yapılabilmektedir. Ancak bu genelleme nicel araştırmalarda doğrudan yapılırken, nitel araştırmada genellemeler dolaylı olarak deneyim ve örnekler şeklinde yapılabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 271). Araştırmada geçerlik ve güvenirliğin sağlanması amacıyla katılımcıların onayları alınmış ve soruları teyit ederek eksiksiz tamamlaması istenmiştir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu başlık altında katılımcıların vermiş olduğu cevaplar belirlenen tema grubundan hangisiyle ilişkili ise yazılarak, verilen cevapların incelemesinden bahsedilmektedir.

“Örnek Yazdırarak Anlatma” temasına göre bir katılımcı “Genel muhasebe ve diğer muhasebe derslerinin devamlı örnek monografilerle çözerdim böylece ders tekrarını sağlamış olurum”

(K2) derken “Öğrencilere genel muhasebe dersinin tüm konularında çok fazla örnek göstermeye, pratik yapmaya özen gösterirdim. Bilanço, gelir tablosu, büyük defter, mizan gibi tabloları daha renkli hale getirerek görsel hafızalarında daha kalıcı olmasını sağladım” (K4) biçiminde fikrini açıklamıştır. Başka bir katılımcı “Genel muhasebe dersi temeli iyi atılmış olursa ilerleyen konularda da öğrenci çok fazla zorlanmayacaktır. Konuyu anlattıktan sonra konuyla ilgili örnekleri çözdürerek o konunun pekişmesini sağladım. Çünkü konunun tam olarak anlaşılması için dersi dinlemenin yeterli olmadığını buna bağlı olarak konu bittiğinde de aynı şekilde örnek yazdırır, çözümlerini öğrenciden ister ve anlaşılmasını sağladım” (K5) demiştir. Bir diğer katılımcı “Öğrenci ve hoca ilişkisinin iyi olmasını sağladım fakat bu karşılıklı olan bir davranıştır. Dersin akışında daha dikkat çekici örnekler verirdim. Öğrencilerde hoca ile iyi bir iletişime sahip olduğu için örnek çözümlerine rahatlıkla katılım sağlayabilir. Ancak verdiğim anlatım yolları birbiri ile ilişkili olduğu için biri olmazsa diğerinin olacağını düşünmüyorum” (E2) diye düşüncesini belirtirken, örnek yazdırarak anlatma temasında fikrini belirten son katılımcı “Genel Muhasebe dersini teorik ve uygulamalı olmak üzere iki şekilde anlatırdım. Daha çok uygulamalı kısma yönelip, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin kullandığı paket programlarla uygulama yaptırırdım. Aynı zamanda SMMM sınavlarında çıkan soruları ve günlük hayattan karşularına çıkacak sorular ile ilgili örnekleri yazdırarak anlatırdım” (K6) demiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde, muhasebe derslerinde örnek çözümlerin konuyu daha iyi anlamasına yardımcı olmakla birlikte örneklerin yazılması onlar için konuyu daha da akılda kalıcı yaptığı söylenebilir.

“Soru- Cevap Şeklinde Anlatma” temasına göre bir katılımcı “Örnek çözümlerinden sonra en önemlisi soru- cevap şeklinde dersin işlenmesidir. Bu sayede dersin daha dikkat çekici hale gelmesi ve sürükleyici bir öğrenme biçimi oluşturarak, dersten daha fazla verim alınmasını sağlayacaktır. Ben dersi anlatırken sürekli olarak öğrencilerden aktif bir bilgi alışverişine girerek farklı düşünce yapılarıyla beyin jimnastiği yapılmasını isterdim” (E1) derken “Yazı yazmayı zorunlu bir duruma getirerek, soru-çözüm yöntemini uygulardım. Yazı yazmak zaman alan bir yöntem gibi görünse de hem soru farklılıklarının hem de çözümlerin daha fazla akılda kalmasını sağlayacaktır” (K1) şeklinde fikrini belirtmektedir. Bir diğer katılımcı ise “İşitsel öğrenme stili, işitme yönleri iyi kişilerin en iyi öğrenme biçimidir. Bu tür öğrencilere soru-cevap şeklinde ders anlatımı daha etkili olacaktır. Buna yönelik çalışmalar yaparak dersimi etkileyici olarak aktarırdım. Aynı zamanda soru-cevap şeklinde ders anlatırken konuyu tartışarak öğrenciyi öğrenmeye teşvik ederdim” (K3) demiştir. Bir başka katılımcı “Öğrencilere soru-cevap şeklinde ders anlatma yolunu tercih ederdim. Çünkü bu yöntemle anlatmak öğrenciler için akılda daha fazla kalıcı olmaktadır” (K4) diye düşüncesini belirtmektedir. “Genel muhasebe dersini uygulamalı olarak anlatmayı uygun görürüm. Çünkü bu ders sayısal ağırlıklı olduğu için soruları tek tek anlaşılır bir biçimde çözerek, öğrencilere soru sorarak onların cevaplamasını isterdim. Öğrenciler soru çözerken anlamadıkları kısımları tekrar sorduklarında daha iyi anlarlar ve tartışarak çözümlen sorular daha akılda kalıcı hale gelir” (E3) derken son katılımcı “Ben genel muhasebe dersini açık ve net bir şekilde yavaş yavaş öğretmek isterdim. Çünkü üstünde daha az durulan konular çok daha zor gelebilir. Öğrencilere soru kitapları aldırarak onun üzerine de çalışmalarla desteklerdim, aynı zamanda soru sorarak teşvik amaçlı küçük sınavlar yapardım” (E4) demiştir. Katılımcıların vermiş

oldukları cevaplar incelendiğinde genel muhasebe dersinin soru-cevap şeklinde işlenmesi öğrencilerde sosyal bir ortam oluşmasına sebep olabileceği ve öğrenmeye teşvik edebileceği söylenebilir. Soru-cevap şeklinde anlatma temasının da akılda kalıcı bir yöntem olabileceği görülmektedir.

“Teknolojik Cihazlarla Anlatma” temasına göre sadece bir katılımcı fikrini “Genel muhasebe dersini tahta üzerinde anlatmak yerine bilgi işlem laboratuvarlarında bilgi teknolojilerini aktif bir biçimde kullanarak öğrettirdim. Öğrencilerin görüşlerini ve düşüncelerini de alarak anlatmayı hedefledim. Teknolojinin kullanılması öğrencilere kolaylık sağlayarak, örneklerin bilgisayarda kimuhasebe paket programlarından kaydedilmesi, öğrencileri iş hayatına hazırlamasına da yardımcı olacaktır” (K2) şeklinde belirtmiştir. Katılımcının vermiş olduğu cevap incelendiğinde muhasebe paket programlarına örneklerin kaydedilmesi kolaylık sağlayabilir.

“Görsel ve Materyal Yoluyla Anlatma” temasına göre de sadece bir katılımcı fikrini “Genel muhasebe dersini anlatırken öğrencilerin anlama yöntemlerini tespit ederdim ve ona göre materyal hazırlardım. Örneğin görsel öğrenme şekline sahip olan kişiler resimlerle düşünür ve en iyi görsellerle öğrenirler. Muhasebe derslerinde yazı tahtasına bilanço, muhasebe kayıtları, gelir tablosu ve büyük defterlerin görsel öğrenme yöntemine sahip öğrenciler için oldukça önemlidir” (K3) şeklinde belirtmiştir. Katılımcının vermiş olduğu cevap incelendiğinde öğrencilerin hangi hafızaya sahip oldukları ile ilgili bir araştırmanın yapılması ve ona göre bir yol çizilmesi öğrenciler açısından faydalı olabilir.

“Ödev Vererek Anlatma” temasına göre bir katılımcı “Genel muhasebe sisteminde ödev etkili bir öğrenme biçimidir. Her öğrenciye hitap edebilir. Çünkü devamsızlık yapan bir öğrenciye bile ödev vererek, gelmediği günün eksiklerini kapatmasını sağladım. Kaçırıldığı konu hakkında 10-20 arası soru çözmesini isterdim. Tüm öğrencilere birinci bölüm konularının sonunda 10 soru yazdırıp onların çözümünü yaptırırdım. İkinci bölüm sonunda bir ve ikinci konu ile soru çözülmesini isterdim. Bu tekrarlama tekniği ile hem eski konuların unutulmamasını hem de muhasebe bilgisinin güçlü olmasını sağladım”(K1) derken bir diğer katılımcı “Her bir öğrenciye konuları bölerek, konuya ilişkin araştırma yapmalarını ve sunum hazırlamalarını isterdim. Ders hocası ile iletişim halinde kalmalarını ve eksiklerini daha öncesinde görerek özenli bir anlatım yapılmasını sağladım. Ya da her öğrenciye ayrı ayrı tüm konuları ödev olarak verirdim. Eksik kısımları varsa ben tamamlardım” (K5) şeklinde fikrini belirtirken “Ders ile ilgili ödev vererek dersi daha iyi pekiştirmelerini sağladım. Derste en önemli faktör de öğrenci ve hoca arasında kaliteli bir iletişim olmasıdır. Eğer iletişim sağlamsa konular tartışılarak anlaşılır bir şekilde anlaşılacaktır” (E3) derken başka bir katılımcı “Öğrencileri belli bir gruba bölerek, ödev verirdim. Bu yöntemi sürekli uygulardım. Örnekleri ayrıca ödev olarak çözdükleri zaman daha kalıcı olurdu” (E4) şeklinde cevap verirken son katılımcı “Öncelikle Tek Düzen Hesap Planındaki tüm hesapları tek tek öğrenciye açıklar ve her bir hesaba ilişkin örnek verirdim en başta hesap planına alışmasını sağladım. Daha sonra anlatılan hesaplarla ilgili ödev vererek, konunun anlaşılıp anlaşılmadığı hakkında emin olur ve ona göre ilerlerdim” (K7) diyerek düşüncesini belirtmiştir. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde ödev vererek anlatma temasının da akılda kalıcılığı sağladığı ve aynı

zamanda öğrencinin ödevine göre konunun anlaşılıp anlaşılmadığının tespit edilmesi açısından önemli olabilir.

“Grup Çalışması Yaptırarak Anlatma” temasına göre bir katılımcı “Genel muhasebe konularını tartışma yöntemiyle anlatarak öğrencileri öğrenmeye teşvik ederdim. Grup çalışması yöntemini kullanarak öğrencilerin aynı hedef doğrultusunda birlikte ilerlemesini sağladım” (K3) cevap verirken, başka bir katılımcı “Öğrencilere bir monografi örneği verip bu örneği kendilerinden çözmelerini isterdim. Bu yöntemle kendi aralarında grup tartışmaları yaparak konuyu daha iyi anlayacaklardır” (K4) şeklinde fikrini belirtmiştir. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde öğrencilerin grup çalışması yapması sosyal ortam oluşturmaları ve yanlış cevap vereceğim korkusu yaşayabilen bazı öğrenciler açısından önemli görülebilir. Çünkü arkadaşları ile grup çalışmalarında kendilerini daha rahat ve stressiz hissetmeleri, dersi daha iyi anlamalarında etkili bir yöntem olarak sayılabilir.

Aynı zamanda temalar haricinde (E1) katılımcı “Öğrencilerine dikkat dağınıklığına çözüm olarak liselerde de halihazırda uygulanan bir sistem olan teknolojik eşyaların güvenli bir ortam bölgesinde saklanması, odaklanma için uygun ortam oluşturacaktır. Çünkü anlık gelen bildirimler öğrencinin derse olan ilgisini kolaylıkla başka bir yöne çekmektedir. Telefonun sınıfta olmaması konsantrasyon bozukluğunu en az dereceye getirecektir” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Genel Muhasebe I dersini ben anlatsaydım başlığı altında dersi alan 11 öğrencinin vermiş olduğu cevaplar “Örnek Yazdırarak Anlatma”, “Soru-Cevap Şeklinde Anlatma”, “Teknolojik Cihazlarla Anlatma” , “Görsel ve Materyal Yoluyla Anlatma” , “Ödev Vererek Anlatma” ve “Grup Çalışması Yaptırarak Anlatma” olmak üzere 6 temada ayrıştırılmıştır. Her bir temada öğrencilerin verdiği cevaplar incelenerek aşağıdaki sonuçlar çıkarılmıştır.

- Örnek yazdırarak anlatma temasına verilen cevaplar ile ilgili katılımcıların muhasebe derslerinde örnek çözümlerin konuyu daha iyi anlamasına yardımcı olacağı ve birlikte örneklerin yazılması onlar için konuyu daha da akılda kalıcı yapacağı sonucuna ulaşılmıştır.
- Soru-cevap şeklinde anlatma temasına, katılımcıların vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda bu durumun öğrenciler arasında sosyal bir ortam oluşturabileceği ve öğrenmeye teşvik edebileceği ortaya çıkmaktadır. Fakat bu her öğrenci için geçerli olmayabilir. Çünkü bazı öğrenciler içine kapanık olabileceği için çekinme ve utanma gibi durumlarla karşı karşıya kalabilir. Soru-cevap şeklinde anlatma temasının da öğrenciler için konunun akılda kalmasını sağlayacak bir yöntem olduğu sonucuna varılmıştır.
- Teknolojik cihazlarla anlatma temasına verilen cevaplara göre dersin muhasebe paket programlarına örnek olarak kaydedilmesi kolaylık sağlayabilir. Fakat muhasebenin ilk önce teorik olarak anlaşılması gerekmektedir. Aynı zamanda ilgili bölümde muhasebe paket programlarının uygulamalı olarak yapıldığı bir derste bulunmaktadır.

- Görsel ve materyal yoluyla anlatma temasına verilen cevaplar ile ilgili öğrencilerin hangi hafızaya sahip oldukları ile ilgili bir araştırmanın yapılması ve ona göre bir yol çizilmesi öğrenciler açısından faydalı olabileceği tespit edilmiştir. Ancak uğraştırıcı ve zaman alan bir yöntem olabileceği gibi tüm konulara dönem sonunda vakit kalmayacağı sonucuna ulaşılmıştır.
- Ödev vererek anlatma temasına ilişkin katılımcıların vermiş olduğu cevaplara göre ödev vererek anlatma temasının da akılda kalıcılığı sağladığı ve aynı zamanda öğrencinin ödevine göre konunun anlaşılıp anlaşılmadığının tespit edilmesi açısından önemli olabileceği sonucuna varılmıştır.
- Grup Çalışması yaparak anlatma teması ile ilgili verilen cevaplarda öğrencilerin grup çalışması yapması sosyal ortam oluşturmaları açısından faydalı olabileceği görülmektedir. Bu durum yanlış cevap vereceğim korkusu yaşayabilen bazı öğrenciler açısından da önemlidir. Çünkü arkadaşları ile grup çalışmalarında kendilerini daha rahat ve stressiz hissetmeleri, dersi daha iyi anlamalarında etkili bir yöntem olarak görüleceği tespit edilmiştir.

Konu kapsamında belirlenen temalar ile tespit edilen, öğrencilerin sınıfta sosyal ortamı oluşturabilmesi ve kendilerini daha rahat hissederek ders ile ilgili grup çalışmalarında bulunması, ödevlerini ve soru-çözme yeteneklerini geliştirebilmesi açısından önem teşkil etmektedir. Bu durumda öğrencilerin genel muhasebe dersine olan başarılarında yükselme görülebileceği varsayılmaktadır.

KAYNAKÇA

Akpınar, S. ve Yıldız, Ş. (2018). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Algılarına Yönelik Metaforlar. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (77) , 91-114.

Aygün, D. ve Gerekan, B. (2012). Muhasebe Dersini İlk Defa Alan Öğrencilerin Derse Yönelik Algılarının Tespiti: Karşılaştırmalı Bir Alan Araştırması. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, (18), 48- 63).

Bekçi, İ. , Titiz, İ. ve Ömürbek, N. (2006). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Bilgisayarlı Muhasebe Dersine Bakış Açıklarına İlişkin Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (29) , 166-175

Creswell, JW (2007). *Niteliksel Sorgulama ve Araştırma Tasarımı: Beş Yaklaşım Arasından Seçim Yapmak* (2. Baskı). Adaçayı Yayınları, Inc.

Creswell, JW ve Poth, CN (2016). *Niteliksel Sorgulama Ve Araştırma Tasarımı: Beş Yaklaşım Arasından Seçim Yapmak*. Bilge yayınları.

Güçlü, İ. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri Teknik- Yaklaşım- Uygulama*. Nika Yayınevi, Ankara.

Kurnaz, E., ve Batır, T. E. (2019). Genel Muhasebe Dersi Hakkında Üniversite Öğrencilerinin Metaforik Algıları: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Örneği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(3), 829-854.

Öztürk, M. (2017). Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde Genel Muhasebe Dersini Alan Öğrencilerin Performansını Etkileyen Faktörler. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* , (76), 201-220.

Yazıcıoğlu, A. ve Alkan, V. (2021). Öğrenci Gözünden: Sosyal Bilgiler Dersini Ben Anlatsaydım. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, (İlkbahar)

Yıldırım, A. Şimşek, H. (2018), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar, Ankara.

Yıldırım, S. (2015). Genel Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Derse İlişkin Beklentileri ve Başarı Durumlarının Değerlendirilmesi/The Evaluation On The Expectations And The Success Situation Of The Students Taking General Accounting Course. *Muhasebe ve Denetim Bakis= Accounting & Auditing Review*, 14(44), 1.